

PLUTARCHI
CHAERONENSIS
VARIA SCRIPTA
QUAE
MORALIA VULGO VOCANTUR.

AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA C. TAUCHNITIANA.

TOMUS II.

NOVA IMPRESSIO.

LIPSIAE
SUMPTIBUS OTTONIS HOLTZE.
1866.

IMPRESSIT F. L. METZGER, LIPSIA

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΤΡΑΙΑΝΩι ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Ἀρταξέρξης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ὦ μέγιστε αὐτοκράτορ, Καῖσαρ Τραϊανὲ, οὐχ ἧττον οἰόμενος βασιλικὸν καὶ φιλάνθρωπον εἶναι τοῦ μεγάλα διδόναι τὸ μικρὰ λαμβάνειν εὐμενῶς καὶ προθύμως, ἐπείπερ ἐλαύνοντος αὐτοῦ καθ' ὁδὸν, αὐτουργὸς ἄνθρωπος καὶ ἰδιώτης οὐδὲν ἔχων ἕτερον, ἐκ τοῦ ποταμοῦ ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ὕδωρ ὑπολαβὼν προσήνεγκεν, ἡδέως ἐδέξατο καὶ ἐμειδίασε, τῇ προθυμίᾳ τοῦ διδόντος, οὐ τῇ χρείᾳ τοῦ διδομένου, τὴν χάριν μετρήσας. Ὁ δὲ Λυκοῦργος εὐτελεστάτας ἐποίησεν ἐν Σπάρτῃ τὰς θυσίας, ἵνα ἀεὶ τοὺς θεοὺς τιμᾶν ἑτοίμως δύνωνται καὶ ῥᾳδίως ἀπὸ τῶν παρόν-

των. Τοιαύτῃ δή τινι γνώμῃ κἀμοῦ λιτὰ σ
καὶ ξένια καὶ κοινὰς ἀπαρχὰς προσφέροντος
λοσοφίας, ἅμα τῇ προθυμίᾳ καὶ τὴν χρείαν
ξαι τῶν ἀπομνημονευμάτων, εἰ ὅρον ἔχει τι
κατανόησιν ἠθῶν καὶ προαιρέσεων ἡγεμονικ
φαινομένων τοῖς λόγοις μᾶλλον ἢ ταῖς πράξε
τῶν. Καίτοι καὶ βίους ἔχει τὸ σύνταγμα τῶν
φανεστάτων παρά τε Ῥωμαίοις καὶ παρ᾽ Ἕλλησ
γεμόνων καὶ νομοθετῶν καὶ αὐτοκρατόρων.
τῶν μὲν πράξεων αἱ πολλαὶ τύχην ἀναμεμιγμένην
χουσιν, αἱ δὲ γινόμεναι παρὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ πά
καὶ τὰς τύχας ἀποφάσεις καὶ ἀναφωνήσεις, ὥσπ
ἐν κατόπτροις, καθαρῶς παρέχουσι τὴν ἑκάστου δι
νοιαν ἀποθεωρεῖν. Καὶ Σειράμνης δὲ ὁ Πέρσης πρ
τοὺς θαυμάζοντας, ὅτι τῶν λόγων αὐτοῦ νῦν ἐχό
των, αἱ πράξεις οὐ κατορθοῦνται, τῶν μὲν λόγ
ἔφη κύριος αὐτὸς εἶναι, τῶν δὲ πράξεων τὴν τύχ
μετὰ τοῦ βασιλέως. Ἐκεῖ μὲν οὖν ἅμα αἱ ἀποφ
σεις τῶν ἀνδρῶν τὰς πράξεις παρακειμένας ἔχουσι
σχολάζουσαν φιληκοΐαν περιμένουσιν· ἐνταῦθα
καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς καθ᾽ αὑτούς, ὥσπερ δείγμ
τα τῶν βίων καὶ σπέρματα συνειλεγμένους, οὐδ
οἴομαί σοι τὸν καιρὸν ἐνοχλήσειν, ἐν βραχέσιν πο
λῶν ἀναθεώρησιν ἀνδρῶν ἀξίων μνήμης γενομέν
λαμβάνοντι.

ΚΥΡΟΥ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

I. Πέρσαι τῶν γρυπῶν ἐρῶσι, καὶ καλλίστ
ὑπολαμβάνουσι, διὰ τὸ Κῦρον, ἀγαπηθέντα μά
στα τῶν βασιλέων, γεγονέναι γρυπὸν τὸ εἶδος.

II. Ἔλεγε δὲ Κῦρος, ἑτέροις ἀναγκάζεσθαι τἀγαθὰ πορίζειν τοὺς αὑτοῖς μὴ θέλοντας· ἄρχειν δὲ μηδενὶ προσήκειν, ὃς οὐ κρείττων ἐστὶ τῶν ἀρχομένων.

III. Βουλόμενος δὲ τοὺς Πέρσας ἀντὶ τῆς ἑαυτῶν, οὔσης ὀρεινῆς καὶ τραχείας, πεδιάδα καὶ μαλακὴν χώραν λαβεῖν, οὐκ εἴασεν, εἰπὼν, ὅτι καὶ τῶν φυτῶν τὰ σπέρματα καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ βίοι ταῖς χώραις συνεξομοιοῦνται.

ΔΑΡΕΙΟΥ.

I. Δαρεῖος ὁ Ξέρξου πατὴρ ἑαυτὸν ἐγκωμιάζων, ἔλεγεν ἐν ταῖς μάχαις καὶ παρὰ τὰ δεινὰ γίγνεσθαι φρονιμώτερος.

II. Τοὺς δὲ φόρους τοῖς ὑπηκόοις τάξας, μετεπέμψατο τοὺς πρώτους τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ περὶ τῶν φόρων ἠρώτησε, μὴ βαρεῖς εἰσι· φησάντων δὲ μετρίως ἔχειν, ἐκέλευσε τελεῖν τοὺς ἡμίσεις ἕκαστον.

III. Ῥοιὰν δὲ μεγάλην ἀνοίξας, πυθομένου τινὸς, τί ἂν ἔχειν βούλοιτο τοσοῦτον, ὅσον ἐστὶ τῶν κόκκων τὸ πλῆθος, εἶπε, Ζωπύρους· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ φίλος ὁ Ζώπυρος.

IV. Ἐπεὶ δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν αἰκισάμενος ὁ Ζώπυρος, καὶ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα περικόψας, ἐξηπάτησε Βαβυλωνίους, καὶ πιστευθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν παρέδωκε Δαρείῳ τὴν πόλιν, πολλάκις ὁ Δαρεῖος εἶπεν, οὐκ ἂν ἐθελῆσαι λαβεῖν ἑκατὸν Βαβυλῶνας ἐπὶ τῷ μὴ Ζώπυρον ἔχειν ὁλόκληρον.

ΣΕΜΙΡΑΜΙΔΟΣ.

Σεμίραμις δὲ ἑαυτῇ κατασκευάσασα τάφον, ἐπ γραψεν, Ὅστις ἂν χρημάτων δεηθῇ βασιλεὺς, δ λόντα τὸ μνημεῖον, ὅσα βούλεται, λαβεῖν. Δαρε οὖν διελὼν, χρήματα μὲν οὐχ εὗρε, γράμμασι ἑτέροις ἐνέτυχε τάδε φράζουσιν· Εἰ μὴ και ἦσθ' ἀνὴρ καὶ χρημάτων ἄπληστος, οὐκ ἂν νεκρ θήκας ἐκίνεις.

ΞΕΡΞΟΥ.

I. Ξέρξῃ τῷ Δαρείου περὶ τῆς βασιλείας ἀ φισβητῶν ὁ ἀδελφὸς Ἀριμένης, κατέβαινεν ἐκ τ Βακτριανῆς· ἔπεμψεν οὖν αὐτῷ δῶρα, φράσαι λεύσας τοὺς διδόντας, Τούτοις σε τιμᾷ νῦν Ξέρ ὁ ἀδελφός· ἐὰν δὲ βασιλεὺς ἀναγορευθῇ, πάντ ἔσῃ παρ' αὐτῷ μέγιστος. Ἀποδειχθέντος δὲ Ξέρξου βασιλέως, ὁ μὲν Ἀριμένης εὐθὺς πρ κύνησε, καὶ τὸ διάδημα περιέθηκεν, ὁ δὲ Ξ ἐκείνῳ τὴν δευτέραν μεθ' ἑαυτὸν ἔδωκε τάξιν.

II. Ὀργισθεὶς δὲ Βαβυλωνίοις ἀποστᾶσι κρατήσας, προσέταξεν ὅπλα μὴ φέρειν, ἀλλ λειν καὶ αὐλεῖν καὶ πορνοβοσκεῖν καὶ καπ καὶ φορεῖν κολπωτοὺς χιτῶνας.

III. Ἀττικὰς δὲ ἰσχάδας οὐκ ἂν ἔφη φι νίους κομισθείσας, ἀλλ' ὅταν τὴν φέρουσι ται χώραν. Ἕλληνας δὲ κατασκόπους ἐν τοπέδῳ λαβὼν, οὐδὲν ἠδίκησεν, ἀλλὰ τὴ ἀδεῶς ἐπιδεῖν κελεύσας διαφῆκεν.

ΑΡΤΑΞΕΡΞΟΥ.

I. Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξου, ὁ μακρόχειρ προσαγορευθεὶς διὰ τὸ τὴν ἑτέραν χεῖρα μακροτέραν ἔχειν, ἔλεγεν, ὅτι τὸ προσθεῖναι τοῦ ἀφελεῖν βασιλικώτερόν ἐστι.

II. Πρῶτος δὲ πρωτοβολεῖν ἐκέλευσε τῶν συγκυνηγετούντων τοὺς δυναμένους καὶ βουλομένους.

III. Πρῶτος δὲ τοῖς ἁμαρτάνουσι τῶν ἡγεμονικῶν τιμωρίαν ἔταξεν, ἀντὶ τοῦ τὸ σῶμα μαστιγοῦν, μαστιγοῦσθαι μὲν ἀποδυσαμένων τὰ ἱμάτια, καὶ ἀντὶ τοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτίλλεσθαι, τὴν τιάραν ἀποθεμένων.

IV. Σατιβαρζάνην δὲ τὸν κατακοιμιστὴν αἰτούμενόν τι παρ᾽ αὐτοῦ τῶν μὴ δικαίων, αἰσθόμενος ἐπὶ τρισμυρίοις δαρεικοῖς τοῦτο ποιοῦντα, προσέταξε τῷ ταμίᾳ τρισμυρίους δαρεικοὺς κομίσαι· καὶ διδοὺς αὐτῷ, Λάβε, εἶπε, ὦ Σατιβαρζάνη· ταῦτα μὲν γὰρ δοὺς οὐκ ἔσομαι πενέστερος, ἐκεῖνα δὲ πράξας, ἀδικώτερος.

ΚΥΡΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

Κῦρος ὁ νεώτερος τοὺς Λακεδαιμονίους συμμαχεῖν αὐτῷ παρακαλῶν, ἔλεγε τοῦ ἀδελφοῦ καρδίαν ἔχειν βαρυτέραν, καὶ πλείονα πίνειν ἄκρατον αὐτοῦ καὶ φέρειν βέλτιον· ἐκεῖνον δὲ μόλις ἐν ταῖς θήραις ἐπὶ τῶν ἵππων μένειν, ἐν δὲ τοῖς δεινοῖς μηδὲ ἐπὶ τοῦ θρόνου. Παρεκάλει δὲ ἀποστέλλειν ἄνδρας πρὸς αὐτὸν, ἐπαγγελλόμενος τοῖς μὲν πεζοῖς ἵππους δώσειν· τοῖς δὲ ἵππους ἔχουσιν, ἅρματα· τοῖς δὲ χω-

τοὺς δὲ κώμας ἔχοντας.
ἀργυρίου δὲ καὶ χρυσίου
ὸν ἔσεσθαι.

ΟΥ ΜΝΗΜΟΝΟΣ.

υ μὲν ἀδελφὸς, Μνήμων
οῖς ἐντυγχάνουσιν ἑαυτὸν
τὴν γυναῖκα τὴν γνησίαν
ς αὐλαίας περιελεῖν, ὅπως
ἐντυγχάνωσι.
ώπου μῆλον ὑπερφυὲς με-
ῷ, δεξάμενος ἡδέως, Νὴ
ός μοι δοκεῖ καὶ πόλιν ἂν
εὶς ἀπεργάσασθαι. Ἐν
ς αὐτοῦ διαρπαγείσης, ξη-
ρίθινον ἄρτον, Οἵας, εἶ-

ΤΙΔΟΣ.

ὶ Ἀρταξέρξου μήτηρ

ΜΕΜΝΟΝΟΣ.

Μέμνων ὁ Ἀλεξάνδρῳ πολεμῶν ὑπὲρ Δαρείου τοῦ βασιλέως, μισθοφόρον τινὰ πολλὰ βλάσφημα καὶ ἀσελγῆ περὶ Ἀλεξάνδρου λέγοντα τῇ λόγχῃ πατάξας, Ἐγώ σε, εἶπε, τρέφω μαχούμενον, ἀλλ' οὐ λοιδορούμενον Ἀλεξάνδρῳ.

ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΕΘΟΣ.

Οἱ Αἰγυπτίων βασιλεῖς κατὰ νόμον ἑαυτῶν τοὺς δικαστὰς ἐξώρκιζον, Ὅτι, κἂν βασιλεύς τι προστάξῃ κρῖναι τῶν μὴ δικαίων, οὐ κρινοῦσι.

ΠΟΛΥΤΟΣ.

Πόλτυς ὁ Θρᾳκῶν βασιλεὺς ἐν τῷ Τρωϊκῷ πολέμῳ πρεσβευσαμένων πρὸς αὐτὸν ἅμα τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἀχαιῶν, ἐκέλευσε τὸν Ἀλέξανδρον ἀποδόντα τὴν Ἑλένην, δύο παρ' αὐτοῦ λαβεῖν καλὰς γυναῖκας.

ΤΗΡΟΥ.

Τήρης ὁ Σιτάλκου πατὴρ ἔλεγεν, Ὁπότε σχολάζοι καὶ μὴ στρατεύοιτο, τῶν ἱπποκόμων οἴεσθαι μηδὲν διαφέρειν.

ΚΟΤΥΟΣ.

Κότυς τῷ δωρησαμένῳ πάρδαλιν, ἀντεδωρήσατο λέοντα. Φύσει δὲ ὢν ὀξὺς εἰς ὀργὴν, καὶ πικρὸς τῶν ἁμαρτανόντων ἐν ταῖς διακονίαις κολαστὴς, σκεύη ποτὲ κεράμεα κομίσαντος ξένου εὔθραυστα καὶ λεπτὰ, πιθανῶς δὲ καὶ περιττῶς εἰργασμένα

ΑΤΕΟΥ.

Ἀτέας ἔγραφε πρὸς τὸν Φίλιππον· Σὺ μὲ
χεις Μακεδόνων, ἀνθρώπων μεμαθηκότων πολ
ἐγὼ δὲ Σκυθῶν, οἳ καὶ λιμῷ καὶ δίψει μάχ
δύνανται. Τοὺς δὲ πρέσβεις τοῦ Φιλίππου,
χων τὸν ἵππον, ἠρώτησεν, Εἰ τοῦτο ποιεῖ Φ
πος. Ἰσμηνίαν δὲ, τὸν ἄριστον αὐλητὴν, λ
αἰχμάλωτον, ἐκέλευσεν αὐλῆσαι· θαυμαζόντ
τῶν ἄλλων, αὐτὸς ὤμοσεν ἥδιον ἀκούειν τοῦ ἵ
χρεμετίζοντος.

ΣΚΙΛΟΥΡΟΥ.

Σκίλουρος ὀγδοήκοντα παῖδας ἄῤῥενας ἀ
πὼν, ἐπεὶ τελευτᾷν ἔμελλε, δέσμην ἀκοντίων ἑκ
προτείνων, ἐκέλευσε καταθραῦσαι· πάντων δὲ
γορευσάντων, καθ' ἓν αὐτὸς ἐξελὼν ἀκόντιον, ά
τα ῥᾳδίως συνέκλασε· διδάσκων ἐκείνους, Ὅτι
εστῶντες, ἰσχυροὶ διαμενοῦσιν, ἀσθενεῖς δ' ἔσ
διαλυθέντες καὶ στασιάσαντες.

ΓΕΛΩΝΟΣ.

I. *Γέλων ὁ τύραννος ὅτε Καρχηδονίους πρὸς Ἱμέραν κατεπολέμησεν, εἰρήνην ποιούμενος πρὸς αὐτούς, ἠνάγκασεν ἐγγράψαι ταῖς ὁμολογίαις, Ὅτι καὶ τὰ τέκνα παύσονται τῷ Κρόνῳ καταθύοντες.*

II. *Ἐξῆγε δὲ πολλάκις τοὺς Συρακουσίους ὡς ἐπὶ στρατείαν καὶ φυτείαν, ὅπως ἥ τε χώρα βελτίων γένηται γεωργουμένη, καὶ μὴ χείρονες αὐτοὶ σχολάζοντες.*

III. *Αἰτῶν δὲ χρήματα τοὺς πολίτας, ἐπεὶ ἐθορύβησαν, αἰτεῖν εἶπεν ὡς ἀποδώσων, καὶ ἀπέδωκε μετὰ τὸν πόλεμον.*

IV. *Ἐν δὲ συμποσίῳ λύρας περιφερομένης, ἁρμοζομένων τῶν ἄλλων ἐφεξῆς καὶ ᾀδόντων, αὐτὸς τὸν ἵππον εἰσαγαγεῖν κελεύσας, ἐλαφρῶς καὶ ῥᾳδίως ἀνεπήδησεν ἐπ' αὐτόν.*

ΙΕΡΩΝΟΣ.

I. *Ἱέρων ὁ μετὰ Γέλωνα τύραννος ἔλεγε, Μηδένα τῶν παῤῥησιαζομένων πρὸς αὐτὸν ἄκαιρον εἶναι.*

II. *Τοὺς δὲ ἀπόῤῥητον λόγον ἐκφέροντας, ἀδικεῖν ᾤετο καὶ τοὺς πρὸς οὓς ἐκφέρουσι· μισοῦμεν γὰρ οὐ μόνον τοὺς ἐκφέροντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούσαντας, ἃ μὴ βουλόμεθα.*

III. *Λοιδορηθεὶς δὲ ὑπό τινος εἰς τὴν δυσωδίαν τοῦ στόματος, ᾐτιᾶτο τὴν αὐτοῦ γυναῖκα* μηδέποτε *περὶ τούτου* φράσασαν· ἡ δὲ εἶπεν· Ὤιμην γὰρ *τοιοῦτον ἅπαντας* τοὺς ἄνδρας ὄζειν.

IV. *Πρὸς δὲ Ξενοφάνην τὸν Κολοφώνιον εἰπόντα, μόλις οἰκέτας δύο τρέφειν, Ἀλλ' Ὅμηρος, εἶπεν, ὃν σὺ διασύρεις, πλείονας ἢ μυρίους τρέφει τεθνηκώς.*

V. *Ἐπίχαρμον δὲ τὸν κωμῳδοποιὸν, ὅτι τῆς γυναικὸς αὐτοῦ παρούσης εἶπέ τι τῶν ἀπρεπῶν, ἐζημίωσε.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ.

I. *Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος, κληρουμένων κατὰ γράμμα τῶν δημηγορούντων, ὡς ἔλαχε τὸ Μ, πρὸς τὸν εἰπόντα, Μωρολογεῖς, Διονύσιε, Μοναρχήσω μὲν οὖν, εἶπε· καὶ δημηγορήσας, εὐθὺς ᾑρέθη στρατηγὸς ὑπὸ τῶν Συρακουσίων.*

II. *Ἐπεὶ δ' ἐν ἀρχῇ τῆς τυραννίδος ἐπολιορκεῖτο, συστάντων ἐπ' αὐτὸν τῶν πολιτῶν, οἱ μὲν φίλοι συνεβούλευον ἀπαλλαγῆναι τῆς ἀρχῆς, εἰ μὴ βούλεται κρατηθεὶς ἀποθανεῖν· ὁ δὲ, βοῦν ἰδὼν σφαττόμενον ὑπὸ μαγείρου, καὶ πίπτοντα ταχέως, Εἶτα οὐκ ἀηδές ἐστιν, εἶπεν, οὕτω βραχὺν ὄντα τὸν θάνατον φοβηθέντας ἡμᾶς ἀρχὴν ἐγκαταλιπεῖν τηλικαύτην;*

III. *Τὸν δὲ υἱὸν αἰσθόμενος, ᾧ τὴν ἀρχὴν ἀπολιπεῖν ἔμελλεν, ἀνδρὸς ἐλευθέρου διαφθείραντα γύναιον, ἠρώτησε μετ' ὀργῆς, Τί τοιοῦτον αὐτῷ σύνοιδε; Εἰπόντος δὲ τοῦ νεανίσκου, Σὺ γὰρ οὐκ εἶχες πατέρα τύραννον, Οὐδὲ σὺ, εἶπεν, υἱὸν ἕξεις, ἐὰν μ παύσῃ ταῦτα ποιῶν.*

IV. *Πάλιν δὲ πρὸς αὐτὸν εἰσελθὼν, καὶ*

σάμενος ἐκπωμάτων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν πλῆθος, ἀνεβόησεν, Οὐκ ἔστιν ἐν σοὶ τύραννος, ὃς ἀφ᾽ ὧν λαμβάνεις ἀπ᾽ ἐμοῦ ποτηρίων τοσούτων, φίλον οὐδένα σεαυτῷ πεποίηκας.

V. Χρήματα δὲ εἰσπράσσων τοὺς Συρακουσίους, εἶτα ὁρῶν ὀδυρομένους καὶ δεομένους, καὶ λέγοντας, ὡς οὐκ ἔχουσιν, ἐκέλευσεν ἕτερα πράττειν, καὶ δὶς ἢ τρὶς τοῦτο ἐποίησεν· ἐπεὶ δὲ προστάξας πλείονα, γελᾷν ἤκουσεν αὐτοὺς καὶ σκώπτειν ἐν ἀγορᾷ περιϊόντας, ἐκέλευσε παύσασθαι· Νῦν γὰρ οὐδὲν ἔχουσιν, εἶπεν, ὅτε καταφρονοῦσιν ἡμῶν.

VI. Τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ παρήλικος μὲν οὔσης, δοθῆναι δὲ ἀνδρὶ βουλομένης, ἔφη, Τοὺς μὲν τῆς πόλεως βιάσασθαι νόμους δύνασθαι, τοὺς δὲ τῆς φύσεως μὴ δύνασθαι.

VII. Πικρῶς δὲ τοὺς ἄλλους κακούργους κολάζων, ἐφείδετο τῶν λωποδυτῶν· ὅπως παύσωνται οἱ Συρακούσιοι τοῦ δειπνεῖν καὶ μεθύσκεσθαι μετ᾽ ἀλλήλων.

VIII. Ξένου δέ τινος ἰδίᾳ φράσειν φάσκοντος αὐτῷ καὶ διδάξειν, ὅπως προειδῇ τοὺς ἐπιβουλεύοντας, ἐκέλευσεν εἰπεῖν· ἐπεὶ δὲ προσελθὼν, Δός, εἶπε, μοι τάλαντον, ἵνα δόξῃς ἀκηκοέναι τὰ σημεῖα τῶν ἐπιβουλευόντων· ἔδωκε προσποιούμενος ἀκηκοέναι, καὶ ἐθαύμαζε τὴν μέθοδον τοῦ ἀνθρώπου.

IX. Πρὸς δὲ τὸν πυθόμενον, εἰ σχολάζοι, Μηδέποτε, εἶπεν, ἐμοὶ τοῦτο συμβαίη.

X. Δύο δὲ ἀκούσας νεανίσκους πολλὰ βλάσ-

φημα περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς τυραννίδος εἰρηκότα παρὰ πότον, ἀμφοτέρους ἐκάλεσεν ἐπὶ δεῖπνον· ὁρῶν δὲ τὸν μὲν παροινοῦντα καὶ ληροῦντα πολλὰ τὸν δὲ σπανίως καὶ μετ' εὐλαβείας ταῖς πόσεσι χρώμενον, ἐκεῖνον μὲν ἀπέλυσεν, ὡς φύσει παροινήσαντα καὶ διὰ μέθην κακολογήσαντα, τοῦτον δὲ ἀνεῖλεν, ὡς δύσνουν καὶ πολέμιον ἐκ προαιρέσεως.

XI. *Αἰτιωμένων δέ τινων, ὅτι τιμᾷ καὶ προάγεται πονηρὸν ἄνθρωπον καὶ δυσχεραινόμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, Ἀλλὰ καὶ βούλομαι, εἶπεν, εἶναι τὸν ἐμοῦ μᾶλλον μισούμενον.*

XII. *Ἐπεὶ δὲ Κορινθίων τοῖς πρέσβεσι δῶρα διδόντος αὐτοῦ, παρῃτοῦντο διὰ τὸν νόμον, ὃς οὐκ εἴα δῶρα λαμβάνειν παρὰ δυνάστου πρεσβεύοντας Δεινὸν, ἔφη, πρᾶγμα ποιεῖν αὐτοὺς, ὃ μόνον αἱ τυραννίδες ἀγαθὸν ἔχουσιν ἀναιροῦντας, καὶ διδάσκοντας, ὅτι τὸ εὐπαθεῖν ὑπὸ τυράννου φοβερόν ἐστιν*

XIII. *Ἀκούσας δέ τινα τῶν πολιτῶν χρυσίον ἔχειν οἴκοι κατορωρυγμένον, ἐκέλευσεν ἀνενεγκεῖν πρὸς αὐτόν· ἐπεὶ δὲ παρακλέψας ὀλίγον ὁ ἄνθρωπος, καὶ μεταστὰς εἰς ἑτέραν πόλιν, ἐωνήσατο χωρίον, μεταπεμψάμενος αὐτὸν, ἐκέλευσε πᾶν ἀπολαβεῖν, κεχρημένον τῷ πλούτῳ, καὶ μηκέτι ποιοῦντα τὸ χρήσιμον ἄχρηστον.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

I. *Ὁ δὲ νεώτερος Διονύσιος ἔλεγε, πολλοὺς τρέφειν σοφιστὰς, οὐ θαυμάζων ἐκείνους, ἀλλὰ ἐκείνων θαυμάζεσθαι βουλόμενος.*

II. *Πολυξένου δὲ τοῦ διαλεκτικοῦ φήσαντος αὐτὸν ἐξελέγχειν, Ἀμέλει τοῖς λόγοις, εἶπεν, ἐγὼ δέ σε τοῖς ἔργοις ἐλέγχω· τὰ γὰρ σεαυτοῦ καταλιπὼν, ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ θεραπεύεις.*

III. *Ἐκπεσὼν δὲ τῆς ἀρχῆς, πρὸς μὲν τὸν εἰπόντα, Τί σε Πλάτων καὶ φιλοσοφία ὠφέλησε; Τὸ τηλικαύτην, ἔφη, τύχης μεταβολὴν ῥᾳδίως ὑπομένειν.*

IV. *Ἐρωτηθεὶς δὲ, πῶς ὁ μὲν πατὴρ αὐτοῦ, πένης ὢν καὶ ἰδιώτης, ἐκτήσατο τὴν Συρακουσίων ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ ἔχων, καὶ τυράννου παῖς ὢν, πῶς ἀπέβαλεν· Ὁ μὲν πατὴρ, ἔφη, μισουμένης δημοκρατίας ἐπέστη τοῖς πράγμασιν, ἐγὼ δὲ φθονουμένης τυραννίδος.*

V. *Ὑπὸ ἄλλου δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐρωτηθεὶς, Ὁ πατὴρ, ἔφη, μοὶ τὴν τυραννίδα τὴν ἑαυτοῦ κατέλιπεν, οὐ τὴν τύχην.*

ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ.

I. *Ἀγαθοκλῆς υἱὸς ἦν κεραμέως· γενόμενος δὲ κύριος Σικελίας, καὶ βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς, εἰώθει κεράμεα ποτήρια τιθέναι παρὰ τὰ χρυσᾶ, καὶ τοῖς νέοις ἐπιδεικνύμενος λέγειν, Ὅτι τοιαῦτα ποιῶν πρότερον, νῦν ταῦτα ποιεῖ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἀνδρίαν.*

II. *Πολιορκοῦντος δὲ πόλιν αὐτοῦ, τῶν ἀπὸ τοῦ τείχους τινὲς ἐλοιδοροῦντο, λέγοντες ὅτι, Ὦ κεραμεῦ, τὸν μισθὸν πόθεν ἀποδώσεις τοῖς στρατιώταις; ὁ δὲ πρᾴος καὶ μειδιῶν εἶπεν, Αἴκα ταύταν*

ἕλω. Λαβὼν δὲ κατὰ κράτος, ἐπίπρασκε τοὺς αἰχμαλώτους, λέγων, Ἐάν με πάλιν λοιδορῆτε, πρὸς τοὺς κυρίους ὑμῶν ἔσται μοι ὁ λόγος.

III. Ἐγκαλούντων δὲ τοῖς ναύταις αὐτοῦ τῶν Ἰθακησίων, ὅτι τῇ νήσῳ προσβαλόντες, τῶν θρεμμάτων τινὰ ἀπέσπασαν, Ὁ δὲ ὑμέτερος, ἔφη, βασιλεὺς ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, οὐ μόνον τὰ πρόβατα λαβὼν, ἀλλὰ καὶ τὸν ποιμένα προσεκτυφλώσας ἀπῆλθε.

ΔΙΩΝΟΣ.

Δίων ὁ Διονύσιον ἐκβαλὼν ἐκ τῆς τυραννίδος, ἀκούσας ἐπιβουλεύειν αὐτῷ Κάλλιππον, ᾧ μάλιστα τῶν φίλων καὶ ξένων ἐπίστευεν, οὐχ ὑπέμεινεν ἐλέγξαι, Βέλτιον εἶναι, φήσας, ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν μὴ μόνον τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους φυλαττόμενον.

ΑΡΧΕΛΑΟΥ.

I. Ἀρχέλαος αἰτηθεὶς παρὰ πότον ποτήριον χρυσοῦν ὑπό τινος τῶν συνήθων, οὐ μὴν ἐπιεικῶν, ἐκέλευσεν Εὐριπίδῃ τὸν παῖδα δοῦναι· θαυμάσαντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου, Σὺ μὲν γὰρ, εἶπεν, αἰτεῖν, οὗτος δὲ λαμβάνειν ἄξιός ἐστι καὶ μὴ αἰτῶν.

II. Ἀδολέσχου δὲ κουρέως ἐρωτήσαντος αὐτὸν, Πῶς σε κείρω; Σιωπῶν, ἔφη.

III. Τοῦ δὲ Εὐριπίδου τὸν καλὸν Ἀγάθωνα περιλαμβάνοντος ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ καταφιλοῦντος ἤδη γενειῶντα, πρὸς τοὺς φίλους εἶπε, Μὴ θαυμάσητε· τῶν γὰρ καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον καλόν ἐστιν.

IV. Ἐπεὶ δὲ Τιμόθεος ὁ κιθαρῳδὸς, ἐλπίσας πλείονα, λαβὼν δὲ ἐλάττονα, δῆλος ἦν ἐγκαλῶν αὐτῷ, καί ποτε ᾄδων τουτὶ τὸ κομμάτιον, Σὺ δὲ τὸν γηγενέταν ἄργυρον αἰνεῖς, ἀπεσήμανεν εἰς ἐκεῖνον· ὑπέκρουσεν ὁ Ἀρχέλαος αὐτῷ, Σὺ δέ γε αἰτεῖς.

V. Ὕδωρ δέ τινος αὐτοῦ κατασκεδάσαντος, ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, Ἀλλ' οὐκ ἐμοῦ, φησὶν, ἀλλ' ἐκείνου κατεσκέδασεν, ὃν ἔδοξεν ἐμὲ εἶναι.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΤΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΤ.

I. Φίλιππον τὸν Ἀλεξάνδρου πατέρα Θεόφραστος ἱστόρηκεν οὐ μόνον μεταξὺ τῶν βασιλέων, ἀλλὰ καὶ τῇ τύχῃ καὶ τῷ τρόπῳ μείζονα γενέσθαι καὶ μετριώτερον.

II. Ἀθηναίους μὲν οὖν μακαρίζειν ἔλεγεν, εἰ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν αἱρεῖσθαι δέκα στρατηγοὺς εὑρίσκουσιν· αὐτὸς γὰρ ἐν πολλοῖς ἔτεσιν ἕνα μόνον στρατηγὸν εὑρηκέναι, Παρμενίωνα.

III. Πολλῶν δὲ κατορθωμάτων αὐτῷ καὶ καλῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ προσαγγελθέντων, Ὦ τύχη, εἶπεν, μικρόν τι μοι κακὸν ἀντὶ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν ποίησον.

IV. Ἐπεὶ δὲ νικήσαντι τοὺς Ἕλληνας αὐτῷ συνεβούλευον ἔνιοι φρουραῖς τὰς πόλεις κατέχειν, ἔφη, Μᾶλλον πολὺν χρόνον ἐθέλειν χρηστὸς, ἢ δεσπότης ὀλίγον καλεῖσθαι.

V. Τὸν δὲ λοίδορον ἐξελάσαι τῶν φίλων κελευ-

όντων, Οὐκ ἔφη ποιήσειν, ἵνα μὴ περιιὼν ἐν πλείοσι κακῶς λέγῃ.

VI. Σμικύθου δὲ Νικάνορα διαβάλλοντος ὡς ἀεὶ κακῶς λέγοντα τὸν Φίλιππον, καὶ τῶν ἑταίρων οἰομένων δεῖν μεταπέμπεσθαι καὶ κολάζειν, Ἀλλὰ μήν, ἔφη, Νικάνωρ οὐ φαυλότατός ἐστι Μακεδόνων, ἐπισκεπτέον οὖν, μή τι γίνηται παρ' ἡμᾶς. Ὡς οὖν ἔγνω τὸν Νικάνορα θλιβόμενον ἰσχυρῶς ὑπὸ πενίας, ἠμελημένον δὲ ὑπ' αὐτοῦ, προσέταξε δωρεάν τινα αὐτῷ δοθῆναι. Πάλιν οὖν τοῦ Σμικύθου λέγοντος, ὅτι θαυμαστὰ περὶ αὐτοῦ πρὸς ἅπαντας ἐγκώμια λέγων ὁ Νικάνωρ διατελεῖ, Ὁρᾶτε οὖν, εἶπεν, ὅτι πρὸς ἡμᾶς αὐτούς ἐστι καὶ τὸ καλῶς, καὶ τὸ κακῶς ἀκούειν.

VII. Τοῖς δὲ τῶν Ἀθηναίων δημαγωγοῖς ἔφη χάριν ἔχειν, ὅτι λοιδοροῦντες αὐτόν, βελτίονα ποιοῦσι καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἤθει· Πειρῶμαι γὰρ αὐτοὺς ἅμα καὶ τοῖς λόγοις καὶ τοῖς ἔργοις ψευδομένους ἐλέγχειν.

VIII. Τῶν δὲ Ἀθηναίων, ὅσοι περὶ Χαιρώνειαν ἑάλωσαν, ἀφεθέντων ὑπ' αὐτοῦ δίχα λύτρων, τὰ δὲ ἱμάτια καὶ στρώματα προσαπαιτούντων, καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἐγκαλούντων, γελάσας ὁ Φίλιππος εἶπεν, Οὐ δοκοῦσιν ὑμῖν Ἀθηναῖοι νομίζειν ἐν ἀστραγάλοις ὑφ' ἡμῶν νενικῆσθαι;

IX. Τῆς δὲ κλειδὸς αὐτῷ κατεαγείσης ἐν πολέμῳ, καὶ τοῦ θεραπεύοντος ἰατροῦ πάντως τι καθ' ἡμέραν αἰτοῦντος, Λάμβανε, ἔφη, ὅσα βούλει· τὴν γὰρ κλεῖν ἔχεις.

X. Δυεῖν δὲ ἀδελφοῖν Ἀμφοτεροῦ καὶ Ἑκατεροῦ, τὸν μὲν Ἑκατερὸν ἔμφρονα καὶ πρακτικὸν ὁρῶν, τὸν δὲ Ἀμφοτερὸν εὐήθη καὶ ἀβέλτερον, ἔφη, Τὸν μὲν Ἑκατερὸν, ἀμφότερον εἶναι, τὸν δὲ Ἀμφοτερὸν, οὐδέτερον.

XI. Τοὺς δὲ συμβουλεύοντας αὐτῷ πικρῶς χρῆσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, Ἀτόπους ἔλεγεν εἶναι, κελεύοντας ἄνθρωπον ὑπὲρ δόξης πάντα ποιοῦντα καὶ πάσχοντα, ἀποβαλεῖν τὸ τῆς δόξης θέατρον.

XII. Γενόμενος δὲ κριτὴς δυεῖν πονηροῖν, ἐκέλευσε τὸν μὲν φεύγειν ἐκ Μακεδονίας, τὸν δὲ ἕτερον, διώκειν.

XIII. Μέλλων δὲ καταστρατοπεδεύειν ἐν χωρίῳ καλῷ, καὶ πυθόμενος, ὅτι χόρτος οὐκ ἔστι τοῖς ὑποζυγίοις, Οἷος, εἶπεν, ἡμῶν ὁ βίος ἐστὶν, εἰ καὶ πρὸς τὸν τῶν ὄνων καιρὸν ὀφείλομεν ζῆν;

XIV. Φρούριον δέ τι βουλόμενος λαβεῖν ὀχυρὸν, ὡς ἀπήγγειλαν οἱ κατάσκοποι χαλεπὸν εἶναι παντάπασι καὶ ἀνάλωτον, ἠρώτησεν, Εἰ χαλεπὸν οὕτως ἐστὶν, ὥστε μηδὲ ὄνον προσελθεῖν χρυσίον κομίζοντα;

XV. Τῶν δὲ περὶ Λασθένην τὸν Ὀλύνθιον ἐγκαλούντων καὶ ἀγανακτούντων, ὅτι προδότας αὐτοὺς ἔνιοι τῶν περὶ τὸν Φίλιππον ἀποκαλοῦσι, Σκαιοὺς ἔφη φύσει καὶ ἀγροίκους εἶναι Μακεδόνας; καὶ τὴν σκάφην σκάφην λέγοντας.

XVI. Τῷ δὲ υἱῷ παρῄνει πρὸς χάριν ὁμιλεῖν τοῖς Μακεδόσι, κτώμενον ἑαυτῷ τὴν παρὰ τῶν πολ-

λῶν δύναμιν, ἕως ἔξεστι βασιλεύοντος ἄλλου φιλάνθρωπον εἶναι.

XVII. Συνεβούλευε δὲ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυνατῶν καὶ τοὺς ἀγαθοὺς φίλους κτᾶσθαι καὶ τοὺς πονηρούς, εἶτα οἷς μὲν χρῆσθαι, οἷς δ' ἀποχρῆσθαι.

XVIII. Πρὸς δὲ Φίλωνα τὸν Θηβαῖον εὐεργέτην αὐτοῦ γενόμενον καὶ ξένον, ὁπηνίκα διῆγεν ἐν Θήβαις ὁμηρεύων, ὕστερον δὲ μηδεμίαν παρ' αὐτοῦ δωρεὰν προσδεχόμενον, Μή με, εἶπεν, ἀφαιροῦ τὸ ἀνίκητον, εὐεργεσίας καὶ χάριτος ἡττώμενον.

XIX. Ληφθέντων δὲ πολλῶν αἰχμαλώτων, ἐπίπρασκεν αὐτοὺς ἀνεσταλμένῳ τῷ χιτῶνι καθήμενος οὐκ εὐπρεπῶς· εἷς οὖν τῶν πωλουμένων ἀνεβόησε, Φεῖσαί μου, Φίλιππε, πατρικὸς γάρ εἰμί σου φίλος· ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ Φιλίππου, Πόθεν, ὦ ἄνθρωπε, γενόμενος, καὶ πῶς; Ἐγγύς, ἔφη, φράσαι σοι βούλομαι προσελθών· ὡς οὖν προσήχθη, Μικρόν, ἔφη, κατωτέρω τὴν χλαμύδα ποίησον, ἀσχημονεῖς γὰρ οὕτω καθήμενος· καὶ ὁ Φίλιππος, Ἄφετε αὐτόν, εἶπεν, ἀληθῶς γὰρ εὔνους ὢν καὶ φίλο ἐλάνθανεν.

XX. Ἐπεὶ δὲ ὑπό τινος ξένου κληθεὶς ἐπὶ πνον, ἐν ὁδῷ πολλοὺς ἐπήγετο, καὶ τὸν ξένον θορυβούμενον, ἦν γὰρ οὐχ ἱκανὰ τὰ παρεσ σμένα, προπέμπων τῶν φίλων ἑκάστῳ, πλακ χώραν ἐκέλευεν ἀπολιπεῖν· οἱ δὲ πειθόμενο προσδοκῶντες, οὐκ ἤσθιον πολλά, καὶ πᾶσ τως ἤρκεσεν.

XXI. Ἱππάρχου τοῦ Εὐβοίως ἀποθανόντος, δῆλος ἦν βαρέως φέρων· εἰπόντος δέ τινος, Ἀλλὰ μὴν ὡραῖος ὢν ἐκεῖνος ἀποτέθνηκεν, Ἑαυτῷ γε, εἶπεν, ἐμοὶ δὲ, ταχέως· ἔφθη γὰρ τελευτῆσαι, πρὶν ἢ παρ' ἐμοῦ χάριν ἀξίαν τῆς φιλίας ἀπολαβεῖν.

XXII. Πυθόμενος δ' ἐγκαλεῖν αὐτῷ τὸν Ἀλέξανδρον, ὅτι παῖδας ἐκ πλειόνων ποιεῖται γυναικῶν, Οὐκοῦν, ἔφη, πολλοὺς ἔχων περὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὰς γένου καλὸς κἀγαθὸς, ἵνα μὴ δι' ἐμὲ τῆς βασιλείας τύχῃς, ἀλλὰ διὰ σεαυτόν· ἐκέλευε δ' αὐτὸν Ἀριστοτέλει προσέχειν, καὶ φιλοσοφεῖν, Ὅπως, ἔφη, μὴ πολλὰ τοιαῦτα πράξῃς, ἐφ' οἷς ἐγὼ πεπραγμένοις μεταμέλομαι.

XXIII. Τῶν δὲ Ἀντιπάτρου φίλων τινὰ κατατάξας εἰς τοὺς δικαστὰς, εἶτα τὸν πώγωνα βαπτόμενον αἰσθανόμενος καὶ τὴν κεφαλὴν, ἀνέστησεν, εἰπὼν, Τὸν ἄπιστον ἐν θριξὶ μὴ νομίζειν ἀξιόπιστον ἐν πράγμασι.

XXIV. Μαχαίτᾳ δέ τινι κρίνων δίκην καὶ ὑπονυστάζων, οὐ πάνυ προσεῖχε τοῖς δικαίοις, ἀλλὰ κατέκρινε· ἐκείνου δὲ ἀναβοήσαντος ἐκκαλεῖσθαι τὴν κρίσιν, διοργισθεὶς, Ἐπὶ τίνα; εἶπε· καὶ ὁ Μαχαίτας, Ἐπὶ σὲ, βασιλεῦ, αὐτὸν, ἂν ἐγρηγόρως καὶ προσέχων ἀκούῃς. Τότε μὲν οὖν ἀνέστη· γενόμενος δὲ μᾶλλον ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ γνοὺς ἀδικούμενον τὸν Μαχαίταν, τὴν μὲν κρίσιν οὐκ ἔλυσε, τὸ δὲ τίμημα τῆς δίκης αὐτὸς ἐξέτισεν.

XXV Ἐπεὶ δὲ Ἅρπαλος ὑπὲρ συγγενοῦς καὶ οἰκείου Κράτητος ἀδικημάτων δίκην ἔχοντος ἠξίου

·νεγκεῖν, ἀφεθῆναι δὲ τῆς κρίσεως, ⟩ῇ, Βέλτιόν ἐστιν, εἶπε, τοῦτον αὐ- ὶ τοῦτον, κακῶς ἀκούειν.

'αγανακτούντων δὲ τῶν φίλων, ὅτι συ- ν ἐν 'Ολυμπίοις εὖ πεπονθότες οἱ Τί οὖν, εἶπεν, ἐὰν κακῶς πάθωσι;

Κοιμηθεὶς δὲ πλείονα χρόνον ἐπὶ διαναστὰς, Ἀσφαλῶς, εἶπεν, ἐκά- ιτρος γὰρ ἐγρηγόρει.

Ἰάλιν δὲ ἡμέρας καθεύδοντος αὐτοῦ, μένων ἐπὶ θύραις Ἑλλήνων ἀγανα- καλούντων, ὁ Παρμενίων, Μὴ θαυ- εἰ καθεύδει νῦν Φίλιππος· ὅτε γὰρ ς, οὗτος ἐγρηγόρει.

άλτην δέ τινα βουλομένου παρὰ δεῖ- ῦν αὐτοῦ καὶ λαλεῖν περὶ κρουμά- Μὴ γένοιτό σοι, εἶπεν, κακῶς οὕ- ἵνα ταῦτα ἐμοῦ βέλτιον εἰδῇς.

εἰ δὲ διενεχθέντος αὐτοῦ πρὸς 'Ο υναῖκα καὶ τὸν υἱὸν, ἧκε Δημά ;, ἐπυνθάνετο, πῶς πρὸς ἀλλή νες· καὶ ὁ Δημάρατος, Πάνυ τῆς τῶν Ἑλλήνων ὁμονοίας ς σὲ τῶν οἰκειοτάτων ἐχόντι ταύσατο τῆς ὀργῆς, καὶ

'ρεσβύτιδος δὲ πενιχρᾶς ἀ

σχολάζειν· ἡ δὲ πρεσβῦτις ἐγκραγοῦσα, Καὶ μὴ βασίλευε, εἶπεν· ὁ δὲ θαυμάσας τὸ ῥηθὲν, οὐ μόνον ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐθὺς διήκουσεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

I. Ἀλέξανδρος ἔτι παῖς ὢν, πολλὰ τοῦ Φιλίππου κατορθοῦντος, οὐκ ἔχαιρεν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς συντρεφομένους ἔλεγε παῖδας, Ἐμοὶ δὲ ὁ πατὴρ οὐδὲν ἀπολείψει. Τῶν δὲ παίδων λεγόντων ὅτι, Ταῦτά σοι κτᾶται· Τί δὲ ὄφελος, εἶπεν, ἐὰν ἔχω μὲν πολλὰ, πράξω δὲ οὐδέν;

II. Ἐλαφρὸς δὲ ὢν καὶ ποδώκης, καὶ παρακαλούμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ὀλύμπια δραμεῖν στάδιον, Εἴγε, ἔφη, βασιλεῖς ἕξειν ἔμελλον ἀνταγωνιστάς.

III. Ἀχθείσης δὲ παιδίσκης πρὸς αὐτὸν ὡς συναναπαυσομένης περὶ ἑσπέραν βαθεῖαν, ἠρώτησεν, ὅτι τηνικαῦτα· τῆς δὲ εἰπούσης, Περιέμενον γὰρ τὸν ἄνδρα κατακλῖναι· πικρῶς ἐπετίμησε τοῖς παισὶν, ὡς μικροῦ δι᾽ αὐτοὺς μοιχὸς γενόμενος.

IV. Ἐπιθυμιῶντι δὲ τοῖς θεοῖς ἀφειδῶς αὐτῷ, καὶ πολλάκις ἐπιδραττομένῳ τοῦ λιβανωτοῦ, παρὼν Λεωνίδης ὁ παιδαγωγὸς, Οὕτως, εἶπεν, ὦ παῖ, δαψιλῶς ἐπιθυμιάσεις, ὅταν τῆς λιβανωτοφόρου κρατήσῃς. Ὡς οὖν ἐκράτησεν, ἔπεμψεν ἐπιστολὴν πρὸς αὐτόν· Ἀπέσταλκά σοι τάλαντα ἑκατὸν λιβανωτοῦ καὶ κασίας, ἵνα μηκέτι μικρολογῇ πρὸς τοὺς θεοὺς, εἰδὼς, ὅτι καὶ τῆς ἀρωματοφόρου κρατοῦμεν.

V. Μέλλων δὲ τὴν ἐπὶ Γρανίκῳ μάχην μ
σθαι, παρεκάλει τοὺς Μακεδόνας ἀφθόνως δειπ
καὶ πάντα φέρειν εἰς μέσον, ὡς αὔριον δειπνήσο
ἐκ τῶν πολεμίων.

VI. Περίλλου δέ τινος τῶν φίλων αἰτήσα
προῖκα τοῖς θυγατρίοις, ἐκέλευσε πεντήκοντα
λαντα λαβεῖν· αὐτοῦ δὲ φήσαντος, ἱκανὰ εἶναι
κα, Σοί γε, ἔφη, λαβεῖν, ἐμοὶ δ' οὐχ ἱκανὰ δοῖ

VII. Ἀναξάρχῳ δὲ τῷ φιλοσόφῳ δοῦναι
διοικητὴν ἐκέλευσεν, ὅσον ἂν αἰτήσῃ· τοῦ δὲ
κητοῦ φήσαντος, ὡς ἑκατὸν αἰτεῖται τάλαντα,
λῶς, ἔφη, ποιεῖ, γινώσκων, ὅτι φίλον ἔχει καὶ δ
μενον τηλικαῦτα δωρεῖσθαι καὶ βουλόμενον.

VIII. Ἐν δὲ τῇ Μιλήτῳ πολλοὺς ἀνδριά
ἀθλητῶν θεασάμενος Ὀλύμπια καὶ Πύθια νει
κότων, Καὶ ποῦ τὰ τηλικαῦτα ἦν σώματα, ἔφη,
οἱ βάρβαροι ὑμῶν τὴν πόλιν ἐπολιόρκουν;

IX. Τῆς δὲ τῶν Καρῶν βασιλίσσης Ἄδας
καὶ πέμματα παρεσκευασμένα περιττῶς διὰ δημι
γῶν καὶ μαγείρων φιλοτιμουμένης ἀεὶ πέμπειν
αὐτὸν, ἔφη, Κρείττονας ἔχειν αὐτὸς ὀψοποιοὺς,
μὲν ἄριστον τὴν νυκτοπορίαν, πρὸς δὲ δεῖπνον
ὀλιγαριστίαν.

X. Ἐπεὶ δὲ παρεσκευασμένων πάντω
μάχην, ἠρώτησαν οἱ στρατηγοὶ, Μή τι π
τοις ἕτερον, Οὐδὲν, εἶπεν, ἢ ξυρᾷν τὰ γ
Μακεδόνων. Θαυμάσαντος δὲ τοῦ Παρ
Οὐκ οἶδας, εἶπεν, ὅτι βελτίων οὐκ ἔστιν ἐ
βὴ πώγωνος;

XI. *Δαρείου διδόντος αὐτῷ μυρία τάλαντα καὶ τὴν Ἀσίαν νείμασθαι πρὸς αὐτὸν ἐπίσης, καὶ Παρμενίωνος εἰπόντος, Ἔλαβον ἄν, εἰ Ἀλέξανδρος ἤμην, Κἀγὼ, νὴ Δία, εἶπεν, εἰ Παρμενίων ἤμην· ἀπεκρίνατο δὲ Δαρείῳ, μήτε τὴν γῆν ἡλίους δύο, μήτε τὴν Ἀσίαν δύο βασιλεῖς ὑπομένειν.*

XII. *Μέλλοντι δὲ αὐτῷ περὶ τῶν ὅλων ἐν Ἀρβήλοις κινδυνεύειν πρὸς ἑκατὸν μυριάδας ἀντιτεταγμένας, προσίεσαν οἱ φίλοι, τῶν στρατιωτῶν κατηγοροῦντες ὡς ἐν ταῖς σκηναῖς διαλαλούντων καὶ συντιθεμένων, ὅπως μηδὲν τῶν λαφύρων εἰς τὸ βασιλικὸν ἀνοίσουσιν, ἀλλ' αὐτοὶ κερδανοῦσιν· ὁ δὲ μειδιάσας, Ἀγαθὰ, φησὶν, ἀγγέλλετε· νικᾷν γὰρ ἀνδρῶν, οὐ φεύγειν παρεσκευασμένων ἀκούω διαλογισμούς. Καὶ προσιόντες αὐτῷ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἔλεγον, Ὦ βασιλεῦ, θάῤῥει, καὶ μὴ φοβοῦ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, αὐτὸν γὰρ ἡμῶν τὸν γράσσον οὐχ ὑπομενοῦσι.*

XIII. *Παραtασσομένου δὲ τοῦ στρατεύματος, ἰδών τινα τῶν στρατιωτῶν τὸ ἀκόντιον ἐναγκυλούμενον, ἐξέωσε τῆς φάλαγγος ὡς ἄχρηστον, ὃς παρασκευάζεται δὴ νῦν, ὅτε δεῖ χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις.*

XIV. *Ἐπιστολὴν δὲ παρὰ τῆς μητρὸς ἀναγινώσκων ἀποῤῥήτους λόγους κατ' Ἀντιπάτρου καὶ διαβολὰς ἔχουσαν, ἅμα τοῦ Ἡφαιστίωνος, ὥσπερ εἰώθει, συναναγινώσκοντος, οὐκ ἐκώλυσεν· ὡς δὲ ἀνέγνω, τὸν δακτύλιον ἀφελόμενος τὸν ἑαυτοῦ, τῷ στόματι τῷ ἐκείνου τὴν σφραγῖδα ἐπέθηκεν.*

XV. *Ἐν δὲ Ἄμμωνος ὑπὸ τοῦ προφήτου παῖς*

Διὸς προσαγορευθεὶς, Οὐδέν γε, ἔφη, θαυμαστὸν, πάντων μὲν γὰρ ὁ Ζεὺς φύσει πατήρ ἐστιν, ἑαυτοῦ δὲ ποιεῖται τοὺς ἀρίστους.

XVI. *Τοξεύματι δὲ πληγεὶς εἰς τὸ σκέλος, ὡς πολλοὶ συνέδραμον τῶν πολλάκις εἰωθότων αὐτὸν θεὸν προσαγορεύειν, διαχυθεὶς τῷ προσώπῳ, Τουτὶ μὲν, αἷμα, εἶπεν, ὡς ὁρᾶτε, καὶ οὐκ ἰχὼρ,*

— *οἷός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.*

XVII. *Ἐπαινούντων δὲ ἐνίων τοῦ Ἀντιπάτρου τὴν εὐτέλειαν ὡς ἀθρύπτως διαιτωμένου καὶ αὐστηρῶς, Ἔξωθεν, εἶπεν, Ἀντίπατρος λευκοπάρυφός ἐστι, τὰ δὲ ἔνδον ὁλοπόρφυρος.*

XVIII. *Ἐν δὲ χειμῶνι καὶ ψύχει τῶν φίλων τινὸς ἑστιῶντος αὐτὸν, ἐσχάραν δὲ μικρὰν καὶ πῦρ ὀλίγον εἰσενέγκαντος, Ἢ ξύλα, ἢ λιβανωτὸν εἰσενεγκεῖν, ἐκέλευεν.*

XIX. *Ἀντιπατρίδου δὲ καλὴν ψάλτριαν ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀγαγόντος, κινηθεὶς τῇ ὄψει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἀλέξανδρος, ἠρώτησε τὸν Ἀντιπατρίδην, μή τι τυγχάνει τῆς γυναικὸς ἐρῶν· ἐκείνου δὲ ὁμολογήσαντος, Ὦ μιαρὲ, εἶπεν, οὐκ ἀπάξεις εὐθὺς ἐκ τοῦ συμποσίου τὴν γυναῖκα;*

XX. *Πάλιν δὲ Πύθωνα τὸν Εὐΐου τοῦ αὐλητοῦ ἐρώμενον Κάσανδρος ἐβιάζετο φιλῆσαι· τὸν οὖν Εὔϊον ὁρῶν ἀχθόμενον, ἀνεπήδησε μετ' ὀργῆς ἐπὶ τὸν Κάσανδρον, κεκραγὼς, Ἀλλ' οὐδ' ἐρασθῆναί τινος ἔξεστι δι' ὑμᾶς;*

XXI. *Ἀποστέλλοντος δὲ αὐτοῦ τῶν Μακεδόνων τοὺς νοσώδεις καὶ ἀναπήρους ἐπὶ θάλασσαν,*

ἐνεδείχθη τις εἰς τοὺς νοσοῦντας ἀπογεγραμμένος ἑαυτὸν οὐ νοσῶν. Ἐπεὶ οὖν εἰς ὄψιν ἀχθεὶς καὶ ἀνακρινόμενος ὡμολόγησε προφασίζεσθαι δι' ἔρωτα Τελεσίππας ἀπιούσης ἐπὶ θάλασσαν, ἠρώτησεν ὁ Ἀλέξανδρος, Πρὸς τίνα δεῖ περὶ τῆς Τελεσίππης διαλέγεσθαι· πυθόμενος δὲ ἐλευθέραν οὖσαν, Οὐκοῦν, ἔφη, ὦ Ἀντιγένη, πείθωμεν τὴν Τελεσίππαν, ἵνα μένῃ μεθ' ἡμῶν, βιάζεσθαι γὰρ ἐλευθέραν οὖσαν, οὐχ ἡμέτερον.

XXII. Τῶν δὲ μισθοφορούντων Ἑλλήνων παρὰ τοῖς πολεμίοις ὑποχειρίων γενομένων, τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐκέλευσεν ἐν πέδαις φυλάττειν, ὅτι τροφὴν ἔχοντες ἐκ δημοσίου, μισθοφοροῦσι· καὶ τοὺς Θεσσαλοὺς, ὅτι τὴν ἀρίστην κεκτημένοι οὐ γεωργοῦσι· τοὺς δὲ Θηβαίους ἀφῆκεν, εἰπὼν ὅτι, Μόνοις τούτοις οὔτε πόλις οὔτε χώρα δι' ἡμᾶς ἀπολέλειπται.

XXIII. Τῶν δὲ Ἰνδῶν τὸν ἄριστα τοξεύειν δοκοῦντα, καὶ λεγόμενον διὰ δακτυλίου τὸν οἰστὸν ἀφιέναι, λαβὼν αἰχμάλωτον ἐκέλευσεν ἐπιδείξασθαι, καὶ μὴ βουλόμενον ὀργισθεὶς ἀνελεῖν προσέταξε· ἐπεὶ δὲ ἀγόμενος ὁ ἄνθρωπος ἔλεγε πρὸς τοὺς ἄγοντας, ὅτι πολλῶν ἡμερῶν οὐ μεμελέτηκε, καὶ ἐφοβήθη διαπεσεῖν, ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος ἐθαύμασε, καὶ ἀπέλυσε μετὰ δώρων αὐτὸν, ὅτι μᾶλλον ἀποθανεῖν ὑπέμεινεν, ἢ τῆς δόξης ἀνάξιος φανῆναι.

XXIV. Ἐπεὶ δὲ Ταξίλης εἷς τῶν Ἰνδῶν βασιλεὺς ὢν ἀπαντήσας προὐκαλεῖτο μὴ μάχεσθαι μηδὲ πολεμεῖν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' εἰ μέν ἐστιν ἥττων, εὖ

πάσχειν, εἰ δὲ βελτίων, εὖ ποιεῖν· ἀπεκρίναι αὐτοῦ τούτου μαχητέον εἶναι, πότερος εὖ πο ριγένηται.

XXV. Περὶ δὲ τῆς λεγομένης ἀόρνου ἐν Ἰνδοῖς ἀκούσας, ὅτι τὸ μὲν χωρίον δυς ἐστιν, ὁ δὲ ἔχων αὐτὸ δειλός ἐστι, Νῦν, ἔ χωρίον εὐάλωτόν ἐστιν.

XXVI. Ἐπεὶ δὲ ἄλλος ἔχων πέτραν ἄλητ κοῦσαν εἶναι, ἐνεχείρισεν ἑαυτὸν μετὰ τῆς τῷ Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τῆς δυνάμεως ἐκέλευσεν καὶ προσέθηκε χώραν, εἰπὼν ὅτι, Φρονεῖν κεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἀνδρὶ μᾶλλον ἀγαθῷ πι ἑαυτὸν ἢ ὀχυρῷ τόπῳ.

XXVII. Μετὰ δὲ τὴν τῆς πέτρας ἅλω φίλων λεγόντων, ὑπερβεβληκέναι τὸν Ἡρακ πράξεσιν, Ἀλλ' ἐγὼ, εἶπε, τὰς ἐμὰς πράξ τῆς ἡγεμονίας, ἑνὸς οὐ νομίζω ῥήματος ἀντι ναι τοῦ Ἡρακλέους.

XXVIII. Τῶν δὲ φίλων τινὰς αἰσθόμ τῷ κυβεύειν οὐ παίζοντας, ἐζημίωσε.

XXIX. Τῶν δὲ πρώτων φίλων καὶ κ τιμᾶν μὲν ἐδόκει Κρατερὸν μάλιστα πάντω δὲ Ἡφαιστίωνα· Κρατερὸς μὲν γὰρ, ἔφη, λεύς ἐστιν, Ἡφαιστίων δὲ φιλαλέξανδρος

XXX. Ξενοκράτῃ δὲ τῷ φιλοσόφῳ τάλαντα πέμψας, ὡς οὐκ ἐδέξατο, μὴ σας, ἠρώτησεν, Εἰ μηδὲ φίλον ἔχει Ξε μὲν γὰρ, ἔφη, μόλις ὁ Δαρείου πλοῦ λους ἤρκεσεν.

XXXI. Ἐπεὶ δὲ Πῶρος ἐρωτηθεὶς ὑπ' μετὰ τὴν μάχην, Πῶς σοι χρήσομαι; Βασ εἶπε· καὶ προσερωτηθεὶς, μή τι ἄλλο, Πάντα, ἐν τῷ Βασιλικῶς ἔνεστι. θαυμάσας καὶ τὴν σιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνδραγαθίαν, πλείονα χώ πρότερον εἶχε, προσέθηκε.

XXXII. Πυθόμενος δὲ ὑπό τινος λοιδορε Βασιλικὸν, ἔφη, ἐστὶν εὖ ποιοῦντα, κακῶς

XXXIII. Ἀποθνήσκων δὲ, πρὸς τοὺς ἑτ ιδὼν, ἔφη, Μέγαν ὁρῶ μου τὸν ἐπιτάφιον ἐσόμ

XXXIV. Τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, Δημά ῥήτωρ, Ὅμοιον, ἔφη, διὰ τὴν ἀναρχίαν ὁρᾶ τὸ στρατόπεδον τῶν Μακεδόνων ἐκτετυφλωμέν Κύκλωπι.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΤΟΥ ΛΑΓΟΥ.

Πτολεμαῖος ὁ Λάγου τὰ πολλὰ παρὰ τοῖς φι λοις ἐδείπνει καὶ ἐκάθευδεν. εἰ δέ ποτε δειπνίζοι, τοῖς ἐκείνων ἐχρῆτο, μεταπεμπόμενος ἐκπώματα καὶ στρώματα καὶ τραπέζας. αὐτὸς δὲ οὐκ ἐκέκτητο πλείω τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ τοῦ πλουτεῖν ἔλεγε τὸ πλουτίζειν εἶναι βασιλικώτερον.

ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ.

I. Ἀντίγονος εἰσέπραττε χρήματα συντόνως· εἰπόντος δέ τινος, Ἀλλ' οὐχ Ἀλέξανδρος ἦν τοιοῦτος, Εἰκότως, εἶπεν, ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐθέριζε τὴν Ἀσίαν, ἐγὼ δὲ καλαμῶμαι.

II. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἰδὼν τινας ἐν τοῖς θώ ραξι καὶ τοῖς κράνεσι σφαιρίζοντας, παρ

ἡγεμόνας αὐτῶν μετεπέμπετο, ἐπαιν
νος· ὡς δὲ ἤκουσεν, ὅτι πίνουσιν, τὰ
μονίας τοῖς στρατιώταις ἔδωκε.

III. Θαυμαζόντων δὲ πάντων,
νόμενος ἠπίως ἐχρῆτο καὶ πρᾴως το
Πρότερον μὲν γὰρ, εἶπε, δυνάμεως ἐδ
δόξης καὶ εὐνοίας.

IV. Πρὸς δὲ τὸν υἱὸν Φίλιππο
πλειόνων παρόντων, Πότε μέλλομεν ἀ
Τί δέδοικας, εἶπε, μὴ μόνος τῆς σ
ἀκούσῃς;

V. Σπουδάσαντος δὲ τοῦ νεαν
κατάλυσιν παρὰ γυναικὶ χήρᾳ τρεῖς ἐχ
ρας εὐπρεπεῖς, καλέσας τὸν ἐπὶ τῶν ξ
Οὐκ ἐξάξεις μου τὸν υἱὸν ἐκ τῆς στενοχ

VI. Νοσήσας δὲ μακρὰν νόσον,
Οὐδὲν, ἔφη, χεῖρον· ὑπέμνησε γὰρ ἡμ
μέγα φρονεῖν, ὡς ὄντας θνητούς.

VII. Ἑρμοδότου δὲ αὐτὸν ἐν τ
Ἡλίου παῖδα γράψαντος, Οὐ ταῦτά μ
οιδεν ὁ λασανοφόρος.

VIII. Εἰπόντος δέ τινος, Ὅτι πι
δίκαια τοῖς βασιλεῦσι, Ναὶ μὰ Δία, ε
βαρβάρων· ἡμῖν δὲ μόνα καλὰ, τὰ κα
δίκαια, τὰ δίκαια.

IX. Μαρσύου τοῦ ἀδελφοῦ δίκη
ξιοῦντος δὲ τὴν κρίσιν αὐτῷ γενέσθα
Ἔσται μὲν οὖν, εἶπεν, ἐν τῇ ἀγορᾷ,
κουόντων, εἰ μηδὲν ἀδικοῦμεν.

X. Ἐπεὶ δέ ποτε χειμῶνος ἐν τόποις [illegible]
σι τῶν ἐπιτηδείων ἠνάγκασε καταζεῦξαι [illegible]
στρατιωτῶν τινες ἐλοιδόρουν αὐτὸν, [illegible]
ὅτι πλησίον ἐστὶν, τῇ βακτηρίᾳ τὴν σκηνὴν [illegible]
λας, Οἰμώξετε, εἶπεν, εἰ μὴ μακρότερον [illegible]
λοιδορήσετε ἡμᾶς.

XI. Ἀριστοδήμου δὲ τῶν φίλων [illegible]
ρου γεγονέναι δοκοῦντος, συμβουλεύοντος [illegible]
τῶν ἀναλωμάτων καὶ τῶν δωρεῶν ἀφαιρεῖν [illegible]
γοι σου, εἶπεν, ὦ Ἀριστόδημε, περιζώματος [illegible]

XII. Ἀθηναίων δὲ δοῦλον αὐτῷ [illegible]
τὴν πολιτείαν ὡς ἐλεύθερον ἐγγραψάντων, [illegible]
εἶπεν, ἐβουλόμην ἕνα Ἀθηναίων ὑπ' ἐμοῦ τιμά[illegible]
γοῦσθαι.

XIII. Νεανίσκου δέ τινος τῶν Ἀναξιμένο[illegible]
ῥήτορος μαθητῶν, λόγον ἐσκεμμένον ἐκ [illegible]
σκευῆς εἰπόντος ἐπ' αὐτοῦ, βουλόμενός τι μα[illegible]
ἠρώτησεν· ἀποσιωπήσαντος δὲ τοῦ νεανίσκου, [illegible]
λέγεις; εἶπεν.

Ταῦτ' ἔστι τὰν δέλτοισιν ἐγγεγραμμένα;

XIV. Ἑτέρου δὲ ῥήτορος ἀκούων λέγοντ[illegible]
χιονοβόλος ἡ ὥρα γενομένη λειποβοτ[illegible]
τὴν χώραν, Οὐ παύσῃ μοι, εἶπεν, ὡς [illegible]

XV. Θρασύλλου δὲ τοῦ κυνικοῦ [illegible]
τήσαντος αὐτὸν, Ἀλλ' οὐ βασι[illegible]
τοῦ δὲ εἰπόντος, Οὐκοῦν [illegible]
οὐ κυνικὸν, ἔφη, τὸ λῆμμα.

XVI. Πέμπων δὲ [illegible]
νεῶν πολλῶν καὶ δυνάμ[illegible]

δόξαν ὥσπερ ἀπὸ σκοπῆς τῆς Ἑλ-
υμένην πυρσεύεσθαι
γόρου δὲ τοῦ ποιητοῦ γόγγρον ἕ-
τὴν λοπάδα σείοντος, ἐπιστὰς ἐξό-
σὶ, τὸν Ὅμηρον, ὦ Ἀνταγόρα, γόγ-
οῦ Ἀγαμέμνονος γράφοντα πράξεις;
ς, Σὺ δὲ, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὸν
μίζεις πράττοντα τὰς πράξεις ἐκεί-
ονεῖν, εἴ τις ἐν τῷ στρατοπέδῳ γόγ-

Ἐπεὶ δὲ ὄναρ ἰδὼν χρυσοῦν θέρος ἐξα-
δάτην, ἐβουλεύσατο κτεῖναι, καὶ Δη-
δάτην, ἐβουλεύσατο κτεῖναι, καὶ Δη-
ῷ φράσας ὥρκωσε σιωπῆσαι· ὁ δὲ πα-
Μιθριδάτην ὁ Δημήτριος, καὶ συμπε-
ρὰ θάλασσαν, ἐν τῷ αἰγιαλῷ κατέγρα-
υτῆρι τοῦ δόρατος, Φεῦγε, Μιθριδάτα.
νοήσας, ἔφυγεν εἰς Πόντον, κἀκεῖ βασι-
λεσε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.

οδίους δὲ πολιορκῶν ὁ Δημήτριος ἕ
ροαστείῳ πίνακα Πρωτογένους τοῦ
Ἰάλυσον γράφοντος· ἐπικηρυκευ(
Ῥοδίων καὶ φείσασθαι τοῦ πίνακος
, ἔφη, Μᾶλλον τὰς τοῦ πατρὸς
Σπει(
φὴν ἐκείνην διαφθείρειν. Σπει(
δίοις, τὴν ἑλέπολιν ἀπέλιπε πα(
ια τῆς αὐτοῦ μεγαλουργίας, ἐν
ἐσομένην.

II. Ἀποστάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων
πόλιν ἤδη κακῶς ὑπὸ σιτοδείας ἔχουσαν,
κλησίας αὐτῷ συναχθείσης, ἐπέδωκε δωρ
αὐτοῖς· δημηγορῶν δὲ περὶ τούτων, ἐβα
τῶν δὲ καθημένων τινὸς, ὡς ἔδει τὸ ῥῆμα λε
παραφωνήσαντος, Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τῆς ἐ
θώσεως ταύτης ἄλλους ὑμῖν πεντακισχιλίους
δωμι μεδίμνους.

ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ.

I. Ἀντίγονος ὁ δεύτερος, Δημητρίου τοῦ π
τρὸς ἁλόντος καὶ πέμψαντος τινὰ τῶν φίλων, κελε
οντος μὴ προσέχειν, ἄν τι γράφῃ, βιασθεὶς ὑπὸ Σε
λεύκου, μηδὲ παραχωρεῖν τῶν πόλεων, αὐτὸς ἔγρα
ψε πρὸς Σέλευκον, ἐξιστάμενος αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἁ
πάσης, καὶ παραδιδοὺς ὅμηρον ἑαυτὸν ἐπὶ τῷ τὸ
πατέρα Δημήτριον ἀπολυθῆναι.

II. Μέλλων δὲ ναυμαχεῖν πρὸς τοὺς Πτο
μαίου στρατηγοὺς, εἰπόντος τοῦ κυβερνήτου, π
πλείονας εἶναι τὰς τῶν πολεμίων ναῦς, Ἐμὲ δὲ,
αὐτὸν παρόντα πρὸς πόσας ἀντιτάττεις;

IV. Ὑποχωρῶν δέ ποτε τοῖς πολεμίοις ἐπ
μένοις, Οὐκ ἔφη φεύγειν, ἀλλὰ διώκειν τ
ον ὀπίσω κείμενον.

V. Ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἀνδρείου
μὴ πάνυ δοκῶν ἀγαθὸς εἶναι
ς τοῦ πατρὸς λαμβάνειν
ν, ὦ μειράκιον, ἀνδ
θοὺς καὶ δωρ

VI. *Ζήνωνος δὲ τοῦ Κιτιέως ἀποθανόν... μάλιστα τῶν φιλοσόφων ἐθαύμασεν, ἔλεγε, ... τρον αὐτοῦ τῶν πράξεων ἀνῃρῆσθαι.*

ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ.

I. *Λυσίμαχος ἐν Θρᾴκῃ κρατηθεὶς ὑπὸ Δ... μαχέτου, καὶ διὰ δίψαν ἑαυτὸν καὶ τὸ στράτε... παραδοὺς, ὡς ἔπιεν αἰχμάλωτος γενόμενος, Ὦ Θ... εἶπεν, ὡς μικρᾶς ἡδονῆς ἕνεκα δοῦλον ἐμαυτὸ... βασιλέως πεποίηκα!*

II. *Πρὸς δὲ Φιλιππίδην τὸν κωμῳδοποιὸν ... λον ὄντα καὶ συνήθη, Τίνος σοι, εἶπε, τῶν ἐμῶν ... ταδῶ; κἀκεῖνος, Οὗ βούλει, πλὴν τῶν ἀποῤῥήτ...*

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ.

I. *Ἀντίπατρος ἀκούσας τὴν Παρμενίωνος ... Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, εἶπεν, Εἰ μὲν ἐπεβούλε... Παρμενίων Ἀλεξάνδρῳ, τίνι πιστευτέον; εἰ δὲ ... τί πρακτέον;*

II. *Δημάδου δὲ τοῦ ῥήτορος ἤδη πρεσβύ... γεγονότος, ἔφη, Καθάπερ ἱερείου διαπεπραγμέν... καταλείπεσθαι μόνην τὴν γαστέρα καὶ τὴν γλῶττ...*

ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ.

I. *Ἀντίοχος ὁ τρίτος ἔγραψε ταῖς πόλεσιν, Ἄ... γράψῃ παρὰ τοὺς νόμους κελεύων γενέσθαι, ... προσέχειν ὡς ἠγνοηκότι.*

II. *Τὴν δὲ τῆς Ἀρτέμιδος ἱέρειαν ἰδὼν ὑπερ... λῇ καλὴν φανεῖσαν, εὐθὺς ἀνέζευξεν ἐξ Ἐφέσου, ... βούμενος, μὴ παρὰ γνώμην ἐκβιασθῇ πρᾶξαι ... τῶν οὐχ ὁσίων.*

ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΤΟΥ ΙΕΡΑΚΟΣ.

Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς Ἱέραξ ἐπολέμει περὶ βασιλείας πρὸς τὸν ἀδελφὸν Σέλευκον· ἐπεὶ δὲ ὁ Σέλευκος ἡττηθεὶς ὑπὸ Γαλατῶν, οὐδαμοῦ φανερὸς ἦν, ἀλλ' ἐδόκει κατακεκόφθαι, θεὶς τὴν πορφύραν ὁ Ἀντίοχος, φαιὸν ἱμάτιον ἀνέλαβε. Μετ' ὀλίγον δὲ πυθόμενος τὸν ἀδελφὸν σώζεσθαι, εὐαγγέλια τοῖς θεοῖς ἔθυσε, καὶ τὰς πόλεις τὰς ὑφ' ἑαυτὸν στεφανηφορεῖν ἐποίησεν.

ΕΥΜΕΝΟΥΣ.

Εὐμενὴς ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ Περσέως, ἔδοξε τε[illegible] θνᾶναι· τῆς δὲ φήμης εἰς Πέργαμον κομισθείσ[illegible] Ἀτταλὸς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ περιθέμενος τὸ διάδημ[illegible] καὶ τὴν γυναῖκα γήμας, ἐβασίλευσε· πυθόμεν[illegible] προσιόντα ζῶντα τὸν ἀδελφὸν, ἀπήντησεν, ὥ[illegible] εἰώθει, μετὰ τῶν σωματοφυλάκων δορ[illegible] ὁ δὲ Εὐμενὴς φιλοφρόνως ἀσπασάμενο[illegible] πρὸς τὸ οὖς εἰπὼν,

Μὴ σπεῦδε γῆμαι, πρὶν τελευτ[illegible] οὐδὲν ἄλλο παρὰ πάντα τὸν βίον [illegible] πτον, οὔτε ἐποίησεν, ἀλλὰ κα[illegible] γυναῖκα καὶ τὴν βασιλείαν [illegible] νος οὐδὲν ἐξ ἑαυτοῦ τέκνον [illegible] νων, ἀλλὰ τῷ Εὐμεν[illegible] ἐνηλίκῳ γενομένῳ [illegible]

ΠΥΡΡ[illegible]

I. *Πύῤῥ[illegible]*

καταλείψει τὴν βασιλείαν· καὶ ὁ Πύῤῥος εἶπεν, Οἷ ἂν ὑμῶν ὀξυτέραν ἔχῃ τὴν μάχαιραν.

II. Ἐρωτηθεὶς δὲ, πότερον Πύθων ἢ Καφισίος αὐλητὴς ἀμείνων, Πολυπέρχης, ἔφη, στρατηγός.

III. Ἐπεὶ δὲ συμβαλὼν Ῥωμαίοις, δὶς ἐνίκησε, πολλοὺς τῶν φίλων καὶ τῶν ἡγεμόνων ἀπολέσας, Ἂν ἔτι μίαν, ἔφη, μάχην Ῥωμαίους νικήσωμεν, ἀπολώλαμεν.

IV. Ἐπεὶ δὲ Σικελίας ἀποτυχὼν ἐξέπλει, μεταστραφεὶς ὀπίσω πρὸς τοὺς φίλους, Οἵαν, ἔφη, Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ἀπολείπομεν παλαίστραν;

V. Τῶν δὲ στρατιωτῶν Ἀετὸν αὐτὸν προσαγορευόντων, Τί γὰρ, εἶπεν, οὐ μέλλω, τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις, αἰρόμενος;

VI. Ἀκούσας δὲ, ὅτι νεανίσκοι πολλὰ βλάσφημα περὶ αὐτοῦ πίνοντες εἰρήκασιν, ἐκέλευν ἀχθῆναι μετ' ἡμέραν πρὸς αὐτὸν ἅπαντας· ἀχτων δὲ, τὸν πρῶτον ἠρώτησεν, εἰ ταῦτα εἴῃ περὶ αὐτοῦ· καὶ ὁ νεανίσκος, Ταῦτα, εἶ βασιλεῦ· πλείονα δ' ἂν τούτων εἰρήκειμεν, εἰ οἶνον εἴχομεν.

ΑΝΤΙΟΧΟΥ.

I. Ἀντίοχος ὁ στρατεύσας δεύτερον θους, ἔν τινι κυνηγεσίῳ καὶ διωγμῷ τῶ θεραπόντων ἀποπλανηθεὶς, εἰς ἔπαι ἀνθρώπων ἀγνοούμενος εἰσῆλθε· καὶ πνον ἐμβαλὼν λόγον περὶ τοῦ βασιλ ὅτι τἆλλα χρηστός ἐστιν, φίλοις δὲ ἐ τρέπων τὰ πλεῖστα παρορᾷ, καὶ πι

...πολέσας, ἀν...
...τωμεν, ἀπο-
...πλει, μετα-
ἔφη, Ῥω-
λαίστραι;
προσαγο-
ἡμετέροις
βλάσ-
...λευσε
...θέν-
καὶ

...ων διὰ τὸ ...
...αγενομένων ἐσιώπησεν. ἅμα ...
προσφερομένων ἐπὶ τὴν ἔπα...
...ομένης τῆς πορφύρα...
ματος. Ἀλλὰ ἀφ' ἧς, εἶπεν, ἡμ...
πρῶτον ἐχθὲς ἀληθινῶν λόγων ἤκ...

II. Τῶν δὲ Ἰουδαίων, πολιορ... Ἱεροσόλυμα, πρὸς τὴν μεγίστην ἑ... νων ἑπτὰ ἡμερῶν ἀνοχάς, οὐ μόνον ... ἀλλὰ καὶ ταύρους χρυσόκερως παρα... καὶ θυμιαμάτων καὶ ἀρωμάτων πλῆθ... πυλῶν ἐπόμπευσε· καὶ παραδοὺς τοῖς ἐκεί... τὴν θυσίαν, αὐτὸς ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ... οἱ δὲ Ἰουδαῖοι θαυμάσαντες, εὐθὺς ... τὴν ἑορτὴν ἐνεχείρισαν.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

I. Θεμιστοκλῆς ἔτι μειράκιον ... λινδεῖτο καὶ γυναιξίν. ἐπεὶ δὲ ... γῶν ἐνίκησεν ἐν Μαραθῶνι ... ἔτι ἦν ἐντυχεῖν ἀγρυπνοῦντι ... τοὺς θαυμάζοντας τὴν μεταβολὴν ... ἐᾷ με καθεύδειν οὐδὲ ... παιον.

II. Ἐρωτηθεὶς ... ἂν ἢ Ὅμηρος εἶναι ... θελες δ νικῶν ... νικῶντας εἶναι;

III. Ξέρξην ...

τῷ μεγάλῳ στόλῳ, φοβηθεὶς Ἐπικύδην τὸν δημ γωγὸν αἰσχροκερδῆ καὶ δειλὸν ὄντα, μὴ στρατηγ γενόμενος ἀπολέσῃ τὴν πόλιν, ἔπεισεν ἀργυρίῳ τ στρατηγίας ἀποστῆναι.

IV. Ἀδειμάντου δὲ ναυμαχεῖν μὴ τολμῶντος, πόντος πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα τοὺς Ἕλληνας πας καλοῦντα καὶ προτρέποντα, Ὦ Θεμιστόκλεις, τε ἐν τοῖς ἀγῶσι προεξανισταμένους μαστιγοῦσιν ἀ Ναὶ, εἶπεν, ὦ Ἀδείμαντε· τοὺς δὲ λειπομένους στεφανοῦσιν.

V. Ἐπαραμένου δὲ τοῦ Εὐρυβιάδου τὴν βακτ ρίαν ὡς πατάξοντος, Πάταξον μὲν οὖν, εἶπεν, κουσον δέ.

VI. Μὴ πείθων δὲ τὸν Εὐρυβιάδην ἐν τοῖς σ νοῖς ναυμαχῆσαι, κρύφα πρὸς τὸν βάρβαρον ἔπε ψε, παραινῶν, μὴ δεδιέναι τοὺς Ἕλληνας ἀποδιδ σκοντας· ἐπεὶ δὲ πεισθεὶς ἐκεῖνος ἡττήθη, ναυμ χήσας, ὅπου συνέφερε τοῖς Ἕλλησι, πάλιν ἔπεμ πρὸς αὐτὸν, κελεύων φεύγειν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντ τὴν ταχίστην, ὡς τῶν Ἑλλήνων διανοουμένων λύ τὴν γέφυραν· ἵνα σώζων τοὺς Ἕλληνας, ἐκεῖνον κῇ σώζειν.

VII. Τοῦ δὲ Σεριφίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, οὐ δι᾽ αὐτὸν, ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν, ἔνδοξός ἐστι Ἀληθῆ λέγεις, εἶπεν, ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἂν ἐγὼ Σερίφιος ἐγενόμην ἔνδοξος, οὔτε σὺ, Ἀθηναῖος.

VIII. Ἀντιφάτου δὲ τοῦ καλοῦ πρότερον ἐρῶντα τὸν Θεμιστοκλέα φεύγοντος καὶ καταφ νοῦντος, ἐπεὶ δὲ δόξαν ἔσχε μεγάλην καὶ δύνα

προσερχομένου καὶ κολακεύοντος, Ὦ μειράκιον, εἶπεν, ὀψὲ μὲν ἀμφότεροι, ἀλλὰ νοῦν ἐσχήκαμεν.

IX. Πρὸς δὲ Σιμωνίδην ἐξαιτούμενόν τινα κρίσιν οὐ δικαίαν, ἔφη, Μήτ' ἂν ἐκεῖνον γενέσθαι ποιητὴν ἀγαθὸν, ᾄδοντα παρὰ μέλος· μήτ' αὐτὸν ἄρχοντα χρηστὸν, δικάζοντα παρὰ τὸν νόμον.

X. Τὸν δὲ υἱὸν ἐντρυφῶντα τῇ μητρὶ, πλεῖστον Ἑλλήνων ἔλεγε δύνασθαι· τῶν γὰρ Ἑλλήνων ἄρχειν Ἀθηναίους· Ἀθηναίων δὲ, ἑαυτόν· ἑαυτοῦ δὲ, τὴν ἐκείνου μητέρα· τῆς δὲ μητρὸς, ἐκεῖνον.

XI. Τῶν δὲ τὴν θυγατέρα μνωμένων αὐτοῦ τὸν ἐπιεικῆ τοῦ πλουσίου προτιμήσας, Ἄνδρα ἔφη ζητεῖν χρημάτων δεόμενον μᾶλλον ἢ χρήματα ἀνδρός.

XII. Χωρίον δὲ πωλῶν, ἐκέλευσε κηρύττειν, ὅτι καὶ γείτονα χρηστὸν ἔχει.

XIII. Τῶν δὲ Ἀθηναίων αὐτὸν προπηλακιζόντων, Τί κοπιᾶτε, εἶπεν, ὑπὸ τῶν αὐτῶν πολλάκις εὐχρηστούμενοι; καὶ ταῖς πλατάνοις ἀπείκαζεν αὑτὸν, αἷς ὑποτρέχουσι χειμαζόμενοι, γενομένης δὲ εὐδίας τίλλουσι παρερχόμενοι καὶ λοιδοροῦσι.

XIV. Τοὺς δὲ Ἐρετριεῖς ἐπισκώπτων, ἔλεγεν ὥσπερ τευθίδας μάχαιραν μὲν ἔχειν, καρδίαν δὲ μὴ ἔχειν.

XV. Ἐπεὶ δὲ ἐξέπεσε τῶν Ἀθηναίων τὸ πρῶτον, εἶτα καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀναβὰς πρὸς βασιλέα καὶ κελευόμενος λέγειν, ἔφη, Τὸν λόγον ἐοικέναι τοῖς ποικίλοις στρώμασιν· ὡς γὰρ ἐκεῖνα, καὶ τοῦτον ἐκτεινόμενον μὲν, ἐπιδεικνύναι τὰ εἴδη· συστελλόμενον δὲ, κρύπτειν καὶ διαφθείρειν.

XVI. Ἠιτήσατο δὲ καὶ χρόνον, ὅπως τὴν ·σικὴν διάλεκτον καταμαθὼν, ὡς βούλεται, κα· ·δι' ἑτέρου ποιῆσαι τὴν πρὸς αὐτὸν ἔνδειξιν.

XVII. Πολλῶν δὲ δωρεῶν ἀξιωθεὶς, καὶ ·πλούσιος γενόμενος, πρὸς τοὺς παῖδας εἶπεν, ·παῖδες, ἀπωλύμεθ' ἂν, εἰ μὴ ἀπολώλειμεν.

ΜΥΡΩΝΙΔΟΥ.

Μυρωνίδης παρήγγειλεν ἔξοδον Ἀθηναίοις ἐ· Βοιωτοὺς στρατεύων· ἐνστάσης δὲ τῆς ὥρας, κ· τῶν λοχαγῶν λεγόντων, μηδέπω πάντας παρεῖνα· Πάρεισιν, εἶπεν, οἱ μέλλοντες μάχεσθαι· καὶ χρ· ·σάμενος αὐτοῖς προθύμοις, ἐνίκησε τοὺς πολεμίου·

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

I. Ἀριστείδης δὲ ὁ δίκαιος ἀεὶ καθ' αὐτὸν ἐπ· λιτεύετο, καὶ τὰς ἑταιρείας ἔφευγεν, ὡς τῆς ἀπὸ τ· φίλων δυνάμεως ἀδικεῖν ἐπαιρούσης.

II. Ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων ὁρμωμένων ἐπὶ τ· ἐξοστρακισμὸν, ἄνθρωπος ἀγράμματος καὶ ἄγρο· κος ὄστρακον ἔχων προσῆλθεν αὐτῷ, κελεύων ἐ· γράψαι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀριστείδου, Γινώσκεις γὰ· ἔφη, τὸν Ἀριστείδην; τοῦ δὲ ἀνθρώπου γινώσκει· μὲν οὐ φήσαντος, ἄχθεσθαι δὲ τῇ τοῦ δικαίου προ· ηγορίᾳ, σιωπήσας ἐνέγραψε τὸ ὄνομα τῷ ὀστράκ· καὶ ἀπέδωκεν.

III. Ἐχθρὸς δὲ ὢν τοῦ Θεμιστοκλέους, κ· πρεσβευτὴς ἐκπεμφθεὶς σὺν αὐτῷ, Βούλει, φησὶ· ·ὦ Θεμιστόκλεις, ἐπὶ τῶν ὅρων τὴν ἔχθραν ἀπο·

πωμεν; ἂν γὰρ δοκῇ, πάλιν αὐτὴν ἐπανιόντες ληψόμεθα.

IV. Τάξας δὲ τοὺς φόρους τοῖς Ἕλλησι, τοσοῦτον πτωχότερος ἐπανῆλθεν, ὅσον εἰς τὴν ἀποδημίαν ἀνήλωσεν.

IV. Αἰσχύλου δὲ ποιήσαντος εἰς Ἀμφιάραον,

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,
Ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα·

καὶ λεγομένων τούτων, πάντες εἰς Ἀριστείδην ἀπέβλεψαν.

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ.

I. Περικλῆς, ὁπότε μέλλοι στρατηγεῖν, ἀναλαμβάνων τὴν χλαμύδα, πρὸς ἑαυτὸν ἔλεγε, Πρόσεχε, Περίκλεις, ἐλευθέρων μέλλεις ἄρχειν, Ἑλλήνων καὶ Ἀθηναίων.

II. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἀθηναίους τὴν Αἴγιναν ὥσπερ λήμην ἀφαιρεῖν τοῦ Πειραιῶς.

III. Πρὸς δὲ φίλον τινὰ μαρτυρίας ψευδοῦς δεόμενον, ᾗ προσῆν καὶ ὅρκος, ἔφησε μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἶναι.

IV. Μέλλων δὲ ἀποθνήσκειν, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμακάριζεν, ὅτι μηδεὶς Ἀθηναίων μέλαν ἱμάτιον δι' αὐτὸν ἐνεδύσατο.

ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ.

I. Ἀλκιβιάδης ἔτι παῖς ὢν ἐλήφθη λαβὴν ἐν παλαίστρᾳ· καὶ μὴ δυνάμενος διαφυγεῖν, ἔδακε τὴν χεῖρα τοῦ καταπαλαίοντος· εἰπόντος δὲ ἐκείνου, Δά-

κνεις, ὡς αἱ γυναῖκες, Οὔμενουν, εἶπεν, ἀλλ' ὡς λέοντες.

II. Ἔχων δὲ κύνα πάγκαλον ἐωνημένον ἑπτακισχιλίων δραχμῶν, ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὴν οὐρὰν, ὅπως, ἔφη, τοῦτο λέγωσιν Ἀθηναῖοι περὶ ἐμοῦ, καὶ μηδὲν ἄλλο πολυπραγμονῶσι.

III. Προσελθὼν δὲ διδασκαλείῳ, ῥαψῳδίαν Ἰλιάδος ᾔτει· τοῦ δὲ διδασκάλου μηδὲν ἔχειν Ὁμήρου φήσαντος, ἐντρίψας αὐτῷ κόνδυλον παρῆλθεν.

IV. Ἐλθὼν δὲ ἐπὶ θύρας τοῦ Περικλέους, καὶ πυθόμενος αὐτὸν μὴ σχολάζειν, ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως ἀποδώσει λόγους Ἀθηναίοις, Οὐ βέλτιον, ἔφη σκοπεῖν ἦν, ὅπως μὴ οὐκ ἀποδώσει;

V. Καλούμενος δὲ ἐπὶ κρίσιν θανατικὴν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ Σικελίας, ἔκρυψεν ἑαυτόν· εἰπὼν εὐήθη εἶναι τὸν δίκην ἔχοντα, ζητεῖν ἀποφυγὴν ἐξὸν φυγεῖν.

VI. Εἰπόντος δέ τινος, Οὐ πιστεύεις τῇ πατρίδι τὴν περὶ σεαυτοῦ κρίσιν; Ἐγὼ μὲν, ἔφη, οὐδὲ τῇ μητρὶ, μή πως ἀγνοήσασα τὴν μέλαιναν βάλῃ ψῆφον ἀντὶ τῆς λευκῆς.

VII. Ἀκούσας δὲ, ὅτι θάνατος αὐτοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ κατέγνωσται, Δείξωμεν οὖν, εἶπεν, αὐτοῖς, ὅτι ζῶμεν· καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους τρεψάμενος, τὸν Δεκελικὸν ἤγειρεν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους πόλεμον.

ΛΑΜΑΧΟΥ.

Λάμαχος ἐπετίμα τινὶ τῶν λοχαγῶν ἁμαρτόντι

τοῦ δὲ φήσαντος μηκέτι τοῦτο ποιήσειν, Οὐκ ἔστιν, εἶπεν, ἐν πολέμῳ δὶς ἁμαρτεῖν.

ΙΦΙΚΡΑΤΟΥΣ.

I. Ἰφικράτης, δοκῶν υἱὸς εἶναι σκυτοτόμου, κατεφρονεῖτο· δόξαν δὲ τότε πρῶτον ἔσχε, ὅτε τραυματίαν πολέμιον ἄνδρα μετὰ τῶν ὅπλων ζῶντα συναρπάσας, εἰς τὴν ἑαυτοῦ τριήρη μετήνεγκεν.

II. Ἐν δὲ φιλίᾳ καὶ συμμάχῳ χώρᾳ στρατοπεδεύων καὶ χάρακα βαλλόμενος καὶ τάφρον ὀρύττων ἐπιμελῶς, πρὸς τὸν εἰπόντα, Τί γὰρ φοβούμεθα; Χειρίστην, ἔφησε, στρατηγοῦ φωνὴν εἶναι, τὴν, Οὐκ ἂν προσεδόκησα.

III. Παραταττόμενος δὲ τοῖς βαρβάροις, ἔφη δεδιέναι, μὴ τὸν Ἰφικράτην οὐκ ἴσασιν, ᾧ καταπλήττεται τοὺς ἄλλους πολεμίους.

IV. Κρινόμενος δὲ θανάτου, πρὸς τὸν συκοφάντην, Οἷα ποιεῖς, ὦ ἄνθρωπε, εἶπε, πολέμου περιεστῶτος, τὴν πόλιν περὶ ἐμοῦ πείθων βουλεύεσθαι, καὶ μὴ μετ' ἐμοῦ;

V. Πρὸς δὲ Ἁρμόδιον τὸν τοῦ παλαιοῦ Ἁρμοδίου ἀπόγονον, εἰς δυσγένειαν αὐτῷ λοιδορούμενον, ἔφη, Τὸ μὲν ἐμὸν ἀπ' ἐμοῦ γένος ἄρχεται, τὸ δὲ σὸν ἐν σοὶ παύεται.

VI. Ῥήτορος δέ τινος ἐπερωτῶντος αὐτὸν ἐν ἐκκλησίᾳ, Τίς ὢν μέγα φρονεῖς; πότερον ἱππεὺς, ἢ τοξότης, ἢ πελταστὴς, ἢ πεζός; Οὐδεὶς, ἔφη, τούτων, ἀλλ' ὁ πᾶσι τούτοις ἐπιστάμενος ἐπιτάττειν.

ΤΙΜΟΘΕΟΥ.

I. Τιμόθεος εὐτυχὴς ἐνομίζετο στρατηγὸς εἶναι· καὶ φθονοῦντες αὐτῷ τινες ἐζωγράφουν τὰς πόλεις εἰς κύρτον αὐτομάτως ἐκείνου καθεύδοντος ἐνδυομένας· ἔλεγεν οὖν ὁ Τιμόθεος, Εἰ τηλικαύτας πόλεις λαμβάνω καθεύδων, τί με οἴεσθε ποιήσειν ἐγρηγορότα;

II. Τῶν δὲ τολμηρῶν στρατηγῶν τινος τραῦμα τοῖς Ἀθηναίοις δεικνύοντος, Ἐγὼ δὲ, εἶπεν, ᾐσχύνθην, ὅτι μου στρατηγοῦντος ὑμῶν ἐν Σάμῳ καταπελτικὸν βέλος ἐγγὺς ἔπεσε.

III. Τῶν δὲ ῥητόρων τὸν Χάρητα προσαγόντων, καὶ τοιοῦτον ἀξιούντων εἶναι τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν, Οὐ τὸν στρατηγὸν, εἶπεν ὁ Τιμόθεος, ἀλλὰ τὸν τῷ στρατηγῷ τὰ στρώματα κομίζοντα.

ΧΑΒΡΙΟΥ.

I. Χαβρίας ἔλεγε κάλλιστα στρατηγεῖν τοὶ
λιστα γινώσκοντας τὰ τῶν πολεμίων.

II. Δίκην δὲ φεύγων προδοσίας μετὰ
τους, ἐπιτιμῶντος αὐτῷ τοῦ Ἰφικράτους,
νεύων εἰς τὸ γυμνάσιον βαδίζει καὶ τὴν εἰω
ἀριστᾷ, Τοιγαροῦν, εἶπεν, ἂν ἄλλο τι
ἡμῶν Ἀθηναῖοι, σὲ μὲν αὐχμῶντα καὶ
δὲ ἠριστηκότα καὶ ἀληλιμμένον ἀποκτ

III. Εἰώθει δὲ λέγειν ὅτι, Φο
ἐλάφων στρατόπεδον, ἡγουμένου λ
των, ἐλάφου.

[illegible] ουνοντος [illegible]

Φώνησέ τις ἐκ τῆς [illegible]

μὰ Δία, εἶπε, καὶ [illegible]

φορᾶς, καὶ λόγοι [illegible]

θεροι βιώσεσθαι. [illegible]

μενον Μακεδών.

Πυθίας ἐτ. [illegible]

τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον [illegible]

πόντος δέ τινι [illegible]

λικούτων; Κ [illegible]

ζεσθε θεῶν, [illegible]

Φ [illegible]

I. [illegible]

ὤφθη, οὐκ [illegible]

II. [illegible]

Σκεπτόμεν [illegible]

πάξεις [illegible]

μέλλω [illegible]

II. [illegible]

ἐστιν [illegible]

γνώμ [illegible]

τις [illegible]

τον [illegible]

[illegible]

IV. *Ἐπεὶ δὲ λέγων ποτὲ γνώμην πρὸς* [illegible] *μον εὐδοκίμει, καὶ πάντας ὁμαλῶς ἑώρα τ*[illegible] *ἀποδεχομένους, ἐπιστραφεὶς πρὸς τοὺς φ*[illegible]*οι πεν, Οὐ δή που κακόν τι λέγων ἐμαυτὸν* [illegible]

V. *Πρὸς δὲ θυσίαν τινὰ τῶν Ἀθηναίων αἰτ*[illegible] *των ἐπιδόσεις, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιδιδόντων, κλη*[illegible] *πολλάκις, Αἰσχυνοίμην ἄν, εἶπεν, ὑμῖν ἐπιδι*[illegible] *τούτῳ δὲ μὴ ἀποδιδούς· ἅμα δεικνύων τὸν δανειστή*

VI. *Δημοσθένους δὲ τοῦ ῥήτορος εἰπόντος,* [illegible] *ποκτενοῦσί σε Ἀθηναῖοι, ἐὰν μανῶσι, Ναὶ, εἶπε* *ἐμὲ μὲν, ἂν μανῶσι· σὲ δὲ, ἂν σωφρονῶσι.*

VII. *Ἀριστογείτονος δὲ τοῦ συκοφάντου μέ* *λοντος ἀποθνήσκειν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ κατακρίτ* *γεγονότος, καὶ δεομένου τὸν Φωκίωνα πρὸς αὐτ* *ἐλθεῖν, τῶν δὲ φίλων οὐκ ἐώντων πρὸς ἄνθρωπ* *πονηρὸν βαδίζειν, Καὶ ποῦ τις ἄν, εἶπεν, ἥδιον Ἀρ* *στογείτονι λαλήσειεν;*

VIII. *Ὀργιζομένων δὲ τοῖς Βυζαντίοις τῶν Ἀθη* *ναίων, μὴ δεξαμένοις τῇ πόλει Χάρητα πεμφθέν* *μετὰ δυνάμεως βοηθὸν αὐτοῖς πρὸς Φίλιππον, ε* *πὼν ὁ Φωκίων ὅτι, Δεῖ μὴ τοῖς ἀπιστοῦσι τῶν συ* *μάχων, ἀλλὰ τοῖς ἀπιστουμένοις τῶν στρατηγῶν ὀργ* *ζεσθαι, αὐτὸς ᾑρέθη στρατηγός· καὶ πιστευθεὶς ὑπ* *τῶν Βυζαντίων, ἐποίησε τὸν Φίλιππον ἀπελθε* *ἄπρακτον.*

IX. *Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ βασιλέως ἑκατὸν τάλα* *τα δωρεὰν αὐτῷ πέμψαντος, ἠρώτησε τοὺς κομίζο* *τας, τί δή ποτε, πολλῶν ὄντων Ἀθηναίων, αὐτ* *μόνῳ ταῦτα δίδωσιν* Ἀλέξανδρος· εἰπόντων δὲ ἐ

νων, ὡς μόνον αὐτὸν ἡγεῖται καλὸν κἀγαθὸν εἶναι, Οὐκοῦν, ἔφη, ἐασάτω με καὶ δοκεῖν καὶ εἶναι τοιοῦτον.

X. Αἰτοῦντος δὲ Ἀλεξάνδρου τριήρεις, καὶ τοῦ δήμου κελεύοντος ὀνομαστὶ παριέναι τὸν Φωκίωνα καὶ συμβουλεύειν, ἀναστὰς ἔφη, Συμβουλεύω τοίνυν ὑμῖν, ἢ κρατεῖν τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς, ἢ φίλους εἶναι τῶν κρατούντων.

XI. Λόγου δὲ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς ἐμπεσόντος ἀδεσπότου, καὶ τῶν ῥητόρων ἀναπηδώντων εὐθὺς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ μὴ μέλλειν, ἀλλὰ πολεμεῖν ἤδη κελευόντων, ὁ Φωκίων ἠξίου περιμεῖναι, καὶ γνῶναι βεβαίως. Εἰ γὰρ τήμερον, ἔφη, τέθνηκε, καὶ αὔριον ἔσται καὶ εἰσέτι τεθνηκώς.

XII. Τοῦ δὲ Λεωσθένους εἰς τὸν πόλεμον ἐμβαλόντος τὴν πόλιν, ἐλπίσι λαμπραῖς πρὸς τὸ τῆς ἐλευθερίας ὄνομα καὶ τῆς ἡγεμονίας ἐπαιρομένην, τοὺς λόγους αὐτοῦ ταῖς κυπαρίττοις ἀπείκαζε· Καλοὶ γὰρ ὄντες, ἔφη, καὶ ὑψηλοὶ, καρπὸν οὐκ ἔχουσι. Κατωρθωμένων δὲ τῶν πρώτων, καὶ τῆς πόλεως εὐαγγέλια θυούσης, ἐρωτηθεὶς, εἰ ταῦτα ἤθελεν οὕτω πεπρᾶχθαι, Πεπρᾶχθαι μὲν οὖν, ἔφη, ταῦτα, βεβουλεῦσθαι δὲ ἐκεῖνα.

XIII. Τῇ δὲ Ἀττικῇ τῶν Μακεδόνων προσβαλόντων, καὶ πορθούντων τὴν παραλίαν, ἐξῆγε [illegible] τοὺς ἐν ἡλικίᾳ· πολλῶν δὲ συντρεχόντων [illegible] τὸν, καὶ παρεγκελευομένων ἐκεῖνον [illegible] ταλαβεῖν, καὶ ἐνταῦθα τάξαι τὴν [illegible] Ἡράκλεις, εἶπεν, ὡς πολλοὺς ὁρῶ στ[illegible]

τας δὲ ὀλίγους! οὐ μὴν ἀλλὰ συμβαλὼν, ἐκράτησε, καὶ διέφθειρε Νικίωνα τὸν ἄρχοντα τῶν Μακεδόνων.

XIV. Μετ᾽ ὀλίγον δὲ χρόνον οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τῷ πολέμῳ κρατηθέντες ἐδέξαντο φρουρὰν ὑπ᾽ Ἀντιπάτρου· Μενύλλου δὲ τοῦ τῆς φρουρᾶς ἄρχοντος χρήματα τῷ Φωκίωνι διδόντος, ἀγανακτήσας εἶπε, μήτε ἐκεῖνον Ἀλεξάνδρου βελτίονα εἶναι, καὶ χείρονα τὴν αἰτίαν, ἐφ᾽ ᾗ λήψεται νῦν, τότε μὴ δεξάμενος.

XV. Ἀντίπατρος δὲ ἔφη, ποῖς δυεῖν αὐτῷ φίλων Ἀθήνησιν ὄντων, οὔτε Φωκίωνα λαβεῖν πέπεικεν, οὔτε Δημάδην διδοὺς ἐμπέπληκεν.

XVI. Ἀξιοῦντος δὲ Ἀντιπάτρου ποιῆσαί τι τῶν μὴ δικαίων αὐτὸν, Οὐ δύνασαι, εἶπεν, Ἀντίπατρε, καὶ φίλῳ Φωκίωνι χρῆσθαι, καὶ κόλακι.

XVII. Μετὰ δὲ τὴν Ἀντιπάτρου τελευτὴν, δημ κρατίας Ἀθηναίοις γενομένης, κατεγνώσθη θι τος τοῦ Φωκίωνος ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ τῶν φίλω μὲν οὖν ἄλλοι κλαίοντες ἤγοντο· τῷ δὲ Φωκί ωπῇ βαδίζοντι τῶν ἐχθρῶν τις ἐνέπτυσεν ἀπι εἰς τὸ πρόσωπον. Ὁ δὲ πρὸς τοὺς ἄρχον βλέψας, Οὐ παύσει τις, εἶπε, τοῦτον ἀσχημ

XVIII. Τῶν δὲ μελλόντων συναποθνήσ ὀδυρομένου καὶ ἀγανακτοῦντος, Οὐκ ἀγαπ ὦ Θούδιππε, μετὰ Φωκίωνος ἀποθανούμ

XIX. Ἤδη δὲ τῆς κύλικος αὐτῷ προσ ἐρωτηθεὶς, εἴ τι λέγει πρὸς τὸν υἱὸν, Ἐ πεν, ἐντέλλομαι καὶ παρακαλῶ μηδὲ μνησικακεῖν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ ΦΑΛΗΡΕΩΣ.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ παρῄνει τὰ περὶ βασιλείας καὶ ἡγεμονίας βιβλία κτᾶσθαι καὶ ἀναγινώσκειν· ἃ γὰρ οἱ φίλοι τοῖς βασιλεῦσιν οὐ θαῤῥοῦσι παραινεῖν, ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ.

I. *Λυκοῦργος ὁ Λακεδαιμόνιος εἴθισε τοὺς πολίτας κομᾷν, λέγων, Ὅτι τοὺς μὲν καλοὺς ἡ κόμη εὐπρεπεστέρους ποιεῖ, τοὺς δὲ αἰσχροὺς, φοβερωτέρους.*

II. *Πρὸς δὲ τὸν κελεύοντα ποιεῖν ἐν τῇ πόλει δημοκρατίαν, Σὺ πρῶτος, εἶπεν, ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν.*

III. *Ἐκέλευε δὲ τὰς οἰκίας ποιεῖν ἀπὸ πελέκεως καὶ πρίονος μόνον· Αἰσχύνεσθαι γὰρ εἰς οἰκίας λιτὰς ἐκπώματα καὶ στρώματα καὶ τραπέζας πολυτελεῖς εἰσφέροντας.*

IV. *Πυγμὴν δὲ καὶ παγκράτιον ἀγωνίζεσθαι ἐκώλυσεν, ἵνα μηδὲ παίζοντες ἀπαυδᾷν ἐθίζωνται.*

V. *Στρατεύειν δὲ πολλάκις ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς ἐκώλυσεν, ὅπως μὴ ποιῶσι μαχιμωτέρους. Ὕστερον οὖν τοῦ Ἀγησιλάου τρωθέντος, ὁ Ἀνταλκίδας εἶπεν, Καλὰ διδασκάλια παρὰ Θηβαίων λαμβάνειν αὐτὸν, ἐθίσαντα καὶ διδάξαντα πολεμεῖν ἄκοντας.*

ΧΑΡΙΛΛΟΥ.

I. *Χάριλλος ὁ βασιλεὺς ἐρωτηθεὶς, διὰ τί νόμους ὀλίγους οὕτω Λυκοῦργος ἔθηκεν, ἀπεκρί-*

νατο, Τοὺς χρωμένους ὀλίγοις λόγοις μὴ δεῖσθαι νόμων πολλῶν.

II. Τῶν δὲ εἱλώτων τινὸς θρασύτερον αὐτῷ προσφερομένου, Νὴ τὼ Σιὼ, εἶπε, κατέκτανον τεῦ, εἰ μὴ ὠργιζόμαν.

III. Πρὸς δὲ τὸν πυθόμενον, διὰ τί κομῶσιν, εἶπεν, Ὅτι τῶν κόσμων ἀδαπανώτατος οὗτός ἐστι.

ΤΗΛΕΚΛΟΥ.

Τήλεκλος ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγκαλοῦντα τοῖς πολίταις ὡς ἀγνωμονέστερον αὐτῷ προσφερομένοις ἢ ἐκείνῳ, Σὺ γὰρ, εἶπεν, οὐκ οἶδας ἀδικεῖσθαι.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΥ.

Θεόπομπος ἔν τινι πόλει, πρὸς τὸν ἐπιδεικνύμενον τὸ τεῖχος αὐτῷ, καὶ πυνθανόμενον, εἰ δοκεῖ καλὸν καὶ ὑψηλὸν εἶναι, Οὐδ' εἰ γυναικῶν, εἶπεν.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ.

Ἀρχίδαμος ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ, τῶν συμμάχων ἀξιούντων ὁρίσαι τοὺς φόρους αὐτοῖς, εἶπεν, Ὁ πόλεμος οὐ τεταγμένα σιτεῖται.

ΒΡΑΣΙΔΟΥ.

I. Βρασίδας ἐν ἰσχάσι συλλαβὼν μῦν, καὶ δηχθεὶς, ἀφῆκεν· εἶτα πρὸς τοὺς παρόντας, Οὐδὲν οὕτως, ἔφη, μικρόν ἐστιν, ὃ μὴ σώζεται τολμῶν ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιχειροῦντας.

II. Ἐν δὲ μάχῃ διὰ τῆς ἀσπίδος ἀκοντισθεὶς, καὶ τὸ δόρυ τοῦ τραύματος ἑλκύσας, αὐτῷ τούτῳ τὸν πολέμιον ἀπέκτεινεν· ἐπερωτηθεὶς δὲ πῶς ἐτρώθη, Προδούσης με τῆς ἀσπίδος, εἶπεν.

III. Ἐπεὶ δὲ συνέβη πεσεῖν αὐτὸν ι
τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης Ἕλληνας, οἱ δὲ πεμφθ
κεδαίμονα πρέσβεις τῇ μητρὶ προσῆ
πρῶτον μὲν ἠρώτησεν, εἰ καλῶς ὁ Β
θανεν· ἐγκωμιαζόντων δὲ τῶν Θρᾳκῶν
λεγόντων, ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἔσται τοιοῦτ
εἶπεν, ὦ ξένοι· Βρασίδας μὲν γὰρ ἦν ι
ἁ δὲ Λακεδαίμων πολλὼς ἔχει τήνου κι

ΑΓΙΔΟΣ.

I. Ἆγις ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔφη τοὺς
ους ἐρωτᾷν, πόσοι εἰσὶν, ἀλλὰ ποῦ
λέμιοι.

II. Ἐν δὲ Μαντινέᾳ κωλυόμενος
τοῖς πολεμίοις πλείοσιν οὖσιν, εἶπεν,
λοῖς μάχεσθαι τὸν ἄρχειν πολλῶν βουλ

III. Ἐπαινουμένων δὲ τῶν Ἠλεί
Ὀλύμπια καλῶς ἄγειν, Τί δὲ, εἶπε,
μαστὸν, εἰ δι' ἐτῶν τεσσάρων μιᾷ ἡμ
δικαιοσύνῃ; Ἐπιμενόντων δὲ τοῖς
Τί θαυμαστὸν, εἰ πράγματι καλῷ
τῇ δικαιοσύνῃ;

IV. Πρὸς δὲ ἄνθρωπον πονηρ
λάκις, τίς ἄριστος εἴη Σπαρτιατῶ
ἀνομοιότατος.

V. Ἑτέρου δὲ πυνθανομένο
κεδαιμόνιοι, Ὅσοι, εἶπεν, ἐν
πείργειν.

VI. Καὶ τὸ αὐτὸ ἑτέρου πυνθα
λοί σοι, ἔφη, δόξουσιν εἶναι, ἐὰν
χουμένους.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ.

I. Λύσανδρος, Διονυσίου τοῦ
ψαντος ἱμάτια ταῖς θυγατράσιν αὐτο
λῶν, οὐκ ἔλαβεν, εἰπὼν, Δεδιέναι,
μᾶλλον αἰσχραὶ φανῶσιν.

II. Πρὸς δὲ τοὺς ψέγοντας αὐτὸν
τὰ πολλὰ πράσσειν, ὡς ἀνάξιον τοῦ Ἡ
γεν, Ὅπου μὴ ἐφικνεῖται ἡ λεοντῆ,
εἶναι ἐκεῖ τὴν ἀλωπεκῆν.

III. Πρὸς δὲ Ἀργείους δικαιότερα τῶ
μονίων λέγειν περὶ τῆς ἀμφισβητουμένης
κούντων, σπασάμενος τὴν μάχαιραν, Ὁ τα
κρατῶν, βέλτιστα περὶ γῆς ὅρων διαλέγεται.

IV. Τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ὁρῶν ὀκ
προσμάχεσθαι τοῖς τείχεσι τῶν Κορινθίων,
λαγὼν ἐξαλλόμενον ἐκ τῆς τάφρου, Τοιούτους
φοβεῖσθε πολεμίους, ὧν οἱ λαγοὶ δι' ἀργίαν ἐν
τείχεσιν ἐγκαθεύδουσιν;

V. Μεγαρέως δὲ ἀνδρὸς ἐν κοινῷ συλλόγῳ π
ῥησίᾳ χρησαμένου πρὸς αὐτὸν, Οἱ λόγοι σου, εἶπ
πόλεως δέονται.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ.

I. Ἀγησίλαος ἔλεγε, τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦν-
τας, ἐλευθέρους μὲν κακοὺς εἶναι, δούλους δὲ ἀ-
γαθούς.

II. Εἰθισμένων δὲ αὐ

εαν παντες ωμεν δίκαιοι.

IV. Νυκτὸς δὲ μέλλων κατὰ τάχος ἐ
ἐκ τῆς πολεμίας, καὶ τὸν ἐρώμενον ὁρῶ
μενον δι' ἀσθένειαν, καὶ δακρύοντα,
πεν, ἅμα ἐλεεῖν καὶ φρονεῖν.

V. Μενεκράτους δὲ τοῦ ἰατροῦ Δι
ρευομένου, γράψαντος ἐπιστολὴν πρὸς
νεκράτης Ζεὺς βασιλεῖ Ἀγησιλάῳ χαίρει
ψεν, Βασιλεὺς Ἀγησίλαος Μενεκράτει ὑ

VI. Λακεδαιμονίων δὲ νικησάντων
καὶ τοὺς συμμάχους ἐν Κορίνθῳ, πυθόμ
θος τῶν πολεμίων νεκρῶν, Φεῦ τᾶς Ἑλλ
ἃ τοσούτους ὑφ' ἑαυτᾶς ἀπολώλεκεν, ἐ
τοὺς βαρβάρους νικῆν ἅπαντας.

VII. Χρησμὸν δὲ λαβὼν ἐν Ὀλυμπί
Διὸς, ὃν ἤθελεν, εἶτα τῶν ἐφόρων κελ
τὸν Πύθιον ἐρωτῆσαι περὶ τῶν αὐτῶν, ἐ

X. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχ
τοὺς τρέσαντας ἀτίμους εἶναι τοῦ νόμου
δρῶντες οἱ ἔφοροι τὴν πόλιν ἀνδρῶν ἔρημ
ἐβούλοντο τὴν ἀτιμίαν λῦσαι, καὶ νομοθ
δεῖξαι τὸν Ἀγησίλαον. ὁ δὲ προελθὼν εἰς
ἐκέλευσε τοὺς νόμους ἀπὸ τῆς αὔριον κυρί

XI. Ἐπεὶ δὲ πεμφθεὶς τῷ βασιλεῖ τῶν
ων σύμμαχος ἐπολιορκεῖτο μετ' αὐτοῦ, πολλα
νων ὄντων τῶν πολεμίων, καὶ περιταφρευόν
στρατόπεδον, κελεύσαντος ἐπεξιέναι καὶ δι
σθαι τοῦ βασιλέως, Οὐκ ἔφη διακωλύσειν τοὺς
λεμίους ἴσους αὐτοῖς γενέσθαι βουλομένους. δε
μικρὸν ἀπολειπούσης τῆς τάφρου συνάψαι,
τοῦτο παρατάξας τὸ διαλεῖπον, καὶ πρὸς ἴσους
ἀγωνισάμενοι ἐνίκησαν.

XII. Ἀποθνήσκων δὲ, τοὺς φίλους ἐκέλευ
δεμίαν πλαστὰν μηδὲ μιμηλὰν ποιήσασθαι
κόνας οὕτω προσαγορεύων). εἰ γάρ τι κα
πεποίηκα, τοῦτό μου μνημεῖόν ἐστιν.
οὐδ' οἱ πάντες ἀνδριάντες.

ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑ

Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου, καταπελτ
ος τότε πρῶτον ἐκ Σικελίας κομισθὲν
Ὦ Ἡράκλεις, ἀπόλωλεν ἀνδρὸς ἀρετά.

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ

I. Ὁ δὲ νεώτερος Ἆγις, μικρ
Λακωνικὰ ξίφη δια
υματοποιοὶ, Καὶ μ
όνιοι τῶν πολ

II. Τῷ δὲ προδότῃ παραδοῦναι στρατιώτ ἐφόρων κελευόντων, Οὐκ ἔφη πιστεύειν τοὺς τρίους τῷ προδόντι τοὺς ἰδίους.

ΚΛΕΟΜΕΝΟΥΣ.

Κλεομένης πρὸς τὸν ὑπισχνούμενον αὐτῷ δώσειν ἀλεκτρυόνας ἀποθνήσκοντας ἐν τῷ μάχεσθαι, σύ γε, εἶπεν, ἀλλὰ δός μοι τοὺς κατακτείνοντας ἐν τῷ μάχεσθαι.

ΠΑΙΔΑΡΕΤΟΥ.

Παιδάρετος οὐκ ἐγκριθεὶς εἰς τοὺς τριακοσίους, ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει πρωτεύουσα τιμὴ τῇ τάξει, ἱλαρὸς καὶ μειδιῶν ἀπῄει, χαίρειν λέγων, εἰ τριακοσίους ἡ πόλις ἔχει πολίτας ἑαυτοῦ βελτίονας.

ΔΑΜΟΝΙΔΟΥ.

Δαμονίδας δὲ ταχθεὶς εἰς τὴν τελευταίαν τοῦ χοροῦ τάξιν ὑπὸ τοῦ τὸν χορὸν ἱστάντος, Εὖγε, εἶπεν, ἐξεῦρες, πῶς καὶ αὐτὸς ἔντιμος γένηται.

ΝΙΚΟΣΤΡΑΤΟΥ.

Νικόστρατος ὁ τῶν Ἀργείων στρατηγὸς ὑπὸ Ἀρχιδάμου χωρίον τι προδοῦναι παρακαλούμενος ἐπὶ χρήμασι πολλοῖς, καὶ γάμῳ Λακαίνης, ἣν βούλεται, δίχα τῶν βασιλικῶν, ἀπεκρίνατο, Μὴ εἶναι τὸν Ἀρχίδαμον ἀφ' Ἡρακλέους· τὸν μὲν γὰρ Ἡρακλέα, περιϊόντα τοὺς κακοὺς κολάζειν, Ἀρχίδαμον δὲ τοὺς ἀγαθοὺς κακοὺς ποιεῖν.

ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΔΟΥ.

I. Εὐδαιμονίδας ἰδὼν ἐν Ἀκαδημίᾳ Ξενοκράτην

πρεσβύτερον ἤδη μετὰ τῶν μαθητῶν φιλοσοφοῦντα, καὶ πυθόμενος, ὅτι τὴν ἀρετὴν ζητεῖ, Πότε οὖν, εἶπεν, αὐτῇ χρήσεται;

II. Πάλιν ἀκούσας φιλοσόφου διαλεχθέντος, ὅτι μόνος ἀγαθὸς στρατηγὸς ὁ σοφός ἐστιν, Ὁ μὲν λόγος, ἔφη, θαυμαστὸς, ὁ δὲ λέγων οὐ περισεσάλπισται.

ΑΝΤΙΟΧΟΥ.

Ἀντίοχος ἐφορεύων, ὡς ἤκουσεν, ὅτι Μεσσηνίοις Φίλιππος τὴν χώραν ἔδωκεν, ἠρώτησεν, εἰ καὶ τὸ κρατεῖν αὐτοῖς μαχομένοις περὶ τῆς χώρας ἔδωκεν.

ΑΝΤΑΛΚΙΔΟΥ.

I. Ἀνταλκίδας πρὸς τὸν Ἀθηναῖον ἀμαθεῖς ἀποκαλοῦντα τοὺς Λακεδαιμονίους, Μόνοι γοῦν, εἶπεν, ἡμεῖς οὐδὲν μεμαθήκαμεν κακὸν παρ' ὑμῶν.

II. Ἑτέρου δὲ Ἀθηναίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, Ἀλλὰ μὴν ὑμεῖς ἀπὸ τοῦ Κηφισσοῦ πολλάκις ὑμᾶς ἐδιώξαμεν, Ἡμεῖς δὲ οὐδέποτε, εἶπεν, ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα.

III. Σοφιστοῦ δὲ μέλλοντος ἀναγινώσκειν ἐγκώμιον Ἡρακλέους, ἔφη, Τίς γὰρ αὐτὸν ψέγει;

ΕΠΑΜΙΝΩΝΔΟΥ.

I. Ἐπαμινώνδου τοῦ Θηβαίου στρατηγοῦντος, οὐδέποτε πανικὸς θόρυβος ἐνέπεσεν εἰς τὸ στρατόπεδον.

II. Ἔλεγε δὲ, τὸν ἐν πολέμῳ θάνατον εἶναι κάλλιστον.

II. Τῶν δὲ ὁπλιτῶν δεῖν ἀπέφαινεν εἶναι τὸ σῶ-

μα γεγυμνασμένον οὐκ ἀθλητικῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ στρατιωτικῶς· δύο καὶ τοῖς πολυσάρκοις ἐπολέμει, καί τινα τοιοῦτον ἀπήλασε τῆς στρατιᾶς, εἰπὼν, Ὅτι μόλις αὐτοῦ σκέπουσι τὴν γαστέρα ἀσπίδες τρεῖς ἢ τέσσαρες, δι' ἃς οὐχ ἑώρακεν αὐτοῦ τὸ αἰδοῖον.

III. Οὕτω δὲ ἦν εὐτελὴς περὶ τὴν δίαιταν, ὥστε κληθεὶς ἐπὶ δεῖπνον ὑπὸ γείτονος, εὑρὼν πεμμάτων καὶ ὄψων καὶ μύρων παρασκευὴν, ἀπῆλθεν εὐθὺς, εἰπὼν, Ἐγώ σε θύειν ᾤμην, οὐχ ὑβρίζειν.

V. Τοῦ δὲ μαγείρου τοῖς συνάρχουσιν ἡμερῶν τινων δαπάνην ἀπολογιζομένου, πρὸς μόνον ἠγανάκτησε τὸ πλῆθος τοῦ ἐλαίου· θαυμασάντων δὲ τῶν συναρχόντων, Οὐ τὸ τῆς δαπάνης, ἔφη, λυπεῖν αὐτὸν, ἀλλ' εἰ τοσοῦτον ἔλαιον ἐντὸς παραδέδεκται τοῦ σώματος.

VI. Ἑορτὴν δὲ τῆς πόλεως ἀγούσης, καὶ πάντων ἐν πότοις καὶ συνουσίαις ὄντων, ἀπήντησέ τινι τῶν συνήθων αὐχμηρὸς καὶ σύννους βαδίζων· θαυμάζοντος δὲ, καὶ πυνθανομένου, τί δὴ μόνος οὕτως ἔχων περίεισιν, Ὅπως, εἶπεν, ἐξῇ πᾶσιν ὑμῖν μεθύειν καὶ ῥαθυμεῖν.

VII. Ἄνθρωπον δὲ φαῦλον, ἐξημαρτηκότα τι τῶν μετρίων, τοῦ μὲν Πελοπίδου παρακαλοῦντος, οὐκ ἀφῆκε· τῆς δ' ἐρωμένης δεηθείσης, ἀφῆκεν, εἰπὼν, Ὅτι τοιαῦτα πρέπει λαμβάνειν ἑταιριδίοις, ἀλλὰ μὴ στρατηγοῖς.

VIII. Ἐπεὶ δὲ, Λακεδαιμονίων ἐπιστρατευομένων ἀνεφέροντο χρησμοὶ τοῖς Θηβαίοις, οἱ μὲν ἧτταν, οἱ δὲ νίκην φράζοντες, ἐκέλευε τοὺς μὲν ἐπὶ

δεξιᾷ τοῦ βήματος θεῖναι, τοὺς δὲ ἐπ' ἀριστερᾷ. Τεθέντων δὲ πάντων, ἀναστὰς εἶπεν, Ἐὰν μὲν ἐθελήσητε τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, καὶ τοῖς πολεμίοις ὁμόσε χωρεῖν, οὗτοι ὑμῖν εἰσιν οἱ χρησμοὶ, δείξας τοὺς βελτίονας· ἐὰν δὲ ἀποδειλιάσητε πρὸς τὸν κίνδυνον, ἐκεῖνοι, πρὸς τοὺς χείρονας ἰδών.

IX. Πάλιν δὲ προσάγων τοῖς πολεμίοις, βροντῆς γενομένης, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν πυνθανομένων, τί σημαίνειν οἴεται τὸν θεὸν, Ἐμβεβροντῆσθαι τοὺς πολεμίους, εἶπεν, ὅτι τοιούτων χωρίων ἐγγὺς ὄντων, ἐν τοιούτοις στρατοπεδεύουσιν.

X. Ἥδιστον δὲ πάντων αὐτῷ τῶν γεγονότων καλῶν καὶ ἀγαθῶν εἶναι ἔλεγε, τὸ τῶν γειναμένων αὐτὸν τοῦ πατρὸς ζῶντος ἔτι καὶ τῆς μητρὸς, ἐν Λεύκτροις νικῆσαι Λακεδαιμονίους.

XI. Εἰωθὼς δὲ φαίνεσθαι τὸν ἄλλον χρόνον ἀληλιμμένος τὸ σῶμα, καὶ φαιδρὸς τῷ προσώπῳ, μετὰ τὴν μάχην ἐκείνην τῇ ὑστεραίᾳ προῆλθεν αὐχμηρὸς καὶ ταπεινός· τῶν δὲ φίλων ἐρωτώντων, μή τι λυπηρὸν αὐτῷ συμπέπτωκεν, Οὐδὲν, εἶπεν, ἀλλ' ἐχθὲς ᾐσθόμην ἐμαυτοῦ μεῖζον ἢ καλῶς ἔχει φρονήσαντος· διὸ σήμερον κολάζω τὴν ἀμετρίαν τῆς χαρᾶς.

XII. Εἰδὼς δὲ τοὺς Σπαρτιάτας ἐπικρυπτομένους τὰ τοιαῦτα συμπτώματα, καὶ βουλόμενος ἐξελέγξαι τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς αὐτῶν, οὐχ ὁμοῦ πᾶσι νεκρῶν ἀναίρεσιν, ἀλλ' ἑκάστοις κατὰ πόλιν ἔδωκεν, ὥστε πλείονας ἢ χιλίους ὄντας ὀφθῆναι τοὺς Λακεδαιμονίων.

XIII. Ἰάσονος δὲ τοῦ Θεσσαλῶν μονάρχου συμ-

μάχου μὲν εἰς Θήβας παραγενομένου, δισχιλίους δὲ χρυσοῦς τῷ Ἐπαμινώνδᾳ πέμψαντος ἰσχυρῶς πιεζομένῳ, τὸ μὲν χρυσίον οὐκ ἔλαβε, τὸν δὲ Ἰάσονα θεασάμενος, Ἀδίκων, ἔφη, χειρῶν ἄρχεις· αὐτὸς δὲ πεντήκοντα δραχμὰς δανεισάμενος παρά τινος τῶν πολιτῶν, ἐφόδιον τῆς στρατιᾶς, ἐνέβαλεν εἰς Πελοπόννησον.

XIV. Αὖθις δὲ τοῦ Περσῶν βασιλέως τρισμυρίους δαρεικοὺς ἀποστείλαντος αὐτῷ, καθήψατο πικρῶς Διομέδοντος, εἰ τοσοῦτον πλοῦν πέπλευκε διαφθερῶν Ἐπαμινώνδαν· πρὸς δὲ τὸν βασιλέα λέγειν ἐκέλευσεν, Ὅτι τὰ συμφέροντα Θηβαίοις φρονῶν, ἕξει προῖκα φίλον Ἐπαμινώνδαν· τὰ δὲ μὴ συμφέροντα, πολέμιον.

XV. Ἐπεὶ δὲ Ἀργεῖοι μὲν ἐγένοντο σύμμαχοι Θηβαίων, Ἀθηναίων δὲ πρέσβεις εἰς Ἀρκαδίαν παραγενόμενοι κατηγόρουν ἀμφοτέρων, καὶ Καλλίστρατος ὁ ῥήτωρ ὠνείδισε τὸν Ὀρέστην καὶ τὸν Οἰδίποδα ταῖς πόλεσιν, ἐπαναστὰς ὁ Ἐπαμινώνδας, Ὁμολογοῦμεν, ἔφη, καὶ παρ' ἡμῖν πατροκτόνον γενέσθαι, καὶ παρ' Ἀργείοις μητροκτόνον· ἀλλὰ τοὺς ταῦτα δράσαντας ἡμεῖς μὲν ἐξεβάλομεν, Ἀθηναῖοι δὲ ὑπεδέξαντο.

XVI. Πρὸς δὲ τοὺς Σπαρτιάτας πολλὰ καὶ μεγάλα τῶν Θηβαίων κατηγορήσαντας, Οὗτοι μέντοι, εἶπεν, ὑμᾶς βραχυλογοῦντας ἔπαυσαν.

XVII. Ἐπεὶ δὲ Ἀλέξανδρον τὸν Φεραίων τύραννον, πολέμιον ὄντα Θηβαίων, Ἀθηναῖοι φίλον ἐποιήσαντο καὶ σύμμαχον ὑποσχόμενον αὐτοῖς ἡμιωβε-

λιου τὴν μνᾶν κρεῶν ὤνιον παρέξειν, Ἡμεῖς δέ, ἔφη ὁ Ἐπαμινώνδας, ξύλα προῖκα παρέξομεν Ἀθηναίοις ἐπὶ τὰ κρέα ταῦτα· τὴν γὰρ χώραν αὐτῶν τεμοῦμεν, ἂν πολυπραγμονῶσι.

XVIII. Τοὺς δὲ Βοιωτοὺς ὑπὸ σχολῆς ἐκλυομένους ἀεὶ βουλόμενος ἐν τοῖς ὅπλοις συνέχειν, ὁπότε Βοιωτάρχης αἱρεθείη, παραινῶν ἔλεγε, Ἔτι βουλεύσασθε, ἄνδρες· ἐὰν γὰρ ἐγὼ στρατηγῶ, στρατευτέον ἐστὶν ὑμῖν· καὶ τὴν χώραν ὑπτίαν οὖσαν καὶ ἀναπεπταμένην, πολέμου ὀρχήστραν προσηγόρευεν, ὡς μὴ δυναμένους κρατεῖν αὐτῆς, ἂν μὴ τὴν χεῖρα διὰ πόρπακος ἔχωσι.

XIX. Τοῦ δὲ Χαβρίου περὶ Κόρινθον ὀλίγους τινὰς τῶν Θηβαίων ὑπὸ τὰ τείχη φιλομαχοῦντας καταβαλόντος, καὶ στήσαντος τρόπαιον, ὁ Ἐπαμινώνδας καταγελῶν ἔφη, Ἐνταῦθα δὴ οὐ τρόπαιον, ἀλλ' Ἑκατήσιον ἱστάναι· τὴν γὰρ Ἑκάτην ἐπιεικῶς ἐν ταῖς πρὸ τῶν πυλῶν ἱδρύοντο τριόδοις.

XX. Ἀπαγγείλαντος δέ τινος, ὡς Ἀθηναῖοι στράτευμα καινοῖς κεκοσμημένον ὅπλοις εἰς Πελοπόννησον ἀπεστάλκασι, Τί οὖν, εἶπεν, Ἀντιγενίδας στένει καινοὺς Τέλλινος αὐλοὺς ἔχοντος; ἦν δὲ αὐλητὴς ὁ μὲν Τέλλις, κάκιστος, ὁ δὲ Ἀντιγενίδας, κάλλιστος.

XXI. Τὸν δὲ ὑπασπιστὴν αἰσθόμενος εἰληφότα χρήματα πολλὰ παρ' ἀνδρὸς αἰχμαλώτου γεγονότος, Ἐμοὶ μέν, εἶπεν, ἀπόδος τὴν ἀσπίδα, σεαυτῷ δὲ πρίω καπηλεῖον, ἐν ᾧ καταζήσεις· οὐκέτι γὰρ ἐθέλεις κινδυνεύειν ὁμοίως, εἷς τῶν πλουσίων γεγονὼς καὶ μακαρίων.

XXII. Ἐρωτηθεὶς δὲ, πότ
βελτίονα στρατηγὸν ἢ Χαβρίαν
κριτον, εἶπεν, ἕως ζῶμεν.

XXIII. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς Λακ
ἔφευγε θανάτου δίκην μετὰ τῶν
ἐπιβαλὼν τῇ Βοιωταρχίᾳ παρὰ
μῆνας, τοὺς μὲν οὖν ἄρχοντας
ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν ὡς ἐκβιασ
ἔφη βελτίονας ἔχειν τῶν ἔργων λό
τως εἰπεῖν πρὸς τοὺς δικαστὰς,
νωσιν αὐτὸν, ἐπιγράψαι τῇ στήλ
πως οἱ Ἕλληνες εἰδῶσιν, ὅτι μ
βαίους Ἐπαμινώνδας ἠνάγκασε
πολῆσαι, πεντακοσίους ἐνιαυτο
οἰκῆσαι δὲ Μεσήνην δι᾽ ἐτῶν τ
σίων· συντάξαι δὲ καὶ συναγαγ
δας· ἀποδοῦναι δὲ τοῖς Ἕλλ
Ταῦτα γὰρ ἐπράχθη κατ᾽ ἐκεί
Ἐξῆλθον οὖν οἱ δικασταὶ σὺν
τὰς ψήφους ἐπ᾽ αὐτὸν ἀναλαβό

XXIV. Ἐν δὲ τῇ τελευταίᾳ
κομισθεὶς ἐπὶ σκηνὴν, ἐκάλει Δ
ἐκεῖνον Ἰολλίδαν· τεθνάναι δὲ
μενος, ἐκέλευε διαλύεσθαι πρὸς
οὐκ ὄντος αὐτοῖς στρατηγοῦ.
γον ἐμαρτύρησεν, ὡς εἰδότος

ΠΕΛΟΠΙ

I. Πελοπίδας ὁ συστράτη

φίλων αὐτὸν ἀμελεῖν λεγόντων πράγματος χρη
χρημάτων συναγωγῆς, Ἀναγκαῖα τὰ χρή
εἶπε, τούτῳ Νικομήδει, δείξας χωλὸν κα
ἄνθρωπον.

II. Τῆς δὲ γυναικὸς, ἐπὶ μάχην ἐξιό
δεομένης σώζειν ἑαυτὸν, Ἄλλοις, ἔφη,
παραινεῖν, ἄρχοντι δὲ καὶ στρατηγῷ,
πολίτας.

III. Εἰπόντος δέ τινος τῶν στρατιωτῶ
πεπτώκαμεν εἰς τοὺς πολεμίους, Τί μᾶλλον, ε
εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνοι;

IV. Ἐπεὶ δὲ παρασπονδηθεὶς
τοῦ Φεραίων τυράννου, καὶ δεθεὶς ὑπὸ Ἀλεξά
ἔλεγεν, εἰπόντος ἐκείνου, Σπεύδεις κακῶς ἀ
νυ μὲν οὖν, εἶπεν, ἵνα μᾶλλον ἐπὶ σὲ παροξυνθ
Θηβαῖοι, καὶ σὺ δίκην δῷς τάχιον.

V. Θήβης δὲ τῆς τοῦ τυράννου γυναικὸς ἐλ
σης πρὸς Πελοπίδαν, καὶ λεγούσης θαυμάζ
οὕτως ἱλαρός ἐστι δεδεμένος· Αὐτὸς, ἔφη,
θαυμάζειν ἐκείνην, ὅτι μὴ δεδεμένη ὑπομ
ξανδρον.

VI. Κομισαμένου δ' αὐτὸν
Χάριν, εἶπεν, ἔχειν Ἀλεξάνδρῳ
αὐτοῦ νῦν μάλιστα
καὶ πρὸς θάνατον εὐθυμ

ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

I. Μάνιος Κούριος

ὅτι τῆς αἰχμαλώτου χώρας ὀλίγον ἑκάστῳ μ
νειμε, τὴν δὲ πολλὴν ἐποίησε δημοσίαν,
Μηδένα γενέσθαι Ῥωμαίων, ὃς ὀλίγην ἡγ
τὴν τρέφουσαν.

II. Σαυνιτῶν δὲ μετὰ τὴν ἧτταν ἀφι
πρὸς αὐτὸν, καὶ χρυσίον διδόντων, ἔτυχε
τραις ἕψων γογγυλίδας· ἀπεκρίνατο δὲ τοῖς
ταις μηδὲν χρυσίου δεῖσθαι τοιοῦτον δεῖπνον
πνῶν· αὐτῷ δὲ βέλτιον εἶναι τοῦ χρυσίον ἔχειν τ
κρατεῖν τῶν ἐχόντων.

ΓΑΙΟΥ ΦΑΒΡΙΚΙΟΥ.

I. Γάϊος Φαβρίκιος τὴν ὑπὸ Πύῤῥου Ῥωμαί
ἧτταν πυθόμενος, Λαβιήνῳ εἶπεν, Πύῤῥος, οὐκ
πειρῶται Ῥωμαίους νενικήκασιν.

II. Ἐλθὼν δὲ πρὸς Πύῤῥον περὶ λύσεως αἰχ
λώτων, χρυσίον μὲν πολὺ διδόντος, οὐκ ἔλαβε·
δ' ὑστεραίᾳ τὸν μέγιστον ἐλέφαντα, τοῦ Πύῤ
παρακελεύσαντος ἐξόπισθεν ἀγνοοῦντι τῷ Φαβρ
ῥήξαντα φωνὴν ἐπιφανῆναι· καὶ τούτου γενομέ
ἐπιστραφεὶς ὁ Φαβρίκιος καὶ μειδιάσας, Ἐμὲ
εἶπεν, οὔτε τὸ χρυσίον ἐχθὲς, οὔτε σήμερον τ
ρίον ἐξέπληξε.

III. Τοῦ δὲ Πύῤῥου παρακαλοῦντος αὐτὸν
σὺν αὐτῷ καὶ τὴν μετ' αὐτὸν ἔχειν ἡγεμονίαν,
σοι, ἔφη, τοῦτο λυσιτελές ἐστιν· Ἠπειρῶται γ
ἀμφοτέρους γνῶσιν ἡμᾶς, ὑπ' ἐμοῦ βασιλε
μᾶλλον ἢ σοῦ ἐθελήσουσιν.

IV. Ὑπατεύοντι δὲ τῷ Φαβρικίῳ προσ

ἐπιστολὴν ὁ τοῦ Πύῤῥου ἰατρὸς, ἐπαγγελλόμενος, ἐὰν κελεύῃ, φαρμάκοις τὸν Πύῤῥον ἀποκτενεῖν· ὁ δὲ Φαβρίκιος τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Πύῤῥον ἔπεμψεν, αἰσθέσθαι κελεύσας, διότι καὶ φίλων κάκιστός ἐστι κριτὴς καὶ πολεμίων.

V. Ἐπεὶ δὲ φωράσας τὴν ἐπιβουλὴν ὁ Πύῤῥος, τὸν μὲν ἰατρὸν ἐκρέμασε, τῷ δὲ Φαβρικίῳ τοὺς αἰχμαλώτους ἄνευ λύτρων ἀπέδωκεν, οὐκ ἐδέξατο δωρεὰν, ἀλλ᾽ ἴσους ἀντέδωκε, μὴ δόξῃ λαμβάνειν μισθόν· οὐδὲ γὰρ χάριτι Πύῤῥου μεμηνυκέναι τὴν ἐπιβουλὴν, ἀλλ᾽ ὅπως μὴ δοκῶσι Ῥωμαῖοι δόλῳ κτείνειν, ὡς φανερῶς νικᾷν οὐ δυνάμενοι.

ΦΑΒΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ.

I. Φάβιος Μάξιμος Ἀννίβᾳ μάχεσθαι μὴ βουλόμενος, ἀλλὰ τρίβειν χρόνῳ τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ χρημάτων ἐνδεᾶ καὶ σιτίων οὖσαν, ἐπηκολούθει διὰ τῶν τραχέων καὶ ὀρεινῶν ἀντιπαρεξιών· καταγελώντων δὲ τῶν πολλῶν καὶ παιδαγωγὸν Ἀννίβα καλούντων, μικρὰ φροντίζων ἐχρῆτο τοῖς αὐτοῦ λογισμοῖς· καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν, Ὅτι τὸν σκώμματα φοβούμενον καὶ λοιδορίας, δειλότερον ἡγεῖται τοῦ φεύγοντος τοὺς πολεμίους.

II. Ἐπεὶ δὲ τοῦ συνάρχοντος Μινουκίου καταβαλόντος τινὰς τῶν πολεμίων, πολὺς ἦν λόγος ὡς ἀνδρὸς ἀξίου τῆς Ῥώμης, Μᾶλλον ἔφη τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν ἀτυχίαν τοῦ Μινουκίου φοβεῖσθαι. Καὶ μετὰ μικρὸν ἐνέδρᾳ περιπεσόντος, κινδυνεύοντος ἀπολέσθαι μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως, ἐπιβοηθήσας, τῶν τε πολεμίων πολλοὺς διέφθειρε, κἀκεῖνον ἔσωσεν

μὲν οὖν Ἀννίβας εἶπε πρὸς τοὺς φίλους, Οὐ πολλάκις ὑμῖν προὔλεγον ἐγὼ τὴν ἀπὸ τῶν ὀρῶν νεφέλην, ὅτι χειμάσει ποτὲ ἐφ᾽ ἡμᾶς;

III. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Κάνναις ἀτυχίαν τῆς πόλεως, ἄρχων κατασταθεὶς μετὰ Κλαυδίου Μαρκέλλου τόλμαν ἔχοντος ἀνδρὸς, καὶ φιλομαχοῦντος ἀεὶ πρὸς τὸν Ἀννίβαν, αὐτὸς ἤλπιζεν, εἰ μηδεὶς μάχοιτο, ταχὺ τὴν δύναμιν τοῦ Ἀννίβα παρατεινομένην ἀπαγορεύσειν. ἔλεγεν οὖν ὁ Ἀννίβας, Ὅτι μᾶλλον φοβεῖται Μαρκέλλου μαχομένου Φάβιον μὴ μαχόμενον.

IV. Στρατιώτου δέ τινος Λευκανοῦ κατηγορηθέντος πρὸς αὐτὸν, ὡς νύκτωρ ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου πλανῷτο πολλάκις ἐρῶν γυναικὸς, τὰ δὲ ἄλλα θαυμαστὸν ἐν τοῖς ὅπλοις πυνθανόμενος εἶναι τὸν ἄνδρα, συλλαβεῖν ἐκέλευσε τὴν ἐρωμένην αὐτοῦ κρύφα, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀγαγεῖν· ὡς δὲ ἤχθη, μεταπεμψάμενος τὸν ἄνθρωπον, Οὐ λέληθας, ἔφη, παρὰ τὸν νόμον ἀπονυκτερεύων· ἀλλ᾽ οὐδὲ χρηστὸς ὢν πρότερον ἐλελήθεις. τὰ μὲν οὖν ἡμαρτημένα λελύσθ τοῖς ἠνδραγαθημένοις, τὸ δὲ λοιπὸν ἔσῃ μεθ᾽ ἡμῶ ἔχω γὰρ ἐγγυήτην· καὶ προαγαγὼν συνέστησεν αὐ τὸ γύναιον.

V. Ταραντίνους δὲ κατέχοντα φρουρᾷ τὸν νίβαν πλὴν τῆς ἀκροπόλεως, ἀπαγαγὼν πόῤῥω δι᾽ ἀπάτης, καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν καὶ διαρπάσας, γραμματέως ἐπερωτήσαντος, τί περὶ τῶν ἱερῶν κεν ἀγαλμάτων, Ἀπολείπωμεν, ἔφη, Ταραν τοὺς θεοὺς κεχολωμένους.

VI. *Μάρκου δὲ Λιβίου, τοῦ τὴν ἀκρόπολιν φρουροῦντος, δι' ἑαυτὸν ἑαλωκέναι τὴν πόλιν λέγοντος, οἱ μὲν ἄλλοι κατεγέλων, ὁ δὲ Φάβιος εἶπεν, Ἀληθῆ λέγεις· εἰ γὰρ μὴ σὺ τὴν πόλιν ἀπέβαλες, οὐκ ἂν ἐγὼ ἀνέλαβον.*

VII. *Ἤδη δὲ πρεσβύτερος ὢν, ὑπατεύοντος τοῦ υἱοῦ, καὶ χρηματίζοντος ἐν δημοσίῳ πολλῶν παρόντων, ἀναβὰς ἐφ' ἵππου προῄει· πέμψαντος δὲ τοῦ νεανίσκου ῥαβδοῦχον, καὶ καταβῆναι κελεύσαντος, οἱ μὲν ἄλλοι διετράπησαν, αὐτὸς δὲ ὁ Φάβιος ἀποπηδήσας τοῦ ἵππου προσέδραμε παρ' ἡλικίαν, καὶ περιβαλὼν τὸν υἱὸν, Εἶγε, εἶπεν, ὦ παῖ, φρονεῖς, αἰσθόμενος, τίνων ἄρχεις, καὶ πηλίκης ἀρχῆς μέγεθος παρείληφας.*

ΣΚΙΠΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ.

I. *Σκιπίων δὲ ὁ πρεσβύτερος τὴν ἀπὸ τῶν στρατηγιῶν καὶ τῆς πολιτείας σχολὴν ἐν γράμμασι διατριβὴν ποιούμενος, ἔλεγεν, Ὁπότε σχολάζοι, πλείονα πράττειν.*

II. *Ἐπεὶ δὲ Καρχηδόνα κατὰ κράτος εἷλε, καὶ τῶν στρατιωτῶν τινες αἰχμάλωτον λαβόντες εὐπρεπῆ παρθένον, ἧκον κομίζοντες, αὐτῷ δὲ ἐδίδοσαν, Ἡδέως ἄν, ἔφη, ἔλαβον, εἴπερ ἦν ἰδιώτης καὶ μὴ ἄρχων.*

III. *Πολιορκῶν δὲ πόλιν Βαθεῖαν, ἧς ὑπερεφαίνετο ναὸς Ἀφροδίτης, ἐκέλευσεν, Ἐκεῖ τὰς ἐγγύας ὁμολογεῖν, ὡς εἰς τρίτην ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀφροδίτης ἀκουσόμενος τῶν διαδικούντων· καὶ τοῦτ' ἐποίησεν, ὡς προεῖπε, τῆς πόλεως ἁλούσης.*

IV. Πυνθανομένου δέ τινος ἐν Σικελίᾳ, τίνι πεποιθὼς ἐπὶ Καρχηδόνα μέλλει τὸν στόλον περαιοῦν δείξας αὐτῷ ἐνόπλους ἄνδρας τριακοσίους γυμναζομένους, καὶ πύργον ὑψηλὸν ὑπὲρ θαλάττης, Οὐθεὶς τούτων, ἔφη, ἐστὶν, ὅστις ἐπὶ τὸν πύργον ἀναβὰς τοῦτον, οὐκ ἂν ἑαυτὸν ῥίψειεν ἐπὶ κεφαλὴν, ἐμοῦ κελεύσαντος.

V. Ἐπεὶ δὲ διαβὰς τῆς τε γῆς ἐκράτει, καὶ τὰ στρατόπεδα τῶν πολεμίων κατέκαυσεν, οἱ δὲ Καρχηδόνιοι πέμψαντες ἐποιοῦντο συνθήκας, τά τε θηρία καὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ χρήματα δώσειν ὁμολογήσαντες· Ἀννίβου δὲ καταπλεύσαντος ἐξ Ἰταλίας, μετεμέλοντο ταῖς ὁμολογίαις διὰ τὸ θαῤῥεῖν· πυθόμενος δὲ ὁ Σκιπίων, ἔφη, Μηδὲ βουλομένοις αὐτοῖς ἔτι τὰς σπονδὰς φυλάξειν, ἂν μὴ τάλαντα πεντακισχίλια προσεκτίσωσιν, ὅτι μετεπέμψαντο τὸν Ἀννίβαν.

VI. Ἐπεὶ δὲ νικηθέντες οἱ Καρχηδόνιοι κατακράτος, περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης πρέσβεις ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν εὐθὺς ἀπιέναι τοὺς ἥκοντας, ὡς οὐκ ἀκουσόμενος πρότερον αὐτῶν, ἢ Λεύκιον Τερέντιον ἀγάγωσιν· ἦν δὲ Ῥωμαῖος ὁ Τερέντιος, ἐπιεικὴς ἀνὴρ, γεγονὼς αἰχμάλωτος ὑπὸ Καρχηδονίων· ἐπεὶ δὲ ἧκον ἄγοντες τὸν ἄνδρα, καθίσας ἐν τῷ συμβουλίῳ παρ' αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος, οὕτως ἐχρημάτισε τοῖς Καρχηδονίοις, καὶ κατέλυσε τὸν πόλεμον.

VII. Ὁ δὲ Τερέντιος ἐπηκολούθησεν αὐτῷ θριαμβεύοντι πίλιον ἔχων, ὥσπερ ἀπελεύθερος· ἀπο-

θανόντος δὲ, τοῖς ἐπὶ τὴν ἐκφορὰν παραγινομένοις ἐνέχει πίνειν οἰνόμελι, καὶ τὰ ἄλλα περὶ τὴν ταφὴν ἐφιλοτιμήθη. Ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον.

VIII. Ἀντιόχου δὲ τοῦ βασιλέως μετὰ τὸ διαβῆναι Ῥωμαίους ἐπ᾽ αὐτὸν εἰς Ἀσίαν, πέμψαντος πρὸς Σκιπίωνα περὶ διαλύσεως, Ἔδει πρότερον, εἶπεν, ἀλλὰ μὴ νῦν, ὁπότε καὶ τὸν χαλινὸν καὶ τὸν ἀναβάτην προσδέδεξαι.

IX. Χρήματα δὲ τῆς συγκλήτου λαβεῖν αὐτὸν ἐκ τοῦ ταμείου ψηφισαμένης, τῶν δὲ ταμιῶν οὐ βουλομένων ἀνοῖξαι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, αὐτὸς ἀνοίξειν ἔφη· καὶ γὰρ κλείεσθαι δι᾽ αὐτὸν, πλήσαντα χρημάτων τοσούτων τὸ ταμεῖον.

X. Παιτιλλίου δὲ καὶ Κοΐντου πολλὰ πρὸς τὸν δῆμον αὐτοῦ κατηγορησάντων, εἰπὼν, Ὅτι τῇ σήμερον ἡμέρᾳ Καρχηδονίους καὶ Ἀννίβαν ἐνίκησεν, αὐτὸς μὲν ἔφη στεφανωσάμενος ἀναβαίνειν εἰς τὸ Καπετώλιον θύσων, τὸν δὲ βουλόμενον τὴν ψῆφον ἐκέλευσε φέρειν περὶ αὐτοῦ· καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀνέβαινεν· ὁ δὲ δῆμος ἐπηκολούθησεν τοὺς κατηγόρους ἀπολιπὼν λέγοντας.

ΤΙΤΟΥ ΚΟΙΝΤΟΥ.

I. Τίτος Κοΐντος οὕτως ἦν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιφανὴς, ὥστε πρὸ δημαρχίας καὶ στρατηγίας καὶ ἀγορανομίας ὕπατος αἱρεθῆναι. Πεμφθεὶς δὲ στρατηγὸς ἐπὶ Φίλιππον, εἰς λόγους ἐπείσθη συνελθεῖν αὐτῷ· τοῦ δὲ Φιλίππου λαβεῖν ὁμήρους ἀξιοῦντος, ἐκεῖνον μὲν γὰρ εἶναι μετὰ πολλῶν Ῥωμαίοις, ἑαυ-

τὸν δὲ μόνον Μακεδόσι· Σὺ γὰρ μόνον, ... τος ἔφη, ἑαυτὸν ἐποίησας, ἀποκτείνας τοὺς ... καὶ συγγενεῖς.

II. Νικήσας δὲ μάχῃ τὸν Φίλιππον, ἐκήρ... Ἰσθμίοις, ὅτι τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρους καὶ ... νόμους ἀφίησιν. Ὅσοι δὲ Ῥωμαίων αἰχμάλωτοι ... νόμενοι ἐν τοῖς κατ' Ἀννίβαν χρόνοις ἐδούλευον π... ρὰ τοῖς Ἕλλησι, τούτων ἕκαστον οἱ Ἕλληνες ἐξωνη... σάμενοι δραχμῶν πεντακοσίων, δωρεὰν ἔδωκαν αὐ... τῷ, κἀκεῖνοι θριαμβεύοντι συνηκολούθησαν ἐν Ῥώμῃ, πίλια περὶ ταῖς κεφαλαῖς ἔχοντες, ὥσπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐλευθερωθεῖσι.

III. Τοὺς δ' Ἀχαιοὺς ἐπὶ τὴν Ζακυνθίων νῆσον διανοουμένους στρατεύειν ἐκέλευε φυλάττεσθαι, μὴ, καθάπερ αἱ χελῶναι, τὴν κεφαλὴν προτείναντες ἔξω τῆς Πελοποννήσου κινδυνεύσωσιν.

IV. Ἀντιόχου δὲ τοῦ βασιλέως μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἥκοντος εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πάντων ἐκπεπληγμένων τὰ πλήθη καὶ τοὺς ὁπλισμοὺς, λόγον εἶπε τοιοῦτον πρὸς τοὺς Ἀχαιούς· ἔφη γὰρ, ἐν Χαλκίδι παρὰ τῷ ξένῳ δειπνῶν θαυμάζειν τὸ τῶν κρεῶν πλῆθος· εἰπεῖν δὲ τὸν ξένον, ὅτι ταῦτα πάντα χοίρειά ἐστιν, ἡδύσμασι καὶ σκευασίαις διαφέροντα. Μὴ τοίνυν μηδὲ ὑμεῖς, ἔφη, θαυμάζετε τὴν βασιλικὴν δύναμιν, λογχοφόρους καὶ καταφράκτους καὶ πεζετέρους καὶ ἀφιπποτοξότας ἀκούοντες· πάντες γάρ εἰσιν οὗτοι Σύροι ὁπλαρίοις ἀλλήλων διαφέροντες.

V. Φιλοποίμενι δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Ἀχαιῶν ...

πεῖς μὲν πολλοὺς καὶ ὁπλίτας ἔχοντι, χρημάτων δὲ οὐκ εὐποροῦντι, προσπαίζων ἔλεγεν ὅτι, Χεῖρας ἔχει Φιλοποίμην καὶ σκέλη, γαστέρα δὲ οὐκ ἔχει, Καὶ γὰρ καὶ τῇ φύσει τοῦ σώματος ἦν ὁ Φιλοποίμην τοιοῦτος.

ΓΑΙΟΥ ΔΟΜΙΤΙΟΥ.

Γάϊος Δομίτιος, ὃν Σκιπίων ὁ μέγας ἀνθ' ἑαυτοῦ τῷ ἀδελφῷ Λευκίῳ παρακατέστησεν ἐν τῷ πρὸς Ἀντίοχον πολέμῳ, κατασκεψάμενος τὴν τῶν πολεμίων φάλαγγα, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἡγεμονικῶν εὐθὺς ἐπιχειρεῖν κελευόντων, ἔφη, Τὴν ὥραν οὐκ ἐπαρκεῖν, ἵνα τοσαύτας μυριάδας κατακόψαντες, καὶ διαρπάσαντες τὴν ἀποσκευὴν, ἐπανελθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον, ἑαυτῶν ἐπιμεληθῶσι, τὸ δὲ αὐτὸ ποιήσειν αὔριον καθ' ὥραν. Καὶ συμβαλὼν τῇ ὑστεραίᾳ πεντακισμυρίους τῶν πολεμίων ἀνεῖλεν.

ΠΟΠΛΙΟΥ ΛΙΚΙΝΙΟΥ.

Πόπλιος Λικίνιος ὕπατος στρατηγὸς, ἡττηθεὶς ὑπὸ Περσέως τοῦ Μακεδόνων βασιλέως ἱππομαχίᾳ, δισχιλίους ὀκτακοσίους ἀπέβαλε, τοὺς μὲν, πεσόντας, τοὺς δὲ, ἁλόντας· ἐπεὶ δὲ μετὰ τὴν μάχην ἔπεμψεν ὁ Περσεὺς πρέσβεις περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης, ἐκέλευεν ὁ νενικημένος τὸν νενικηκότα Ῥωμαίοις ἐπιτρέπειν τὰ καθ' αὑτόν.

ΠΑΥΛΟΥ ΑΙΜΙΛΙΟΥ.

I. Παῦλος Αἰμύλιος δευτέραν ὑπατείαν μετελθὼν, ἀπέτυχεν· ἐπεὶ δὲ τοῦ πρὸς Περσέα καὶ Μακεδόνας πολέμου μῆκος λαμβάνοντος, ἀπειρίᾳ καὶ

μαλακίᾳ τῶν στρατηγῶν, ἐκεῖνον ὕπατον ἀ[illegible]ιδ[illegible] Οὐκ ἔφη χάριν ἔχειν αὐτοῖς· οὐ γὰρ αὐτ[illegible]ς, δεόμενος, ὡς ἐκεῖνοι ἄρχοντος, ᾑρῆσθαι στρατ[illegible]

II. Ἐλθὼν δὲ εἰς οἶκον ἐξ ἀγορᾶς, καὶ τὴν [illegible]τίαν τὸ θυγάτριον εὑρὼν δεδακρυμένον, ἐπυνθ[illegible] τὴν αἰτίαν. Εἰπούσης δὲ, ὅτι Περσεὺς τέθ[illegible] ἡμῖν (κυνίδιον δ᾽ ἦν οὕτως ὀνομαζόμενον). Ἀ[illegible] τύχῃ, εἶπεν, ὦ θύγατερ, καὶ δέχομαι τὸν οἰωνόν.

III. Εὑρὼν δὲ ἐπὶ στρατοπέδου πολλὴν θρασύτητα καὶ λαλιὰν παραστρατηγούντων καὶ πολυπραγμονούντων, ἐκέλευεν, Ἡσυχίαν ἔχειν, καὶ ποιεῖν ὀξείας τὰς μαχαίρας μόνον, αὐτῷ δὲ τῶν ἄλλων μελήσειν.

IV. Τὰς δὲ νυκτερινὰς φυλακὰς ἐκέλευεν φυλάσσειν ἄνευ λόγχης καὶ ξίφους, ὅπως ἀμύνασθαι τοὺς πολεμίους ἀπεγνωκότες, μᾶλλον διαμαχοῦνται πρὸς τὸν ὕπνον.

V. Ἐμβαλὼν δὲ διὰ τῶν ἄκρων εἰς Μακεδονίαν, καὶ συντεταγμένους ἰδὼν τοὺς πολεμίους, τοῦ Νασικᾶ παρακαλοῦντος αὐτὸν εὐθὺς ἐπιχειρεῖν, Εἴγε τὴν σὴν, εἶπεν, ἡλικίαν εἶχον· αἱ δὲ πολλαί με πεῖραι κωλύουσιν ἐκ πορείας πρὸς φάλαγγα συντεταγμένην μάχεσθαι.

VI. Νικήσας δὲ τὸν Περσέα καὶ τὰς ἐπινικίους ποιούμενος ἑστιάσεις, ἔλεγε, Τῆς αὐτῆς ἐμπειρίας εἶναι στράτευμα φοβερώτερον πολεμίοις, καὶ συμπόσιον ἥδιστον φίλοις παρασχεῖν.

VII. Τοῦ δὲ Περσέως αἰχμαλώτου γενομένου,

καὶ παρακρουομένου τὸν θρίαμβον, Ἐπὶ σοὶ, εἶπε, τοῦτ᾽ ἔστιν· ἐξουσίαν διδοὺς αὐτῷ ἑαυτὸν ἀνελεῖν.

VIII. Χρημάτων δὲ ἀπείρων εὑρεθέντων, αὐτὸς μὲν οὐκ ἔλαβε· τῷ δὲ γαμβρῷ Τουβέρωνι φιάλην ἀργυρᾶν, ὁλκῆς πέντε λιτρῶν, ἀριστεῖον ἔδωκε. Καὶ τοῦτό φασι πρῶτον εἰς τὸν Αἰμυλίων οἶκον εἰσελθεῖν κειμήλιον ἀργυροῦν.

IX. Τεσσάρων δὲ παίδων ἀῤῥένων αὐτῷ γεγονότων, δύο μὲν πρότερον ἐτύγχανεν ἐκδεδωκὼς ἑτέροις θέσθαι· δυοῖν δὲ ὄντων ἐπὶ τῆς οἰκίας, ὁ μὲν ἡμέραις πέντε πρὸ τοῦ θριάμβου, τεσσαρεσκαίδεκα γεγονὼς ἔτη, ἀπέθανεν, ὁ δὲ ὕστερον πέντε τοῦ θριάμβου, δωδεκαετής. Προελθὼν δὲ, τοῦ δήμου συναλγοῦντος αὐτῷ καὶ συμπενθοῦντος, Νῦν, ἔφη, περ τῆς πατρίδος ἀδεὴς γεγονέναι καὶ ἀκίνδυνος, ὁπότε τῶν εὐτυχημάτων τὴν νέμεσιν εἰς τὸν οἶκον ἀπερεισαμένης τῆς τύχης, ὑπὲρ πάντων αὐτὸς ἀναδέδεκται.

ΚΑΤΩΝΟΣ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ.

I. Κάτων ὁ πρεσβύτερος ἐν τῷ δήμῳ τῆς ἀσωτίας καὶ πολυτελείας καθαπτόμενος εἶπεν, Ὡς χαλεπόν ἐστι λέγειν πρὸς γαστέρα ὦτα μὴ ἔχουσαν.

II. Θαυμάζειν δὲ, πῶς σώζεται πόλις, ἐν ᾗ πωλεῖται πλείονος ἰχθὺς ἢ βοῦς.

III. Λοιδορῶν δέ ποτε τὴν ἐπιπολάζουσαν γυναικοκρατίαν, Πάντες, εἶπεν, ἄνθρωποι τῶν γυναικῶν ἄρχουσιν, ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων, ἡμῶν δὲ αἱ γυναῖκες.

IV. Ἔφη δὲ βούλεσθαι μᾶλλον εὐεργετήσας μὴ

κομίσασθαι χάριν, ἢ μὴ ὑποσχεῖν κόλασιν ἀδικήσας καὶ πᾶσιν ἀεὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν χωρὶς ἑαυτοῦ δοῦναι συγγνώμην.

V. Παρορμῶν δὲ τοὺς ἄρχοντας ἐπιτιμᾷν τοῖς ἁμαρτάνουσιν, ἔλεγε, Τοὺς δυναμένους κωλύειν τοὺς κακῶς ποιοῦντας, ἐὰν μὴ κωλύωσι, κατακελεύειν.

VI. Τῶν δὲ νέων, ἔφη, χαίρειν τοῖς ἐρυθριῶσι μᾶλλον ἢ τοῖς ὠχριῶσι.

VII. Στρατιώτην δὲ μισεῖν, ὃς ἐν τῷ περιπατεῖν τὰς χεῖρας, ἐν δὲ τῷ μάχεσθαι τοὺς πόδας κινεῖ, ῥέγχει δὲ μεῖζον ἢ ἀλαλάζει.

VIII. Κάκιστον δὲ ἔλεγεν ἄρχοντα εἶναι, τὸν ἄρχειν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενον.

IX. Μάλιστα δὲ ἐνόμιζε δεῖν ἕκαστον αὐτὸν αἰδεῖσθαι· μηδένα γὰρ ἑαυτοῦ μηδέποτε χωρὶς εἶναι.

X. Πολλῶν δὲ ὁρῶν ἀνισταμένους ἀνδριάντας, Ἐμοῦ δὲ, ἔφη, ἐρωτᾷν βούλομαι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τί ἀνδριὰς οὐ κεῖται Κάτωνος, ἢ διὰ τί κεῖται.

XI. Φείδεσθαι δὲ τῆς ἐξουσίας παρεκάλει τοὺς δυναμένους, ὅπως ἀεὶ παραμένῃ τὸ ἐξεῖναι.

XII. Τοὺς δὲ τῆς ἀρετῆς τὴν τιμὴν ἀφαιροῦντας, ἔλεγε τὴν ἀρετὴν ἀφαιρεῖν τῆς νεότητος.

XIII. Τὸν δὲ ἄρχοντα ἢ κριτὴν ἔλεγε δεῖν μήτε ὑπὲρ τῶν δικαίων λιπαρεῖσθαι, μηδὲ ὑπὲρ τῶν ἀδίκων ἐκλιπαρεῖσθαι.

XIV. Τὴν δὲ ἀδικίαν ἔλεγε, τοῖς ἀδικοῦσι κἂν μὴ φέρῃ κίνδυνον, ἅπασι φέρειν.

XV. *Τῷ δὲ γήρᾳ πολλῶν παρόντων κακῶν, ἠξίου μὴ προστιθέναι τὴν ἀπὸ τῆς κακίας αἰσχύνην.*

XVI. *Τὸν δὲ ὀργιζόμενον ἐνόμιζε τοῦ μαινομένου χρόνῳ διαφέρειν.*

XVII. *Ἥκιστα δὲ φθονεῖσθαι τοὺς τῇ τύχῃ χρωμένους ἐπιεικῶς καὶ μετρίως· οὐ γὰρ ἡμῖν, ἀλλὰ τοῖς περὶ ἡμᾶς φθονοῦσι.*

XVIII. *Τοὺς δὲ σπουδάζοντας ἐν τοῖς γελοίοις ἔλεγεν ἐν τοῖς σπουδαίοις ἔσεσθαι καταγελάστους.*

XIX. *Τὰς καλὰς πράξεις ἔλεγε δεῖν καταλαμβάνειν λόγους καλούς, ἵνα μὴ τῆς δόξης ἀποῤῥέωσιν.*

XX. *Ἐπετίμα δὲ τοῖς πολίταις ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς αἱρουμένοις ἄρχοντας·· Δόξετε γὰρ, εἶπε, μὴ πολλοῦ τὸ ἄρχειν ἄξιον, ἢ μὴ πολλοὺς τοὺς ἄρχειν ἀξίους ἡγεῖσθαι.*

XXI. *Τὸν δὲ τοὺς παραλίους ἀγροὺς πεπρακότα προσεποιεῖτο θαυμάζειν ὡς ἰσχυρότερον τῆς θαλάσσης· Ἃ γὰρ ἐκείνη μόλις ἐπικλύζει, οὗτος ῥᾳδίως καταπέπωκε.*

XXII. *Τιμητίαν δὲ μετιὼν, καὶ τοὺς ἄλλους ὁρῶν δεομένους τῶν πολλῶν καὶ κολακεύοντας, αὐτὸς ἐβόα, Τὸν δῆμον ἀποτόμου χρείαν ἔχειν ἰατροῦ καὶ μεγάλου καθαρμοῦ· δεῖν οὖν μὴ τὸν ἥδιστον, ἀλλὰ τὸν ἀπαραίτητον αἱρεῖσθαι. Καὶ ταῦτα λέγων, ᾑρέθη πρὸ πάντων.*

XXIII. *Διδάσκων δὲ τοὺς νέους εὐθαρσῶς μάχεσθαι, πολλάκις ἔλεγε, Τοῦ ξίφους τὸν λόγον μᾶλλον, καὶ τὴν φωνὴν τῆς χειρὸς, τρέπειν καὶ καταπλήττειν τοὺς πολεμίους.*

XXIV. Ἐπεὶ δὲ πολεμῶν τοῖς περὶ τὸν Βαῖτιν ποταμὸν οἰκοῦσιν, εἰς κίνδυνον ὑπὸ πλήθους τῶν πολεμίων κατέστη, τῶν μὲν Κελτιβήρων ἐπὶ διακοσίοις ταλάντοις βουλομένων βοηθεῖν, τῶν δὲ Ῥωμαίων οὐκ ἐώντων ὁμολογεῖν μισθὸν ἀνθρώποις βαρβάροις, Ἁμαρτάνειν ἔφησεν αὐτούς· νικῶντας μὲν γὰρ ἀποδώσειν οὐ παρ᾽ αὐτῶν, ἀλλὰ παρὰ τῶν πολεμίων· ἡττωμένων δὲ, μήτε τοὺς ἀπῃτημένους, μήτε τοὺς ἀπαιτοῦντας ἔσεσθαι.

XXV. Πλείονας δὲ πόλεις ἑλὼν, ὥς φησι, τῶν ἡμερῶν, ἃς διέτριψεν ἐν τοῖς πολεμίοις οὐδὲν, αὐτὸς πλέον λαβεῖν ὧν ἔπιε καὶ ἔφαγεν ἐκ τῆς πολεμίας.

XXVI. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἑκάστῳ λίτραν ἀργύρου διανείμας, φησὶ, Βέλτιον εἶναι πολλοὺς ἔχοντας ἀργύριον, ἢ ὀλίγους χρυσίον, ἀπὸ τῆς στρατείας ἐπανελθεῖν· τῶν γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἄλλο δεῖν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἢ τὴν δόξαν αὐξάνεσθαι.

XXVII. Πέντε δὲ οἰκέτας εἶχεν ἐπὶ τῆς στρατείας, ὧν εἷς αἰχμάλωτα τρία σώματα πριάμενος, ὡς οὐκ ἔλαθε τὸν Κάτωνα, πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν, ἀπήγξατο.

XXVIII. Παρακληθεὶς δὲ ὑπὸ Σκιπίωνος Ἀφρικανοῦ τοῖς Ἀχαιῶν συλλαβέσθαι φυγάσιν, ὅπως εἰς τὰς πατρίδας κατέλθωσιν, προσεποιεῖτο μηδὲν αὐτῷ μέλειν τοῦ πράγματος· ἐν δὲ τῇ συγκλήτῳ πολλῶν γινομένων λόγων ἀναστὰς, Ὥσπερ οὐκ ἔχοντες, εἶπεν, ὃ πράττωμεν, καθήμεθα περὶ Γραικῶν γεροντίων ζητοῦντες, πότερον ὑπὸ τῶν παρ᾽ ἡμῖν ἢ ὑπὸ τῶν ἐκεῖ νεκροφόρων ἐξενεχθῶσι.

XXIX. *Ποστουμίου δὲ Λαβιήνου γράψαντος ἱστορίας Ἑλληνιστὶ, καὶ συγγνώμην παρὰ τῶν ἀκροωμένων αἰτοῦντος, εἰρωνευόμενος ὁ Κάτων ἔφη Δοτέον εἶναι συγγνώμην, εἰ τῶν Ἀμφικτυόνων ψηφισαμένων ἀναγκασθεὶς ἔγραψε.*

ΣΚΙΠΙΩΝΟΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ.

I. *Σκιπίωνα τὸν νεώτερον λέγουσιν ἔτεσι πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν, οἷς ἐβίωσε, μηδὲν πρίασθαι, μηδὲν ἀποδόσθαι, μηδὲν οἰκοδομῆσαι, λίτρας δὲ ἀργύρου τρεῖς καὶ τριάκοντα μόνας ἐν οὐσίᾳ μεγάλῃ, δύο δὲ χρυσίου καταλιπεῖν· καὶ ταῦτα, Καρχηδόνος κύριον ὄντα, καὶ μάλιστα τῶν στρατηγῶν πλουτίσαντα τοὺς στρατιώτας.*

II. *Τὸ δὲ Πολυβίου παράγγελμα διαφυλάττων, ἐπειρᾶτο μὴ πρότερον ἐξ ἀγορᾶς ἀπελθεῖν, ἢ ποιήσασθαί τινα συνήθη καὶ φίλον ἀμωσγέπως τῶν ἐντυγχανόντων.*

III. *Ἔτι δὲ νέος ὢν, τοσαύτην εἶχε δόξαν ἀνδρείας καὶ συνέσεως, ὥστε Κάτωνα μὲν τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν ἐρωτηθέντα περὶ τῶν ἐν Καρχηδόνι στρατευομένων, ἐν οἷς καὶ Σκιπίων ἦν,*

Οἶος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσιν.

IV, *Εἰς δὲ τὴν Ῥώμην ἐλθόντος ἀπὸ στρατείας, ἐκάλουν αὐτὸν, οὐκ ἐκείνῳ χαριζόμενοι, ἀλλ' ὡς Καρχηδόνα δι' ἐκείνου ταχὺ καὶ ῥᾳδίως ληψόμενοι.*

V. *Ἐπεὶ δὲ παρελθὼν εἰς τὸ τεῖχος, τῶν Καρχηδονίων ἐκ τῆς ἄκρας ἀμυνομένων, μὴ* σὺ τὴν διὰ *μέσου θάλασσαν οὐ πάνυ βαθεῖαν* οὖσαν, τοῦ Πο-

λυβίου συμβουλεύοντος αὐτῷ κατασπεῖραι τριβόλους σιδηροῦς, ἢ σανίδας ἐμβάλλειν κεντρωτὰς, ὅπως μὴ διαβαίνοντες οἱ πολέμιοι προσμάχωνται τοῖς χώμασιν· ἔφη, Γελοῖον εἶναι, κατειληφότας τὰ τείχη, καὶ τῆς πόλεως ἐντὸς ὄντας, εἶτα πράττειν, ὅπως οὐ μαχοῦνται τοῖς πολεμίοις.

VI. Εὑρὼν δὲ τὴν πόλιν ἀνδριάντων Ἑλληνικῶν καὶ ἀναθημάτων ἀπὸ Σικελίας μεστὴν οὖσαν, ἐκήρυξε τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων παρόντας ἐπιγινώσκειν καὶ κομίζεσθαι.

VII. Τῶν δὲ χρημάτων οὔτε δοῦλον οὔτε ἀπελεύθερον εἴα λαβεῖν οὐδένα, ἀλλ' οὐδὲ πρίασθαι, πάντων ἀγόντων καὶ φερόντων.

VIII. Γαΐῳ δὲ Λαιλίῳ τῷ φιλτάτῳ τῶν ἑταίρων ὑπατείαν μετιόντι συμπράττων ἐπηρώτησε Πόμπιον, εἰ καὶ αὐτὸς ὑπατείαν μέτεισιν· ἐδόκει δὲ ὁ Πόμπιος υἱὸς αὐλητοῦ γεγονέναι· τοῦ δὲ φήσαντος μὴ μετιέναι, ἀλλὰ καὶ τὸν Λαίλιον ἐπαγγελλόμενος συμπεριάξειν καὶ συναρχαιρεσιάσειν, πιστεύσαντες καὶ περιμένοντες ἐκεῖνον, ἐξηπατήθησαν· ἀπηγγέλλετο γὰρ αὐτὸς ἐν ἀγορᾷ περιϊὼν καὶ δεξιούμενος τοὺς πολίτας. Ἀγανακτούντων δὲ τῶν ἄλλων, ὁ Σκιπίων γελάσας, Ἀβελτηρίᾳ δὲ, εἶπεν, ἡμῶν, καθάπερ οὐκ ἀνθρώπους μέλλοντες, ἀλλὰ θεοὺς παρακαλεῖν, πάλαι διατρίβομεν αὐλητὴν ἀναμένοντες.

IX. Ἀππίου δὲ Κλαυδίου περὶ τῆς τιμητικῆς ἀρχῆς ἁμιλλωμένου πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγοντος, ὅτι πάντας ὀνομαστὶ Ῥωμαίους αὐτὸς ἀσπάζεται, Σκιπίωνος ὀλίγου δεῖν ἀγνοοῦντος ἅπαντας, Ἀληθῆ λέ-

γεις, εἶπεν, ἐμοὶ γὰρ οὐκ εἰδέναι πολλοὺς, ἀλλ' ὑπὸ μηδενὸς ἀγνοεῖσθαι μεμέληκεν.

X. Ἐκέλευε δὲ τοὺς πολίτας, ἐπειδὴ ἐτύγχανον πολεμοῦντες Κελτίβηρσιν, ἀμφοτέρους ἐπὶ τὴν στρατείαν ἐκπέμψαντας, ἢ πρεσβευτὰς, ἢ χιλιάρχους, μάρτυρας λαμβάνειν καὶ κριτὰς τῆς ἑκάστου ἀρετῆς τοὺς πολεμοῦντας.

XI. Ἀποδειχθεὶς δὲ τιμητὴς, νεανίσκου μὲν ἀφείλετο τὸν ἵππον, ὅτι δειπνῶν πολυτελῶς, ἐν ᾧ χρόνῳ Καρχηδὼν ἐπολεμεῖτο, μελίπηκτον εἰς σχῆμα τῆς πόλεως, διαπλάσας, καὶ τοῦτο Καρχηδόνα προσειπὼν, προὔθηκε διαρπάσαι τοῖς παροῦσι· καὶ πυνθανομένου τοῦ νεανίσκου τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀφήρηται τὸν ἵππον, Ἐμοῦ γὰρ, ἔφη, πρότερος Καρχηδόνα διήρπασας.

XII. Γάϊον δὲ Λικίνιον ἰδὼν παρερχόμενον, Οἶδα, ἔφη, τοῦτον ἐπιωρκηκότα τὸν ἄνδρα· μηδενὸς δὲ κατηγοροῦντος, οὐ δύναμαι κατήγορος αὐτὸς εἶναι καὶ δικαστής.

XIII. Ἐκπεμφθέντα δ' αὐτὸν ὑπὸ τῆς βουλῆς τρίτον, ὥς φησι Κλειτόμαχος,

Ἀνθρώπων πόλεών τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντα,

πόλεων, ἐθνῶν, βασιλέων ἐπίσκοπον· ὡς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἧκε, καὶ τῆς νεὼς ἀποβὰς, ἐβάδιζε κατὰ τῆς κεφαλῆς ἔχων τὸ ἱμάτιον, ἠξίουν ἀποκαλύψασθαι περιθέοντες οἱ Ἀλεξανδρεῖς, καὶ δεῖξαι ποθοῦσιν αὐτοῖς τὸ πρόσωπον. Ἀποκαλυψαμένου, κραυγὴν καὶ κρότον ἐποίησαν. Τοῦ δὲ βασιλέως μόλις ἁμιλλωμένου βαδίζουσιν αὐτοῖς, δι' ἀργίαν καὶ τρυ-

φὴν τοῦ σώματος, ὁ Σκιπίων ἀτρέμα πρὸς τὸν Πα ναίτιον ψιθυρίσας εἶπεν, Ἤδη τι τῆς ἐπιδημίας ἡμῶ Ἀλεξανδρεῖς ἀπολελαύκασι· δι' ἡμᾶς γὰρ ἑωράκασι τὸν βασιλέα περιπατοῦντα.

XIV. Συναπεδήμει δὲ αὐτῷ φίλος μὲν εἷς φιλι σοφος Παναίτιος, οἰκέται δὲ πέντε· καὶ τοῦ ἑνὸ ἀποθανόντος ἐπὶ τῆς ξένης, ἄλλον μὴ βουλόμενο πρίασθαι, ἀπὸ τῆς Ῥώμης μετεπέμψατο.

XV. Τῶν δὲ Νομαντίνων ἀμάχων εἶναι δοκού των, καὶ πολλοὺς νενικηκότων στρατηγοὺς, ὕπατι ἀπέδειξε Σκιπίωνα τὸ δεύτερον ὁ δῆμος ἐπὶ τὸν π λεμον· ὡρμημένον δὲ πολλῶν ἐπὶ τὴν στρατείαν, κα τοῦτο διεκώλυσεν ἡ σύγκλητος, ὡς ἐρήμου τῆς Ἰτα λίας ἐσομένης. Καὶ χρήματα λαβεῖν τῶν ἑτοίμω οὐκ εἴασαν, ἀλλὰ τὰς τελωνικὰς προσόδους ἀπ ταξαν, οὔπω χρόνον ἐχούσας. Ὁ δὲ Σκιπίων χρη μάτων μὲν οὐκ ἔφη δεῖσθαι, τὰ γὰρ ἑαυτοῦ καὶ τῶ φίλων ἐξαρκέσειν· περὶ δὲ τῶν στρατιωτῶν ἐμέμψα το, Χαλεπὸν γὰρ εἶναι τὸν πόλεμον, εἰ μὲν δι' ἀ δρείαν τῶν πολεμίων ἥττηνται τοσαυτάκις, ὅτι πρ τοιούτους, εἰ δὲ δι' ἀνανδρίαν τῶν πολιτῶν, ὅτι μετ τοιούτων.

XVI. Ἐπεὶ δὲ ἐλθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον, πο λὴν ἀταξίαν καὶ ἀκολασίαν καὶ δεισιδαιμονίαν κα τρυφὴν κατέλαβε, μάντεις μὲν εὐθὺς ἐξήλασε κα θύτας καὶ πορνοβοσκοὺς, σκεύη δὲ προσέταξεν ἀπ πέμπειν ἅπαντα, πλὴν χύτρας, ὀβελίσκου, καὶ πο τηρίου κεραμεοῦ· τῶν δὲ ἀργυρέων ἔκπωμα οὐ με ζον δύο λιτρῶν συνεχώρησε τοῖς βουλομένοις ἔχει

λούεσθαι δὲ ἀπεῖπε, τῶν δὲ ἀλειφομένων τρίβειν ἕκαστον ἑαυτόν· τὰ γὰρ ὑποζύγια χεῖρας οὐκ ἔχοντα, ἑτέρου τρίψοντος δεῖσθαι· προσέταξε δὲ ἀριστᾶν μὲν ἑστῶτας ἄπυρον ὄψον, δειπνεῖν δὲ κατακειμένους ἄρτον ἢ πολτὸν ἁπλῶς, καὶ κρέας ὀπτὸν ἢ ἑφθόν· αὐτὸς δὲ σάγον ἐμπεπορπημένος μέλανα περιῄει, πενθεῖν τὴν τοῦ στρατεύματος αἰσχύνην λέγων.

XVII. *Μεμμίου δέ τινος χιλιάρχου λαβὼν ὑποζύγια, ψυκτῆρας διαλίθους παρακομίζοντα καὶ Θηρικλείους, Ἐμοὶ μὲν, εἶπεν, ἡμέρας τριάκοντα καὶ τῇ πατρίδι, σαυτῷ δὲ τὸν βίον ἅπαντα, τοιοῦτος ὢν, ἄχρηστον πεποίηκας σεαυτόν.*

XVIII. *Ἑτέρου δὲ θυρεὸν ἐπιδείξαντος εὖ κεκοσμημένον, Ὁ μὲν θυρεὸς, εἶπεν, ὦ νεανία, καλός· πρέπει δὲ Ῥωμαῖον ἄνδρα μᾶλλον ἐν τῇ δεξιᾷ τὰς ἐλπίδας ἔχειν, ἢ τῇ ἀριστερᾷ.*

XIX. *Τοῦ δὲ τὸν χάρακα ἄραντος, σφόδρα πιέζεσθαι φάσκοντος, Εἰκότως, ἔφη· τῷ γὰρ ξύλῳ τούτῳ μᾶλλον ἢ τῇ μαχαίρᾳ πιστεύεις.*

XX. *Ὁρῶν δὲ τὴν ἀπόνοιαν τῶν πολεμίων, ἔλεγεν, Ὠνεῖσθαι τοῦ χρόνου τὴν ἀσφάλειαν· τὸν γὰρ ἀγαθὸν στρατηγὸν, ὥσπερ ἰατρὸν, ἐσχάτης δεῖσθαι τῆς διὰ τοῦ σιδήρου θεραπείας. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιθέμενος ἐν καιρῷ τοὺς Νομαντίνους ἐτρέψατο.*

XXI. *Τῶν δὲ πρεσβυτέρων τοὺς ἡττημένους κακιζόντων, τί πεφεύγασιν, οὓς τοσαυτάκις ἐδίωξαν, εἰπεῖν τινα λέγεται τῶν Νομαντίνων, Ὡς τὰ πρόβατα ταὐτὰ καὶ νῦν ἐστιν, ὁ δὲ ποιμὴν ἄλλος.*

XXII. Ἐπεὶ δὲ τὴν Νομαντίαν ἑλὼν, καὶ αμβεύσας τὸ δεύτερον, πρὸς Γάϊον Γράκχον ὑπ τῆς βουλῆς καὶ τῶν συμμάχων κατέστη διαφ καὶ λυπούμενος ὁ δῆμος ἐθορύβησεν αὐτὸν ἐπὶ βήματος, Ἐμὲ, εἶπεν, οὐδέποτε στρατοπέδων λαγμὸς ἐθορύβησεν, οὔτιγε συγκλύδων ἀνθρώ ὧν οὐ μητέρα τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ μητρυιὰν σ ἐπίσταμαι.

XXIII. Τῶν δὲ περὶ τὸν Γάϊον βοώντων ναι τὸν τύραννον, Εἰκότως, εἶπεν, οἱ τῇ πε δι πολεμοῦντες, ἐμὲ βούλονται προανελεῖν, οὐ οἷόν τε τὴν Ῥώμην πεσεῖν Σκιπίωνος ἑστῶτος, ζῆν Σκιπίωνα τῆς Ῥώμης πεσούσης.

ΚΑΙΚΙΛΙΟΥ ΜΕΤΕΛΛΟΥ.

I. Καικίλιος Μέτελλος ὀχυρῷ χωρίῳ βουλευ νος προσαγαγεῖν, εἰπόντος ἑκατοντάρχου πρὸς τὸν, ὡς, ἐὰν δέκα μόνους ἀποβάλῃ, λήψεται τὸ ρίον, ἠρώτησεν αὐτὸν, Εἰ βούλοιτο εἷς τῶν γενέσθαι.

II. Τῶν δὲ νεωτέρων τινὸς χιλιάρχου πυνθ μένου, τί μέλλει ποιεῖν, Εἰ τοῦτον, ἔφη, συνειδ μοι τὸν χιτωνίσκον ἐνόμιζον, ἀποδυσάμενος ἂν τὸν ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπέθηκα.

III. Σκιπίωνι δὲ ζῶντι πολεμῶν, ἀποθανό ἠχθέσθη, καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς ἐκέλευσεν ὑποδύ ἄρασθαι τὸ λέχος. Τοῖς δὲ θεοῖς, ἔφη, χ ἔχειν ὑπὲρ τῆς Ῥώμης, ὅτι παρ' ἄλλοις οὐκ ἐγέ Σκιπίων.

ΓΑΙΟΥ ΜΑΡΙΟΥ.

I. *Γάϊος Μάριος ἐκ γένους ἀδόξου προϊὼν εἰς πολιτείαν διὰ τῶν στρατιῶν, ἀγορανομίαν τὴν μείζονα παρήγγειλεν· αἰσθόμενος δὲ, ὅτι λείπεται, τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπὶ τὴν ἐλάττονα μετῆλθε· κἀκείνης ἀποτυχὼν, ὅμως οὐκ ἀπέγνω τοῦ πρωτεύσειν Ῥωμαίων.*

II. *Ἰξίας δὲ ἔχων ἐν ἀμφοτέροις τοῖς σκέλεσι, παρέσχεν ἄδετος ἐκτεμεῖν τῷ ἰατρῷ, καὶ μὴ στενάξας, μηδὲ τὰς ὀφρῦς συναγαγὼν, ἐνεκαρτέρησε τῇ χειρουργίᾳ· τοῦ δὲ ἰατροῦ μεταβαίνοντος ἐπὶ θάτερον, οὐκ ἠθέλησεν, εἰπὼν, Οὐκ εἶναι τὸ θεράπευμα τῆς ἀλγηδόνος ἄξιον.*

III. *Ἐπεὶ δὲ Λούσιος ὁ ἀδελφιδοῦς, αὐτοῦ τὸ δεύτερον ὑπατεύοντος, ἐβιάζετο τῶν ἐν ὥρᾳ στρατευομένων τινὰ ὀνόματι Τρεβώνιον· ὁ δὲ ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ πολλῶν κατηγορούντων οὐκ ἠρνήσατο κτεῖναι τὸν ἄρχοντα, τὴν δὲ αἰτίαν εἶπε καὶ ἀπέδειξε· κελεύσας οὖν ὁ Μάριος τὸν ἐπὶ ταῖς ἀριστείαις διδόμενον στέφανον κομισθῆναι, τῷ Τρεβωνίῳ περιέθηκε.*

IV. *Τοῖς δὲ Τεύτοσι παραστρατοπεδεύσας ἐν χωρίῳ ὀλίγον ὕδωρ ἔχοντι, τῶν στρατιωτῶν διψῆν λεγόντων, δείξας αὐτοῖς ποταμὸν ἐγγὺς παραῤῥέοντα τῷ χάρακι τῶν πολεμίων, Ἐκεῖθεν ὑμῖν ἐστιν, εἶπε, ποτὸν ὤνιον αἵματος. Οἱ δὲ ἄγειν παρεκάλουν, ἕως ὑγρὸν ἔχουσι τὸ αἷμα, καὶ μήπω πᾶν ὑπὸ τοῦ διψῆν ἐκπεπηγός.*

V. *Ἐν δὲ τοῖς Κιμβρικοῖς* πολέμοις Καμαρίνων

χιλίους ἄνδρας ἀγαθοὺς γενομένους, ὁμοῦ Ῥωμαίους ἐποίησε, κατ' οὐδένα νόμον· πρὸς δὲ τοὺς ἐγκαλοῦντας ἔλεγε, Τῶν νόμων οὐκ ἐξακοῦσαι διὰ τὸν τῶν ὅπλων ψόφον.

VI. Ἐν δὲ τῷ ἐμφυλίῳ πολέμῳ περιταφρευόμενος καὶ πολιορκούμενος ἐκαρτέρει, τὸν οἰκεῖον ἀναμένων καιρόν. Εἰπόντος δὲ τοῦ Πομπιλίου Σίλωνος πρὸς αὐτὸν, Εἰ μέγας εἶ στρατηγὸς, ὦ Μάριε, καταβὰς διαγώνισαι, Σὺ μὲν οὖν, εἶπεν, εἰ μέγας εἶ στρατηγὸς, ἀνάγκασόν με διαγωνίσασθαι καὶ μὴ βουλόμενον.

ΚΑΤΛΟΥ ΛΟΥΤΑΤΙΟΥ.

Κάτλος Λουτάτιος ἐν τῷ Κιμβρικῷ πολέμῳ παρὰ τὸν Ἀτίσωνα ποταμὸν στρατοπεδεύων, ἐπεὶ τοὺς βαρβάρους ὁρῶντες οἱ Ῥωμαῖοι διαβαίνειν ἐπιχειροῦντας, ἀνεχώρουν, μὴ δυνάμενος αὐτοὺς κατασχεῖν, ὥρμησεν εἰς τοὺς πρώτους τῶν ἀποτρεχόντων, ὅπως δοκῶσι μὴ φεύγειν τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ τῷ στρατηγῷ κατακολουθεῖν.

ΣΥΛΛΟΥ.

Σύλλας ὁ εὐτυχὴς ἀναγορευθεὶς, τῶν μεγίστων εὐτυχιῶν ἐποιεῖτο δύο, τὴν Πίου Μετέλλου φιλίαν, καὶ τὸ μὴ κατασκάψαι τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ φείσασθαι τῆς πόλεως.

ΓΑΙΟΥ ΠΟΠΙΛΛΙΟΥ.

Γάϊος Ποπίλλιος ἐπέμφθη πρὸς Ἀντίοχον ἐπιστολὴν παρὰ τῆς συγκλήτου κομίζων κελεύουσαν ἀπάγειν ἐξ Αἰγύπτου τὸ στράτευμα, καὶ μὴ σφετερίζεσθαι τῶν Πτολεμαίου τέκνων ὀρφανῶν ὄντων τὴν

βασιλείαν· προσιόντα δ' αὐτὸν διὰ τοῦ στρατοπέδου πόῤῥωθεν ἀσπασαμένου τοῦ Ἀντιόχου φιλοφρόνως, οὐκ ἀντασπασάμενος τὸ γραμματεῖον ἐπέδωκεν· ἐπεὶ δὲ ἀναγνοὺς, ἔφη βουλεύσεσθαι καὶ δώσειν τὴν ἀπόκρισιν, τῷ κλήματι γῦρον περὶ αὐτὸν ὁ Ποπίλλιος περιέγραψεν, εἰπὼν, Ἐνταῦθα τοίνυν ἑστὼς βούλευσαι καὶ ἀπόκριναι. Πάντων δὲ τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρὸς καταπλαγέντων, τοῦ τε Ἀντιόχου ποιήσειν ὁμολογοῦντός τὰ δοκοῦντα Ῥωμαίοις, οὕτως ἠσπάσατο καὶ περιέπτυξεν αὐτὸν ὁ Ποπίλλιος.

ΛΕΥΚΟΥΛΛΟΥ.

I. *Λεύκουλλος ἐν Ἀρμενίᾳ μετὰ μυρίων ὁπλιτῶν καὶ χιλίων ἱππέων ἐπὶ Τιγράνην ἐχώρει πεντεκαίδεκα μυριάδας στρατιᾶς ἔχοντα, τῇ πρὸ μιᾶς νόνων ὀκτωβρίων· ἐν ᾗ πρότερον ὑπὸ Κίμβρων ἡ μετὰ Σκιπίωνος διεφθάρη δύναμις. Εἰπόντος δέ τινος, ὅτι Ῥωμαῖοι τὴν ἡμέραν ἀφοσιοῦνται καὶ δεδοίκασιν, Οὐκοῦν, ἔφη, σήμερον ἀγωνισώμεθα προθύμως, ἵνα καὶ ταύτην ἐξ ἀποφράδος καὶ σκυθρωπῆς ποιήσωμεν ἱλαρὰν καὶ προσφιλῆ Ῥωμαίοις.*

II. *Τοὺς δὲ καταφράκτους μάλιστα φοβουμένων τῶν στρατιωτῶν, ἐκέλευσε θαῤῥεῖν, Πλεῖον γὰρ ἔργον εἶναι τοῦ νικῆσαι τὸ τούτους σκυλεῦσαι. Προσβὰς δὲ τῷ λόφῳ πρῶτος, καὶ τὸ κίνημα τῶν βαρβάρων θεασάμενος, ἀνεβόησε, Νενικήκαμεν, ὦ συστρατιῶται· καὶ μηδενὸς ὑποστάντος, διώκων, πέντε Ῥωμαίων ἀπέβαλε πεσόντας, τῶν δὲ πολεμίων ὑπὲρ δέκα μυριάδας ἀπέκτεινε.*

ΓΝΑΙΟΥ ΠΟΜΠΗΙΟΥ.

I. Γναῖος Πομπήϊος ὑπὸ Ῥωμαίων ἠγαπήθη τοσοῦτον, ὅσον ὁ πατὴρ ἐμισήθη. Νέος δὲ ὤν, παντάπασι τῇ Σύλλα μερίδι προσέθηκεν αὑτόν· καὶ μήτε ἄρχων μήτε βουλεύων πολλοὺς ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐστρατολόγησε· καὶ Σύλλα καλοῦντος, Οὐκ, ἔφη, δίχα λαφύρων οὐδὲ ἀναίμακτον ἐπιδείξειν τῷ αὐτοκράτορι τὴν δύναμιν. Οὐδ' ἦλθε πρότερον, πρὶν ἢ πολλαῖς μάχαις νικῆσαι τοὺς στρατηγοὺς τῶν πολεμίων.

II. Ἐπεὶ δε πεμφθεὶς εἰς Σικελίαν ὑπὸ Σύλλα στρατηγὸς, ἐπυνθάνετο τοὺς στρατιώτας ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις ἐκτρεπομένους βιάζεσθαι καὶ ἁρπάζειν, τοὺς μὲν ἄλλως πλανωμένους καὶ περιθέοντας ἐκόλασε, τῶν δὲ πεμπομένων ὑπ' αὐτοῦ σφραγῖδας ἐπέβαλε ταῖς μαχαίραις.

III. Μαμερτίνους δὲ τῆς ἐναντίας γενομένους μερίδος οἷός τε ἦν ἀποσφάττειν ἅπαντας· Σθεννίου δὲ τοῦ δημαγωγοῦ φήσαντος, οὐ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν, ἀνθ' ἑνὸς αἰτίου πολλοὺς ἀναιτίους κολάζοντα· τοῦτον δὲ αὐτὸν εἶναι τοὺς μὲν φίλους πείσαντα, τοὺς δὲ ἐχθροὺς βιασάμενον ἑλέσθαι τὰ Μαρίου· θαυμάσας ὁ Πομπήϊος, ἔφη, Συγγνώμην ἔχειν Μαμερτίνοις, ὑπὸ τοιούτου πεισθεῖσιν ἀνδρὸς, ὃς τὴν πατρίδα τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς προτιμᾷ. Καὶ τήν τε πόλιν καὶ τὸν Σθέννιον ἀπέλυσεν.

IV. Εἰς δὲ Λιβύην διαβὰς ἐπὶ Δομίτιον, καὶ μάχῃ μεγάλῃ κρατήσας, ἀσπασαμένων αὐτὸν αὐτοκράτορα τῶν στρατιωτῶν, ἔφη, μὴ δέχεσθαι τὴν τι-

μὴν, ἕως ὀρθὸς ἕστηκεν ὁ χάραξ τῶν πολεμίων. Οἱ δὲ, καίπερ ὄμβρου πολλοῦ κατέχοντος, ὁρμήσαντες διεπόρθησαν τὸ στρατόπεδον.

V. Ἐπανελθόντα δὲ αὐτὸν ὁ Σύλλας ταῖς μὲν ἄλλαις τιμαῖς ἐδέξατο φιλοφρόνως, καὶ Μάγνον προσηγόρευσε πρῶτος αὐτόν· θριαμβεῦσαι δὲ βουλόμενον οὐκ εἴα, μηδέπω μετέχοντα βουλῆς. Εἰπόντος δὲ τοῦ Πομπηΐου πρὸς τοὺς παρόντας, Ἀγνοεῖν τὸν Σύλλαν, ὅτι καὶ τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα πλείονες ἢ δύνοντα προσκυνοῦσιν, ὁ μὲν Σύλλας ἀνεβόησε, Θριαμβευέτω.

VI. Σερουήλιος δὲ ἀνὴρ ἀριστοκρατικὸς ἠγανάκτει, καὶ τῶν στρατιωτῶν ἐνίσταντο πολλοὶ τῷ θριάμβῳ, δωρεάς τινας ἀπαιτοῦντες. Ἐπεὶ δὲ ὁ Πομπήϊος ἔφη, Μᾶλλον ἀφήσειν τὸν θρίαμβον, ἢ κολακεύσειν ἐκείνους, Νῦν, ἔφη, καὶ μέγαν ἀληθῶς ὁρᾷν καὶ ἄξιον τοῦ θριάμβου τὸν Πομπήϊον.

VII. Ἔθους δὲ ὄντος ἐν Ῥώμῃ τοῖς ἱππεῦσιν, ὅταν στρατεύσωνται τὸν νόμιμον χρόνον, ἄγειν τὸν ἵππον εἰς ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς δύο ἄνδρας, οὓς τι[illegible] καλοῦσι, καὶ καταριθμησαμένους τὰς [illegible] τοὺς στρατηγοὺς, ὑφ᾽ οὓς ἐστρατεύσαντο [illegible] νειν ἐπαίνων ἢ ψόγων τῶν προσηκόντων [illegible] ὁ Πομπήϊος κατήγαγεν αὐτὸς τὸν ἵππον [illegible] μητάς, Γέλλιον καὶ Λέντλον· [illegible] ἐστὶ, πυθομένων, εἰ πάσας [illegible] τείας, Πάσας, εἶπεν, ὑπ᾽ [illegible]

VIII. Τῶν δὲ [illegible] ἐν Ἰβηρίᾳ, ἐν οἷς [illegible]

ἐπὶ νεωτερισμῷ καὶ μεταβολῇ τῆς πολιτείας τ
τώριον εἰς Ῥώμην καλούντων, κατέκαυσε πάσας
δοὺς μετανοῆσαι καὶ βελτίονας γενέσθαι τοὺς π
νηρούς.

IX. Ἐπεὶ δὲ Φραάτης ὁ Πάρθων βασιλεὺς ἔπε
ψε πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ὅρῳ χρῆσθαι τῷ Εὐφρά
Μᾶλλον, ἔφη, χρῆσθαι Ῥωμαίους ὅρῳ πρὸς Πά
θους τῷ δικαίῳ.

X. Λευκίου δὲ Λευκούλλου μετὰ τὰς στρατεί
ἀφεικότος αὑτὸν εἰς ἡδονὰς καὶ πολυτελῶς ζῶντ
τὸν δὲ Πομπήϊον, ὡς παρ᾽ ἡλικίαν τοῦ πολλὰ πρ
σειν ὀρεγόμενον, ψέγοντος, Μᾶλλον, ἔφη, γέροντι
τρυφᾶν, ἢ τὸ ἄρχειν, εἶναι παρ᾽ ἡλικίαν.

XI. Νοσοῦντι δὲ αὐτῷ κίχλην ὁ ἰατρὸς λαβ
προσέταξεν· οἱ δὲ ζητοῦντες οὐχ εὗρον, (ἦν γὰρ πα
ὥραν) ἔφη δέ τις εὑρεθήσεσθαι παρὰ Λευκούλλῳ
ἔτους τρεφομένας. Εἶτα, ἔφη, εἰ μὴ Λεύκουλλ
ἐτρύφα, Πομπήϊος οὐκ ἂν ἔζησε; Καὶ χαίρειν ἐ
σας τὸν ἰατρὸν, ἔλαβε τῶν εὐπορίστων.

XII. Ἰσχυρᾶς δὲ σιτοδείας ἐν Ῥώμῃ γενομένη
ἀποδειχθεὶς λόγῳ μὲν ἀγορᾶς ἐπιμελητὴς, ἔργῳ
γῆς καὶ θαλάσσης κύριος, ἔπλευσεν εἰς Λιβύην κ
Σαρδόνα καὶ Σικελίαν· καὶ πολὺν ἀθροίσας σῖτ
ἔσπευδεν εἰς τὴν Ῥώμην. Μεγάλου δὲ τοῦ χειμ
νος γενομένου, καὶ τῶν κυβερνητῶν ὀκνούντω
πρῶτος ἐμβὰς, καὶ τὴν ἄγκυραν ἆραι κελεύσας, ἀ
βόησε, Πλεῖν ἀναγκάζη, ζῆν οὐκ ἀναγκάζη.

XIII. Τῆς δὲ πρὸς τὸν Καίσαρα διαφορᾶς ἀπ
καλυπτομένης, καὶ Μαρκελλίνου τινὸς τῶν ὑπὸ Π

πηΐου προῆχθαι δοκούντων, μεταβεβλημένου δὲ πρὸς Καίσαρα, πολλὰ πρὸς αὐτὸν ἐν συγκλήτῳ λέγοντος, Οὐκ αἰσχύνῃ, Μαρκελλῖνε, εἶπεν, ἐμοὶ λοιδορούμενος, δι' ὃν ἐξ ἀφώνου λόγιος, ἐκ δὲ πεινατικοῦ ἐμετικὸς γέγονας;

XIV. Πρὸς δὲ Κάτωνα, πικρῶς καθαψάμενον, ὅτι πολλάκις αὐτοῦ προσαγορεύοντος τὴν Καίσαρος δύναμιν καὶ αὔξησιν οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς δημοκρατίας γενομένην, ἀπεκρίνατο, Τὰ μὲν σὰ, μαντικώτερα, τὰ δ' ἐμὰ, φιλικώτερα.

XV. Περὶ δὲ αὐτοῦ παῤῥησιαζόμενος, εἶπεν, ὡς πᾶσαν ἀρχὴν καὶ ἔλαβε θᾶσσον, ἢ προσεδόκησε, καὶ καταθοῖτο θᾶσσον, ἢ προσεδοκήθη.

XVI. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Φαρσάλῳ μάχην φεύγων εἰς Αἴγυπτον, ὡς ἔμελλε διαβαίνειν ἐκ τῆς τριήρους εἰς ἁλιευτικὸν πλοῖον, ἀποστείλαντος τοῦ βασιλέως, ἐπιστραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν, οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ τοῦ Σοφοκλέους εἶπεν·

Ὅστις δὲ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται,
Κείνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

Μεταβὰς δὲ, καὶ πληγεὶς ξίφει, καὶ στενάξας ἅπαξ, εἰπὼν δὲ μηδὲν, ἀλλ' ἐγκαλυψάμενος παρέδωκεν ἑαυτόν.

ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ.

I. Κικέρων ὁ ῥήτωρ εἰς τοὔνομα σκωπτόμενος, καὶ τῶν φίλων μεταθέσθαι κελευόντων, ἔφη, Τὸν Κικέρωνα ποιήσειν τῶν Κατώνων καὶ τῶν Κάτλων καὶ τῶν Σκαύρων ἐνδοξότερον.

II. Ἔκπωμα δὲ ἀργυροῦν τοῖς θεοῖς ἀνατιθ

τὰ μὲν πρῶτα τῶν ὀνομάτων γράμμασιν ἐσήμαι ἀντὶ δὲ τοῦ Κικέρωνος ἐρέβινθον ἐτόρευσε.

III. Τῶν δὲ ῥητόρων τοὺς μέγα βοῶντας ἔλ δι' ἀσθένειαν ἐπὶ τὴν κραυγὴν ὡς χωλοὺς ἀναβ νειν ἐφ' ἵππον.

IV. Οὐέῤῥου δὲ υἱὸν ἔχοντος οὐκ εὖ κεχρημέ ἐφ' ὥρᾳ τῷ σώματι, τὸν δὲ Κικέρωνα λοιδοροῦν εἰς μαλακίαν, καὶ κίναιδον ἀποκαλοῦντος, Ἀγνοε εἶπεν, ὅτι προσήκει τοῖς τέκνοις ἐντὸς θυρῶν λ δορεῖσθαι;

V. Μετέλλου δὲ Νέπωτος εἰπόντος πρὸς αὐτ ὅτι, Πλείονας μαρτυρῶν ἀπέκτονας, ἢ συνηγορ σέσωκας, Καὶ γάρ ἐστιν, ἔφη, πλεῖον ἐμοὶ πίστι ἢ λογιότητος.

VI. Ἐρωτῶντος δὲ τοῦ Μετέλλου, τίς αὐτοῦ π τήρ ἐστι, Ταύτην, ἔφη, τὴν ἀπόκρισιν χαλεπωτέρ ἡ σὴ μήτηρ πεποίηκεν. Ἦν γὰρ ἡ τοῦ Μετέλλ ἀκόλαστος· ὁ δὲ Μέτελλος αὐτὸς, ὑπόκουφος κ ἀβέβαιος καὶ φερόμενος ταῖς ὁρμαῖς.

VII. Διοδότῳ δὲ τῷ διδασκάλῳ τῶν ῥητορικ ἀποθανόντι κόρακα λίθινον ἐπιστήσαντος αὐτ Δικαίαν, ἔφη, τὴν ἀμοιβὴν γεγονέναι· πέτεσθ γὰρ τοῦτον, οὐ λέγειν ἐδίδαξεν.

VIII. Βατίνιον δὲ ἄνθρωπον ἑαυτῷ διάφορ καὶ μοχθηρὸν ἄλλως ἀκούσας, ὅτι τέθνηκεν, εἶ γνοὺς ὕστερον, ὅτι ζῇ, Κακῶς, εἶπεν, ἀπόλοιτο κ κῶς ὁ ψευσάμενος.

IX. Πρὸς δὲ τὸν δοκοῦντα Λίβυν ἀπὸ γένο εἶναι, φήσαντα δὲ αὐτοῦ μὴ ἀκούειν λέγοντος, Κ μὴν οὐκ ἀτρύπητον ἔχεις τὸ οὖς, εἶπε.

X. *Κάστον δὲ Ποπίλλιον νομικὸν εἶναι βουλόμενον, ὄντα δὲ ἀμαθῆ καὶ ἀφυῆ, προσεκαλεῖτο μάρτυρα πρός τινα δίκην· εἰπόντος δὲ ἐκείνου, μηδὲν γινώσκειν, Οἴει γὰρ ἴσως, εἶπε, περὶ τῶν νομίμων ἐπερωτᾶσθαι.*

XI. *Ὁρτησίου δὲ τοῦ ῥήτορος λαβόντος μισθὸν ἀργυρᾶν σφίγγα παρὰ τοῦ Βέῤῥου, καὶ πρὸς τὸν Κικέρωνα πλαγίως τι εἰπόντα φήσαντος, Αἰνιγμάτων λύσεως ἀπείρως ἔχειν, Καὶ μὴν ἡ σφίγξ, ἔφη, παρά σοί ἐστιν.*

XII. *Οὐοκωνίῳ δὲ ἀπαντήσας μετὰ τριῶν θυγατέρων ἀμορφοτάτων τὴν ὄψιν, ἀτρέμα πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν·*

Φοίβου ποτ᾽ οὐκ ἐῶντος ἔσπειρεν τέκνα.

XIII. *Φαύστου δὲ τοῦ Σύλλα παιδὸς διὰ πλῆθος δανείων ἀπάρτιον προγράψαντος, Ταύτην μᾶλλον, ἔφη, τὴν προγραφὴν ἀσπάζομαι ἢ τὴν πατρῴαν αὐτοῦ.*

XIV. *Πομπηΐου δὲ καὶ Καίσαρος διαστάντων, ἔφη, Γινώσκω, ὃν φύγω, μὴ γινώσκων, πρὸς ὃν φύγω.*

XV. *Καὶ Πομπήϊον ἐμέμψατο τὴν πόλιν ἐκλιπόντα, καὶ Θεμιστοκλέα μᾶλλον ἢ Περικλέα μιμησάμενον, οὐκ ἐκείνοις τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ τούτοις ὁμοίων ὄντων.*

XVI. *Γενόμενος δ᾽ οὖν παρὰ Πομπηΐῳ, καὶ πάλιν μετανοῶν, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Πομπηΐου, ποῦ Πίσωνα τὸν γαμβρὸν ἀπολέλοιπεν, ἔφη, Παρὰ τῷ σῷ πενθερῷ.*

XVII. *Μεταβαλλομένου δέ τινο*
πρὸς τὸν Πομπήϊον, λέγοντος, ὑπ
προθυμίας ἀπολελοιπέναι τὸν ἵππο
αὐτὸν περὶ τοῦ ἵππου βεβουλεῦσθαι

XVIII. *Πρὸς δὲ τὸν ἀπαγγέλλο*
σαρος φίλους σκυθρωποὺς εἶναι, Δ
νοεῖν αὐτοὺς Καίσαρι.

XIX. *Μετὰ δὲ τὴν ἐν Φαρσάλῳ*
ἴου μὲν φυγόντος, Νονίου δέ τινος
ἀετοὺς ἑπτὰ φήσαντος εἶναι, καὶ δι
παρακαλοῦντος, Καλῶς ἂν παρήνει
λοιοῖς ἐπολεμοῦμεν.

XX. *Ἐπεὶ δὲ Καῖσαρ κρατήσας*
καταβεβλημένας εἰκόνας ἀνέστησε μ
περὶ αὐτοῦ λέγων ὁ Κικέρων, Ὅτι
Καῖσαρ ἱστὰς ἀνδριάντας, τοὺς ἑα

XXI. *Οὕτω δὲ πολλοῦ τὸ καλῶς λέ*
περὶ τοῦτο μάλιστα ἠγωνία, ὥστε π
ἐπὶ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν, ὡς ἐπικειμ
Ἔρωτα ἀπαγγείλαντα αὐτῷ οἰκέτην
ὑπερτεθῆναι τὴν δίκην, ἠλευθέρωσε

ΓΑΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡ

I. *Γάϊος Καῖσαρ ὅτε Σύλλαν ἔφ*
κιον ὤν, περιέπεσε πειραταῖς· καὶ π
θεὶς ἀργυρίου πλῆθος, κατεγέλασε
ἀγνοούντων, ὃν ἔχουσι, καὶ διπλ
δώσειν· ἔπειτα φρουρούμενος, ὡ
ματα, προσέταττεν ἡσυχίαν αὐτῷ

ῳ καὶ σιωπᾶν· λόγους δὲ καὶ ποιήματα γράφων
ἀνεγίνωσκεν αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὴ λίαν ἐπαινοῦντας
ἀναισθήτους καὶ βαρβάρους ἀπεκάλει, καὶ μετὰ γέ-
λωτος ἠπείλει κρεμᾷν αὐτούς· ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποί-
ησεν. Τῶν γὰρ λύτρων κομισθέντων ἀπολυθεὶς καὶ
συναγαγὼν ἄνδρας ἐξ Ἀσίας καὶ πλοῖα, συνήρπασε
τοὺς λῃστὰς καὶ προσήλωσεν.

II. Ἐν δὲ Ῥώμῃ πρὸς Κάτλον πρωτεύοντα Ῥω-
μαίων εἰς ἅμιλλαν ὑπὲρ τῆς ἀρχιερωσύνης καταστάς,
καὶ προπεμπόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς ἐπὶ τὰς θύρας,
Σήμερον, εἶπεν, ὦ μῆτερ, ἀρχιερέα τὸν υἱὸν ἢ φυ-
γάδα ἕξεις.

IV. Πομπηΐαν δὲ τὴν γυναῖκα κακῶς ἀκούσα-
σαν ἐπὶ Κλωδίῳ παραιτησάμενος, εἶτα τοῦ Κλωδίου
φεύγοντος ἐπὶ τούτῳ δίκην, μάρτυς εἰσαχθεὶς, οὐ-
δὲν εἶπε φαῦλον περὶ τῆς γυναικός· ἐρομένου δὲ τοῦ
κατηγόρου, Διὰ τί τοίνυν ἐξέβαλες αὐτήν, Ὅτι τὴν
Καίσαρος, ἔφη, γυναῖκα καὶ διαβολῆς δεῖ καθαρὰν
εἶναι.

IV. Τὰς δὲ Ἀλεξάνδρου πράξεις ἀναγινώσκων
ἐδάκρυσε, καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν ὅτι, Ταύτην
τὴν ἡλικίαν ἔχων ἐνίκησε Δαρεῖον, ἐμοὶ δὲ μέχρι νῦν
οὐδὲν πέπρακται.

Πολίχνιον δὲ αὐτοῦ λυπρὸν ἐν ταῖς Ἄλπεσι
παροδευομένου, καὶ τῶν φίλων διαπορούντων, εἰ καὶ
ἐνταῦθα τινες στάσεις εἰσὶ καὶ ἅμιλλαι περὶ πρω-
τείων, ἐπιστὰς καὶ σύννους γενόμενος, Μᾶλλον ἂν,
ἔφη, ἐβουλόμην πρῶτος ἐνταῦθα εἶναι ἢ δεύτερος

Τῶν δὲ τολμημάτων τὰ παράβολα καὶ μ-
ττειν ἔφη δεῖν, ἀλλὰ μὴ βουλεύεσθαι.

Καὶ διέβη τὸν Ῥουβίκωνα ποταμὸν ἐκ τῆς ἐπαρχίας ἐπὶ Πομπήϊον, εἰπὼν, Πᾶς ὁ κύβος.

Ἐπεὶ δὲ Πομπηΐου φεύγοντος ἐπὶ θάλασ-

XII.

πρὸς τοί.

XIII.

πίονα

φθονῶ

σὺ ἐμοὶ

XI

XII. Φαρνάκην νικήσας τὸν Ποντικὸν ἐξ ἐφόδου, πρὸς τοὺς φίλους ἔγραψε, Ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα.

XIII. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Λιβύῃ τῶν περὶ τὸν Σκιπίωνα φυγὴν καὶ ἧτταν, Κάτωνος αὑτὸν ἀνελόντος, Φθονῶ σοι, Κάτων, εἶπε, τοῦ θανάτου· καὶ γὰρ σὺ ἐμοὶ τῆς σῆς σωτηρίας ἐφθόνησας.

XIV. Ἀντώνιον δὲ καὶ Δολοβέλλαν ὑφορωμένων ἐνίων, καὶ φυλάττεσθαι κελευόντων, Οὐ τούτους ἔφη δεδιέναι τοὺς βαναύσους καὶ λιπῶντας, ἀλλὰ τοὺς ἰσχνοὺς καὶ ὠχροὺς ἐκείνους· δείξας Βροῦτον καὶ Κάσσιον.

XV. Λόγου δὲ παρὰ δεῖπνον ἐμπεσόντος περὶ θανάτου, ποῖος ἄριστος, Ὁ ἀπροσδόκητος, εἶπε.

ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ.

I. Καῖσαρ ὁ πρῶτος ἐπικληθεὶς Σεβαστὸς, ἔτι μειράκιον ὢν, Ἀντώνιον ἀπῄτει δισχιλίας πεντακοσίας μυριάδας τοῦ πρώτου Καίσαρος ἀναιρεθέντος, ἐκ τῆς οἰκίας ἃς πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος μετήνεγκεν· ἀποδοῦναι Ῥωμαίοις βουλόμενος τὸ καταλειφθὲν ὑπὸ Καίσαρος, ἑκάστῳ δραχμὰς ἑβδομήκοντα πέντε· τοῦ δὲ Ἀντωνίου τὰ μὲν χρήματα κατέχοντος, ἐκεῖνον δὲ τῆς ἀπαιτήσεως ἀμελεῖν, εἰ σωφρονεῖ, κελεύοντος, ἐκήρυττε τὰ πατρῷα καὶ ἐπίπρασκε· καὶ τὴν δωρεὰν ἀποδοὺς, εὔνοιαν μὲν αὑτῷ, μῖσος δὲ ἐκείνῳ παρὰ τῶν πολιτῶν περιεποίησεν.

II. Ἐπεὶ δὲ Ῥυμετάλκης ὁ τῶν Θρᾳκῶν βασιλεὺς ἀπὸ Ἀντωνίου μεταβαλλόμενος πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐμετρίαζεν παρὰ τοὺς πότους, ἀλλ᾽ ἦν ἐπαχθὴς, ὀνει-

δίζων τὴν συμμαχίαν, προπιών τινι τῶν ἄλλω
σιλέων ὁ Καῖσαρ εἶπεν· Ἐγὼ προδοσίαν φιλῶ,
δότας δ' οὐκ ἐπαινῶ.

III. Τῶν δὲ Ἀλεξανδρέων μετὰ τὴν ἅλωσ
δεινότατα πείσεσθαι προσδοκώντων, ἀναβὰς ἐ
βῆμα καὶ παραστησάμενος Ἄρειον τὸν Ἀλεξαν
Φείδεσθαι μὲν τῆς πόλεως, ἔφη, πρῶτον διὰ τ
γεθος καὶ τὸ κάλλος, ἔπειτα διὰ τὸν κτίστην Ἀλ
δρον, τρίτον δι' Ἄρειον τὸν φίλον.

IV. Ἀκούσας δὲ, ὅτι Ἔρως ὁ τὰ ἐν Αἰγύπτ
οικῶν, ὄρτυγα τὸν κρατοῦντα πάντων ἐν τῷ
σθαι καὶ ἀήττητον ὄντα πριάμενος, ὀπτήσας
φαγε, μετεπέμψατο αὐτὸν καὶ ἀνέκρινεν· ὁμο
σαντα δὲ ἐκέλευσεν ἱστῷ νηὸς προσηλωθῆναι.

V. Ἐν δὲ Σικελίᾳ Ἄρειον ἀντὶ Θεοδώρου
στησε διοικητήν· ἐπιδόντος δέ τινος αὐτῷ βιβ
ἐν ᾧ γεγραμμένον ἦν, Φαλακρὸς ἢ κλέπτης Θε
ρος ὁ Ταρσεύς· τί σοι δοκεῖ; ἀναγνοὺς Καῖσαρ
γραψε, Δοκεῖ.

VI. Παρὰ δὲ Μαικήνα τοῦ συμβιωτοῦ κα
καστον ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς γενεθλίοις δῶρον ἐλάμ
φιάλην.

VII. Ἀθηνοδώρῳ δὲ τῷ φιλοσόφῳ διὰ
εἰς οἶκον ἀφεθῆναι δεηθέντι συνεχώρησεν. Ἐπ
ἀσπασάμενος αὐτὸν ὁ Ἀθηνόδωρος εἶπεν, Ὅτα
γισθῇς, Καῖσαρ, μηδὲν εἴπῃς μηδὲ ποιήσῃς
τερον ἢ τὰ εἴκοσι καὶ τέτταρα γράμματα διε
πρὸς ἑαυτόν, ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸ
σοῦ παρόντος, ἔφη, χρείαν ἔχω· καὶ κα-

τὸν ὅλον ἐνιαυτὸν, εἰπὼν, Ὅτι ἐστὶ καὶ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας.

VIII. Ἀκούσας δὲ, ὅτι Ἀλέξανδρος δύο καὶ τριάκοντα γεγονὼς ἔτη κατεστραμμένος τὰ πλεῖστα, διηπόρει, τί ποιήσει τὸν λοιπὸν χρόνον, ἐθαύμαζεν, εἰ μὴ μεῖζον Ἀλέξανδρος ἔργον ἡγεῖτο τοῦ κτήσασθαι μεγάλην ἡγεμονίαν, τὸ διατάξαι τὴν ὑπάρχουσαν.

IX. Γράψας τὸν περὶ τῶν μοιχῶν νόμον, ἐν ᾧ διώρισται, πῶς δεῖ κρίνεσθαι τοὺς ἐν αἰτίαις γενομένους, καὶ πῶς δεῖ κολάζεσθαι τοὺς ἁλόντας, εἶτα προσπεσὼν ὑπ' ὀργῆς τὸν ἐπὶ Ἰουλίᾳ τῇ θυγατρὶ διαβεβλημένον νεανίσκον ἔτυπτε ταῖς χερσίν· ἐκείνου δὲ ἀναβοῶντος, Νόμον ἔθηκας, ὦ Καῖσαρ· οὕτω μετενόησεν, ὥςτε τὴν ἡμέραν ἐκείνην παραιτήσασθαι τὸ δεῖπνον.

X. Γάϊον δὲ τὸν θυγατριδοῦν εἰς Ἀρμενίαν ἀποστέλλων ᾐτεῖτο παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν αὐτῷ τὴν Πομπηΐου, τόλμαν δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου, τύχην δὲ τὴν ἑαυτοῦ παρακολουθῆσαι.

XI. Ῥωμαίοις δὲ τῆς ἀρχῆς ἔλεγεν ἀπολείψειν διάδοχον, ὃς οὐδέποτε περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος δὶς ἐβουλεύσατο· Τιβέριον λέγων.

XII. Θορυβοῦντας δὲ τοὺς ἐν ἀξιώμασι νέους καταστεῖλαι βουλόμενος, ὡς οὐ προσεῖχον, ἀλλ' ἐθορύβουν, Ἀκούσατε, εἶπεν, νέοι γέροντος, οὗ νέου γέροντες ἤκουον.

XIII. Τοῦ δὲ Ἀθηναίων δήμου ἐξαμαρτηκέναι τι δόξαντος, ἔγραψεν ἀπ' Αἰγίνης, Οἴεσθαι μὴ λανθάνειν αὐτοὺς ὀργιζόμενος, οὐ γὰρ ἂν ἐν Αἰγίνῃ

διαχειμάσειν· ἄλλο δὲ οὐδὲν οὔτε εἶπεν αὖ οὔτε ἐποίησε.

XIV. Τῶν δὲ Εὐρυκλέους κατηγόρων ἑνὸς δῶς καὶ κατακόρως παῤῥησιαζομένου, καὶ χθέντος εἰπεῖν τι τοιοῦτον, Εἰ ταῦτά σοι, Κα οὐ φαίνεται μεγάλα, κέλευσον αὐτὸν ἀποδοῦνα Θουκυδίδου τὴν ἑβδόμην· διὸ ὀργισθεὶς ἀπ ἐκέλευσε· πυθόμενος δὲ, ὅτι τῶν ἀπὸ Βρασίδο γονότων ὑπόλοιπος οὗτός ἐστι, μετεπέμψατο μέτρια νουθετήσας, ἀπέλυσε.

XV. Πείσωνος δὲ τὴν οἰκίαν ἐκ θεμελίων πάσης στέγης ἐπιμελῶς οἰκοδομοῦντος, Εὖθ ἔφη, με ποιεῖς, οὕτως οἰκοδομῶν, ὡς ἀϊδίο Ῥώμης ἐσομένης.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

ΑΓΑΣΙΚΛΕΟΥΣ.

I. Ἀγασικλῆς ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, θαυμάζοντός τινος, ὅτι φιλήκοος ὢν οὐ προσδέχεται Φιλοφάνην τὸν σοφιστὴν, ἔφη, Τούτων χρῄζω μαθητὴς εἶναι, ὧν εἰμι καὶ υἱός.

II. Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα, πῶς ἄν τις ἀδορυφόρητος ὢν ἄρχειν ἀσφαλῶς δύναιτο, Ἐὰν οὕτως, ἔφη, αὐτῶν ἄρχῃ, ὥσπερ οἱ πατέρες τῶν υἱῶν.

ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

I. Ἀγησίλαος ὁ μέγας παρὰ πότον ποτὲ λαχὼν συμποσίαρχος, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου, πόσον ἑκάστῳ προσφέροι, Εἰ μὲν πολὺς οἶνός ἐστι παρεσκευασμένος, ὅσον ἕκαστος αἰτεῖ· εἰ δὲ ὀλίγος, φησὶν, ἐξ ἴσου δίδου πᾶσι.

II. Κακούργου δέ τινος ἐμμόνως ὑπομείναντος βασάνους, Ὡς σφόδρα πονηρὸς, εἶπεν, ἅνθρωπος,

εἰς μοχθηρὰ καὶ αἰσχρὰ πράγματα τὴν ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν κατατιθέμενος.

III. Ἐπαινοῦντος δέ τινος ῥήτορα ἐπὶ τὸ δυνατῶς αὔξειν τὰ μικρὰ πράγματα, Οὐδὲ σκυτοτόμον, ἔφησεν, ἡγοῦμαι σπουδαῖον, ὃς μικρῷ ποδὶ ὑποδήματα μεγάλα περιτίθησι.

IV. Φαμένου δέ τινός ποτε πρὸς αὐτὸν, Ὡμολόγηκας· καὶ πολλάκις τὸ αὐτὸ λέγοντος, Ναὶ δῆτα, εἴ γ' ἔστι δίκαιον, ἔφη, εἰ δὲ μὴ, ἔλεξα μὲν, ὡμολόγησα δὲ οὔ. Ἐπειπόντος δὲ, Ἀλλὰ μὴν δεῖ τοὺς βασιλεῖς ἐπιτελεῖν, ὅ, τι κεν κεφαλῇ κατανεύσωσιν, Οὐ μᾶλλον, ἔφη, ἢ τοὺς προσιόντας τοῖς βασιλεῦσιν αἰτεῖσθαι δεῖ τὰ δίκαια καὶ λέγειν, στοχαζομένους τε τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ ἁρμόζοντος τοῖς βασιλεῦσιν.

V. Ὁπότε δὲ ψεγόντων ἢ ἐπαινούντων τινῶν ἀκούοι, οὐχ ἧττον ᾤετο δεῖν καταμανθάνειν τοὺς τῶν λεγόντων τρόπους, ἢ περὶ ὧν λέγοιεν.

VI. Ἔτι δὲ παῖδα αὐτὸν ὄντα, γυμνοπαιδίας ἀγομένης, ὁ χοροποιὸς ἔστησεν εἰς ἄσημον τόπον· ὁ δὲ ἐπείσθη, καίπερ ἤδη βασιλεὺς ἀποδεδειγμένος, καὶ εἶπεν, Εὖγε· δείξω γὰρ, ὅτι οὐχ οἱ τόποι τοὺς ἄνδρας ἐντίμους, ἀλλ' οἱ ἄνδρες τοὺς τόπους ἐν[...] δεικνύουσι.

VII. Προστάττοντος δέ τινος αὐτῷ ἰατροῦ [...]ριεργοτέραν θεραπείαν καὶ οὐχ ἁπλῆν, Νὴ τὼ [...] φησὶν, εἰ οὐ πάντως μοι πρόκειται ζῆν, οὐδ' ε[...]τα ἀναδέχομαι.

VIII. Ἐφεστὼς δέ ποτε τῷ βωμῷ τῆς

κου βουθυτῶν, ἐπειδὴ φθεὶρ αὐτὸν ἔδακεν, οὐ μέ-τράπη· λαβὼν δὲ περιφανῶς ἐναντίον πάντων ἀπέκτεινε, προσειπὼν, Νὴ τοὺς θεοὺς ἡδέως τὸν ἐπίβουλον καὶ ἐπὶ τῷ βωμῷ.

IX. *Ἄλλοτε ἰδὼν μῦν ἑλκόμενον ἐκ θυρίδος ὑπὸ παιδαρίου κρατοῦντος, ἐπεὶ ὁ μῦς ἐπιστραφεὶς ἔδακε τὴν χεῖρα τοῦ κρατοῦντος, καὶ ἔφυγεν, ἐπιδείξας τοῖς παροῦσιν, εἶπεν, Ὅταν τὸ ἐλάχιστον ζῶον οὕτως ἀμύνηται τοὺς ἀδικοῦντας, τί τοὺς ἄνδρας προσήκει ποιεῖν λογίζεσθαι;*

X. *Βουλόμενος δὲ τὸν πρὸς τὸν Πέρσην συστήσασθαι πόλεμον, ἕνεκα τοῦ ἐλευθερῶσαι τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας, τῷ κατὰ Δωδώνην Διὸς ἐχρήσατο μαντείῳ· κελεύσαντος δὲ ὅπερ ἐστὶν ὡς δοκεῖ στρατεύεσθαι, τὸ χρησθὲν ἀνήγγειλε τοῖς ἐφόροις· οἱ δὲ ἐκέλευσαν αὐτὸν καὶ εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενον περὶ τῶν αὐτῶν πυνθάνεσθαι. Πορευθεὶς οὖν εἰς τὸ μαντεῖον, ἐπηρώτησεν οὕτως, Ἄπολλον, ἦ δοκεῖ σοὶ, ὃ καὶ τῷ πατρί; Συναινέσαντος δὲ, αἱρεθεὶς οὕτως ἐστρατεύσατο.*

XI. *Ἐπεὶ δὲ Τισσαφέρνης ἐν ἀρχῇ μὲν φοβηθεὶς τὸν Ἀγησίλαον, ἐποιήσατο σπονδὰς, τὰς πόλεις αὐτῷ τὰς Ἑλληνικὰς ἀφήσειν αὐτονόμους βασιλεύεσθαι, μεταπεμψάμενος δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως πολὺ στράτευμα, πόλεμον κατήγγειλεν αὐτῷ, εἰ μὴ ἀπίοι τῆς Ἀσίας· ἄσμενος τὴν παράβασιν δεξάμενος ὥρμησε μὲν ὡς ἐπὶ Καρίαν προάξων· ἐκεῖ δὲ τὴν δύναμιν τοῦ Τισσαφέρνους ἀθροίσαντος, ἄρας εἰς* Φρυγίαν *ἐνέβαλε· καὶ λαβὼν* πόλεις πλείστας καὶ χρημάτων.

πλῆθος, ἔφη τοῖς φίλοις, Ἀποσπ
κως, ἀσεβές· τοὺς δὲ πολεμίοι
οὐ μόνον δίκαιον καὶ ἐπίδοξον,
κερδαλέον.

XII. Τοῖς δ' ἱππεῦσιν ἐλατι
εἰς Ἔφεσον, καὶ τοῖς εὐπόροις πρ
πον ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄνδρα, κα
στρατείας· ὥστε ταχὺ συνήχθηι
ἄνδρες ἐπιτήδειοι ἀντὶ δειλῶν κι
τὸν Ἀγαμέμνονα ἔφη ζηλοῦν· κ
λειαν ἵππον ἀγαθὴν λαβόντα,
πλούσιον τῆς στρατείας ἀπολῦσα

XIII. Ἐπεὶ δὲ κελεύσαντος
λώτους γυμνοὺς πωλεῖν, ἐπίπραι
λαι, καὶ τῆς μὲν ἐσθῆτος ἦσαν ὠ
δὲ σωμάτων λευκῶν καὶ ἁπαλῶν :
σκιατραφίας κατεγέλων ὡς ἀχρή
ἀξίων· ἐπιστὰς ὁ Ἀγησίλαος, Τα
πὲρ ὧν μάχεσθε, οὗτοι δέ, οἷς μα

XIV. Τρεψάμενος δὲ περὶ Λυ
καὶ πλείστους ἀνελών, κατέτρεχε
ρας. Τούτου δὲ χρήματα αὐτῷ π
ἀξιοῦντος διαλύσασθαι τὸν πόλε
Τῆς μὲν εἰρήνης, ἔφη, τὴν πόλιν
δὲ στρατιώτας πλουτίζων ἥδεσθ
πλουτῶν· καλὸν δὲ νομίζειν Ἑλλ
βάνειν ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ λ

XV. Μεγαβάτου δὲ τοῦ Σπ
ὃς ἦν κάλλιστος τὴν μορφήν,

ὡς ἀσπασομένου καὶ φιλήσοντος διὰ τὸ σφόδρα δοκεῖν ἀγαπᾶσθαι, ἐξέκλινεν· ὡς δ' ἐπαύσατο ἐκεῖνος προσιὼν, ἐπεζήτησεν αὐτὸν ὁ Ἀγησίλαος· τῶν δὲ φίλων φαμένων, ὡς αὐτὸς εἴη αἴτιος, τρέσας τὸ τοῦ καλοῦ φιλήματος ἐλθεῖν, καὶ μὴ ἀπὸ δειλίας ἥξειν ἐκεῖνον· χρόνον οὐκ ὀλίγον πρὸς αὑτῷ γενόμενος ὁ Ἀγησίλαος καὶ διασιωπήσας, Οὐδὲν, ἔφη, δεῖ πείθειν ἐκεῖνον ἡμᾶς· ἐγὼ γάρ μοι δοκῶ τῶν τοιούτων βούλεσθαι ἐπάνω εἶναι, ἢ τὴν εὐανδροτάτην τῶν ἀντιτεταγμένων πόλιν κατὰ κράτος ἑλεῖν· ἄμεινον γὰρ ἑαυτῷ φυλάττειν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἑτέρων ἀφαιρεῖσθαι.

XVI. Τὰ δὲ ἄλλα ἀκριβὴς ὢν καὶ νόμιμος, ἐν τοῖς φιλικοῖς πράγμασιν ἐνόμιζε πρόφασιν εἶναι τὸ λίαν δίκαιον πρὸς αὐτούς. Φέρεται γοῦν ἐπιστόλιον αὐτοῦ παραιτουμένου τινὰ τῶν φίλων πρὸς Ἰδριέα τὸν Κᾶρα, οὕτω· Νικίας εἰ μὲν οὐκ ἀδικεῖ, ἄφες· εἰ δὲ ἀδικεῖ, ἐμοὶ ἄφες· πάντως δὲ ἄφες.

XVII. Ἐν μὲν οὖν τοῖς πλείστοις ὑπὲρ τῶν φίλων τοιοῦτος Ἀγησίλαος· ἔστι δὲ ὅπου πρὸς τὸ συμφέρον ἐχρῆτο τῷ καιρῷ μᾶλλον. Ἀναζυγῆς γοῦν ποτε γενομένης θορυβωδεστέρας, ἀσθενοῦντα καταλιπὼν τὸν ἐρώμενον, ἐκείνου δεομένου καὶ ἀνακαλοῦντος μετὰ δακρύων αὐτὸν, ἐπιστραφεὶς εἶπεν· Ὡς χαλεπόν ἐστιν ἐλεεῖν ἅμα καὶ φρονεῖν.

XVIII. Δίαιταν δὲ τὴν περὶ τὸ σῶμα οὐδὲν ἀμείνονα τῶν συνόντων εἶχε· κόρου μὲν καὶ μέθης τοπαράπαν ἀπεχόμενος, ὕπνῳ δὲ οὐ δεσπότῃ, ἀλλ' ἀρχομένῳ ὑπὸ τῶν πράξεων χρώμενος· πρὸς δὲ θάλ-

πος οὕτω καὶ ψύχος εἶχεν, ὥστε μόνος ἀεὶ χρῆσθαι ταῖς ὥραις· ἐν μέσοις δὲ τοῖς στρατιώταις σκηνῶν, οὐδενὸς ἀμείνονα κοίτην εἶχε.

XIX. Διετέλει δὲ λέγων, τὸν ἄρχοντα προσήκειν οὐ μαλακίᾳ καὶ τρυφῇ, καρτερίᾳ δὲ καὶ ἀνδρίᾳ τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι.

XX. Πυθομένου γοῦν τινος, τί περιπεποίηκαν οἱ Λυκούργου νόμοι τῇ Σπάρτῃ, Καταφρονεῖν, ἔφη, τῶν ἡδονῶν.

XXI. Πρὸς δὲ τὸν ἐπιθαυμάζοντα τὴν μετριότητα τῆς ἐσθῆτος καὶ τῆς τροφῆς αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων, Ἀντὶ ταύτης, ἔφη, τῆς διαίτης, ὦ ξένε, τὴν ἐλευθερίαν ἀμώμεθα.

XXII. Ἄλλου δὲ προτρεπομένου ἀνίεσθαι, καὶ λέγοντος, διὰ τὸ τῆς τύχης ἄδηλον, μήποτε καιρὸς τούτου γένηται, Ἀλλ' ἐγὼ, εἶπεν, ἐμαυτὸν ἐθίζω λέγων, ὥστ' ἐν μηδεμιᾷ μεταβολῇ μεταβολὴν ζητεῖν.

XXIII. Καὶ πρεσβύτης δὲ γενόμενος, τῇ αὐτῇ ἀγωγῇ ἐχρῆτο· πρὸς οὖν τὸν πυθόμενον, διότι σφοδροῦ χειμῶνος ὄντος ἀχίτων περιέρχεται, εἰς τοῦτο τῆς ἡλικίας ἥκων, Ἵνα, ἔφη, οἱ νέοι μιμῶνται, παράδειγμα ἔχοντες τοὺς πρεσβυτάτους καὶ ἄρχο

XXIV. Θάσιοι δὲ τὴν χώραν αὐτῶν διαπ μένῳ μετὰ τοῦ στρατεύματος, ἄλφιτα καὶ χ τραγήματα καὶ μελίπηκτα καὶ ἄλλα παντοδα ματά τε καὶ πόματα πολυτελῆ ἔπεμψαν· μό ἄλφιτα δεξάμενος, τὰ λοιπὰ ἀπάγειν ἐκέλ σαι τοὺς κεκομικότας, ὡς οὐδὲν αὐτοῖ μα. Λιπαρούντων δὲ καὶ δεομένων τ

εκέλευσεν αὐτοῖς τοῖς εἵλωσι διαδοῦναι. Πυθομένων δὲ τὴν αἰτίαν, ἔφη, Τοὺς ἀνδραγαθίαν ἀσκοῦντας τὰς τοιαύτας λιχνείας οὐχ ἁρμόζει προσίεσθαι· τὰ γὰρ δελεάζοντα τοὺς ἀνδραποδώδεις, τῶν ἐλευθέρων ἀλλότρια.

XXV. Πάλιν δὲ τῶν Θασίων, διὰ τὸ δοκεῖν μέγα ὑπ' αὐτοῦ εὐεργετεῖσθαι, ναοῖς αὐτὸν καὶ ἀποθεώσεσι τιμησάντων, καὶ περὶ τούτου πρεσβείαν ἀποστειλάντων, ἀναγνοὺς τὰς τιμὰς, ἃς αὐτῷ προσήνεγκαν οἱ πρέσβεις, ἠρώτησεν, εἰ ἡ πατρὶς αὐτῶν ἀποθεοῦν ἀνθρώπους δύναται· φαμένων δὲ, Ἄγετ', ἔφη, ποιήσατε πρώτους ἑαυτούς· καὶ τοῦτ' ἂν πράξητε, τότε πιστεύσω ὑμῖν, ὅτι κἀμὲ δυνήσεσθε θεὸν ποιῆσαι.

XXVII. Τῶν δὲ ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἑλληνικῶν ἐθνῶν ψηφισαμένων ἐν ταῖς ἐπιφανεστάταις πόλεσιν εἰκόνας ἀνιστᾷν αὐτοῦ, προσέγραψεν, Ἐμοῦ μηδεμία εἰκὼν ἔστω, μηδὲ γραπτὴ, μηδὲ πλαστὴ, μηδὲ κατασκευαστή.

XXVII. Θεασάμενος δὲ ἐπὶ τῆς Ἀσίας οἰκίαν τετραγώνοις ὠροφωμένην δοκοῖς, ἠρώτησε τὸν κεκτημένον, εἰ τετράγωνα παρ' αὐτοῖς φύεται ξύλα· φαμένου δὲ οὒ, ἀλλὰ στρογγύλα, Τί οὖν; εἶπεν, εἰ τετράγωνα ἦν, στρογγύλα ἐτελεῖτε;

XXVIII. Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε; ἄχρι τίνος εἰσὶν οἱ τῆς Λακωνικῆς ὅροι, τὸ δόρυ κραδάνας, εἶπεν, Ἄχρις οὗ τοῦτο φθάνοι.

XXIX. Ἄλλου δὲ ἐπιζητοῦντος, διά τι ἀτείχιστος ἡ Σπάρτη, ἐπιδείξας τοὺς πολίτας ἐξωπλι-

ομένους, Ταῦτά ἐστιν, εἶπε, τὰ Λακεδαιμονίων τείχη.

XXX. Ἄλλου δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιζητοῦντος, Οὐ λι-θοις δεῖ καὶ ξύλοις τετειχίσθαι τὰς πόλεις, ἔφη, ταῖς δὲ τῶν ἐνοικούντων ἀρεταῖς.

XXXI. Τοῖς δὲ αὐτοῦ φίλοις παρήγγειλε, Μὴ χρήμασιν, ἀνδρείᾳ δὲ καὶ ἀρετῇ σπουδάζειν πλουτεῖν.

XXXII. Ὁπότε δὲ βούλοιτο ἔργον τι ταχέως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν γενέσθαι, αὐτὸς πρῶτος ἐφή-πτετο ἐν ὄψει ἁπάντων.

XXXIII. Ἐμεγαλύνετο δὲ ἐπὶ τῷ μηδενὸς ἧττο πονεῖν, καὶ ἐπὶ τῷ ἄρχειν ἑαυτοῦ, μᾶλλον ἢ ἐπὶ τ βασιλεύειν.

XXXIV. Θεωρήσαντος δέ τινος Λάκωνα χωλ ἐπὶ πόλεμον ἐξιόντα καὶ ἵππον ζητοῦντος, Οὐκ σθάνῃ, ἔφη, ὅτι οὐ φευγόντων, ἀλλὰ μενόντω πόλεμος χρείαν ἔχει;

XXXV. Ἐρωτώμενος δὲ, πῶς μεγάλην δ περιεποιήσατο, Θανάτου καταφρονήσας, ἔφη.

XXXVI. Ἐπιζητοῦντος δέ τινος, διὰ τί Σ τιάται μετ' αὐλῶν ἀγωνίζονται, ἔφη, Ἵν', ὅταν ῥυθμὸν βαίνωσιν, οἵ τε δειλοὶ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ροὶ ὦσι.

XXXVII. Μακαρίζοντος δέ τινος τὸν Ι βασιλέα νέον κομιδῇ ὄντα, εἶπεν, Ἀλλ' οὐδὲ μος ταύτην ἔχων τὴν ἡλικίαν ἠτύχησε.

XXXVIII. Πολλὴν δὲ τῆς Ἀσίας ὑφ' ἑα ησάμενος, διέγνω χωρεῖν ἐπ' αὐτὸν βασιλέα παύσῃ σχολὴν αὐτὸν ἄγοντα καὶ διαφθείρ τῶν Ἑλλήνων δημαγωγούς.

XXXIX. *Μεταπεμφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἐφόρων ἕνεκα τῆς τοῦ περιεστηκότος τὴν Σπάρτην Ἑλληνικοῦ πολέμου αἰτίας, διὰ τὰ ὑπὸ Πέρσου διαπεμφθέντα χρήματα, εἰπὼν, Τὸν ἀγαθὸν ἄρχοντα δεῖν ὑπὸ τῶν νόμων ἄρχεσθαι, ἀπέπλευσε τῆς Ἀσίας, πολὺν ἑαυτοῦ πόθον τοῖς ἐνταῦθα Ἕλλησι καταλιπών.*

XL. *Τοῦ δὲ Περσικοῦ νομίσματος χάραγμα τοξότην ἔχοντος, ἀναζευγνύων ἔφη, Τρισμυρίοις τοξόταις ὑπὸ βασιλέως ἐξελαύνεσθαι τῆς Ἀσίας· τοσούτων γὰρ εἰς Ἀθήνας καὶ Θήβας κομισθέντων διὰ Τιμοκράτους χρυσῶν δαρεικῶν καὶ διαδοθέντων τοῖς δημαγωγοῖς, ἐξεπολεμώθησαν οἱ δῆμοι πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας.*

XLI. *Καὶ ἀντέγραψε τοῖς Ἐφόροις ἐπιστολὴν τήνδε, Ἀγησίλαος τοῖς Ἐφόροις χαίρειν· „Τὰν πολ-„λὰν τᾶς Ἀσίας κατεστρεψάμεθα, καὶ τὼς βαρβά-„ρως ἐλάσαμες, καὶ ἐν τᾷ Ἰωνίᾳ ὅπλα ἐποιήσαμες „πολλά· ἐπεὶ δὲ κέλεσθέ με κατὰ τὰν προθεσμίαν „παραγίνεσθαι, ἕπομαι τᾷ ἐπιστολᾷ, σχεδὸν δ' αὖ-„τὰν καὶ φθάσω· ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτῷ ἀρχὰν, ἀλ-„λὰ τᾷ πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις· καὶ τότε ἄρχων „ἄρχει ἀλαθέως κατὰ δίκαν, ὅταν καὶ ἄρχηται ὑπό „τε νόμων καὶ ἐφόρων, ἢ οἷοι ἂν ἄλλοι ἐν πόλει ἄρ-„χοντες ὦσιν.“*

XLII. *Ὡς δὲ διαβὰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐβάδιζε διὰ τῆς Θρᾴκης, ἐδεήθη μὲν οὐδενὸς τῶν βαρβάρων, πέμπων δὲ πρὸς ἑκάστους, ἐπυνθάνετο, πότερον ὡς φιλίαν ἢ ὡς πολεμίαν διαπορεύηται τὴν χώ-*

ραν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι φιλικῶς ἐδέχοντο, καὶ παρέπεμπον· οἱ δὲ καλούμενοι Τρωαδεῖς, οἷς καὶ Ξέρξης, ὡς λέγεται, ἔδωκε δῶρα, τῆς διόδου μισθὸν ᾔτουν τὸν Ἀγησίλαον, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, καὶ γυναῖκας τοσαύτας· ὁ δὲ κατειρωνευσάμενος αὐτῶν, καὶ φήσας, Τί οὖν οὐκ εὐθὺς ἤλθον ληψόμενοι; προσῆγε, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς παρατεταγμένοις, τρεψάμενος καὶ διαφθείρας πολλοὺς διῆλθε.

XLIII. Τῷ δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλεῖ τὸ αὐτὸ ἐρώτημα προσέπεμψε· φήσαντος δ᾽ ἐκείνου βουλεύσεσθαι, Βουλευέσθω τοίνυν, εἶπεν, ἡμεῖς δὲ πορευσόμεθα. Θαυμάσας οὖν τὴν τόλμαν καὶ δείσας, ἐκέλευσεν ὡς φίλον προαίρειν.

XLIV. Τῶν δὲ Θετταλῶν τοῖς πολεμίοις συμμαχούντων, ἐπόρθησε τὴν χώραν· εἰς δὲ Λάρισσαν ἔπεμψε Ξενοκλέα καὶ Σκύθην περὶ φιλίας· συλληφθέντων δὲ τούτων καὶ παραφυλαττομένων, οἱ μὲν ἄλλοι βαρέως φέροντες, ᾤοντο δεῖν τὸν Ἀγησίλαον περιστρατοπεδεύσαντα πολιορκεῖν τὴν Λάρισσαν· ὁ δὲ, φήσας οὐκ ἂν θελῆσαι Θεσσαλίαν ὅλην λα[illegible] ἀπολέσας τῶν ἀνδρῶν τὸν ἕτερον, ὑποσπόνδ[illegible] τοὺς ἀπέλαβε.

XLV. Πυθόμενος δὲ, μάχην γεγονέναι [illegible] ρινθον, καὶ Σπαρτιατῶν μὲν παντάπασι [illegible] τεθνᾶναι, Κορινθίων δὲ καὶ Ἀθηναίων κ[illegible] λων συμμάχων αὐτοῖς παμπόλλους, οὐκ [illegible] χαρῆς οὐδ᾽ ἐπηρμένος τῇ νίκῃ, ἀλλὰ στενάξας, Φεῦ τῆς Ἑλλάδος, ἔφη,

αὐτᾶς ἀπολώλεκεν, ὅσοις ἀρκεῖ τοὺς βαρβάρους νικᾷν ἅπαντας.

XLVI. Φαρσαλίων δὲ προσκειμένων καὶ κακουργούντων αὐτοῦ τὸ στράτευμα πεντακοσίοις ἱππεῦσι, τρεψάμενος αὐτοὺς, τρόπαιον ἔστησεν ὑπὸ τῷ Ναρθακίῳ· καὶ τὴν νίκην ἐκείνην πάντων ὑπερηγάπησεν, ὅτι συστησάμενος τὸ ἱππικὸν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, τούτῳ μόνῳ τοὺς μέγιστον ἐφ' ἱππικῇ φρονοῦντας ἐκράτησε.

XLVII. Διφρίδα δὲ οἴκοθεν ἀπαγγείλαντος αὐτῷ, εὐθὺς ἐκ παρόδου ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Βοιωτίαν, καίτοι ἐκ μείζονος παρασκευῆς τοῦτο ποιῆσαι ὕστερον διανοούμενος, οὐκ ἀπειθήσας τοῖς ἄρχουσι, δύο μυριάδας τῶν περὶ Κόρινθον στρατευομένων μεταπεμψάμενος, ἐπέβη τῆς Βοιωτίας καὶ συμβαλὼν ἐν Κορωνείᾳ, Θηβαίοις, Ἀθηναίοις, Ἀργείοις, Κορινθίοις, Λοκροῖς ἀμφοτέροις, ἐνίκησε, καίτοι ὑπὸ πολλῶν τραυμάτων κακῶς τὸ σῶμα διακείμενος, τὴν μεγίστην μάχην, ὥς φησι Ξενοφῶν, τῶν καθ' ἑαυτὸν γενομένων.

XLVIII. Οὐδὲν δὲ τῶν περὶ τὸν βίον καὶ τὴν δίαιταν, διὰ τὰς τοσαύτας εὐτυχίας καὶ νίκας, ἤλλαξεν οἴκαδ' ἐπανελθών.

XLIX. Ὁρῶν δ' ἐνίους τῶν πολιτῶν ἀπὸ ἱπποτροφίας δοκοῦντας εἶναί τινας καὶ μεγαλοφρονοῦντας, ἔπεισε τὴν ἀδελφὴν Κυνίσκαν εἰς ἅρμα καθίσασαν, Ὀλυμπιάσιν ἀγωνίσασθαι· βουλόμενος ἐνδείξασθαι τοῖς Ἕλλησιν, ὡς οὐδεμιᾶς ἐστιν ἀρετῆς, πλούτου δὲ καὶ δαπάνης τὰ τοιαῦτα.

L. Ξενοφῶντα δὲ τὸν σοφὸν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ

ζόμενον, ἐκέλευε τοὺς παῖδας ἐν Λακεδαί-
έφειν, μεταπεμψάμενον, τὸ κάλλιστον τῶν
ἄτων παιδευθησομένους, ἄρχειν τε καὶ ἄρ-

I. Ἄλλοτε δ' ἐρωτώμενος, διὰ τί μάλιστα παρὰ
ἄλλους εὐδαιμονοῦσιν οἱ Σπαρτιᾶται, Διότι,
παρὰ τοὺς ἄλλους ἀσκοῦσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρ-
αι.

LII. Λυσάνδρου δὲ τελευτήσαντος, εὑρὼν ἑται-
ν πολλὴν συνεστῶσαν, ἣν ἐκεῖνος εὐθὺς ἐπανελ-
ἀπὸ τῆς Ἀσίας συνέστησεν ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον,
ησεν αὐτὸν ἐξελέγχειν, οἷος ἦν ζῶν πολίτης· καὶ
ον ἀναγνοὺς ἐν βιβλίῳ ἀπολελειμμένον, ὃν ἔγρα-
μὲν Κρέων ὁ Ἁλικαρνασσεύς, ἔμελλε δὲ λέγειν ἀ-
λαβὼν ὁ Λύσανδρος ἐν τῷ δήμῳ περὶ πραγμάτων
κινῶν καὶ μεταστάσεως τοῦ πολιτεύματος, ἠθέλη-
εν εἰς μέσον ἐξενεγκεῖν· ἐπεὶ δέ τις τῶν γερόντων
ὸν λόγον ἐπελθὼν καὶ φοβηθεὶς τὴν δεινότητα,
συνεβούλευσε μὴ τὸν Λύσανδρον ἀνορύττειν, ἀλλὰ
τὸν λόγον μᾶλλον αὐτῷ συγκατορύττειν, ἐπείσθ

Ἀσίας ξένο
ξένοι, εἶπε
ψω, ποιο
LV.
ὀχυρὸν
τα, εἰ
οὐχ ὡ
L
αὐτὸν
σου

Ἀσίας ξένους, ὅπως τύχοι τοῦ δικαίου. Ἀλλ' οἱ ἐμοὶ ξένοι, εἶπε, τὰ δίκαια δι' ἑαυτῶν, κἂν ἐγὼ μὴ γράψω, ποιοῦσιν.

LV. *Ἐπεδείκνυέ τις αὐτῷ τῆς πόλεως τὸ τεῖχος ὀχυρὸν καὶ καρτερῶς ἄγαν ἐξῳκοδομημένον, καὶ ἠρώτα, εἰ καλὸν αὐτῷ φαίνεται· Νὴ Δία, ἔφη, καλὸν, οὐχ ὡς ἀνδράσι δὲ, ἀλλ' ὡς γυναιξὶν ἐνοικεῖν.*

LVI. *Μεγαρέως δέ τινος περὶ τῆς πόλεως πρὸς αὐτὸν μεγαλαυχουμένου, Μειράκιον, ἔφη, οἱ λόγοι σου πολλῆς δυνάμεως δέονται.*

LVII. *Ἃ δὲ τοὺς ἄλλους ἑώρα θαυμάζοντας, ἐδόκει μηδὲ γινώσκειν. Καί ποτε Καλλιππίδης ὁ τῶν τραγῳδοποιῶν ὑποκριτὴς, ὄνομα καὶ δόξαν ἔχων ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ σπουδαζόμενος ὑπὸ πάντων, πρῶτον μὲν ἀπήντησεν αὐτῷ καὶ προσεῖπεν, ἔπειτα σοβαρῶς εἰς τοὺς συμπεριπατοῦντας ἐμβαλὼν ἑαυτὸν, ἐπεδείκνυτο, νομίζων ἐκεῖνον ἄρξαι τινὸς φιλοφρονήσεως· τέλος δὲ εἶπεν, Οὐκ ἐπιγινώσκεις με, ὦ βασιλεῦ, οὐδ' ἤκουσας, ὅστις εἰμί; ὁ δ' Ἀγησίλαος ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν, Ἀλλ' οὐ τύ ἐσσι Καλλιππίδας ὁ δεικηλίκτας; οὕτω δὲ Λακεδαιμόνιοι τοὺς μίμους καλοῦσι.*

LVIII. *Τοῦ δὲ μιμουμένου τὴν τῆς ἀηδόνος φωνὴν ἀκοῦσαι παρακαλούμενος, παρῃτήσατο, φήσας, Αὐτᾶς ἄκουκα πολλάκις.*

LIX. *Μενεκράτους δὲ τοῦ ἰατροῦ, ἐπεὶ κατατυχὼν ἔν τισιν ἀπεγνωσμέναις θεραπείαις, Ζεὺς ἐπεκλήθη, φορτικῶς ταύτῃ χρωμένου τῇ* προσωνυμίᾳ, *καὶ δὴ πρὸς τὸν Ἀγησίλαον* ἐπιστεῖλαι τολμήσαντος

οὕτω, Μενεκράτης Ζεὺς βασιλεῖ Ἀγησιλάῳ χαίρειν· οὐκ ἀναγνοὺς τὰ λοιπὰ, ἀντέγραψε, Βασιλεὺς Ἀγησίλαος Μενεκράτει ὑγιαίνειν.

LX. Ἐπεὶ δὲ Κόνων καὶ Φαρνάβαζος τῷ βασιλέως ναυτικῷ θαλαττοκρατοῦντες ἐπολιόρκουν τὰ παράλια τῆς Λακωνικῆς, ἐτειχίσθη δὲ τὸ ἄστυ τῶν Ἀθηναίων, Φαρναβάζου χρήματα δόντος, εἰρήνην ἐποιήσαντο Λακεδαιμόνιοι πρὸς βασιλέα· καὶ πέμπουσι πολίτην Ἀνταλκίδαν πρὸς Τηρίβαζον, τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας, ὑπὲρ ὧν ἐπολέμησεν Ἀγησίλαος, βασιλεῖ παραδιδόντες. Ὅθεν δὴ ἥκιστα συνέβη τῆς κακοδοξίας ταύτης Ἀγησιλάῳ μετασχεῖν· ὁ γὰρ Ἀνταλκίδας ἐχθρὸς ἦν αὐτῷ, καὶ τὴν εἰρήνην ἐξ ἅπαντος ἔπραττεν, ὡς τοῦ πολέμου τὸν Ἀγησίλαον αὔξοντος καὶ ποιοῦντος ἐνδοξότατον καὶ μέγιστον.

LXI. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν εἰπόντα, μηδίζειν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀπεκρίθη, Μᾶλλον τοὺς Μήδους λακωνίζειν.

LXII. Ἐρωτηθεὶς δέ ποτε, ὁποτέρα βελτίων τῶν ἀρετῶν, ἀνδρεία ἢ δικαιοσύνη, οὐδὲν ὄφελος ἀνδρείας ἔφασκεν εἶναι, μὴ παρούσης δικαιοσύνης· εἰ δὲ δίκαιοι πάντες γένοιντο, μηδὲν ἀνδρείας δεηθήσεσθαι.

LXIII. Εἰθισμένων δὲ τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων τὸν Περσῶν βασιλέα μέγαν προσαγορεύειν, Τί δὲ ἐκεῖνος ἐμοῦ μείζων, εἰ μὴ δικαιότερος καὶ σωφρονέστερος;

LXIV. Ἔλεγε δὲ, τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας ἐλευθέρους μὲν κακοὺς, δούλους δὲ ἀγαθοὺς εἶναι

LXV. Ἐρωτηθεὶς δὲ, πῶς ἄν τις μάλιστα παρ᾽ ἀνθρώποις εὐδοκιμοίη, Εἰ λέγοι, εἶπε, τὰ ἄριστα, πράττοι δὲ τὰ κάλλιστα.

LXVI. Τὸν δὲ στρατηγὸν δεῖν ἔφασκε πρὸς μὲν τοὺς ἐναντίους τόλμαν, πρὸς δὲ τοὺς ὑποτεταγμένους εὔνοιαν ἔχειν.

LXVII. Ἐπιζητοῦντος δέ τινος, τίνα δεῖ μανθάνειν τοὺς παῖδας, Ταῦτ᾽, εἶπεν, οἷς καὶ ἄνδρες γενόμενοι χρήσονται.

LXVIII. Δικάζοντος δέ τινα δίκην αὐτοῦ, καὶ τοῦ μὲν κατηγόρου εὖ εἰρηκότος, τοῦ δὲ ἀπολογουμένου φαύλως, λέγοντος δὲ πρὸς ἕκαστα, Ἀγησίλαε, δεῖ τὸν βασιλέα τοῖς νόμοις βοηθεῖν, Καὶ τὴν οἰκίαν, ἔφη, εἴ τις σοι διέσκαπτε, καὶ τὸ ἱμάτιον εἰ ἀφῃρεῖτο, προσεδέχου ἂν τὸν οἰκοδόμον ἢ τὸν τὸ ἱμάτιον ὑφάναντα ἐπικουρήσειν σοι;

LXIX. Ἐπιστολῆς δὲ αὐτῷ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως κομισθείσης, τῆς εἰρήνης γενομένης, ἣν ὁ μετὰ Καλλίου τοῦ Λακεδαιμονίου Πέρσης ἤνεγκε, περὶ ξενίας καὶ φιλίας, οὐκ ἔλαβεν, εἰπὼν ἀπαγγεῖλαι βασιλεῖ, Ὡς ἰδίᾳ μὲν πρὸς αὐτὸν οὐδὲν δέοι ἐπιστολὰς πέμπειν· ἢν δὲ φίλος τῇ Λακεδαίμονι καὶ τῇ Ἑλλάδι εὔνους ὢν φαίνηται, ὅτι καὶ αὐτὸς φίλος αὐτῷ κατὰ κράτος ἔσοιτο· ἐὰν μέντοι ἐπιβουλεύων ἁλίσκηται, μηδ᾽ ἂν πάνυ πολλὰς δέχωμαι ἐπιστολὰς, πιστευέτω φίλον με ἕξειν.

LXX. Φιλοτεκνότατος δ᾽ ὢν διαφερόντως, λέγεται, ὅτι μικροῖς τοῖς παιδίοις, κάλαμον περιβεβηκὼς, ὥσπερ ἵππον, οἴκοι συνέπαιζεν· ὀφθεὶς δὲ

......ουαν ειπειν, Καλὰ τὰ διδασκα
ων ἀπολαμβάνεις, μὴ βουλομένους
σταμένους μάχεσθαι διδάξας. Τὰ
ους αὐτοὺς ἑαυτῶν πολεμικωτάτους
σθαι ταῖς πολλαῖς στρατείαις τῶν
ἐπ' αὐτούς. Διὸ καὶ Λυκοῦργος ὁ
καλουμέναις Ῥήτραις ἀπεῖπε, πολλὰ
τοὺς στρατεύειν, ὅπως πολεμεῖν μὴ

LXXII. Ἐπεὶ δὲ ἤκουσε δυσχ
συμμάχους διὰ τὰς συνεχεῖς στρατεία
τοῖς Λακεδαιμονίοις πολλοὶ ἀκολουθ
βουλόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, ἐκέλ
τοὺς συμμάχους καθίσαι μετ' ἀλλήλο
νους, ἰδίᾳ δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐ
ἐκήρυττε τοὺς κεραμεῖς ἀνίστασθαι π
ἀνέστησαν οὗτοι, δευτέρους ἐκήρυττ
εἶτα τέκτονας ἐφεξῆς καὶ οἰκοδόμους
λοιν ...

νόμου αἰτίαις ὑπευθύνων ὄντων, οἱ ἔφοροι ἔρημον ἀνδρῶν τὴν πόλιν ὁρῶντες, δεομένην στρατιωτῶν, ἐβούλοντο τὴν ἀτιμίαν λῦσαι, καὶ τοὺς νόμους τηρεῖν. Αἱροῦνται οὖν νομοθέτην τὸν Ἀγησίλαον· ὁ δὲ, προσελθὼν εἰς τὸ δημόσιον, Νομοθέτης μὲν οὐκ ἂν γενοίμην ἑτέρων νόμων, εἶπε, τοῖς γὰρ οὖσιν οὔτ' ἂν προσθείην τι, οὔτ' ἂν ἀφέλοιμι, οὔτε μεταποιήσαιμι· τοὺς δὲ ὄντας ἡμῖν νόμους καλῶς ἔχον ἐστὶ κυρίους ἀπὸ τῆς αὔριον εἶναι.

LXXIV. Τὸν δ' Ἐπαμινώνδαν ἐπελθόντα μετὰ τοσούτου ῥεύματος καὶ κλύδωνος, τῶν Θηβαίων καὶ συμμάχων μεγαλαυχουμένων ἐπὶ τῇ νίκῃ, ὅμως εἶρξε τῆς πόλεως καὶ ἀναστρέψαι ἐποίησεν, ὀλίγων ὄντων τῶν ἐν τῇ πόλει.

LXXV. Ἐν δὲ τῇ περὶ Μαντίνειαν μάχῃ παρεκελεύσατο τοῖς Λακεδαιμονίοις, τοὺς ἄλλους ἐάσαντας πάντας Ἐπαμινώνδᾳ μάχεσθαι, μόνους λέγων τοὺς ἔμφρονας ἀνδρείους εἶναι, καὶ μόνους νίκης αἰτίους ὑπάρχειν· εἰ οὖν τοῦτον ἀνέλοιμεν, ῥᾷστα τοὺς ἄλλους ὑποχειρίους ποιήσειν· ἄφρονας γὰρ εἶναι καὶ οὐδενὸς ἀξίους. Ὃ καὶ συνέβη· τῆς γὰρ νίκης σὺν Ἐπαμινώνδᾳ οὔσης, καὶ φυγῆς γενομένης, ἐπιστραφέντα αὐτὸν καὶ ἀνακαλούμενον τοὺς ἰδίους, τῶν Λακεδαιμονίων τις καιρίως ἐπάταξε, καὶ πεσόντος, ἀναστρέψαντες ἀπὸ τῆς φυγῆς οἱ σὺν Ἀγησιλάῳ, ἐφάμιλλον τὴν νίκην ἐποίησαν παρὰ πολὺ μὲν τῶν Θηβαίων χειρόνων, παρὰ πολὺ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἀμεινόνων φανέντων.

LXXVI. Χρημάτων δὲ δεομένης τῆς Σπάρτης

πρὸς πόλεμον καὶ ξενοτροφοῦντος, ἐπορεύθη ὁ Ἀγησίλαος εἰς Αἴγυπτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Αἰγυπτίων ἐπὶ μισθῷ· διὰ δὲ τὸ λιτὸν τῆς ἐσθῆτος εἰς καταφρόνησιν ἦλθε τοῖς ἐγχωρίοις· προσεδόκων γὰρ τὸν Σπάρτης βασιλέα, καθάπερ τὸν Περσῶν, κεκοσμημένον ὄψεσθαι διαπρεπῶς τὸ σῶμα, φαύλην ἔχοντες περὶ βασιλέων δόξαν. Ἔδειξε γοῦν αὐτοῖς μεταξὺ, ὡς τὸ μεγαλεῖον καὶ ἀξιόλογον οἰήσει καὶ ἀνδρείᾳ κτᾶσθαι προσήκει.

LXXVII. Ἐπεὶ δὲ τοὺς παρ' αὐτῷ παραστήσεσθαι μέλλοντας ἑώρα δεδιότας τὸν ἐπιόντα κίνδυνον διὰ τὸ τῶν πολεμίων πλῆθος, εἴκοσι γὰρ ἦσαν μυριάδες, καὶ τὴν τῶν περὶ αὐτὸν ὀλιγότητα, πρὸ τῆς παρατάξεως ἔγνω προθυμήσεσθαι ἀσυνειδήτως τοῖς ἄλλοις· καὶ ἐπὶ τὴν ἀριστερὰν ὑπεστρωμένῃ τῇ χειρὶ νίκην προσέγραψε. Λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ μάντεως τὸ ἧπαρ, ἐπέθηκε μὲν ἐπὶ τὴν ὑπογεγραμμένην χεῖρα· κρατῶν δὲ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, ὑπέφαινε διασταγμὸν καὶ προσποίησιν ἔχειν ἀποροῦντος, μέχρι τῷ ἥπατι συναναληφθέντες ἐτυπώθησαν οἱ τῶν γραμμάτων χαρακτῆρες. Καὶ τότε τοῖς συναγωνίζεσθαι μέλλουσιν ἐπεδείκνυε, φάμενος τοὺς θεοὺς τῶν γεγραμμένων ἐκφᾶναι νίκην. Ἀσφαλὲς τ
κμήριον δόξαντες ἔχειν τοῦ κρατῆσαι, ἐθ
πρὸς τὴν μάχην.

LXXVIII. Περιταφρευόντων δὲ τῶ
τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθ
βίου, ᾧ συνεμάχει, ἀξιοῦντος ἐπε
γεσθαι, Οὐκ ἔφη διακωλύειν τοὶ

αὐτοῖς γενέσθαι βουλομένους· ἔτι δὲ μικρὸν ἀ: πούσης τῆς τάφρου συνάψαι, κατὰ τοῦτο πα‹ ξας τὸ διαλεῖπον, καὶ πρὸς ἴσους ἴσοις ἀγωνι‹ νος, τροπὴν ἐποιήσατο καὶ πολὺν φόνον τῶν : μίων ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν στρατιώταις, καὶ ματα πολλὰ τῇ πόλει διεπέμψατο.

LXXIX. Κατὰ δὲ τὸν Αἰγύπτου ἀπόπλουν θνήσκων, ἐνετείλατο τοῖς περὶ αὐτὸν, μήτε πλο μήτε μιμηλὰν τοῦ σώματος εἰκόνα ποιήσασθαι γάρ τι καλὸν ἔργον πεποίηκα, τοῦτό μου μνη‹ ἔσται· εἰ δὲ μὴ, οὐδ᾽ οἱ πάντες ἀνδριάντες, βο σων οὐδενὸς ἀξίων ἔργα ὄντες.

ΑΓΗΣΙΠΟΛΙΔΟΣ ΤΟΥ ΚΛΕΟΜΒΡΟΥΤ

I. Ἀγησίπολις ὁ Κλεομβρότου, εἰπόντος ‹ ὅτι Φίλιππος ἐν ὀλίγαις ἡμέραις Ὄλυνθον κατ‹ ψε, Μὰ τοὺς θεοὺς, εἶπεν, ἄλλην τοιαύτην ἐν λαπλασίονι χρόνῳ οὐκ οἰκοδομήσει.

II. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, ὅτι μετὰ τῶν ἀκμ‹ των βασιλεύων ὡμήρευσε, καὶ οὐχ οἱ παῖδες οἱ γυναῖκες αὐτῶν, Δικαίως, εἶπεν· αὐτοὺς γὰρ καλῶς ἔχον ἐστὶ τὰς αὐτῶν ἁμαρτίας φέρειν.

III. Βουλομένου δ᾽ αὐτοῦ σκύλακας οἴκοθε ταπέμψασθαι, ὥς τις εἶπεν, Οὐκ ἔστιν ἐξαγωγὴ αὐτῶν, Οὐδὲ γὰρ ἀνδρῶν, ἔφη, πρόσθεν, ἀλλο ἐγένετο.

ΑΓΗΣΙΠΟΛΙΔΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

Ἀγησίπολις ὁ Παυσανίου, Ἀθηναίων πρὸ τὸν περὶ ὧν εἶχον πρὸς ἀλλήλους ἐγκλημάτω‹

τῶν Μεγαρέων πόλιν ἔκκλητον λαμβανόντα
σχρόν, ἔφη, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς ἀφηγησαμέν
Ἑλλήνων ἧσσον εἰδέναι Μεγαρέων τὸ δίκαιο

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ.

I. Ἆγις ὁ Ἀρχιδάμου, τῶν Ἐφόρων ποι
των, Βάδιζε τοὺς ἡβῶντας ἔχων ἐπὶ τὴν τοῦ
τρίδα· ἡγήσεται δέ σοι αὐτὸς οὗτος ἐπὶ τὴ
πολιν, Καὶ πῶς, εἶπε, καλῶς ἔχον ἐστὶν, ὦ
τοσούτους νέους πιστεύειν τῷ τὴν ἑαυτοῦ
προδιδόντι;

II. Ἐρωτηθεὶς δὲ, τί μάθημα μάλιστα ἐ
τῃ ἀσκεῖται, Τὸ γινώσκειν, εἶπεν, ἄρχειν τε
χεσθαι.

III. Οὐκ ἔφη δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους
πόσοι εἰσὶν οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ποῦ εἰσιν.

IV. Ἐν δὲ Μαντινείᾳ κωλυόμενος δια
τοῖς πολεμίοις πλείοσιν οὖσιν, εἶπεν, Ἀνά
λοῖς μάχεσθαι τὸν ἄρχειν πολλῶν βουλόμε

V. Πυνθανομένου δέ τινος, πόσοι εἰ
κεδαιμόνιοι, Ὅσοι ἱκανοὶ, εἶπε, τοὺς κο
ρύκειν.

VI. Διερχόμενος δε τὰ τῶν Κορινθίω
θεασάμενος ὑψηλά τε καὶ ὀχυρά, ἐπὶ π
ρατείνοντα, Τίνες, εἶπεν, αἱ τὸν τόποι
γυναῖκες;

VII. Σοφιστοῦ δέ τινος εἰπόντος
γος ἐστὶ κράτιστον, Οὐκοῦν, ἔφη,
οὐδενός ἄξιος εἶ.

VIII. Ὡς δὲ Ἀργεῖοι μετὰ τὴν ἧτταν ἀπήντων αὐτῷ πάλιν θρασύτερον, ταρασσομένους ὁρῶν τῶν συμμάχων τοὺς πλείους, Θαῤῥεῖτε, εἶπεν, ὦ ἄνδρες· ὅπου γὰρ ἡμεῖς οἱ νικῶντες ἐῤῥώδοῦμεν, τί δοκεῖτε ποιεῖν τοὺς ὑφ᾽ ἡμῶν νενικημένους;

IX. Πρὸς δὲ τὸν ἐκ τῶν Ἀβδήρων πρεσβευτὴν, ὅτε κατεπαύσατο πολλὰ εἰπὼν, ἐρωτῶντα, τί τοῖς πολίταις ἀπαγγείλοι, Ὅτι, ἔφη, ὅσον σὺ χρόνον λέγειν ἔχρῃζες, τοσοῦτον ἐγὼ σιωπῶν ἤκουον.

X. Ἐπαινούντων δέ τινων Ἠλείους, ὅτι δικαιότατοί εἰσι περὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων, Καὶ τί μέγα, εἶπεν, ἢ θαυμαστὸν ποιοῦσιν, εἰ ἐν ἔτεσι πέντε μιᾷ μόνον ἡμέρᾳ δικαιοσύνῃ χρῶνται;

XI. Πρὸς δὲ τοὺς φάσκοντας, ὅτι φθονοῦσί τινες αὐτῷ τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας οἰκίας, Οὐκοῦν, ἔφη, τὰ ἴδια αὐτοὺς κακὰ λυπήσει, καὶ πρὸς τούτοις τά τε ἐμὰ καὶ τῶν ἐμῶν φίλων ἀγαθά.

XII. Συμβουλεύοντος δέ τινος, ὅτι δεῖ τοῖς φεύγουσι τῶν πολεμίων διδόναι δίοδον, Καὶ πῶς, ἔφη, τοῖς διὰ δειλίαν φεύγουσι μὴ μαχόμενοι, τοῖς δ᾽ ἀνδρείαν μένουσι μαχησόμεθα;

XIII. Προσφερομένου δέ τινος περὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας λόγον οὐκ ἀγεννῆ μὲν, δυσχερῆ δὲ τελεσθῆναι, Προσδέονταί σου, ὦ ξένε, ἔφη, οἱ λόγοι δυνάμεως καὶ χρημάτων.

XIV. Λέγοντος δέ τινος, ὅτι Φίλιππος αὐτοῖς ἄβατον τὴν Ἑλλάδα ποιήσει, Ἱκανὴ ἡμῖν, ἔφη, ὦ ξένε, ἡ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀναστροφή.

XV. Πρεσβευτὴς ἐκ Περίνθου παραγενόμενος

εἰς Λακεδαίμονα, ἐμακρηγόρει· ὡς δὲ ἐπαύσατο
γων, καὶ ἠρώτα τὸν Ἄγιν, τί δὴ τοῖς Περινθί
ἀπαγγείλαι, Τί δ' ἄλλο, ἔφη, ἢ ὅτι σὺ μὲν μ
ἐπαύσω λέγειν, ἐγὼ δὲ ἐσιώπων;

XVI. Πρεσβεύων δὲ μόνος ἧκε πρὸς Φίλιπ
εἰπόντος δ' ἐκείνου, Τί τοῦτο; μόνος ἥκεις; ἔφη
γὰρ πρὸς ἕνα.

XVII. Φήσαντος δέ τινος τῶν πρεσβυτέρω
αὐτὸν γηραιὸν ὄντα, ἐπειδὴ τὰ ἀρχαῖα νόμι
λυόμενα ἑώρα, ἄλλα δὲ παρεισδυόμενα μο
διότι τὰ ἄνω κάτω γίνεται ἐν τῇ Σπάρτῃ,
εἶπε, Κατὰ λόγον οὕτω προβαίνει τὰ πράγ
τοῦτο γίνεται· καὶ γὰρ ἐγὼ παῖς ὢν ἤκου
τοῦ πατρός, ὅτι τὰ ἄνω κάτω γέγονε παρ
ἔφη δὲ καὶ τὸν πατέρα αὐτῷ παιδὶ ὄντι το
κέναι· ὥστε οὐ χρὴ θαυμάζειν, εἰ χείρω
ταῦτα τῶν προτέρων, ἀλλ' εἴπου βελτίω
πλήσια γένοιτο.

XVIII. Ἐρωτηθεὶς δέ, πῶς ἄν τις ἐλ
αμένοι, Θανάτου καταφρονῶν, ἔφη.

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡ

I. Ἄγις ὁ νεώτερος, Δημάδου λέγο
Λακωνικὰ ξίφη διὰ μικρότητα καταπί
ματοποιοί, Καὶ μήν, ἔφη, οἱ Λα
πολεμίων τοῖς ξίφεσιν ἐφικνοῦνται.

II. Πρὸς δὲ ἄνθρωπον πονηρὸ
λάκις, τίς ἄριστος εἴη Σπαρτιάτης.
τατος.

ΑΓΙΔΟΣ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ.

Ἆγις ὁ τελευταῖος τῶν Λακεδαιμονίων βασιλ. ἐξ ἐνέδρας συλληφθεὶς, καὶ καταδικασθεὶς ὑπὸ ι Ἐφόρων χωρὶς δίκης, ἀπαγόμενος ἐπὶ τὸν βρόχο ἰδών τινα τῶν ὑπηρετῶν κλαίοντα, Παῦσαι, εἶπε ὦ ἄνθρωπε, ἐπ᾽ ἐμοὶ κλαίειν· καὶ γὰρ οὕτω παρα νόμως καὶ ἀδίκως ἀπολλύμενος, κρείσσων εἰμὶ τῶι ἀναιρούντων. Καὶ ταῦτα εἰπὼν παρέδωκε τῷ βρόχῳ τὸν τράχηλον ἑκουσίως.

ΑΚΡΟΤΑΤΟΥ.

Ἀκρότατος, ἐπεὶ οἱ γονεῖς αὐτὸν ἄδικόν τι συμπρᾶξαι αὐτοῖς ἠξίουν, μέχρι τινὸς ἀντέλεγεν· ὡς δὲ ἐνέκειντο, εἶπεν, Ἕως μὲν παρ᾽ ὑμῖν ἦν, οὐκ ἠπιστάμην δικαιοσύνης οὐδεμίαν ἔννοιαν· ἐπεὶ δέ με τῇ πατρίδι παρέδοτε καὶ τοῖς ταύτης νόμοις, ἔτι δὲ δικαιοσύνῃ καὶ καλοκἀγαθίᾳ ἐπαιδεύσατε ὡς ἠδύνασθε, τούτοις πειράσομαι ἢ ὑμῖν ἕπεσθαι· καὶ ἐπεὶ θέλετε ἄριστα πράττειν, ἄριστα δὲ τὰ δίκαιά ἐστι καὶ ἰδιώτῃ καὶ πολὺ μᾶλλον ἄρχοντι, πράξω ἃ θέλετε· ἃ δὲ λέγετε, παραιτήσομαι.

ΑΛΚΑΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΤΗΛΕΚΡΟΥ.

I. Ἀλκαμένης ὁ Τηλέκρου, πυθομένου τινὸς, πῶς ἂν τις ἄριστα βασιλείαν διατηροίη, Εἰ περὶ πλείονος, ἔφη, τὸ κέρδος μὴ ποιοῖτο.

II. Ἑτέρου δὲ ἐπιζητοῦντος, διὰ τί παρὰ Μεσηνίων δῶρα οὐκ ἐδέξατο, Ὅτι λαβόντος μου, ἔφη, ιός τοὺς νόμους εἰρήνην ἄγειν ἀδύνατον.

III. Λέγοντος δέ τινος, ὅτι συνεσταλμένως ζῇ

ἱκανὴν οὐσίαν κεκτημένος, Καλὸν γὰρ, ἔφη, κεκτημένον ζῆν κατὰ λογισμὸν καὶ μὴ κατὰ τὴν ἐπι-θυμίαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ.

I. Ἀλεξανδρίδας ὁ Λέοντος πρὸς τὸν δυσφοροῦν-τα διὰ τὴν ἐκ τῆς πόλεως αὐτῷ γενομένην φυγὴν, ... λῶστε, ἔφη, μὴ τὴν πόλιν φεύγων ὀῤῥώδει, ἀλλὰ τ... δικαιοσύνην.

II. Τῷ δὲ τοῖς Ἐφόροις τὰ δέοντα μὲν λέγον... πλείω δὲ τῶν ἱκανῶν, Ὦ ξένε, ἔφη, οὐκ ἐν δέον... τῷ δέοντι χρῇ.

III. Πυνθανομένου δέ τινος, διὰ τί τοῖς εἵλω... τοὺς ἀγροὺς ἐγχειρίζουσι, καὶ οὐκ αὐτοὶ ἐπιμελοῦν-ται, Ὅτι, ἔφη, οὐ τούτων ἐπιμελούμενοι, ἀλλ᾽ ἑα... τῶν, αὐτοὺς ἐκτησάμεθα.

IV. Ἑτέρου δέ τινος λέγοντος, ὅτι βλάπτουσ... αἱ δόξαι, καὶ ὅτι τούτων ὁ ἀπαλλαγεὶς εὐδαιμον... σει, Οὐκοῦν οἱ τὰ ἄδικα, ἔφη, ποιοῦντες, κατὰ τ... σὸν λόγον εὐδαίμονες ἂν εἶεν· πῶς γὰρ ἄν τις ἱερ... συλῶν ἢ ἀδικῶν δόξης ἐπιμελοῖτο;

V. Ἄλλου δὲ ἐρωτῶντος, διὰ τί ἐν τοῖς πολέμ... Σπαρτιάται θαῤῥαλέως κινδυνεύουσιν, Ὅτι, ... αἰδεῖσθαι περὶ βίου μελετῶμεν, οὐχ ὥσπερ ο... φοβεῖσθαι.

VI. Ἐρωτῶντος δέ τινος αὐτὸν, διὰ τ... τοῦ θανάτου δίκας πλείοσιν ἡμέραις κρίνουσιν, κἂν ἀποφύγῃ τις, ὅτι οὐδὲν ὑπόδικος, Πολλαῖς μὲν, ἔφη, ἡμέραις περὶ θανάτου τοῖς διαμαρτάνουσιν

λεύσασθαι· νόμων δὲ ὑπόδικον δεήσει εἶναι, ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν νόμον ἂν εἴη καὶ τὸ κρείττονα βουλεύσασθαι.

ΑΝΑΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΥΚΡΑΤΕΟΣ.

Ἀνάξανδρος ὁ Εὐρυκράτεος, πυνθανομένου τινός, διὰ τί χρήματα οὐ συνάγουσιν εἰς τὸ δημόσιον, Ὅπως, ἔφη, μὴ οἱ φύλακες αὐτῶν γινόμενοι διαφθείρωνται.

ΑΝΑΞΙΛΑΟΥ.

Ἀναξίλας πρὸς τὸν θαυμάζοντα, διὰ τί οἱ Ἔφοροι τοῖς βασιλεῦσιν οὐχ ὑπεξανίστανται, καὶ ταῦτα ὑπὸ τῶν βασιλέων καθιστάμενοι, Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἔφη, δι' ἣν ἐφορεύουσιν.

ΑΝΔΡΟΚΛΕΙΔΟΥ.

Ἀνδροκλίδας ὁ Λάκων πηρωθεὶς τὸ σκέλος, κατέταξεν αὐτὸν εἰς τοὺς πολεμιστάς· ὡς δὲ ἵσταντό τινες διακωλύοντες, ὅτι ἐπεπήρωτο, Ἀλλ' οὐ φεύγοντα, εἶπε, μένοντα δὲ δεῖ τοῖς ἀντιτεταγμένοις μάχεσθαι.

ΑΝΤΑΛΚΙΔΟΥ.

I. Ἀνταλκίδας ἐν Σαμοθράκῃ μυούμενος, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἱερέως, τί δεινότερον δέδρακεν ἐν τῷ βίῳ, Εἴ τι μοι πέπρακται τοιοῦτον, εἴσονται, εἶπεν, αὐτοὶ οἱ θεοί.

II. Πρὸς δὲ τὸν ἀμαθεῖς καλοῦντα τοὺς Λακεδαιμονίους Ἀθηναῖον, Μόνοι γοῦν, εἶπεν, ἡμεῖς οὐδὲν μεμαθήκαμεν παρ' ὑμῶν κακόν.

III. Ἑτέρου δ' Ἀθηναίου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος, Ἀλλά μὴν ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ Κηφισσοῦ πολλάκις ὑμᾶς

ἐδιώξαμεν, Ἡμεῖς δὲ, ἔφη, οὐδέποτε ὑμᾶ
Εὐρώτα.

IV. Ἄλλου δ' ἐρωτήσαντος, πῶς ἄν τι
ἀρέσκοι τοῖς ἀνθρώποις, Εἰ ἥδιστα μὲν,
τοῖς διαλέγοιτο, ὠφελιμώτατα δὲ προσφέρ

V. Σοφιστοῦ δέ τινος μέλλοντος ἀνα
ἐγκώμιον Ἡρακλέους, Τίς γὰρ αὐτὸν, ἔφ

VI. Πρὸς Ἀγησίλαον πληγέντα ἐν μάχ
βαίων, Ἀπέχεις, εἶπε, τὰ διδασκάλια, μὴ
νους αὐτοὺς μηδ' ἐπισταμένους μάχεσθαι
Ἐδόκουν γὰρ ταῖς συνεχέσιν ἐπ' αὐτοὺς τ
λάου στρατείαις μάχιμοι γεγονέναι.

VII. Ἔλεγε δὲ οὗτος τείχη εἶναι τῆς
τοὺς νέους· ὅρια δὲ, τὰς ἐπιδορατίδας.

VIII. Πρὸς δὲ τὸν ἐπιζητοῦντα, ὅτι ἐ
βραχέσι κατὰ πόλεμον χρῶνται Λακεδαιμό
τι, εἶπε, πλησίον τοῖς πολεμίοις μαχόμεθ

ΑΝΤΙΟΧΟΥ.

Ἀντίοχος ἐφορεύων ὡς ἤκουσεν, ὅτι
Φίλιππος τὴν χώραν ἔδωκεν, ἠρώτησεν,
ναμιν αὐτοῖς παρέσχετο, ὥστε μαχομένοις
χώρας κρατεῖν.

ΑΡΙΓΕΩΣ.

I. Ἀριγεὺς, ἐπαινούντων τινῶν οὐκ
τινας τῶν ἀλλοτρίων γυναικῶν, Μὰ το
περὶ τῶν καλῶν κἀγαθῶν γυναικῶν
γον εἰκῇ λέγεσθαι, ἀγνοεῖσθαι δ' αὖ
ὁποῖαι τυγχάνουσι, πλὴν μόνοις

II. Διὰ Σελινοῦντος δέ ποτε τῆς Σικελίας πορευόμενος, ἰδὼν ἐπὶ μνήματος ἐλεγεῖον ἐπιγεγραμμένον,

Σβεννύντας ποτὲ τούσδε τυραννίδα χάλκεος Ἄρης
Εἷλε· Σελινοῦντος δ' ἀμφὶ πύλας ἔθανον,

Δικαίως, ἔφη, ἀπεθάνετε τυραννίδα καιομένην ἀποσβεννύναι ἐπιχειρήσαντες· τοὐναντίον γὰρ ἔδει ὅλην αὐτὴν ἀφεῖναι κατακαῆναι.

ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ.

I. Ἀρίστων, ἐπαινοῦντός τινος τὴν τοῦ Κλεομένους χρείαν, ὅτι ἐρωτηθεὶς, τί δεῖ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα ποιεῖν, εἶπε, τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν· Καὶ πόσῳ κρεῖσσον, ἔφη, ὦ λῷστε, τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς φίλους ποιεῖν; Αὕτη Σωκράτους ὁμολογουμένη πρὸς πάντων χρεία οὖσα, καὶ εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται.

II. Πυνθανομένου δέ τινος, πόσοι Σπαρτιᾶται τὸ πλῆθος, Ὅσοι ἱκανοὶ, εἶπε, τοὺς ἐχθροὺς ἀπερύκειν.

III. Τῶν Ἀθηναίων δέ τινος ἔπαινον ἐπιτάφιον ἀναγινώσκοντος τῶν πεσόντων ὑπὸ Λακεδαιμονίων, Ποδαποὺς οὖν, ἔφη, εἶναι νομίζεις τοὺς ἡμετέρους νικήσαντας τούτους;

ΑΡΧΙΔΑΜΙΔΟΥ.

I. Ἀρχιδαμίδας πρὸς τὸν ἐπαινοῦντα Χαρίλαον, ὅτι πρὸς ἅπαντας ὁμοίως πρᾶος ἦν, Καὶ πῶς τις, ἔφη, δικαίως ἂν ἐπαινοῖτο, εἰ καὶ πρὸς τοὺς πονηροὺς πρᾶος εἴη;

II. *Μεμφομένου δέ τινος Ἑκαταῖο στὴν, ὅτι παραληφθεὶς εἰς τὸ συσσίτιον ο ἔλεγεν, Ἀγνοεῖν μοι δοκεῖς, εἶπεν, ὅτι γον, καὶ τὸν τοῦ λέγειν καιρὸν οἶδεν.*

ΑΡΧΙΔΑΜΙΔΟΥ ΤΟΥ ΖΕΥΞΙΔ

I. *Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, πυθο αὐτὸν, τίνες προεστήκασι τῆς Σπάρτης καὶ τὰ ἀρχεῖα, ἔφη, κατὰ τοὺς νόμους.*

II. *Πρὸς δὲ τὸν ἐπαινοῦντα κιθαρῳ μάζοντα τὴν δύναμιν αὐτοῦ, Ὦ λῷστε, γέρας παρά σου τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν κιθαρῳδὸν οὕτως ἐπαινῇς;*

III. *Ἐπεὶ δέ τις αὐτῷ συνιστὰς ψά Οὗτος ἀγαθὸς ψάλτης ἐστὶν, Παρ' ἡμῖ θὸς ζωμοποιός. Ὡς οὐδὲν διαφέρον ἢ φωνὴ ἡδονὴν ἐμποιεῖν, τῆς δι' ὄψω σκευασίας.*

IV. *Ὑπισχνουμένου δέ τινος αὐτῷ δὺν, Πρὸς τί; ἔφη· καὶ γὰρ δαπανηθής καὶ ποιήσει τὰ ἀνδρεῖα ἀχρηστότερα.*

V. *Στρατοπεδεύων δὲ περὶ Κόρινθ τοῦ περὶ τὸ τεῖχος τόπου λαγωοὺς ἀνασ οὖν πρὸς τοὺς συστρατιώτας, Εὐάλωτοι λέμιοί εἰσι.*

VI. *Δύο δέ τινων διαιτητὴν αὐτὸ ἀγαγὼν εἰς τὸ τῆς Χαλκιοίκου τέμενος ἐμμεῖναι τοῖς κριθεῖσιν αὐτούς· ὁμο- νων, Κρίνω τοίνυν, ἔφη, μὴ πρό*

μᾶς ἐκ τοῦ τεμένους, πρὶν ἂν τὰ πρὸς ἀλλήλους διαλύσησθε.

VII. *Ταῖς δὲ θυγατράσιν αὐτοῦ ἱματισμὸν πολυτελῆ Διονυσίου τοῦ τυράννου Σικελίας πέμψαντος, οὐκ ἐδέξατο, εἰπὼν, Φοβοῦμαι, μὴ περιθέμεναι αἱ κόραι φανῶσί μοι αἰσχραί.*

VIII. *Θεασάμενος δὲ τὸν υἱὸν προπετῶς μαχόμενον Ἀθηναίοις, Ἢ τῇ δυνάμει πρόσθες, ἔφη, ἢ τοῦ φρονήματος ὕφες.*

ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ.

I. *Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου, Φιλίππου μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην σκληροτέραν αὐτῷ ἐπιστολὴν γράψαντος, ἀντέγραψεν, Εἰ μετρήσεις τὴν σεαυτοῦ σκιὰν, οὐκ ἂν εὕροις αὐτὴν μείζονα γεγενημένην ἢ πρὶν νικᾷν.*

II. *Ἐρωτηθεὶς δὲ, πόσης χώρας κρατοῦσι Σπαρτιᾶται, Ὅσης ἂν, ἔφη, τῷ δόρατι ἐφίκωνται.*

III. *Περιάνδρου τοῦ ἰατροῦ ἀξιολόγου κατὰ τέχνην ὄντος, καὶ ἐπαινουμένου δὲ τὰ μάλιστα, φαῦλα δὲ ποιήματα γράφοντος, Τί δή ποτε, ὦ Περίανδρε, εἶπεν, ἀντὶ χαρίεντος ἰατροῦ κακὸς ποιητὴς καλεῖσθαι ἐπιθυμεῖς;*

IV. *Ἐν δὲ τῷ πρὸς Φίλιππον πολέμῳ συμβουλευόντων τινῶν, ὅτι πόῤῥω τῆς οἰκείας τὴν μάχην συνάπτειν δεῖ, Ἀλλ' οὐ τοῦτο, ἔφη, ὁρᾷν δεῖ, ἀλλ' εἰ μαχούμενοι, κρείσσονες τῶν πολεμίων ἐσόμεθα.*

V. *Πρὸς δὲ τοὺς ἐπαινοῦντας αὐτὸν, ὅτε τὴν πρὸς τοὺς Ἀρκάδας μάχην ἐνίκησε,* Βέλτιον ἂν ἦν, εἰ *τῇ φρονήσει, ἔφη, αὐτοὺς ἐνικῶμεν* μᾶλλον ἢ τῇ ἰσχύϊ.

VI. Ὅτε δὲ εἰς Ἀρκαδίαν ἐνέβαλε, πυθόμενος οηθεῖν αὐτοῖς Ἠλείους, ἐπέστειλεν αὐτοῖς, Ἀρχί- ιαμος Ἠλείοις Καλὸν ἡσυχία.

VII. Τῶν δὲ συμμάχων ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ ἐπιζητούντων, πόσα χρήματα ἀρκέσει, καὶ ἀξιούντων ὁρίσαι τοὺς φόρους, Ὁ πόλεμος, ἔφη, οὐ τεταγμένα σιτεῖται.

VIII. Καταπελτικὸν δὲ βέλος ἰδὼν τότε πρῶτος ἐκ Σικελίας κομισθὲν, ἀνεβόησεν, Ἡράκλεις, ἀπό- λωλεν ἀνδρὸς ἀρετά.

IX. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐβούλοντο Ἕλληνες πείθεσθαι αὐτῷ, καὶ λῦσαι τὰς πρὸς Ἀντίγονον καὶ Κρατερὸν τοὺς Μακεδόνας ὁμολογίας, καὶ ἐλεύθεροι εἶναι, ὡ χαλεπωτέρων ἐσομένων Λακεδαιμονίων ἢ Μακεδό νων, εἶπε, Πρόβατον μὲν ἀεὶ τὴν αὐτὴν φθέγγετ φωνὴν, ἄνθρωπος δὲ πολλὰς καὶ ποικίλας· ἕως ἂ τὸ δόξαν ἐπιτελέσῃ.

ΑΣΤΥΚΡΑΤΙΔΟΥ.

Ἀστυκρατίδας, εἰπόντος τινὸς αὐτῷ, μετὰ ἡττηθῆναι Ἆγιν τὸν βασιλέα ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀ γονον μάχῃ περὶ μεγάλην πόλιν, Τί ποιήσετε Λακεδαιμόνιοι; ἢ δουλεύσετε Μακεδόσιν; εἶπε δέ; κωλῦσαι ἂν δύναιτο Ἀντίπατρος μαχομένο μᾶς ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς Σπάρτης;

ΒΙΑΝΤΟΣ.

Βίας ἐνεδρευθεὶς ὑπὸ Ἰφικράτους τοῦ Ἀ στρατηγοῦ, καὶ ἐρωτώμενος ὑπὸ τῶν στ τί δεῖ ποιεῖν, Τί γὰρ ἄλλο, ἔφη, ἢ ὑμᾶ σθαι, ἐμὲ δὲ μαχόμενον ἀποθανεῖν;

ΒΡΑΣΙΔΟΥ.

I. *Βρασίδας ἐν ἰσχάσι συλλαβὼν μῦν, καὶ δη-*
'εὶς, ἀφῆκεν· εἶτα πρὸς τοὺς παρόντας, Οὐδὲν οὖ-
ς, ἔφη, μικρόν ἐστιν, ὃ οὐ δύναται σώζεσθαι
ἰμῶν ἀμύνεσθαι τοὺς ἐπιχειροῦντας.

II. *Ἐν δέ τινι μάχῃ διὰ τῆς ἀσπίδος ἀκοντι*
εὶς, καὶ τὸ δόρυ τοῦ τραύματος ἐξελκύσας, αὐτῷ
ὑτῳ τὸν πολέμιον ἀπέκτεινε· καὶ, πῶς ἐτρώθη,
οτηθεὶς, Προδούσης με, ἔφη, τῆς ἀσπίδος.

III. *Ἐξελθὼν δὲ ἐπὶ πόλεμον ἔγραψε τοῖς Ἐφό-*
ις, Ἅσσα δηλῶμαι πράξω ποττὸν πόλεμον, ἢ τε-
αξοῦμαι.

IV. *Ἐπεὶ δὲ συνέβη πεσεῖν αὐτὸν ἐλευθεροῦντα*
ὺς ἐπὶ Θρᾴκης Ἕλληνας, οἱ δὲ πεμφθέντες εἰς Λα-
ἰαίμονα πρέσβεις τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἀργιλεωνίδι
οσῆλθον· πρῶτον μὲν ἠρώτησεν, εἰ καλῶς ὁ Βρα-
ἰας ἐτελεύτησεν· ἐγκωμιαζόντων δὲ τῶν Θρᾳκῶν,
ἰ λεγόντων, ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἐστὶ τοιοῦτος, Ἀγνο-
ε, εἶπεν, ὦ ξένοι· Βρασίδας γὰρ ἦν μὲν ἀνὴρ ἀγα-
ς, πολλοὶ δ' ἐκείνου κρείσσονες ἐν τῇ Σπάρτῃ.

ΔΑΜΩΝΙΔΟΥ.

Δαμωνίδας ταχθεὶς ἔσχατος τοῦ χοροῦ ὑπὸ τοῦ
' χορὸν ἱστῶντος, Εὖγε, εἶπεν, ὦ χοραγὲ, ἐξεῦρες,
ς καὶ αὕτη ἡ χώρα ἄτιμος οὖσα ἔντιμος γένηται.

ΔΑΜΙΔΟΣ.

Δάμις πρὸς τὰ ἐπισταλέντα παρὰ τοῦ Ἀλεξάν-
ου, θεὸν εἶναι ψηφίσασθαι, Συγχωροῦμεν, ἔφη,
εξάνδρῳ, ἐὰν θέλῃ, θεὸς καλεῖσθαι.

ΔΑΜΙΝΔΟΥ.

Δαμίνδας, Φιλίππου ἐμβαλόντος εἰς Πε
νησον, καὶ εἰπόντος τινὸς, Κινδυνεύουσι δει
θεῖν Λακεδαιμόνιοι, εἰ μὴ τὰς πρὸς αὐτὸν
γὰς ποιήσονται, Ἀνδρόγυνε, εἶπε, τί δ' ἂν
μεν δεινὸν θανάτου καταφρονήσαντες;

ΔΕΡΚΥΛΛΙΔΟΥ.

Δερκυλλίδας, Πύῤῥου τὴν στρατεία
Σπαρτιάτιδος ἔχοντος, πεμφθεὶς πρὸς α
βευτὴς, τοῦ Πύῤῥου προστάττοντος κα
τὸν βασιλέα αὐτῶν Κλεώνυμον, ἢ γνώ
οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἀνδρειότεροι τυγχάν
τυχὼν εἶπεν, Εἰ μὲν θεός ἐστιν, οὐ
τοῦτον· οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄ
ἡμῶν γε κρείσσων.

ΔΗΜΑΡΑΤΟΥ.

I. Δημάρατος, Ὀρόντου πρὸς ο
ρον ὁμιλήσαντος, καὶ εἰπόντος τινὸ
κέχρηται Ὀρόντης, ὦ Δημάρατε, Ο
ἐμὲ, εἶπεν· οἱ γὰρ πρὸς χάριν ὁμιλ
σιν, οὐχ οἱ μετὰ ἀπεχθείας.

II. Ἐρωτήσαντος δέ τινος, δ
ἀσπίδας παρ' αὐτοῖς ἀποβαλόντι
δὲ τὰ κράνη καὶ τοὺς θώρακας,
ταῦτα μὲν χάριν ἑαυτῶν περιτίθ
δα, τῆς κοινῆς τάξεως ἕνεκα.

III. Ψάλτου δὲ ἀκροώμενο
φαίνεταί μοι φλυαρεῖν.

IV. Ἐν δέ τινι συνεδρίῳ ἐρωτώμενος, πότερον διὰ μωρίαν ἢ δι' ἀπορίαν λόγων σιωπᾷ, Ἀλλ' ὅγε μωρὸς οὐκ ἂν δύναιτο σιωπᾷν, ἔφη.

V. Πυθομένου δέ τινος, διὰ τί φεύγει τὴν Σπάρτην βασιλεὺς ὤν, Ὅτι, ἔφη, κρείσσονες αὐτῆς οἱ νόμοι εἰσί.

VI. Τῶν δὲ Περσῶν τινος διὰ τὸ συνεχὲς τῆς δωροδοκίας τὸν ἐρώμενον αὐτοῦ ἀπαγαγόντος, καὶ λέγοντος, Ὦ Λάκων, τεθήρευκά σου τὸν ἐρώμενον, Μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, οὐχὶ σύ γε, ἀλλ' ἠγόρακας.

VII. Ἀποστάντος δέ τινος τῶν Περσῶν τοῦ βασιλέως, καὶ μεταπεισθέντος ὑπὸ Δημαράτου ἐπανελθεῖν, καὶ μέλλοντος τοῦ βασιλέως τὸν Πέρσην διαχειρίζεσθαι, Αἰσχρὸν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, ὅτε μὲν ἐχθρὸς ἦν σοι, μὴ δύνασθαι δίκην τῆς ἀποστάσεως παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὅτε δὲ φίλος γέγονεν, ἀποκτείνειν.

VIII. Πρὸς δὲ τὸν παρασιτοῦντα τῷ βασιλεῖ καὶ περὶ τῆς φυγῆς πολλάκις ἐπισκώπτοντα αὐτὸν, Οὐ μαχοῦμαί σοι, ἔφη, ὦ ξένε· κατανάλωκα γὰρ τὴν τοῦ βίου τάξιν.

ΕΜΗΡΕΠΟΥΣ.

Ἐμηρεπὴς, Ἔφορος, Φρύνιδος τοῦ μουσικοῦ σκεπάρνῳ τὰς δύο τῶν ἐννέα ἐξέτεμεν, εἰπὼν, Μὴ κακούργει τὴν μουσικήν.

ΕΠΑΙΝΕΤΟΥ.

Ἐπαίνετος πάντων ἔφη τοὺς ψεύστας τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν ἀδικημάτων αἰτίους εἶναι.

ΕΥΒΟΙΔΟΥ.

Εὐβοΐδας ἀκούων τινῶν ἐπαινούντων γυναῖκα

ἀλλοτρίαν, οὐκ ἀπεδέχετο, φήσας, Ὅλως πε[
ναικείας φύσεως παρὰ τοῖς ἔξω λόγον εἶναι
να δεῖ.

ΕΥΔΑΜΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΙΔΑΜΟΥ.

I. Εὐδαμίδας ὁ Ἀρχιδάμου, ἀδελφὸς δὲ Ἀ[
ἰδὼν Ξενοκράτην ἐν Ἀκαδημίᾳ πρεσβύτερον ἤδη[
τῶν γνωρίμων φιλοσοφοῦντα, ἐπύθετο, τίς ὁ [
βύτης· φαμένου δέ τινος, ὅτι σοφὸς ἀνὴρ κα[
ζητούντων τὴν ἀρετήν, Καὶ πότε, ἔφη, χρή[
ἐὰν ἄρτι ζητῇ;

II. Ἀκούσας δὲ φιλοσόφου διαλεχθέντος, [
μόνος ἀγαθὸς στρατηγὸς ὁ σοφός ἐστιν, Ὁ μ[
γος, ἔφη, θαυμαστός· ὁ δὲ λέγων, ἄπιστος· ο[
περισεσάλπισται.

III. Τὴν θέσιν δὲ Ξενοκράτους εἰρηκότος, [
καταπαυομένου, παρῆν ὁ Εὐδαμίδας· ὡς δ᾽ εἰπ[
τῶν μετ᾽ αὐτοῦ, Ὅτε πάρεσμεν ἡμεῖς, τότε π[
ται· Καλῶς δέ, ἔφη, εἴπερ ἤδη ἔλεξε ταῦτα, ἃ [
ζε· τοῦ δ᾽ εἰπόντος, Καλὸν ἦν ἀκοῦσαι· Ἦ καὶ [
δεδειπνηκότα μολόντες, εἶπεν, ἠξιοῦμεν πάλιν [
δειπνεῖν;

IV. Πυνθανομένου δέ τινος, διὰ τί τῶν [
τῶν αἱρουμένων τὸν πρὸς Μακεδόνας πόλεμον, [
τὸς ἡσυχίαν ἄγειν δοκιμάζει, Ὅτι, ἔφη, οὐ [
ψευδομένους αὐτοὺς ἐλέγξαι.

V. Ἑτέρου δὲ προσφερομένου τὰ κατὰ Π[
ἀριστεῖα, καὶ προτρέποντος ἐπὶ τὸν πόλεμον, [
εἶν, ἔφη, μοι δοκεῖς γε, ὅτι ταὐτόν ἐστι χιλίων
βάτων κρατήσαντα, πεντήκοντα λύκοις μάχεσθ[

VI. Ψάλτου δὲ τινος εὐημερήσαντος, ἠρώτησαν αὐτὸν, ποδαπός τις αὐτῷ δοκεῖ εἶναι. Μέγας, ἔφη, πληκτὰς ἐν μικρῷ πράγματι.

VII. Ἐπαινοῦντος δέ τινος τὰς Ἀθήνας, ἔφη, καὶ τίς ἂν ταύτην τὴν πόλιν δεόντως ἐπαινοίη, ἣν οὐδεὶς ἔστερξε γενόμενος βελτίων;

VIII. Ἀργείου δέ τινος λέγοντος, ὡς φαυλότεροι γίνονται κατὰ τὰς ἀποδημίας οἱ Λάκωνες, ἐξιστάμενοι τῶν πατρίων νόμων, Ἀλλ' οὐχ ὑμεῖς, ἔφη, εἰς τὴν Σπάρτην ἐλθόντες, χείρονες, ἀλλὰ βελτίονες γίνεσθε.

IX. Ἀλεξάνδρου δὲ κηρύξαντος ἐν Ὀλυμπίᾳ κατιέναι τοὺς φυγάδας ἅπαντας εἰς τὴν ἰδίαν, πλὴν Θηβαίων, Ἀτυχὲς μὲν, ἔφη, ὦ Θηβαῖοι, τὸ κήρυγμα, ἀλλ' ἔνδοξον· μόνους γὰρ ὑμᾶς φοβεῖται Ἀλέξανδρος.

X. Ἐρωτηθεὶς δὲ, τίνος ἕνεκα πρὸ τῶν κινδύνων ταῖς Μούσαις σφαγιάζουσιν, Ὅπως, ἔφη, αἱ πράξεις λόγων ἀγαθῶν τυγχάνωσιν.

ΕΥΡΥΚΡΑΤΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΞΑΝΔΡΙΔΟΥ.

Εὐρυκρατίδας ὁ Ἀναξανδρίδου, πυθομένου τινὸς, διὰ τί περὶ τὰ τῶν συμβολαίων δίκαια ἑκάστης ἡμέρας κρίνουσιν οἱ Ἔφοροι, Ὅπως, ἔφη, καὶ ἐν τοῖς πολεμίοις πιστεύωμεν ἀλλήλοις.

ΖΕΥΞΙΔΑΜΟΥ.

I. Ζευξίδαμος, πυθομένου τινὸς, διὰ τί τοὺς περὶ ἀνδρείας νόμους ἀγράφους τηροῦσι, καὶ τοῖς νέοις ἀπογραψάμενοι οὐ διδόασιν ἀναγινώσκειν, Ὅτι,

ἔφη, συνεθίζεσθαι δεῖ ταῖς ἀνδραγαθίαις κρεῖ
ἢ ταῖς γραφαῖς προσέχειν.

II. Αἰτωλοῦ δέ τινος λέγοντος, ὅτι τοῖς ἀν
γαθεῖν βουλομένοις κρείσσων τῆς εἰρήνης ὁ π
μος, Οὐ μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, ἀλλὰ τούτοις κ
σων ὁ θάνατος τῆς ζωῆς.

ΗΡΩΝΔΟΥ.

Ἡρώνδας, Ἀθήνησιν ἁλόντος τινὸς γραφὴ
γίας, παρὼν καὶ πυθόμενος, ἐκέλευσεν ἐπιδ
αὐτῷ τὸν τὴν ἐλευθερίαν δίκην ἡττηθέντα.

ΘΕΑΡΙΔΟΥ.

Θεαρίδας ξίφος ἀκονῶν, ἠρωτήθη, εἰ ὀξύ
Καὶ, εἶπεν, ὀξύτερον διαβολῆς.

ΘΕΜΙΣΤΕΟΥ.

Θεμιστέας προεῖπε μὲν Λεωνίδῃ τῷ βασιλεῖ
γενησομένην ἀπώλειαν περὶ Θερμοπύλας αὐτοῦ
καὶ τῶν συστρατευομένων αὐτῷ, μάντις ὤν·
πεμπόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ Λεωνίδου εἰς τὴν Λακ
μονα προφάσει τοῦ ἀπαγγεῖλαι τὰ συμβησόμ
ταῖς δ᾽ ἀληθείαις, ἵνα μὴ παραπόληται, οὐκ
σχετο, ἀλλ᾽ εἶπε, Μαχητὴς ἐπέμφθην, οὐκ ἀ
λιαφόρος.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΥ.

I. Θεόπομπος πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, πῶς
τις ἀσφαλῶς τηροίη τὴν βασιλείαν, Εἰ τοῖς μὲ
λοις, ἔφη, μεταδιδοίη παῤῥησίας δικαίας, το
ἀρχομένους κατὰ δύναμιν μὴ περιορῴη ἀδικουμέ

II. Πρὸς δὲ τὸν ξένον τὸν λέγοντα, ὅτι

τοῖς αὑτοῦ πολίταις καλεῖται φιλολάκων; Κρεῖσσον, ἔφη, ἦν σε φιλοπολίτην ἢ φιλολάκωνα καλεῖσθαι.

III. Τοῦ δ' ἐκ τῆς Ἤλιδος πρεσβευτοῦ εἰπόντος, ὅτι διὰ τοῦτ' αὐτὸν ἐξαπέστειλαν οἱ πολῖται, ὅτι μόνος τὸν Λακωνικὸν ἐζήλωσε βίον, Καὶ πότερον, ἔφη, ὁ σὸς ἢ ὁ τῶν ἄλλων πολιτῶν βίος βελτίων ἐστί; τοῦ δὲ εἰπόντος, τὸν αὑτοῦ, Πῶς οὖν ἄν, ἔφη, αὕτη ἡ πόλις σώζοιτο, ἐν ᾗ πολλῶν ὄντων, εἷς μόνος ἀγαθός ἐστι;

IV. Λέγοντος δέ τινος, ὅτι ἡ Σπάρτη σώζεται διὰ τοὺς βασιλεῖς ἀρχικοὺς ὄντας, Οὐκ, ἔφη, ἀλλὰ διὰ τοὺς πολίτας πειθαρχικοὺς ὄντας.

V. Πυλίων δὲ αὐτῷ μείζονας τιμὰς ψηφισαμένων, ἐνέγραψεν, Ὅτι τὰς μὲν μετρίας ὁ χρόνος αὔξει, τὰς δ' ὑπεραιρούσας ἀφανίζει.

ΘΗΡΥΚΙΩΝΟΣ.

Θηρυκίων ἐκ Δελφῶν παραγενόμενος, ἰδὼν τὸ Φιλίππου στρατόπεδον ἐν Ἰσθμῷ τὰ στενὰ κατειληφότος, Κακούς, ἔφη, πυλωρούς ὑμᾶς, ὦ Κορίνθιοι, ἡ Πελοπόννησος ἔχει.

ΘΕΚΤΑΜΕΝΟΥΣ.

Θεκταμένης, καταγνόντων αὐτοῦ θάνατον τῶν ἐφόρων, ἀπῄει μειδιῶν· καί τινος τῶν παρόντων ἐρωτήσαντος, εἰ καὶ καταφρονεῖ τῶν τῆς Σπάρτης νομίμων, Οὐχί, εἶπεν, ἀλλὰ γέγηθα, ὅτι δεῖ με τὴν ζημίαν ἐκτίσαι ταύτην, παρ' οὐδενός οὔτε διαιτήσαντά με, οὔτε δανεισάμενον.

ΙΠΠΟΔΑΜΟΥ.

Ἱππόδαμος, ὅτε Ἆγις Ἀρχιδάμῳ παρετάσσετο, συμπεμφθεὶς τῷ Ἄγιδι εἰς Σπάρτην ἐκεῖ τὰς χρείας παρέχεσθαι, Ἀλλ' οὗτος, ἔφη, οὔτοι κάλλιον θάνατον ἀποθανοῦμαι ὑπὲρ Σπάρτης ἀνδραγαθῶν; ἦν δὲ βεβιωκὼς ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη· καὶ μετὰ ταῦτα λαβὼν τὰ ὅπλα, καὶ στὰς ἐν δεξιᾷ τοῦ βασιλέως, μαχόμενος ἀποθνήσκει.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΙΔΟΥ.

I. Ἱπποκρατίδας πρὸς τὸν τῆς Καρίας σατράπην ἐπιστείλαντα, διότι Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ, ἐπιβουλευόντων τινῶν συνειδὼς, τὴν ἐπιβουλὴν κατασιώπησε, καὶ προσθέντος, πῶς χρήσεται αὐτῷ, ἀντέγραψεν, Εἰ μὲν μέγα τι αὐτὸν ἀγαθὸν πεποίηκας, κατάκτανε· εἰ δὲ μὴ, ἐκ τῆς χώρας ἔκβαλε, δειλὸν πρὸς ἀρετὴν ὄντα.

II. Ἀπαντήσαντος δέ ποτε αὐτῷ μειρακίου, ᾧ ἠκολούθει ἐραστής τις, καὶ διατραπέντος, Μετὰ τοιούτων, ἔφη, βαδίζειν δεῖ, μεθ' ὧν ὀφθεὶς τὴν αὐτὴν χρόαν τηρήσεις.

ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΔΟΥ.

I. Καλλικρατίδας ναύαρχος, τῶν Λυσάνδρου φίλων ἀξιούντων ἐπιτρέψαι αὐτοῖς ἕνα τινὰ τῶν ἐχθρῶν ἀνελεῖν, καὶ λαβεῖν πεντήκοντα τάλαντα, καίτοι σφόδρα δεόμενος χρημάτων εἰς ὀψώνια καὶ ναύταις, οὐ συνεχώρησε. Κλέανδρος δὲ σύμβουλος ὢν, Ἀλλ' ἔγωγε ἂν ἔλαβον, εἶπεν, εἰ σὺ ἤμην· Καὶ γὰρ αὐτός, εἶπεν, εἰ σὺ ἦν.

II. *Παραγενόμενος δὲ πρὸς Κῦρον τὸν νεώτερον ; Σάρδεις, σύμμαχον ὄντα Λακεδαιμονίοις, ἐπὶ ήματα τῷ ναυτικῷ, τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐκέλευσεν ταγγεῖλαι, ὅτι βούλεται Κύρῳ ἐντυχεῖν· ὡς δ᾽ ἤ-υσε πίνειν, Προσμένω, εἶπεν, ἕως ἂν πίῃ. Καὶ τε μὲν ἀπηλλάγη, ὡς ἔγνω οὐχ οἷόν τε εἶναι συμ-ιλεῖν αὐτῷ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, δόξας ἀγροικότερος ναι. Τῇ δ᾽ ἐχομένῃ, ὡς πάλιν αὐτὸν πίνειν ἤκουσε, ὶ οὐ προϊόντα, φήσας, Οὐχ οὕτω σπουδαστέον ήματα λαβεῖν, ὡς μηδὲν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης ποι-ν, ἀπηλλάγη εἰς Ἔφεσον, πολλὰ μὲν ἐπαρώμενος ακὰ τοῖς πρώτοις ἐντρυφηθεῖσιν ὑπὸ βαρβάρων, αὶ διδάξασιν αὐτοὺς ὑβρίζειν διὰ πλοῦτον. Ὤμνυε ι πρὸς τοὺς παρόντας, ὡς, ὅταν πρῶτον εἰς Σπάρ-ην παραγένηται, πάντα ποιήσει ὑπὲρ τοῦ διαλλά-ι τοὺς Ἕλληνας, ὡς φοβερώτεροι τοῖς βαρβάροις ῶν, καὶ παύσαιντο τῆς ἐκείνων ἐπ᾽ ἀλλήλους δεόμε-οι δυνάμεως.*

III. *Ἐρωτηθεὶς δὲ, ὁποῖοι ἄνδρες εἰσὶν οἱ Ἴωνες, λεύθεροι μὲν, ἔφη, κακοὶ, δοῦλοι δὲ ἀγαθοί.*

IV. *Τοῦ δὲ Κύρου τὸν μισθὸν προπέμψαντος οῖς στρατιώταις καὶ ξένια αὐτῷ, μόνον ἔλαβε τὸν ισθὸν, τὰ δὲ ξένια ἀντέπεμψε, φήσας, Μὴ δεῖν ιλίαν αὐτῷ ἰδίαν πρὸς αὐτὸν εἶναι, ἀλλὰ τὴν κοι-νὴν πρὸς ἅπαντας Λακεδαιμονίους γεγονυῖαν, καὶ αὐτῷ ὑπάρχειν.*

V. *Μέλλων δὲ περὶ τὰς Ἀργινούσας ναυμαχεῖν, Ἑρμωνος τοῦ κυβερνήτου εἰπόντος, ὅτι καλῶς ἔχει ἀποπλεῦσαι, αἱ γὰρ τριήρεις τῶν Ἀθηναίων πολλῷ*

πλείους εἰσὶν, εἶπε, Καὶ τί τοῦτο; ἀλλὰ φεύγειν αἰσχρὸν καὶ βλαβερὸν τῇ Σπάρτῃ· μένοντα δὲ ἢ ἀποθανεῖν ἢ νικᾷν, ἄριστον.

VI. Προθυσάμενος δὲ, ὡς ἤκουσε τοῦ μάντεως σημαίνεσθαι διὰ τῶν ἐμπύρων τῷ μὲν στρατῷ νίκην, τῷ δὲ στρατηγοῦντι θάνατον, οὐδὲν καταπλαγεὶς εἶπεν, Οὐ παρ' ἕνα τᾷ Σπάρτᾳ· ἀποθανόντος γάρ μου, οὐδὲν ἡ πατρὶς ἐλαττωθήσεται· εἴξαντος δὲ τοῖς πολεμίοις, ἐλαττωθήσεται. Ἀποδείξας οὖν ἀνθ' ἑαυτοῦ Κλέανδρον ἡγεμόνα, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν συμμαχίαν, καὶ μαχόμενος τελευτᾷ.

ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ.

Κλεόμβροτος ὁ Παυσανίου, ξένου τινὸς ἱεροφερομένου πρὸς τὸν πατέρα περὶ ἀρετῆς, Μέχρι τούτου, εἶπεν, κρείσσων σου ἐστὶν ὁ πατὴρ, μέχρις ἂν καὶ σὺ γεννήσῃς.

ΚΛΕΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΝΑΞΑΝΔΡΙΔΟΥ.

I. Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω τὸν μὲν Ὅμηρον Λακεδαιμονίων εἶναι ποιητὴν ἔφη, τὸν δὲ Ἡσίοδον, τῶν εἱλώτων· τὸν μὲν γὰρ, ὡς χρὴ πολεμεῖν, τὸν δὲ, ὡς χρὴ γεωργεῖν, παρηγγελκέναι.

II. Ἀνοχὰς δὲ ἑφθημέρους πρὸς Ἀργείους ποιησάμενος, φυλάξας αὐτοὺς τῇ τρίτῃ νυκτὶ κοιμωμένους, διὰ τὸ πεποιθέναι ταῖς σπονδαῖς, ἐπέθετο· καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἔλαβεν.

III. Ὀνειδιζόμενος δὲ ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν ὅρκων, οὐκ ἔφη προσομωμοκέναι ταῖς ἡμέραις τὰς νύκτας· ἄλλως τε καὶ ὅ τι ἂν κακόν τις ποιῇ τοὺς πο-

ους, τοῦτο καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις ν ὑπέρτερον νομίζεσθαι.

IV. Συνέβη δ' αὐτῷ τοῦ μὲν Ἄργους, δι' ὃ πατόνδησεν, ἀποπεσεῖν διὰ τὸ τὰς γυναῖκας τὰ τῶν ἱερῶν καθελούσας ὅπλα, τούτοις αὐτὸν ἀασθαι· καὶ ὕστερον δὲ τῶν φρενῶν ἔξω γενόμεδράξασθαί τινος μαχαιρίου, καὶ αὐτὸν ἀνατε-, ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἕως ἐπὶ τοὺς καιρίους τός, καὶ οὕτως ἐκλιπεῖν τὸν βίον γελῶντα καὶ σεόντα.

V. Τοῦ δὲ μάντεως ἀποτρέποντος μὴ ἄγειν ἐπὶ τῶν Ἀργείων πόλιν στράτευμα· τὴν γὰρ ἐπάνοαἰσχρὰν γενήσεσθαι· προσελθὼν τῇ πόλει τὰς πύλας κεκλεισμένας εἶδε, τὰς δὲ γυναῖκας τῶν τειχῶν· Αὕτη σοι, ἔφη, ἡ ἐπάνοδος αἰσχρὰ νεται εἶναι, ἐν ᾗ τῶν ἀνδρῶν τεθνηκότων αἱ γυκες τὰς πύλας κεκλείκασι;

VI. Πρὸς δὲ τοὺς λοιδοροῦντας αὐτὸν τῶν Ἀρων ὡς ἐπίορκον καὶ ἀσεβῆ, Τοῦ μὲν κακῶς λέγειν, , ὑμεῖς κύριοι, τοῦ δὲ κακῶς ὑμᾶς ποιεῖν, ἐγώ.

VII. Τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς Σάμου πρέσβεσι παρακασιν αὐτὸν Πολυκράτει τῷ τυράννῳ πολεμεῖν, καὶ τοῦτο μακρολογοῦσιν, Ὧν εἰρήκατε, ἔφη, τα ἐξ ἀρχῆς οὐ μέμνημαι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰ μέοὐ συνίημι· τὰ δ' ἐπὶ πᾶσιν οὐ δοκιμάζω.

VIII. Πειρατοῦ δὲ καταδραμόντος τὴν χώραν, ὡς ἑάλω, λέγοντος, Ὅτι τροφὴν οὐκ εἶχον τοῖς ρατιώταις παρέχειν, πρὸς τοὺς ἔχοντας σὺν ἑκοντὶ

δ' οὐκ ἂν δόντας, βίᾳ ληψόμενος ἦλθον· ἔφη, .
τομος ἡ πονηρία.

IX. Φαύλου δέ τινος κακῶς αὐτὸν λέγο
Ἆρα διὰ τοῦτο, ἔφη, πάντας σὺ κακῶς λέγεις,
ἀπολογούμενοι μὴ εὐκαιρῶμεν περὶ τῆς σῆς κ
λέγειν.

X. Τῶν δὲ πολιτῶν τινος λέγοντος, ὅτι τὸν
θὸν βασιλέα πάντῃ πάντως πρᾶον εἶναι δεῖ,
οὖν, ἔφη, ἄχρι τοῦ μὴ εὐκαταφρόνητον εἶναι.

XI. Ἑλκυσθεὶς δὲ νόσῳ μακρᾷ, ἐπεὶ καθαί
καὶ μάντεσι προσεῖχε, τὸ πρὶν οὐ προσέχων, θα
ζοντός τινος, Τί θαυμάζεις; ἔφη, οὐ γάρ εἰμι ὁ
τὸς νῦν καὶ τότε· οὐκ ὢν δὲ ὁ αὐτὸς, οὐδὲ τὰ
δοκιμάζω.

XII. Σοφιστοῦ δέ τινος περὶ ἀνδρείας λέγο
πλείων ἐγέλασε· τοῦ δὲ εἰπόντος, Τί γελᾷς, K
μενες, περὶ ἀνδρείας λέγοντος ἀκούων, καὶ τ
βασιλεὺς ὤν; Ὅτι, ἔφη, ὦ ξένε, καὶ ἡ χελιδ
περὶ αὐτῆς ἂν ἔλεγε, τὸ αὐτὸ ἂν ἐποίουν· εἰ δ
τὸς, πολλὴν ἂν εἶχον ἠρεμίαν.

XIII. Τῶν δὲ Ἀργείων τὴν προτέραν ἧτταν
σκόντων ἀναμαχεῖσθαι, Θαυμάζω, ἔφη, εἰ δύο
λαβὼν προσθήκῃ νῦν κρείσσονες ἐγένεσθε, ἢ
σθεν ἦτε.

XIV. Λοιδοροῦντος δέ τινος αὐτὸν, καὶ φή
τος, Θρυπτικὸς εἶ, ὦ Κλεόμενες, Ἀλλὰ κρεῖσ
ἔφη, ἢ ἄδικον εἶναι· σὺ δὲ φιλοχρήματος, κ
περισσὰ κεκτημένος.

XV. Ψάλτην δέ τις αὐτῷ βουλόμενος συστή

ά τε ἄλλα τὸν ἄνδρα ἐπῄνει, καὶ ψάλτην αὐτὸν ἔφη ράτιστον εἶναι τῶν Ἑλλήνων· ὁ δὲ δείξας τινὰ τῶν λησίων, Νὴ τοὺς θεοὺς, ἔφη, οὗτος παρ᾽ ἐμοὶ ωμοποιός.

XVI. Μαιάνδρου δὲ τοῦ τῆς Σάμου τυράννου ιὰ τὴν Περσῶν ἔφοδον εἰς Σπάρτην φυγόντος, καὶ πιδείξαντος, ὅσα κεκομίκει χρήματα, χαριζομένου ε, ὅσα βούλεται, ἔλαβε μὲν οὐδὲν, εὐλαβούμενος ὲ, μὴ ἑτέροις τισὶ τῶν ἀστῶν διαδῷ, πορευθεὶς ιὶ τοὺς Ἐφόρους, Ἄμεινον, ἔφη, εἶναι τῇ Σπάρτῃ, ὸν ξένον ἑαυτοῦ Σάμιον ἀπαλλάττεσθαι τῆς Πελοοννήσου, ἵνα μὴ πείσῃ τινὰ τῶν Σπαρτιατῶν καιὸν γενέσθαι. Οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν τὸν Μαίανδρον αὐτῆς ἡμέρας.

XVII. Εἰπόντος δέ τινος, Διὰ τί πολεμοῦντας μῖν Ἀργείους πολλάκις κρατήσαντες οὐκ ἀνῃρήκατε; Οὐδ᾽ ἀνέλοιμεν, ἔφη, ὡς ἂν γυμναστὰς τοῖς νέοισιν ἔχοιμεν.

XVIII. Πυνθανομένου δέ τινος αὐτοῦ, διὰ τί Σπαρτιάται τοῖς θεοῖς οὐκ ἀνατιθέασι τὰ ἀπὸ τῶν πολεμίων σκῦλα, Ὅτι, ἔφη, ἀπὸ δειλῶν ἐστι· τὰ γὰρ ἀπὸ τῶν κεκτημένων διὰ δειλίαν θηραθέντα, ὔτε τοὺς νέους ὁρᾷν καλὸν, οὔτε τοῖς θεοῖς ἀναιθέναι.

ΚΛΕΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ.

Κλεομένης ὁ Κλεομβρότου, διδόντος αὐτῷ τινος αχίμους ἀλεκτρυόνας, καὶ λέγοντος, ὅτι μαχόμενοι ἀποθνήσκουσι περὶ νίκης, Τῶν κατακτεινόντων τοίνυν αὐτούς τινας δός μοι, ἐκεῖνοι γὰρ τούτων ἀμείνους.

ΛΑΒΩΤΟΥ.

Λάβωτος, μακρολογοῦντός τινος, εἶπε, μικρῶν πέρι μεγάλα φροιμιάζῃ; ὅσον γὰρ εἶ[...] γμα, τοσοῦτον καὶ ὁ λόγος, ᾧ χρῆσαι.

ΛΕΩΤΥΧΙΔΟΥ.

I. Λεωτυχίδας ὁ πρῶτος, λέγοντός τινο[...] ἐστὶν εὐμετάβολος, Διὰ τοὺς καιρούς, ἔφη, [...] ὑμεῖς, διὰ τὴν αὐτῶν κακίαν.

II. Πρὸς δὲ τὸν ἐρωτῶντα, πῶς ἄν τις μ[...] διαφυλάσσοι τὰ παρόντα τῶν ἀγαθῶν, εἶπεν, πάντα τῇ τύχῃ πιστεύοι.

III. Ἐρωτηθεὶς δὲ, τί δεῖ μάλιστα μαν[...] τοὺς ἐλευθέρους παῖδας, Ταῦτ', ἔφη, ὅσ' ἂν [...] ὠφελήσειαν ἄνδρας γενομένους.

IV. Πυνθανομένου δέ τινος, διὰ τίνα ὀλιγοποτοῦσιν οἱ Σπαρτιᾶται, ἔφη, Ἵνα μὴ ὑπὲρ ἡμῶν βουλεύωνται, ἀλλ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἄλλ[...]

ΛΕΩΤΥΧΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΩΝΟΣ

I. Λεωτυχίδας ὁ Ἀρίστωνος, πρὸς τὸν ε[...] ὅτι, Κακῶς σε οἱ τοῦ Δημαράτου λέγουσι, Μ[...] θεούς, ἔφη, οὐ θαυμάζω, καλῶς γὰρ λέγειν ἂν αὐτῶν δυνηθείη.

II. Τῇ δ' ἐγγυτέρω πύλῃ δράκοντος πε[...] κλεῖν ἑλιχθέντος, καὶ τῶν μάντεων τέρας ἀπο[...] μένων εἶναι, Οὔτι ἔμοιγ', ἔφη, δοκεῖ, ἀλλ' εἰ [...] τῷ δράκοντι περιειλίχθη, τέρας ἂν ἦν.

III. Πρὸς Φίλιππον τὸν ὀρφεοτελεστὴν [...] λῶς πτωχὸν ὄντα, λέγοντα δ', ὅτι οἱ παρ' αὐτ[...]

θέντες μετὰ τὴν τοῦ βίου τελευτὴν εὐδαιμονοῦσι, Τί οὖν, ὦ ἀνόητε, εἶπεν, οὐ τὴν ταχίστην ἀποθνήσκεις, ἵνα ἀναπαύσῃ κακοδαιμονίαν τε καὶ πενίαν κλαίων;

ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΥΚΡΑΤΙΔΑ.

I. Λέων ὁ Εὐρυκρατίδα, ἐρωτηθεὶς, ποίαν τις ἐν πόλιν οἰκήσας ἀσφαλῶς οἰκοίη, Ὅπου, ἔφη, μήτε πλείω μήτε ἐλάσσονα κεκτήσονται οἱ ἐνοικοῦντες· καὶ ὅπου τὸ μὲν δίκαιον ἰσχύσει, τὸ δὲ ἄδικον ἀσθενὲς ἔσται.

II. Ὁρῶν δὲ τοὺς ἐν Ὀλυμπίᾳ δρομεῖς σπουδάζοντας περὶ τὴν ἄφεσιν, ἵνα πλεονεκτήσωσιν, Ὅσῳ μᾶλλον, ἔφη, οἱ δρομεῖς σπουδάζουσι περὶ τῆς ταχυτῆτος, ἢ περὶ τῆς δικαιοσύνης;

III. Ἀκαίρως δέ τινος περὶ πραγμάτων οὐκ ἀχρήστων διαλεχθέντος, Ὦ ξένε, εἶπεν, οὐκ ἐν δέοντι χρῇ τῷ δέοντι.

ΛΕΩΝΙΔΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΞΑΝΔΡΙΔΑ.

I. Λεωνίδας ὁ Ἀναξανδρίδα, ἀδελφὸς δὲ Κλεομένους, πρός τινα εἰπόντα, Πλὴν τοῦ βασιλεύειν ἡμῶν οὐδὲν διαφέρεις, Ἀλλ' οὐκ ἄν, ἔφη, εἰ μὴ βελτίων ὑμῶν ἤμην, ἐβασίλευον.

II. Τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Γοργοῦς πυνθανομένης, ὅτε εἰς Θερμοπύλας ἐξῄει τῷ Πέρσῃ μαχούμενος, εἴ τι αὐτῇ ἐντέλλεται, ἔφη, Ἀγαθοῖς γαμεῖσθαι καὶ ἀγαθὰ τίκτειν.

III. Λεγόντων δὲ τῶν Ἐφόρων, ὀλίγους ἄγειν αὐτὸν εἰς Θερμοπύλας, ἔφη, Πολλοὶ πρὸς ἣν βαδίζομεν πρᾶξιν.

IV. Πάλιν δὲ αὐτῶν εἰπόντων, τί διέγνωκας ποιεῖν; Τὰς παρόδους τῶν βαρβάρων λύειν, τῷ λόγῳ, ἔφη, τῷ δ᾽ ἔργῳ, ἀποθανοὺ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων.

V. Γενόμενος δὲ ἐν Θερμοπύλαις, πρὸ συστρατιώτας εἶπε, Λέγοντι τὸν βάρβαρον ἐγ νόμενον, ἄμμε δὲ χρονοτριβέειν· ἤδη γὰρ τοὺς βαρβάρους, ἢ αὐτοὶ τεθνάναι μέλλομε

VI. Λέγοντος δέ τινος, Ἀπὸ τῶν ὀϊσ τῶν βαρβάρων οὐδὲ τὸν ἥλιον ἰδεῖν ἐστιν· ἔφη, χάριεν, εἰ ὑπὸ σκίαν αὐτοῖς μαχεσόμ

VII. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, Πάρεισιν ἐ Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ἡμεῖς αὐτῶν ἐγγύς.

VIII. Εἰπόντος δέ τινος, Πρὸς πολ νίδα, μετ᾽ ὀλίγων διακινδυνεύσων οὔτ μὲν οἴεσθέ με, ἔφη, τῷ πλήθει, οὐδ λὰς ἀρκεῖ· βραχεῖα γὰρ μοῖρα τοῦ ἐκ ἐστίν· εἰ δὲ ταῖς ἀρεταῖς, καὶ οἱ

τὰ αὐτὰ λέγοντος

ιυλομένου δ' αὐτοῦ ἤδη τοῖς πολεμίοις , οἱ πολέμαρχοι πρὸς αὐτὸν ἔφασαν, ὅτι ιν αὐτὸν τοὺς ἄλλους συμμάχους. Οὐ άρεισιν οἱ μάχεσθαι μέλλοντες; ἢ οὐκ ἶνοι πρὸς τοὺς πολεμίους μάχονται οἱ ς αἰδούμενοι καὶ φοβούμενοι;

Τοῖς δὲ στρατιώταις παρήγγειλεν, Ἀρι- ι ὡς ἐν ᾅδου δειπνοποιησομένους.

ρωτηθεὶς δὲ, διὰ τί οἱ ἄριστοι τὸν ἔν- ον τῆς ἀδόξου προκρίνουσι ζωῆς, Ὅτι, , τῆς φύσεως ἴδιον, τὸ δὲ, αὐτῶν εἶναι

ούς δὲ ἠϊθέους βουλόμενος σῶσαι, καὶ ἄντικρυς οὐκ ἀνεξομένους, σκυτάλας να αὐτῶν πρὸς τοὺς Ἐφόρους ἔπεμψε. ιείων δὲ τρεῖς ἐβουλήθη διασῶσαι· οἱ δὲ ες οὐκ ἠνέσχοντο λαβεῖν τὰς σκυτάλας· πεν, Οὐ κῆρυξ, ἀλλὰ μαχητὰς ἀκολού- ὁ δεύτερος, Αὐτοῦ μένων, κρείσσων ἂν ρίτος, Οὐχ ὕστερος τούτων, πρῶτος δε

ΛΟΧΑΓΟΥ.

ς ὁ Πολυαινίδου καὶ Σείρωνος [illegible] τός τινος αὐτῷ, ὅτι τῶν υἱῶν [illegible] Ἰάλαι ᾔδειν, ἔφη, ὅτι ἀποθ[illegible]

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ.

[illegible]

ου τάξιν μετάγειν, καὶ καλοκἀγαθικοῦ
σθαι· ἀβροδίαιτοι γὰρ ἦσαν. δύο σκύλα-
θρεψε τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ μητρὸς γενομέ-
αὶ τὸν μὲν εἴθισε περὶ λιχνείας, οἴκοι ἐάσας
ἐπαγόμενος ἤσκησε περὶ κυνηγέσια. ἔπειτα
ὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔθηκεν ἀκάνθας καὶ λι-
ς τινὰς, ἀφῆκε δὲ καὶ λαγών· ἐπὶ τὰ συνήθη δ'
έρου ὁρμήσαντος, καὶ θατέρου τὸν λαγὼν χει-
αμένου, εἶπεν, Ὁρᾶτε, ὦ πολῖται, ὅτι ταυτοῦ
νους ὑπάρχοντες, ἐν τῇ τοῦ βίου ἀγωγῇ παρὰ πολὺ
λλήλων διάφοροι ἀπέβησαν καὶ ποιητικωτέρα τῆς
ρύσεως ἡ ἄσκησις πρὸς τὰ καλὰ τυγχάνει; Τινὲς δὲ
φασιν, ὡς οὐ παρῆγε σκύλακας, οἳ ἐκ τῶν αὐτῶ
γεγονότες ἐτύγχανον, ἀλλ' ὁ μὲν ἐξ οἰκουρῶν, ἐτ
ρος δὲ κυνηγετῶν· κἄπειτα τὸν μὲν ἐκ τοῦ χείρο
γένους πρὸς τὰ κυνηγέσια ἤσκησε, τὸν δὲ ἐκ τοῦ
μείνονος περὶ λιχνείας μόνον ἤσκησεν· εἶθ' ἑκατ
ἐφ' ἃ εἴθιστο ὁρμήσαντος, φανερὸν ποιήσας,
ἡ ἀγωγὴ πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ χείρω συλλαμβα
εἶπεν, Οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς, ὦ πολῖται, οὐδὲν
τοῖς πολλοῖς θαυμαζομένη εὐγένεια, καὶ τὸ
ρακλέους εἶναι, ὀνίνησιν, εἰ μὴ πράττομε
ἐκεῖνος ἁπάντων ἀνθρώπων ἐπιδοξότερος κ
στερος ἐφάνη, ἀσκούμενοι καὶ μανθάνοντ
ὅλου τοῦ βίου.

II. Ἀναδασμὸν δὲ τῆς γῆς ποιήσας,
ἴσον κλῆρον τοῖς πολίταις νείμας, λέγε
ποτε χρόνῳ τὴν χώραν διερχόμενος ἐξ ἀ
τι τεθερισμένην, ἰδὼν τοὺς σωροὺς τ

καὶ ὁμαλοὺς, ἡσθῆναι, καὶ μειδιάσαντα ὡς τοὺς παρόντας, ὡς ἡ Λακωνικὴ φαίνεται πολλῶν ἀδελφῶν εἶναι νεωστὶ νενεμη-

Καὶ τῶν χρεῶν δὲ ἀποκοπὰς εἰσηγησάμενος, ε καὶ τὰ κατ' οἶκον ὄντα πάντα ἐξ ἴσου διίκεως παντάπασιν ἐξέλοι τὸ ἄνισον καὶ ἀνώ- Ἐπεὶ δὲ χαλεπῶς ἑώρα προσδεξομένους τὴν ἀφαίρεσιν, τό τε χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν ἠκύρωσε, μόνῳ δὲ τῷ σιδήρῳ προσέταξε καὶ μέχρις οὗ δεῖ ἔχειν τὴν ὅλην ὕπαρξιν μβὴν τούτου, περιώρισε. Τούτου δὲ γενομένου τῆς Λακεδαίμονος ἀδικία πᾶσα· οὔτε μιν, οὔτε δωροδοκεῖν, οὔτε ἀποστερεῖν ἢ ἠδύνατό τις, ἃ μήτε κατακρύψαι δυνατὸν κτήσασθαι ζηλωτὸν, μήτε χρήσασθαι, μήτε ἐξάγειν ἢ ἐπάγειν ἀσφαλές. Πρὸς καὶ ἁπάντων τῶν περισσῶν ξενηλασίαν · διὸ οὔτε ἔμπορος, οὔτε σοφιστὴς, οὔτε ἀγύρτης, οὔτε τῶν κατασκευασμάτων δημιουργὸς εἰσῄει εἰς τὴν Σπάρτην. Οὐδὲ γὰρ νόμι αὐτοῖς εὔχρηστον εἴασε, μόνον δὲ τὸ σιεἰσηγήσατο, ὃ ἐστι μνᾶ ὁλκῇ Αἰγιναία, δυχαλκοῖ τέσσαρες.

Ἐπιθέσθαι δὲ τῇ τρυφῇ καὶ τὸν ζῆλον ἀ- τοῦ πλούτου διανοηθεὶς, τὰ συσσίτια εἰσ- Πρὸς γοῦν τοὺς ἐπιζητοῦντας, διὰ τί συνεστήσατο, καὶ μεθ' ὅπλων κατ' ὀλίγους ἴτας διήρηκεν, Ὅπως, εἶπεν, ἐξ ἑτοίμου τὰ

παραγγελλόμενα δέχωνται, καὶ ἐάν τι ἐν ὀλίγοις ἢ τὸ ἀμπλάκημα· ἰσομοιρία καὶ πόσεως ἢ, καὶ μήτε πόσει τινὶ ἢ μηδὲ στρωμνῇ ἢ σκεύεσιν, ἢ ἄλλῳ τι πλέον ἔχῃ ὁ πλούσιος τοῦ πένητος.

V. Ἄζηλον δὲ ποιήσας τὸν πλοῦτο δὲ χρῆσθαι οὐδὲ ἐπιδεῖξαι δυναμένου τοὺς συνήθεις, Ὡς καλόν ἐστιν, ὦ ἑτα ἔργων ἐπιδεῖξαι τὸν πλοῦτον, ὁποῖός θεία, ὅτι τυφλός.

VI. Παρεφύλαξε δὲ, ὥστε μηδὲ οἴκ σαντας ἐξεῖναι βαδίζειν ἐπὶ τὰ συσσίτι μένους ἑτέρων ἐδεσμάτων ἢ πομάτων· οἱ λοιποὶ τὸν μὴ πιόντα ἢ φαγόντα με ἀκρατῆ καὶ πρὸς τὴν κοινὴν ἀπομαλα αιταν· ἐζημιοῦτο δὲ καὶ ὁ φανερός γε δος οὖν μετὰ πολὺν χρόνον τοῦ βασιλέ τος ἀπὸ στρατείας· καταπεπολεμήκει βουλομένου παρὰ τῇ γυναικὶ μιᾷ ἡμέ καὶ μεταπεμπομένου τὰς μερίδας, οὐ πολέμαρχοι· μεθ' ἡμέραν δὲ φανεροῦ γ ἐφόροις, ἐζημιώθη ὑπ' αὐτῶν.

VII. Πρὸς οὖν τὰ τοιαῦτα τῶν νε χαλεπήναντες οἱ εὔποροι, ἐπισυνέστησ σφήμουν αὐτὸν, καὶ ἔβαλον καταλεῖ νοι· διωκόμενος δὲ διέπεσε διὰ τῆς ἀγ μὲν ἄλλους ἔφθασεν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς χα νᾶς καταφυγών· Ἄλκανδρος δὲ ἐπιστρα διώκων, τῇ βακτηρίᾳ τὸν ὀφθαλμὸν ἐξ

Τοῦτον δὲ κοινῷ δόγματι παραλαβὼν ἐπὶ τιμωρίᾳ,
οὔτε κακῶς διέθηκεν, οὔτε ἐμέμψατο, συνδιαιτώμενον
δὲ ἔχων, ἀπέδειξεν ἐπαινέτην αὐτοῦ τε καὶ τῆς διαίτης
ἣν εἶχε, σὺν αὐτῷ, καὶ καθόλου τῆς ἀγωγῆς ἐραστήν.
Τοῦ δὲ πάθους ὑπόμνημα ἱδρύσατο ἐν τῷ τῆς Χαλ-
κιοίκου τεμένει ἱερὸν Ἀθηνᾶς, Ὀπτιλλέτιν προσαγο-
ρεύσας· τοὺς γὰρ ὀφθαλμοὺς ὀπτίλους οἱ τῇδε Δω-
ριεῖς λέγουσι.

VIII. Ἐρωτηθεὶς δέ, διὰ τί οὐκ ἐχρήσατο νόμοις
ἐγγράφοις, Ὅτι, ἔφη, οἱ πεπαιδευμένοι καὶ ἀχθέν-
τες τῇ προσηκούσῃ ἀγωγῇ τὸ τοῦ καιροῦ χρήσιμον
δοκιμάζουσι.

IX. Πάλιν δ' ἐπιζητούντων τινῶν, διὰ τί ὀρο-
φὴν ἀπὸ πελέκεως ταῖς οἰκίαις ἐπιτιθέναι προσέταξε,
θύραν δὲ ἀπὸ πρίονος μόνου καὶ μηδενὸς τῶν ἄλ-
ων ἐργαλείων, Ὅπως ἄν, ἔφη, μετριάζοιεν οἱ πολῖ-
ι περὶ πάντα, ὅσα εἰς τὴν οἰκίαν εἰσάγουσι, καὶ
δὲν τῶν παρ' ἄλλοις ζηλουμένων ἔχωσιν.

X. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς συνηθείας φασὶ καὶ Λεω-
δην τὸν πρῶτον βασιλέα δειπνοῦντα παρά τινι,
εασάμενον τῆς στέγης τοῦ οἴκου τὴν παρα-
ν πολυτελῆ καὶ φατνωματικήν, ἐρωτῆσαι τὸν
Εἰ τετράγωνα παρ' αὐτοῖς ξύλα φύεται.

. Ἐρωτηθεὶς δέ, διὰ τί ἐκώλυσεν ἐπὶ τοὺς
πολεμίους πολλάκις στρατεύεσθαι, ἔφη, Ἵνα
άκις ἀμύνεσθαι συνεθιζόμενοι, ἔμπειροι πο-
ένωνται. Διὸ καὶ Ἀγησιλάου ἔγκλημα οὐ
οξεν εἶναι, ταῖς εἰς τὴν Βοιωτίαν συνεχέσιν

εἰσβολαῖς καὶ στρατείαις τοὺς Θηβαίους ἀντιπ Λακεδαιμονίοις κατασκευάσαντος.

XII. Ἄλλου δὲ ἐπιζητοῦντος, διὰ τί σώματ παρθένων δρόμοις καὶ πάλαις καὶ βολαῖς δίσκ ἀκοντίων διεπόνησεν, Ἵν', ἔφη, ἡ τῶν γεννω ῥίζωσις, ἰσχυρὰν ἐν ἰσχυροῖς σώμασιν ἀρχὴν λ σα, καλῶς βλαστάνῃ· αὗταί τε μετὰ ῥώμης το κους ὑπομένουσαι, ῥᾳδίως τε ἅμα καὶ καλῶς ζωνται πρὸς τὰς ὠδῖνας· καὶ εἴ τις ἀνάγκη γέ δύνωνται ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς πα μάχεσθαι.

XIII. Μεμφομένων δέ τινων τὴν γύμνωσ παρθένων ἐν ταῖς πομπαῖς, καὶ τὴν αἰτίαν ζ των, Ἵν', ἔφη, τὰ αὐτὰ τοῖς ἀνδράσιν ἐπιτη σαι, μηδὲν μεῖον ἔχωσι μήτε κατὰ σώματος καὶ ὑγείαν, μήτε κατὰ ψυχῆς φιλοτιμίαν κα τήν· δόξης δὲ τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑπερφρο Ὅθεν καὶ περὶ Γοργοῦς ἱστορεῖται τῆς Λεω γυναικὸς τοιοῦτον· εἰπούσης γάρ τινος, ὡς ξένης πρὸς αὐτὴν ὡς, Μόναι τῶν ἀνδρῶν ὑμεῖς αἱ Λάκαιναι, ἀπεκρίνατο, Μόναι γὰρ ἄνδρας τίκτομεν.

XIV. Εἴρξας δὲ τοὺς ἀγάμους τῆς ἐν τα μνοπαιδίαις θέας, καὶ ἀτιμίαν προσθεὶς, π πρόνοιαν ἐποιήσατο τῆς παιδοποιΐας· τιμῆς θεραπείας, ἣν νέοι πρεσβυτέροις παρεῖχον, ἐστ Καὶ τὸ πρὸς Δερκυλλίδαν ῥηθὲν οὐδεὶς ἐμέμ καίπερ εὐδόκιμον ὄντα στρατηγόν· ἐπιόντι γο

τῶν νεωτέρων τις ἕδρας οὐχ ὑπεῖξεν, εἰπὼν, Οὐδὲ ἐμοὶ σὺ τὸν ὑπείξοντα ἐγέννησας.

XV. Πυνθανομένου δέ τινος, διὰ τί τὰς κόρας μοθέτησεν ἀπροίκους ἐκδίδοσθαι, Ὅπως, ἔφη, ε δι' ἔνδειαν ἄγαμοί τινες ἐαθῶσι, μήτε διὰ πευσίαν σπουδάζωνται, ἕκαστος δὲ εἰς τὸν τρό τῆς παιδὸς ἀφορῶν, ἀρετῇ τὴν αἵρεσιν ποιαι. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸν καλλωπισμὸν τῆς πός ἀπήλασεν.

XVI. Ὁρίσαντος δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν χρόνον τῶν γαμουμένων καὶ τῶν γαμούντων, πρὸς τὸν ζηντα, Ἵν', ἔφη, τὰ γεννώμενα ἰσχυρὰ ᾖ ἐκ τελείων νώμενα.

XVII. Πρὸς δὲ τὸν θαυμάζοντα, διότι τὸν γεηκότα ἀπεῖρξε μὴ συγκοιμᾶσθαι τῇ γεγαμημένῃ, σέταξε δὲ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας συνεῖναι τοῖς κιώταις, καὶ τὰς νύκτας ὅλας συναναπαύεσθαι, δὲ νύμφῃ κρύφα καὶ μετ' εὐλαβείας συνεῖναι, ως, ἔφη, καὶ τοῖς σώμασιν ἰσχυροὶ ὦσι, διακο μὴ γενόμενοι, καὶ τῷ φιλεῖν ἀεὶ καινοὶ ὑπάρι, καὶ τὰ ἔγγονα ἐῤῥωμενέστερα παρέχωσι.

XVIII. Καὶ τὸ μὲν μύρον ἐξέλασεν, ὡς τοῦ ἐλαίου ορὰν καὶ ὄλεθρον· τὴν δὲ βαφικὴν, ὡς κολααν αἰσθήσεως.

XIX. Πᾶσι δὲ τοῖς περὶ τὸν τοῦ σώματος καλπισμὸν δημιουργοῖς ἀνεπίβατον ἐποίησε τὴν Σπάρ, ὡς διὰ τῆς κακοτεχνίας τὰς τέχνας λυμαινοτοις.

XX. Τοσαύτη δ' ἦν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους

σωφροσύνη τῶν γυναικῶν, καὶ τοσοῦτον ἀπεῖχε τ
ὕστερον περὶ αὐτὰς εὐχερείας, ὡς πρότερον ἄπιστ
εἶναι τὸ τῆς μοιχείας παρ᾽ αὐταῖς. Καὶ λόγος ἀπ
μνημονεύεται Γεραδάτα τινὸς Σπαρτιάτου τῶν σφ
δρα παλαιῶν, ὃς ἐρωτηθεὶς ὑπὸ ξένου, τί πάσχο
σιν οἱ μοιχοὶ παρ᾽ αὐτοῖς, οὐδὲν γὰρ ὁρᾶν περὶ το
των νενομοθετημένον ὑπὸ Λυκούργου· εἶπεν, Ο
δεὶς, ὦ ξένε, γίνεται μοιχὸς παρ᾽ ἡμῖν. Ἐκείνου
ὑπολαβόντος, Ἂν οὖν γένηται, ταὐτὸν ἔφη ὁ Γερ
δάτας, Πῶς ἄν, ἔφη, μοιχὸς ἐν Σπάρτῃ γένοιτ
ἐν ᾗ πλοῦτος μὲν καὶ τρυφὴ καὶ καλλωπισμὸς ἀτιμ
ζονται, αἰδὼς δὲ καὶ εὐκοσμία καὶ τῶν ἡγουμέν
πειθὼ πρεσβεύονται;

XXI. Πρὸς δὲ τὸν ἀξιοῦντα δημοκρατίαν ἐν
πόλει καταστήσασθαι ὁ Λυκοῦργος εἶπε, Σὺ πρῶ
ἐν τῇ οἰκίᾳ σου ποίησον δημοκρατίαν.

XXII. Πυνθανομένου δέ τινος, διὰ τί μι
οὕτω καὶ εὐτελεῖς ἔταξε τὰς θυσίας, Ὅπως, ἔφη,
δέποτε τιμῶντες τὸ θεῖον διαλείπωμεν.

XXIII. Μόνα δὲ ταῦτα τῶν ἀθλημάτων ἐφ
αὐτοῦ τοῖς πολίταις ἀγωνίζεσθαι, ὅπου ἡ χεὶ
ἀνατείνεται, ἐπύθετό τις τὴν αἰτίαν· ὁ δὲ,
εἶπε, μηδεὶς αὐτῶν ἐν τῷ πονεῖν ἀπαυδᾷν ἐθ

XXIV. Ἐρωτῶντος δέ τινος, διὰ τί πυκ
ταστρατοπεδεύειν κελεύει, Ὅπως, εἶπε, πλε
ἐχθροὺς βλάπτοιμεν.

XXV. Ἄλλου δ᾽ ἐπιζητοῦντος, διὰ τί
μαχεῖν ἀπεῖπε, Ἵνα, ἔφη, μὴ ὑπὸ γυναικ

δὸς ἢ τινος παραπλησίου ἀνθρώπου οἱ ἀμείνονες ἀποθνήσκουσιν.

XXVI. Τοῖς δὲ συμβουλευομένοις τῶν Θηβαίων περὶ τῆς ἱερουργίας καὶ τοῦ πένθους, ἣν ποιοῦνται τῇ Λευκοθέᾳ, συνεβούλευσεν, Εἰ μὲν θεὸν ἡγοῦνται, μὴ θρηνεῖν· εἰ δὲ ἄνθρωπον, μὴ ἱερουργεῖν ὡς θεῷ.

XXVII. Πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητοῦντας τῶν πολιτῶν, Πῶς ἂν πολεμίων ἔφοδον ἀλεξοίμεθα; Ἐὰν πτωχοὶ, ἔφη, ἦτε, καὶ μὴ μεῖζον ἅτερος θατέρου ἐρείνῃ.

XXVIII. Καὶ πάλιν ἐπιζητούντων περὶ τειχῶν, Οὐκ, ἔφη, πόλιν εἶναι ἀτείχιστον, ἥτις ἀνδράσι καὶ οὐ πλίνθοις ἐστεφάνωται.

XXIX. Ἐπεμέλοντο δὲ οἱ Σπαρτιᾶται καὶ τῆς κόμης, ἀπομνημονεύοντές τινα Λυκούργου λόγον περὶ τούτου, Ὅτι τοὺς μὲν καλοὺς, εὐπρεπεστέρους ποιεῖ, τοὺς δὲ αἰσχροὺς, φοβερωτέρους.

XXX. Παρήγγειλε δὲ ἐν τοῖς πολέμοις τρεψαμένους καὶ νικήσαντας μέχρι τοῦ βεβαιώσασθαι τὸ νίκημα, ἐπιδιώκειν, εἶτα εὐθὺς ἀναχωρεῖν· οὔτε γενναῖον, οὔτε Ἑλληνικὸν φονεύειν τοὺς παρακεχωρηκότας φάσκων, καὶ χρήσιμον· εἰδότας γὰρ τοὺς μαχομένους, ὅτι φείδονται μὲν τῶν ἐνδιδόντων, ἀναιροῦσι δὲ τοὺς ὑφισταμένους, τοῦ μένειν τὸ φεύγειν λυσιτελέστερον ἡγήσεσθαι.

XXXI. Πυνθανομένου δέ τινος, διὰ τί τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς ἀπηγόρευσε σκυλεύειν, Ὅπως, ἔφη, μὴ κυπτάζοντες περὶ τὰ σκῦλα, τῆς μάχης

ἀμελῶσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν πενίαν ἅμα τῇ τάξει σώζωσι.

ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ.

I. Λύσανδρος, προσπέμψαντος αὐτῷ τοῦ νυσίου δύο στολὰς, καὶ κελεύσαντος ἣν βούλεται σθαι τῇ θυγατρὶ κομίζειν, Αὐτὴν ἐκείνην, ἔφη, τιον αἱρήσεσθαι· καὶ λαβὼν ἀμφοτέρας, ἀπῆλ

II. Ὁ δὲ Λύσανδρος, δεινὸς σοφιστὴς γενόμ καὶ ἀπάταις τὰ πολλὰ ποικίλλων, τὸ δίκαιον ἐν νῳ τῷ λυσιτελεῖ τιθέμενος, καὶ τὸ καλὸν ἐν τῷ φέροντι, Τὸ ἀληθὲς, ἔλεγε, τοῦ ψεύδους κρεῖ εἶναι, ἑκατέρου δὲ τῇ χρείᾳ τὴν ἀξίαν καὶ τὴ μὴν ὁρίζεσθαι.

III. Πρὸς δὲ τοὺς ψέγοντας αὐτὸν ἐπὶ τῷ δ πάτης τὰ πλεῖστα πράττειν, ὡς ἀνάξιον τοῦ Ἡ κλέους, καὶ δόλῳ οὐκ ἄντικρυς κατορθοῦντα, γ ἔλεγεν, Ὅπου μὴ ἐφικνεῖται ἡ λεοντῆ, προσραπ εἶναι τὴν ἀλωπεκῆν.

IV. Ἀπομεμφομένων δ' ἑτέρων αὐτὸν ἐπὶ παραβάσεσι τῶν ὅρκων, οὓς ἐν Μιλήτῳ ἐποιήσ ἔλεγε, Τοὺς μὲν παῖδας ἀστραγάλοις δεῖ ἐξαπα τοὺς δὲ ἄνδρας ὅρκοις.

V. Νικήσας δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἐξ ἐνέδρας Αἰγὸς ποταμοὺς καὶ λιμῷ πιέσας αὐτοὺς, παρ σατο τὴν πόλιν, καὶ ἔγραψε τοῖς ἐφόροις, Ἑαλώ τι ταὶ Ἀθᾶναι.

VI. Πρὸς Ἀργείους δὲ περὶ γῆς ὅρων ἀμφι τοῦντας πρὸς Λακεδαιμονίους, καὶ δικαιότερα γειν αὐτῶν φάσκοντας, σπασάμενος τὴν μάχα

Ὁ ταύτης, ἔφη, κρατῶν, βέλτιστα περὶ γῆς ὅρων διαλέγεται.

VII. Τοὺς δὲ Βοιωτοὺς ἐπαμφοτερίζοντας, ὅτε διῄει τὴν χώραν, ὁρῶν, προσέπεμψε, πυνθανόμενος, πότερον ὀρθοῖς τοῖς δόρασιν ἢ κεκλιμένοις διαπορεύηται τὴν χώραν αὐτῶν.

VIII. Μεγαρέως δὲ ἀνδρὸς ἐν τῷ κοινῷ συλλόγῳ παῤῥησίᾳ χρησαμένου πρὸς αὐτὸν, Οἱ λόγοι σου, εἶπεν, ὦ ξένε, πόλεως δέονται.

IX. Ἐπεὶ δὲ Κορινθίων ἐφεστώτων διερχόμενος παρὰ τὰ τείχη τοὺς Λακεδαιμονίους ἑώρα προσβάλλειν ὀκνοῦντας, καὶ λαγώς τις ὤφθη διαπηδῶν τὴν τάφρον, Οὐκ αἰσχύνεσθε, εἶπεν, ὦ Σπαρτιᾶται, τοιούτους φοβούμενοι πολεμίους, ὧν δι᾽ ἀργίαν οἱ λαγωοὶ τοῖς τείχεσιν ἐγκαθεύδουσιν;

X. Ἐν δὲ Σαμοθρᾴκῃ χρηστηριαζομένῳ αὐτῷ ὁ ἱερεὺς ἐκέλευσεν εἰπεῖν, ὅ τι ἀνομώτατον ἔργον αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ πέπρακται· Πότερον οὖν σοῦ τοῦτο κελεύσαντος ἢ τῶν θεῶν τοῦτο δεῖ ποιεῖν; ἐπηρώτησε. Φαμένου δὲ, Τῶν θεῶν· Σὺ τοίνυν, ἔφη, ἐκποδών μοι κατάστηθι, κἀκείνοις ἐρῶ, ἐὰν πυνθάνωνται.

XI. Πέρσου δ᾽ ἐρωτήσαντος, ποίαν μάλιστα ἐπαινεῖ πολιτείαν, Ἥτις, ἔφη, τοῖς ἀνδρείοις καὶ δειλοῖς τὰ προσήκοντα ἀποδίδωσι.

XII. Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα, ὅτι ἐπαινοίη αὐτὸν καὶ ὑπερασπάζοιτο, Δύο βοῦς, ἔφη, ἐν ἀγρῷ ἔχω· σιγώντων δ᾽ ἀμφοτέρων, ἀκριβῶς ἐπίσταμαι τόν τε ἀργὸν καὶ τὸν ἐργαζόμενον.

XIII. *Λοιδορουμένου δέ τινος αὐτῷ*
πυκνῶς, ὦ ξενύλλιον, λέγε μηδὲν ἐλλείπο
δύνῃ τὰν ψυχὰν κενῶσαι κακῶν, ὧν ἔο
εἶναι.

XIV. *Χρόνῳ δ' ὕστερον μετὰ τὴν*
τιλογίας συμμαχικῆς γενομένης, Ἀγησί
ἐπὶ τὴν τοῦ Λυσάνδρου οἰκίαν, ὅπως τὰ
γράμματα διασκέψηται· ταῦτα γὰρ παρ
έσχεν ὁ Λύσανδρος· εὗρε δὲ καὶ βιβλίο
νον τῷ Λυσάνδρῳ περὶ τῆς πολιτείας,
Εὐρυπρωτιδῶν καὶ Ἀγιδῶν τὴν βασιλεία
νους, εἰς μέσον θεῖναι, καὶ ποιεῖσθαι
ἐκ τῶν ἀρίστων, ἵνα μὴ τῶν ἀφ' Ἡρακ
οἷος Ἡρακλῆς τῇ ἀρετῇ, κρινομένων τὸ
κἀκεῖνος εἰς θεῶν τιμὰς ἀνήχθη. Καὶ
λόγον ὥρμησε μὲν εἰς τοὺς πολίτας ἐξεν
παραδεικνύναι τὸν Λύσανδρον, οἷος ὢν
λάνθανε, καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῶν Λυσάν
Κρατίδην δέ φασι τότε προεστῶτα τῶν
λαβηθέντα, μὴ πείσῃ ἀναγνωσθεὶς ὁ λ
βέσθαι τοῦ Ἀγησιλάου, καὶ εἰπεῖν ὡς,
ρύττειν τὸν Λύσανδρον, ἀλλὰ καὶ τὸν
συγκατορύττειν, πανούργως καὶ πιθαν
γμένον.

XV. *Τοὺς δὲ μνηστεύσαντας αὐτο*
τέρας, εἶτα μετὰ τὴν τελευτὴν πένητος
ἀπειπαμένους, ἐζημίωσαν οἱ Ἔφοροι,
μὲν νομίζοντες ἐθεράπευον, δίκαιον δὲ
ἐκ τῆς πενίας ἐπιγνόντες, ὑπερεῖδον.

ΝΑΜΕΡΤΟΥ.

Ναμέρτης πρεσβευτὴς ἀποσταλεὶς, μακαρίζον-ς τινος αὐτὸν τῶν ἐκεῖθι, διότι πολύφιλος εἴη, ἠ-ρώτησεν, εἰ δοκίμιον ἔχει, τίνι τρόπῳ πειράζεται ὁ πολύφιλος· ἐπιζητοῦντος δὲ θατέρου μαθεῖν, Ἀτυ-χίᾳ, εἶπεν.

ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ.

I. Νίκανδρος, εἰπόντος τινὸς, ὅτι κακῶς αὐτὸν λέγουσιν οἱ Ἀργεῖοι, Οὐκοῦν, ἔφη, δίκην τίνουσι τοὺς ἀγαθοὺς κακῶς λέγοντες.

II. Πυθομένου δέ τινος, διὰ τί κομῶσι καὶ πω-γωνοτροφοῦσιν, Ὅτι, ἔφη, πάντων κάλλιστος καὶ ἀδαπανώτατος ἀνδρὶ ὁ ἴδιος κόσμος.

III. Τῶν Ἀθηναίων δὲ εἰπόντος τινὸς, Λίαν ἄν τέχεσθε, ὦ Νίκανδρε, τοῦ σχολάζειν, Ἀληθίζεις, ἔφη, ἀλλ' οὐχ, ὥσπερ ὑμεῖς, ὅπως τύχοι σπουδάζομεν.

ΠΑΝΘΟΙΔΟΥ.

I. Πανθοίδας πρεσβεύων εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπιδει-κνύντων αὐτῷ τεῖχος ἐχυρὸν, εἶπε, Νὴ τοὺς θεοὺς, ὦ ξένοι, καλὴ γυναικωνῖτις.

II. Ἐν Ἀκαδημίᾳ δὲ τῶν φιλοσόφων διαλεγομέ-νων πολλὰ καὶ σπουδαῖα, ἐπερωτώντων δὲ τὸν Παν-θοίδαν μετὰ ταῦτα, τί δοκοῦσιν αὐτῷ οἱ λόγοι οὗ-τοι εἶναι, Τί δ' ἄλλο, ἔφη, ἢ σπουδαῖοι; ὄφελος δ' οὐδὲν, μὴ χρωμένων ὑμῶν αὐτοῖς.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΤΟΥ ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ.

I. Πανσανίας ὁ Κλεομβρότου, Δηλίων δικαιο-λογουμένων περὶ τῆς νήσου πρὸς Ἀθηναίους, καὶ

XIII. *Λοιδορουμένου δέ τινος αὐτῷ, εἶπε, Λέγε πυκνῶς, ὦ ξενύλλιον, λέγε μηδὲν ἐλλείπων, ἂν σου δύνῃ τὰν ψυχὰν κενῶσαι κακῶν, ὧν ἔοικας πλήρης εἶναι.*

XIV. *Χρόνῳ δ' ὕστερον μετὰ τὴν τελευτὴν ἀντιλογίας συμμαχικῆς γενομένης, Ἀγησίλαος ἦλθεν ἐπὶ τὴν τοῦ Λυσάνδρου οἰκίαν, ὅπως τὰ περὶ αὐτῆς γράμματα διασκέψηται· ταῦτα γὰρ παρ' αὐτῷ κατέσχεν ὁ Λύσανδρος· εὗρε δὲ καὶ βιβλίον γεγραμμένον τῷ Λυσάνδρῳ περὶ τῆς πολιτείας, ὡς χρὴ τῶν Εὐρυπρωτιδῶν καὶ Ἀγίδων τὴν βασιλείαν ἀφελομένους, εἰς μέσον θεῖναι, καὶ ποιεῖσθαι τὴν αἵρεσιν ἐκ τῶν ἀρίστων, ἵνα μὴ τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, ἀλλ' οἷος Ἡρακλῆς τῇ ἀρετῇ, κρινομένων τὸ γέρας ᾖ, ᾗ κἀκεῖνος εἰς θεῶν τιμὰς ἀνήχθη. Καὶ τοῦτον τὸν λόγον ὥρμησε μὲν εἰς τοὺς πολίτας ἐξενεγκεῖν, καὶ παραδεικνύναι τὸν Λύσανδρον, οἷος ὢν πολίτης διελάνθανε, καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῶν Λυσάνδρου φίλων. Κρατίδην δέ φασι τότε προεστῶτα τῶν Ἐφόρων εὐλαβηθέντα, μὴ πείσῃ ἀναγνωσθεὶς ὁ λόγος, ἐπιλαβέσθαι τοῦ Ἀγησιλάου, καὶ εἰπεῖν ὡς, Οὐ δεῖ ἀνορύττειν τὸν Λύσανδρον, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον αὐτ συγκατορύττειν, πανούργως καὶ πιθανῶς συντετ γμένον.*

XV. *Τοὺς δὲ μνηστεύσαντας αὐτοῦ τὰς θυ τέρας, εἶτα μετὰ τὴν τελευτὴν πένητος εὑρεθέ ἀπειπαμένους, ἐζημίωσαν οἱ Ἔφοροι, ὅτι πλού μὲν νομίζοντες ἐθεράπευον, δίκαιον δὲ καὶ χρη ἐκ τῆς πενίας ἐπιγνόντες, ὑπερεῖδον.*

ΝΑΜΕΡΤΟΥ.

Ναμέρτης πρεσβευτὴς ἀποσταλεὶς, μακαρίζοντός τινος αὐτὸν τῶν ἐκεῖθι, διότι πολύφιλος εἴη, ἠρώτησεν, εἰ δοκίμιον ἔχει, τίνι τρόπῳ πειράζεται ὁ ολύφιλος· ἐπιζητοῦντος δὲ θατέρου μαθεῖν, Ἀτυχίᾳ, εἶπεν.

ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ.

I. Νίκανδρος, εἰπόντος τινὸς, ὅτι κακῶς αὐτὸν λέγουσιν οἱ Ἀργεῖοι, Οὐκοῦν, ἔφη, δίκην τίνουσι τοὺς ἀγαθοὺς κακῶς λέγοντες.

II. Πυθομένου δέ τινος, διὰ τί κομῶσι καὶ πωγωνοτροφοῦσιν, Ὅτι, ἔφη, πάντων κάλλιστος καὶ ἀδαπανώτατος ἀνδρὶ ὁ ἴδιος κόσμος.

III. Τῶν Ἀθηναίων δὲ εἰπόντος τινὸς, Λίαν ἂν τέχεσθε, ὦ Νίκανδρε, τοῦ σχολάζειν, Ἀληθίζεις, ἔφη, ἀλλ' οὐχ, ὥσπερ ὑμεῖς, ὅπως τύχοι σπουδάζομεν.

ΠΑΝΘΟΙΔΟΥ.

I. Πανθοίδας πρεσβεύων εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπιδεικνύντων αὐτῷ τεῖχος ἐχυρὸν, εἶπε, Νὴ τοὺς θεοὺς, ὦ ξένοι, καλὴ γυναικωνῖτις.

II. Ἐν Ἀκαδημίᾳ δὲ τῶν φιλοσόφων διαλεγομένων πολλὰ καὶ σπουδαῖα, ἐπερωτώντων δὲ τὸν Πανθοίδαν μετὰ ταῦτα, τί δοκοῦσιν αὐτῷ οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι, Τί δ' ἄλλο, ἔφη, ἢ σπουδαῖοι; ὄφελος δ' οὐδὲν, μὴ χρωμένων ὑμῶν αὐτοῖς.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΤΟΥ ΚΛΕΟΜΒΡΟΤΟΥ.

I. Παυσανίας ὁ Κλεομβρότου, Δηλίων δικαιολογουμένων περὶ τῆς νήσου πρὸς Ἀθηναίους, καὶ

λεγόντων, ὅτι κατὰ τὸν νόμον τὸν παρ' αὐτοῖς οὔτε αἱ γυναῖκες ἐν τῇ νήσῳ τίκτουσιν, οὔτε οἱ τελευτήσαντες θάπτονται, Πῶς οὖν, ἔφη, αὕτη πατρὶς ὑμῶν εἴη, ἐν ᾗ οὔτε γέγονέ τις ὑμῶν, οὔτ' ἔσται;

II. Τῶν δὲ φυγάδων αὐτὸν προτρεπομένων ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ἄγειν τὴν στρατιὰν, λεγόντων τε, Ὅτι τοῖς Ὀλυμπίοις ἀνακηρυττομένου αὐτοῦ, ἐσύριττον αὐτὸν μόνοι, Τί οὖν οἴεσθε, ἔφη, τοὺς ὅτε εὖ ἔπασχον συρίττοντας, παθόντας κακῶς, ποιήσειν;

III. Πυνθανομένου δέ τινος, διὰ τί Τυρταῖον τὸν ποιητὴν ἐποιήσαντο πολίτην, Ὅπως, ἔφη, μηδέποτε ξένος φαίνηται ἡμῶν ἡγεμών.

IV. Πρὸς δὲ τὸν ἀσθενῆ μὲν τῷ σώματι, συμβουλεύοντα δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους κατὰ γῆν καὶ θάλατταν διακινδυνεύειν, Θέλεις οὖν, ἔφη, δεῖξαι σεαυτὸν ἐκδὺς, οἷος ὢν ἡμῖν μάχεσθαι συμβουλεύεις;

V. Θαυμαζόντων δέ τινων ἐν τοῖς λαφύροις τῶν βαρβάρων τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐσθῆτος, Κρεῖσσον, ἔφη, αὐτοὺς εἶναι πολλοῦ ἀξίους, ἢ κεκτῆσθαι πολλοῦ ἄξια.

VI. Μετὰ δὲ τὴν ἐν Πλαταιαῖς κατὰ Μήδων γενομένην νίκην, τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐκέλευσε τὸ προητοιμασμένον Περσικὸν δεῖπνον παραθεῖναι· τούτου δὲ θαυμαστὴν πολυτέλειαν ἔχοντος, Νὴ τοὺς θεοὺς, ἔφη, λίχνος ἦν Πέρσης, ὅτι τοσαῦτα ἔχων ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἦλθε μάζαν.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΤΟΥ ΠΛΕΙΣΤΑΝΑΚΤΟΣ.

I. Παυσανίας ὁ Πλειστάνακτος, πρὸς τὸν ἐρ-

ήσαντα, διὰ τί τῶν ἀρχαίων νόμων οὐδένα κινεῖν ξεστι παρ' αὐτοῖς, Ὅτι τοὺς νόμους, ἔφη, τῶν ἀνδρῶν, οὐ τοὺς ἄνδρας τῶν νόμων κυρίους εἶναι δεῖ.

II. Ἐπαινοῦντος δὲ αὐτοῦ ἐν Τεγέᾳ μετὰ τὴν υγὴν τοὺς Λακεδαιμονίους, εἰπέ τις, Διὰ τί οὖν ὐκ ἔμενες ἐν Σπάρτῃ, ἀλλ' ἔφυγες; Ὅτι οὐδ' ἰατροὶ, φη, παρὰ τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅπου δὲ οἱ νοσοῦντες, ιατρίβειν εἰώθασιν.

III. Πυθομένου δέ τινος αὐτοῦ, πῶς ἂν δυνηθεῖεν τοὺς Θρᾷκας νικῆσαι, Εἰ τὸν ἄριστον, εἶπε, τρατηγὸν καταστήσαιμεν.

IV. Ἰατροῦ δ' ἐπισκεπτομένου αὐτὸν καὶ εἰπόνος, Οὐδὲν κακὸν ἔχεις· Οὐ γάρ σοι ἰατρῷ, ἔφη, ρῶμαι.

V. Μεμφομένου δέ τινος αὐτὸν τῶν φίλων, διότι ατρόν τινα κακῶς λέγει, πεῖραν οὐκ ἔχων αὐτοῦ, ὐδὲ ἀδικηθείς τι, Ὅτι, εἶπεν, εἰ ἔλαβον αὐτοῦ πεῖαν, οὐκ ἂν ἔζων.

VI. Τοῦ δὲ ἰατροῦ εἰπόντος αὐτῷ, Γέρων γέγοας, Διότι, εἶπεν, οὐκ ἐχρησάμην σοὶ ἰατρῷ.

VII. Κράτιστον δὲ ἔλεγε τοῦτον ἰατρὸν εἶναι τὸν ιὴ κατασήποντα τοὺς ἀῤῥωστοῦντας, ἀλλὰ τάχιστα θάπτοντα.

ΠΑΙΔΑΡΗΤΟΥ.

I. Παιδάρητος, λέγοντός τινος, ὅτι πολλοί εἰσιν ιἱ πολέμιοι, Οὐκοῦν, ἔφη, ἡμεῖς εὐκλεέστεροι ἐσόιεθα· πλείους γὰρ ἀποκτενοῦμεν.

II. Ἰδὼν δέ τινα τῇ μὲν φύσει μαλακὸν, δι' ἐπιίκειαν δὲ ἐπαινούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἔφη,

Οὔτε ἄνδρας γυναιξὶν ὁμοίους ὄντας ἐπαινεῖν δεῖ, οὔτε γυναῖκας ἀνδράσιν, ἐὰν μὴ τὴν γυναῖκα χρεία τις καταλάβῃ.

III. *Οὐκ ἐγκριθεὶς δ' εἰς τοὺς τριακοσίους, ἥτις ἐν τῇ πόλει πρωτεύουσα τιμὴ τῇ τάξει ἦν, ἱλαρὸς καὶ μειδιῶν ἀπῄει· ἀνακαλεσαμένων δ' αὐτὸν τῶν Ἐφόρων καὶ πυνθανομένων, διότι γελᾷ, εἶπε, Διότι συγχαίρω τῇ πόλει τριακοσίους κρείττονάς μου πολίτας ἐχούσῃ.*

ΠΛΕΙΣΤΑΡΧΟΥ.

I. *Πλείσταρχος Λεωνίδου, πρὸς τὸν ἐπερωτήσαντα, διὰ τίνα αἰτίαν οὐκ ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων προσαγορεύονται, Ὅτι, ἔφη, ἐκεῖνοι μὲν ἄγειν ἢ βασιλεύειν ἔχρῃζον, οἱ δ' ἐκείνων ὕστερον, οὐδαμῶς.*

II. *Συνηγόρου δέ τινος γελοῖα λέγοντος, Οὐ φυλάξῃ, ἔφη, ὦ ξένε, συνεχῶς γελοιάζων, ὅπως μὴ γελοῖος γένῃ, ὥσπερ καὶ οἱ συνεχῶς παλαίοντες, παλαισταί;*

III. *Λέγοντος δέ τινος, ὅτι κακολόγος τις αὐτὸν ἐπῄνει. Θαυμάζω, εἶπεν, εἰ μή τις αὐτῷ ἔφη, ὅτι ἀπέθανον· ζῶντα γὰρ ἐκεῖνος οὐδένα καλῶς λέξαι δύναται.*

ΠΛΕΙΣΤΩΝΑΚΤΟΣ.

Πλειστώναξ ὁ Παυσανίου, Ἀττικοῦ τινος ῥήτορος ἀμαθεῖς ἀποκαλοῦντος τοὺς Λακεδαιμονίους, Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις, ἡμεῖς γὰρ Ἑλλήνων μόνοι οὐδὲν κακὸν μεμαθήκαμεν παρ' ὑμῶν.

ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ.

I. *Πολύδωρος ὁ Ἀλκαμένους, ἀπειλοῦντός τινος*

τοῖς ἐχθροῖς συχνά, Οὐ συνίης, ἔφη, τὸ πλεῖστον καταναλίσκων τῆς τιμωρίας.

II. Ἐξάγοντος δ' αὐτοῦ τὸ στράτευμα ἐπὶ Μεσσήνην, ἤρετό τις, Εἰ τοῖς ἀδελφοῖς μάχεσθαι μέλλει, Οὐκ, ἔφη, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀκλήρωτον τῆς χώρας βαδίζει.

III. Ἀργείων δὲ πάλιν μετὰ τὴν τῶν τριακοσίων μάχην ἐκ παρατάξεως πανδημεὶ κρατηθέντων, τὸν Πολύδωρον οἱ σύμμαχοι παρεκελεύοντο μὴ παρεῖναι τὸν καιρὸν, ἀλλ' ἐπελθόντα τῷ τείχει τῶν πολεμίων, τὴν πόλιν αἱρεῖν· ῥᾷστον γὰρ ἔσεσθαι, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἀπολωλότων, τῶν γυναικῶν δὲ ἀπολελειμμένων· ἔφη πρὸς αὐτοὺς, Τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἴσου μαχόμενον νικᾷν τοὺς ἐναντιουμένους, ἔστι μοι καλόν· τὸ δ' ὑπὲρ τῶν ὅρων τῆς χώρας μεμαχημένον τὴν πόλιν ἐπιθυμεῖν λαβεῖν, οὐ δίκαιον τίθεμαι εἶναι· ἦλθον γὰρ χώραν ἀπολαβεῖν, οὐ καταλαβέσθαι πόλιν.

IV. Ἐρωτηθεὶς δὲ, διὰ τί Σπαρτιᾶται κατὰ πόλεμον κινδυνεύουσιν ἀνδρείως, Ὅτι, ἔφη, αἰδεῖσθαι τοὺς ἡγεμόνας ἔμαθον, οὐ φοβεῖσθαι.

ΠΟΛΥΚΡΑΤΙΔΟΥ.

Πολυκρατίδας πρεσβεύων πρὸς τοὺς τοῦ βασιλέως στρατηγοὺς μεθ' ἑτέρων, ἐρομένων αὐτῶν, πότερον ἰδίᾳ πάρεισιν, ἢ δημοσίᾳ ἐπέμφθησαν, Αἴκε τύχωμεν, δημοσίᾳ· εἶπεν, εἰ δὲ μὴ, ἰδίᾳ.

ΣΟΙΒΙΔΟΥ.

Σοιβίδας πρὸ τοῦ κινδύνου τοῦ Λευκτρικοῦ λεγόντων τινῶν δείξειν τὴν ἡμέραν ταύτην τὸν ἀγα-

θόν, Πολλοῦ τὴν ἡμέραν, ἔφησεν, ἀξίαν εἶ
ναμένην τὸν ἀγαθὸν δεῖξαι σῶον.

Λέγεται ἐν χωρίῳ χαλεπῷ καὶ ἀνύδρῳ
κούμενον ὑπὸ Κλειτορίων, ὁμολογῆσαι τὴ
κτητον αὐτοῖς ἀφεῖναι γῆν, εἰ πίοιεν μετ
πάντες ἀπὸ τῆς πλησίον πηγῆς· ἐφρούρουν
τὴν οἱ πολέμιοι· γενομένων δὲ τῶν ὅρκων,
γόντα τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, διδόναι τῷ μὴ πι
βασιλείαν, οὐδενὸς δὲ καρτερήσαντος, ἀλλὰ
πιόντων, αὐτὸν ἐπὶ πᾶσι καταβάντα καὶ
νάμενον, ἔτι τῶν πολεμίων παρόντων, ἐπελ
τὴν χώραν κατασχεῖν ὡς μὴ πιόντα.

ΤΗΛΕΚΡΟΥ.

I. Τήλεκρος πρὸς τὸν εἰπόντα, ὅτι ὁ π
γει κακῶς αὐτὸν, Εἰ μὴ αὐτῷ, ἔφη, λεκτὸν
ἂν ἔλεγεν.

II. Εἰπόντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ, ὅτι οὐ
αὐτῷ προσφέρονται οἱ πολῖται, ὡς ἐκείνῳ,
τῶν αὐτῶν, ἀγνωμονέστερον δὲ, εἶπεν, Σὺ
οἶδας ἀδικεῖσθαι, ἐγὼ δέ.

III. Ἐρωτηθεὶς δὲ, διὰ τί ἔθος παρ' αὐ
τοὺς νεωτέρους τοῖς πρεσβυτέροις ἐξανίστασ
πως, ἔφη, περὶ τοὺς μὴ προσήκοντας οὕτω
τιμῆς, μᾶλλον τιμῶσι τοὺς γονέας.

IV. Πυθομένου δέ τινος, πόσην κέκτ
σίαν, ἔφη, Οὐ πλείω τῆς ἱκανῆς.

ΧΑΡΙΛΛΟΥ.

I. Χάριλλος ἐρωτηθεὶς, διὰ τί τοὺς ν

II. [illegible]

V. [illegible]

τῶν θεῶν [illegible]

[illegible], ἔφη, [illegible]

λεγόμενα δια [illegible]

μεν, μή τε [illegible]

ΤΩΝ [illegible]

III. *Λάκων ἐρωτηθεὶς, δι' ἣν αἰτίαν τὰς το πώγωνος τρίχας ἐπὶ πολὺ κομώσας ἔχει, εἶπεν, Ἵν βλέπων τὰς πολιὰς, μηδὲν ἀνάξιον αὐτῶν πράττω*

IV. *Ἐπαινοῦντός τινος τοὺς ἀρίστους μαχητὰς, Λάκων ἀκούσας εἶπεν, Ἐν Τροίᾳ.*

V. *Ἕτερος ἀκούσας δειπνήσαντάς τινας βιάζεσθαι πίνειν, Μὴ καὶ ἐσθίειν, εἶπε, βιάζονται;*

VI. *Πινδάρου γράψαντος, Ἑλλάδος ἔρεισμα Ἀθῆναι· Λάκων ἔφη, Καταπεσεῖν ἂν τὴν Ἑλλάδα ὀχουμένην ἐρείσματι τοιούτῳ.*

VII. *Ἐπεὶ δὲ ἰδών τις ἐν πίνακι γραπτῷ Λάκωνας ὑπὸ Ἀθηναίων σφαττομένους, ἔλεγεν, Ἀνδρεῖοί γ' Ἀθηναῖοι, Λακὼν ὑποτυχὼν, Ἐν τῷ πίνακι, εἶπεν.*

VIII. *Πρὸς δέ τινα προσιέμενον τὰς ἐκ διαβολῆς βλασφημίας, Λάκων εἶπε, Παῦσαι κατ' ἐμοῦ τὰ ὦτα χορηγῶν.*

IX. *Πρὸς δὲ τὸν κολαζόμενον, καὶ λέγοντα, Ἄκων ἥμαρτον, εἶπέ τις, Ἄκων τοίνυν καὶ κολάζου.*

X. *Ἰδών τις ἐν ἀποχωρήσει θακέοντας ἐπὶ δίφρων ἀνθρώπους, Μὴ γένοιτο, εἶπεν, ἐνταῦθα καθίσαι, ὅθεν οὐκ ἔστιν ἐξαναστῆναι πρεσβυτέρῳ.*

XI. *Χίων ποτὲ κατ' ἐπιδημίαν ἀπὸ δείπνου ἐμεσάντων ἐν τῷ ἐφορείῳ, καὶ χεσάντων ἐπὶ τῶν δίφρων, ἔνθα οἱ Ἔφοροι ἐκάθηντο, τὸ μὲν πρῶτον ἰσχυρῶς ἀνεζήτουν τοὺς ποιήσαντας, μὴ πολῖται τυγχάνωσιν· ὡς δ' ᾔσθοντο, ὅτι Χῖοι εἴησαν, ἐκήρυξαν Τοῖς Χίοις ἐφιᾶσιν ἀσελγαίνειν.*

XII. *Ἐπεὶ δέ τις τὰς ἀμυγδαλὰς τῶν σκληρῶν ἑώρα διπλασίῳ πωλουμένας, Μὴ σπάνιοι, ἔφη, οἱ λίθοι*

XIII. *Τίλας τις ἀηδόνα, καὶ βραχεῖαν πάνυ σάρκα εὑρὼν, εἶπε, Φωνά τυ τὶς ἐσσὶ, καὶ οὐδὲν ἄλλο.*

XIV. *Ἰδών τις Λάκων Διογένην τὸν κύνα περιλαμβάνοντα ἀνδριάντα χάλκεον, ψύχους ὄντος σφοδροῦ, ἐπύθετο, εἰ ῥιγῴη· ἀρνησαμένου δὲ, Τί οὖν, ἔφη, μέγα ποιεῖς;*

XV. *Ὀνειδισθείς τις τῶν Μεταποντίων εἰς δειλίαν ὑπὸ Λάκωνος, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, οὐκ ὀλίγα τῆς ἀλλοτρίας ἔχομεν· ὁ δὲ, Οὐ μόνον ἄρα, ἔφη, δειλοὶ, ἀλλὰ καὶ ἄδικοί ἐστε.*

XVI. *Κατ᾽ ἐπιδημίαν τις ἐν Σπάρτῃ κρηπιδούμενος ὀρθὸς ἐπὶ θατέρου σκέλους, εἶπε πρὸς Λάκωνα, Οὐκ ἂν οἶμαί σε, ὦ Λάκων, τοσοῦτον χρόνον ἐπὶ τοῦ ποδὸς, ὅσον ἐγὼ, στῆναι. Καὶ ὃς ὑπολαβὼν, Οὐ γὰρ, ἔφη· τῶν μέντοι χηνῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὔ.*

XVII. *Μεγαλυνομένου τινὸς ἐπὶ τῇ ῥητορικῇ τέχνῃ, εἶπέ τις Λάκων, Ἀλλὰ νὴ τὼ Σιὼ, τέχνη ἄνευ τοῦ ἀληθείας ἧφθαι, οὔτε ἐστὶν, οὔτε μή ποτε γένηται.*

XVIII. *Ἀργείου ποτὲ εἰπόντος, Πολλοὶ τάφοι παρ᾽ ἡμῖν εἰσι Σπαρτιατῶν, Λάκων εἶπεν, Ἀλλὰ μὴν παρ᾽ ἡμῖν Ἀργείων οὐδὲ εἷς· ὡς αὐτῶν μὲν πολλάκις Ἄργους ἐπιβεβηκότων, Ἀργείων δὲ τῆς Σπάρτης οὐδέποτε.*

XIX. *Λάκων αἰχμαλωτισθεὶς καὶ πιπρασκόμενος, τοῦ κήρυκος λέγοντος, Λάκωνα πωλῶ, ἐπεστόμισεν, εἰπὼν, Αἰχμάλωτον κήρυσσε.*

XX. *Τῶν παρὰ Λυσιμάχῳ στρατευομένων ἐρω-*

τηθεὶς τις ὑπ' αὐτοῦ, μή τις τ
δ' οἴει, ἔφη, ἐπὶ τὸ παρὰ σοῦ
ἥξειν;

XXI. Ὅτε Θηβαῖοι νικήσ
ἐν Λεύκτροις πρὸς αὐτὸν παρ
καί τις μεγαλαυχῶν εἶπε, Ποῦ
νες; Σπαρτιάτης ληφθεὶς ὑπ'
ἔφη· οὐ γὰρ ἂν ὑμεῖς δεῦρο ἤλ

XXII. Ἀθηναίων ἀξιούντω
ἄστυ, Σάμον αὐτοῖς μόνον ἐᾶσ
τῶν οὐκ ἦτε, τότε καὶ ἄλλους ἐ
καὶ ἡ παροιμία,

Ὃς αὐτὸς αὐτὸν οὐκ ἔχει,

XXIII. Πόλιν τινὰ κατὰ κ
δαιμονίων, οἱ Ἔφοροι εἶπον,
τῶν νέων· οὐκ ἔτι ἕξουσιν ἀντα

XXIV. Ἄλλην πόλιν ὑπι
αὐτῶν τέλεον ἀφανιεῖν, ἣν σ
πολλάκις παρεσχῆσθαι τοῖς Λ
ψαν, φάμενοι, Μηδαμῶς ἀφαν
ἀκόναν τῶν νέων.

XXV. Τοῖς παλαίουσι π
στανον, ἵνα μὴ τέχνης ἀλλ' ἀ
νηται. Διὸ καὶ Λύσανδρος ἐρω
ρων ἐνίκησεν αὐτὸν, Τᾷ πολομ

XXVI. Φιλίππου γράφον
ραν αὐτῶν παρεγένετο, πότερ
ἐλθεῖν ἢ πολέμιον αὐτὸν, ἀντε

XXVII. Πρεσβευτήν τινα

[illegible]

εἶναι φανερὸν ποιῆσαι τὸ ἀλωπέκιον, ἢ νάτου κρύπτειν, Οὔμενουν, εἶπεν, ἀλλ ταῖς ἀλγηδόσιν τελευτᾷν, ἢ περίφωρον διὰ μαλακίαν τὸ ζῆν αἰσχρῶς περιποιήσασ

XXXIII. *Περιτυχόντες τινὲς Λάκωσι εἶπον, Εὐτυχήκατε, ἀρτίως ἐντεῦθεν λησι των. Οἱ δὲ, Οὐ μὰ τὸν Ἐνυάλιον, ἀλλ᾽ ι περιτυχόντες ἡμῖν.*

XXXIV. *Λάκων ἐρωτηθεὶς, τί ἐπίστα Ἐλεύθερος εἶναι.*

XXXV. *Παῖς Σπαρτιάτης αἰχμαλωτ Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως καὶ πραθεὶς, τὰ πάντα ὑπήκοος ἦν τῷ πριαμένῳ, ὅσα ᾤε κειν ἐλευθέρῳ ποιεῖν· ὡς δὲ προσέταξεν μίζειν, οὐκ ἠνέσχετο, εἰπὼν, Οὐ δουλεύσ μένου δὲ ἐκείνου, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν κέραμον, Εἴσῃ τῆς ὠνῆς· ἔβαλεν ἑαυτὸν κάτω, κα*

XXXVI. *Ἕτερος πωλούμενος, εἰπό Χρήσιμος ἔσῃ, ἐὰν ἀγοράσω σε; Κᾂν μὴ εἶπεν.*

XXXVII. *Ἄλλος αἰχμάλωτος πιπρ τοῦ κήρυκος ἐπιλέγοντος ἀνδράποδον πω τάρατε, εἶπεν, οὐκ ἐρεῖς αἰχμάλωτον;*

XXXVIII. *Λάκων ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἐπίσημον, καὶ ταύτην οὐ μείζω τῆς ἀλη καταγελῶντές τινες ἔλεγον ὑπὲρ τοῦ λανθ το πεποιήκει, Ἵνα μὲν οὖν, εἶπε, φανερὸ γὰρ τοῖς πολεμίοις πλησίον προσέρχομαι ἐπίσημον, ἡλίκον ἐστὶν, ὑπ᾽ αὐτῶν ὁρᾶσ*

XXXIX. Ἕτερος, ἐν συμποσίῳ προσενεχ[illegible] ὕρας, Οὐ Λακωνικὸν, εἶπε, τὸ φλυαρεῖν.

XL. Σπαρτιάτης ἐρωτηθεὶς, εἰ ἀσφαλ[illegible] Σπάρτην ὁδὸς, εἶπεν, Ὁποῖος καθίσεις. οἱ μ[illegible] λέοντες βαδίζοντες ἀποκλαίοντι, τοὺς δὲ λαγ[illegible] τᾷ σκηνᾷ θηρεύομες.

XLI. Ἐν χειρυψίᾳ περικρούοντος [illegible] χηλίζοντος κενοσπούδως, καὶ κατασπῶντος τοῦ προ[illegible] γῆν, ἐπειδὴ τῷ σώματι ἐλείπετο ὁ προσπεσὼν, ἐπι[illegible] τὸν βραχίονα· καὶ ὁ ἕτερος εἶπε, Δάκνεις, ὦ [illegible]κων, ὥσπερ αἱ γυναῖκες. Οὐμενοῦν, εἶπεν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ λέοντες.

XLII. Χωλὸς ἐπὶ πόλεμον ἐξιὼν καὶ διαγελώμ[illegible]νος, εἶπεν, Οὐ φευγόντων δεῖ, ἀλλ' ἱσταμένων κ[αὶ] τὴν τάξιν τηρούντων.

XLIII. Ἕτερος τοξευθεὶς καὶ τὸν βίον ἐκλείπων ἔλεγεν, Οὐ μέλει μοι τοῦτο, ὅτι ἀποθανοῦμαι, ἀλλ' ὅτι ὑπὸ γύνιδος τοξότου καὶ μηδὲν πράξας.

XLIV. Εἰς πανδοκεῖόν τις καταλύσας καὶ δοὺς ὄψον τῷ πανδοκεῖ σκευάσαι, ὡς ἅτερος τυρὸν ᾔτει καὶ ἔλαιον, Τί, ἔφη, εἰ τυρὸν εἶχον, ἔτι ἂν ἐδεόμην ὄψου;

XLV. Πρὸς δὲ τὸν μακαρίζοντα Λαμπι[illegible] Αἰγινήτην, διότι ἐδόκει πλουσιώτερος εἶναι [illegible] ρια πολλὰ ἔχων, Λάκων εἶπεν, [illegible] μονίᾳ ἐκ σχοινίων ἀπηρτημένῃ.

XLVI. Εἰπόντος δέ τινος Λάκωνι [illegible] ται, ἀπεκρίνατο, Ἐλεύθεροι γάρ εἰσι [illegible] αἶχμα μὴ τὰ ἀληθῆ λέγοντι, [illegible]

LVII. Προθέμενός τις νεκρὸν στῆσαι ὄρθιο[ν]
[...]τα ποιῶν οὐκ ἠδύνατο, Νὴ Δία, εἶπεν, ἔν[...]
εἶναι δεῖ.

LVIII. Τύννιχος, Θρασυβούλου τοῦ παιδὸ[ς]
[...]νόντος, εὐρώστως ἤνεγκε· καὶ ἐπίγραμμα ε[...]
[...] ἐγένετο,

[...] Πιτάναν Θρασύβουλος ἐπ' ἀσπίδος ἤλυθε
ἄπνους,
[...]πτὰ πρὸς Ἀργείων τραύματα δεξάμενος,
[...]κνὺς ἀντία πάντα· τὸν αἱματόεντα δ' ὁ πρέσβ[υς]
[...]θεὶς ἐπὶ πυρκαϊὴν Τύννιχος εἶπε τάδε,
[...]λοὶ κλαιέσθωσαν· ἐγὼ δέ σε, τέκνον, ἄδακρ[υς]
[...]θάψω, τὸν καὶ ἐμὸν καὶ Λακεδαιμόνιον.

LIX. Ἀλκιβιάδῃ τῷ Ἀθηναίῳ βαλανέως ἐ[...]
[...]ον παραχέοντος ὕδωρ, Λάκων εἶπε, Τί τοῦ[...]
[...]αθαρῷ, σφόδρα δὲ ὡς ῥυπαρῷ πλεῖον παράχ[...]

Φίλιππος ὅτε ἐνέβαλεν εἰς τὴν Λακωνικ[ὴν]
[...]όκουν ἅπαντες ἀπολεῖσθαι, εἶπε πρός τ[...]
[...]παρτιατῶν, Τί νῦν ποιήσετε, ὦ Λάκων[...]
[...], ἔφη, ἄλλο, ἢ ἀνδρείως ἀποθανούμεθα;
[...]ρ ἡμεῖς Ἑλλήνων ἐλεύθεροι εἶναι καὶ μὴ ὑ[...]
ἄλλοις ἐμάθομεν.

[...]. Μετὰ δὲ τὴν Ἄγιδος ἧτταν ὁμήρους αἰτο[ῦντος]
[...]τιπάτρου πεντήκοντα παῖδας, Ἐτεοκλῆς ἐ[...]
εἶπε, Παῖδας μὲν οὐ δώσειν, ἵνα μὴ ἀπαίδ[ευτοι]
[γέ]νωνται, τῆς πατρίου ἀγωγῆς ἀτακτήσαν[τες]
[...]ολῖται γὰρ ἂν εἴησαν· πρεσβύτας δ' ἢ γυ[ναῖκας]
[...] βούλοιτο, διπλασίους δώσειν. Ἀπειλοῦ[ντος]

ἐὰν χαλεπώτερα θανάτου ἐπιτάττῃς, εὐκολώτερον ἀποθανούμεθα.

LII. Πρεσβύτης ἐν Ὀλυμπίᾳ συντελουμένου τοῦ ἀγῶνος προθυμούμενος θεάσασθαι, καθέδρας ἠπόρει· πολλοὺς δ' ἐπιπορευόμενος τόπους, ὑβρίζετο καὶ ἐσκώπτετο, μηδενὸς αὐτὸν παραδεχομένου· ὡς δὲ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἧκεν, ἀνέστησαν πάντες οἱ παῖδες καὶ πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν, τοῦ τόπου ἐκχωροῦντες· τῶν δὲ Πανελλήνων ἐπικροτησάντων τὸ ἔθος καὶ ὑπερεπαινούντων, ὁ πρεσβύτης κινήσας πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον, καὶ δακρύσας, Οἴμοι τῶν κακῶν, φησὶν, ὡς ἅπαντες μὲν οἱ Ἕλληνες ἐπίστανται τὰ καλὰ, χρῶνται δ' αὐτοῖς μόνοι Λακεδαιμόνιοι. Φασὶ δέ τινες ὅτι καὶ [illegible] ὄντων [illegible]

[illegible]

LV. Λαβών τις μοιχὸν ἐπ' αἰσχρᾷ γυναικὶ, Ἄθλιε, εἶπε, τίς τοι ἀνάγκα;

LVI. Ἄλλος ἀκούων ῥήτορος μεγάλας στρέφοντος περιόδους, Ἀλλὰ νὴ τὼ Σιὼ, εἶπεν, ἀνδρεῖός γε ὁ ἄνθρωπος πρὸς οὐδὲν ὑποκείμενον εὖ στροβιλοῖ τὴν γλῶσσαν.

LVII. Εἰς Λακεδαίμονα παραγενόμενός τις, καὶ τὴν πρὸς τοὺς πρεσβύτας τῶν νέων τιμὴν θεασάμενος, Ἐν Σπάρτῃ μόνῃ, εἶπε, λυσιτελεῖ γηράσκειν.

LVIII. Ἐρωτηθεὶς Λάκων, ὁποῖός ἐστι Τυρταῖος ὁ ποιητὴς, Ἀγαθὸς, εἶπε, κακανεῖν νέων ψυχάς.

LIX. Ἕτερος ἀλγῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξῄει ἐπὶ πόλεμον· λεγόντων δὲ αὐτῷ τινῶν, Ποῦ ἄπει οὕτως ἔχων, ἢ τί ποιήσων; Κἂν μηδὲν ἕτερον πράξω, ἔφη, πολεμίου δὲ μάχαιραν ἀμβλυνῶ.

LX. Βοῦρις καὶ Σπέρτις Λακεδαιμόνιοι πορευθέντες ἐθελονταὶ πρὸς Ξέρξην τῶν Περσῶν βασιλέα ἐπὶ τιμωρίᾳ, ἣν ὤφειλεν ἡ Λακεδαίμων κατὰ χρησμὸν, διότι κήρυκας πεμφθέντας ἀπὸ τοῦ Πέρσου ὡς αὐτοὺς ἀπέκτειναν· ἐλθόντες πρὸς τὸν Ξέρξην, ἐκέλευον ᾧ βούλεται τρόπῳ διαχρήσασθαι αὐτοὺς ὑπὲρ Λακεδαιμονίων. Ὡς δὲ ἐκεῖνος ἀγασθεὶς ἀπέλυσε τοὺς ἄνδρας, καὶ ἠξίου μένειν παρ' αὐτῷ, Καὶ πῶς ἂν, ἔφασαν, δυναίμεθα ζῆν ἐνταῦθα, πατρίδα καταλιπόντες καὶ νόμους, καὶ τούτους τοὺς ἄνδρας, ὑπὲρ ὧν τοσαύτην ἤλθομεν ὁδὸν ἀποθανούμενοι; Ἰνδάρνου δὲ τοῦ στρατηγοῦ ἐπὶ πλέον δεομένου, καὶ λέγοντος τεύξεσθαι αὐτοὺς τῆς ἴσης

τιμῆς τοῖς μάλιστα ἐν προαγωγῇ φίλοις τοῦ βασιλέως, ἔφασαν, Ἀγνοεῖν ἡμῖν δοκεῖς, ἡλίκον ἐστὶ τὸ τῆς ἐλευθερίας, ἧς οὐκ ἂν ἀλλάξαιτό τις νοῦν ἔχων τὴν Περσῶν βασιλείαν.

LXI. Λάκων, ἐπεὶ τῇ μὲν προτέρᾳ ἡμέρᾳ ὁ ξένος αὐτὸν ἐξέκλινε, τῇ δ' ἑξῆς στρώματα χρησάμενος δαψιλῶς ὑπεδέχετο, ἐπιβὰς τοῖς στρώμασι, κατεπάτει, ἐπιλέγων, διὰ ταῦτα ἐχθὲς οὐδ' ἐπὶ ψιάθοι ὑπνωκέναι.

LXII. Ἕτερος ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας καὶ ὁρῶν τοὺς Ἀθηναίους τὸ τάριχος ἀποκηρύττοντας καὶ τὸ ὄψον, καὶ τελωνοῦντας, καὶ πορνοβοσκοῦντας, καὶ ἕτερα ἔργα ἀσχήμονα πράττοντας, καὶ μηδὲν αἰσχρὸν ἡγουμένους· ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα, τῶν πολιτῶν πυνθανομένων αὐτοῦ, ποῖά τινα τὰ ἐν Ἀθήναις, Πάντα, εἶπε, καλά· εἰρωνευόμενος, καὶ παριστάς, ὅτι πάντα παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις καλὰ νομίζεται, αἰσχρὸν δὲ οὐδέν.

LXIII. Ἄλλως ἐρωτώμενος περί τινος, ἀπεκρίνατο, Οὔ· ὡς δὲ ὁ ἐρωτήσας ἀπεκρίνατο ὅτι, ψεύδῃ, Ὁρᾷς νῦν, ἔφη, ὅτι μάταιος εἶ περὶ ὧν ἐπίστασαι ἐρωτῶν.

LXIV. Ἧκόν ποτε κατὰ πρεσβείαν Λάκωνες πρὸς Λύγδαμιν τὸν τύραννον· ὡς δ' ἐκεῖνος ὑπερτιθέμενος πολλάκις συντυχεῖν ἀνεβάλλετο, τὸ δ' ἐπὶ πᾶσι μαλακῶς ἔχειν αὐτὸν ἔφασαν, οἱ πρέσβεις, Λέγε αὐτῷ, εἶπον, ὅτι μὰ τοὺς θεοὺς οὐ παλαισόμενοι πρὸς αὐτὸν ἐληλύθαμεν, ἀλλὰ διαλεχθησόμενοι.

LXV. Λάκωνά τινά τις μυσταγωγῶν ἠρώτα, τί πράξας ἑαυτῷ σύνοιδεν ἀσεβέστατον· ὁ δέ, Γινώ-

σκουσιν οἱ θεοὶ, ἔφη· ἐπικειμένου δὲ μᾶλλον, καὶ λέγοντος, Πάντως σε δεῖ εἰπεῖν· ὁ Λάκων ἀντηρώτησε, Τίνι με δεῖ εἰπεῖν; σοὶ ἢ τῷ θεῷ; τοῦ δὲ εἰπόντος· Τῷ θεῷ· Σὺ τοίνυν, ἔφη, ἀποχώρησον.

LXVI. Ἕτερος νυκτὸς μνῆμα παριὼν καὶ φαντασιωθεὶς δαιμόνιόν τι, ἐπέδραμε τῇ λόγχῃ διαράμενος· καὶ ἐναπερείδων, εἶπε, Πῆ με φεύγεις, δὶς ἀποθανουμένη ψυχή;

LXVII. Ἄλλος εὐξάμενος ἀπὸ τοῦ Λευκάτα ῥίπτειν ἑαυτὸν, ἀνέβη, καὶ ὑπέστρεψεν ἰδὼν τὸ ὕψος· ὀνειδιζόμενος δὲ εἶπεν, Οὐκ ᾤμην τὰν εὐχὰν ἄλλας μείζονος εὐχᾶς δεῖσθαι.

LXVIII. Ἄλλος ἐπὶ παρατάξεως τῷ πολεμίῳ το ξίφος καταφέρειν μέλλων, ἐπεὶ τὸ ἀνακλητικὸν ἐσήμηνεν, οὐκ ἔτι κατήνεγκε· πυθομένου δέ τινος, διὰ τί τὸν ἐχθρὸν ἔχων ὑποχείριον, οὐκ ἀπέκτεινεν, Ὅτι, ἔφη, βέλτιόν ἐστι τοῦ φονεύειν τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι.

LXIX. Λάκωνί τινι ἡττωμένῳ ἐν Ὀλυμπίᾳ, εἶπέ τις, Ὁ ἀνταγωνιστὴς, ὦ Λάκων, ἐγένετό σου κρείσσων· Οὔμενουν, ἔφη, ἀλλὰ καββαλικώτερος.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΑ ΠΑΛΑΙΑ ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ.

I. Τῶν δὲ εἰσιόντων εἰς τὰ συσσίτια ἑκάστῳ δεικνύων ὁ πρεσβύτατος τὰς θύρας, Διὰ τούτων, φησίν, οὐδεὶς ἐξέρχεται λόγος.

II. Δοκιμαζομένου μάλιστα παρ' αὐτοῖς τοῦ μέλανος λεγομένου ζωμοῦ, ὥστε μὴ κρεαδίου δεῖσθαι τοὺς πρεσβυτέρους, παραχωρεῖν δὲ τοὺς νεανίσκους, λέγεται Διονύσιος ὁ τῆς Σικελίας τύραννος τούτου χάριν Λακωνικὸν μάγειρον πρίασθαι καὶ προστάξαι σκευάσαι αὐτῷ μηδενὸς φειδόμενον ἀναλώματος· ἔπειτα γευσάμενον καὶ δυσχεράναντα ἀποπτύσαι· καὶ τὸν μάγειρον εἰπεῖν, Ὦ βασιλεῦ, τοῦτον δεῖ τὸν ζωμὸν γυμνασάμενον Λακωνικῶς, τῷ Εὐρώτᾳ λελουμένον ἐποψᾶσθαι.

III. Πιόντες οἱ Λάκωνες ἐν τοῖς συσσιτίοις μετρίως, ἀπίασι δίχα λαμπάδος· οὐ γὰρ ἔξεστι πρὸς φῶς βαδίζειν οὔτε ταύτην οὔτε ἄλλην ὁδόν· ὅπως

ἐθίζωνται σκότους καὶ νυκτὸς εὐθαρσῶς καὶ ἀδεῶς ὁδεύειν.

IV. Γράμματα ἕνεκα τῆς χρείας ἐμάνθανον· τῶν δὲ ἄλλων παιδευμάτων ξενηλασίαν ἐποιοῦντο, οὐ μᾶλλον ἀνθρώπων ἢ λόγων. Ἡ δὲ παιδεία ἦν αὐτοῖς πρὸς τὸ ἄρχεσθαι καλῶς, καὶ καρτερεῖν ποιοῦντα, καὶ μαχόμενον νικᾷν ἢ ἀποθνήσκειν.

V. Διετέλουν δὲ καὶ ἄνευ χιτῶνος, ἓν ἱμάτιον εἰς τὸν ἐνιαυτὸν λαμβάνοντες, αὐχμηροὶ τὰ σώματα, καὶ λουτρῶν καὶ ἀλειμμάτων κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπεχόμενοι.

VI. Ἐκάθευδον δὲ οἱ νέοι ὁμοῦ κατ᾽ ἴλην καὶ κατὰ ἀγέλην ἐπὶ στιβάδων, ἃς αὐτοὶ συνεφόρουν, τοῦ παρὰ τῷ Εὐρώτᾳ πεφυκότος καλάμου τὰ ἄκρα ταῖς χερσὶν ἄνευ σιδήρου κατακλάσαντες· ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τοὺς λεγομένους λυκοφώνας ὑπεβάλλοντο καὶ κατεμίγνυσαν ταῖς στιβάσι, θερμαντικὸν ἔχειν τι τῆς ὕλης δοκούσης.

VII. Ἐρᾷν τῶν τὴν ψυχὴν σπουδαίων παίδων ἐφίετο· τὸ δὲ πλησιάζειν, αἰσχρὸν νενόμιστο, ὡς τοῦ σώματος ἐρῶντας, ἀλλ᾽ οὐ τῆς ψυχῆς· ὁ δὲ ἐγκληθεὶς ὡς ἐπ᾽ αἰσχύνῃ πλησιάζων, ἄτιμος διὰ βίου ἦν.

VIII. Ἔθος ἦν καὶ τοὺς νεωτέρους ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἐρωτᾶσθαι, ποῦ πορεύονται, καὶ ἐπὶ τί· καὶ τὸν μὴ ἀποκρινόμενον, ἢ προφάσεις πλέκοντα, ἐπιπλήττειν· ὁ δὲ μὴ ἐπιπλήττων παρόντος αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα, ἔνοχος ἦν τῷ ἴσῳ ἐπιτιμίῳ ὥσπερ καὶ ὁ ἁμαρτών· καὶ ὁ δυσχεραίνων δέ, εἰ ἐπιτιμῷτο, ἐν μεγάλῳ ὀνείδει ἦν.

IX. Εἴ τις φωραθείη ἁμαρτάνων, ἔδει τοῦτον βωμόν τινα τῶν ἐν τῇ πόλει κύκλῳ περιϊέναι, ψόγον ᾄδοντα πεποιημένον εἰς ἑαυτόν· ὅπερ ἦν οὐδὲν ἕτερον ἢ ἐπιπλήττειν αὐτὸν ἑαυτῷ.

X. Καὶ τοὺς νέους δὲ, οὐ μόνον τοὺς ἰδίους αἰδεῖσθαι πατέρας, καὶ ὑπηκόους τούτοις εἶναι, ἀλλὰ πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἐντρέπεσθαι, καὶ ὁδῶν ὑποχωροῦντας καὶ καθέδρας ὑπεξισταμένους, καὶ παρόντων ἡσυχάζοντας. Διὸ καὶ ἦρχεν ἕκαστος, οὐχ ὥσπερ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι, τῶν αὐτῶν τέκνων καὶ δούλων καὶ κτημάτων· ἀλλ' ὥσπερ τῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν τοῦ πλησίον, ὅπως ὅτι μάλιστα κοινωνῶσι καὶ φροντίζωσιν ὡς ἰδίων.

XI. Παῖς δὲ ὑπό τινος κολασθεὶς, εἰ τῷ πατρὶ ἐξήγγειλεν, αἰσχρὸν ἦν τῷ πατρὶ μὴ προσεντεῖναι ἀκούσαντα πάλιν ἑτέρας· ἐπίστευον γὰρ αὐτοῖς ἐκ τῆς πατρίου ἀγωγῆς μηδὲν αἰσχρὸν προστάξαι τοῖς τέκνοις.

XII. Κλέπτουσι δὲ οἱ νέοι καὶ τῶν σιτίων ὅ τι ἂν δύνωνται, μανθάνοντες εὐφυῶς ἐπιτίθεσθαι τοῖς καθεύδουσιν, ἢ ῥαθύμως φυλάσσουσι· τῷ δὲ ἁλόντι ζημία πληγαὶ καὶ τὸ πεινῆν. Γλίσχρον γὰρ αὐτοῖς ἐστι δεῖπνον, ὅπως δι' αὐτῶν ἀμυνόμενοι τὴν ἔνδειαν ἀναγκάζωνται τολμᾶν καὶ πανουργεῖν.

XIII. Τὸ δὲ ἔργον τῆς σιτοδείας, διά τε ταῦτα γλίσχρον ἦν, ἵν' ἐθίζωνται μηδέποτε γίνεσθαι πλήρεις, δύνασθαι δὲ πεινῆν· οὕτω γὰρ ᾤοντο καὶ ἐν πολέμῳ χρησιμωτέρους ἔσεσθαι, εἰ δύναιντο καὶ ἀσιτήσαντες ἐπιπονῆσαι· καὶ ἐγκρατεστέρους δὲ καὶ

ὑτελεστέρους, εἰ πλείω χρόνον διάγοιεν ἀπὸ μικρᾶς δαπάνης· τὴν δ' ἀνοψίαν ἀποφέρειν, ᾧ βρῶμα τὸ τυχὸν προσφέρεσθαι ᾤοντο ὑγιεινότερα τὰ σώματα ἀπὸ τῆς ἐλλειπούσης ποιεῖν τροφῆς, καὶ αὔξειν εἰς βάθος καὶ πλάτος, μὴ πιεζόμενον ἐπαίρειν εἰς ὕψος τὰ σώματα· καὶ καλὰ δὲ ποιεῖν· τὰς γὰρ ἰσχνὰς καὶ διακένους ἕξεις ὑπακούειν πρὸς τὴν διάρθρωσιν, τὰς δὲ πολυτρόφους, διὰ βάρος ἀντιβαίνειν.

XIV. Ἐσπούδαζον δὲ καὶ περὶ τὰ μέλη καὶ τὰς ᾠδὰς οὐδὲν ἧττον· κέντρον δ' εἶχε ταῦτα ἐγερτικὸν θυμοῦ καὶ φρονήματος, καὶ παραστατικὸν ὁρμῆς ἐνθουσιώδους καὶ πρακτικῆς· καὶ ἡ λέξις ἦν ἀφελὴς καὶ ἄθρυπτος· οὐδὲν δ' ἕτερον εἶχεν ἢ ἐπαίνους τῶν γενικῶς ζησάντων, καὶ ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἀποθανόντων καὶ εὐδαιμονιζομένων· καὶ ψόγους τῶν τρεσάντων, ὡς ἀλγεινὸν καὶ κακοδαίμονα βιούντων βίον· ἐπαγγελία τε καὶ μεγαλαυχία πρὸς ἀρετὴν πρέπουσα ταῖς ἡλικίαις.

XV. Τριῶν οὖν χορῶν ὄντων κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας, καὶ συνισταμένων ἐν ταῖς ἑορταῖς, ὁ μὲν τῶν γερόντων, ἀρχόμενος ᾖδεν,

Ἄμες ποτ' ἦμες ἄλκιμοι νεανίαι·

εἶτα ὁ τῶν ἀκμαζόντων ἀνδρῶν, ἀμειβόμενος,

Ἄμες δέ γ' ἐσμέν· αἰ δὲ λῇς, αὐγάσδεο·

ὁ δὲ τρίτος ὁ τῶν παίδων,

Ἄμες δέ γ' ἐσσόμεσθα πολλῷ κάῤῥονες.

XVI. Καὶ οἱ ἐμβατήριοι δὲ ῥυθμοὶ παρορμητικοὶ πρὸς ἀνδρείαν καὶ θαῤῥαλεότητα καὶ ὑπερφρόνησιν θανάτου, οἷς ἐχρῶντο ἔν τε χοροῖς καὶ

πρὸς αὐλὸν ἐπάγοντες τοῖς πολεμίοις. ὁ γὰρ Λυκοῦργος παρέζευξε τῇ κατὰ πόλεμον ἀσκήσει τὴν φιλομουσίαν, ὅπως τὸ ἄγαν πολεμικὸν τῷ ἐμμελεῖ κερασθὲν, συμφωνίαν καὶ ἁρμονίαν ἔχῃ· διὸ καὶ ἐν ταῖς μάχαις προεθύετο ταῖς μούσαις ὁ βασιλεὺς, ἵνα λόγου ἀξίας παρέχωσι τὰς πράξεις οἱ μαχόμενοι καὶ μνήμης εὐκλεοῦς.

XVII. Εἰ δέ τις παραβαίνοι τι τῆς ἀρχαίας μουσικῆς, οὐκ ἐπέτρεπον· ἀλλὰ καὶ τὸν Τέρπανδρον ἀρχαϊκώτερον ὄντα καὶ ἄριστον τῶν καθ' ἑαυτὸν κιθαρῳδῶν, καὶ τῶν ἡρωϊκῶν πράξεων ἐπαινέτην, ὅμως οἱ ἔφοροι ἐζημίωσαν, καὶ τὴν κιθάραν αὐτοῦ προσεπαττάλευσαν φέροντες· ὅτι μίαν μόνην χορδὴν ἐνέτεινε περισσοτέραν, τοῦ ποικίλου τῆς φωνῆς χάριν. μόνα γὰρ τὰ ἁπλούστερα τῶν μελῶν ἐδοκίμαζον. Τιμοθέου δὲ ἀγωνιζομένου τὰ Κάρνεια, εἷς τῶν ἐφόρων μάχαιραν λαβὼν ἠρώτησεν αὐτὸν, ἐκ ποτέρου τῶν μερῶν ἀποτέμοι τὰς πλείους τῶν ἑπτὰ χορδῶν.

XVIII. Τῶν δὲ τάφων ἀνεῖλε τὴν δεισιδαιμονίαν ἅπασαν ὁ Λυκοῦργος, ἐν τῇ πόλει θάπτειν τοὺς νεκροὺς, καὶ πλησίον ἔχειν τὰ μνημεῖα τῶν ἱερῶν συγχωρήσας. Περιεῖλε δὲ καὶ τοὺς μιασμοὺς, συνθάπτειν δὲ οὐδὲν ἐπέτρεψεν, ἀλλ' ἐν φοινικίδι καὶ φύλλοις ἐλαίας θέντας, τὸ σῶμα περιστέλλειν κατ' ἴσον ἅπαντας. ἀνεῖλε δὲ καὶ τὰς ἐπιγραφὰς τὰς ἐπὶ τῶν μνημείων, πλὴν τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων, καὶ τὰ πένθη καὶ τοὺς ὀδυρμούς.

XIX. Ἀποδημεῖν δὲ οὐκ ἐξῆν αὐτοῖς, ἵνα μὴ ξενικῶν ἐθῶν καὶ βίων ἀπαιδεύτων μετάσχωσι.

XX. *Καὶ ξενηλασίας δὲ εἰςηγήσατο, ὅπως οἱ παρεισρέοντες μὴ διδάσκαλοι κακοῦ τινος τοῖς πολίταις ὑπάρχωσι.*

XXI. *Τῶν πολιτῶν ὃς ἂν μὴ ὑπομείνῃ τὴν τῶν παίδων ἀγωγὴν, οὐ μετεῖχε τῶν τῆς πόλεως δικαίων.*

XXII. *Ἔνιοι δ' ἔφασαν, ὅτι καὶ τῶν ξένων ὃς ἂν ὑπομείνῃ ταύτην τὴν ἄσκησιν τῆς πολιτείας, κατὰ τὸ βούλημα τοῦ Λυκούργου μετεῖχε τῆς ἀρχῆθεν διατεταγμένης μοίρας· πωλεῖν δ' οὐκ ἐξῆν.*

XXIII. *Τοῖς τῶν πλησίον οἰκέταις ὡς ἰδίοις χρῆσθαι ἔθος ἦν, εἴπου δέοιντο, καὶ κυσὶ καὶ ἵπποις, εἰ μὴ οἱ δεσπόται χρήζοιεν. καὶ ἐν ἀγρῷ δὲ εἴ τις τινὸς ἐλλιπὴς γενόμενος δεηθείη, ἀνοίξας καὶ βαστάσας τὰ ἐπιτήδεια τοῦ ἔχοντος, τὰ ταμεῖα σημηνάμενος κατέλειπεν.*

XXIV. *Ἐν τοῖς πολέμοις φοινικίσιν ἐχρῶντο. ἅμα μὲν γὰρ ἡ χρόα ἐδόκει αὐτοῖς ἀνδρικὴ εἶναι, ἅμα δὲ τὸ αἱματῶδες τοῦ χρώματος πλείονα τοῖς ἀπείροις φόβον παρέχειν. καὶ τὸ μὴ εὐπερίφωρον δὲ τοῖς πολεμίοις εἶναι, ἐάν τις αὐτῶν πληγῇ, ἀλλὰ διαλανθάνειν διὰ τὸ ὁμόχρουν, χρήσιμον.*

XXV. *Ὅταν στρατηγήματι τοὺς πολεμίους νικήσωσι, βοῦν τῷ Ἄρει θύουσιν· ὅταν δ' ἐκ τοῦ φανεροῦ, ἀλεκτρυόνα· ἐθίζοντες τοὺς ἡγουμένους οὐ μόνον πολεμικοὺς, ἀλλὰ καὶ στρατηγικοὺς εἶναι.*

XXVI. *Ταῖς εὐχαῖς προςτιθέασι τὸ ἀδικεῖσθαι δύνασθαι. εὐχὴ δ' αὐτῶν, διδόναι τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ πλέον οὐδέν.*

XXVII. Ἀφροδίτην σέβουσι τὴν ἐνόπλιον· καὶ

πάντας δὲ τοὺς θεοὺς θήλεις καὶ ἄῤῥενας λόγχας ἔχοντας ποιοῦνται, ὡς ἁπάντων τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν ἐχόντων.

XXVIII. Ἐπιλέγουσι δὲ καὶ παροιμιαζόμενοι, τὰν χεῖρα ποτιφέροντα τὰν τύχαν καλεῖν· ὡς δέον ἐπικαλεῖσθαι τοὺς θεοὺς μετὰ τοῦ ἐγχειρεῖν τι καὶ πράττειν, ἄλλως δὲ μή.

XXIX. Τοῖς παισὶν ἐπεδείκνυον τοὺς εἵλωτας μεθύσαντας, εἰς ἀποτροπὴν πολυοινίας.

XXX. Ἔθος ἦν αὐτοῖς μηδὲ κόπτειν τὰς αὐλείους θύρας ἀλλ᾽ ἔξωθεν βοᾶν.

XXXI. Στλεγγίσιν οὐ σιδηραῖς, ἀλλὰ καλαμίναις, ἐχρῶντο.

XXXII. Κωμῳδίας καὶ τραγῳδίας οὐκ ἠκροῶντο, ὅπως μήτε ἐν σπουδῇ, μήτε ἐν παιδιᾷ ἀκούωσι τῶν ἀντιλεγόντων τοῖς νόμοις.

XXXIII. Ἀρχίλοχον τὸν ποιητὴν ἐν Λακεδαίμονι γενόμενον, αὐτῆς ὥρας ἐδίωξαν, διότι ἐπέγνωσαν αὐτὸν πεποιηκότα, ὡς κρεῖττόν ἐστιν ἀποβαλεῖν τὰ ὅπλα, ἢ ἀποθανεῖν·

Ἀσπίδι μὲν Σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν περὶ θάμνῳ
Ἐντὸς ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων.
— ἀσπὶς ἐκείνη
Ἐῤῥέτω· ἐξαῦθις κτήσομαι οὐ κακίω.

XXXIV. Κόραις καὶ κόροις κοινὰ τὰ ἱερά.

XXXV. Σκιραφίδαν ἐζημίωσαν οἱ ἔφοροι, ὅτι ὑπὸ πολλῶν ἠδικεῖτο.

XXXVI. *Σακκοφόρον ἀνεῖλον, διότι παρυφὴν εἰς τὸν σάκκον ἐνέβαλε.*

XXXVII. *Τὸν ἐκ τοῦ γυμνασίου νεανίσκον ἐπετίμων, ὅτι τὴν εἰς Πυλαίαν ὁδὸν ἠπίστατο.*

XXXVIII. *Κηφισοφῶντα, εἰπόντα περὶ τοῦ τυχόντος δύνασθαι ὅλην τὴν ἡμέραν λέγειν, ἐξέβαλον, φάμενοι τὸν ἀγαθὸν μυθητὰν δεῖν τοῖς πράγμασιν ἴσον τὸν λόγον ἔχειν.*

XXXIX. *Οἱ παῖδες παρ' αὐτοῖς ξαινόμενοι μάστιξι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος, μέχρι θανάτου πολλάκις διακαρτεροῦσιν, ἱλαροὶ καὶ γαῦροι, ἁμιλλώμενοι περὶ νίκης πρὸς ἀλλήλους, ὅστις αὐτῶν ἐπιπλέον τε καὶ μᾶλλον καρτερήσειε τυπτόμενος· καὶ ὁ περιγενόμενος, ἐν τοῖς μάλιστα ἐπίδοξός ἐστι. καλεῖται δὲ ἡ ἅμιλλα διαμαστίγωσις. γίνεται δὲ καθ' ἕκαστον ἔτος.*

XL. *Ἓν δέ τι τῶν καλῶν καὶ μακαρίων ἐδόκει παρεσκευακέναι τοῖς πολίταις ὁ Λυκοῦργος, ἀφθονίαν σχολῆς. τέχνης μὲν γὰρ ἅψασθαι βαναύσου τὸ παράπαν οὐκ ἔξεστι· χρηματισμοῦ δὲ συναγωγὴν ἔχοντος ἐργώδη καὶ πραγματείας, οὐδ' ὁτιοῦν ἔδει, διὰ τὸ κομιδῆ τὸν πλοῦτον ἄζηλον πεποιηκέναι καὶ ἄτιμον. οἱ δὲ εἵλωτες αὐτοῖς εἰργάζοντο τὴν γῆν, ἀποφέροντες ἀποφορὰν τὴν ἄνωθεν ἱσταμένην. Ἐπάρατον δ' ἦν πλειονός τινα μισθῶσαι, ἵνα ἐκεῖνοι μὲν κερδαίνοντες, ἡδέως ὑπηρετῶσιν· οὗτοι δὲ μὴ πλέον ἐπιζητῶσιν.*

XLI. *Ἀπείρητο δ' αὐτοῖς ναύταις εἶναι καὶ ναυμαχεῖν· ὕστερον μέντοι ἐναυμάχησαν, καὶ τῆς θαλάσ-*

σης κρατήσαντες, πάλιν ἀπέστησαν, διαφθειρόμενα τὰ ἤθη τῶν πολιτῶν θεωροῦντες. ἀλλὰ πάλιν μετεβάλοντο, καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι· καὶ γὰρ χρημάτων συναχθέντων τοῖς Λακεδαιμονίοις, οἱ συναγαγόντες θανάτῳ κατεδικάσθησαν. Ἀλκαμένει γὰρ καὶ Θεοπόμπῳ τοῖς βασιλεῦσι χρησμὸς ἐδόθη· Ἁ φιλοχρηματία Σπάρταν ὀλεῖ. ἀλλ᾽ ὅμως Λύσανδρος ἑλὼν Ἀθηναίους, πολὺν χρυσὸν καὶ ἄργυρον εἰσήγαγε, καὶ παρεδέξαντο καὶ ἐτίμησαν τὸν ἄνδρα.

XLII. Τοῖς μὲν οὖν Λυκούργου χρωμένη νόμοις ἡ πόλις, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμείνασα, ἐπρώτευε τῆς Ἑλλάδος, εὐνομίᾳ καὶ δόξῃ, χρόνον ἐτῶν πεντακοσίων· κατ᾽ ὀλίγον δὲ παραβαινομένων, καὶ φιλοπλουτίας καὶ πλεονεξίας παρεισδυομένης, καὶ τὰ τῆς δυνάμεως ἠλαττοῦτο· καὶ οἱ σύμμαχοι διὰ ταῦτα δυσμενῶς εἶχον πρὸς αὐτούς. ἀλλ᾽ ὅμως οὕτως ἔχοντες μετὰ τὴν Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος ἐν Χαιρωνείᾳ νίκην, πάντων αὐτὸν τῶν ἑΕλλήνων ἡγεμόνα κατά τε γῆν καὶ θάλασσαν ἀναγορευσάντων, καὶ μεταξὺ δ᾽ Ἀλέξανδρον τὸν υἱὸν μετὰ τὴν Θηβαίων καταστροφὴν, μόνοι Λακεδαιμόνιοι (καίπερ ἀτείχιστον πόλιν ἔχοντες, καὶ ὀλίγοι πάνυ ὄντες, διὰ τοὺς συνεχεῖς πολέμους, καὶ πολὺ ἀσθενέστεροι, καὶ εὐχείρωτοι γενόμενοι) πάνυ βραχέα τινὰ ζώπυρα διασώζοντες τῆς Λυκούργου νομοθεσίας, οὔτε συνεστράτευσαν οὔτε τούτοις, οὔτε τοῖς μεταξὺ Μακεδονικοῖς βασιλεῦσιν, οὔτ᾽ εἰς συνέδριον κοινὸν εἰςῆλθον, οὐδὲ φόρον ἤνεγκαν· ἕως οὗ παντάπασιν

ὑπεριδόντες τὴν Λυκούργου νομοθεσίαν, ὑπὸ τῶ ἰδίων πολιτῶν ἐτυραννεύθησαν, μηδὲν ἔτι σώζοντε τῆς πατρίου ἀγωγῆς· καὶ παραπλήσιοι τοῖς ἄλλοι γενόμενοι, τὴν πρόσθεν εὔκλειαν καὶ παῤῥησία ἀπέθεντο καὶ εἰς δουλείαν μετέστησαν, καὶ νῦν ὑπ Ῥωμαίοις, καθάπερ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, ἐγένοντο.

ΛΑΚΑΙΝΩΝ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

ἈΡΓΙΛΕΩΝΙΔΟΣ. Ἀργιλεωνὶς ἡ Βρασίδου μήτηρ, τελευτήσαντος αὐτῇ τοῦ υἱοῦ, ὡς παραγενόμενοί τινες τῶν Ἀμφιπολιτῶν εἰς Σπάρτην, ἧκον πρὸς αὐτὴν, ἠρώτησεν, εἰ καλῶς καὶ ἀξίως τῆς Σπάρτης ὁ υἱὸς ἐτελεύτα. μεγαλυνόντων δ' ἐκεῖνον, καὶ λεγόντων ἄριστον ἐν τοῖς τοιούτοις ἔργοις ἁπάντων Λακεδαιμονίων εἶναι, εἶπεν· Ὦ ξένοι, καλὸς μὲν ἦν καὶ ἀγαθὸς ὁ παῖς μου, πολλοὺς δ' ἄνδρας Λακεδαίμων ἔχει τήνου κάῤῥονας.

ΓΟΡΓΟΥΣ. Γοργὼ, βασιλέως Κλεομένους θυγάτηρ, Ἀρισταγόρου τοῦ Μιλησίου παρακαλοῦντος αὐτὸν ἐπὶ τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον ὑπὲρ Ἰώνων, καὶ ὑπισχνουμένου χρημάτων πλῆθος, καὶ ὅσῳ ἀντέλεγε, πλείονα προστιθέντος· Καταφθαρεῖ σε, (ἔφη) ὦ πάτερ, τὸ ξενύλλιον, ἐὰν μὴ τάχιον αὐτὸν τῆς οἰκίας ἐκβάλῃς.

Προστάξαντος δέ ποτε αὐτῇ τοῦ πατρὸς δοῦναί τινι σῖτον εἰς μισθοῦ λόγον, καὶ προστιθέντος· Ἐδίδαξε γάρ με τὸν οἶνον χρηστὸν ποιεῖν· Οὐκοῦν,

ὦ πάτερ, (ἔφη) ὅ τ' οἶνος πλείων ἐκποθήσεται, καὶ οἱ πίνοντες θρυπτικώτεροι καὶ χείρονες ἔσονται.

Τὸν δ' Ἀρισταγόραν ὑπό τινος τῶν οἰκετῶν ὑποδούμενον θεασαμένη· Πάτερ, (ἔφη) ὁ ξένος χεῖρας οὐκ ἔχει. Ξένου δέ τινος μαλακῶς στολὴν προσαγαγόντος, παρωσαμένη αὐτόν· Οὐκ ἄπει ἐντεῦθεν, (εἶπεν) οὔτε τὰ γυναικὸς δυνάμενος;

ΓΥΡΤΙΑΔΟΣ. Γυρτιὰς, Ἀκροτάτου ποτὲ τοῦ θυγατριδοῦ αὐτῆς ἔκ τινος τῶν παίδων μάχης πολλὰς πληγὰς λαβόντος, καὶ ἀπενεχθέντος οἴκαδε ὡς τεθνηκότος, κλαιόντων τῶν οἰκείων τε καὶ γνωρίμων· Οὐ σιωπήσετε, ἔφη; ἔδειξε γὰρ, οἵου αἵματος ἦν, καὶ οὐκ ἔφη δεῖν τοὺς ἀγαθοὺς βοᾷν, ἀλλ' ἰατρεύεσθαι.

Ὅτε ἄγγελος ἦλθεν ἐκ Κρήτης τὸν Ἀκροτάτου θάνατον ἐπαγγέλλων· Οὐκ ἔμελλεν (ἔφη) πρὸς τοὺς πολεμίους ἥκων, ἢ αὐτὸς ἀποθανεῖσθαι, ἢ κατακαίνειν ἐκείνους; ἥδιον δ' ἀκούειν, ὅτι ἀπέθανε καὶ ἑαυτῆς καὶ τῆς πόλεως ἄξιος καὶ τῶν προγόνων, ἢ εἰ ἔζη τὸν ἅπαντα χρόνον κακὸς ὤν.

ΔΑΜΑΤΡΙΑΣ. Δαματρία τὸν υἱὸν δειλὸν καὶ ἀνάξιον ἑαυτῆς ἀκούσασα, παραγενόμενον ἀνεῖλε. τὸ δ' ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτῆς τόδε·

Τὸν παραβάντα νόμους Δαμάτριον ἔκτανε μάτηρ,
Ἁ Λακεδαιμονία τὸν Λακεδαιμόνιον.

Ἑτέρα Λάκαινα τὸν υἱὸν λειποτακτήσαντα ὡς ἀνάξιον τῆς πατρίδος ἀνεῖλεν, εἰποῦσα· Οὐκ ἐμὸν τὸ φίτυμα. ἐφ' ἧς τὸ ἐπίγραμμα τόδε·

Ἔῤῥε κακὸν φίτυμα διὰ σκότος, οὗ διὰ μῖσος
Εὐρώτας δειλαῖς μηδ᾽ ἐλάφοισι ῥέοι.
Ἀχρεῖον σκυλάκευμα, κακὰ μερὶς, ἔῤῥε ποθ᾽ ᾅδαν,
Ἔῤῥε· τὸ μὴ Σπάρτας ἄξιον οὐδ᾽ ἔτεκον.

Ἀκούσασά τις τὸν υἱὸν σεσωσμένον καὶ πεφευγότα ἐκ τῶν πολεμίων, γράφει αὐτῷ· Κακὰ φάμα τεῦ κακκέχυται· ἢ ταύταν νῦν ἔκνιψαι, ἢ μὴ ἔσο.

Ἄλλη, τῶν υἱῶν φυγόντων ἐκ μάχης, καὶ παραγενομένων ὡς αὐτήν· Ποῦ (φησὶν) ἥκετε δραπετεύσαντες, κακὰ ἀνδράποδα; ἢ δεῦρο ὅθεν ἐξέδυτε καταδυσόμενοι; ἀνασυραμένη καὶ ἐπιδείξασα αὐτοῖς τὴν κοιλίαν.

Προσάγοντά τις τὸν υἱὸν θεασαμένη, ἐπύθετο, τί πράσσει ἡ πατρίς. εἰπόντος δέ· Πάντες ἀπολώλασι· κεραμίδα ἄρασα, ἐπαφῆκεν αὐτῷ, καὶ ἀνεῖλεν, εἰποῦσα· Σὲ οὖν κακάγγελον ἔπεμψαν ἁμῖν;

Διηγουμένου τινὸς τῇ μητρὶ γενναῖον θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ· Εἶτ᾽ οὐκ αἰσχρὸν (εἶπε) τοιαύτης συνοδίας ἀποτυχεῖν;

Ἐκπέμψασά τις τοὺς υἱοὺς αὐτῆς πέντε ὄντας ἐπὶ πόλεμον, ἐν τοῖς προαστείοις εἱστήκει, καραδοκοῦσα, τί ἐκ τῆς μάχης ἀποβήσοιτο· ὡς δὲ παραγενόμενός τις, πυθομένῃ ἀπήγγειλε, τοὺς παῖδας ἅπαντας τετελευτηκέναι· Ἀλλ᾽ οὐ τοῦτο ἐπυθόμην, (εἶπε) κακὸν ἀνδράποδον, ἀλλὰ τί πράσσει ἡ πατρίς. φήσαντος δὲ, ὅτι νικᾷ· Ἀσμένη τοίνυν (εἶπε) δέχομαι, καὶ τὸν τῶν παίδων θάνατον.

Θάπτουσά τις τὸν υἱὸν, ὡς γραΐδιον εὐτελὲς προσελθὸν αὐτῇ· Ὦ γύναι τᾶς τύχας, εἶπε· Νὴ τὼ

Σιὼ τᾶς καλᾶς γε, ἔφη. οὗ γὰρ αὐτὸν ἕνεκεν ἔτεκον, ἵνα ὑπὲρ τᾶς Σπάρτας ἀποθάνῃ, τοῦτό μοι συνέβη.

Σεμνυνομένης γυναικὸς τινὸς Ἰωνικῆς ἐπί τινι τῶν ἑαυτῆς ὑφασμάτων ὄντι πολυτελεῖ, Λάκαινα ἐπιδείξασα τοὺς τέσσαρας υἱοὺς ὄντας κοσμιωτάτους, τοιαῦτα ἔφη δεῖν εἶναι τὰ τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γυναικὸς ἔργα, καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν.

Ἄλλη ἀκούσασα περὶ τοῦ υἱοῦ, ὡς κακῶς ἐπὶ τῆς ξένης ἀναστρέφοιτο, ἔγραψε· Κακά τοι φάμα κακκέχυται· ταύταν ἀπόθευ, ἢ μὴ ἔσο.

Παραπλησίως δὲ καὶ Χίων φυγάδες ἐλθόντες εἰς Σπάρτην πολλὰ Παιδαρήτου κατηγόρουν· μεταπεμψαμένη δ᾽ αὐτοὺς ἡ μήτηρ, Τελευτία, καὶ ἀκούσασα ὧν ἐνεκάλουν, ἐπεὶ ἐδόκει αὐτῇ ἁμαρτάνειν ὁ υἱὸς, ἐπέστειλεν· Ἁ μάτηρ Παιδαρήτῳ· Ἢ βελτίονα πράσσειν σε, ἢ αὖθι μένε, ἀπογνοὺς τὰν ἐς Σπάρταν σωτηρίαν.

Ἑτέρα ἐπ᾽ ἀδικήματι τῷ παιδὶ κρινομένῳ· Τέκνον, (εἶπεν) ἢ τὰς αἰτίας, ἢ σεαυτὸν, τοῦ ζῆν ἀπόλυσον.

Ἄλλη χωλὸν υἱὸν ἐπὶ παράταξιν προπέμπουσα, Τέκνον, (εἶπε) κατὰ βῆμα τῆς ἀρετῆς μέμνησο.

Ἄλλη, τοῦ παιδὸς αὐτῇ ἀφικομένου ἀπὸ παρατάξεως τετρωμένου τὸν πόδα, καὶ σφόδρα ἀλγοῦντος· Ἐὰν τῆς ἀρετῆς (εἶπε) μέμνῃ, ὦ τέκνον, καὶ ἄπονος ἔσῃ καὶ θαῤῥήσεις.

Λάκων τρωθεὶς ἐν πολέμῳ, καὶ βαδίζειν οὐ δυνάμενος, τετραποδιστὶ ὥδευεν. αἰσχυνομένῳ δ᾽ αὐτῷ

ἐν γελοίῳ, ἡ μήτηρ· Καὶ πόσῳ βέλτιον, ὦ τέκνον, (εἶπε) μᾶλλον ἐπὶ τῇ ἀνδρείᾳ γεγηθέναι, ἢ αἰσχύνεσθαι ἐπὶ γέλωτι ἀνοήτῳ;

Ἄλλη προσαναδιδοῦσα τῷ παιδὶ τὴν ἀσπίδα, καὶ παρακελευομένη· Τέκνον, (ἔφη) ἢ τὰν, ἢ ἐπὶ τᾶς.

Ἄλλη προϊόντι τῷ υἱῷ ἐπὶ πόλεμον, ἀναδιδοῦσα τὴν ἀσπίδα· Ταύτην, (ἔφη) ὁ πατήρ σοι ἀεὶ ἔσωζε· καὶ σὺ οὖν ταύταν σῶζε, ἢ μὴ ἔσο.

Ἄλλη πρὸς τὸν υἱὸν λέγοντα, μικρὸν ἔχειν τὸ ξίφος, εἶπε· Καὶ βῆμα πρόσθες.

Ἄλλη ἀκούσασα, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς ἐν παρατάξει ἀνδραγαθήσας ἀπέθανεν· Ἐμὸς γὰρ ἦν, εἶπε. Περὶ δὲ τοῦ ἑτέρου πυθομένη, ὅτι ἀποδειλιάσας σώζεται· Οὐ γὰρ ἦν ἐμός, ἔφη.

Ἑτέρα ἀκούσασα τεθνηκέναι τὸν υἱὸν ἐν μάχῃ, καθάπερ ἐτέτακτο· Κάτθετε αὐτὸν, (ἔφη) ἀναπληρωσάτω δὲ τὴν ἐκείνου τάξιν ὁ ἀδελφός.

Ἄλλη πομπὴν τελοῦσα πάνδημον, ἤκουσεν ἐπὶ τῆς παρατάξεως νικᾷν τὸν υἱὸν, ἐκ δὲ τῶν τραυμάτων πολλῶν γενομένων θνήσκειν. οὐ περιελομένη οὖν τὸν στέφανον, ἀλλὰ σεμνυνθεῖσα πρὸς τὰς πλησίον, εἶπεν· Ὡς πολλῷ κάλλιον, ὦ φίλαι, ἐστὶν ἐν παρατάξει, νικῶντα τελευτᾷν, ἢ τὰ Ὀλύμπια περιγινόμενον ζῆν.

Διηγουμένου τινὸς τῇ ἀδελφῇ γενναῖον θάνατον τοῦ παιδὸς αὐτῆς, ἐκείνη εἶπεν, ὅτι, Ὅσον ἐπ' ἐκείνῳ γέγηθα, τοσοῦτον ἐπί σοι ἄχθομαι, ἐναρέτου συνοδίας ἀπολειφθέντι.

Λακαίνῃ τις προσέπεμψεν, εἰ φθορᾷ συνεπι-

νεύει. ἡ δ' ἔφη· Παῖς μὲν οὖσα ἔμαθον τῷ πατρὶ πείθεσθαι, καὶ τοῦτο ἔπραξα· γυνὴ δὲ γενομένη, τῷ ἀνδρί· εἰ οὖν δίκαιά με παρακαλεῖ, τούτῳ φανερὸν ποιησάτω πρῶτον.

Παρθένος πενιχρὰ ἐρωτηθεῖσα, τίνα δίδωσι τῷ γαμοῦντι προῖκα· Τὴν πάτριον (εἶπε) σωφροσύνην.

Λάκαινα ἐρωτηθεῖσα, εἰ ἀνδρὶ προσελήλυθεν· Οὐκ ἐγὼ, (εἶπεν) ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ἐμοί.

Κρύφα τις διαπαρθενευθεῖσα, καὶ διαφθείρασα τὸ βρέφος, οὕτως ἐνεκαρτέρησε μηδεμίαν προσενεγκαμένη φωνὴν, ὥστε καὶ τὸν πατέρα καὶ ἄλλους πλησίον ὄντας λαθεῖν ἀποκυήσασα. τὸ γὰρ μέγεθος τῶν ἀλγηδόνων τῇ εὐσχημοσύνῃ τὸ ἄσχημον προσπεσὸν ἐνίκησε.

Λάκαινα πιπρασκομένη, καὶ ἐρωτωμένη, τί ἐπίσταται, ἔφη· Πιστὰ ἦμεν. Ἄλλη αἰχμαλωτισθεῖσα, καὶ ἐρωτωμένη παραπλησίως· Εὖ οἰκεῖν οἶκον, ἔφη.

Ἐρωτηθεῖσά τις ὑπό τινος, εἰ ἔσται ἀγαθὴ, ἂν αὐτὴν ἀγοράσῃ, εἶπεν· Κἂν μὴ ἀγοράσῃς.

Ἄλλη πιπρασκομένη, τοῦ κήρυκος πυνθανομένου, τί ἐπίσταται, εἶπεν· Ἐλευθέρα ἦμεν. Ὡς δὲ ὁ ὠνησάμενος προσέτασσέ τινα αὐτῇ οὐχ ἁρμόζοντα ἐλευθέρᾳ, εἰποῦσα· Οἰμώξῃ, φθονήσας σεαυτῷ τοιούτου κτήματος, ἐξήγαγεν ἑαυτήν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΑΡΕΤΑΙ.

Περὶ ἀρετῆς, ὦ Κλέα, γυναικῶν, οὐ τὴν αὐτὴν τῷ Θουκυδίδῃ γνώμην ἔχομεν. ὁ μὲν γὰρ, ἧς ἂν ἐλάχιστος ᾖ παρὰ τοῖς ἐκτὸς ψόγου πέρι, ἢ ἐπαίνου λόγος, ἀρίστην ἀποφαίνεται· καθάπερ τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς οἰόμενος δεῖν κατάκλειστον εἶναι καὶ ἀνέξοδον. ἡμῖν δὲ κομψότερος μὲν ὁ Γοργίας φαίνεται, κελεύων, μὴ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὴν δόξαν, εἶναι πολλοῖς γνώριμον τῆς γυναικός. ἄριστα δὲ ὁ Ῥωμαίων δοκεῖ νόμος ἔχειν, ὥσπερ ἀνδράσι, καὶ γυναιξὶ, δημοσίᾳ μετὰ τὴν τελευτὴν τοὺς προσήκοντας ἀποδιδοὺς ἐπαίνους. διὸ καὶ Λεοντίδος τῆς ἀρίστης ἀποθανούσης, εὐθύς τε μετὰ σοῦ τότε πολὺν λόγον εἴχομεν, οὐκ ἀμοιροῦντα παραμυθίας φιλοσόφου· καὶ νῦν, ὡς ἠβουλήθης, τὰ ὑπόλοιπα τῶν λεγομένων εἰς τὸ μίαν εἶναι καὶ τὴν αὐτὴν ἀνδρός τε καὶ γυναικὸς ἀρετὴν, προσανέγραψά σοι, τὸ ἱστορικὸν ἀποδεικτικὸν ἔχοντα, καὶ πρὸς ἡδονὴν μὲν ἀκοῆς οὐ συντεταγμένα· εἰ δὲ τῷ πείθοντι καὶ τὸ τέρπον ἔνεστι φύσει τοῦ παραδείγματος, οὐ φεύγε

χάριν ἀποδείξεως συνεργὸν ὁ λόγος, οὐδ' αἰσχύνεται ταῖς Μούσαις τὰς Χάριτας συγκαταμιγνὺς καλλίστην συζυγίαν, ὥς Εὐριπίδης φησὶν, ἐκ τοῦ φιλοκάλου μάλιστα τῆς ψυχῆς ἀναδούμενος τὴν πίστιν. φέρε γάρ, εἰ, λέγοντες, τὴν αὐτὴν εἶναι ζωγραφίαν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, παρειχόμεθα τοιαύτας γραφὰς γυναικῶν, οἵας Ἀπελλῆς ἀπολέλοιπεν, ἢ Ζεῦξις, ἢ Νικόμαχος, ἆρ' ἄν τις ἐπετίμησεν ἡμῖν, ὡς τοῦ χαρίζεσθαι καὶ ψυχαγωγεῖν μᾶλλον, ἢ τοῦ πείθειν, στοχαζομένοις; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. τί δέ; ἐὰν ποιητικὴν πάλιν, ἢ μιμητικὴν, ἀποφαίνοντες, οὐχ ἑτέραν μὲν ἀνδρῶν, ἑτέραν δὲ γυναικῶν οὖσαν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν, τὰ Σαπφοῦς μέλη τοῖς Ἀνακρέοντος, ἢ τὰ Σιβύλλης λόγια τοῖς Βάκιδος ἀντιπαραβάλλοιμεν, ἕξει τις αἰτιάσασθαι δικαίως τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι χαίροντα καὶ τερπόμενον ἐπάγει τῇ πίστει τὸν ἀκροατήν; οὐδὲ τοῦτο ἂν εἴποις. καὶ μὴν οὐκ ἔστιν ἀρετῆς γυναικείας καὶ ἀνδρείας ὁμοιότητα καὶ διαφορὰν ἄλλοθεν καταμαθεῖν μᾶλλον, ἢ βίους βίοις, καὶ πράξεσι πράξεις, ὥσπερ ἔργα μεγάλης τέχνης, παρατιθέντας ἅμα· καὶ σκοποῦντας, εἰ τὸν αὐτὸν ἔχει χαρακτῆρα καὶ τύπον ἡ Σεμιράμεως μεγαλοπραγμοσύνη τῇ Σεσώστριος, ἢ Τανακυλλίδος σύνεσις τῇ Σερουΐου τοῦ βασιλέως, ἢ τὸ Πορκίας φρόνημα τῷ Βρούτου, καὶ τὸ Πελοπίδου τῷ Τιμοκλείας, κατὰ τὴν κυριωτάτην ὁμοιότητα καὶ δύναμιν. ἐπειδὴ διαφορὰς γε τινὰς ἑτέρας ὥσπερ χροιὰς ἰδίας, αἱ ἀρεταὶ διὰ τὰς φύσεις λαμβάνουσι, καὶ συνεξομοιοῦνται τοῖς ὑποκειμένοις ἤθεσι καὶ κράσεσι σωμάτων καὶ

τροφαῖς καὶ διαίταις. ἄλλως γὰρ ἀνδρεῖος ὁ Ἀχιλλεὺς, ἄλλως ὁ Αἴας. καὶ φρόνησις Ὀδυσσέως οὐχ ὁμοία τῇ Νέστορος. οὐδὲ δίκαιος ὡσαύτως Κάτων καὶ Ἀγησίλαος, οὐδ᾽ Εἰρήνη φίλανδρος, ὡς Ἄλκηστις, οὐδὲ Κορνηλία μεγαλόφρων, ὡς Ὀλυμπιάς. ἀλλὰ μὴ παρὰ τοῦτο πολλὰς καὶ διαφόρους ποιῶμεν ἀνδρίας καὶ φρονήσεις καὶ δικαιοσύνας, ἂν μόνον τοῦ λόγου τοῦ οἰκείου μηδεμίαν αἱ καθ᾽ ἕκαστον ἀνομοιότητες ἐκβιάζωσι. τὰ μὲν οὖν ἄγαν περιβόητα, καὶ ὅσων οἶμαί σε βεβαίοις βιβλίοις ἐντυχοῦσαν ἱστορίαν ἔχειν καὶ γνῶσιν, ἤδη παρήσω· πλὴν εἰ μή τινα τοὺς τὰ κοινὰ καὶ δεδημευμένα πρὸ ἡμῶν ἱστορήσαντας, ἀκοῆς ἄξια διαπέφευγεν. ἐπεὶ δὲ πολλὰ καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ γυναιξὶν ἄξια λόγου πέπρακται, βραχέα τῶν κοινῶν οὐ χεῖρόν ἐστι προϊστορῆσαι.

ΤΡΩΑΔΕΣ. Τῶν ἀπ᾽ Ἰλίου περὶ τὴν ἅλωσιν ἐκφυγόντων οἱ πλεῖστοι χειμῶνι χρησάμενοι, καὶ δι᾽ ἀπειρίαν τοῦ πλοῦ καὶ ἄγνοιαν τῆς θαλάττης, ἀπενεχθέντες εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ περὶ τὸν Θύμβριν ποταμὸν ὅρμοις καὶ ναυλόχοις ἀναγκαίοις μόλις ὑποδραμόντες, αὐτοὶ μὲν ἐπλανῶντο περὶ τὴν χώραν, φραστήρων δεόμενοι· ταῖς δὲ γυναιξὶν ἐμπίπτει λογισμὸς, ὡς ἥτις οὖν ἵδρυσις ἐν γῇ πάσῃ πλάνης καὶ ναυτιλίας εὖ τε καὶ καλῶς πράττουσιν ἀνθρώποις, ἀμείνων ἐστὶ, καὶ πατρίδα δεῖ ποιεῖν αὐτοὺς, ἀπολαβεῖν, ἣν ἀπολωλέκασι, μὴ δυναμένους. ἐκ δὲ τούτου συμφρονήσασαι κατέφλεξαν τὰ πλοῖα, μιᾶς καταρξαμένης (ὥς φασι) Ῥώμης· πράξασαι δὲ ταῦτα, τοῖς ἀνδράσιν ἀπήντων βοηθοῦσι πρὸς τὴν θαλασ-

σαν, καὶ φοβούμεναι τὴν ὀργὴν, αἱ μὲν ἀνδρῶν, αἱ δ' οἰκείων, ἀντιλαμβανόμεναι καὶ καταφιλοῦσαι λιπαρῶς, ἐξεπράϋναν τῷ τρόπῳ τῆς φιλοφροσύνης. διὸ καὶ γέγονε καὶ παραμένει ταῖς Ῥωμαίων γυναιξὶν ἔτι νῦν ἔθος ἀσπάζεσθαι μετὰ τοῦ καταφιλεῖν τοὺς κατὰ γένους προσήκοντας αὐταῖς. συνιδόντες γὰρ (ὡς ἔοικε) τὴν ἀνάγκην οἱ Τρῶες, καὶ ἅμα πειρώμενοι τῶν ἐγχωρίων, εὐμενῶς καὶ φιλανθρώπως προσδεχομένων, ἠγάπησαν τὸ πραχθὲν ὑπὸ τῶν γυναικῶν, καὶ συγκατῴκησαν αὐτόθι τοῖς Λατίνοις.

ΦΩΚΙΔΕΣ. Τὸ δὲ τῶν Φωκίδων ἐνδόξου μὲν οὐ τετύχηκε συγγραφέως, οὐδενὸς δὲ τῶν γυναικείων ἔλαττον εἰς ἀρετήν ἐστι, μαρτυρούμενον ἱεροῖς τε μεγάλοις, ἃ δρῶσι Φωκεῖς ἔτι νῦν περὶ Ὑάμπολιν, καὶ δόγμασι παλαιοῖς, ὧν τὸ μὲν καθ' ἕκαστον τῆς πράξεως ἐν τῷ Δαϊφάντου βίῳ γέγραπται· τὸ δὲ τῶν γυναικῶν τοιοῦτόν ἐστιν. ἄσπονδος ἦν Θετταλοῖς πρὸς Φωκέας πόλεμος. οἱ μὲν γὰρ ἄρχοντας αὐτῶν καὶ τυράννους ἐν ταῖς Φωκικαῖς πόλεσιν ἡμέρᾳ μιᾷ πάντας ἀπέκτειναν, οἱ δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἐκείνων ὁμήρους κατηλόησαν· εἶτα πανστρατιᾷ διὰ Λοκρῶν ἐνέβαλον, δόγμα θέμενοι μηδενὸς φείδεσθαι τῶν ἐν ἡλικίᾳ, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσασθαι. Δαΐφαντος οὖν ὁ Βαθυλλίου, τρίτος αὐτὸς ἄρχων, ἔπεισε τοὺς Φωκεῖς μὲν, αὐτοὺς ἀπαντήσαντας, τοῖς Θετταλοῖς μάχεσθαι, τὰς δὲ γυναῖκας ἅμα τοῖς τέκνοις εἰς ἕνα που τόπον συναγαγόντας ἐξ ἁπάσης τῆς Φωκίδος, ὕλην τε περινῆσαι ξύλων καὶ φυλακὰς καταλιπεῖν, πρόσταγμα δόν-

τας, ἂν αἴσθωνται νικωμένους αὐτοὺς, κατὰ τάχος τὴν ὕλην ἀνάψαι καὶ καταπρῆσαι τὰ σώματα. ψηφισαμένων δὲ ταῦτα τῶν ἄλλων, εἷς ἐξαναστὰς ἔφη, δίκαιον εἶναι ταῦτα συνδοκεῖν καὶ ταῖς γυναιξίν· εἰ δὲ μὴ, χαίρειν ἐᾷν, καὶ μὴ προσβιάζεσθαι. τούτου τοῦ λόγου διελθόντος εἰς τὰς γυναῖκας, αὗται καθ' αὑτὰς συνελθοῦσαι ταῦτα ἐψηφίσαντο, καὶ τὸν Δαΐφαντον ἀνέδησαν, ὡς τὰ ἄριστα τῇ Φωκίδι βεβουλευμένον· τὰ δ' αὐτὰ καὶ τοὺς παῖδας ἰδίᾳ φασὶν ἐκκλησιάσαντας ἐπιψηφίσασθαι. πραχθέντων δὲ τούτων, συμβαλόντες οἱ Φωκεῖς περὶ Κλεωνὰς τῆς Ὑαμπόλιδος ἐνίκησαν. τὸ μὲν οὖν ψήφισμα Φωκέων Ἀπόνοιαν οἱ Ἕλληνες ὠνόμασαν. ἑορτὴν δ' ἐκ πασῶν μεγίστην τὰ Ἐλαφηβόλια μέχρι νῦν τῇ Ἀρτέμιδι τῆς νίκης ἐκείνης ἐν Ὑαμπόλιδι τελοῦσιν.

XIAI. Χῖοι Λευκωνίαν ἐπῴκισαν ἐκ τοιαύτης αἰτίας. ἐγάμει τις ἐν Χίῳ τῶν δοκούντων γνωρίμων εἶναι. ἀγομένης δὲ τῆς νύμφης ἐπὶ ζεύγους, ὁ βασιλεὺς, Ἵπποκλος, ἐπιτήδειος ὢν τῷ γαμοῦντι, καὶ παρὼν, ὥσπερ οἱ λοιποὶ, μέθης οὔσης καὶ γέλωτος, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸ ζεῦγος, οὐδὲν ὑβριστικὸν πράξων, ἀλλ' ἔθει κοινῷ καὶ παιδιᾷ χρώμενος· οἱ δὲ φίλοι τοῦ γαμοῦντος ἀπέκτειναν αὐτόν· μηνιμάτων δὲ τοῖς Χίοις προφαινομένων, καὶ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος τοὺς Ἵπποκλον ἀνελόντας ἀνελεῖν, ἅπαντες ἔφασαν Ἵπποκλον ἀνῃρηκέναι. πάντας οὖν αὖθις ὁ θεὸς ἐκέλευε τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν, εἰ πᾶσι τοῦ ἄγους μέτεστιν· οὕτω δὲ τοὺς αἰτίους καὶ μετασχόντας τοῦ φόνου, καὶ συνεπαινέσαντας ἁμωσγέπως, οὐκ ὀλίγους γενομέ-

νους, οὐδ᾽ ἀδυνάτους ὄντας, ἀπῴκισαν εἰς Λευκωνίαν, ἣν Κορωνεῖς ἀφελόμενοι πρότερον ἐκτήσαντο μετ᾽ Ἐρυθραίων. ὕστερον δὲ πολέμου πρὸς τοὺς Ἐρυθραίους αὐτοῖς γενομένου, μέγιστον Ἰώνων δυναμένους, τότε κἀκείνων ἐπὶ τὴν Λευκωνίαν στρατευσάντων ἀντέχειν μὴ δυνάμενοι, συνεχώρησαν ἐξελθεῖν ὑπόσπονδοι, χλαῖναν μίαν ἑκάστου καὶ ἱμάτιον, ἄλλο δὲ μηδὲν ἔχοντος. αἱ δὲ γυναῖκες ἐκάκιζον αὐτούς, εἰ προέμενοι τὰ ὅπλα, γυμνοὶ διὰ τῶν πολεμίων ἐξίασιν. ὀμωμοκέναι δὲ φασκόντων, ἐκέλευον αὐτοὺς τὰ μὲν ὅπλα μὴ καταλιπεῖν, λέγειν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅτι χλαῖνα μέν ἐστι τὸ ξυστόν, χιτὼν δὲ ἡ ἀσπίς, ἀνδρὶ θυμὸν ἔχοντι. πεισθέντων δὲ ταῦτα τῶν Χίων, καὶ πρὸς τοὺς Ἐρυθραίους παῤῥησιαζομένων, καὶ τὰ ὅπλα δεικνυόντων, ἐφοβήθησαν οἱ Ἐρυθραῖοι τὴν τόλμαν αὐτῶν, καὶ οὐδεὶς προσῆλθεν, οὐδὲ ἐκώλυσεν, ἀλλ᾽ ἠγάπησαν ἀπαλλαγέντων. οὗτοι μὲν οὖν θαῤῥεῖν διδαχθέντες ὑπὸ τῶν γυναικῶν, οὕτως ἐσώθησαν.

Τούτου δ᾽ οὐδέν τι λειπόμενον ἔργον ἀρετῇ καὶ χρόνοις ὕστερον πολλοῖς ἐπράχθη ταῖς Χίων γυναιξὶν, ὁπηνίκα Φίλιππος ὁ Δημητρίου πολιορκῶν τὴν πόλιν ἐκήρυξε κήρυγμα βάρβαρον καὶ ὑπερήφανον, ἀφίστασθαι τοὺς οἰκέτας πρὸς ἑαυτὸν ἐπ᾽ ἐλευθερίᾳ καὶ γάμῳ τῆς κεκτημένης, ὡς συνοικιῶν αὐτοὺς ταῖς τῶν δεσποτῶν γυναιξί. δεινὸν δὲ αἱ γυναῖκες καὶ ἄγριον θυμὸν λαβοῦσαι, μετὰ τῶν οἰκετῶν καὶ αὐτῶν συναγανακτούντων καὶ συμπαρόντων, ὥρμησαν ἀναβαίνειν ἐπὶ τὰ τείχη, καὶ λίθους καὶ βέλη προσ-

φέρουσαι, καὶ παρακελευόμεναι καὶ προσλιπαροῦσαι τοῖς μαχομένοις, τέλος δ' ἀμυνόμεναι καὶ βάλλουσαι τοὺς πολεμίους, ἀπώσαντο τὸν Φίλιππον, οὐδενὸς δούλου τοπαράπαν ἀποστάντος πρὸς αὐτόν.

ΑΡΓΕΙΑΙ. Οὐδενὸς δὲ ἧττον ἔνδοξόν ἐστι τῶν κοινῇ διαπεπραγμένων γυναιξὶν ἔργων, ὁ πρὸς Κλεομένην περὶ Ἄργους ἀγὼν, ὃν ἠγωνίσαντο, Τελεσίλλης τῆς ποιητρίας προτρεψαμένης. ταύτην δέ φασιν οἰκίας οὖσαν ἐνδόξου, τῷ δὲ σώματι νοσηματικὴν, εἰς θεοὺς πέμψαι περὶ ὑγείας, καὶ χρησθὲν αὐτῇ Μούσας θεραπεύειν, πειθομένην τῇ θεῷ, καὶ ἐπιθεμένην ᾠδῇ καὶ ἁρμονίᾳ, τοῦ τε πάθους ἀπαλλαγῆναι ταχὺ, καὶ θαυμάζεσθαι διὰ ποιητικὴν ὑπὸ τῶν γυναικῶν. ἐπεὶ δὲ Κλεομένης, ὁ βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν, πολλοὺς ἀποκτείνας, (οὐ μὴν, ὡς ἔνιοι μυθολογοῦσιν, ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ἑπτακοσίους πρὸς ἑπτακισχιλίους) ἐβάδιζε πρὸς τὴν πόλιν, ὁρμὴ καὶ τόλμα δαιμόνιος παρέστη ταῖς ἀκμαζούσαις τῶν γυναικῶν ἀμύνασθαι τοὺς πολεμίους ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἡγουμένης δὲ τῆς Τελεσίλλης, ὅπλα λαμβάνουσι, καὶ παρ' ἔπαλξιν ἱστάμεναι κύκλῳ τὰ τείχη περιέστεψαν, ὥστε θαυμάζειν τοὺς πολεμίους. τὸν μὲν οὖν Κλεομένην, πολλῶν πεσόντων, ἀπεκρούσαντο· τὸν δὲ ἕτερον βασιλέα, Δημάρατον, (ὥς Σωκράτης φησὶν) ἐντὸς γενόμενον, καὶ κατασχόντα τὸ Παμφυλιακὸν, ἐξέωσαν. οὕτω δὲ τῆς πόλεως περιγενομένης, τὰς μὲν πεσούσας ἐν τῇ μάχῃ τῶν γυναικῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀργείας ἔθαψαν, ταῖς δὲ σωθείσαις ὑπόμνημα τῆς ἀριστείας ἔδοσαν ἱδρύσασθαι

τὸν Ἐνυάλιον. τὴν δὲ μάχην οἱ μὲν ἑβδόμῃ λέγουσιν ἱσταμένου μηνὸς, οἱ δὲ νουμηνίᾳ γενέσθαι τοῦ νῦν μὲν τετάρτου, πάλαι δὲ Ἑρμαίου παρ᾽ Ἀργείοις, καθ᾽ ἣν μέχρι νῦν τὰ Ὑβριστικὰ τελοῦσι, γυναῖκας μὲν ἀνδρείοις χιτῶσι καὶ χλαμύσιν, ἄνδρας δὲ πέπλοις γυναικῶν καὶ καλύπτραις ἀμφιεννύντες. ἐπανορθούμενοι δὲ τὴν ὀλιγανδρίαν, οὐχ (ὡς Ἡρόδοτος ἱστορεῖ) τοῖς δούλοις, ἀλλὰ τῶν περιοίκων ποιησάμενοι πολίτας τοὺς ἀρίστους, συνῴκισαν τὰς γυναῖκας. ἐδόκουν δὲ καὶ τούτους ἀτιμάζειν καὶ περιορᾷν ἐν τῷ συγκαθεύδειν, ὡς χείρονας. ὅθεν ἔθεντο νόμον τὸν κελεύοντα, πώγωνα δεῖν ἐχούσας συναναπαύεσθαι τοῖς ἀνδράσι τὰς γεγαμημένας.

ΠΕΡΣΙΔΕΣ. Πέρσας Ἀστυάγου βασιλέως καὶ Μήδων ἀποστήσας Κῦρος, ἡττήθη μάχῃ· φεύγουσι δὲ τοῖς Πέρσαις εἰς τὴν πόλιν, ὀλίγον ἀπεχόντων συνεισπεσεῖν τῶν πολεμίων, ἀπήντησαν αἱ γυναῖκες πρὸ τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πέπλους ἐκ τῶν κάτω μερῶν ἐπάρασαι· Ποῖ φέρεσθε, (εἶπον) ὦ κάκιστοι πάντων ἀνθρώπων; οὐ γὰρ ἐνταῦθά γε δύνασθε καταδῦναι φεύγοντες, ὅθεν ἐξεγένεσθε. ταύτην τὴν ὄψιν ἅμα καὶ τὴν φωνὴν αἰδεσθέντες οἱ Πέρσαι, καὶ κακίσαντες ἑαυτοὺς, ἀνέστρεψάν τε καὶ συμβαλόντες ἐξ ἀρχῆς ἐτρέψαντο τοὺς πολεμίους. ἐκ τούτου κατέστη νόμος, εἰσελάσαντος βασιλέως εἰς τὴν πόλιν, ἑκάστην γυναῖκα χρυσοῦν λαμβάνειν, Κύρου νομοθετήσαντος. Ὦχον δέ φασι, τά τ᾽ ἄλλα μοχθηρὸν καὶ φιλοκερδέστατον βασιλέων ὄντα, περικάμψαι τὴν πόλιν ἀεὶ, καὶ μὴ παρελθεῖν, ἀλλ᾽ ἀποστερῆσαι τῆς

δωρεᾶς τὰς γυναῖκας· Ἀλέξανδρος δὲ καὶ δὶς εἰσῆλθε καὶ ταῖς κυούσαις διπλοῦν ἔδωκε.

ΚΕΛΤΑΙ. Κελτοῖς, πρὶν ὑπερβαλεῖν Ἄλπεις, καὶ κατοικῆσαι τῆς Ἰταλίας, ἣν νῦν νέμονται χώραν, στάσις ἐμπεσοῦσα δεινὴ καὶ δυσκατάπαυστος, εἰς πόλεμον ἐμφύλιον προῆλθεν. αἱ δὲ γυναῖκες, ἐν μέσῳ τῶν ὅπλων γενόμεναι, καὶ παραλαβοῦσαι τὰ νείκη, διῄτησαν οὕτως ἀμέμπτως καὶ διέκριναν, ὥστε φιλίαν πᾶσι θαυμαστὴν καὶ κατὰ πόλεις καὶ κατ' οἴκους γενέσθαι πρὸς πάντας. ἐκ τούτου διετέλουν περί τε πολέμου καὶ εἰρήνης βουλευόμενοι μετὰ τῶν γυναικῶν, καὶ τὰ πρὸς τοὺς συμμάχους ἀμφίβολα δι' ἐκείνων βραβεύοντες. ἐν γοῦν ταῖς πρὸς Ἀννίβαν συνθήκαις ἐγράψαντο, Κελτῶν μὲν ἐγκαλούντων Καρχηδονίοις, τοὺς ἐν Ἰβηρίᾳ Καρχηδονίων ἐπάρχους καὶ στρατηγοὺς εἶναι δικαστάς· ἂν δὴ Καρχηδόνιοι Κελτοῖς ἐγκαλῶσι, τὰς Κελτῶν γυναῖκας.

ΜΗΛΙΑΙ. Μήλιοι, γῆς χρῄζοντες ἀμφιλαφοῦς, Νυμφαῖον ἡγεμόνα τῆς ἀποικίας ἐποιήσαντο, νέον ἄνδρα καὶ κάλλει διαφέροντα. τοῦ δὲ θεοῦ πλεῖν κελεύσαντος αὐτούς, ὅπου ἂν ἀποβάλωσι τοὺς κομιστῆρας, ἐκεῖ κατοικεῖν, συνέπεσε τῇ Καρίᾳ προσβαλοῦσιν αὐτοῖς καὶ ἀποβᾶσι, τὰς ναῦς ὑπὸ χειμῶνος διαφθαρῆναι. τῶν δὲ Καρῶν οἱ Κρύασσαν οἰκοῦντες, εἴτε τὴν ἀπορίαν οἰκτείραντες, εἴτε δείσαντες αὐτῶν τὴν τόλμαν, ἐκέλευον οἰκεῖν παρ' αὐτοῖς, καὶ τῆς χώρας μετέδωκαν εἶτα πολλὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ λαμβάνοντας αὔξησιν δρῶντες, ἐπεβούλευον ἀνελεῖν, εὐωχίαν τινὰ καὶ θοίνην παρασκευάσαντες. ἔτυχε δὲ

Καρίνη παρθένος ἐρῶσα τοῦ Νυμφαίου, καὶ λανθάνουσα τοὺς ἄλλους. (ἐκαλεῖτο δὲ Καφένη) πραττομένων δὲ τούτων, οὐ δυναμένη τὸν Νυμφαῖον περιορᾷν ἀπολλύμενον, ἐξήγγειλε τὴν διάνοιαν αὐτῷ τῶν πολιτῶν. ὡς οὖν ἧκον οἱ Κρυασσεῖς καλοῦντες αὐτοὺς, οὐκ ἔφη νόμον ὁ Νυμφαῖος Ἕλλησιν εἶναι βαδίζειν ἐπὶ δεῖπνον ἄνευ γυναικῶν. ἀκούσαντες δὲ οἱ Κᾶρες ἐκέλευον ἄγειν καὶ τὰς γυναῖκας. οὕτω δὴ φράσας τὰ πεπραγμένα Μηλίοις, ἐκέλευσεν αὐτοὺς μὲν ἀνόπλους ἐν ἱματίοις βαδίζειν, τῶν δὲ γυναικῶν ἑκάστην ξίφος ἐν τῷ κόλπῳ κομίζειν, καὶ καθέζεσθαι παρὰ τὸν αὑτῆς. ἐπεὶ δὲ, τοῦ δείπνου μεσοῦντος, ἐδόθη τὸ σύνθημα τοῖς Καρσὶ, καὶ συνῄσθοντο τὸν καιρὸν οἱ Ἕλληνες, αἱ μὲν γυναῖκες ἅμα πᾶσαι τοὺς κόλπους διέσχον, οἱ δὲ τὰ ξίφη λαβόντες ἐπέθεντο τοῖς βαρβάροις, καὶ διέφθειραν αὐτοὺς ἅμα πάντας. κτησάμενοι δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν πόλιν ἐκείνην καταβαλόντες, ᾤκισαν ἑτέραν, ἣν νέαν Κρύασσαν ὠνόμασαν. ἡ δὲ Καφένη τῷ Νυμφαίῳ γαμηθεῖσα, τιμὴν καὶ χάριν ἔσχε ταῖς εὐεργεσίαις πρέπουσαν. ἄξιον οὖν ἄγασθαι τῶν γυναικῶν καὶ τὴν σιωπὴν καὶ τὸ θράσος, καὶ τὸ μηδεμίαν ἐν πολλαῖς μηδ᾿ ἄκουσαν ὑπὸ δειλίας κακὴν γενέσθαι.

ΤΥΡΡΗΝΙΔΕΣ. Τυῤῥηνῶν τοίνυν τῶν Λῆμνον καὶ Ἴμβρον κατασχόντων, ἁρπασάντων δὲ Βραυρωνόθεν τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ἐγένοντο παῖδες, οὓς ἐξήλασαν Ἀθηναῖοι, μιξοβαρβάρους ὄντας, ἐκ τῶν νήσων. οἱ δ᾿ εἰς Ταίναρον κατάραντες, ἐγένοντο χρήσιμοι Σπαρτιάταις περὶ τὸν εἱλωτικὸν

πόλεμον, καὶ διὰ τοῦτο πολιτείας καὶ γάμων τυχόντες, οὐκ ἀξιούμενοι δ' ἀρχείων καὶ βουλῆς, ὑπόνοιαν ἔσχον, ὡς ἐπὶ νεωτερισμῷ συνερχόμενοι, καὶ διανοούμενοι τὰ καθεστῶτα κινεῖν. συλλαβόντες οὖν αὐτοὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ καθείρξαντες, ἐφύλαττον ἰσχυρῶς, ζητοῦντες ἑλεῖν σαφέσι καὶ βεβαίοις ἐλέγχοις. αἱ δὲ τῶν καθειργμένων γυναῖκες ἐπὶ τὴν εἱρκτὴν παραγενόμεναι, πολλαῖς ἱκεσίαις καὶ δεήσεσι παρείθησαν ὑπὸ τῶν φυλάκων, ὅσον ἀσπάσασθαι καὶ προσειπεῖν τοὺς ἄνδρας. ἐπεὶ δ' εἰσῆλθον, ἐκέλευον αὐτοὺς μεταμφιέννυσθαι ταχὺ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἐκείνας ἀπολιπεῖν, τὰς δ' ἐκείνων ἐνδύντας αὐτοὺς ἀπιέναι περικαλυψαμένους. γενομένων δὲ τούτων, αἱ μὲν ὑπέμειναν αὐτοῦ, παραταξάμεναι πρὸς πάντα τὰ δεινά, τοὺς δ' ἄνδρας ἐξαπατηθέντες οἱ φύλακες παρῆκαν, ὡς δὴ γυναῖκας. ἐκ δὴ τούτου καταλαβομένων αὐτῶν τὰ Ταΰγετα, καὶ τὸ εἱλωτικὸν ἀφιστάντων καὶ προσδεχομένων, οἱ Σπαρτιᾶται εἰς πολὺν φόβον καταστάντες ἐπεκηρυκεύσαντο, καὶ διηλλάγησαν ἐπὶ τῷ κομίσασθαι μὲν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας, χρήματα δὲ καὶ ναῦς λαβόντας ἐκπλεῦσαι, καὶ γῆς τυχόντας ἀλλαχόσε καὶ πόλεως, ἀποίκους Λακεδαιμονίων καὶ συγγενεῖς νομίζεσθαι. ταῦτ' ἔπραττον οἱ Πελασγοί, Πόλλιν ἡγεμόνα, καὶ ἀδελφὸν Κραταΐδαν, Λακεδαιμονίους, λαβόντες. καὶ μέρος μὲν αὐτῶν ἐν Μήλῳ κατῴκησαν· τοὺς δὲ πλειστους οἱ περὶ Πόλλιν ἔχοντες, εἰς Κρήτην ἔπλευσαν, ἀποπειρώμενοι τῶν λογίων. ἐχρήσθη γὰρ αὐτοῖς, ὅταν τὴν θεὸν καὶ τὴν ἄγκυραν ἀπολέ

σωσι, παύσασθαι πλάνης, καὶ πόλιν ἐκεῖ συνοικίζειν. ὁρμισθεῖσιν οὖν πρὸς τῇ λεγομένῃ Χεῤῥονήσῳ θόρυβοι πανικοὶ προσέπεσον νύκτωρ. ὑφ᾽ ὧν διαπτοηθέντες, ἐνεπήδησαν εἰς τὰς ναῦς ἀκόσμως, ἀπολιπόντες ἐν τῇ γῇ ξόανον τῆς Ἀρτέμιδος, ὃ πατρῷον ἦν αὐτοῖς εἰς Λῆμνον ἐκ Βραύρωνος κομισθὲν, ἐκ δὲ Λήμνου πανταχοῦ συμπεριαγόμενον. ἐπεὶ δὲ, τοῦ θορύβου λήξαντος, ἐπόθησαν αὐτὸ κατὰ πλοῦν, ἅμα δὲ ὁ Πόλλις κατέμαθε τῇ ἀγκύρᾳ τὸν ὄνυχα μὴ προσόντα, (βίᾳ γὰρ ἑλκομένης, ὡς ἔοικεν, ἐν τόποις ὑποπέτροις ἀποσπασθεὶς ἔλαθε) περαίνεσθαι τὰ πυθόχρηστα φήσας, ἐσήμαινεν ἀναστρέφειν· καὶ κατέσχε τὴν χώραν, καὶ μάχαις πολλαῖς τῶν ἀντιταξαμένων ἐπικρατήσας, Λύκτον ᾤκησε, καὶ πόλεις ἄλλας ὑποχειρίους ἔλαβε. διὸ καὶ νομίζουσιν, αὐτοὺς Ἀθηναίοις τε διὰ τὰς μητέρας κατὰ γένος προσήκειν, καὶ Σπαρτιατῶν ἀποίκους εἶναι.

ΛΥΚΙΑΙ. Τὸ δ᾽ ἐν Λυκίᾳ γενέσθαι λεγόμενον μυθῶδες μέν ἐστιν, ἔχει δέ τινα φήμην ὁμοῦ μαρτυροῦσαν. Ἀμισώδαρος γὰρ, (ὥς φασιν) ὃν Ἰσάραν Λύκιοι καλοῦσιν, ἧκεν ἐκ τῆς περὶ Ζέλειαν ἀποικίας Λυκίων, λῃστρίδας ἄγων ναῦς, ὧν Χίμαῤῥος ἡγεῖτο. πολεμιστὴς μὲν ἀνὴρ, ὠμὸς δὲ καὶ θηριώδης. ἔπλει δὲ πλοίῳ λέοντα μὲν ἔχοντι πρώραθεν ἐπίσημον, ἐκ δὲ πρύμνης δράκοντα, καὶ πολλὰ κακὰ τοὺς Λυκίους ἐποίει. καὶ πλεῦσαι τὴν θάλατταν οὐκ ἦν, οὐδὲ τὰς ἐγγὺς θαλάττης πόλεις οἰκεῖν. τοῦτον οὖν ἀποκτείνας ὁ Βελλεροφόντης φεύγοντα τῷ πηγάσῳ διώξας. ἐξήλασε δὲ καὶ τὰς Ἀμαζόνας, οὐδενὸς

ἐτύγχανε τῶν δικαίων, ἀλλ' ἦν ἀδικώτατος περὶ αὐτὸν Ἰοβάτης. ὅθεν εἰς τὴν θάλατταν ἐμβὰς, ηὔξατο κατ' αὐτοῦ τῷ Ποσειδῶνι τὴν χώραν ἄκαρπον γενέσθαι καὶ ἀνόνητον. εἶτα ὁ μὲν ἀπήει κατευξάμενος, κῦμα δὲ διαρθὲν ἐπέκλυζε τὴν γῆν· καὶ θέαμα δεινὸν ἦν, ἑπομένης μετεώρου τῆς θαλάττης, καὶ ἀποκρύπτούσης τὸ πεδίον. ἐπεὶ δὲ, τῶν ἀνδρῶν δεομένων τὸν Βελλεροφόντην ἐπισχεῖν, οὐδὲν ἔπειθον, αἱ γυναῖκες ἀνασυράμεναι τοὺς χιτωνίσκους, ἀπήντησαν αὐτῷ. πάλιν οὖν ὑπ' αἰσχύνης ἀναχωροῦντος ὀπίσω, καὶ τὸ κῦμα λέγεται συνυποχωρῆσαι. τινὲς δὲ τοῦ λόγου τούτου παραμυθούμενοι τὸ μυθῶδες, οὔ φασι κατάραις ὑπαγαγέσθαι τὴν θάλασσαν αὐτὸν, ἀλλὰ τοῦ πεδίου τὸ πιότατον ὑποκεῖσθαι τῇ θαλάσσῃ ταπεινότερον. ὀφρὺν δὲ παρατείνουσαν ἀκτῆς, ἣ διεῖργε τὴν θάλασσαν, ἐκρῆξαι τὸν Βελλεροφόντην, καὶ βίᾳ τοῦ πελάγους ἐπιφερομένου καὶ κατακλύζοντος τὸ πεδίον, τοὺς μὲν ἄνδρας οὐδὲν περαίνειν δεομένους αὐτοῦ, τὰς δὲ γυναῖκας ἀθρόας περιχυθείσας, αἰδοῦς τυχεῖν καὶ ἀποπαῦσαι τὴν ὀργήν. οἱ δ' ὅλως τὴν λεγομένην Χίμαιραν ὄρος ἀνθήλιον γεγονέναι φασὶ, καὶ ποιεῖν ἀνακλάσεις καὶ ἀνακαύσεις ἐν τῷ ὄρει χαλεπὰς καὶ πυρώδεις, ὑφ' ὧν ἀνὰ τὸ πεδίον σκεδαννυμένων, μαραίνεσθαι τοὺς καρπούς. τὸν δὲ Βελλεροφόντην συμφρονήσαντα, διακόψαι τοῦ κρημνοῦ τὸ λειότατον, καὶ μάλιστα τὰς ἀνακλάσεις ἀνταποστέλλον· ἐπεὶ δ' οὐκ ἐτύγχανε χάριτος, ὀργῇ πρὸς ἄμυναν τραπέσθαι τῶν Λυκίων, πεισθῆναι δὲ ὑπὸ τῶν γυναικῶν. ἦν δὲ Νύμφις

[illegible]

οἱ δ' ἄλλοι τὴν πόλιν ἀτάκτως ἐμπεσόντες διήρπαζον. πολλῶν δ' ἀγομένων, οἱ Μασαισύλιοι καρτερεῖν οὐκ ἠδύναντο βλέποντες, οὐδὲ τῇ φυλακῇ τὸν νοῦν προσεῖχον, ἀλλ' ἠγανάκτουν, καὶ ἀπεχώρουν, ὡς μεθέξοντες τῆς ὠφελείας. ἐν τούτῳ δὲ αἱ γυναῖκες ἐμβοήσασαι τοῖς ἀνδράσι τὰ ξίφη παρέδοσαν, ἔνιαι δὲ καὶ δι' ἑαυτῶν ἐπετίθεντο τοῖς φρουροῦσι. μία δὲ καὶ λόγχην ἐξαρπάσασα Βάνωνος τοῦ ἑρμηνέως, αὐτὸν ἐκεῖνον ἔπαισεν· (ἔτυχε δὲ τεθωρακισμένος) τῶν δ' ἄλλων τοὺς μὲν καταβαλόντες, τοὺς δὲ τρεψάμενοι, διεξέπεσον ἀθρόοι μετὰ τῶν γυναικῶν. πυθόμενος δὲ ὁ Ἀννίβας καὶ διώξας, τοὺς μὲν καταλειφθέντας εἷλεν· οἱ δὲ τῶν ὀρῶν ἐπιλαβόμενοι, παραχρῆμα μὲν διέφυγον, ὕστερον δὲ πέμψαντες ἱκετηρίαν, εἰς τὴν πόλιν ὑπ' αὐτοῦ κατήχθησαν, ἀδείας καὶ φιλανθρωπίας τυχόντες.

ΜΙΛΗΣΙΑΙ. Τὰς Μιλησίων ποτὲ παρθένους δεινὸν πάθος καὶ ἀλλόκοτον κατέσχεν, ἐκ δή τινος αἰτίας ἀδήλου. μάλιστα δ' εἰκάζετο κρᾶσιν ἐκστατικὴν καὶ φαρμακώδη λαβὼν ὁ ἀὴρ, τροπὴν αὐταῖς καὶ παραφορὰν τῆς διανοίας ἀνεργάσασθαι. πάσαις μὲν γὰρ ἐξαίφνης ἐπιθυμία θανάτου καὶ πρὸς ἀγχόνην ὁρμὴ περιμανὴς ἐνέπιπτε, πολλαὶ δ' ἀπήγχοντο λανθάνουσαι. λόγοι δὲ καὶ δάκρυα γονέων καὶ παρηγορίαι φίλων οὐδὲν ἐπέραινον, ἀλλὰ περιῆσαν ἐπινοίας καὶ πανουργίας ἁπάσης τῶν φυλαττόντων, ἑαυτὰς διαχρώμεναι. καὶ τὸ κακὸν ἐδόκει δαιμόνιον εἶναι, καὶ κρεῖττον ἀνθρωπίνης βοηθείας, ἄχρις οὗ γνώμῃ νοῦν ἔχοντος ἀνδρὸς ἐγράφη προβούλευμα,

τὰς ἀπαγχομένας γυμνὰς ἐκκομίζεσθαι διὰ τῆς ἀγορᾶς. καὶ τοῦτο κυρωθὲν οὐ μόνον ἐπέσχεν, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἔπαυσε θανατώσας τὰς παρθένους. μέγα δὴ τεκμήριον εὐφυΐας καὶ ἀρετῆς ἡ τῆς ἀδοξίας εὐλάβεια, καὶ τὸ πρὸς τὰ δεινότατα τῶν ὄντων, θάνατον καὶ πόνον, ἀδεῶς ἐχούσας, αἰσχροῦ φαντασίαν μὴ ὑπομεῖναι, μηδ᾽ ἐνεγκεῖν αἰσχύνης μετὰ θάνατον ἐσομένης.

ΚΙΑΙ. Ταῖς Κίων παρθένοις ἔθος ἦν, εἰς ἱερὰ δημόσια συμπορεύεσθαι καὶ διημερεύειν μετ᾽ ἀλλήλων, οἱ δὲ μνηστῆρες ἐθεῶντο παιζούσας καὶ χορευούσας. ἑσπέρας δὲ πρὸς ἑκάστην ἀνὰ μέρος βαδίζοντες διηκονοῦντο τοῖς αὐτῶν γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς, ἄχρι τοῦ καὶ τοὺς πόδας ἀπονίζειν. ἤρων πολλάκις μιᾶς πλείονες οὕτω κόσμιον ἔρωτα καὶ νόμιμον, ὥςτε, τῆς κόρης ἐγγυηθείσης ἑνὶ, τοὺς ἄλλους εὐθὺς πεπαῦσθαι. κεφάλαιον δὲ τῆς εὐταξίας τῶν γυναικῶν, τὸ μήτε μοιχείαν, μήτε φθορὰν ἀνέγγυον ἐτῶν ἑπτακοσίων μνημονεύεσθαι παρ᾽ αὐτοῖς γενομένην.

ΦΩΚΙΔΕΣ. Τῶν ἐν Φωκεῦσι τυράννων κατειληφότων Δελφοὺς, καὶ τὸν ἱερὸν κληθέντα πόλεμον Θηβαίων πολεμούντων πρὸς αὐτοὺς, αἱ περὶ τὸν Διόνυσον γυναῖκες, (ἃς Θυϊάδας ὀνομάζουσιν) ἐκμανεῖσαι καὶ πλανηθεῖσαι νυκτὸς, ἔλαθον ἐν Ἀμφίσσῃ γενόμεναι· κατάκοποι δ᾽ οὖσαι, καὶ μηδέπω τοῦ φρονεῖν παρόντος αὐταῖς, ἐν τῇ ἀγορᾷ προέμεναι τὰ σώματα, σποράδην ἔκειντο καθεύδουσαι. τῶν δ᾽ Ἀμφισσέων αἱ γυναῖκες, φοβηθεῖσαι, μὴ διὰ τὸ σύμμαχον τὴν πόλιν Φωκέων γεγονέναι, καὶ συ-

γνοὺς στρατιώτας παρεῖναι τῶν τυράννων, ἀγνωμονηθῶσιν αἱ Θυϊάδες, ἐξέδραμον εἰς τὴν ἀγορὰν ἅπασαι καὶ κύκλῳ περιστᾶσαι σιωπῇ, κοιμωμέναις μὲν οὐ προσῄεσαν, ἐπεὶ δ' ἐξανέστησαν, ἄλλαι περὶ ἄλλας ἐγίνοντο θεραπεύουσαι, καὶ τροφὴν προσφέρουσαι. τέλος δὲ πείσασαι τοὺς ἄνδρας ἐπηκολούθησαν αὐταῖς ἄχρι τῶν ὅρων ἀσφαλῶς προπεμπομέναις.

ΟΤΑΛΕΡΙΑ ΚΑΙ ΚΛΟΙΛΙΑ. Ταρκύνιον Σούπερβον, ἕβδομον ἀπὸ Ῥωμύλου βασιλεύοντα Ῥωμαίων, ἐξήλασεν ὕβρις καὶ ἀρετὴ Λουκρητίας, γυναικὸς ἀνδρὶ γεγαμημένης λαμπρῷ καὶ κατὰ γένος προσήκοντι τοῖς βασιλεῦσιν. ἐβιάσθη μὲν γὰρ ὑφ' ἑνὸς τῶν Ταρκυνίου παίδων, ἐπιξενωθέντος αὐτῇ· φράσασα δὲ τοῖς φίλοις καὶ οἰκείοις τὸ πάθος, εὐθὺς ἀπέσφαξεν ἑαυτήν. ἐκπεσὼν δὲ τῆς ἀρχῆς ὁ Ταρκύνιος, ἄλλους τε πολλοὺς ἐπολέμησε πολέμους, πειρώμενος ἀναλαβεῖν τὴν ἡγεμονίαν· καὶ τέλος ἄρχοντα Τυῤῥηνῶν Πορσίναν ἔπεισεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην στρατεῦσαι μετὰ πολλῆς δυνάμεως. ἅμα δὲ τῷ πολέμῳ καὶ λιμοῦ συνεπιτιθεμένου τοῖς Ῥωμαίοις, πυνθανόμενοι, τὸν Πορσίναν οὐ πολεμικὸν εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ δίκαιον ἄνδρα καὶ χρηστὸν, ἐβούλοντο χρῆσθαι δικαστῇ τῶν πρὸς Ταρκύνιον· ἀπαυθαδισαμένου δὲ τοῦ Ταρκυνίου, καὶ τὸν Πορσίναν, εἰ μὴ μένει σύμμαχος βέβαιος, οὐδὲ κριτὴν δίκαιον ἔσεσθαι φάσκοντος, ἀφεὶς ἐκεῖνον ὁ Πορσίνας, ἔπραττεν, ὅπως φίλος ἄπεισι Ῥωμαίων, τῆς τε χώρας ὅσην ἀπετέτμηντο Τυῤῥηνῶν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους

τὰς ἀπαγχομένας γυμνὰς ἐκκομίζεσθαι διὰ τῆς ἀγορᾶς. καὶ τοῦτο κυρωθὲν οὐ μόνον ἐπέσχεν, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἔπαυσε θανατώσας τὰς παρθένους. μέγα δὴ τεκμήριον εὐφυΐας καὶ ἀρετῆς ἡ τῆς ἀδοξίας εὐλάβεια, καὶ τὸ πρὸς τὰ δεινότατα τῶν ὄντων, θάνατον καὶ πόνον, ἀδεῶς ἐχούσας, αἰσχροῦ φαντασίαν μὴ ὑπομεῖναι, μηδ' ἐνεγκεῖν αἰσχύνης μετὰ θάνατον ἐσομένης.

ΚΙΑΙ. Ταῖς Κίων παρθένοις ἔθος ἦν, εἰς ἱερὰ δημόσια συμπορεύεσθαι καὶ διημερεύειν μετ' ἀλλήλων, οἱ δὲ μνηστῆρες ἐθεῶντο παιζούσας καὶ χορευούσας. ἑσπέρας δὲ πρὸς ἑκάστην ἀνὰ μέρος βαδίζοντες διηκονοῦντο τοῖς αὐτῶν γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς, ἄχρι τοῦ καὶ τοὺς πόδας ἀπονίζειν. ἤρων πολλάκις μιᾶς πλείονες οὕτω κόσμιον ἔρωτα καὶ νόμιμον, ὥςτε, τῆς κόρης ἐγγυηθείσης ἑνὶ, τοὺς ἄλλους εὐθὺς πεπαῦσθαι. κεφάλαιον δὲ τῆς εὐταξίας τῶν γυναικῶν, τὸ μήτε μοιχείαν, μήτε φθορὰν ἀνέγγυον ἐτῶν ἑπτακοσίων μνημονεύεσθαι παρ' αὐτοῖς γενομένην.

ΦΩΚΙΔΕΣ. Τῶν ἐν Φωκεῦσι τυράννων κατειληφότων Δελφοὺς, καὶ τὸν ἱερὸν κληθέντα πόλεμον Θηβαίων πολεμούντων πρὸς αὐτοὺς, αἱ περὶ τὸν Διόνυσον γυναῖκες, (ἃς Θυϊάδας ὀνομάζουσιν) ἐκμανεῖσαι καὶ πλανηθεῖσαι νυκτὸς, ἔλαθον ἐν Ἀμφίσσῃ γενόμεναι· κατάκοποι δ' οὖσαι, καὶ μηδέπω τοῦ φρονεῖν παρόντος αὐταῖς, ἐν τῇ ἀγορᾷ προέμεναι τὰ σώματα, σποράδην ἔκειντο καθεύδουσαι. τῶν δ' Ἀμφισσέων αἱ γυναῖκες, φοβηθεῖσαι, μὴ διὰ τὸ σύμμαχον τὴν πόλιν Φωκέων γεγονέναι, καὶ συ-

γνοὺς στρατιώτας παρεῖναι τῶν τυράννων, ἀγνωμονηθῶσιν αἱ Θυϊάδες, ἐξέδραμον εἰς τὴν ἀγορὰν ἅπασαι καὶ κύκλῳ περιστᾶσαι σιωπῇ, κοιμωμέναις μὲν οὐ προσῄεσαν, ἐπεὶ δ᾽ ἐξανέστησαν, ἄλλαι περὶ ἄλλας ἐγίνοντο θεραπεύουσαι, καὶ τροφὴν προσφέρουσαι. τέλος δὲ πείσασαι τοὺς ἄνδρας ἐπηκολούθησαν αὐταῖς ἄχρι τῶν ὅρων ἀσφαλῶς προπεμπομέναις.

ΟΥΑΛΕΡΙΑ ΚΑΙ ΚΛΟΙΛΙΑ. Ταρκύνιον Σούπερβον, ἕβδομον ἀπὸ Ῥωμύλου βασιλεύοντα Ῥωμαίων, ἐξήλασεν ὕβρις καὶ ἀρετὴ Λουκρητίας, γυναικὸς ἀνδρὶ γεγαμημένης λαμπρῷ καὶ κατὰ γένος προσήκοντι τοῖς βασιλεῦσιν. ἐβιάσθη μὲν γὰρ ὑφ᾽ ἑνὸς τῶν Ταρκυνίου παίδων, ἐπιξενωθέντος αὐτῇ· φράσασα δὲ τοῖς φίλοις καὶ οἰκείοις τὸ πάθος, εὐθὺς ἀπέσφαξεν ἑαυτήν. ἐκπεσὼν δὲ τῆς ἀρχῆς ὁ Ταρκύνιος, ἄλλους τε πολλοὺς ἐπολέμησε πολέμους, πειρώμενος ἀναλαβεῖν τὴν ἡγεμονίαν· καὶ τέλος ἄρχοντα Τυῤῥηνῶν Πορσίναν ἔπεισεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην στρατεῦσαι μετὰ πολλῆς δυνάμεως. ἅμα δὲ τῷ πολέμῳ καὶ λιμοῦ συνεπιτιθεμένου τοῖς Ῥωμαίοις, πυνθανόμενοι, τὸν Πορσίναν οὐ πολεμικὸν εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ δίκαιον ἄνδρα καὶ χρηστὸν, ἐβούλοντο χρῆσθαι δικαστῇ τῶν πρὸς Ταρκύνιον· ἀπαυθαδισαμένου δὲ τοῦ Ταρκυνίου, καὶ τὸν Πορσίναν, εἰ μὴ μένει σύμμαχος βέβαιος, οὐδὲ κριτὴν δίκαιον ἔσεσθαι φάσκοντος, ἀφεὶς ἐκεῖνον ὁ Πορσίνας, ἔπραττεν, ὅπως φίλος ἄπεισι Ῥωμαίων, τῆς τε χώρας ὅσην ἀπετέτμηντο Τυῤῥηνῶν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους

κομισάμενος. ἐπὶ τούτοις ὁμήρων αὐτῷ δοθέντων, δέκα μὲν ἀῤῥένων παίδων, δέκα δὲ θηλειῶν, (ἐν αἷς ἦν ἡ Ποπλικόλα, τοῦ ὑπάτου, θυγάτηρ, Οὐαλερία) πᾶσαν εὐθὺς ἀνῆκε τὴν πρὸς τὸν πόλεμον παρασκευὴν, καίπερ οὔπω τέλος ἐχούσης τῆς ὁμολογίας· αἱ δὲ παρθένοι κατέβησαν μὲν ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ὡς λουσόμεναι μικρὸν ἀπωτέρω τοῦ στρατοπέδου. μιᾶς δ᾽ αὐτῶν, ὄνομα Κλοιλίας, προτρεψαμένης, ἀναδησάμεναι περὶ τὰς κεφαλὰς τοὺς χιτωνίσκους, παρεβάλοντο πρὸς ῥεῦμα πολὺ, καὶ δίνας βαθείας νέουσαι διεπέρασαν ἀλλήλων ἐχόμεναι πολυπόνως καὶ μόλις. εἰσὶ δὲ οἱ λέγοντες, ἵππου τὴν Κλοιλίαν εὐπορήσασαν, αὐτὴν μὲν ἐπιβῆναι καὶ διεξελαύνειν ἠρέμα, ταῖς δ᾽ ἄλλαις ὑφηγεῖσθαι, παραθαρσύνουσαν νηχομένας καὶ παραβοηθοῦσαν. ᾧ δὲ τεκμηρίῳ χρῶνται, μετ᾽ ὀλίγον ἐροῦμεν. ἐπεὶ δὲ σωθείσας εἶδον οἱ Ῥωμαῖοι, τὴν μὲν ἀρετὴν καὶ τόλμαν ἐθαύμασαν, τὴν δὲ κομιδὴν οὐκ ἠγάπησαν, οὐδ᾽ ὑπέμειναν ἐν πίστει χείρονες ἀνδρὸς ἑνὸς γενέσθαι. πάλιν οὖν τὰς κόρας ἐκέλευσαν ἀπιέναι, καὶ συνέπεμψαν αὐταῖς ἀγωγούς· οἷς διαβᾶσι τὸν ποταμὸν ἐνέδραν ὑφεὶς ὁ Ταρκύνιος, ὀλίγον ἐδέησεν ἐγκρατὴς γενέσθαι τῶν παρθένων. ἡ μὲν οὖν τοῦ ὑπάτου Ποπλικόλα θυγάτηρ, Οὐαλερία, μετὰ τριῶν προεξέφυγεν οἰκετῶν εἰς τὸ τοῦ Πορσίνα στρατόπεδον, τὰς δ᾽ ἄλλας ὁ τοῦ Πορσίνα υἱὸς, Ἄῤῥους, ταχὺ προσβοηθήσας ἐξείλετο τῶν πολεμίων· ἐπεὶ δ᾽ ἤχθησαν, ἰδὼν αὐτὰς ὁ Πορσίνας, ἐκέλευσεν εἰπεῖν, ἥτις ἐστὶν ἡ προτρεψαμένη καὶ κατάρξασα τοῦ βουλεύματος. αἱ μὲν

οὖν ἄλλαι φοβηθεῖσαι περὶ τῆς Κλοιλίας ἐσιώπησαν· αὐτῆς δὲ τῆς Κλοιλίας εἰπούσης ἑαυτὴν, ἀγασθεὶς ὁ Πορσίνας, ἐκέλευσεν ἵππον ἀχθῆναι κεκοσμημένον εὐπρεπῶς, καὶ τῇ Κλοιλίᾳ δωρησάμενος, ἀπέπεμψεν εὐμενῶς καὶ φιλανθρώπως πάσας. τοῦτο ποιοῦνται σημεῖον οἱ πολλοὶ τοῦ τὴν Κλοιλίαν ἵππῳ διεξελάσαι τὸν ποταμόν· οἱ δὲ οὔ φασιν, ἀλλὰ τὴν ῥώμην θαυμάσαντα καὶ τὴν τόλμαν αὐτῆς, ὡς κρείττονα γυναικὸς, ἀξιῶσαι δωρεᾶς ἀνδρὶ πολεμιστῇ πρεπούσης. ἀνέκειτο γοῦν ἔφιππος εἰκὼν γυναικὸς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἱερᾶς λεγομένης, ἣν οἱ μὲν τῆς Κλοιλίας, οἱ δὲ τῆς Οὐαλερίας λέγουσιν εἶναι.

ΜΙΚΚΑ ΚΑΙ ΜΕΓΙΣΤΩ. Ἀριστότιμος Ἠλείοις ἐπαναστὰς τύραννος ἴσχυε μὲν δι᾽ Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως, ἐχρῆτο δὲ τῇ δυνάμει πρὸς οὐδὲν ἐπιεικὲς, οὐδὲ μέτριον. καὶ γὰρ αὐτὸς ἦν φύσει θηριώδης, καὶ τοῖς φυλάττουσι τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ σῶμα βαρβάροις μιγάσι δουλεύων ὑπὸ φόβου, πολλὰ μὲν ὑβριστικὰ, πολλὰ δ᾽ ὠμὰ τοὺς πολίτας ὑπ᾽ αὐτῶν περιεώρα πάσχοντας. οἷον ἦν καὶ τὸ Φιλοδήμου πάθος. ἔχοντος γὰρ αὐτοῦ θυγατέρα καλὴν, ὄνομα Μίκκαν, ἐπεχείρησέ τις τῶν περὶ τὸν τύραννον ξεναγῶν, ὄνομα Λεύκιος, ὕβρει μᾶλλον, ἢ ἔρωτι, συγγενέσθαι· καὶ πέμψας ἐκάλει τὴν παρθένον. οἱ μὲν οὖν γονεῖς τὴν ἀνάγκην ὁρῶντες, ἐκέλευον βαδίζειν· ἡ δὲ παῖς οὖσα γενναία καὶ μεγαλόφρων, ἐδεῖτο τοῦ πατρὸς περιπλεκομένη καὶ καθικετεύουσα, μᾶλλον αὐτὴν περιϊδεῖν ἀποθανοῦσαν, ἢ τὴν παρθενίαν αἰσχρῶς καὶ παρανόμως ἀφαιρεθεῖσαν. καὶ διατριβῆς γενομένης,

σπαργῶν καὶ μεθύων ὁ Λεύκιος αὐτὸς ἐξανέστη, μεταξὺ πίνων πρὸς ὀργήν. καὶ τὴν Μίκκαν εὑρὼν ἐν τοῖς γόνασι τοῦ πατρὸς τὴν κεφαλὴν ἔχουσαν, ἐκέλευεν αὐτῷ συνακολουθεῖν. οὐ βουλομένης δὲ τὸ χιτώνιον περιῤῥήξας ἐμαστίγου γυμνήν, αὐτὴν μὲν ἐγκαρτεροῦσαν σιωπῇ ταῖς ἀλγηδόσιν· ὁ δὲ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, ὡς οὐδὲν ἀντιβολοῦντες καὶ δακρύοντες ἐπέραινον, ἐτράποντο πρὸς θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἀνάκλησιν, ὡς δεινὰ καὶ παράνομα πάσχοντες. ὁ δὲ βάρβαρος, ἐκμανεὶς παντάπασιν ὑπὸ τοῦ θυμοῦ καὶ μέθης, ἀποσφάττει τὴν παρθένον, ὡς ἔτυχεν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πατρὸς ἔχουσα τὸ πρόσωπον. ἀλλ' οὐδὲ τούτοις ὁ τύραννος ἐκάμπτετο, πολλοὺς δ' ἀνῄρει, καὶ πλείονας ἐφυγάδευεν. ὀκτακόσιοι γοῦν λέγονται καταφυγεῖν ἐπ' Αἰτωλούς, δεόμενοι τὰς γυναῖκας αὐτοῖς καὶ τὰ νήπια τέκνα κομίσασθαι παρὰ τοῦ τυράννου· ὀλίγῳ δ' ὕστερον αὐτὸς ἐκήρυξε τὰς βουλομένας γυναῖκας ἀπιέναι πρὸς τοὺς ἄνδρας, ὅσον βούλονται τῶν γυναικείων χρημάτων ἐπιφερομένας. ἐπεὶ δὲ πάσας ᾔσθετο μεθ' ἡδονῆς τὸ κήρυγμα δεδεγμένας, (ἐγένοντο γὰρ ὑπὲρ ἑξακόσιαι τὸ πλῆθος) ἐκέλευσεν ἀθρόας ἡμέρᾳ ῥητῇ βαδίζειν, ὡς τὴν ἀσφάλειαν αὐτὸς παρέξων. ἐνστάσης δὲ τῆς ἡμέρας, αἱ μὲν ἐπὶ τὰς πύλας ἠθροίζοντο τὰ χρήματα συσκευασάμεναι, καὶ τῶν τέκνων τὰ μὲν ἐν ταῖς ἀγκάλαις φέρουσαι, τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν ἔχουσαι, καὶ περιέμενον ἀλλήλας. ἄφνω δὲ πολλοὶ τῶν τοῦ τυράννου ἐπεφέροντο, μένειν βοῶντες ἔτι πόῤῥωθεν. ὡς δ' ἐγγὺς ἐγένοντο, τὰς μὲν γυναῖκας ἐκέλευον ἀνα-

χωρεῖν ὀπίσω, τὰ δὲ ζεύγη καὶ τὰς ἁμάξας ὑποστρέψαντες ἔωσαν εἰς αὐτάς, καὶ διὰ μέσων ἀφειδῶς διήλαυνον, οὔτ' ἀκολουθεῖν, οὔτε μένειν ἐῶντες, οὔτε τοῖς νηπίοις βοηθεῖν ἀπολλυμένοις, (τὰ μὲν γὰρ ἐκπίπτοντα τῶν ἁμαξῶν, τὰ δ' ὑποπίπτοντα διεφθείροντο) βοῇ καὶ μάστιξιν ὥσπερ πρόβατα τῶν μισθοφόρων ἐπειγόντων ἀνατρεπομένας ὑπ' ἀλλήλων, ἕως εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐνέβαλον ἁπάσας, τὰ δὲ χρήματα πρὸς τὸν Ἀριστότιμον ἀπεκομίσθη. χαλεπῶς δὲ τῶν Ἠλείων ἐπὶ τούτοις ἐχόντων, αἱ περὶ τὸν Διόνυσον ἱεραὶ γυναῖκες, ἃς ἑκκαίδεκα καλοῦσιν, ἱκετηρίας καὶ στέμματα τῶν ἀπὸ τοῦ θεοῦ λαβοῦσαι, περὶ τὴν ἀγορὰν ἀπήντησαν τῷ Ἀριστοτίμῳ, καὶ τῶν δορυφόρων ὑπ' αἰδοῦς διαστάντων, ἔστησαν τὸ πρῶτον σιωπῇ ὁσίως προϊσχόμεναι τὰς ἱκετηρίας. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο φανεραὶ δεόμεναι καὶ παραιτούμεναι τὴν ὀργὴν ὑπὲρ τῶν γυναικῶν, παροξυνθεὶς πρὸς τοὺς δορυφόρους, καὶ κεκραγὼς, ὅτι προσελθεῖν εἴασαν αὐτὰς, ἐποίησε τὰς μὲν ὠθοῦντας, τὰς δὲ τύπτοντας ἐξελάσαι ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἑκάστην δὲ δυσὶ ταλάντοις ἐζημίωσε. γενομένων δὲ τούτων, ἐν μὲν τῇ πόλει συνέστησε πρᾶξιν ἐπὶ τὸν τύραννον Ἑλλάνικος, ἀνὴρ διὰ γῆρας ἤδη καὶ δύο τέκνων θάνατον, ὡς οὐδὲν ἂν πράξας, ὑπὸ τοῦ τυράννου περιορώμενος. ἐκ δ' Αἰτωλίας διαπεράσαντες οἱ φυγάδες, καταλαμβάνουσι τῆς χώρας ἐπιτήδειον ἐμπολεμεῖν ἔρυμα τὴν Ἀμυμώνην, καὶ συχνοὺς προσεδέχοντο τῶν πολιτῶν ἐκ τῆς Ἤλιδος ἀποδιδράσκοντας. Ταῦτα δὲ δείσας ὁ Ἀριστότιμος, εἰσῆλθε πρὸς

τὰς γυναῖκας, καὶ νομίζων, φόβῳ μᾶλλον, ἢ χάριτι, διαπράξεσθαι, προσέταττε πέμπειν καὶ γράφειν αὐτὰς τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως ἀπίωσιν ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μὴ, κατασφάξειν ἠπείλει πάσας αἰκισάμενος, καὶ προανελὼν τοὺς παῖδας. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι, πολὺν χρόνον ἐφεστῶτος, καὶ κελεύοντος εἰπεῖν, εἴ τι πράξουσι τούτων, οὐδὲν ἀπεκρίναντο πρὸς ἐκεῖνον, ἀλλὰ προσέβλεψαν ἀλλήλαις σιωπῇ, καὶ δι' εὔνοιαν, ἀνθομολογούμεναι, τὸ μὴ δεδιέναι, μηδ' ἐκπεπλῆχθαι τὴν ἀπειλήν. Μεγιστὼ δὲ, ἡ Τιμολέοντος γυνὴ, καὶ διὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν ἀρετὴν, ἡγεμονικὴν ἔχουσα τάξιν, διαναστῆναι μὲν οὐκ ἠξίωσεν, οὐδ' εἴασε τὰς ἄλλας· καθεζομένη δ' ἀπεκρίνατο πρὸς αὐτόν· Εἰ μὲν ἦς ἀνὴρ φρόνιμος, οὐκ ἂν διελέγου γυναιξὶ περὶ ἀνδρῶν, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους ἂν, ὡς κυρίους ἡμῶν, ἔπεμπες, ἀμείνονας λόγους εὑρὼν, ἢ δι' ὧν ἡμᾶς ἐξηπάτησας· εἰ δ' αὐτὸς ἐκείνους πεῖσαι ἀπεγνωκὼς, δι' ἡμῶν ἐπιχειρεῖς παραλογίζεσθαι, μήτε ἡμᾶς ἔλπιζε πάλιν ἐξαπατήσειν, μήτ' ἐκεῖνοι κακῶς οὕτω φρονήσειαν, ὥστε, φειδόμενοι παιδαρίων καὶ γυναικῶν, ἐγκαταλιπεῖν τὴν τῆς πατρίδος ἐλευθερίαν. οὐ γὰρ τοσοῦτο κακὸν αὐτοῖς ἡμᾶς ἀπολέσαι, μηδὲ νῦν ἔχοντας, ὅσον ἀγαθὸν ἐξελέσθαι τῆς σῆς ὠμότητος καὶ ὕβρεως τοὺς πολίτας. Ταῦτα τῆς Μεγιστοῦς λεγούσης, οὐκ ἀνασχόμενος ὁ Ἀριστότιμος, ἐκέλευσε τὸ παιδίον αὐτῆς, ὡς ἀποκτενῶν, ἐν ὄψει κομισθῆναι. ζητούντων δὲ τῶν ὑπηρετῶν ἀναμεμιγμένον ἐν τοῖς ἄλλοις παίζουσι καὶ διαπαλαίουσιν, ἡ μήτηρ ὀνομαστὶ προσκαλεσαμένη· Δεῦρο, (ἔφη) τέκνον,

πρὶν αἰσθέσθαι καὶ φρονεῖν, ἀπαλλάγηθι τῆς πικρᾶς τυραννίδος. ὡς ἐμοὶ βαρύτερόν ἐστι δουλεύοντά σε παρ' ἀξίαν ἐφορᾷν, ἢ ἀποθνήσκοντα. τοῦ δ' Ἀριστοτίμου σπασαμένου τὴν μάχαιραν ἐπ' αὐτὴν ἐκείνην, καὶ μετ' ὀργῆς ἐπιφερομένου, τῶν συνήθων τις αὐτῷ, Κύλων ὄνομα, πιστὸς δοκῶν εἶναι, μισῶν δὲ καὶ μετέχων τῆς συνωμοσίας τῆς περὶ τὸν Ἑλλάνικον, ἀντέστη, καὶ ἀπέστρεψε δεόμενος, καὶ λέγων, ἀγενὲς εἶναι καὶ γυναικῶδες, οὐκ ἀνδρὸς ἡγιμονικοῦ καὶ πράγμασι χρῆσθαι μεμαθηκότος, τὸ ἔργον· ὥςτε μόλις ἔννουν γενόμενον τὸν Ἀριστότιμον ἀπελθεῖν. γίνεται δὲ σημεῖον αὐτῷ μέγα· μεσημβρία μὲν γὰρ ἦν, καὶ μετὰ τῆς γυναικὸς ἀνεπαύετο. παρασκευαζομένων δὲ τῶν περὶ τὸ δεῖπνον, αἰετὸς μετέωρος ὤφθη δινούμενος ὑπὲρ τῆς οἰκίας, εἶθ', ὥσπερ ἐκ προνοίας καὶ στοχασμοῦ, λίθον ἀφῆκεν εὐμεγέθη κατ' ἐκεῖνο τῆς στέγης τὸ μέρος, οὗ τὸ δωμάτιον ἦν, ἐν ᾧ κατακείμενος ἐτύγχανεν ὁ Ἀριστότιμος. ἅμα δ' ἄνωθεν ψόφου μεγάλου καὶ κραυγῆς ἔξωθεν ὑπὸ τῶν ἰδόντων τὸν ὄρνιν γενομένης, ἐκπλαγεὶς καὶ πυθόμενος τὸ γεγονὸς, μετεπέμψατο μάντιν, ᾧ χρώμενος διετέλει κατ' ἀγορὰν, καὶ διηρώτα περὶ τοῦ σημείου συντεταραγμένος. ὁ δ' ἐκεῖνον μὲν παρεκάλει, ὡς τοῦ Διὸς αὐτὸν ἐξεγείροντος καὶ βοηθοῦντος. οἷς δ' ἐπίστευε τῶν πολιτῶν, ἔφρασεν, ὅσον οὔτω τὴν δίκην αἰωρουμένην ὑπὲρ κεφαλῆς ἐμπεσεῖσθαι τῷ τυράννῳ. διὸ καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἑλλάνικον ἔδοξε μὴ μέλλειν, ἀλλ' ἐπιτίθεσθαι τῇ ὑστεραίᾳ. τῆς δὲ νυκτὸς Ἑλλάνικος ἐδόκει κατὰ τοὺς ὕπνους τῶν τε

θνηκότων υἱῶν τὸν ἕτερον λέγειν αὐτῷ παραστάντα· Τί πέπονθας, ὦ πάτερ, καθεύδων; αὔριον δέ σε δεῖ τῆς πόλεως στρατηγεῖν. οὗτός τε δὴ διὰ τὴν ὄψιν εὐθαρσὴς γεγενημένος, παρεκάλει τοὺς ἑτέρους· ὅ τ' Ἀριστότιμος, πυθόμενος, Κρατερὸν αὐτῷ βοηθοῦντα μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐν Ὀλυμπίᾳ καταστρατοπεδεύειν, οὕτως ἐξεθάρσησεν, ὥστ' ἄνευ δορυφόρων εἰς τὴν ἀγορὰν προσελθεῖν μετὰ τοῦ Κύλωνος. ὡς οὖν συνεῖδε τὸν καιρὸν ὁ Ἑλλάνικος, ὃ μὲν ἦν σημεῖον αὐτῷ πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιχειρεῖν συγκείμενον, οὐκ ἔδωκε, λαμπρᾷ δὲ τῇ φωνῇ, καὶ ἅμα τὰς χεῖρας προτείνων ἀμφοτέρας· Τί μέλλετε, ἄνδρες ἀγαθοὶ, καλὸν τὸ θέατρον ἐν μέσῳ τῆς πατρίδος ἐναγωνίσασθαι; πρῶτος μὲν οὖν ὁ Κύλων σπασάμενος τὸ ξίφος παίει τινὰ τῶν ἑπομένων τῷ Ἀριστοτίμῳ· Θρασυβούλου δὲ καὶ Λάμπιδος ἐξ ἐναντίας ἐπιφερομένων, ἔφθη μὲν ὁ Ἀριστότιμος εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν καταφυγών· ἐκεῖ δ' ἀποκτείναντες αὐτὸν, καὶ τὸ σῶμα προβαλόντες εἰς τὴν ἀγορὰν, ἐκάλουν τοὺς πολίτας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν. οὐ μὴν ἔφθησάν γε πολλοὶ τὰς γυναῖκας. εὐθὺς γὰρ ἐξέδραμον μετὰ χαρᾶς καὶ ὀλολυγμοῦ, καὶ περιστᾶσαι τοὺς ἄνδρας ἀνέδουν καὶ κατέστεφον· εἶτα τοῦ πλήθους ἐπὶ τὴν οἰκίαν τοῦ τυράννου ῥυέντος, ἡ μὲν γυνὴ συγκλείσασα τὸν θάλαμον, αὐτὴν ἀνήρτησε. δύο δ' ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, παρθένοι μὲν ἔτι, κάλλισται δὲ τὴν ὄψιν, ἤδη γάμων ὥραν ἔχουσαι. Ταύτας συλλαβόντες, εἷλκον ἔξω πάντως μὲν ἀνελεῖν, αἰκίσασθαι δὲ καὶ καθυβρίσαι πρότερον ἐγνωκότες. ἀπαν-

τήσασα δὲ ἡ Μεγιστὼ μετὰ τῶν ἄλλων, ἐβόα δεινὰ ποιεῖν αὐτοὺς, εἰ, δῆμος ἀξιοῦντες εἶναι, ταῦτα τολμῶσι καὶ ἀσελγαίνουσι τοῖς τυράννοις ὅμοια. ἐντρεπομένων δὲ πολλῶν τὸ ἀξίωμα τῆς γυναικὸς παῤῥησιαζομένης καὶ δακρυούσης, ἔδοξεν ἀφελεῖν τὴν ὕβριν, αὐτὰς δ᾽ ἐᾶσαι δι᾽ αὑτῶν ἀποθανεῖν. ὡς δ᾽ οὖν ἀναστρέψαντες ἔνδον ἐκέλευον εὐθὺς ἀποθνήσκειν τὰς παρθένους, ἡ πρεσβυτέρα, Μυρὼ, λύσασα τὴν ζώνην, καὶ βρόχον ἐνάψασα, τὴν ἀδελφὴν κατησπάζετο, καὶ παρεκάλει προσέχειν καὶ ποιεῖν, ἅπερ ἂν αὐτὴν θεάσηται ποιοῦσαν· Ὅπως ἂν (ἔφη) μὴ ταπεινῶς, μηδ᾽ ἀναξίως ἑαυτῶν, καταστρέψωμεν. τῆς δὲ νεωτέρας δεομένης αὐτῇ παρεῖναι προτέρᾳ ἀποθανεῖν, καὶ τῆς ζώνης ἀντιλαμβανομένης· Οὐδὲν ἄλλο πώποτε (εἶπεν) οὐδὲν ἤρνημαί σοι δεομένῃ· καὶ ταύτην οὖν λάβε τὴν χάριν, ἐγὼ δὲ ὑπομενῶ καὶ τλήσομαι τοῦ θανάτου βαρύτερον, τὸ σὲ, φιλτάτη, πρότερον ἰδεῖν θνήσκουσαν. ἐκ τούτου τὴν μὲν ἀδελφὴν αὐτὴ διδάξασα τῷ τραχήλῳ περιβαλέσθαι τὸν βρόχον, ὡς ᾔσθετο τεθνηκυῖαν, καθεῖλε καὶ κατεκάλυψεν· αὐτὴν δὲ τὴν Μεγιστὼ παρεκάλεσεν ἐπιμεληθῆναι, καὶ μὴ ὑπεριδεῖν αἰσχρῶς, ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, τεθεῖσαν. ὥστε μηδένα πικρὸν, μηδὲ μισοτύραννον οὕτω γενέσθαι τῶν παρόντων, ὃς οὐκ ἔκλαυσεν, οὐδὲ κατηλέησε τὴν τῶν παρθένων εὐγένειαν. Τῶν μὲν οὖν κοινῇ πεπραγμένων γυναιξὶ, μυρίων ὄντων, ἱκανὰ ταῦτα παραδείγματα· τὰς δὲ καθ᾽ ἑκάστην ἀρετὰς, ὅπως ἂν ἐπίῃ, σποράδην ἀναγρά-

ψομεν οὐδὲν οἰόμενοι τῆς κατὰ χρόνον τάξεως δεῖσθαι τὴν ἀποκειμένην ἱστορίαν.

ΠΙΕΡΙΑ. Τῶν εἰς Μίλητον ἀφικομένων Ἰώνων στασιάσαντες ἔνιοι πρὸς τοὺς Νείλεω παῖδας, ἀπεχώρησαν εἰς Μυοῦντα, κἀκεῖ κατῴκουν, πολλὰ κακὰ πάσχοντες ὑπὸ τῶν Μιλησίων. ἐπολέμουν γὰρ αὐτοῖς διὰ τὴν ἀποστασίαν. οὐ μὴν ἀκήρυκτος ἦν, οὐδ' ἀνεπίμικτος ὁ πόλεμος, ἀλλ' ἔν τισιν ἑορταῖς ἐφοίτων εἰς Μίλητον ἐκ τοῦ Μυοῦντος αἱ γυναῖκες. ἦν δὲ Πύθης ἀνὴρ ἐν αὐτοῖς ἐμφανὴς, γυναῖκα μὲν ἔχων Ἰαπυγίαν, θυγατέρα δὲ Πιερίαν. οὔσης οὖν ἑορτῆς Ἀρτέμιδι καὶ θυσίας παρὰ Μιλησίοις, ἣν Νηληΐδα προσαγορεύουσιν, ἔπεμψε τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θυγατέρα, δεηθείσας, ὅπως τῆς ἑορτῆς μετάσχωσι· τῶν δὲ Νείλεω παίδων ὁ δυνατώτατος, ὄνομα Φρύγιος, τῆς Πιερίας ἐρασθεὶς, ἐνενόει, τί ἂν αὐτῇ μάλιστα γένοιτο παρ' αὐτοῦ κεχαρισμένον. εἰπούσης δ' ἐκείνης· Εἰ διαπράξαιό μοι τὸ πολλάκις ἐνταῦθα καὶ μετὰ πολλῶν βαδίζειν. συνεὶς οὖν ὁ Φρύγιος δεομένην φιλίας καὶ εἰρήνης τοῖς πολίταις, κατέπαυσε τὸν πόλεμον. ἦν οὖν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσι δόξα καὶ τιμὴ τῆς Πιερίας, ὥστε καὶ τὰς Μιλησίων εὔχεσθαι γυναῖκας ἄχρι νῦν, οὕτως ἐρᾷν τοὺς ἄνδρας αὐτῶν, ὡς Φρύγιος ἠράσθη Πιερίας

ΠΟΛΥΚΡΙΤΗ. Ναξίοις καὶ Μιλησίοις συνέστη πόλεμος διὰ τὴν Ὑψικρέοντος τοῦ Μιλησίου γυναῖκα, Νέαιραν. αὕτη γὰρ ἠράσθη Προμέδοντος Ναξίου, καὶ συνέπλευσεν, ὃς ἦν μὲν ξένος τοῦ Ὑψικρέοντος, ἐρασθείσῃ δὲ τῇ Νεαίρᾳ συνῆλθε, καὶ τὸν

ἄνδρα φοβουμένην ἀπαγαγὼν εἰς Νάξον, ἱκέτιν τῆς Ἑστίας ἐκάθισεν. τῶν δὲ Ναξίων οὐκ ἐκδιδόντων, χάριν τοῦ Προμέδοντος, ἄλλως δὲ ποιουμένων πρόφασιν τὴν ἱκετείαν, ὁ πόλεμος συνέστη, τοῖς δὲ Μιλησίοις ἄλλοι τε πολλοὶ, καὶ προθυμότατα τῶν Ἰώνων Ἐρυθραῖοι συνεμάχουν, καὶ μῆκος ἔσχε καὶ συμφορὰς ἤνεγκε μεγάλας ὁ πόλεμος· εἶτ' ἐπαύσατο δι' ἀρετὴν γυναικὸς, ὡς συνέστη διὰ μοχθηρίαν. Διόγνητος γὰρ, ὁ τῶν Ἐρυθραίων στρατηγὸς, ἔχων καὶ πεπιστευμένος ἔρυμα κατὰ τῆς Ναξίων πόλεως εὖ πεφυκὸς καὶ κατεσκευασμένον, ἠλάσατο λείαν τῶν Ναξίων πολλὴν, καὶ γυναῖκας ἐλευθέρους καὶ παρθένους ἔλαβεν. ὧν μιᾶς, Πολυκρίτης, ἐρασθεὶς εἶχεν αὐτὴν, οὐχ ὡς αἰχμάλωτον, ἀλλ' ἐν τάξει γαμετῆς γυναικός. ἑορτῆς δὲ τοῖς Μιλησίοις καθηκούσης ἐν τῇ στρατιᾷ, καὶ πρὸς πόσιν ἁπάντων καὶ συνουσίας πρεπομένων, ἠρώτησε τὸν Διόγνητον ἡ Πολυκρίτη, μή τι κωλύοι πεμμάτων μερίδας ἀποπέμψαι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῆς. ἐπιτρέψαντος δ' ἐκείνου καὶ κελεύσαντος, ἐνέβαλε μολίβδινον γραμματίδιον εἰς πλακοῦντα, κελεύσασα φράσαι τὸν κομίζοντα τοῖς ἀδελφοῖς, ὅπως αὐτοὶ μόνοι καταναλώσωσιν, ἃ ἔπεμψε. οἱ δ' ἐντυχόντες τῷ μολίβδῳ, καὶ τὰ γράμματα τῆς Πολυκρίτης ἀναγνόντες, κελευούσης νυκτὸς ἐπιθέσθαι τοῖς πολεμίοις, ὡς ὑπὸ μέθης διὰ τὴν ἑορτὴν ἐξημελημένων πάντων, προσήγγειλαν τοῖς στρατηγοῖς, καὶ παρώρμησαν ἐξελθεῖν μετ' αὐτῶν. ἁλόντος δὲ τοῦ χωρίου, καὶ πολλῶν διαφθαρέντων, ἐξῃτήσατο τὸν Διόγνητον ἡ Πολυκρίτη παρὰ τῶν πολι-

τῶν, καὶ διέσωσεν. αὐτὴ δὲ πρὸς ταῖς πύλαις γενομένους τοὺς πολίτας ἀπαντῶντας αὐτῇ, μετὰ χαρᾶς καὶ στεφάνων ὑποδεχομένους καὶ θαυμάζοντας, οὐκ ἤνεγκε τὸ μέγεθος τῆς χαρᾶς, ἀλλ᾽ ἀπέθανεν αὐτοῦ πεσοῦσα περὶ τὴν πύλην· ὅπου τέθαπται, καὶ καλεῖται βασκάνου τάφος, ὡς βασκάνῳ τινὶ τύχῃ τὴν Πολυκρίτην φθονηθεῖσαν ἀπολαῦσαι τῶν τιμῶν. οὕτω μὲν οἱ Ναξίων συγγραφεῖς ἱστοροῦσιν· ὁ δ᾽ Ἀριστοτέλης φησὶν, οὐδ᾽ ἁλούσης τῆς Πολυκρίτης, ἄλλως δέ πως ἰδόντα τὸν Διόγνητον ἐρασθῆναι, καὶ πάντα διδόναι καὶ ποιεῖν ἕτοιμον εἶναι· τὴν δὲ ὁμολογεῖν ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτὸν, ἑνὸς μόνου τυχοῦσαν, περὶ οὗ τὸν Διόγνητον (ὥς φησιν ὁ φιλόσοφος) ὅρκον ᾔτησεν. ἐπεὶ δ᾽ ὤμοσεν, ἠξίου τὸ Δήλιον αὐτῇ δοθῆναι, (Δήλιον γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ χωρίον) ἄλλως δ᾽ οὐκ ἂν ἔφη συνελθεῖν. ὁ δὲ καὶ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ διὰ τὸν ὅρκον ἐξέστη, καὶ παρέδωκε τῇ Πολυκρίτῃ τὸν τόπον, ἐκείνη δὲ τοῖς πολίταις. ἐκ δὲ τούτου πάλιν εἰς ἴσον καταστάντες, ἐφ᾽ οἷς ἠβούλοντο, πρὸς τοὺς Μιλησίους διελύθησαν.

ΛΑΜΨΑΚΗ. Ἐκ Φωκαίας, τοῦ Κοδριδῶν γένους, ἦσαν ἀδελφοὶ δίδυμοι Φόβος καὶ Βλέψος. ὧν ὁ Φόβος ἀπὸ τῶν Λευκάδων πετρῶν πρῶτος ἀφῆκεν ἑαυτὸν εἰς θάλασσαν, ὡς Χάρων ὁ Λαμψακηνὸς ἱστόρηκεν. ἔχων δὲ δύναμιν καὶ βασιλικὸν ἀξίωμα, παρέπλευσεν εἰς Πάριον, ἰδίων ἕνεκα πραγμάτων, καὶ γενόμενος φίλος καὶ ξένος Μάνδρωνι, βασιλεύοντι Βεβρύκων, τῶν Πιτυοεσσηνῶν προσαγορευομένων, ἐβοήθησε καὶ συνεπολέμησεν αὐτοῖς ὑπὸ τῶν προσ-

οἴκων ἐνοχλουμένοις. ὁ δὲ Μάνδρων ἄλλην τε πολλὴν ἐνεδείξατο τῷ Φόβῳ φιλοφροσύνην ἀποπλέοντι, καὶ μέρος τῆς τε χώρας καὶ τῆς πόλεως ὑπισχνεῖτο δώσειν, εἰ βούλοιτο Φωκαεῖς ἔχων ἐποίκους εἰς τὴν Πιτυόεσσαν ἀφικέσθαι. πείσας οὖν τοὺς πολίτας ὁ Φόβος ἐξέπεμψε τὸν ἀδελφὸν ἄγοντα τοὺς ἐποίκους. καὶ τὰ μὲν παρὰ τοῦ Μάνδρωνος ὑπῆρχεν αὐτοῖς, ὥσπερ προσεδόκησαν· ὠφελείας δὲ μεγάλας καὶ λάφυρα καὶ λείας ἀπὸ τῶν προσοίκων βαρβάρων λαμβάνοντες, ἐπίφθονοι τοπρῶτον, εἶτα καὶ φοβεροὶ τοῖς Βέβρυξιν ἦσαν. ἐπιθυμοῦντες οὖν αὐτῶν ἀπαλλαγῆναι, τὸν μὲν Μάνδρωνα, χρηστὸν ὄντα καὶ δίκαιον ἄνδρα περὶ τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔπεισαν, ἀποδημήσαντος δ᾽ ἐκείνου, παρεσκευάζοντο τοὺς Φωκαεῖς δόλῳ διαφθεῖραι. τοῦ δὲ Μάνδρωνος ἡ θυγάτηρ, Λαμψάκη, παρθένος οὖσα, τὴν ἐπιβουλὴν προέγνω, καὶ πρῶτον ἐπεχείρει τοὺς φίλους καὶ οἰκείους ἀποτρέπειν, καὶ διδάσκειν, ὡς ἔργον καὶ δεινὸν καὶ ἀσεβὲς ἐγχειροῦσι πράττειν, εὐεργέτας καὶ συμμάχους ἄνδρας, νῦν δὲ καὶ πολίτας, ἀποκτιννύντες. ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθε, τοῖς Ἕλλησιν ἔφρασε κρύφα τὰ πραττόμενα, καὶ παρεκελεύσατο φυλάττεσθαι. οἱ δὲ, θυσίαν τινὰ παρασκευασάμενοι καὶ θοίνην, ἐξεκαλέσαντο τοὺς Πιτυοεσσηνοὺς εἰς τὸ προάστειον· αὐτοὺς δὲ διελόντες δίχα, τοῖς μὲν τὰ τείχη κατελάβοντο, τοῖς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀνεῖλον. οὕτω δὴ τὴν πόλιν κατέχοντες, τόν τε Μάνδρωνα μετεπέμποντο, συμβασιλεύειν τοῖς παρ᾽ αὐτῶν κελεύοντες· καὶ τὴν Λαμψάκην, ἐξ ἀῤῥωστίας ἀποθανοῦσαν,

ἔθαψαν ἐν τῇ πόλει μεγαλοπρεπῶς, καὶ τὴν πόλιν ἀπ᾽ αὐτῆς Λάμψακον προσηγόρευσαν. ἐπεὶ δὲ ὁ Μάνδρων, προδοσίας ὑποψίαν φεύγων, τὸ μὲν οἰκεῖν μετ᾽ αὐτῶν παρῃτήσατο, παῖδας δὲ τῶν τεθνηκότων καὶ γυναῖκας ἠξίωσε κομίσασθαι· καὶ ταῦτα προθύμως οὐδὲν ἀδικήσαντες ἐξέπεμψαν, καὶ τῇ Λαμψάκῃ πρότερον ἡρωϊκὰς τιμὰς ἀποδιδόντες, ὕστερον ὡς θεῷ θύειν ἐψηφίσαντο· καὶ διατελοῦσιν οὕτω θύοντες.

ΑΡΕΤΑΦΙΛΑ. Ἀρεταφίλα δὲ, ἡ Κυρηναία, παλαιὰ μὲν οὐ γέγονεν, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς Μιθριδατικοῖς καιροῖς, ἀρετὴν δὲ καὶ πρᾶξιν ἐνάμιλλον τῇ βουλῇ τῶν ἡρωΐδων παρέσχεν. ἦν δὲ θυγάτηρ μὲν Αἰγλάτορος, Φαιδίμου δὲ γυνὴ, γνωρίμων ἀνδρῶν· καλὴ δὲ τὴν ὄψιν οὖσα, καὶ τὸ φρονεῖν ἐδόκει περιττή τις εἶναι καὶ πολιτικῆς δεινότητος οὐκ ἄμοιρος. ἐπιφανῆ δ᾽ αὐτὴν αἱ κοιναὶ τύχαι τῆς πατρίδος ἐποίησαν. Νικοκράτης γὰρ, ἐπαναστὰς Κυρηναίοις τύραννος, ἄλλους τε πολλοὺς ἐφόνευε τῶν πολιτῶν, καὶ τὸν ἱερέα τοῦ Ἀπόλλωνος αὐτόχειρ ἀνελὼν, Μελάνιππον, εἶχε τὴν ἱερωσύνην. ἀνεῖλε δὲ καὶ Φαίδιμον, τὸν τῆς Ἀρεταφίλας ἄνδρα, καὶ τὴν Ἀρεταφίλαν ἔγημεν ἄκουσαν. πρὸς δὲ μυρίοις ἄλλοις παρανομήμασι φύλακας ἐπὶ τῶν πυλῶν κατέστησεν, οἳ τοὺς ἐκφερομένους νεκροὺς ἐλυμαίνοντο νύττοντες ξιφιδίοις, καὶ καυτήρια προσβάλλοντες, ὑπὲρ τοῦ μηδένα τῶν πολιτῶν ὡς νεκρὸν λαθεῖν ἐκκομιζόμενον. δύσφορα μὲν οὖν καὶ τῇ Ἀρεταφίλᾳ τὰ οἰκεῖα κακὰ, καίπερ ἐνδιδόντος αὐτῇ δι᾽ ἔρωτα τοῦ τυράννου πλεῖστον ἀπολαύ-

ειν τῆς δυνάμεως· (ἥττητο γὰρ ἐκείνης, καὶ μόνη χειροήθη παρεῖχεν αὑτὸν, ἄτεγκτος ὢν τἄλλα καὶ θηριώδης) ἠνία δὲ μᾶλλον αὐτὴν ἡ πατρὶς οἰκτρὰ πάσχουσα παρ' ἀξίαν. ἄλλος γὰρ ἐπ' ἄλλῳ τῶν πολιτῶν ἐσφάττετο, τιμωρία δ' ἀπ' οὐδενὸς ἠλπίζετο. καὶ γὰρ οἱ φυγάδες, ἀσθενεῖς παντάπασιν ὄντες καὶ περίφοβοι, διέσπάρησαν. αὐτὴν οὖν ἡ Ἀρεταφίλα ὑποθεῖσα μόνην τοῖς κοινοῖς ἐλπίδα, καὶ τὰ Θήβης ζηλώσασα, τῆς Φεραίας, καλὰ καὶ περιβόητα τολμήματα, συμμάχων δὲ πιστῶν καὶ οἰκείων, οἵους ἐκείνῃ τὰ πράγματα παρέσχεν, ἔρημος οὖσα, φαρμάκοις ἐπεχείρησε διεργάσασθαι τὸν ἄνδρα. παρασκευαζομένη δὲ καὶ πορίζουσα, καὶ διαπειρωμένη πολλῶν δυνάμεων, οὐκ ἔλαθεν, ἀλλ' ἐμηνύθη. καὶ γενομένων ἐλέγχων, Καλβία μὲν, ἡ τοῦ Νικοκράτους μήτηρ, φύσει φοινικὴ γυνὴ καὶ ἀπαραίτητος, εὐθὺς ᾤετο δεῖν ἀναιρεῖν αἰκισαμένην τὴν Ἀρεταφίλαν· τοῦ δὲ Νικοκράτους μέλλησιν ἐνεποίει τῇ ὀργῇ καὶ ἀσθένειαν ὁ ἔρως, καὶ τὸ τὴν Ἀρεταφίλαν ἐῤῥωμένως ὁμόσε χωρεῖν ταῖς κατηγορίαις ἀμύνουσαν ἑαυτῇ, πρόφασίν τινα τῷ πάθει παρεῖχεν. ἐπεὶ δὲ κατελαμβάνετο τοῖς ἐλέγχοις, καὶ τὴν παρασκευὴν τῆς φαρμακείας ἑώρα μὴ δεχομένην ἄρνησιν, ὡμολόγει, παρεσκευάσθαι δ' οὐκ ὀλέθριον φαρμακείαν· Ἀλλ' ὑπὲρ μεγάλων (εἶπεν) ὦ ἄνερ, ἀγωνίζομαι τῆς σῆς εὐνοίας πρὸς ἐμὲ καὶ δόξης, καὶ δυνάμεως, ἣν διά σε καρποῦμαι, πολλαῖς ἐπίφθονος οὖσα κακαῖς γυναιξὶν, ὧν φάρμακα δεδοικυῖα καὶ μηχανὰς, ἐπείσθην ἀντιμηχανήσασθαι, μωρὰ μὲν ἴσως καὶ γυναι-

κεῖα, θανάτου δ' οὐκ ἄξια· πλὴν εἰ κριτῇ σοι δόξειε φίλτρων ἕνεκα καὶ γοητείας κτεῖναι γυναῖκα, πλεῖον, ἢ σὺ βούλει, φιλεῖσθαι δεομένην. Τοιαῦτα τὴν Ἀρεταφίλαν ἀπολογουμένην ἔδοξε τῷ Νικοκράτει βασανίσαι· καὶ τῆς Καλβίας ἐφεστώσης ἀτέγκτου καὶ ἀπαραιτήτου, ταῖς βασάνοις ἀνέκρινε· καὶ διεφύλαττεν αὑτὴν ἀήττητον ἐν ταῖς ἀνάγκαις, ἄχρι καὶ τὴν Καλβίαν ἀποκαμεῖν ἄκουσαν. ὁ δὲ Νικοκράτης ἀφῆκε πεισθεὶς, καὶ μετενόει βασανίσας· καὶ χρόνον οὐ πολὺν διαλιπὼν, αὖθις ἧκεν ὑπὸ τοῦ πάθους εἰς αὐτὴν φερόμενος, καὶ συνῆν αὖθις, ἀναλαμβάνων τιμαῖς καὶ φιλοφροσύναις τὴν εὔνοιαν. ἡ δ' οὐκ ἔμελλε χάριτος ἡττᾶσθαι, κρατήσασα βασάνων καὶ πόνων, ἀλλὰ τῷ φιλοκάλῳ φιλονεικίας προσγενομένης, ἑτέρας ἥπτετο μηχανῆς· ἦν γὰρ αὐτῇ θυγάτηρ ἀνδρὸς ὥραν ἔχουσα, καὶ τὴν ὄψιν ἱκανή· ταύτην ὑφῆκε τἀδελφῷ τοῦ τυράννου δέλεαρ, ὄντι μειρακίῳ πρὸς ἡδονὰς εὐαλώτῳ. πολὺς δὲ λόγος ἐστὶ, χρησαμένην γοητείᾳ καὶ φαρμάκοις ἐπὶ τῇ κόρῃ τὴν Ἀρεταφίλαν, χειρώσασθαι καὶ διαφθεῖραι τοῦ νεανίσκου τὸν λογισμόν· ἐκαλεῖτο δὲ Λέανδρος. ἐπεὶ δὲ ἡλώκει καὶ λιπαρήσας τὸν ἀδελφὸν, ἔτυχε τοῦ γάμου, τὰ μὲν ἡ κόρη παρῆγεν αὐτὸν ὑπὸ τῆς μητρὸς διδασκομένη, καὶ ἀνέπειθεν ἐλευθεροῦν τὴν πόλιν, ὡς μηδ' αὐτὸν ἐλεύθερον ἐν τυραννίδι ζῶντα, μηδὲ τοῦ λαβεῖν γάμον, ἢ φυλάξαι κύριον ὄντα, τὰ δὲ οἱ φίλοι τῇ Ἀρεταφίλᾳ χαριζόμενοι, διαβολάς τινας ἀεὶ καὶ ὑπονοίας κατεσκεύαζον αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφόν ὡς δ' ᾔσθετο καὶ τὴν Ἀρεταφίλαν τὰ αὐτὰ βουλευο-

μένην καὶ σπουδάζουσαν, ἐπεχείρει τὸ ἔργον, καὶ Δάφνιν οἰκέτην παρορμήσας, ἀπέκτεινε δι' ἐκείνου τὸν Νικοκράτην. τὰ λοιπὰ δ' οὐκ ἔτι τῇ Ἀρεταφίλᾳ προσεῖχεν, ἀλλ' εὐθὺς ἔδειξε τοῖς ἔργοις ἀδελφοκτόνος, οὐ τυραννοκτόνος γεγονώς. ἦρχε γὰρ ἐμπλήκτως καὶ ἀνοήτως, τιμή δέ τις ὅμως ἦν τῆς Ἀρεταφίλας παρ' αὐτῷ καὶ δύναμις, οὐκ ἀπεχθανομένης, οὐδὲ πολεμούσης ἄντικρυς, ἀλλ' ἀδήλως διαταττούσης τὰ πράγματα. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτῷ Λιβυκὸν ὑπεκίνησε πόλεμον, Ἀνάβουν τινὰ πείσασα δυνάστην τὴν χώραν ἐπιδραμεῖν, καὶ τῇ πόλει προσαγαγεῖν, ἔπειτα διέβαλε τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς πρὸς τὸν Λέανδρον, ὡς πολεμεῖν οὐκ ὄντας προθύμους, εἰρήνης δὲ μᾶλλον δεομένους καὶ ἡσυχίας· ἣν καὶ τὰ πράγματα ποθεῖν αὐτοῦ καὶ τὴν τυραννίδα, βουλομένου βεβαίως κρατεῖν τῶν πολιτῶν· αὐτὴ δὲ πράξειν ἔφη τὰς διαλύσεις, καὶ τὸν Ἀνάβουν εἰς λόγους αὐτῷ συνάξειν, ἐὰν κελεύῃ, πρὶν ἀνήκεστόν τι τὸν πόλεμον ἐξεργάσασθαι. κελεύσαντος δὲ τοῦ Λεάνδρου, πρότερον αὐτὴ τῷ Λιβύϊ διελέχθη, συλλαβεῖν δεομένη τὸν τύραννον ἐπὶ δωρεαῖς μεγάλαις καὶ χρήμασιν, ὅταν εἰς λόγους αὐτῷ παραγένηται. πεισθέντος δὲ τοῦ Λιβύος, ὤκνει μὲν ὁ Λέανδρος, αἰδεσθεὶς δὲ τὴν Ἀρεταφίλαν, αὐτὴν παρέσεσθαι φάσκουσαν, ἐξῆλθεν ἄνοπλος καὶ ἀφύλακτος. ὡς δ' ἐγγὺς ἦλθε, καὶ τὸν Ἀνάβουν εἶδεν, αὖθις ἐδυσχέραινε, καὶ περιμένειν ἐβούλετο τοὺς δορυφόρους· ἡ δ' Ἀρεταφίλα παροῦσα, τὰ μὲν ἐθάῤῥυνεν αὐτὸν, τὰ δ' ἐκάκιζε. τέλος δὲ γενομένης διατρι-

βῆς, ἐφελκυσαμένη τῆς χειρὸς ἰταμῶς πάνυ καὶ τεθαῤῥηκότως προσήγαγε τῷ βαρβάρῳ καὶ παρέδωκεν. εὐθὺς οὖν ἀνήρπαστο καὶ συνείληπτο, καὶ δεθεὶς ὑπὸ τῶν Λιβύων ἐτηρεῖτο, ἄχρις οὗ τὰ χρήματα τῇ Ἀρεταφίλᾳ κομίζοντες οἱ φίλοι παρεγένοντο μετὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν. πυθόμενοι γὰρ οἱ πλεῖστοι ἐξέδραμον ἐπὶ τὴν παράκλησιν. ὡς δ' εἶδον τὴν Ἀρεταφίλαν, ὀλίγον ἐδέησαν ἐκλαθέσθαι τῆς πρὸς τὸν τύραννον ὀργῆς, καὶ πάρεργον τὴν ἐκείνου τιμωρίαν ἐνόμιζον· ἔργον δὲ πρῶτον ἦν αὐτοῖς καὶ ἀπόλαυσμα τῆς ἐλευθερίας, ἐκείνην ἀσπάσασθαι μετὰ χαρᾶς καὶ δακρύων, ὥσπερ ἀγάλματι θεοῦ προσπίπτοντας. ἄλλων δ' ἐπ' ἄλλοις ἐπιῤῥεόντων, μόλις ἑσπέρας τὸν Λέανδρον παραλαβόντες, ἐπανῆλθον εἰς τὴν πόλιν. ἐπεὶ δὲ τῶν τιμῶν τῆς Ἀρεταφίλας καὶ τῶν ἐπαίνων ἐνεπλήσθησαν, οὕτω τραπόμενοι πρὸς τοὺς τυράννους, τὴν μὲν Καλβίαν ζῶσαν κατέκαυσαν, τὸν δε Λέανδρον ἐνράψαντες εἰς βύρσαν, κατεπόντισαν. ἠξίουν δὲ τὴν Ἀρεταφίλαν συνάρχειν καὶ συνδιοικεῖν τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι τὴν πολιτείαν. ἡ δὲ, ὡς ποικίλον τι δρᾶμα καὶ πολυμερὲς ἀγωνισαμένη μέχρι στεφάνου διαδόσεως, ὡς ἐπεῖδε τὴν πόλιν ἐλευθέραν, εὐθὺς εἰς τὴν γυναικωνῖτιν ἐνεδύετο, καὶ τοῦ πολυπραγμονεῖν ὁτιοῦν παραβαλλομένη, τὸν λοιπὸν χρόνον ἐν ἱστοῖς ἡσυχίαν ἄγουσα μετὰ τῶν φίλων καὶ οἰκείων διετέλεσεν.

ΚΑΜΜΑ. Ἦσαν ἐν Γαλατίᾳ δυνατώτατοι τῶν τετραρχῶν, καί τι καὶ κατὰ γένος προσήκοντες ἀλλήλοις, Σινάτος τε καὶ Συνόριξ. ὧν ὁ Σινάτος γυ-

ναῖκα παρθένον ἔσχε, Καμμίαν ὄνομα, περίβλεπτον μὲν ἰδέᾳ σώματος καὶ ὥρᾳ, θαυμαζομένην δὲ μᾶλλον δι' ἀρετήν. οὐ γὰρ μόνον σώφρων καὶ φίλανδρος, ἀλλὰ καὶ συνετὴ καὶ μεγαλόφρων, καὶ ποθεινὴ τοῖς ὑπηκόοις ἦν διαφερόντως ὑπ' εὐμενείας καὶ χρηστότητος· ἐπιφανεστέραν δ' αὐτὴν ἐποίει καὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱέρειαν εἶναι, ἣν μάλιστα Γαλάται σέβουσι, περί τε πομπὰς ἀεὶ καὶ θυσίας κεκοσμημένην ὁρᾶσθαι μεγαλοπρεπῶς. ἐρασθεὶς οὖν αὐτῆς ὁ Συνόριξ, καὶ μήτε πεῖσαι, μήτε βιάζεσθαι, ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς, δυνατὸς ὢν, ἔργον εἰργάσατο δεινόν. ἀπέκτεινε γὰρ δόλῳ τὸν Σινάτον, καὶ χρόνον οὐ πολὺν διαλιπὼν, ἐμνᾶτο τὴν Κάμμαν ἐν τῷ ἱερῷ ποιουμένην διατριβὰς, καὶ φέρουσαν οὐκ οἰκτρῶς καὶ ταπεινῶς, ἀλλὰ θυμῷ νοῦν ἔχοντι καὶ καιρὸν περιμένοντι, τὴν τοῦ Συνόριγος παρανομίαν. ὁ δὲ λιπαρὴς ἦν περὶ τὰς δεήσεις, καὶ λόγων ἐδόκει μὴ παντάπασιν ἀπορεῖν εὐπρέπειαν ἐχόντων, ὡς τὰ μὲν ἄλλα Σινάτου βελτίονα παρεσχηκὼς ἑαυτὸν, ἀνελὼν δ' ἐκεῖνον ἔρωτι τῆς Κάμμας, μὴ δι' ἑτέραν τινὰ πονηρίαν. ἦσαν οὖν τοπρῶτον ἀρνήσεις οὐκ ἄγαν ἀπηνεῖς τῆς γυναικὸς, εἶτα κατὰ μικρὸν ἐδόκει μαλάσσεσθαι. καὶ γὰρ οἰκεῖοι καὶ φίλοι προσέκειντο θεραπείᾳ καὶ χάριτι τοῦ Συνόριγος μέγιστον δυναμένου, πείθοντες αὐτὴν καὶ καταβιαζόμενοι, τέλος δὲ συνεχώρει, καὶ μετεπέμπετο πρὸς ἑαυτὴν ἐκεῖνον, ὡς παρὰ τῇ θεῷ τῆς συναινέσεως καὶ καταπιστώσεως γενησομένης. ἐλθόντα δὲ δεξαμένη φιλοφρόνως, καὶ προσαγαγοῦσα τῷ βωμῷ, κατέσπεισεν ἐκ φιάλης, καὶ τὸ μὲν

ἐξέπιεν αὐτὴ, τὸ δ' ἐκεῖνον ἐκέλευσεν· (ἦν δὲ πεφαρμαγμένον μελίκρατον) ὡς δ' εἶδε πεπωκότα, λαμπρὸν ἀνωλόξυξε, καὶ τὴν θεὸν προσκυνήσασα· Μαρτύρομαί σε, (εἶπεν) ὦ πολυτίμητε δαῖμον, ὅτι ταύτης ἕνεκα τῆς ἡμέρας ἐπέζησα τῷ Σινάτου φόνῳ, χρόνον τοσοῦτον οὐδὲν ἀπολαβοῦσα τοῦ βίου χρηστὸν, ἀλλὰ τὴν ἐλπίδα τῆς δίκης, ἣν ἔχουσα καταβαίνω πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα. σοὶ δὲ, ὦ πάντων ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τάφον ἀντὶ θαλάμου καὶ γάμου παρασκευαζέτωσαν οἱ προσήκοντες. ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ Γαλάτης, καὶ τοῦ φαρμάκου δρῶντος ἤδη καὶ διακινοῦντος τὸ σῶμα συναισθόμενος, ἐπέβη μὲν σχήματος, ὡς σάλῳ καὶ τιναγμῷ χρησόμενος, ἐξέστη δὲ παραχρῆμα, καὶ μεταβὰς εἰς φορεῖον, ἑσπέρας ἀπέθανεν. ἡ δὲ Κάμμα διενεγκοῦσα τὴν νύκτα, καὶ πυθομένη, τέλος ἔχειν ἐκεῖνον, εὐθύμως καὶ ἱλαρῶς κατέστρεψεν.

ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗ. Παρέσχε δὲ ἡ Γαλατία καὶ Στρατονίκην, τὴν Δηϊοτάρου, καὶ Χιομάραν, τὴν Ὀρτιάγοντος, ἀξίας μνήμης γυναῖκας· ἡ μὲν οὖν Στρατονίκη δεόμενον γνησίων παίδων ἐπὶ διαδοχῇ τῆς βασιλείας ἐπισταμένη τὸν ἄνδρα, μὴ τίκτουσα δ' αὐτὴ συνέπεισεν ἐξ ἑτέρας γυναικὸς παιδοποιησάμενον αὐτῇ τὸ παιδίον περιϊδεῖν ὑπερβαλλόμενον. τοῦ δὲ Δηϊοτάρου τήν τε γνώμην θαυμάσαντος, καὶ πᾶν ἐπ' αὐτῇ ποιησαμένου, παρθένον εὐπρεπῆ παρασκευάσασα τῶν αἰχμαλώτων, ὄνομα Ἠλέκτραν, συνεῖρξε τῷ Δηϊοτάρῳ, καὶ τοὺς γενομένους παῖδας,

ὥσπερ γνησίους αὑτῆς, ἔθρεψε φιλοστόργως καὶ μεγαλοπρεπῶς.

ΧΙΟΜΑΡΑ. Χιομάραν δὲ συνέβη τὴν Ὀρτιάγοντος αἰχμάλωτον γενέσθαι μετὰ τῶν ἄλλων γυναικῶν, ὅτε Ῥωμαῖοι καὶ Γναῖος ἐνίκησαν μάχῃ τοὺς ἐν Ἀσίᾳ Γαλάτας. ὁ δὲ λαβὼν αὐτὴν ταξίαρχος ἐχρήσατο τῇ τύχῃ στρατιωτικῶς καὶ κατῄσχυνεν· ἦν δ' ἄρα καὶ πρὸς ἡδονὴν καὶ ἀργύριον ἀμαθὴς καὶ ἀκρατὴς ἄνθρωπος· ἡττήθη δὲ ὅμως ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας, καὶ χρυσίου συχνοῦ διομολογηθέντος ὑπὲρ τῆς γυναικὸς, ἦγεν αὐτὴν ἀπολυτρώσων, ποταμοῦ τινος ἐν μέσῳ διείργοντος. ὡς δὲ διαβάντες οἱ Γαλάτοι τὸ χρυσίον ἔδωκαν αὐτῷ καὶ παρελάμβανον τὴν Χιομάραν, ἡ μὲν ἀπὸ νεύματος προσέταξεν ἑνὶ παῖσαι τὸν Ῥωμαῖον ἀσπαζόμενον αὐτὴν καὶ φιλοφρονούμενον, ἐκείνου δὲ πεισθέντος καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποκόψαντος, ἀραμένη καὶ περιστείλασα τοῖς κόλποις ἀπήλαυνεν. ὡς δ' ἦλθε πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ προὔβαλεν, ἐκείνου θαυμάσαντος, καὶ εἰπόντος· Ὦ γύναι, καλὸν ἡ πίστις· Ναὶ, (εἶπεν) ἀλλὰ κάλλιον ἕνα μόνον ζῆν ἐμοὶ συγγεγενημένον. ταύτῃ μὲν ὁ Πολύβιός φησι διὰ λόγων ἐν Σάρδεσι γενόμενος θαυμάσαι τό τε φρόνημα καὶ τὴν σύνεσιν.

ΓΥΝΑΙΟΝ ΠΕΡΓΑΜΗΝΟΝ. Ἐπεὶ δὲ Μιθριδάτης ἑξήκοντα Γαλατῶν τοὺς ἀρίστους μεταπεμψάμενος εἰς Πέργαμον ὡς φίλους, ὑβριστικῶς ἐδόκει καὶ δεσποτικῶς προσφέρεσθαι, καὶ πάντες ἠγανάκτουν, Τορηδόραξ, ἀνὴρ τό τε σῶμα ῥωμαλέος καὶ τὴν ψυχὴν διαφέρων, (ἦν δὲ Τοσιωπῶν

χης) ἀνεδέξατο τὸν Μιθριδάτην, ὅταν ἐν τῷ βήματι γυμνασίῳ χρηματίζῃ συναρπάσας, ὤσειν ἅμα σὺν αὐτῷ κατὰ τῆς φάραγγος. τύχῃ δέ τινι τῆς ἡμέρας ἐκείνης οὐκ ἀναβάντος εἰς τὸ γυμνάσιον αὐτοῦ, μεταπεμπομένου δὲ τοὺς Γαλάτους οἴκαδε, θαῤῥεῖν παρεκάλει, καὶ ὅταν ἐν ταυτῷ γένωνται, διασπᾶσαι τὸ σῶμα καὶ διαφθεῖραι πανταχόθεν προσπεσόντας. τοῦτο οὐκ ἔλαθε τὸν Μιθριδάτην, ἀλλὰ μηνύσεως γενομένης, καθ' ἕνα τῶν Γαλατῶν παρεδίδου σφαγησόμενον. εἶτά πως ἀναμνησθεὶς νεανίσκου πολὺ προέχοντος (πρωτεύσαντος) ὥρᾳ καὶ κάλλει τῶν καθ' αὐτὸν, ᾤκτειρε καὶ μετενόει· καὶ δῆλος ἦν ἀχθόμενος, ὡς ἐν πρώτοις ἀπολωλότος, ὅμως δ' ἔπεμψεν, εἰ ζῶν εὑρεθείη, μεθεῖναι κελεύων· (ἦν δ' ὄνομα τῷ νεανίσκῳ Βηπολιτανός) Καί τις αὐτῷ τύχη θαυμαστὴ συνέπεσε. καλὴν γὰρ ἐσθῆτα καὶ πολυτελῆ συνελήφθη φορῶν. ἣν ὁ δήμιος ἀναίμακτον αὐτῷ καὶ καθαρὰν διαφυλάξαι βουλόμενος, καὶ ἀποδύων ἀτρέμα τὸν νεανίσκον, εἶδε τοὺς παρὰ τοῦ βασιλέως προσθέοντας ἅμα, καὶ τοὔνομα τοῦ μειρακίου βοῶντας. τὸν μὲν οὖν Βηπολιτανὸν ἡ πολλοὺς ἀπολέσασα φιλαργυρία διέσωσεν ἀπροσδοκήτως. ὁ δὲ Τορηδόραξ κατακοπεὶς ἄταφος ἐξεβέβλητο, καὶ τῶν φίλων οὐδεὶς ἐτόλμησε προσελθεῖν. γύναιον δὲ Περγαμηνὸν ἐγνωσμένον ἀφ' ὥρας ζῶντι τῷ Γαλάτῃ παρεκινδύνευσε θάψαι καὶ περιστεῖλαι τὸν νεκρόν. ᾔσθοντο δὲ οἱ φύλακες, καὶ συλλαβόντες ἀνήγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. λέγεται μὲν οὖν τι καὶ πρὸς τὴν ὄψιν αὐτῆς παθεῖν ὁ Μιθριδάτης, νέας παντάπασι

καὶ ἀκάκου τῆς παιδίσκης φανείσης, ἔτι δὲ μᾶλλον, ὡς ἔοικε, τὴν αἰτίαν γνοὺς ἐρωτικὴν οὖσαν ἐπεκλάσθη καὶ συνεχώρησεν ἀνελέσθαι καὶ θάψαι τὸν νεκρὸν ἐσθῆτα καὶ κόσμον ἐκ τῶν ἐκείνου λαβοῦσαν.

ΤΙΜΟΚΛΕΙΑ. Θεαγένης ὁ Θηβαῖος, Ἐπαμινώνδᾳ καὶ Πελοπίδᾳ καὶ τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι τὴν αὐτὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως λαβὼν διάνοιαν, ἔπταισε περὶ τὴν κοινὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος ἐν Χαιρωνείᾳ κρατῶν ἤδη καὶ διώκων τοὺς κατ' αὐτὸν ἀντιτεταγμένους. ἐκεῖνος γάρ ἦν ὁ πρὸς τὸν ἐμβοήσαντα· Μέχρι ποῦ διώκεις; ἀποκρινάμενος· Μέχρι Μακεδονίας. ἀποθανόντι δ' αὐτῷ περιῆν ἀδελφὴ, μαρτυροῦσα, κἀκεῖνον ἀρετῇ γένους καὶ φύσει μέγαν ἄνδρα καὶ λαμπρὸν γενέσθαι· πλὴν ταύτῃ γε καὶ χρηστὸν ἀπολαῦσαί τι τῆς ἀρετῆς ὑπῆρξεν, ὥστε κουφότερον, ὅσον τῶν κοινῶν ἀτυχημάτων εἰς αὐτὴν ἦλθεν, ἐνεγκεῖν. ἐπεὶ γὰρ ἐκράτησε Θηβαίων Ἀλέξανδρος, ἄλλοι δ' ἄλλα τῆς πόλεως ἐπόρθουν ἐπιόντες, ἔτυχε τῆς Τιμοκλείας τὴν οἰκίαν καταλαβὼν ἄνθρωπος οὐκ ἐπιεικὴς, οὐδὲ ἥμερος, ἀλλ' ὑβριστὴς καὶ ἀνόητος· ἦρχε δὲ Θρᾳκίου τινὸς ἴλης, καὶ ὁμώνυμος ἦν τοῦ βασιλέως, οὐδὲν δὲ ὅμοιος. οὔτε γὰρ τὸ γένος, οὔτε τὸν βίον αἰδεσθεὶς τῆς γυναικὸς, ὡς ἐνέπλησεν ἑαυτὸν οἴνου, μετὰ δεῖπνον ἐκάλει συναναπαυσομένην. καὶ τοῦτο πέρας οὐκ ἦν. ἀλλὰ καὶ χρυσὸν ἐζήτει καὶ ἄργυρον, εἴ τις εἴη κεκρυμμένος ὑπ' αὐτῆς, τὰ μὲν ὡς ἀπειλῶν, τὰ δὲ, ὡς ἕξων διὰ παντὸς ἐν τάξει γυναικός. ἡ δὲ δεξαμένη λαβὴν αὐτοῦ διδόντος· Ὤφελον μὲν (εἶπε) τεθνάναι πρὸ ταύ-

της ἐγὼ τῆς νυκτὸς, ἢ ζῆν. τὸ γοῦν σῶμα, πάντων ἀπολλυμένων, ἀπείρατον ὕβρεως διεφύλαξα· πεπραγμένων δὲ οὕτως, εἴ σε κηδεμόνα καὶ δεσπότην καὶ ἄνδρα δεῖ νομίζειν, τοῦ δαίμονος διδόντος, οὐκ ἀποστερήσω σε τῶν σῶν. ἐμαυτὴν γὰρ ὅ τι βουλήσῃ ὁρῶ γεγενημένην. ἐμοὶ περὶ σῶμα κόσμος ἦν, καὶ ἄργυρος ἐν ἐκπώμασιν, ἦν τι καὶ χρυσοῦ καὶ νομίσματος. ὡς δὲ ἡ πόλις ἡλίσκετο, πάντα συλλαβεῖν κελεύσασα τὰς θεραπαινίδας ἔῤῥιψα, μᾶλλον δὲ κατεθέμην εἰς φρέαρ ὕδωρ οὐκ ἔχον. οὐδ' ἴσασιν αὐτὸ πολλοί· πῶμα γὰρ ἔπεστι, καὶ κύκλῳ περιπέφυκεν ὕλη σύσκιος. ταῦτα σὺ μὲν εὐτυχοίης λαβὼν, ἐμοὶ δ' ἔσται πρός σε μαρτύρια καὶ γνωρίσματα τῆς περὶ τὸν οἶκον εὐτυχίας καὶ λαμπρότητος. ἀκούσας οὖν ὁ Μακεδὼν, οὐ περιέμεινε τὴν ἡμέραν, ἀλλ' εὐθὺς ἐβάδιζεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἡγουμένης Τιμοκλείας· καὶ τὸν κῆπον ἀποκλεῖσαι κελεύσας, ὅπως αἴσθοιτο μηδεὶς, κατέβαινεν ἐν τῷ χιτῶνι. στυγερὰ δὲ ἡγεῖτο Κλωθὼ τιμωρὸς ὑπὸ τῆς Τιμοκλείας ἐφεστώσης ἄνωθεν. ὡς δ' ᾔσθετο τῇ φωνῇ κάτω γεγονότος, πολλοὺς μὲν αὐτὴ τῶν λίθων ἐπέφερε, πολλοὺς δὲ καὶ μεγάλους αἱ θεραπαινίδες ἐπεκυλίνδουν· ἄχρις οὗ κατέκοψαν αὐτὸν καὶ κατέχωσαν. ὡς δ' ἔγνωσαν οἱ Μακεδόνες, καὶ τὸν νεκρὸν ἀνείλοντο, κηρύγματος ἤδη γεγονότος, μηδένα κτείνειν Θηβαίων, ἦγον αὐτὴν συλλαβόντες ἐπὶ τὸν βασιλέα, καὶ προσήγγειλαν τὸ τετολμημένον. ὁ δὲ καὶ τῇ καταστάσει τοῦ προσώπου καὶ τῷ σχολαίῳ τοῦ βαδίσματος ἀξιωματικόν τι καὶ γενναῖον ἐνιδὼν, πρῶτον ἀνέκρινεν αὐτὴν, τίς εἴη

γυναικῶν. ἡ δ' ἀνεκπλήκτως πάνυ καὶ τεθαῤῥηκότως εἶπεν· Ἐμοὶ Θεαγένης ἦν ἀδελφὸς, ὃς ἐν Χαιρωνείᾳ στρατηγῶν καὶ μαχόμενος πρὸς ὑμᾶς ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἔπεσεν, ὅπως ἡμεῖς μηδὲν τοιοῦτον πάθωμεν. ἐπεὶ δὲ πεπόνθαμεν ἀνάξια τοῦ γένους, ἀποθανεῖν οὐ φεύγομεν· οὐδὲ γὰρ ἄμεινον ἴσως ζῶσαν ἑτέρας πειρᾶσθαι νυκτὸς, εἰ σὺ τοῦτο μὴ κωλύσῃς. οἱ μὲν οὖν ἐπιεικέστατοι τῶν παρόντων ἐδάκρυσαν, Ἀλεξάνδρῳ δ' οἰκτείρειν μὲν οὐκ ἐπῄει τὴν ἄνθρωπον ὡς μείζονα, θαυμάσας δὲ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν λόγον εὖ μάλα καθαψάμενον αὐτοῦ, τοῖς μὲν ἡγεμόσι παρήγγειλε προσέχειν, καὶ φυλάττειν, μὴ πάλιν ὕβρισμα τοιοῦτον εἰς οἰκίαν ἔνδοξον γένηται· τὴν δὲ Τιμόκλειαν ἀφῆκεν, αὐτήν τε καὶ πάντας, ὅσοι κατὰ γένος αὐτῇ προσήκοντες εὑρέθησαν.

ΕΡΥΞΩ. Βάττου, τοῦ ἐπικληθέντος Εὐδαίμονος, υἱὸς Ἀρκεσίλαος ἦν, οὐδὲν ὅμοιος τῷ πατρὶ τοὺς τρόπους· καὶ γὰρ ζῶντος ἔτι περὶ τὴν οἰκίαν περιθεὶς ἐπάλξεις, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐζημιώθη ταλάντῳ. καὶ τελευτήσαντος ἐκείνου, τοῦτο μὲν οὖν φύσει χαλεπὸς ὢν, (ὅπερ καὶ ἐπεκλήθη) τοῦτο δὲ φίλῳ πονηρῷ, Λαάρχῳ, χρώμενος, ἀντὶ βασιλέως ἐγεγόνει τύραννος. ὁ δὲ Λάαρχος ἐπιβουλεύων τῇ τυραννίδι, καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν Κυρηναίων ἐξελαύνων, ἢ φονεύων, ἐπὶ τὸν Ἀρκεσίλαον τὰς αἰτίας ἔτρεπε. καὶ τέλος ἐκεῖνον μὲν εἰς νόσον ἐμβαλὼν φθινάδα καὶ χαλεπὴν, λαγὼν πιόντα θαλάσσιον διέφθειρεν, αὐτὸς δὲ τὴν ἀρχὴν εἶχεν, ὡς τῷ παιδὶ τῷ ἐκείνου, Βάττῳ,

διαφυλάττων. ὁ μὲν οὖν παῖς καὶ διὰ τὴν χωλότητ καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν κατεφρονεῖτο, τῇ δὲ μητρὶ πολλοὶ προσεῖχον αὐτοῦ. σώφρων τε γὰρ ἦν καὶ φιλάνθρωπος, οἰκείους τε πολλοὺς καὶ δυνατοὺς εἶχε. διὸ καὶ θεραπεύων αὐτὴν ὁ Λάαρχος ἐμνηστεύετο, καὶ τὸν Βάττον ἠξίου παῖδα θέσθαι, γήμας ἐκείνην, καὶ κοινωνὸν ἀποδείξας τῆς ἀρχῆς· ἡ δ' Ἐρυξὼ (τοῦτο γὰρ ἦν τοὔνομα τῇ γυναικὶ) βουλευσαμένη μετὰ τῶν ἀδελφῶν, ἐκέλευε τὸν Λάαρχον ἐντυγχάνειν ἐκείνοις, ὡς αὐτῆς προσιεμένης τὸν γάμον. ἐπεὶ δ' ὁ Λάαρχος ἐνετύγχανε τοῖς ἀδελφοῖς, ἐκεῖνοι δ' ἐπίτηδες παρῆγον καὶ ἀνεβάλλοντο, πέμπει πρὸς αὐτὸν ἡ Ἐρυξὼ θεραπαινίδα παρ' αὐτῆς, παραγγέλλουσαν, ὅτι νῦν μὲν ἀντιλέγουσιν οἱ ἀδελφοὶ, γενομένης δὲ τῆς συνόδου, παύσονται διαφερόμενοι καὶ συγχωρήσουσι· δεῖ οὖν αὐτὸν (εἰ βούλεται) νύκτωρ ἀφικέσθαι πρὸς αὐτήν. καλῶς γὰρ ἕξειν καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἀρχῆς γενομένης. ἦν οὖν ταῦτα πρὸς ἡδονὴν τῷ Λαάρχῳ, καὶ παντάπασιν ἀναπτοηθεὶς πρὸς τὴν φιλοφροσύνην τῆς γυναικὸς, ὡμολόγησεν ἥξειν, ὅταν ἐκείνη κελεύῃ. ταῦτα δ' ἔπραττεν ἡ Ἐρυξὼ μετὰ Πολυάρχου, τοῦ πρεσβυτάτου τῶν ἀδελφῶν. ὁρισθέντος δὲ καιροῦ πρὸς τὴν σύνοδον, ὁ Πολύαρχος εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἀδελφῆς παρεισήχθη κρύφα, νεανίσκους ἔχων δύο σὺν αὐτῷ ξιφήρεις, φόνῳ πατρὸς ἐπεξιόντας, ὃν ὁ Λάαρχος ἐτύγχανεν ἀπεκτονὼς νεωστί· μεταπεμψαμένης δὲ τῆς Ἐρυξοῦς αὐτὸν, ἄνευ δορυφόρων εἰσῆλθε, καὶ τῶν νεανίσκων αὐτῷ προσπεσόντων, τυπτόμενος τοῖς ξίφεσιν ἀπέθανε. τὸν

μὲν οὖν νεκρὸν ἔῤῥιψαν ὑπὲρ τὸ τεῖχος, τὸν δὲ Βάττον προσαγαγόντες ἀνέδειξαν ἐπὶ τοῖς πατρίοις βασιλέα, καὶ τὴν ἀπ᾽ ἀρχῆς πολιτείαν ὁ Πολύαρχος ἀπέδωκε τοῖς Κυρηναίοις. ἐτύγχανον δ᾽ Ἀμάσιδος, τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως, στρατιῶται συχνοὶ παρόντες, οἷς ὁ Λάαρχος ἐχρῆτο πιστοῖς, καὶ φοβερὸς ἦν οὐχ ἥκιστα δι᾽ ἐκείνων τοῖς πολίταις. οὗτοι πρὸς Ἄμασιν ἔπεμψαν τοὺς κατηγορήσοντας τοῦ τε Πολυάρχου καὶ τῆς Ἐρυξοῦς. χαλεπαίνοντος δ᾽ ἐκείνου, καὶ διανοουμένου πολεμεῖν τοῖς Κυρηναίοις, συνέβη τὴν μητέρα τελευτῆσαι, καὶ ταφὰς αὐτῆς ἐπιτελοῦντος, ἀπαγγέλλοντος ἐλθεῖν περὶ τοῦ Ἀμάσιδος. ἔδοξεν οὖν τῷ Πολυάρχῳ βαδίζειν ἀπολογησαμένῳ· τῆς δ᾽ Ἐρυξοῦς μὴ ἀπολειπομένης, ἀλλ᾽ ἕπεσθαι καὶ συγκινδυνεύειν βουλομένης, οὐδὲ ἡ μήτηρ Κριτόλα, καίπερ οὖσα πρεσβύτης, ἀπελείπετο. μέγιστον δ᾽ αὐτῆς ἦν ἀξίωμα, Βάττου γεγενημένης ἀδελφῆς, τοῦ Εὐδαίμονος. ὡς οὖν ἦλθον εἰς Αἴγυπτον, οἵ τ᾽ ἄλλοι θαυμαστῶς ἀπεδέξαντο τὴν πρᾶξιν αὐτῶν, καὶ ὁ Ἄμασις οὐ μετρίως ἀπεδέξατο τήν τε σωφροσύνην καὶ τὴν ἀνδρείαν τῆς Ἐρυξοῦς· δώροις δὲ τιμήσας καὶ θεραπείᾳ βασιλικῇ τόν τε Πολύαρχον καὶ τὰς γυναῖκας εἰς Κυρήνην ἀπέστειλεν.

ΞΕΝΟΚΡΙΤΗ. Οὐχ ἧττον δ᾽ ἄν τις ἀγάσαιτο τὴν Κυμαίαν Ξενοκρίτην ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι περὶ Ἀριστόδημον, τὸν τύραννον, ᾧ τινες Μαλακὸν ἐπίκλησιν οἴονται γεγονέναι, τὸ ἀληθὲς ἀγνοοῦντες. ἐπεκλήθη γὰρ ὑπὸ τῶν βαρβάρων Μαλακὸς, ὅπερ ἐστὶν

ἀντίπαις, ὅτι μειράκιον ὢν παντάπασι μετὰ τῶν ἡλίκων ἔτι κομώντων (οὓς κορωνιστὰς, ὡς ἔοικεν, ἀπὸ τῆς κόμης ὠνόμαζον) ἐν τοῖς πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμοις ἐπιφανὴς ἦν καὶ λαμπρὸς, οὐ τόλμῃ μόνον, οὐδὲ χειρὸς ἔργοις, ἀλλὰ συνέσει καὶ προνοίᾳ φανεὶς περιττός. ὅθεν εἰς τὰς μεγίστας προῆλθεν ἀρχὰς, θαυμαζόμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν, καὶ Ῥωμαίοις ἐπικουρίαν ἄγων ἐπέμφθη πολεμουμένοις ὑπὸ τῶν Τυῤῥηνῶν, Ταρκύνιον Σούπερβον ἐπὶ τὴν βασιλείαν καταγόντων. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ στρατιᾷ, μακρᾷ γενομένῃ, πάντῃ πρὸς χάριν ἐνδιδοὺς τοῖς στρατευομένοις τῶν πολιτῶν καὶ δημαγωγῶν μᾶλλον, ἢ στρατηγῶν, ἔπεισεν αὐτοὺς συνεπιθέσθαι τῇ βουλῇ, καὶ συνεκβαλεῖν τοὺς ἀρίστους καὶ δυνατωτάτους. ἐκ δὲ τούτου γενόμενος τύραννος, ἦν μὲν ἐν ταῖς περὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἐλευθέρους ἀδικίαις αὐτὸς ἑαυτοῦ μοχθηρότατος. ἱστόρηται γὰρ, ὅτι τοὺς μὲν ἄῤῥενας παῖδας ἤσκει κόμαις καὶ χρυσοφορεῖν, τὰς δὲ θηλείας ἠνάγκαζε περιτρόχαλα κείρεσθαι, καὶ φορεῖν ἐφηβικὰς χλαμύδας καὶ τῶν ἀνακώλων χιτωνίσκων. οὐ μὴν ἀλλ' ἐξαιρέτως ἐρασθεὶς τῆς Ξενοκρίτης, εἶχεν αὐτὴν φυγάδος οὖσαν πατρὸς, οὐ καταγαγὼν, οὐδὲ πείσας ἐκεῖνον, ἀλλ' ὁπωσοῦν ἡγούμενος ἀγαπᾷν συνοῦσαν αὐτῷ τὴν κόρην, ἅτε δὴ ζηλουμένην καὶ μακαριζομένην ὑπὸ τῶν πολιτῶν. τὴν δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἐξέπληττεν. ἀχθομένη δ' ἐπὶ τῷ συνοικεῖν ἀνέκδοτος καὶ ἀνέγγυος, οὐδὲν ἧττον ἐπόθει τῶν μισουμένων ὑπὸ τοῦ τυράννου τὴν τῆς πατρίδος ἐλευθερίαν. ἔτυχε δὲ καὶ ἐκεῖνο καιροῦ τά-

φρον ἄγων κύκλῳ περὶ τὴν χώραν ὁ Ἀριστόδημος, οὔτ' ἀναγκαῖον ἔργον, οὔτε χρήσιμον, ἄλλως δὲ τρίβειν καὶ ἀποκναίειν πόνοις καὶ ἀσχολίαις τοὺς πολίτας βουλόμενος. ἦν γὰρ προστεταγμένον ἑκάστῳ μέτρων τινῶν ἀριθμὸν ἐκφέρειν τῆς γῆς. ὡς εἶδεν ἐπιόντα τὸν Ἀριστόδημον, ἐξέκλινε καὶ παρεκαλύψατο τῷ χιτωνίσκῳ τὸ πρόσωπον. ἀπελθόντος οὖν τοῦ Ἀριστοδήμου, σκώπτοντες οἱ νεανίσκοι καὶ παίζοντες ἠρώτων, ὅτι δὴ μόνον ὑπ' αἰδοῦς φύγοι τὸν Ἀριστόδημον, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους οὐδὲν πάθοι τοιοῦτον. ἡ δὲ καὶ μάλα μετὰ σπουδῆς ἀπεκρίνατο· Μόνος γὰρ (ἔφη) Κυμαίων Ἀριστόδημος ἀνήρ ἐστι. τοῦτο γοῦν λεχθὲν τὸ ῥῆμα πάντων μὲν ἥψατο, τοὺς δὲ γενναίους καὶ παρώξυνεν αἰσχύνῃ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. λέγεται δὲ καὶ Ξενοκρίτην ἀκούσασαν εἰπεῖν, ὡς ἐβούλετο ἂν καὶ αὐτὴ γῆν ὑπὲρ τοῦ πατρὸς φέρειν παρόντος, ἢ τρυφῆς συμμετέχειν Ἀριστοδήμῳ καὶ δυνάμεως τοσαύτης. ἐπέῤῥωσεν οὖν ταῦτα συνισταμένους ἐπὶ τὸν Ἀριστόδημον, ὧν ἡγεῖτο Θυμοτέλης· καὶ τῆς Ξενοκρίτης εἰσόδου παρεχούσης αὐτοῖς ἄδειαν, καὶ τὸν Ἀριστόδημον ἄοπλον καὶ ἀφύλακτον, οὐ χαλεπῶς παρεισπεσόντες, διαφθείρουσιν αὐτόν. οὕτω μὲν ἡ Κυμαίων πόλις ἠλευθερώθη δυεῖν ἀρετῇ γυναικῶν, τῆς μὲν ἐπίνοιαν αὐτοῖς καὶ ὁρμὴν ἐμβαλούσης τοῦ ἔργου, τῆς δὲ πρὸς τὸ τέλος συλλαβομένης. τιμῶν δὲ καὶ δωρεῶν μεγάλων τῇ Ξενοκρίτῃ προτεινομένων, ἐάσασα πάσας, ἓν ᾐτήσατο θάψαι τὸ σῶμα τοῦ Ἀριστοδήμου. καὶ τοῦτο οὖν ἔδοσαν αὐτῇ, καὶ Δήμητρος ἱερείαν αὐτὴν εἵλοντο.

οὐχ ἧττον οἰόμενοι τῇ θεῷ κεχαρισμένην, ἢ πρέπουσαν ἐκείνῃ, τιμὴν ἔσεσθαι.

ΠΥΘΕΩ ΓΥΝΗ. Λέγεται δὲ καὶ τὴν Πύθεω τοῦ κατὰ Ξέρξην γυναῖκα σοφὴν γενέσθαι καὶ χρηστήν. αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Πύθης, ὡς ἔοικε, χρυσείοις ἐντυχὼν μετάλλοις, καὶ ἀγαπήσας τὸν ἐξ αὐτῶν πλοῦτον οὐ μετρίως, ἀλλ' ἀπλήστως καὶ περιττῶς, αὐτός τε περὶ ταῦτα διέτριβε, καὶ τοὺς πολίτας καταβιβάζων ἅπαντας ὁμαλῶς ὀρύττειν, ἢ φορεῖν, ἢ καθαίρειν, ἠνάγκαζε τὸ χρυσίον, ἄλλο μηδὲν ἐργαζομένους τὸ παράπαν, μηδὲ πράττοντας. ἀπολλυμένων δὲ πολλῶν, πάντων δ' ἀπαγορευόντων, αἱ γυναῖκες ἱκετηρίαν ἔθεσαν ἐπὶ τὰς θύρας ἐλθοῦσαι τῆς τοῦ Πύθεω γυναικός. ἡ δ' ἐκείνας μὲν ἀπιέναι καὶ θαῤῥεῖν ἐκέλευσεν, αὐτὴ δὲ τῶν περὶ τὸ χρυσίον τεχνιτῶν, οἷς ἐπίστευε μάλιστα, καλέσασα καὶ καθείρξασα, ποιεῖν ἐκέλευεν ἄρτους τε χρυσοῦς, καὶ πέμματα παντοδαπὰ καὶ ὀπώρας, καὶ ὄσοις δὴ μάλιστα τὸν Πύθην ἐγίνωσκεν ἡδόμενον ὄψοις καὶ βρώμασι. ποιηθέντων δὲ πάντων, ὁ μὲν Πύθης ἧκεν ἀπὸ τῆς ξένης· (ἐτύγχανε γὰρ ἀποδημῶν) ἡ δὲ γυνὴ δεῖπνον αἰτοῦντι παρέθηκε χρυσῆν τράπεζαν οὐδὲν ἐδώδιμον ἔχουσαν, ἀλλὰ πάντα χρυσᾶ. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἔχαιρε Πύθης τοῖς μιμήμασιν, ἐμπλησθεὶς δὲ τῆς ὄψεως, ᾔτει φαγεῖν· ἡ δὲ χρυσοῦν, ὅ τι τύχοι ποθήσας, προσέφερε. δυσχεραίνοντος δ' αὐτοῦ καὶ πεινῆν βοῶντος· Ἀλλὰ σύ γε τούτων, (εἶπεν) ἄλλου δ' οὐδενός, εὐπορίαν πεποίηκας ἡμῖν. καὶ γὰρ ἐμπειρία καὶ τέχνη πᾶσα φροῦδος, γεωργεῖ δὲ οὐδείς,

ἀλλὰ τὰ σπειρόμενα καὶ φυτευόμενα καὶ τρέφοντα τῆς γῆς ὀπίσω καταλιπόντες, ὀρύσσομεν ἄχρηστα καὶ ζητοῦμεν, ἀποκναίοντες αὐτοὺς καὶ τοὺς πολίτας. ἐκίνησε ταῦτα τὸν Πύθην, καὶ πᾶσαν μὲν οὐ κατέλυσε τὴν περὶ τὰ μέταλλα πραγματείαν, ἀνὰ μέρος δὲ τὸ πέμπτον ἐργάζεσθαι κελεύσας τῶν πολιτῶν, τοὺς λοιποὺς ἐπὶ γεωργίαν καὶ τὰς τέχνας ἔτρεψε. Ξέρξου δὲ καταβαίνοντος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, λαμπρότατος ἐν ταῖς ὑποδοχαῖς καὶ ταῖς δωρεαῖς γενόμενος, χάριν ᾐτήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως, πλειόνων αὐτῷ παίδων ὄντων, ἕνα παρεῖναι τῆς στρατείας, καὶ καταλιπεῖν αὐτῷ γηροβοσκεῖν. ὁ δὲ Ξέρξης ὑπ' ὀργῆς τοῦτον μόνον, ὃν ἐξητήσατο, σφάξας καὶ διατεμὼν, ἐκέλευσε τὸν στρατὸν διελθεῖν, τοὺς δ' ἄλλους ἐπηγάγετο, καὶ πάντες ἀπώλοντο κατὰ τὰς μάχας. ἐφ' οἷς ὁ Πύθης ἀθυμήσας ἔπαθεν ὅμοια πολλοῖς τῶν κακῶν καὶ ἀνοήτων. τὸν μὲν γὰρ θάνατον ἐφοβεῖτο, τῷ βίῳ δ' ἤχθετο. βουλόμενος δὲ μὴ ζῆν, προέσθαι δὲ τὸ ζῆν μὴ δυνάμενος, χώματος ὄντος ἐν τῇ πόλει μεγάλου, καὶ ποταμοῦ διαῤῥέοντος, ὃν Πυθοπολίτην ὠνόμαζον, ἐν μὲν τῷ χώματι κατεσκεύασε μνημεῖον, ἐκτρέψας δὲ τὸ ῥεῖθρον, ὥστε διὰ τοῦ χώματος φέρεσθαι ψαύοντα τοῦ τάφου τὸν ποταμόν· ἐπὶ τούτοις συντελεσθεῖσιν, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ μνημεῖον κατῆλθε, τῇ δὲ γυναικὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πόλιν ἀναθεὶς ἅπασαν ἐκέλευσε μὴ προσιέναι, πέμπειν δὲ τὸ δεῖπνον αὐτῷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς βάριν ἐντιθεῖσαν, ἄχρις οὗ τὸν τάφον ἡ βάρις παρέλθῃ τὸ δεῖπνον ἀκέραιον ἔχουσα, τότε δὲ παύ-

σασθαι πέμπουσαν, ὡς αὐτοῦ τεθνηκότος. ἐκεῖνος μὲν οὕτω τὸν λοιπὸν βίον διῆγεν, ἡ δὲ γυνὴ τῆς ἀρχῆς καλῶς ἐπεμελήθη, καὶ μεταβολὴν κακῶν τοῖς ἀνθρώποις παρέσχεν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ.

ΡΩΜΑΙΚΑ.

„Διὰ τί τὴν γαμουμένην ἅπτεσθαι πυρὸς καὶ ὕδατος κελεύουσι;" πότερον τούτων, ὡς ἐν στοιχείοις καὶ ἀρχαῖς, τὸ μὲν ἄῤῥεν ἐστὶ, τὸ δὲ θῆλυ· καὶ τὸ μὲν ἀρχὰς κινήσεως ἐνίησι, τὸ δὲ ὑποκειμένου καὶ ὕλης δύναμιν; ἢ διότι τὸ πῦρ καθαίρει, καὶ τὸ ὕδωρ ἁγνίζει· δεῖ δὲ καθαρὰν καὶ ἁγνὴν διαμένειν τὴν γαμηθεῖσαν; ἢ ὅτι, καθάπερ τὸ πῦρ χωρὶς ὑγρότητος ἄτροφόν ἐστι καὶ ξηρὸν, τὸ δὲ ὕδωρ ἄνευ θερμότητος ἄγονον καὶ ἀργὸν· οὕτω καὶ τὸ ἄῤῥεν ἀδρανὲς καὶ τὸ θῆλυ χωρὶς ἀλλήλων, ἡ δὲ σύνοδος ἀμφοῖν ἐπιτελεῖ τοῖς γήμασι τὴν συμβίωσιν; ἢ οὐκ ἀπολειπτέον, καὶ κοινωνητέον ἁπάσης τύχης, κἂν καλοῦ μηδενὸς, ἢ πυρὸς καὶ ὕδατος, μέλλωσι κοινωνεῖν ἀλλήλοις;

II. „Διὰ τί οὐ πλείονας, οὐδ' ἐλάττονας, ἀλλὰ πέντε λαμπάδας ἅπτουσιν ἐν τοῖς γάμοις, ἃς κηρίωνας ὀνομάζουσιν;“ πότερον (ὡς Βάῤῥων ἔλεγεν) ὅτι τῶν στρατηγῶν τρισὶ χρωμένων, σὺν τοῖς ἀγορανόμοις πλείονας, παρὰ δὲ τῶν ἀγορανόμων ἅπτουσι τὸ πῦρ οἱ γαμοῦντες; ἢ διότι πλείοσι χρωμένων ἀριθμοῖς, πρός τε τὰ ἄλλα βελτίων καὶ τελειότερος ὁ περιττὸς ἐνομίζετο, καὶ πρὸς γάμον ἁρμοδιώτερος; ὁ γὰρ ἄρτιος διάστασίν τε δέχεται, καὶ τὸ ἴσον αὐτοῦ μάχιμόν ἐστι καὶ ἀντίπαλον· ὁ δὲ περιττὸς οὐ δύναται διασχισθῆναι παντάπασιν, ἀλλὰ ὑπολείπει τι κοινὸν ἀεὶ μεριζόμενος. τοῦ δὲ περιττοῦ μάλιστα γαμήλιος ἡ πεντάς ἐστι· τὰ γὰρ τρία πρῶτος περιττὸς, καὶ τὰ δύο πρῶτος ἄρτιος· ἐκ δὲ τούτων, ὥσπερ ἄῤῥενος καὶ θήλεος, ἡ πεντὰς μέμικται. ἢ μᾶλλον, ἐπεὶ τὸ φῶς γενέσεώς ἐστι σημεῖον, γυνὴ δ' ἄχρι πέντε τίκτειν ὁμοῦ τὰ πλεῖστα πέφυκε, τοσαύταις χρῶνται λαμπάσιν; ἢ ὅτι πέντε δεῖσθαι θεῶν τοὺς γαμοῦντας οἴονται, Διὸς τελείου, καὶ Ἥρας τελείας, καὶ Ἀφροδίτης, καὶ Πειθοῦς, ἐπὶ πᾶσι δ' Ἀρτέμιδος, ἣν ταῖς λοχείαις καὶ ταῖς ὠδῖσιν αἱ γυναῖκες ἐπικαλοῦνται;

III. „Διὰ τί, πολλῶν ὄντων ἐν Ῥώμῃ ναῶν Ἀρτέμιδος, εἰς μόνον τὸν ἐν τῷ καλουμένῳ Πατρικίῳ στενωπῷ ἄνδρες οὐκ εἰσίασιν;“ ἢ διὰ τὸν λεγόμενον μῦθον; γυναῖκα γὰρ αὐτόθι τὴν θεὸν σεβομένην βιαζόμενός τις ὑπὸ τῶν κυνῶν διεσπάσθη, καὶ ἀπὸ τούτου δεισιδαιμονίας γενομένης, ἄνδρες οὐκ εἰσίασι.

IV. „*Διὰ τί τοῖς ἄλλοις Ἀρτεμισίοις ἐπιεικῶς ἐλάφων κέρατα προσπατταλεύουσι, τῷ δ' ἐν Ἀβεντίνῳ βοῶν;*“ ἢ τοῦ παλαιοῦ συμπτώματος ἀπομνημονεύοντες; λέγεται γὰρ ἐν Σαβίνοις Ἄντρωνι Κορατίῳ βοῦς εὐπρεπὴς ὄψει καὶ μεγέθει διαφέρουσα τῶν ἄλλων γενέσθαι· μάντεως δέ τινος αὐτῷ φράσαντος, ὅτι τοῦ καθιερεύσαντος Ἀρτέμιδι τὴν βοῦν ἐκείνην ἐν Ἀβεντίνῳ, πέπρωται, μεγίστην γενέσθαι, καὶ βασιλεῦσαι τῆς Ἰταλίας ἁπάσης τὴν πόλιν, ἐλθεῖν μὲν εἰς Ῥώμην τὸν ἄνθρωπον, ὡς θύσοντα τὴν βοῦν· οἰκέτου δὲ κρύφα τῷ βασιλεῖ Σερουΐῳ τὸ μάντευμα φράσαντος, ἐκείνου δὲ Κορνηλίῳ τῷ ἱερεῖ, προστάξαι τὸν Κορνήλιον τῷ Ἄντρωνι λούσασθαι πρὸ τῆς θυσίας ἀπὸ τοῦ Θύμβρεως· νενομίσθαι γὰρ οὕτω τοὺς καλλιεροῦντας. ἐκεῖνον μὲν οὖν ἀπελθόντα λούσεσθαι, τὸν δὲ Σερούϊον φθάσαντα, θῦσαι τῇ θεῷ τὴν βοῦν, καὶ τῷ ἱερῷ τὰ κέρατα προσπατταλεῦσαι. ταῦτα καὶ ὁ Ἰόβας ἱστόρηκε καὶ Βάῤῥων· πλὴν ὅτι τοὔνομα τοῦ Ἄντρωνος Βάῤῥων οὐ γέγραφεν, οὐδ' ὑπὸ Κορνηλίου φησὶ τοῦ ἱερέως, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ νεωκόρου, παρακρουθῆναι τὸν Σαβῖνον.

V. „*Διὰ τί τοὺς τεθνάναι φημισθέντας ἐπὶ ξένης ψευδῶς, κἂν ἐπανέλθωσιν, οὐ δέχονται κατὰ θύρας, ἀλλὰ τῷ κεράμῳ προσβαίνοντες εἴσω καθιᾶσιν αὐτούς;*“ ὁ μὲν γὰρ Βάῤῥων αἰτίαν μυθικὴν ὅλως ἀποδίδωσι. φησὶ γάρ, ἐν τῷ περὶ Σικελίαν πολέμῳ ναυμαχίας μεγάλης γενομένης, καὶ κατὰ πολλῶν φήμης οὐκ ἀληθοῦς, ὡς ἀπολωλότων, ῥυείσης, ἐπανελθόντας αὐτοὺς ὀλίγῳ χρόνῳ πάντας τελευτῆ

σαι. ἑνὶ δ' εἰσιόντι τὰς θύρας ἀπαντῆσαι κλειομένας ἀπ' αὐτομάτου, καὶ μὴ χαλᾷν ἐπιχειρούντων ἀνοίγειν. τὸν δ' ἄνθρωπον αὐτοῦ καταδαρθέντα πρὸ τῶν θυρῶν ἰδεῖν κατὰ τοὺς ὕπνους ὄψιν ὑφηγουμένην αὐτῷ τὴν ὑπὲρ τὸ τέγος εἰς τὴν οἰκίαν καθίμησιν· ποιήσαντα δὲ οὕτως, εὐτυχῆ γενέσθαι καὶ γηραιόν. ἐκ δὲ τούτου τὸ ἔθος καταστῆναι τοῖς ὕστερον. ὅρα δὲ, μὴ καὶ ταῦτα τρόπον τινὰ τοῖς Ἑλληνικοῖς ἔοικεν. οὐ γὰρ ἐνόμιζον ἁγνοὺς, οὐδὲ κατεμίγνυσαν ἑαυτοῖς, οὐδ' εἴων ἱεροῖς πλησιάζειν, οἷς ἐκφορὰ γεγόνει καὶ τάφος ὡς τεθνηκόσι. λέγεται δέ τινα τῶν ἐνόχων ταύτῃ τῇ δεισιδαιμονίᾳ γεγονότων, Ἀριστῖνον, εἰς Δελφοὺς ἀποστείλαντα δεῖσθαι τοῦ θεοῦ, καὶ παραιτεῖσθαι τὰς παρούσας αὐτῷ διὰ τὸν νόμον ἀπορίας· τὴν δὲ Πυθίαν εἰπεῖν·

Ὅσσαπερ ἐν λεχέεσσι γυνὴ τίκτουσα τελεῖται,
Ταῦτα πάλιν τελέσαντα θύειν μακάρεσσι θεοῖσι.

τὸν οὖν Ἀριστῖνον εὖ φρονήσαντα παρασχεῖν ἑαυτὸν, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς τικτόμενον, ταῖς γυναιξὶν ἀπολοῦσαι καὶ σπαργανῶσαι καὶ θηλὴν ἐπισχεῖν, οὕτω τε δρᾷν καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὑστεροπότμους προσαγορευομένους. ἔνιοι δὲ καὶ πρὸ τοῦ Ἀριστίνου ταῦτα γενέσθαι περὶ τοὺς ὑστεροπότμους, καὶ τὸ ἔθος εἶναι παλαιόν. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ Ῥωμαῖοι τοῖς δοκοῦσιν ἅπαξ τετάφθαι καὶ γεγονέναι τῆς τῶν φθιτῶν μερίδος οὐκ ᾤοντο δεῖν παριέναι τὴν αὔλειον, ᾗ θύοντες ἐξίασι, καὶ θύσαντες εἰσίασιν, ἀλλ' ἄνωθεν ἐκέλευον εἰς τὰ ὕπαιθρα κα-

ταβαίνειν ἐκ τοῦ περιέχοντος. καὶ γὰρ τοὺς καθαρμοὺς ἐπιεικῶς πάντας ἐν ὑπαίθρῳ τελοῦσι.

VI. „Διὰ τί τοὺς συγγενεῖς τῷ στόματι φιλοῦσιν αἱ γυναῖκες;" πότερον (ὡς οἱ πλεῖστοι νομίζουσιν) ἀπειρημένον ἦν πίνειν οἶνον ταῖς γυναιξίν· ὅπως οὖν αἱ πιοῦσαι μὴ λανθάνωσιν, ἀλλ' ἐλέγχωνται, περιτυγχάνουσαι τοῖς οἰκείοις, ἐνομίσθη καταφιλεῖν; ἢ δι' ἣν Ἀριστοτέλης, ὁ φιλόσοφος, αἰτίαν ἱστόρηκε; τὸ γὰρ πολυθρύλλητον ἐκεῖνο, καὶ πολλαχοῦ γενέσθαι λεγόμενον, ὡς ἔοικεν, ἐτολμήθη καὶ ταῖς Τρωάσι περὶ τὴν Ἰταλίαν. τῶν γὰρ ἀνδρῶν, ὡς προσέπλευσαν, ἀποβάντων, ἐνέπρησαν τὰ πλοῖα, πάντως ἀπαλλαγῆναι τῆς πλάνης δεόμεναι καὶ τῆς θαλάττης· φοβηθεῖσαι δε τοὺς ἄνδρας, ἠσπάζοντο τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων, μετὰ τοῦ καταφιλεῖν καὶ περιπλέκεσθαι, τοὺς προστυγχάνοντας. παυσαμένων δὲ τῆς ὀργῆς καὶ διαλλαγέντων, ἐχρῶντο καὶ τολοιπὸν ταύτῃ τῇ φιλοφροσύνῃ πρὸς αὐτούς. ἢ μᾶλλον ἐδόθη τοῦτο ταῖς γυναιξὶν, ὡς τιμὴν ἅμα καὶ δύναμιν αὐταῖς φέρον, εἰ φαίνοιντο πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἔχουσαι συγγενεῖς καὶ οἰκείους; ἢ, μὴ νενομισμένου συγγενίδας γαμεῖν, ἄχρι φιλήματος ἡ φιλοφροσύνη προῆλθεν, καὶ τοῦτο μόνον ἀπελείφθη σύμβολον καὶ κοινώνημα τῆς συγγενείας; πρότερον γὰρ οὐκ ἐγάμουν τὰς ἀφ' αἵματος, ὥσπερ οὐδὲ νῦν τιτθίδας, οὐδ' ἀδελφὰς γαμοῦσιν, ἀλλ' ὀψὲ συνεχώρησαν ἀνεψιαῖς συνοικεῖν ἐκ τοιαύτης αἰτίας. ἀνὴρ χρημάτων ἐνδεὴς, τὰ δ' ἄλλα χρηστὸς, καὶ παρ' ὁντιναοῦν τῷ δήμῳ τῶν πολιτευομένων ἀρέσκων, ἐπί-

κληρον ἀνεψιὰν ἔχειν ἔδοξε, καὶ πλουτεῖν ἀπ' αὐτῆς. ἐπὶ τούτῳ δὲ γενομένης αὐτοῦ κατηγορίας, ὁ δῆμος ἀφεὶς τὴν αἰτίαν ἐλέγχειν, ἔλυσε τὸ ἔγκλημα, ψηφισάμενος πᾶσιν ἐξεῖναι γαμεῖν ἄχρις ἀνεψιῶν, τὰ δ' ἀνωτέρω κεκωλύσθαι.

VII. „Διὰ τί δὲ δῶρον λαβεῖν ἀνδρὶ παρὰ γυναικὸς, καὶ γυναικὶ παρὰ ἀνδρὸς ἀπείρηται;" πότερον, ὡς Σόλων, γράψας τὰς δόσεις κυρίας εἶναι τῶν τελευτώντων, πλὴν εἰ μή τις ἀνάγκῃ συνεχόμενος, ἢ γυναικὶ πειθόμενος, τὴν μὲν ἀνάγκην ὡς βιαζομένην ὑπεξείλετο, τὴν δὲ ἡδονὴν ὡς παραλογιζομένην, οὕτως ὑπενοήθησαν αἱ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν δόσεις; ἢ φαυλότατον ἡγούμενοι σημεῖον εὐνοίας τὸ διδόναι, (διδόασι γὰρ καὶ ἀλλότριοι καὶ μὴ φιλοῦντες) ἐκ τοῦ γάμου τὴν τοιαύτην ἀρέσκειαν ἀνεῖλον, ὅπως ἄμισθον ᾖ καὶ προῖκα καὶ δι' αὐτὸ, μὴ δι' ἄλλο, τὸ φιλεῖσθαι καὶ φιλεῖν, ἢ, ὅτι τῷ λαμβάνειν διαφθειρόμεναι, μάλιστα προσίενται τοὺς ἀλλοτρίους, σεμνὸν ἐφάνη τὸ μὴ διδόντας ἀγαπᾶν τοὺς ἰδίους; ἢ μᾶλλον ὅτι δεῖ κοινὰ καὶ γυναιξὶν εἶναι τὰ ἀνδρῶν, καὶ ἀνδράσι τὰ γυναικῶν; μανθάνει γὰρ ὁ λαβὼν τὸ δοθὲν, ἀλλότριον ἡγεῖσθαι τὸ μὴ δοθέν· ὥστ' ὀλίγον διδόντες ἀλλήλοις, τὸ πᾶν ἀφαιροῦνται.

VIII. „Διὰ τί δὲ παρὰ γαμβροῦ καὶ παρὰ πενθεροῦ λαβεῖν ἐκείνοις κεκώλυται δῶρον;" ἢ παρὰ γαμβροῦ μὲν, ἵνα μὴ δόξῃ διὰ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν γυναῖκα περιχωρεῖν τὸ δῶρον· παρὰ πενθεροῦ δὲ, ὅτι τὸν μὴ διδόντα δίκαιον ἐφάνη μηδὲ λαμβάνειν,

IX. „Διὰ τί, κᾂν ἐξ ἀγροῦ, κᾂν ἀπὸ ξένης ἐπανίωσιν, ἔχοντες οἴκοι γυναῖκας, προπέμπουσι, δηλοῦντες αὐταῖς, ὅτι παραγίνονται; πότερον ὅτι τοῦτο πιστεύοντός ἐστι τὴν γυναῖκα μηδὲν ῥᾳδιουργεῖν· τὸ δ᾽ ἐξαίφνης καὶ ἀπροσδοκήτως, οἷον ἐνέδρα καὶ παρατήρησις. ἢ σπεύδουσιν ὡς ποθούσαις καὶ προσδεχομέναις εὐαγγελίζεσθαι περὶ αὑτῶν; ἢ μᾶλλον αὐτοὶ περὶ ἐκείνων πυθέσθαι ποθοῦσιν, εἰ σωζομένας καὶ ποθούσας ἐπὶ τῆς οἰκίας καταλαμβάνουσιν; ἢ πλείονες ταῖς γυναιξὶν οἰκονομίαι καὶ ἀσχολίαι, τῶν ἀνδρῶν ἀπόντων, τυγχάνουσι, καὶ διαφοραὶ καὶ ὁρμαὶ πρὸς τοὺς ἔνδον; ἵνα οὖν ἀπαλλαγεῖσα τούτων ἀθόρυβον τῷ ἀνδρὶ παρέχῃ τὴν ὑποδοχὴν καὶ ἡδεῖαν, ἡ προδήλωσις γίνεται.

X. „Διὰ τί τοὺς θεοὺς προσκυνοῦντες ἐπικαλύπτονται τὴν κεφαλήν, τῶν δ᾽ ἀνθρώπων τοῖς ἀξίοις τιμῆς ἀπαντῶντες, κᾂν τύχωσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντες τὸ ἱμάτιον, ἀποκαλύπτονται;“ τοῦτο γὰρ ἔοικε κἀκείνην ἐπιτείνειν τὴν ἀπορίαν. εἰ μὲν οὖν ὁ περὶ Αἰνείου λεγόμενος λόγος ἀληθής ἐστι, καὶ τοῦ Διομήδους παρεξιόντος, ἐπικαλυψάμενος τὴν θυσίαν ἐπετέλεσε, λόγον ἔχει καὶ ἀκολουθεῖ τῷ συγκαλύπτεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους, τὸ τοῖς φίλοις καὶ ἀγαθοῖς ἐντυγχάνοντας ἀποκαλύπτεσθαι. τὸ γὰρ πρὸς τοὺς θεοὺς οὐκ ἴδιόν ἐστιν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, καὶ ἀπ᾽ ἐκείνου μεμένηκε τηρούμενον. εἰ δ᾽ ἄλλο τι λέγειν χρή, σκόπει, μὴ μόνον ἐκεῖνο δεῖ ζητεῖν, δι᾽ ὃ τοὺς θεοὺς προσκυνοῦντες ἐπικαλύπτονται, θάτερον δ᾽ ἀκόλουθόν ἐστι. τῶν γὰρ ἀνθρώ

πων ἀποκαλύπτονται τοῖς δυνατωτέροις, οὐ τιμὴν αὐτοῖς προστιθέντες, ἀλλὰ τὸν φθόνον αὐτῶν μᾶλλον ἀφαιροῦντες, ἵνα μὴ δόξωσι τὰς αὐτὰς τοῖς θεοῖς τιμὰς ἀπαιτεῖν, μηδὲ ὑπομένειν, μηδὲ χαίρειν θεραπευόμενοι παραπλησίως ἐκείνοις· τοὺς δὲ θεοὺς οὕτω προσεκύνουν, ἢ ταπεινοῦντες ἑαυτοὺς τῇ ἐπικρύψει τῆς κεφαλῆς, ἢ μᾶλλον εὐλαβούμενοί τινα φωνὴν προσπεσεῖν αὐτοῖς ἔξωθεν εὐχομένοις ἀπαίσιον καὶ δύσφημον, ἄχρι τῶν ὤτων ἀνελάμβανον τὸ ἱμάτιον. ὅτι γὰρ ἰσχυρῶς ἐφυλάττοντο ταῦτα, δῆλόν ἐστι τῷ προσιόντας ἐπὶ μαντείαν χαλκωμάτων πατάγῳ περιψοφεῖσθαι. ἤ, ὡς Κάστωρ λέγει, τὰ Ῥωμαϊκὰ τοῖς Πυθαγορικοῖς συνοικειῶν, τὸν ἐν ἡμῖν δαίμονα δεῖσθαι τῶν ἐκτὸς θεῶν, καὶ ἱκετεύειν τῇ τῆς κεφαλῆς ἐπικαλύψει, τὴν τῆς ψυχῆς αἰνιττόμενον ὑπὸ τοῦ σώματος ἐγκάλυψιν καὶ ἀπόκρυψιν.

XI. „Διὰ τί τῷ Κρόνῳ θύουσιν ἀπαρακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ;" πότερον ὅτι τὴν ἐγκάλυψιν Αἰνείας παρέδωκεν, ἡ δὲ τοῦ Κρόνου θυσία παμπάλαιός ἐστιν; ἢ ὅτι τοῖς οὐρανίοις ἐπικαλύπτονται, τὸν δὲ Κρόνον ἡγοῦνται θεὸν ὑπουδαῖον καὶ χθόνιον; ἢ ὅτι τῆς ἀληθείας οὐδὲν ἐπίκρυφον, ἢ ἐπίσκιον. ἀληθείας δὲ νομίζουσι Ῥωμαῖοι πατέρα τὸν Κρόνον εἶναι;

XII. „Διὰ τί δὲ τὸν Κρόνον πατέρα τῆς ἀληθείας νομίζουσι;" πότερον, ὥσπερ ἔνιοι τῶν φιλοσόφων, χρόνον οἴονται τὸν Κρόνον εἶναι· τὸ δ' ἀληθὲς εὑρίσκει χρόνος; ἢ τὸν μυθολογούμενον ἐπὶ Κρόνου βίον, εἰ δικαιότατος ἦν, εἰκός ἐστι μάλιστα μετέχειν ἀληθείας;

XIII. „Διὰ τί καὶ τῷ λεγομένῳ Ὀνώρει θύουσιν ἀκαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ; τὸν δὲ Ὀνώρεμ δόξαν ἄν τις, ἢ τιμὴν, μεθερμηνεύσειε;“ πότερον διότι λαμπρὸν ἡ δόξα καὶ περιφανὲς καὶ ἀναπεπταμένον, δι᾽ ἣν αἰτίαν τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τιμωμένοις ἀνδράσιν ἀποκαλύπτονται, διὰ ταύτην καὶ τὸν ἐπώνυμον τῆς τιμῆς θεὸν οὕτω προσκυνοῦσι;

XIV. „Διὰ τί τοὺς γονεῖς ἐκκομίζουσιν, οἱ μὲν υἱοὶ συγκεκαλυμμέναις, αἱ δὲ θυγατέρες γυμναῖς ταῖς κεφαλαῖς καὶ ταῖς κόμαις λελυμέναις;“ πότερον ὅτι τιμᾶσθαι μὲν ὑπὸ τῶν ἀῤῥένων δεῖ τοὺς πατέρας, ὡς θεοὺς, πενθεῖσθαι δὲ ὑπὸ τῶν θυγατέρων, ὡς τεθνηκότας, ἑκατέρῳ τὸ οἰκεῖον ὁ νόμος ἀποδιδοὺς, ἐξ ἀμφοτέρων ἐποίησε τὸ ἁρμόττον; ἢ πένθους μὲν οἰκεῖον τὸ μὴ σύνηθες, συνηθέστερον δὲ ταῖς μὲν γυναιξὶν, ἐγκεκαλυμμέναις, τοῖς δ᾽ ἀνδράσιν, ἀκαλύπτοις εἰς τὸ δημόσιον προϊέναι; καὶ γὰρ παρ᾽ Ἕλλησιν, ὅταν δυστυχία τις γένηται, κείρονται μὲν αἱ γυναῖκες, κομῶσι δὲ οἱ ἄνδρες· ὅτι τοῖς μὲν τὸ κείρεσθαι, ταῖς δὲ τὸ κομᾷν σύνηθές ἐστιν· ἢ τοὺς μὲν υἱοὺς ἐπικαλύπτεσθαι δι᾽ ἣν εἰρήκαμεν αἰτίαν ἐνομίσθη; (καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν τάφων, ὥς φησι Βάῤῥων, περιστρέφονται, καθάπερ θεῶν ἱερὰ τιμῶντες τὰ τῶν πατέρων μνήματα, καὶ καύσαντες τοὺς γονεῖς, ὅταν ὀστέῳ πρῶτον ἐντύχωσι, θεὸν γεγονέναι τὸν τεθνηκότα λέγουσι) ταῖς δὲ γυναιξὶν οὐδὲ ὅλως ἐξῆν ἐπικαλύπτεσθαι τὴν κεφαλήν; ἱστορεῖται γοῦν, ὅτι πρῶτος μὲν ἐξέβαλε γυναῖκα Σπόριος Καρβίλιος ἐπ᾽ ἀτεκνίᾳ, δεύτερος δὲ Σουλ-

πίκιος Γάλλος ἐφελκυσαμένην ἰδὼν κατὰ κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον, τρίτος δὲ Πόπλιος Σεμπρώνιος ἀγῶνα θεωρήσασαν ἐπιτάφιον.

XV. „Διὰ τί τὸν Τέρμινον, ᾧ τὰ Τερμινάλια ποιοῦσι, θεὸν νομίζοντες, οὐδὲν ἔθυον αὐτῷ ζῶον;" ἢ Ῥωμύλος μὲν ὅρους οὐκ ἔθηκε τῆς χώρας, ὅπως ἐξῇ προϊέναι καὶ ἀποτέμνεσθαι καὶ νομίζειν πᾶσαν ἰδίαν, ὥσπερ ὁ Λάκων εἶπεν, ἧς ἂν τὸ δόρυ ἐφικνῆται· Νουμᾶς δὲ Πομπίλιος, ἀνὴρ δίκαιος καὶ πολιτικὸς ὢν, καὶ φιλόσοφος γενόμενος, τήν τε χώραν ὡρίσατο πρὸς τοὺς γειτνιῶντας, καὶ τοῖς ὅροις ἐπιφημίσας τὸν Τέρμινον, ὡς ἐπίσκοπον καὶ φύλακα φιλίας καὶ εἰρήνης, ᾤετο δεῖν αἵματος καὶ φόνου καθαρὸν καὶ ἀμίαντον διαφυλάττειν;

XVI. „Διὰ τί δούλαις τὸ τῆς Λευκοθέας ἱερὸν ἄβατόν ἐστι· μίαν δὲ μόνην αἱ γυναῖκες εἰσάγουσαι, παίουσιν ἐπὶ κόῤῥης καὶ ῥαπίζουσιν;" ἢ τὸ μὲν ταύτην ῥαπίζεσθαι, σύμβολόν ἐστι τοῦ μὴ ἐξεῖναι, κωλύουσι δὲ τὰς ἄλλας διὰ τὸν μῦθον; ἡ γὰρ Ἰνὼ ζηλοτυπήσασα δούλην ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ, λέγεται περὶ τὸν υἱὸν ἐκμανῆναι· τὴν δὲ δούλην Ἕλληνες Αἰτωλίδα γένει φασὶν εἶναι, καλεῖσθαι δ' Ἀντιφέραν. διὸ καὶ παρ' ἡμῖν ἐν Χαιρωνείᾳ πρὸ τοῦ σηκοῦ τῆς Λευκοθέας ἡ νεωκόρος λαβὼν μάστιγα, κηρύσσει, μὴ δοῦλον εἰσιέναι, μὴ δούλαν, μηδ' Αἰτωλὸν, μηδ' Αἰτωλάν.

XVII. „Διὰ τί παρὰ τῇ θεῷ ταύτῃ τοῖς μὲν ἰδίοις τέκνοις οὐκ εὔχονται τἀγαθὰ, τοῖς δὲ τῶν ἀδελφῶν;" πότερον ὅτι φιλάδελφος μέν τις ἡ Ἰνὼ καὶ

τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς ἐπιθηνήσατο· ἢ δὲ περὶ τοῦ ἑαυτῆς παῖδας ἐδυστύχησεν; ἢ καὶ ἄλλως ἠθικὸν καὶ καλὸν τὸ ἔθος, καὶ πολλὴν παρασκευάζον εὔνοιαν ταῖς οἰκειότησι;

XVIII. „Διὰ τί τῷ Ἡρακλεῖ πολλοὶ τῶν πλουσίων ἐδεκάτευον τὰς οὐσίας;" πότερον ὅτι κἀκεῖνος ἐν Ῥώμῃ τῶν Γηρυόνου βοῶν ἀπέθυσε τὴν δεκάτην; ἢ ὅτι Ῥωμαίους ὑπὸ Τυῤῥηνῶν δεκατευομένους ἀπήλλαξεν; ἢ ταῦτα μὲν οὐκ εἶχε τὴν ἱστορίαν ἀξιόπιστον, ὡς δ' ἀδδηφάγῳ τινὶ τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εὐθοίνῳ δαψιλῶς καὶ ἀφθόνως ἀπέθυον; ἢ μᾶλλον ὡς ἐπαχθῆ ταῖς πολιτείαις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον κολούοντες, καὶ καθάπερ εὐεξίας ἐπ' ἄκρον εὐσωματούσης ἀφαιροῦντες, ᾤοντο μάλιστα τιμᾶσθαι τὸν Ἡρακλέα, καὶ χαίρειν ταῖς τοιαύταις ἀποχρήσεσι καὶ συστολαῖς τῶν περιττῶν, εὐτελῆ καὶ αὐτάρκη καὶ ἀπέριττον τῷ βίῳ γενόμενον;

XIX. „Διὰ τί τὸν Ἰανουάριον μῆνα νέου ἔτους ἀρχὴν λαμβάνουσι;" τὸ γὰρ παλαιὸν ὁ Μάρτιος ἠριθμεῖτο πρότερος, ὡς ἄλλοις τε πολλοῖς δῆλόν ἐστι τεκμηρίοις, καὶ μάλιστα τῷ τὸν πέμπτον ἀπὸ τοῦ Μαρτίου, Πέμπτον, καὶ τὸν ἕκτον, Ἕκτον ὀνομάζεσθαι· καὶ τοὺς ἄλλους ἐφεξῆς ἄχρι τοῦ τελευταίου, ὃν Δεκέμβριον καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ Μαρτίου δέκατον ἀριθμούμενον. ἐξ οὗ δὴ καὶ παρέστη τισὶν οἴεσθαι καὶ λέγειν, ὡς οὐ δώδεκα μησὶν, ἀλλὰ δέκα, συνεπλήρουν οἱ τότε Ῥωμαῖοι τὸν ἐνιαυτὸν, ἐνίοις τῶν μηνῶν ἡμέρας πλείονας τῶν τριάκοντα προστιθέντες. ἄλλοι δὲ ἱστοροῦσι, τὸν μὲν Δεκέμβριον ἀπὸ

τοῦ Μαρτίου δέκατον εἶναι, τὸν δ' Ἰανουάριον ἐνδέκατον, τὸν δὲ Φεβρουάριον δωδέκατον, ἐν ᾧ καθαρμοῖς τε χρῶνται, καὶ τοῖς φθιμένοις ἐναγίζουσι τοῦ ἐνιαυτοῦ τελευτῶντος. μετατεθῆναι δὲ τούτους, καὶ γενέσθαι τὸν Ἰανουάριον πρῶτον, ὅτι τῇ νουμηνίᾳ τούτου τοῦ μηνὸς (ἣν ἡμέραν καλάνδας Ἰανουαρίας καλοῦσιν) οἱ πρῶτοι κατεστάθησαν ὕπατοι, τῶν βασιλέων ἐκπεσόντων. πιθανώτεροι δέ εἰσιν οἱ λέγοντες, ὅτι τὸν μὲν Μάρτιον ὁ Ῥωμύλος πολεμικὸς καὶ ἀρειμάνιος ὤν, καὶ δοκῶν ἐξ Ἄρεος γεγονέναι, προέταξε τῶν μηνῶν, ἐπώνυμον ὄντα τοῦ Ἄρεος· Νουμᾶς δ' αὖθις εἰρηνικὸς γενόμενος, καὶ πρὸς ἔργα τῆς γῆς φιλοτιμούμενος τρέψαι τὴν πόλιν, ἀποστῆσαι δὲ τῶν πολεμικῶν, τῷ Ἰανουαρίῳ τὴν ἡγεμονίαν ἔδωκε, καὶ τὸν Ἰανὸν εἰς τιμὰς προήγαγε μεγάλας, ὡς πολιτικὸν καὶ γεωργικὸν μᾶλλον, ἢ πολεμικὸν, γενόμενον. ὅρα δὲ, μὴ μᾶλλον ὁ Νουμᾶς τῇ φύσει προσήκουσαν ἀρχὴν ἔλαβε τοῦ ἔτους ὡς πρὸς ἡμᾶς. καθόλου μὲν γὰρ οὐδέν ἐστι φύσει τῶν ἐν κύκλῳ περιφερομένων, οὔτ' ἔσχατον, οὔτε πρῶτον, νόμῳ δ' ἄλλην ἄλλοι τοῦ χρόνου λαμβάνουσιν ἀρχήν· ἄριστα δὲ οἱ τὴν μετὰ τροπὰς χειμερινὰς λαμβάνοντες, ὁπηνίκα τοῦ πρόσω βαδίζειν πεπαυμένος ὁ ἥλιος ἐπιστρέφει καὶ ἀνακάμπτει πάλιν πρὸς ἡμᾶς. γίνεται γὰρ αὐτοῖς τρόπον τινὰ καὶ φύσει, τὸν μὲν τοῦ φωτὸς αὔξουσα χρόνον ἡμῖν, μειοῦσα δὲ τὸν τοῦ σκότους, ἐγγυτέρω δὲ ποιοῦσα τὸν κύριον καὶ ἡγεμόνα τῆς ῥευστῆς οὐσίας ἁπάσης.

XX. *„Διὰ τί τῇ γυναικείᾳ θεῷ, ἣν Ἀγαθὴν κα-*

λοῦσιν, κοσμοῦσαι σηκὸν αἱ γυναῖκες, οἴκοι μ
σινας οὐκ εἰσφέρουσι, καίτοι πᾶσι φιλοτιμούμε
χρῆσθαι τοῖς βλαστάνουσι καὶ ἀνθοῦσι;" πότε
(ὡς οἱ μυθολογοῦντες ἱστοροῦσι) Φαυλίου μὲν
γυνὴ, τοῦ μάντεως, οἴνῳ δὲ χρησαμένη κρύφα,
μὴ λαθοῦσα, ῥάβδοις ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐκολάσ
μυρσίνης. ὅθεν μυρσίνην μὲν οὐκ εἰσφέρουσιν, οἶ
δ' αὐτῇ σπένδουσι, γάλα προσαγορεύουσαι. ἢ π
λῶν μὲν ἁγναὶ, μάλιστα δ' ἀφροδισίων, τὴν ἱερο
γίαν ἐκείνην ἐπιτελοῦσιν; οὐ γὰρ μόνον ἐξοικίζο
τοὺς ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄῤῥεν ἐξελαύνουσι
οἰκίας, ὅταν τὰ νενομισμένα τῇ θεῷ ποιῶσι. τὴν
μυρσίνην ὡς ἱερὰν Ἀφροδίτῃ ἀφοσιοῦνται. καὶ
ἣν νῦν Μουρκίαν Ἀφροδίτην καλοῦσι, Μυρτίαν
παλαιὸν (ὡς ἔοικεν) ὠνόμαζον.

XXI. „Διὰ τί τὸν δρυοκολάπτην οἱ Λατῖνοι
βονται καὶ ἀπέχονται πάντες ἰσχυρῶς τοῦ ὄρνιθο
πότερον ὅτι τὸν Πῖκον λέγουσιν ὑπὸ φαρμάκων
γυναικὸς μεταβαλεῖν τὴν φύσιν, καὶ γενόμενον δρ
κολάπτην ἀποφθέγγεσθαι λόγια, καὶ χρησμῳδ
τοῖς ἐρωτῶσιν; ἢ τοῦτο μὲν ἄπιστόν ἐστιν ὅλως
τερατῶδες· ἅτερος δὲ τῶν μύθων πιθανώτερος,
ἄρα τοῖς περὶ Ῥωμύλον καὶ Ῥῶμον ἐκτεθεῖσιν
μόνον λύκαινα θηλὴν ἐπεῖχεν, ἀλλὰ καὶ δρυοκο
πτης τις ἐπιφοιτῶν ἐψώμιζεν; ἐπιεικῶς γὰρ ἔτι
νῦν τοῖς ὑπωρείοις καὶ δρυμώδεσι τόποις, ὅπου φ
νεται δρυοκολάπτης, ἐκεῖ καὶ λύκος, ὡς Νιγίδιος ἱσ
ρεῖ. ἢ μᾶλλον, ὡς ἄλλον ἄλλου θεοῦ, καὶ τοῦτον
ρεος ἱερὸν νομίζουσι τὸν ὄρνιν; καὶ γὰρ εὐθαρ

καὶ γαῦρός ἐστι, καὶ τὸ ῥύγχος οὕτως ἔχει κραταιόν, ὥστε δρῦς ἀνατρέπειν, ὅταν κόπτων πρὸς τὴν ἐντεριώνην ἐξίκηται.

XXII. „Διὰ τί τὸν Ἰανὸν διπρόσωπον οἴονται γεγονέναι, καὶ γράφουσιν οὕτως καὶ πλάττουσιν;" πότερον ὅτι τῷ μὲν γένει Ἕλλην ἐκ Περραιβίας ἦν, (ὡς ἱστοροῦσιν) διαβὰς δ' εἰς Ἰταλίαν, καὶ συνοικίσας τοῖς αὐτόθι βαρβάροις, μετέβαλε καὶ γλῶτταν καὶ δίαιταν; ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς περὶ τὴν Ἰταλίαν αὐτὸς ἀγρίοις καὶ ἀνόμοις χρωμένους ἤθεσιν εἰς ἕτερον βίου σχῆμα, πείσας καὶ γεωργεῖν καὶ πολιτεύεσθαι, μετέβαλε καὶ μετεκόσμησε;

XXIII. „Διὰ τί τὰ πρὸς τὰς ταφὰς πιπράσκουσιν ἐν τῷ τεμένει τῷ Λιβιτίνης, νομίζοντες Ἀφροδίτην εἶναι τὴν Λιβιτίνην;" πότερον καὶ τοῦτο τῶν Νουμᾶ, τοῦ βασιλέως, φιλοσοφημάτων ἕν ἐστιν, ὅπως μανθάνωσι μὴ δυσχεραίνειν τὰ τοιαῦτα, μηδὲ φεύγειν, ὡς μιασμόν; ἢ μᾶλλον ὑπόμνησίς ἐστι τοῦ φθαρτὸν εἶναι τὸ γενητόν; ὡς μιᾶς θεοῦ τὰς γενέσεις καὶ τὰς τελευτὰς ἐπισκοπούσης. καὶ γὰρ ἐν Δελφοῖς Ἀφροδίτης Ἐπιτυμβίας ἀγαλμάτιόν ἐστι, πρὸς ὃ τοὺς κατοιχομένους ἐπὶ τὰς χοὰς ἀνακαλοῦνται.

XXIV. „Διὰ τί τρεῖς τοῦ μηνὸς ἀρχὰς προθεσμίας ἔχουσιν οὐ ταὐτὸ διάστημα τῶν ἡμερῶν μεταξὺ λαμβάνοντες;" πότερον (ὡς οἱ περὶ τὸν Ἰόβαν ἱστοροῦσιν) ὅτι ταῖς καλάνδαις ἐκάλουν τὸν δῆμον οἱ ἄρχοντες, καὶ κατήγγελλον εἰς πέμπτην τὰς νόνας, εἰδοῦς δὲ ἡμέραν ἱερὰν ἐνόμιζον; ἢ μᾶλλον ὅτι

ταῖς τῆς σελήνης διαφοραῖς ὁρίζοντες τὸν χρόνον, ἑώρων ἐν τρισὶ γινομένην διαφοραῖς τὴν σελήνην κατὰ μῆνα ταῖς μεγίσταις; πρώτη μὲν, ὅτε κρύπτεται, σύνοδον ποιησαμένη πρὸς ἥλιον· δευτέρα δὲ, ὅταν ἐκφυγοῦσα τὰς αὐγὰς τοῦ ἡλίου, καταφανὴς πρῶτον ἐπὶ δυσμῶν γένηται· τρίτη δὲ, τῇ περὶ τὴν πλήρωσιν αὐτῆς πανσελήνου γενομένης· ὀνομάζουσι τὸν μὲν ἀφανισμὸν αὐτῆς καὶ τὴν κρύψιν Καλάνδας, ὅτι πᾶν τὸ κρύφα καὶ λάθρα κλὰμ, καὶ κηλᾶρε τὸ λανθάνειν· τὴν δὲ πρώτην φάσιν Νόννας τῷ δικαιοτάτῳ τῶν ὀνομάτων, νουμηνίαν οὖσαν· καὶ γὰρ αὐτοὶ νέον τὸ καινὸν, ὥσπερ ἡμεῖς, προσαγορεύουσι· τὰς δ᾽ Εἰδοῦς, ἢ διὰ τὸ κάλλος καὶ τὸ εἶδος, ὁλοκλήρου καθισταμένης τῆς σελήνης, ἢ τῷ Διῒ τὴν ἐπωνυμίαν ἀποδιδόντες. οὐ δεῖ δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν ἀκριβέστατον ἀριθμὸν διώκειν, οὐδὲ τῷ παρ᾽ ὀλίγον συκοφαντεῖν. ὅπου καὶ νῦν ἐπίδοσιν τοσαύτην ἀστρολογίας ἐχούσης, περιγίνεται τῆς ἐμπειρίας τῶν μαθηματικῶν ἡ τῆς κινήσεως ἀνωμαλία διαφεύγουσα τὸν λόγον.

XXV. „Διὰ τί τὴν μετὰ καλάνδας ἡμέραν καὶ νόννας καὶ εἰδοῦς ἀνέξοδον καὶ ἀνεκδήμητον τίθενται;“ πότερον (ὡς οἱ πλεῖστοι νομίζουσι, καὶ Λίβιος ἱστορεῖ) μετὰ τὰς Κυϊντιλίας εἰδοῦς (ἃς νῦν Ἰουλίας καλοῦσιν) ἐξάγοντες οἱ χιλίαρχοι τὸ στράτευμα περὶ τὸν Ἀλλίαν ποταμὸν, ἐκρατήθησαν ὑπὸ Κελτῶν μάχῃ, καὶ τὴν πόλιν ἀπώλεσαν· νομισθείσης δὲ τῆς μετὰ τὰς εἰδοῦς ἀποφράδος προήγαγεν, ὥσπερ φιλεῖ, πορρωτέρω τὸ ἔθος ἡ δεισιδαιμονία, καὶ κατέστησεν

εἰς τὴν αὐτὴν εὐλάβειαν, τήν τε μετὰ τὰς νόννας καὶ τὴν μετὰ καλάνδας; ἢ τοῦτο μὲν ἔχει πολλὰς ἀντιλογίας; ἄλλῃ τε γὰρ ἡμέρᾳ τὴν μάχην ἡττήθησαν, ἣν Ἀλλιάδα διὰ τὸν ποταμὸν καλοῦντες ἀφοσιοῦνται, καὶ πολλῶν ἀποφράδων οὐσῶν, οὐκ ἐν παντὶ μηνὶ τὰς ὁμωνύμους παραφυλάττουσιν, ἀλλὰ ἑκάστην, ἐν ᾧ συνέτυχε· τό τε ταῖς μετὰ νόννας καὶ καλάνδας ἁπλῶς ἁπάσαις προστρίψασθαι τὴν δεισιδαιμονίαν ἀπιθανώτατον. ὅρα δή, μή, καθάπερ τῶν μηνῶν τὸν μὲν πρῶτον ὀλυμπίοις θεοῖς ἱέρωσαν, τὸν δὲ δεύτερον χθονίοις, ἐν ᾧ καὶ καθαρμούς τινας τελοῦσι, καὶ τοῖς κατοιχομένοις ἐναγίζουσιν, οὕτω τῶν ἡμερῶν τὰς μὲν οἷον ἀρχὰς καὶ κυρίας, ὥσπερ εἴρηται, τρεῖς οὔσας, ἑορτασίμους καὶ ἱερὰς ἔθεντο, τὰς δ' ἐφεξῆς δαίμοσι καὶ φθιτοῖς ἐπιφημίσαντες, ἀποφράδας καὶ ἀπράκτους ἐνόμισαν. καὶ γὰρ Ἕλληνες ἐν τῇ νουμηνίᾳ τοὺς θεοὺς σεβόμενοι, τὴν δευτέραν ἥρωσι καὶ δαίμοσιν ἀποδεδώκασι, καὶ τῶν κρατήρων ὁ δεύτερος ἥρωσιν ἐπικίρναται καὶ ἡρωΐσι. καὶ ὅλως ἀριθμός τις ὁ χρόνος· ἀριθμοῦ δὲ θεῖον ἡ ἀρχή· μονὰς γάρ ἐστιν. ἡ δὲ μετ' αὐτὴν δυὰς ἀντίπαλον τῇ ἀρχῇ καὶ ἀρτίων πρώτη. τὸ δ' ἄρτιον ἐνδεὲς καὶ ἀτελὲς καὶ ἀόριστον, ὥσπερ αὖ τὸ περιττὸν ὥρισται καὶ περαίνει καὶ τέλειόν ἐστι. διὸ καὶ νόνναι μὲν ἐπιβάλλουσι διὰ πέμπτης καλάνδαις, νόνναις δ' εἰδοῖ δι' ἐνάτης. ὁρίζουσι γὰρ οἱ περισσοὶ τὰς ἀρχάς· οἱ δὲ μετὰ τὰς ἀρχὰς ἄρτιοι ὄντες, οὐκ ἔχουσι τάξιν, οὐδὲ δύναμιν, ὅθεν οὐκ ἄρχονται πράξεως, οὐδ' ἀποδημίας, ἐν ταύταις. ἢ καὶ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους ἔχει

λόγον, ἐρίσαι ποτὲ τὴν ὑστεραίαν πρὸς τὴν ἑορτὴν, ἐκείνης μὲν ἀσχολίαν καὶ κόπον ἐχούσης πολὺν, αὐτὴ δὲ παρέχουσα μετὰ σχολῆς καὶ ἡσυχίας ἀπολαῦσαι τῶν παρεσκευασμένων πρὸς τὴν ἑορτήν. ἀποκρίνασθαι δὲ πρὸς ταῦτα τὴν ἑορτήν· Ἀληθῆ λέγεις· ἀλλ' ἐμοῦ μὴ γενομένης, οὐδ' ἂν σὺ ἦς. Ταῦτα δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς πρὸς τοὺς αὖθις ἔλεγε στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων, ὡς οὐκ ἂν οὐδαμοῦ φανέντας, εἰ μὴ τὴν πόλιν αὐτὸς ἔσωσεν. ἐπεὶ τοίνυν πᾶσα μὲν ἀξία σπουδῆς ἀποδημία καὶ πρᾶξις οἰκονομίας δεῖται καὶ παρασκευῆς· Ῥωμαῖοι δὲ τοπαλαιὸν ἐν ταῖς ἑορταῖς οὐδὲν ᾠκονόμουν, οὐδ' ἐφρόντιζον, ἀλλ' ἢ περὶ τοὺς θεοὺς ἠσχολοῦντο, καὶ τοῦτο ἔπραττον, ὥσπερ ἔτι νῦν προκηρύττουσιν οἱ ἱερεῖς, ἐπὶ τὰς θυσίας βαδίζοντες, εἰκότως εὐθὺς οὐκ ἐξεδήμουν μετὰ τὰς ἑορτὰς, οὐδ' ἔπραττον, (ἀπαράσκευοι γὰρ ἦσαν) ἀλλ' ἐκφροντίζοντες οἴκοι καὶ παρασκευαζόμενοι τὴν ἡμέραν ἐκείνην διετέλουν. ἢ καθάπερ ἔτι νῦν προσευξάμενοι καὶ προσκυνήσαντες, ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπιμένειν καὶ καθίζειν εἰώθασιν, οὕτως οὐκ εὐθὺς ἐπέβαλλον ταῖς ἱεραῖς ἡμέραις τὰς ἐνεργοὺς, ἀλλ' ἐποίουν τι διάλειμμα καὶ διάστημα, πολλὰ τῶν πραγμάτων δυσχερῆ καὶ ἀβούλητα φερόντων.

XXVI. „Διὰ τί λευκὰ φοροῦσιν ἐν τοῖς πένθεσιν αἱ γυναῖκες ἱμάτια, καὶ λευκοὺς κεκρυφάλους;" πότερον ὡς τοὺς μάγους φασὶν πρὸς τὸν ᾅδην καὶ τὸ σκότος ἀντιταττομένους, τῷ (δὲ) φωτεινῷ καὶ λαμπρῷ συνεξομοιοῦντας ἑαυτοὺς, τοῦτο ποιεῖν; ἢ, καθάπερ τὸ σῶμα τοῦ τεθνηκότος ἀμφιεννύουσι

λευκοῖς, καὶ τοὺς προσήκοντας ἀξιοῦσι; τὸ δὲ σῶμα κοσμοῦσιν οὕτως, ἐπεὶ μὴ δύνανται τὴν ψυχήν. βούλονται δ' ἐκείνην λαμπρὰν καὶ καθαρὰν προπέμπειν, ὡς ἀφειμένην ἤδη καὶ διηγωνισμένην μέγαν ἀγῶνα καὶ ποικίλον. ἢ, τὸ μὲν λιτὸν ἐν τούτοις μάλιστα καὶ τὸ ἁπλοῦν πρέπει; τῶν δὲ βαπτῶν τὰ μὲν καὶ πολυτέλειαν ἐμφαίνει, τὰ δὲ περιεργίαν. οὐ γὰρ ἧττόν ἐστι πρὸς τὸ μέλαν, ἢ τὸ ἁλουργὸν, εἰπεῖν, δολερὰ μὲν τὰ εἵματα, δολερὰ δὲ τὰ χρώματα. τὸ δ' αὐτόχρουν μέλαν, οὐχ ὑπὸ τέχνης, ἀλλὰ φύσει, βαπτόν ἐστι, καὶ μεμιγμένον τῷ σκιώδει κέκραται. μόνον οὖν τὸ λευκὸν εἰλικρινὲς καὶ ἀμιγὲς καὶ ἀμίαντόν ἐστι καὶ βαφῇ ἀμίμητον· οἰκειότατον οὖν τοῖς θαπτομένοις. καὶ γὰρ ὁ τεθνηκὼς ἁπλοῦν τι γέγονε καὶ ἀμιγὲς καὶ καθαρὸν ἀτεχνῶς, οὐδὲν ἄλλ' ἢ φαρμάκου δευσοποιοῦ, τοῦ σώματος ἀπηλλαγμένος. ἐν δ' Ἄργει λευκὰ φοροῦσιν ἐν τοῖς πένθεσιν, ὡς Σωκράτης φησὶν, ὑδατόκλυστα.

XXVII. „Διὰ τί πᾶν τεῖχος ἀβέβηλον καὶ ἱερὸν νομίζουσι, τὰς δὲ πύλας οὐ νομίζουσιν;" ἢ, (καθάπερ ἔγραψε Βάῤῥων) τὸ μὲν τεῖχος ἱερὸν δεῖ νομίζειν, ὅπως ὑπὲρ αὐτοῦ μάχωνται προθύμως καὶ ἀποθνήσκωσιν; οὕτω γὰρ δοκεῖ καὶ Ῥωμύλος ἀποκτεῖναι τὸν ἀδελφὸν, ὡς ἄβατον καὶ ἱερὸν τόπον ἐπιχειροῦντα διαπηδᾷν, καὶ ποιεῖν ὑπέρβατον καὶ βέβηλον. τὰς δὲ πύλας οὐχ οἷόν τ' ἦν ἀφιερῶσαι, δι' ὧν ἄλλα τε πολλὰ τῶν ἀναγκαίων καὶ τοὺς νεκροὺς ἐκκομίζουσιν. ὅθεν οἱ πόλιν ἀπ' ἀρχῆς κτίζοντες, ὅσον ἂν μέλλωσι τόπον ἀνοικοδομεῖν, ἐπίασιν ἀρό-

τρῳ, βοῦν ἄῤῥενα καὶ θήλειαν ὑποζεύξαντες. ὅταν τε τὰ τείχη περιορίζωσι, τὰς τῶν πυλῶν χώρας διαμετροῦντες, τὴν ὕννιν ὑφαιροῦσι, καὶ μεταφέρουσιν οὕτω τὸ ἄροτρον, ὡς τὴν ἀρουμένην πᾶσαν ἱερὰν καὶ ἄσυλον ἐσομένην.

XXVIII. „Διὰ τί τοὺς παῖδας, ὅταν ὀμνύωσι τὸν Ἡρακλέα, κωλύουσιν ὑπὸ στέγῃ τοῦτο ποιεῖν, καὶ κελεύουσιν εἰς ὕπαιθρον προϊέναι;" πότερον (ὡς ἔνιοι λέγουσιν) οὐκ οἰκουρίᾳ τὸν Ἡρακλέα χαίρειν, ἀλλὰ ὑπαίθρῳ βίῳ καὶ θηραυλίοις νομίζοντες; ἢ μᾶλλον, ὅτι τῶν θεῶν οὐκ ἐπιχώριος οὗτος, ἀλλὰ πόῤῥωθεν ξένος; οὐδὲ γὰρ τὸν Διόνυσον ὀμνύουσιν ὑπὸ στέγῃ, ξένον ὄντα καὶ αὐτόν· (εἴπερ ἐστὶ Διόνυσος.) ἢ ταῦτα μὲν λέγεται καὶ παίζεται πρὸς τοὺς παῖδας, ἄλλως δ' ἐπίσχεσίς ἐστι τῆς πρὸς τὸν ὅρκον εὐχερείας καὶ ταχυτῆτος τὸ γινόμενον, ὡς Φαβωρῖνος ἔλεγε. τὸ γὰρ ὥσπερ ἐκ παρασκευῆς μέλλησιν ἐμποιεῖ, καὶ βουλεύσασθαι δίδωσι. συμβάλοιτο δ' ἄν τις τῷ Φαβωρίνῳ, πρὸς τὸ μὴ κοινὸν, ἀλλὰ ἴδιον εἶναι τοῦ θεοῦ τούτου τὸ γινόμενον ἐκ τῶν περὶ Ἡρακλέους λεγομένων. ἱστορεῖται γὰρ οὕτως εὐλαβὴς γεγονέναι πρὸς ὅρκον, ὥστε ἅπαξ ὀμόσαι καὶ μόνῳ Φυλεῖ τῷ Αὐγέου. διὸ καὶ τὴν Πυθίαν προφέρειν τὰ ὅρκια ταῦτα Λακεδαιμονίοις, ὡς ἐμπεδοῦσι λῷον εἴη καὶ ἄμεινον.

XXIX. „Διὰ τί τὴν γαμουμένην οὐκ ἐῶσιν αὐτὴν ὑπερβῆναι τὸν οὐδὸν τῆς οἰκίας, ἀλλ' ὑπεραίρουσιν οἱ προπέμποντες; πότερον ὅτι τὰς πρώτας γυναῖκας ἁρπάσαντες, οὕτως εἰσήνεγκαν, αὐταὶ δὲ οὐκ εἰσῆλ-

θον; ἢ βούλονται δοκεῖν εἰσιέναι βιαζομένας, οὐχ ἑκούσας, ὅπου μέλλουσι διαλύειν τὴν παρθενίαν; ἢ σύμβολόν ἐστι τοῦ μηδὲ ἐξιέναι δι' αὐτῆς, μηδὲ καταλιπεῖν τὴν οἰκίαν, εἰ μὴ βιασθείη, καθάπερ καὶ εἰσῆλθε βιασθεῖσα; καὶ γὰρ παρ' ἡμῖν ἐν Βοιωτίᾳ καίουσι πρὸ τῆς θύρας τὸν ἄξονα τῆς ἁμάξης, ἐμφαίνοντες δεῖν τὴν νύμφην ἐμμένειν ὡς ἀνῃρημένου τοῦ ἀπάξοντος.

XXX. „Διὰ τί τὴν νύμφην εἰσάγοντες, λέγειν κελεύουσιν· Ὅπου σὺ Γάϊος, ἐγὼ Γαΐα;“ πότερον, ὥσπερ ἐπὶ ῥητοῖς εὐθὺς εἴσεισι τῷ κοινωνεῖν ἁπάντων καὶ συνάρχειν, καὶ τὸ μὲν δηλούμενόν ἐστιν· Ὅπου σὺ κύριος καὶ οἰκοδεσπότης, καὶ ἐγὼ κυρία καὶ οἰκοδέσποινα· τοῖς δ' ὀνόμασι τούτοις ἄλλως κέχρηνται κοινοῖς οὖσιν, ὥσπερ οἱ νομικοὶ Γάϊον, Σήϊον, καὶ Λούκιον, Τίτιον, καὶ οἱ φιλόσοφοι Δίωνα καὶ Θέωνα παραλαμβάνουσιν; ἢ διὰ Γαΐαν Κεκιλίαν καλὴν καὶ ἀγαθὴν γυναῖκα τῶν Ταρκυνίου παίδων ἑνὶ συνοικήσασαν, ἧς ἐν τῷ τοῦ Σάγκτου ἱερῷ χαλκοῦς ἀνδριὰς ἕστηκεν; ἔκειτο δὲ πάλαι καὶ σανδάλια καὶ ἄτρακτοι, τὸ μὲν, οἰκουρίας αὐτῆς, τὸ δὲ, ἐνεργείας σύμβολον.

XXXI. „Διὰ τί ὁ πολυθρύλλητος ᾄδεται Ταλάσιος ἐν τοῖς γάμοις;“ πότερον ἀπὸ τῆς ταλασίας; καὶ γὰρ τὸν τάλαρον τάλαντον ὀνομάζουσι· καὶ τὴν νύμφην εἰσάγοντες, νάκος ὑποστρωννύουσιν· αὐτὴ δ' εἰσφέρει μὲν ἠλακάτην καὶ τὴν ἄτρακτον, ἐρίῳ δὲ τὴν θύραν περιστέφει τοῦ ἀνδρός. ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν, ἀληθές, ὅτι νεανίας ἦν τις λαμ-

πρὸς ἐν τοῖς πολεμικοῖς καὶ τἆλλα χρηστὸς, ὄνομα Ταλάσιος· ἐπεὶ δὲ ἥρπαζον οἱ Ῥωμαῖοι τὰς τῶν Σαβίνων θυγατέρας ἐλθούσας ἐπὶ θέαν, ἐκομίζετο τῷ Ταλασίῳ παρθένος ἐκπρεπὴς τὴν ὄψιν ὑπὸ τὴν δημοτικῶν τινῶν καὶ πελατῶν τοῦ Ταλασίου, βοώντων ὑπὲρ ἀσφαλείας, καὶ τοῦ μηδένα πελάζειν, μηδὲ ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς παιδὸς, ὡς Ταλασίῳ γυνὴ φέροιτο. τιμῶντες οὖν οἱ λοιποὶ τὸν Ταλάσιον, καὶ συνεχόμενοι καὶ συνευφημοῦντες, εἵποντο καὶ παρέπεμπον· ὅθεν, εὐτυχοῦς γάμου γενομένου, καὶ τοῖς ἄλλοις εἰθίσθησαν ἐπιφωνεῖν τὸν Ταλάσιον, ὥσπερ Ἕλληνες τὸν Ὑμέναιον.

XXXII. „Διὰ τί τοῦ Μαΐου μηνὸς ἀπὸ τῆς ξυλίνης γεφύρας εἴδωλα ῥιπτοῦντες ἀνθρώπων εἰς τὸν ποταμὸν Ἀργείους τὰ ῥιπτούμενα καλοῦσιν;" ἢ τοπαλαιὸν οἱ περὶ τὸν τόπον οἰκοῦντες βάρβαροι τοὺς ἁλισκομένους Ἕλληνας οὕτως ἀπώλλυσαν. Ἡρακλῆς δὲ θαυμασθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν, ἔπαυσε μὲν τὴν ξενοκτονίαν, ἐδίδαξε δὲ τὸ ἔθος καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν ἀπομιμουμένους εἴδωλα ῥιπτεῖν; Ἀργείους δὲ τοὺς Ἕλληνας οἱ παλαιοὶ πάντας ὁμαλῶς προσηγόρευον. εἰ μὴ νὴ Δία τῶν Ἀρκάδων πολεμίους καὶ τοὺς Ἀργείους διὰ τὴν γειτνίασιν ἡγουμένων, οἱ περὶ Εὔανδρον ἐκ τῆς Ἑλλάδος φυγόντες καὶ κατοικήσαντες αὐτόθι, τὴν μνησικακίαν καὶ τὴν ἔχθραν διεφύλαττον.

XXXIII. „Διὰ τί τοπαλαιὸν οὐκ ἐδείπνουν ἔξω χωρὶς τῶν υἱῶν, ἔτι τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἐχόντων;" ἢ τοῦτο μὲν καὶ Λυκοῦργος εἴθισε, τοὺς

παῖδας ἐπεισάγων τοῖς φιδιτίοις, ὅπως ἐθίζωνται μὴ θηριωδῶς, μηδ' ἀτάκτως, ἀλλὰ μετ' εὐλαβείας ταῖς ἡδοναῖς προσφέρεσθαι, τοὺς πρεσβυτέρους οἷον ἐπισκόπους καὶ θεατὰς ἔχοντες; οὐκ ἔλαττον δὴ τοῦτο καὶ τοὺς πατέρας αὐτοὺς μᾶλλον αἰδεῖσθαι, καὶ σωφρονεῖν τῶν υἱῶν παρόντων. ὅπου γὰρ ἀναισχυντοῦσι γέροντες, (ὥς φησιν ὁ Πλάτων) ἐνταῦθα ἀνάγκη καὶ νέους ἀναισχυντοτάτους εἶναι.

XXXIV. „Διὰ τί, τῶν ἄλλων Ῥωμαίων ἐν τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ ποιουμένων χοὰς καὶ ἐναγισμοὺς τοῖς τεθνηκόσι, Δέκιμος Βροῦτος (ὥς Κικέρων ἱστόρηκεν) ἐν τῷ Δεκεμβρίῳ τοῦτ' ἔπραττεν; (ἦν δὲ οὗτος ὁ Λυσιτάνειαν ἐπελθὼν, καὶ πρῶτος ἐπέκεινα στρατῷ διαβὰς τὸν τῆς Λήθης ποταμὸν)" πότερον, ὥσπερ ἡμέρας ληγούσης καὶ μηνὸς φθίνοντος εἰώθασιν ἐναγίζειν οἱ πολλοὶ, λόγον ἔχει, καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ καταστρέφοντος, ἐν τῷ τελευταίῳ μηνὶ τιμᾷν τοὺς τεθνηκότας; ἔστι δὲ τῶν μηνῶν τελευταῖος ὁ Δεκέμβριος. ἢ χθονίων μὲν αἱ τιμαὶ θεῶν, τιμᾷν δὲ τοὺς χθονίους ὡραῖόν ἐστι, τῶν καρπῶν ἁπάντων εἰληφότων συντέλειαν; ἢ, ὅτε κινοῦσι τὴν γῆν ἀρχόμενοι σπόρου, μεμνῆσθαι μάλιστα τῶν κάτω προσήκει; ἢ Κρόνῳ μὲν οὗτος ὁ μὴν ὑπὸ Ῥωμαίων καθιέρωται, Κρόνον δὲ τῶν κάτω θεῶν, οὐ τῶν ἄνω νομίζουσιν; ἢ μεγίστης αὐτοῖς ἑορτῆς τῶν κρονίων καθεστώσης, καὶ συνουσίας τε πλείστας καὶ ἀπολαύσεις ἔχειν δοκούσης, ἔδοξε καὶ ταύτης ἀπονέμειν τινὰς ἀπαρχὰς τοῖς τεθνηκόσιν; ἢ τοῦτο, μόνον Βροῦτον ἐναγίζειν ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ, καθόλου ψεῦδός

ἐστι; καὶ γὰρ τῇ Λαρεντίᾳ ποιοῦσι τὸν ἐναγισμὸν, καὶ χοὰς ἐπιφέρουσιν ἐπὶ τὸν τάφον, τοῦ Δεκεμβρίου μηνός.

XXXV. „Διὰ τί δὲ τὴν Λαρεντίαν, ἑταίραν γεγενημένην, οὕτω τιμῶσιν;“ ἄλλην γὰρ εἶναι Λαρεντίαν Ἄκκαν ἱστοροῦσιν, τὴν Ῥωμύλου τροφὸν, ἣν τῷ Ἀπριλλίῳ μηνὶ τιμῶσι. τῇ δὲ ἑτέρᾳ Λαρεντίᾳ Φαβόλαν ἐπίκλησιν εἶναι λέγουσιν. ἐγνωρίσθη δὲ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ζάκορός τις Ἡρακλέους, ὡς ἔοικεν, ἀπολαύων σχολῆς, ἔθος εἶχεν ἐν πεττοῖς καὶ κύβοις τὰ πολλὰ διημερεύειν· καί ποτε τῶν εἰωθότων παίζειν σὺν αὐτῷ καὶ μετέχειν τῆς τοιαύτης διατριβῆς, κατὰ τύχην μηδενὸς παρόντος, ἀδημονῶν, τὸν θεὸν προὐκαλεῖτο διαβαλέσθαι τοῖς κύβοις πρὸς αὐτὸν, ὥσπερ ἐπὶ ῥητοῖς. νικήσας μὲν, εὑρέσθαι τι παρα τοῦ θεοῦ χρηστόν· ἂν δὲ λειφθῇ, δεῖπνον αὐτὸς τῷ θεῷ παρασχεῖν, καὶ μεῖρακα καλὴν συναναπαυσομένην. ἐκ τούτου δὲ τοὺς κύβους προθέμενος, τὴν μὲν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, τὴν δὲ ὑπὲρ τοῦ θεοῦ βαλὼν ἐλείφθη. ταῖς οὖν προκλήσεσιν ἐμμένων, τράπεζάν τε λαμπροτέραν παρεσκεύασε τῷ θεῷ, καὶ τὴν Λαρεντίαν παραλαβὼν ἐμφανῶς ἑταιροῦσαν εἱστίασε, καὶ κατέκλινεν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς θύρας ἀπιὼν ἔκλεισε. λέγεται δὲ νύκτωρ ἐντυχεῖν αὐτῇ τὸν θεὸν οὐκ ἀνθρωπίνως, καὶ κελεῦσαι βαδίζειν ἕωθεν εἰς ἀγορὰν, ᾧ δ' ἂν ἐντύχῃ πρώτῳ, προσέχειν μάλιστα καὶ ποιεῖσθαι φίλον. ἀναστᾶσαν οὖν τὴν Λαρεντίαν βαδίζειν, καὶ συντυχεῖν τινι τῶν πλουσίων, ἀγάμων δὲ καὶ παρηκμακότων, ὄνομα Ταῤῥουντίῳ, γνωρισθεῖ-

σαν δὲ τούτῳ, καὶ ζῶντος, ἄρχειν τοῦ οἴκου, καὶ κληρονομῆσαι, τελευτήσαντος· ὕστερον δὲ χρόνοις αὐτὴν τελευτῶσαν τῇ πόλει τὴν οὐσίαν ἀπολιπεῖν, διὸ τὰς τιμὰς ἔχειν ταύτας.

XXXVI. „Διὰ τί πύλην μίαν θυρίδα καλοῦσι, (τὴν γὰρ φαινέστραν τοῦτο σημαίνειν) καὶ παρ᾽ αὐτὴν ὁ καλούμενος τύχης θάλαμός ἐστι;" πότερον ὅτι Σέρβιος ὁ βασιλεὺς εὐτυχέστατος γενόμενος, δόξαν ἔσχε τῇ τύχῃ συνεῖναι φοιτώσῃ διὰ θυρίδος πρὸς αὐτόν; ἢ τοῦτο μὲν μῦθός ἐστιν· ἐπεὶ δὲ Ταρκυνίου Πρίσκου τοῦ βασιλέως ἀποθανόντος ἡ γυνὴ Ταναχυλλὶς, ἔμφρων οὖσα καὶ βασιλικὴ, διὰ θυρίδος προκύψασα τοῖς πολίταις ἐνέτυχε, καὶ συνέπεισεν ἀποδεῖξαι βασιλέα τὸν Σέρβιον, ἔσχε ταύτην ὁ τόπος τὴν ἐπωνυμίαν;

XXXVII. „Διὰ τί τῶν τοῖς θεοῖς ἀνατιθεμένων μόνα τὰ σκῦλα νενόμισται περιορᾷν ἀφανιζόμενα τῷ χρόνῳ, καὶ μήτε προσκυνεῖν, μήτ᾽ ἐπισκευάζειν;" πότερον ἵνα τὴν δόξαν οἰόμενοι τοῖς πρώτοις συνεκλιπεῖν, ἀεί τι πρόσφατον ὑπόμνημα τῆς ἀρετῆς ζητῶσι κομίζειν; ἢ μᾶλλον, ὅτι τοῦ χρόνου τὰ σημεῖα τῆς πρὸς τοὺς πολεμίους διαφορᾶς ἀμαυροῦντος, αὐτοὺς ἀναλαμβάνειν καὶ καινοποιεῖν ἐπίφθονόν ἐστι καὶ φιλαπεχθῆμον. οὐδὲ γὰρ παρ᾽ Ἕλλησιν οἱ πρῶτοι λίθινον καὶ χαλκοῦν στήσαντες τρόπαιον εὐδοκιμοῦσι.

XXXVIII. „Διὰ τί Κόϊντος Μέτελλος, ἀρχιερεὺς γενόμενος, καὶ τἄλλα δοκῶν φρόνιμος εἶναι καὶ πολιτικὸς ἀνὴρ, ἐκώλυεν οἰωνίζεσθαι μετὰ τὸν Σεξ-

τίλιον μῆνα, τὸν νῦν Αὔγουστον προσαγορευόμενον;" πότερον ὅτι καθάπερ ἡμέρας ἀκμαζούσης ἢ ἀρχομένης πράττομεν τὰ τοιαῦτα, καὶ μηνὸς ἱσταμένου καὶ αὐξομένου, τὰς δὲ ἀποκλίτους ὡς ἀχρηματίστους φυλαττόμεθα· παραπλησίως τὸν μετὰ μῆνας ὀκτὼ χρόνον, ὥσπερ ἑσπέραν τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ δείλην ἀποκλίνοντος ἤδη καὶ φθίνοντος νομίζειν; ἢ καὶ τοῖς ὄρνισι χρηστέον ἀκμαίοις καὶ τελείοις; εἰσὶ δὲ πρὸ τοὺς θέρους τοιοῦτοι· περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον οἱ μὲν ἀσθενεῖς καὶ νοσώδεις, οἱ δὲ νεοσσοὶ καὶ ἀτελεῖς, οἱ δὲ παντάπασι φροῦδοι διὰ τὴν ὥραν ἐκτοπίζοντες.

XXXIX. „Διὰ τί τοῖς μὴ στρατευομένοις μὲν, ἐν στρατοπέδῳ δ' ἄλλως ἀναστρεφομένοις οὐκ ἐξῆν ἄνδρα βαλεῖν πολέμιον, οὐδὲ τρῶσαι;" (καὶ τοῦτο Κάτων ὁ πρεσβύτης ἐν ἐπιστολῇ τινι δεδήλωκε, γράφων πρὸς τὸν υἱὸν καὶ κελεύων, εἰ παρεθείη τῆς στρατείας ἀποπληρώσας τὸν χρόνον, ὑποστρέφειν· ἢ προσμένοντα, λαβεῖν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸ ἐξεῖναι τρῶσαι καὶ ἀνελεῖν πολέμιον) πότερον ὅτι τὴν ἀνάγκην μόνην ἐξουσίαν εἶναι δεῖ τοῦ ἀνελεῖν ἄνθρωπον· ὁ δ' ἄνευ νόμου καὶ προστάγματος τοῦτο ποιῶν, ἀνδροφόνος ἐστί; διὸ καὶ Χρυσάνταν ἐπήνεσεν ὁ Κῦρος, ὅτι μέλλων ἀναιρεῖν πολέμιον, καὶ τὴν κοπίδα διηρμένος, ἀκούσας τὸ ἀνακλητικὸν, ἀφῆκε τὸν ἄνδρα, καὶ οὐκ ἔπαισεν, ὡς κεκωλυμένος. ἢ δεῖ τὸν συνιστάμενον πολεμίοις καὶ μαχόμενον, ἂν ἀποδειλιάσῃ, μὴ ἀνυπεύθυνον εἶναι, μηδ' ἀθῷον, οὐ γὰρ οὕτω βαλών τινα καὶ τρώσας ὠφέλησεν, ὡς

φυγὼν καὶ ἀναχωρήσας ἔβλαψεν. ὁ μὲν οὖν ἀφειμένος στρατείας, ἀπήλλακται τῶν στρατιωτικῶν νόμων· ὁ δ' αἰτησάμενος τὸ πράττειν τὰ τῶν στρατευομένων, πάλιν ἑαυτὸν ὑπεύθυνον τῷ νόμῳ καὶ τῷ στρατηγῷ δέδωκεν.

XL. „Διὰ τί τῷ ἱερεῖ τοῦ Διὸς οὐκ ἔξεστιν ἐν ὑπαίθρῳ ἀλείφεσθαι;" πότερον ὅτι καὶ παῖδας γυμνοῦσθαι, πατρὸς ὁρῶντος, καὶ πενθεροῦ γαμβρὸν, οὐχ ὅσιον ἦν, οὐδὲ καλόν· οὐδὲ συνελούοντο τοπαλαιὸν ἀλλήλοις; πατὴρ δὲ ὁ Ζεὺς, καὶ τὸ ἐν ὑπαίθρῳ μάλιστά πως εἶναι δοκεῖ τοῦ Διὸς ἐνώπιον; ἤ, καθάπερ ἐν ναῷ καὶ ἱερῷ γυμνοῦν ἑαυτὸν ἀθέμιτον ἐστιν, οὕτω τὸν ὕπαιθρον ἀέρα καὶ τὸν ὑπουράνιον, ὄντα καὶ θεῶν καὶ δαιμόνων μεστὸν ἐξευλαβοῦντο; διὸ καὶ τὰ πολλὰ τῶν ἀναγκαίων ὑπὸ στέγῃ δρῶμεν ἐπικρυπτόμενοι καὶ ἐπικαλυπτόμενοι ταῖς οἰκίαις πρὸς τὸ θεῖον· ἢ τὰ μὲν μόνῳ τῷ ἱερεῖ, τὰ δὲ πᾶσιν ὑπὸ τοῦ νόμου προστέτακται διὰ τοῦ ἱερέως; διὸ καὶ παρ' ἡμῖν τὸ μὲν στεφανηφορεῖν καὶ κομᾷν καὶ μὴ σιδηροφορεῖν, μηδὲ τοῖς Φωκέων ὅροις ἐμβαίνειν, ἴδια λειτουργήματα τοῦ ἄρχοντός ἐστι. τὸ δ' ὀπώρας μὴ γεύεσθαι πρὸ ἰσημερίας μετοπωρινῆς, μηδ' ἄμπελον τέμνειν πρὸ ἰσημερίας ἐαρινῆς, ὁμοῦ τι πᾶσι δηλοῦται διὰ τοῦ ἄρχοντος. ἑκατέρου γὰρ ὁ καιρὸς ἐκεῖνός ἐστι. τὸν αὐτὸν οὖν τρόπον, ὡς ἔοικε, καὶ τοῦ παρὰ Ῥωμαίοις ἱερέως ἴδιόν ἐστι τὸ μήτε ἵππῳ χρῆσθαι, μήτε πλείονας νύκτας ἀποδημεῖν τριῶν, μηδ' ἀποτίθεσθαι τὸν πῖλον, ἀφ' οὗ καὶ φλάμεν κέκληται. Πολλὰ δ' ἄλλα δηλοῦται πᾶσι διὰ τοῦ ἱερέως· ὧν

ἓν ἐστι καὶ τὸ ἐν ὑπαίθρῳ μὴ ἀλείφεσθαι. τὸ γὰρ ξηραλοιφεῖν ὑφεωρῶντο Ῥωμαῖοι σφόδρα, καὶ τοῖς Ἕλλησιν οἴονται μηδὲν οὕτως αἴτιον δουλείας γεγονέναι καὶ μαλακίας, ὡς τὰ γυμνάσια καὶ τὰς παλαίστρας, πολὺν ἄλυν καὶ σχολὴν ἐντεκούσας ταῖς πόλεσι καὶ κακοσχολίαν, καὶ τὸ παιδεραστεῖν, καὶ τὸ διαφθείρειν τὰ σώματα τῶν νέων ὕπνοις καὶ περιπάτοις καὶ κινήσεσιν εὐρύθμοις καὶ διαίταις ἀκριβέσιν, ὑφ᾽ ὧν ἔλαθον ἐκρυέντες τῶν ὅπλων, καὶ ἀγαπήσαντες ἀνθ᾽ ὁπλιτῶν καὶ ἱππέων ἀγαθῶν, εὐτράπελοι καὶ παλαιστρῖται καὶ καλοὶ λέγεσθαι. Ταῦτα γοῦν ἔργον ἐστὶν ἀποφυγεῖν εἰς ὕπαιθρον ἀποδυομένους. οἱ δὲ κατ᾽ οἰκίαν ἀλειφόμενοι καὶ θεραπεύοντες ἑαυτοὺς, οὐδὲν ἁμαρτάνουσι.

XLI. „Διὰ τί τὸ παλαιὸν νόμισμα, πῆ μὲν εἶχεν Ἰανοῦ διπρόσωπον εἰκόνα, πῆ δὲ πλοίου πρύμναν, ἢ πρῶραν ἐγκεχαραγμένην;“ πότερον (ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσιν) ἐπὶ τιμῇ Κρόνου πλοίῳ διαπεράσαντος εἰς Ἰταλίαν; ἢ τοῦτο μὲν ἐστιν ἐπὶ πολλῶν λέγειν; (καὶ γὰρ Ἰανὸς καὶ Εὔανδρος καὶ Αἰνείας ἐκ θαλάττης προσεκομίσθησαν) ἐκεῖνο δ᾽ ἄν τις μᾶλλον εἰκάσειεν, ὅτι τὰ μὲν καλὰ ταῖς πόλεσίν ἐστι, τὰ δ᾽ ἀναγκαῖα· καὶ μέγιστον τῶν μὲν καλῶν, ἡ εὐνομία, τῶν δ᾽ ἀναγκαίων ἡ εὐπορία. ἐπεὶ τοίνυν εὐκοσμίαν μὲν Ἰανὸς κατέστησεν αὐτοῖς, ἐξημερώσας τὸν βίον, ἀφθονίαν δὲ παρέχει τῶν ἀναγκαίων ὁ ποταμὸς πλώϊμος ὢν, καὶ τὰ μὲν ἐκ θαλάττης, τὰ δ᾽ ἀπὸ τῆς χώρας κατακομίζων, σύμβολον ἔσχε τὸ νόμισμα, τοῦ μὲν νομοθέτου, τὸ δίμορφον, ὡς εἴρηται, διὰ τὴν μεταβο-

λήν· τοῦ δὲ ποταμοῦ, πορθμεῖον. ἑτέρῳ δ' ἐχρήσαντο νομίσματι βοῦν ἔχοντι καὶ πρόβατον καὶ ὗν παράσημον, εὐποροῦντες ἀπὸ τῶν θρεμμάτων μάλιστα, καὶ τὴν περιουσίαν ἀπὸ τούτων ἔχοντες. διὸ καὶ τῶν ὀνομάτων πολλὰ τοῖς παλαιοῖς, Σύλλιοι καὶ Βουβολκοὶ καὶ Πόρκιοι ἦσαν, ὡς Φαινεστέλλας εἴρηκεν.

XLII. „Διὰ τί τῷ τοῦ Κρόνου ναῷ χρῶνται ταμείῳ τῶν δημοσίων χρημάτων, ἅμα δὲ καὶ φυλακτηρίῳ τῶν συμβολαίων;" πότερον ὅτι δόξα κατεῖχε καὶ λόγος, οὐκ εἶναι πλεονεξίαν ἐν ἀνθρώποις, οὐδ' ἀδικίαν, Κρόνου βασιλεύοντος, ἀλλὰ πίστιν καὶ δικαιοσύνην; ἢ ὅτι καρπῶν ἀρετῆς, ἢ γεωργίας ἡγεμὼν ὁ θεός; ἡ γὰρ ἅρπη τοῦτο σημαίνει· καὶ οὐχ, ὡς γέγραφεν Ἀντίμαχος Ἡσιόδῳ πειθόμενος·

Δέχρις δὲ δρεπάνῳ τέμνων ἀπὸ μήδεα πατρὸς
Οὐρανοῦ Ἀκμονίδεο λάσιος Κρόνος ἀντιτέτυκτο.

Καρπῶν δ' ἀφθονία καὶ διάθεσις, γένεσίς ἐστι νομίσματος· διὸ τὸν αἴτιον καὶ φύλακα ποιοῦνται τῆς εὐδαιμονίας. μαρτυρεῖ δὲ τούτῳ, τὸ τὰς ἀγομένας δι' ἐννέα ἡμερῶν ἐπ' ἀγορὰν συνόδους, νουνδίνας δὲ καλουμένας, ἱερὰς τοῦ Κρόνου νομίζεσθαι. πράσεως γὰρ καὶ ὠνῆς περιουσία καρπῶν ἀρχὴν παρέσχεν. ἢ ταῦτα μέν ἐστι παλαιά, πρῶτος δὲ ταμεῖον ἀπέδειξε τὸ κρόνιον τῶν βασιλέων καταλυθέντων, Οὐαλέριος Ποπλικόλας, πειθόμενος εὐερκῆ καὶ καταφανῆ καὶ δυσεπιβούλευτον εἶναι τὸν τόπον;

XLIII. „Διὰ τί δὲ οἱ πρεσβεύοντες εἰς Ῥώμην ὑποθενοῦν, ἐπὶ τὸν τοῦ Κρόνου ναὸν βαδίζοντες,

ἀπογράφονται πρὸς τοὺς ἐπάρχους τοῦ ταμείου;“ πότερον ὡς ξένου τοῦ Κρόνου γενομένου, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ξένοις χαίροντος; ἢ καὶ τοῦτο λύεται τῇ ἱστορίᾳ; τὸ γὰρ παλαιὸν (ὡς ἔοικεν) οἱ ταμίαι ξένια τοῖς πρεσβεύουσιν ἔπεμπον (ἐκαλεῖτο δὲ λαύτεια τὰ πεμπόμενα) καὶ νοσούντων ἐπεμέλοντο, καὶ τελευτήσαντας ἔθαπτον ἐκ δημοσίου. νῦν δὲ ὑπὸ πλήθους τῶν ἀφικνουμένων πρέσβεων ἐκλέλειπται τὸ τῆς δαπάνης, μένει δ᾽ ἔτι τὸ τοῖς ἐπάρχοις τοῦ ταμείου προεντυγχάνειν διὰ τῆς ἀπογραφῆς.

XLIV. „Διὰ τί τῷ ἱερεῖ τοῦ Διὸς οὐκ ἔξεστιν ὀμόσαι;“ πότερον ὅτι βάσανός τις ἐλευθέρων ὁ ὅρκος ἐστὶ, δεῖ δὲ ἀβασάνιστον εἶναι καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἱερέως; ἢ ὅτι περὶ μικρῶν ἀπιστεῖσθαι τὸν τὰ θεῖα καὶ μέγιστα πεπιστευμένον οὐκ εἰκός ἐστιν; ἢ ὅτι πᾶς ὅρκος εἰς κατάραν τελευτᾷ τῆς ἐπιορκίας, κατάρα δὲ δύσφημον καὶ σκυθρωπόν; ὅθεν οὐδ᾽ ἄλλοις ἐπαρᾶσθαι νομίζεται τοὺς ἱερεῖς. ἐπῃνέθη γοῦν Ἀθήνησιν ἡ ἱέρεια μὴ θελήσασα καταράσασθαι τῷ Ἀλκιβιάδῃ, τοῦ δήμου κελεύοντος. ἔφη γὰρ, εὐχῆς, οὐ κατάρας, ἱέρεια γεγονέναι. ἢ κοινὸς ὁ τῆς ἐπιορκίας κίνδυνος, ἂν ἀνὴρ ἀσεβὴς, καὶ ἐπίορκος εὐχῶν κατάρχηται καὶ ἱερῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως;

XLV. „Διὰ τί τῶν Οὐεναλίων τῇ ἑορτῇ πολὺν οἶνον ἐκχέουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης;“ πότερον (ὡς οἱ πλεῖστοι λέγουσι) Μεζέντιος ὁ Τυῤῥηνῶν στρατηγὸς ἔπεμψε πρὸς Αἰνείαν σπενδόμενος ἐπὶ τῷ λαβεῖν τὸν ἐπέτειον οἶνον· ἀρνησαμένου δ᾽

ἐκείνου, τοῖς Τυῤῥηνοῖς ὑπέσχετο κρατήσας μάχῃ δώσειν τὸν οἶνον· Αἰνείας δὲ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ πυθόμενος, τοῖς θεοῖς τὸν οἶνον καθιέρωσε, καὶ μετὰ τὸ νικῆσαι συναγαγὼν τὸ καρπευθὲν, ἐξέχεε πρὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης; ἢ καὶ τοῦτο σύμβολόν ἐστι τοῦ χρῆναι νήφοντας ἑορτάζειν, ἀλλὰ μὴ μεθύοντας, ὡς τῶν θεῶν μᾶλλον τοῖς ἐκχέουσι χαιρόντων τὸν πολὺν ἄκρατον, ἢ τοῖς πίνουσι;

XLVI. „Διὰ τί τὸν τῆς Ὅρτας ναὸν ἀνεῳγμένον εἶχον οἱ παλαιοὶ διαπαντός; πότερον ὡς Ἀντίστιος Λαβεὼν ἱστόρηκε, τοῦ παρορμᾶν ὁρτάρι λεγομένου, τὴν οἷον ἐγκελευομένην πρὸς τὰ καλὰ καὶ παρορμῶσαν θεὸν, Ὅρταν λεγομένην, ᾤοντο δεῖν ὡς ἐνεργὸν ἀεὶ μηδέποτε μέλλειν, μηδ' ἀποκεκλεῖσθαι, μηδὲ ἐλιννύειν; ἢ μᾶλλον ὡς νῦν ὀνομάζουσιν αὐτὴν Ὥραν μηκυνομένης τῆς προτέρας συλλαβῆς, ἐπιστρεφῆ τινα καὶ πολυωρητικὴν θεὸν, ἣν διαφυλακτικὴν καὶ φροντιστικὴν οὖσαν, οὐδέποτε ῥᾴθυμον, οὐδὲ ὀλίγωρον εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων ἐνόμιζον; ἢ, καθάπερ ἄλλα πολλὰ, καὶ τοῦτο τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων ἐστὶ, καὶ δηλοῖ θεὸν ἐπισκοποῦσαν καὶ ἐφορῶσαν; ὅθεν, ὡς ἀκοιμήτου καὶ ἀΰπνου, διαπαντὸς ἀνεῳγμένον ἦν τὸ ἱερὸν αὐτῆς. εἰ μέντοι τὴν ὥραν ὀρθῶς ὁ Λαβεὼν ἀπὸ τοῦ παρορμᾶν ὠνομάσθαι δέδειχε, σκόπει, μὴ τὸν ὠράτορα προτρεπτικόν τινα καὶ παρορμητικὸν ὄντα σύμβουλον, ἢ δημαγωγὸν, οὕτως ὠνομάσθαι φατέον, οὐκ ἀπὸ τῆς ἀρᾶς καὶ εὐχῆς, ὡς ἔνιοι λέγουσι.

XLVII. „Διὰ τί τὸ τοῦ Ἡφαίστου ἱερὸν ἔξω

πόλεως ὁ Ῥωμύλος ἱδρύσατο;" πότερον διὰ τὴν μυθολογουμένην πρὸς Ἄρη ζηλοτυπίαν τοῦ Ἡφαίστου δι' Ἀφροδίτην, υἱὸς εἶναι δοκῶν Ἄρεος, οὐκ ἐποιήσατο σύνοικον, οὐδὲ ὁμόπολιν αὐτόν; ἢ τοῦτο μὲν ἀβέλτερον, ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς ἐξ ἀρχῆς, συνέδριον καὶ βουλευτήριον ἀπόῤῥητον αὐτῷ μετὰ Τατίου τοῦ συμβασιλεύσαντος, ὅπως συνιόντες ἐνταῦθα μετὰ τῶν γερόντων, ἄνευ τοῦ παρενοχλεῖσθαι καθ' ἡσυχίαν βουλεύοιντο περὶ τῶν πραγμάτων; ἤ, πρὸς ἐμπρησμὸν ἄνωθεν ἐπισφαλῶς τῆς Ῥώμης ἐχούσης, ἔδοξε τιμᾷν μέν, ἐξοικίσαι δὲ τῆς πόλεως τὸν θεόν;

XLVIII. „Διὰ τί τῇ τῶν Κωνσαλίων ἑορτῇ καὶ τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ὄνους στεφανοῦσι καὶ σχολάζειν ἐῶσι;" πότερον ὅτι Ποσειδῶνι μὲν ἄγουσιν Ἱππείῳ τὴν ἑορτήν, ὁ δ' ὄνος τῷ ἵππῳ συναπολαύει καὶ συμμετέχει τῆς ἀδείας; ἢ ὅτι, ναυτιλίας φανείσης καὶ κομιδῆς κατὰ θάλατταν, ὑπῆρξέ τις ἀμωσγέπως ῥαστώνη καὶ ἀνάπαυσις τοῖς ὑποζυγίοις;

XLIX. „Διὰ τί τοὺς παραγγέλλοντας ἀρχειν, ἔθος ἦν ἐν ἱματίῳ τοῦτο ποιεῖν ἀχίτωνας, ὡς Κάτων ἱστόρηκε;" πότερον ἵνα μὴ δεκάζωσιν, ἀργύριον ἐν τῷ κόλπῳ κομίζοντες; ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς ἀξίους ἄρχειν, οὐ γένεσιν, οὐδὲ χρήμασιν, οὐδὲ δόξαις, ἀλλὰ τραύμασι καὶ ὠτειλαῖς ἔκρινον; ὅπως οὖν ταῦτα καθορῷτο τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἀχίτωνες ἐπὶ τὰς ἐπαγγελίας κατῄεσαν; ἢ καθάπερ τῷ δεξιοῦσθαι καὶ παρακαλεῖν καὶ ὑποπίπτειν, οὕτω τῇ γυμνότητι ταπεινοῦντες ἑαυτοὺς ἐδημαγώγουν;

L. „Διὰ τί ὁ ἱερεὺς τοῦ Διός, ἀποθανούσης

αὐτῷ τῆς γυναικὸς, ἀπετίθετο τὴν ἀρχὴν, ὡς Ἀτήϊος ἱστόρηκε; πότερον ὅτι τοῦ μὴ λαβόντος ὁ λαβὼν, εἶτα ἀποβαλὼν γυναῖκα γαμετὴν ἀτυχέστερος; ὁ μὲν γὰρ τοῦ γεγαμηκότος οἶκος, τέλειος· ὁ δὲ τοῦ γήμαντος, εἶτα ἀποβαλόντος, οὐκ ἀτελὴς μόνον, ἀλλὰ καὶ πεπηρωμένος. ἢ συνιερᾶται μὲν ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ (ὡς καὶ πολλὰ τῶν ἱερῶν οὐκ ἔστι δρᾶσαι μὴ γαμετῆς συμπαρούσης) τὸ δὲ γαμεῖν εὐθὺς ἑτέραν, ἀποβαλόντα τὴν προτέραν, οὔτ' ἴσως δυνατὸν, οὔτ' ἄλλως ἐπιεικές; ὅθεν οὐδ' ἀποπέμψασθαι πρότερον ἐξῆν, οὐδὲ νῦν, ὡς ἔοικεν, ἔξεστιν, ἀλλὰ ἐφ' ἡμῶν ἐπέτρεψεν ἐντευχθεὶς Δομετιανός. οἱ δὲ ἱερεῖς παρεγένοντο τῇ τοῦ γάμου διαλύσει, πολλὰ φρικώδη καὶ ἀλλόκοτα καὶ σκυθρωπὰ δρῶντες. ἧττον δ' ἂν τις τοῦτο θαυμάσειε προσιστορήσας, ὅτι καὶ, τῶν τιμητῶν θατέρου τελευτήσαντος, ἔδει καὶ τὸν ἑταῖρον πεπαῦσθαι τῆς ἀρχῆς· ἀποθανόντος δὲ τιμητοῦ Λιβίου Δρούσου, Σκαῦρος Αἰμίλιος συνάρχων οὐκ ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν ἀπείπασθαι, μέχρις οὗ τῶν δημάρχων τινὲς αὐτὸν ἐκέλευον εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπάγεσθαι.

LI. „Διὰ τί τῶν Λαρητῶν, οὓς ἰδίως πραιστίτας καλοῦσι, τούτοις κύων παρέστηκεν, αὐτοὶ δὲ κυνῶν διφθέραις ἀμπέχονται;“ ἢ πραιστίτης μὲν οἱ προεστῶτές εἰσι, τοὺς δὲ προεστῶτας, οἴκου φυλακτικοὺς εἶναι προσήκει, καὶ φοβεροὺς μὲν τοῖς ἀλλοτρίοις, (ὥσπερ ὁ κύων ἐστὶν) ἠπίους δὲ καὶ πρᾴους τοῖς συνοικοῦσιν; ἢ μᾶλλον, ὃ λέγουσιν ἔνιοι Ῥωμαίων, ἀληθές ἐστι; καὶ, καθάπερ οἱ περὶ Χρύ-

σιππον οἴονται φιλόσοφοι φαῦλα δαιμόνια περινοστεῖν, οἷς οἱ θεοὶ δημίοις χρῶνται κολασταῖς ἐπὶ τοὺς ἀνοσίους καὶ ἀδίκους ἀνθρώπους· οὕτως οἱ Λάρητες ἐριννυώδεις τινές εἰσι καὶ ποίνιμοι δαίμονες, ἐπίσκοποι βίων καὶ οἴκων· διὸ καὶ κυνῶν δέρμασιν ἀμπέχονται, καὶ κύων πάρεδρός ἐστιν, ὡς δεινοῖς οὖσιν ἐξιχνεῦσαι καὶ μετελθεῖν τοὺς πονηρούς;

LII. „Διὰ τί τῇ καλουμένῃ Γενείτῃ Μάνῃ κύνα θύουσι, καὶ κατεύχονται μηδένα χρηστὸν ἀποβῆναι τῶν οἰκογενῶν;" ἢ ὅτι δαίμων ἐστὶν ἡ Γενείτα περὶ τὰς γενέσεις καὶ τὰς λοχείας τῶν φθαρτῶν; ῥύσιν γάρ τινι σημαίνει τοὔνομα καὶ γένεσιν, ἢ ῥέουσαν γένεσιν. ὥσπερ οὖν οἱ Ἕλληνες τῇ Ἑκάτῃ, καὶ τῇ Γενείτῃ κύνα Ῥωμαῖοι θύουσιν ὑπὲρ τῶν οἰκογενῶν; Ἀργείους δὲ Σωκράτης φησὶ τῇ Εἰλιονίᾳ κύνα θύειν διὰ τὴν ῥᾳστώνην τῆς λοχείας. τὸ δὲ τῆς εὐχῆς πότερον οὐκ ἐπ' ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπὶ κυνῶν ἐστιν οἰκογενῶν, μηδένα χρηστὸν γενέσθαι; χαλεποὺς γὰρ εἶναι δεῖ καὶ φοβεροὺς τοὺς κύνας. ἢ διὰ τὸ χρηστοὺς κομψῶς λέγεσθαι τοὺς τελευτῶντας, αἰνιττόμενοι διὰ τῆς εὐχῆς, αἰτοῦνται μηδένα τῶν συνοίκων ἀποθανεῖν; οὐ δεῖ δὲ τοῦτο θαυμάζειν. καὶ γὰρ Ἀριστοτέλης ἐν ταῖς Ἀρκάδων πρὸς Λακεδαιμονίους συνθήκαις γεγράφθαι φησὶ, μηδένα χρηστὸν ποιεῖν βοηθείας χάριν τοῖς λακωνίζουσι τῶν Τεγεατῶν ὅπερ εἶναι, μηδένα ἀποκτιννύναι.

LIII. „Διὰ τί τοῖς Καπιτωλίοις θέας ἄγοντ ἔτι νῦν κηρύττουσι Σαρδιανοὺς ὠνίους, καὶ γέρ τις ἐπὶ χλευασμῷ προάγεται, παιδικὸν ἐναψάμ

περιδέραιον, ὃ καλοῦσι βοῦλλαν;" ἢ ὅτι Ῥωμύλῳ πολὺν χρόνον ἐπολέμησαν οἱ λεγόμενοι Οὐήϊοι Τυῤῥηνῶν, καὶ ταύτην πόλιν ἐσχάτην εἷλε, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπεκήρυξε μετὰ τοῦ βασιλέως, ἐπισκώπτων αὐτοῦ τὴν ἠλιθιότητα καὶ τὴν ἀβελτηρίαν; ἐπεὶ δὲ Λυδοὶ μὲν ἦσαν οἱ Τυῤῥηνοὶ ἐξ ἀρχῆς, Λυδῶν δὲ μητρόπολις Σάρδεις, οὕτω τοὺς Οὐηΐους ἀπεκήρυττον. καὶ μέχρι νῦν ἐν παιδιᾷ τὸ ἔθος διαφυλάττουσι.

LIV. „Διὰ τί τὰ κρεωπώλια μάκελλα καὶ μακέλλας καλοῦσι;" πότερον ἀπὸ τῶν μαγείρων τοὔνομα διαφθαρὲν, ὥσπερ ἄλλα πολλὰ, τῇ συνηθείᾳ κεκράτηκε; καὶ τὸ κ πρὸς τὸ γ συγγένειαν ἔχει παρ' αὐτοῖς. ὀψὲ γὰρ ἐχρήσαντο τὸ γάμμα, Καρβιλίου Σπορίου προσεξευρόντος. καὶ τὸ λ πάλιν τοῖς ἀπολισθαίνουσι τοῦ ρ, διὰ ἀμβλύτητα τῆς γλώττης, ὑπόκειται τραυλιζόμενον· ἢ καὶ τοῦτο λυτέον τῇ ἱστορίᾳ; λέγεται γὰρ ἐν Ῥώμῃ βίαιον ἄνδρα καὶ λῃστρικὸν γενόμενον, καὶ περικόψαντα πολλοὺς, μόγις ἁλῶναι, καὶ κολασθῆναι, τοὔνομα Μάκελλον. ἐκ δὲ τῶν χρημάτων αὐτοῦ δημόσιον οἰκοδομηθῆναι κρεωπώλιον ἀπ' ἐκείνου κτησάμενον τὴν προσηγορίαν.

LV. „Διὰ τί ταῖς Ἰανουαρίαις εἰδοῖς περιιέναι δέδοται τοῖς αὐληταῖς τὴν πόλιν ἐσθῆτας γυναικείας φοροῦντας;" ἢ διὰ τὴν λεγομένην αἰτίαν; μεγάλας γὰρ (ὥς ἔοικε) τιμὰς ἐκαρποῦντο, τοῦ βασιλέως Νουμᾶ δόντος αὐτοῖς, διὰ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὁσιό-

τητα. Ταύτας δὲ ὕστερον ἀφαιρεθέντες ὑπὸ τῆς ἀνθυπατικῆς δεκαδαρχίας, ἀπεχώρησαν ἐκ τῆς πόλεως. ἦν οὖν ἐπιζήτησις αὐτῶν, καί τις ἥπτετο δεισιδαιμονία τῶν ἱερέων ἄναυλα θυόντων. ἐπεὶ δ' οὐκ ἐπείθοντο μεταπεμπομένοις, ἀλλ' ἐν τῇ Τιβουρίδι διέτριβον, ἀνὴρ ἀπελεύθερος κρύφα τοῖς ἄρχουσιν ἐπηγγείλατο κατάξειν αὐτούς. καὶ παρασκευάσας θοίνην ἄφθονον, ὡς τεθυκὼς θεοῖς, ἐκάλεσε τοὺς αὐλητάς· καὶ γύναια παρῆν ἅμα τῷ πότῳ, καὶ παννυχὶς συνεκροτεῖτο παιζόντων καὶ χορευόντων. εἶτα ἐξαίφνης ὁ ἄνθρωπος ἐμβαλὼν λόγον ὡς τοῦ πάτρωνος ἐπιόντος αὐτῷ, καὶ ταραττόμενος, συνέπεισε τοὺς αὐλητὰς ἀναβάντας ἐφ' ἁμάξας δέῤῥεσι κύκλῳ περικαλυπτομένας, εἰς τὸ Τίβουρι κομίζεσθαι. τοῦτο δ' ἦν ἀπάτη· πε ιαγαγὼν γὰρ τὰς ἁμάξας οὐ συνορῶντας αὐτοὺς διὰ τὸν οἶνον καὶ τὸ σκότος, ἔλαθεν εἰς Ῥώμην καταγαγὼν ἅπαντας ἕωθεν. ἐτύγχανον δὲ οἱ πολλοὶ διὰ τὴν παννυχίδα καὶ τὸν πότον ἐν ἐσθῆσιν ἀνθιναῖς καὶ γυναικείαις ὄντες. ὡς οὖν ἐπείσθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ διηλλάγησαν, ἐνομίσθη, τὴν ἡμέραν ἐκείνην οὕτως ἀμπεχομένους, σοβεῖν διὰ τῆς πόλεως.

LVI. „Διὰ τί τὸ τῆς Καρμέντης ἱερὸν ἐξ ἀρχῆς δοκοῦσιν αἱ μητέρες ἱδρύσασθαι, καὶ νῦν μάλιστα σέβονται;" λέγεται γάρ τις λόγος, ὡς ἐκωλύθησαν ὑπὸ τῆς βουλῆς αἱ γυναῖκες ὀχήμασι χρῆσθαι ζευκτοῖς, συνέθεντο ἀλλήλαις, μὴ κυΐσκεσθαι, μηδὲ τίκτειν, ἀμυνόμεναι τοὺς ἄνδρας, ἄχρις οὗ μετέγνωσαν καὶ συνεχώρησαν αὐταῖς· γενομένων δὲ παίδων,

εὐτεκνοῦσαι καὶ πολυτεκνοῦσαι τὸ τῆς Καρμέντης ἱερὸν ἱδρύσαντο. τὴν δὲ Καρμένταν οἱ μὲν Εὐάνδρου μητέρα λέγουσιν οὖσαν ἐλθεῖν εἰς Ἰταλίαν, ὀνομαζομένην Θέμιν· ὡς δ' ἔνιοι, Νικοστράτην. ἐμμέτρους δὲ χρησμοὺς ᾄδουσαν, ὑπὸ τῶν Λατίνων Καρμένταν ὀνομάζεσθαι. τὰ γὰρ ἔπη, κάρμινα καλοῦσιν. οἱ δὲ μοῖραν ἡγοῦνται τὴν Καρμένταν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο θύειν αὐτῇ τὰς μητέρας. ἔστι δὲ τοῦ ὀνόματος τὸ ἔτυμον, ἐστερημένη νοῦ διὰ τὰς θεοφορήσεις. ὅθεν οὐ τὰ κάρμινα τῇ Καρμέντῃ τοὔνομα παρέσχεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπ' ἐκείνης ἐκλήθη, διὰ τὸ τοὺς χρησμοὺς ἐν ἔπεσι καὶ μέτροις ἐνθουσιῶσαν ᾄδειν.

LVII. „Διὰ τί τῇ Ῥουμίνᾳ θύουσαι, γάλα κατασπένδουσι τῶν ἱερῶν, οἶνον δ' οὐ προσφέρουσιν;" ἢ ῥοῦμαν Λατῖνοι τὴν θηλὴν καλοῦσι, καὶ Ῥουμανάλιν ὀνομασθῆναι λέγουσιν, παρόσον ἡ λύκαινα τῷ Ῥωμύλῳ τὴν θηλὴν παρέσχεν; ὥσπερ οὖν ἡμεῖς τὰς τρεφούσας τὰ παιδία γάλακτι, θηλονὰς ἀπὸ τῆς θηλῆς καλοῦμεν, οὕτως ἡ Ῥουμίνα θηλώ τις οὖσα καὶ τιθήνη καὶ κουροτρόφος, οὐ προσίεται τὸν ἄκρατον, ὡς βλαβερὸν ὄντα τοῖς νηπίοις;

LVIII. „Διὰ τί τῶν συγκλητικῶν τοὺς μὲν, πατέρας συγγεγραμμένους, τοὺς δὲ, ἁπλῶς πατέρας προσηγόρευον;" ἢ τοὺς μὲν ἐξ ἀρχῆς κατανεμηθέντας ὑπὸ τοῦ Ῥωμύλου, πατέρας ἐκάλουν καὶ πατρικίους, οἷον εὐπατρίδας ὄντας, πατέρας αὐτῶν ἔχοντας ἀποδεῖξαι· τοὺς δὲ ὕστερον ἐπιγραφέντας

ὸν, συγγεγραμμένους πατέρας ὠνό-

ιὰ τί κοινὸς ἦν βωμὸς Ἡρακλέους καὶ ἢ ὅτι γράμματα τοὺς περὶ Εὔανδρον ακλῆς, ὡς Ἰόβας ἱστόρηκε· καὶ τὸ πρᾶ-ἐνομίζετο, φίλους καὶ συγγενεῖς διδα-ὀψὲ δ' ἤρξαντο μισθοῦ διδάσκειν· καὶ έῳξε γραμματοδιδασκαλεῖον Σπόριος Καρ-ελεύθερος Καρβιλίου τοῦ πρώτου γαμετὴν ος.

. „Διὰ τί, δυεῖν βωμῶν Ἡρακλέους ὄντων, λαμβάνουσι γυναῖκες οὐδὲ γεύονται τῶν ἐπὶ ίζονος θυομένων;“ πότερον ὅτι τῶν ἱερῶν ρὶ τὴν Καρμένταν ὑστέρησαν, ὑστέρησε δὲ καὶ Ιειναρίων γένος; ὅθεν εἰργόμενοι τῆς θοίνης, ωμένων τῶν ἄλλων, Πεινάριοι προσηγορεύθη-. ἢ διὰ τὰ μυθολογούμενα περὶ τοῦ χιτῶνος καὶ ς Δηϊανείρας;

LXI. „Διὰ τί τὸν θεὸν ἐκεῖνον, ᾧ μάλιστα τὴν Ῥώμην σώζειν προσήκει καὶ φυλάττειν, εἴτ' ἐστὶν ἄρρην, εἴτε θήλεια, καὶ λέγειν ἀπείρηται καὶ ζητεῖ καὶ ὀνομάζειν; ταύτην δὲ τὴν ἀπόῤῥησιν ἐξάπτουσ δεισιδαιμονίας, ἱστοροῦντες, Οὐαλέριον Σωραν ἀπολέσθαι κακῶς διὰ τὸ ἐξειπεῖν.“ πότερον, ὥς τι Ῥωμαϊκῶν τινὲς ἱστορήκασιν, ἐκκλήσεις εἰσὶ καὶ γ τεῖαι θεῶν; αἷς νομίζοντες καὶ αὐτοὶ θεούς τι ἐκκεκλῆσθαι παρὰ τῶν πολεμίων, καὶ μετῳκη πρὸς αὐτοὺς, ἐφοβοῦντο τὸ αὐτὸ παθεῖν ὑφ ρων; ὥσπερ οὖν Τύριοι δεσμοὺς ἀγάλμασι λέ

περιβαλεῖν, ἕτεροι δ' αἰτεῖν ἐγγυητὰς ἐπὶ λουτρὸν ἤ καθαρμόν τινα προπέμποντες, οὕτως ᾤοντο Ῥωμαῖοι τὸ ἄῤῥητον καὶ τὸ ἄγνωστον ἀσφαλεστάτην εἶναι θεοῦ καὶ βεβαιοτάτην φρουράν. ἤ, καθάπερ Ὁμήρῳ πεποίηται, τὸ Γαῖα δ' ἐστὶ ξυνὴ πάντων; ὅπως οἱ ἄνθρωποι τοὺς θεοὺς πάντας σέβωνται, καὶ τιμῶσι τὴν γῆν κοινῶς ἔχοντας, οὕτως ἀπεκρύψαντο τὸν κύριον τῆς σωτηρίας οἱ παλαιοὶ Ῥωμαῖοι, βουλόμενοι μὴ μόνον τοῦτον, ἀλλὰ πάντας ὑπὸ τῶν πολιτῶν τοὺς θεοὺς τιμᾶσθαι.

LXII. „Διὰ τί τῶν λεγομένων φιτιαλίων (Ἑλληνιστὶ δὲ οἷον εἰρηνοποιῶν) σπονδοφόρων, ὁ καλούμενος πάτερ πατρᾶτος ἐνομίζετο μέγιστος; ἔστι δὲ οὗτος, ᾧ πατὴρ ζῇ καὶ παῖδές εἰσιν· ἔχει δὲ καὶ νῦν προνομίαν τινὰ καὶ πίστιν. οἱ γὰρ στρατηγοὶ τὰ δι' εὐμορφίαν καὶ ὥραν ἐπιμελοῦς δεόμενα καὶ σώφρονος φυλακῆς σώματα, τούτοις παρακατατίθενται;" πότερον ὅτι τὸ αἰδεῖσθαι τοὺς παῖδας αὐτοῖς καὶ τὸ φοβεῖσθαι τοὺς πατέρας πρόσεστιν; ἢ τοὔνομα τὴν αἰτίαν ὑπαγορεύει; βούλεται γὰρ εἶναι τὸ πατρᾶτον, οἱονεὶ συμπεπερασμένον καὶ πεπερατωμένον, ὡς τελειοτέρου τῶν ἄλλων ὄντος, ᾧ συμβέβηκε πατέρα κεκτημένῳ πατρὶ γενέσθαι. ἢ δεῖ τὸν ὅρκων καὶ εἰρήνης προϊστάμενον, ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω καθ' Ὅμηρον ὁρᾶν; εἴη δ' ἂν μάλιστα τοιοῦτος, ᾧ παῖς ἐστιν, ὑπὲρ οὗ βουλεύεται, καὶ πατήρ, μεθ' οὗ βουλεύεται.

LXIII. „Διά τί τῷ καλουμένῳ ῥῆγι σακρώρουμ (οὗτος δέ ἐστι βασιλεὺς ἱερῶν) ἀπείρηται καὶ ἄρχειν

καὶ δημογορεῖν;" ἢ τοπαλαιὸν οἱ βασιλεῖς τα πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν ἱερῶν ἔδρων, καὶ τὰς θυσίας ἔθυον αὐτοὶ μετὰ τῶν ἱερέων; ἐπεὶ δ' οὐκ ἐμετρίαζον, ἀλλ' ἦσαν ὑπερήφανοι καὶ βαρεῖς, τῶν μὲν Ἑλλήνων οἱ πλεῖστοι τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν περιελόμενοι, μόνον τὸ θύειν τοῖς θεοῖς ἀπέλιπον. Ῥωμαῖοι δὲ παντάπασι τοὺς βασιλεῖς ἐκβαλόντες, ἄλλον ἐπὶ τὰς θυσίας ἔταξαν, οὔτ' ἄρχειν ἐάσαντες, οὔτε δημαγωγεῖν, ὅπως μόνον ἐν τοῖς ἱεροῖς βασιλεύεσθαι δοκῶσι, καὶ βασιλείαν διὰ τοὺς θεοὺς ὑπομένειν. ἔστι γοῦν τις ἐν ἀγορᾷ θυσία πρὸς τῷ λεγομένῳ Κομητίῳ πάτριος, ἣν θύσας ὁ βασιλεὺς, κατὰ τάχος ἄπεισι φεύγων ἐξ ἀγορᾶς.

LXIV. „Διὰ τί τὴν τράπεζαν οὐκ εἴων ἀναιρεῖσθαι κενὴν, ἀλλὰ πάντως τινὸς ἐπόντος;" πότερον αἰνιττόμενοι τὸ δεῖν ἀει τι τοῦ παρόντος εἰς τὸ μέλλον ὑπολιπεῖν, καὶ τῆς αὔριον ἐν τῇ σήμερον μνημονεύειν; ἢ νομίζοντες ἀστεῖον εἶναι τὸ συστέλλειν καὶ ἀνέχειν τὴν ὄρεξιν, ἔτι παρούσης τῆς ἀπολαύσεως; ἧττον γὰρ ἐπιθυμοῦσι τῶν ἀπόντων, ἐθισθέντες ἀπέχεσθαι τῶν παρόντων. ἢ καὶ πρὸς οἰκέτας φιλάνθρωπον τὸ ἔθος; οὐ γὰρ οὕτω λαμβάνοντες ὡς μεταλαμβάνοντες ἀγαπῶσι, κοινωνεῖν τρόπον τινὰ τραπέζης ἡγούμενοι τοῖς δεσπόταις. ἢ τῶν ἱερῶν οὐδέποτε δεῖ κενὸν οὐθὲν περιορᾶν; ἱερὸν δὲ ἡ τράπεζα.

LXV. „Διὰ τί τῇ νύμφῃ τοπρῶτον οὐκ ἐντυγχάνει μετὰ φωτὸς ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ διὰ σκότους;" πότερον ὅτι αἰδεῖται, πριν ἢ συνελθεῖν ἀλλοτρίαν νο-

μίζων; ἢ καὶ πρὸς ἰδίαν προσιέναι μετὰ αἰδοῦς ἐθιζόμενος; ἢ, καθάπερ ὁ Σόλων ἔγραψε, μήλου κυδωνίου τὴν νύμφην ἐντραγοῦσαν εἰς τὸν θάλαμον βαδίζειν, ὅπως τὸ πρῶτον ἄσπασμα μὴ δυσχερὲς γένηται, μηδ' ἀχάριστον· οὕτω Ῥωμαῖος νομοθέτης, εἰ δή τι προσῆν ἄτοπον τῷ σώματι καὶ δυσχερές, ἔκρυψεν; ἢ διαβολή τις ἐστὶν ἀφροδισίων παρανόμων τὸ γινόμενον, ὡς καὶ τοῖς νομίμοις αἰσχύνης τινὸς προσούσης;

LXVI. „Διὰ τί τῶν ἱπποδρόμων εἷς Φλαμίνιος καλεῖται;" ἢ ὅτι Φλαμινίου τινὸς τῶν παλαιῶν τῇ πόλει χώραν ἐπιδόντος, ἐχρῶντο ταῖς προσόδοις εἰς τοὺς ἱππικοὺς ἀγῶνας; ἔτι δὲ περιόντων χρημάτων, κατεσκεύασαν ὁδὸν, ἣν καὶ αὐτὴν Φλαμινίαν προσηγόρευσαν;

LXVII. „Διὰ τί λικτώρεις τοὺς ῥαβδούχους ὀνομάζουσι;" πότερον ὅτι καὶ συνέδεον τοὺς ἀκολασταίνοντας οὗτοι, καὶ τῷ Ῥωμύλῳ παρηκολούθουν ἱμάντας ἐν τοῖς κόλποις κομίζοντες; τὸ δὲ δεσμεύειν ἀλλιγᾶρε λέγουσιν οἱ πολλοὶ Ῥωμαίων· οἱ δὲ καθαρεύοντες ἐν τῷ διαλέγεσθαι, λιγᾶρε. ἢ νῦν μὲν παρέγκειται τὸ κ, πρότερον δὲ λιτώρεις ἐκαλοῦντο, λειτουργοί τινες ὄντες περὶ τὸ δημόσιον; ὅτι γὰρ λῇτον ἄχρι νῦν τὸ δημόσιον ἐν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων νόμων γέγραπται, οὐδένα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, λέληθε.

LXVIII. „Διὰ τί κύνα θύουσιν οἱ Λύπερκοι; (Λούπερκοι δέ εἰσιν οἱ τοῖς Λουπερκαλίοις γυμνοὶ διαθέοντες ἐν περιζώμασι, καὶ καθικνούμενοι σκύτει τῶν ἀπαντώντων.)" πότερον ὅτι καθαρμός ἐστι

τῆς πόλεως, τὰ δρώμενα, καὶ τὸν μῆνα Φεβρουάριον καλοῦσι, καὶ νὴ Δία τὴν ἡμέραν ἐκείνην φεβράτην, καὶ φεβράριν τὸ τῶν σκυτῶν ἦθει καθικνεῖσθαι, τοῦ ῥήματος τὸ καθαίρειν σημαίνοντος; τῷ δὲ κυνὶ πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, Ἕλληνες ἐχρῶντο καὶ χρῶνταί γε μέχρι νῦν ἔνιοι σφαγίῳ πρὸς τοὺς καθαρμούς· καὶ τῇ Ἑκάτῃ σκυλάκια μετὰ τῶν ἄλλων καθαρσίων ἐκφέρουσι, καὶ περιμάττουσι σκυλακίοις τοὺς ἁγνισμοῦ δεομένους, περισκυλακισμὸν τὸ τοιοῦτον γένος τοῦ καθαρμοῦ καλοῦντες. ἢ λύκος μὲν ὁ λοῦπός ἐστι, καὶ Λύκαια τὰ Λουπερκάλια· λύκῳ δὲ κύων πολέμιος, καὶ διὰ τοῦτο θύεται τοῖς Λυκαίοις; ἢ ὅτι τοὺς Λουπέρκους ὑλακτοῦσι καὶ παραλυποῦσιν οἱ κύνες ἐν τῇ πόλει διαθέοντας; ἢ Πανὶ μὲν ἡ θυσία γίνεται, Πανὶ δὲ κύων προσφιλὲς διὰ τὰ αἰπόλια;

LXIX. „Διὰ τί τῷ καλουμένῳ Σεπτομουντίῳ παρεφύλαττον ὀχήμασι ζευκτοῖς μὴ χρῆσθαι, καὶ μέχρι νῦν οἱ τῶν παλαιῶν μὴ καταφρονοῦντες παραφυλάττουσι· τὸ δὲ σεπτομούντιον ἄγουσιν ἐπὶ τῷ τὸν ἕβδομον λόφον τῇ πόλει προσκατανεμηθῆναι, καὶ τὴν Ῥώμην ἑπτάλοφον γενέσθαι;“ πότερον (ὡς ἔνιοι τῶν Ῥωμαϊκῶν ἐπινοοῦσι) διὰ τὸ μήπω συνεζεῦχθαι τοῖς μέρεσι παντελῶς τὴν πόλιν; ἢ τοῦτο μὲν ἄλλως οὐ πρὸς Διόνυσόν ἐστιν· ἔργου δὲ μεγάλου τοῦ πρὸς τὸν συνοικισμὸν ἐκτελεσθέντος, οἰόμενοι τὴν πόλιν ἤδη πεπαῦσθαι προϊοῦσαν εἰς τὸ πρόσθεν, ἔπαυσαν μὲν αὑτούς, ἀνέπαυσαν δὲ τῶν ὑποζυγίων τὰ συμπονήσαντα. καὶ παρέσχον ἀπολαῦσαι τῇ σχολῇ τῆς κοινῆς ἑορτῆς; ἢ πᾶσαν μὲν ἐβούλοντο κοσμεῖν

ἀεὶ καὶ τιμᾷν ἑορτὴν τοὺς πολίτας παρόντας, μάλιστα δὲ τὴν ἐπὶ τῷ συνοικισμῷ τῆς πόλεως ἀγομένην, ἵνα τὴν πόλιν, ἧς ἐστιν ἡ ἑορτὴ, μὴ ἀπολείπωσιν, οὐκ ἐφεῖτο χρῆσθαι ζεύγεσιν ἐκείνην τὴν ἡμέραν;

LXX. „Διὰ τί τοὺς ἀπεγνωσμένους ἐπὶ κλοπαῖς, ἢ δουλικοῖς τισιν ἄλλοις ἁμαρτήμασι, φουρκίφερας καλοῦσιν;" ἢ καὶ τοῦτο τῆς τῶν παλαιῶν ἐπιμελείας τεκμήριόν ἐστιν; ὁ γὰρ οἰκότριβος ἰδίου καταγνοὺς τινα μοχθηρίαν, ἐκέλευε διπλοῦν ξύλον, ὃ ταῖς ἁμάξαις ὑφιστᾶσιν, ἀράμενον, διὰ τῆς συνοικίας, ἢ τῆς γειτνιάσεως, διεξελθεῖν ὑπὸ πάντων ὁρώμενον, ὅπως ἀπιστοῖεν αὐτῷ καὶ φυλάττοιντο πρὸς τὸ λοιπόν· τὸ δὲ ξύλον ἡμεῖς μὲν στήριγγα, Ῥωμαῖοι δὲ φοῦρκαν ὀνομάζουσι· διὸ καὶ φουρκίφερ ὁ τοῦτο περιενεγκὼν καλεῖται.

LXXI. „Διὰ τί τῶν κυριττόντων βοῶν, ὑπὲρ τοῦ φυλάττεσθαι τὸν ἐντυγχάνοντα, χόρτον τῷ κέρατι προσδέουσιν;" ἢ διὰ κόρον καὶ πλησμονὴν ἐξυβρίζουσι καὶ βόες καὶ ἵπποι καὶ ὄνοι καὶ ἄνθρωποι; ὥς που καὶ Σοφοκλῆς πεποίηκε·

Σὺ δὲ σφαδάζεις πῶλος ὣς εὐφορβίᾳ,
Γαστήρ τε γάρ σοῦ καὶ γνάθος πλήρης.

διὸ καὶ Μάρκον Κράσσον οἱ Ῥωμαῖοι χόρτον ἔχειν ἔφασαν. ἐφυλάττοντο γὰρ αὐτὸν οἱ τοὺς ἄλλους ἐν τῇ πολιτείᾳ σπαράττοντες, ὡς ἀμυντικὸν καὶ δυσεπιχείρητον. οὐ μὴν ἀλλ' ὕστερον ἐλέχθη πάλιν, ὅτι Κράσσου Καῖσαρ ἀφῃρήκει τὸν χόρτον. ἀντέστη γὰρ αὐτῷ πρῶτος ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ κατεφρόνησε.

LXXII. „Διὰ τί τῶν ἐπ' οἰωνοῖς ἱερέων (οὓς Αὐσπικας πρότερον, Αὔγουρας δὲ νῦν καλοῦσιν) ᾤοντο δεῖν ἀεὶ τοὺς λαμπτῆρας ἀνεῳγμένους εἶναι, καὶ τὸ πῶμα μὴ ἐπικεῖσθαι;" ἢ καθάπερ οἱ Πυθαγορικοὶ μικρὰ μεγάλων ἐποιοῦντο σύμβολα, κωλύοντες ἐπὶ χοίνικος καθῆσθαι, καὶ πῦρ μαχαίρᾳ σκαλεύειν, οὕτως οἱ παλαιοὶ πολλοῖς αἰνίγμασιν ἐχρῶντο; καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἱερεῖς· οἷόν ἐστι καὶ τὸ τοῦ λαμπτῆρος; ἔοικε γὰρ ὁ λαμπτὴρ τῷ περιέχοντι τὴν ψυχὴν σώματι. φῶς γάρ ἐστιν ἡ ἐντὸς ψυχή, καὶ δεῖ τὸ συνετὸν καὶ φρόνιμον, ἀεὶ ἀναπεπταμένον αὐτῆς εἶναι καὶ δεδορκός, καὶ μηδέποτε συγκεκλεῖσθαι, μηδ' ἀποπνεόμενον. πνευμάτων δ' ὄντων, οὐκ εὐσταθοῦσιν οἱ ὄρνιθες, οὐδὲ βέβαια σημεῖα παρέχουσι, διὰ τὴν πλάνην καὶ τὴν ἀνωμαλίαν. διδάσκουσιν οὖν τῷ ἔθει, μὴ πνευμάτων ὄντων, ἀλλὰ νηνεμίας καὶ καταστάσεως, ἐπὶ ταῦτα προϊέναι τοὺς οἰωνοπόλους, ὅτε δύνανται τοῖς λαμπτῆρσιν ἀνεῳγμένοις χρῆσθαι.

LXXIII. „Διὰ τί δ' ἀπείρητο τοῖς ἕλκος ἔχουσιν ἱερεῦσιν ἐπ' οἰωνῶν καθίζεσθαι;" πότερον καὶ τοῦτο σύμβολόν ἐστι τοῦ μηδὲν δακνομένους, μηδὲ οἷον ἕλκος ἴδιον καὶ πάθος ἔχοντας ἐν τῇ ψυχῇ, τὰ θεῖα χρηματίζειν, ἀλλ' ἀλύπους καὶ ἀκεραίους καὶ ἀπερισπάστους ὄντας; ἢ κατὰ λόγον ἐστίν, εἰ μήτε ἱερείῳ χρήσαιτο ἄν τις ἕλκος ἔχοντι πρὸς θυσίαν, μήτ' ὄρνισι πρὸς οἰωνισμόν, ἔτι μᾶλλον ἐφ' ἑαυτῶν φυλάττεσθαι τὰ τοιαῦτα, καὶ καθαροὺς γενομένους καὶ ἀσινεῖς καὶ ὁλοκλήρους, ἐπὶ τὰ παρὰ τῶν θεῶν

σημαινόμενα βαδίζειν; τὸ γὰρ ἕλκος ἔοικε πήρωσίς τις εἶναι καὶ μιασμὸς τοῦ σώματος.

LXXIV. „Διὰ τί μικρᾶς Τύχης ἱερὸν ἱδρύσατο Σερούϊος Τούλλιος ὁ βασιλεὺς, ἣν βρέβεμ καλοῦσι;" πότερον ὅτι μικρὸς ὢν ἐν ἀρχῇ καὶ ταπεινὰ πράττων, καὶ γεγονὼς ἐκ μητρὸς αἰχμαλώτου, διὰ τὴν τύχην ἐβασίλευσε τῆς Ῥώμης; ἢ αὐτὴ μὲν ἡ μεταβολὴ μέγεθος ἐμφαίνει τύχης μᾶλλον, ἢ μικρότητα; πάντων δὲ μάλιστα Σερούϊος ἔοικε τῆς τύχης ἐκθειάσας δύναμιν ἐπιφημίσαι πράξεσιν ἁπάσαις. οὐ γὰρ μόνον τύχης εὐέλπιδος καὶ ἀποτροπαίου καὶ μειλιχίας καὶ πρωτογενείας καὶ ἄῤῥενος ἱερὰ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ἐστὶν ἰδίας τύχης ἱερὸν, ἕτερον δ' ἐπιστρεφομένης, (ἄλλο δ' εὐέλπιδος,) ἄλλο παρθένου. καὶ τί ἄν τις ἐπεξίοι τὰς ἄλλας ἐπωνυμίας, ὅπου τύχης ἰξευτηρίας ἱερόν ἐστιν, ἣν βισκάταν ὀνομάζουσιν, ὡς πόῤῥωθεν, ἡμῶν ἁλισκομένων ὑπ' αὐτῆς καὶ προσισχομένων τοῖς πράγμασιν; ὅρα δὴ, μὴ καταμαθὼν τὸ παρὰ μικρὸν ἀεὶ τῆς τύχης μέγα δυνάμενον, καὶ ὅτι τὸ γενέσθαι τι μικρὸν, ἢ μὴ γενέσθαι τι πολλάκις ὑπῆρξεν ἐνίοις τυχεῖν, ἢ διαμαρτεῖν τῶν μεγίστων, μικρᾶς τύχης ἱερὸν ἱδρύσατο, προσέχειν διδάσκων τοῖς πράγμασι, καὶ μὴ καταφρονεῖν διὰ μικρότητα, τῶν ἐντυγχανόντων.

LXXV. „Διὰ τί λύχνον οὐκ ἐσβέννυσαν, ἀλλὰ αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ περιεώρων μαραινόμενον;" πότερον ὡς συγγενὲς καὶ ἀδελφικὸν σεβόμενοι τοῦ ἀσβέστου καὶ ἀθανάτου πυρός; ἢ καὶ τοῦτο συμβόλαιόν ἐστι τοῦ μὴ δεῖν τὸ ἔμψυχον, ἂν μὴ βλάπτῃ, δια-

φθείρειν, μηδ' ἀναιρεῖν, ὡς ζώῳ τοῦ πυρὸς ἐοικότος; καὶ γὰρ τροφῆς δεῖται, καὶ αὐτοκίνητόν ἐστιν, καὶ σβεννύμενον φωνὴν ἀφίησιν, ὥσπερ φονευόμενον. ἢ διδάσκει τὸ ἔθος ἡμᾶς, ὅτι δεῖ μήτε πῦρ, μήτε ὕδωρ, μήτ' ἄλλο τι τῶν ἀναγκαίων αὐτοὺς ἄδην ἔχοντας διαφθείρειν, ἀλλ' ἐᾷν χρῆσθαι τοὺς δεομένους, καὶ ἀπολείπειν ἑτέροις, ὅταν αὐτοὶ μηκέτι χρείαν ἔχωμεν.

LXXVI. „Διὰ τί τὰς ἐν τοῖς ὑποδήμασι σεληνίδας οἱ διαφέρειν δοκοῦντες εὐγενείᾳ φοροῦσιν;“ πότερον (ὡς Κάστωρ φησὶ) σύμβολόν ἐστι τοῦτο τῆς λεγομένης οἰκήσεως ἐπὶ τῆς σελήνης, καὶ ὅτι μετὰ τὴν τελευτὴν αὖθις αἱ ψυχαὶ τὴν σελήνην ὑπὸ πόδας ἕξουσιν; ἢ τοῖς παλαιοτάτοις τοῦτο ὑπῆρχεν ἐξαίρετον; οὗτοι δ' ἦσαν Ἀρκάδες τῶν ἀπὸ Εὐάνδρου Προσελήνων λεγομένων. ἢ, καθάπερ ἄλλα πολλὰ, καὶ τοῦτο τοὺς ἐπαιρομένους καὶ μέγα φρονοῦντας ὑπομιμνήσκει τῆς ἐπ' ἀμφότερον τῶν ἀνθρωπίνων μεταβολῆς; παράδειγμα ποιουμένους τὴν σελήνην,

Ὡς ἐξ ἀδήλου πρῶτον ἔρχεται νέα,
Πρόσωπα καλλύνουσα καὶ πληρουμένη,
Χ' ὥταν περ αὖθις εὐγενεστάτη φανῇ,
Πάλιν διαῤῥεῖ κἀπὶ μηδὲν ἔρχεται.

ἢ πειθαρχίας ἦν μάθημα βασιλευομένων, καὶ τοῦ μὴ δυσχεραίνειν, ἀλλ' ὥσπερ ἡ σελήνη προσέχειν ἐθέλει τῷ κρείττονι, καὶ δευτερεύειν, ἀεὶ παπταίνουσα πρὸς αὐγὰς ἠελίοιο, κατὰ τὸν Παρμενίδην· οὕτω τὴν δευτέραν τάξιν ἀγαπᾷν χρωμένους τῷ ἡγε-

κάνι, καὶ τῆς ἀπ' ἐκείνου δυνάμεως καὶ τιμῆς ἀπολαύοντας;

LXXVII. „Διὰ τί τὸν μὲν ἐνιαυτὸν τοῦ Διὸς νομίζουσι, τοὺς δὲ μῆνας τῆς Ἥρας;" ἢ ὅτι τῶν μὲν ἀοράτων θεῶν καὶ νοητῶν βασιλεύουσι Ζεὺς καὶ Ἥρα, τῶν δὲ ὁρατῶν, ἥλιος καὶ σελήνη; ποιεῖ δὲ ὁ μὲν ἥλιος τὸν ἐνιαυτὸν, ἡ δὲ σελήνη τοὺς μῆνας. δεῖ δὲ μὴ νομίζειν ἁπλῶς εἰκόνας ἐκείνων τούτους, ἀλλ' αὐτὸν ἐν ὕλῃ Δία, τὸν ἥλιον, καὶ αὐτὴν τὴν Ἥραν ἐν ὕλῃ, τὴν σελήνην. διὸ καὶ Ἴουνον ἐπονομάζουσι τὴν Ἥραν, τὸ νέον ἢ τὸ νεώτερον ἐμφαίνοντος τοῦ ὀνόματος ἀπὸ τῆς σελήνης. καὶ Λουκίναν, Ἥραν καλοῦσιν οἷον φαεινὴν, ἢ φωτίζουσαν. καὶ νομίζουσιν ἐν ταῖς λοχείαις καὶ ὠδῖσι βοηθεῖν, ὥσπερ καὶ τὴν σελήνην, διὰ κυάνεον πόλον ἄστρων, διά τε ὠκυτόκοιο σελάνας· εὐτοκεῖν γὰρ ἐν ταῖς πανσελήνοις μάλιστα δοκοῦσι.

LXXVIII. „Διὰ τί τῶν οἰωνῶν ὁ καλούμενος ἀριστερὸς, αἴσιος;" πότερον οὐκ ἔστι τοῦτο ἀληθὲς, ἀλλὰ παρακρούεται πολλοὺς ἡ διάλεκτος; τὸ γὰρ ἀριστερὸν σίνιστρον ὀνομάζουσι, τὸ δ' ἀφεῖναι, σίνερε, καὶ σίνε λέγουσιν, ὅταν ἀφεῖναι παρακαλῶσι. τὸν οὖν ἐφιέντα τὴν πρᾶξιν οἰωνὸν, σινιστέριον ὄντα, σίνιστρον οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνουσιν οἱ πολλοὶ καὶ ὀνομάζουσιν. ἢ, καθάπερ Διονύσιός φησιν, Ἀσκανίῳ τῷ Αἰνείου παραταττομένῳ πρὸς Μεζέντιον, ἀστραπῆς ἐν ἀριστερᾷ νικηφόρου γενομένης, οἰωνισάμενοι, καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν οὕτω παραφυλάττουσιν; ἢ (ὥς ἄλλοι τινὲς) Αἰνείᾳ τούτου συμπεσόν-

τος; καὶ γαρ Θηβαῖοι τῷ ἀριστερῷ κέρατι τρεψάμενοι τοὺς πολεμίους καὶ κρατήσαντες ἐν Λεύκτροις, διετέλεσαν ἐν πάσαις ταῖς μάχαις τῷ ἀριστερῷ τὴν ἡγεμονίαν ἀποδιδόντες. ἢ μᾶλλον, (ὥς Ἰόβας φησὶ) τοῖς πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἀποβλέπουσιν ἐν ἀριστερᾷ γίνεται τὸ βόρειον; ὃ δὴ τοῦ κόσμου δεξιὸν ἔνιοι τίθενται καὶ καθυπέρτερον. ὅρα δὲ μὴ φύσει τοῖς εὐωνύμοις ἀσθενεστέροις οὖσιν οἱ παριστάμενοι τῶν οἰωνῶν οἷον ἀναῤῥωννύουσι καὶ ὑπερείδουσι τὸ ἐλλειπὲς τῆς δυνάμεως ἐπανισοῦντες. ἢ τὰ ἐπίγεια καὶ θνητὰ τοῖς οὐρανίοις καὶ θείοις ἀντικεῖσθαι νομίζοντες, ᾤοντο τὰ πρὸς ἡμᾶς ἀριστερὰ, τοὺς θεοὺς ἀπὸ τῶν δεξιῶν προπέμπειν.

LXXIX. „Διὰ τί τοῦ θριαμβεύσαντος, εἶτα ἀποθανόντος καὶ καέντος, ἐξῆν ὀστέον λαβόντας εἰς τὴν πόλιν εἰσφέρειν καὶ κατατίθεσθαι, ὡς Πύῤῥων ὁ Λιπαραῖος ἱστόρηκεν;" ἢ τιμῆς ἕνεκα τοῦ τεθνηκότος; καὶ γὰρ ἄλλοις ἀριστεῦσι καὶ στρατηγοῖς ἔδωκαν οὐκ αὐτοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἐνθάπτεσθαι τῇ ἀγορᾷ, καθάπερ Οὐαλερίῳ καὶ Φαβρικίῳ. καί φασι τούτων ἀπογόνοις ἀποθανοῦσι καὶ κομισθεῖσιν εἰς ἀγορὰν ὑφίεσθαι δᾶδα καιομένην, εἶτα εὐθὺς αἴρεσθαι, χρωμένων ἀνεπιφθόνως τῇ τιμῇ, καὶ τὸ ἐξεῖναι μόνον ἐκβεβαιουμένων.

LXXX. „Διὰ τί τοὺς θριαμβεύσαντας ἑστιῶντες ἐν δημοσίῳ, παρῃτοῦντο τοὺς ὑπάτους, καὶ πέμποντες παρεκάλουν μηδ' ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ δεῖπνον;" ἢ καὶ τόπον ἔδει τῷ θριαμβεύσαντι καὶ κλίσιον ἐντιμότατον ἀποδίδοσθαι, καὶ προπέμπειν μετὰ τὸ

δεῖπνον; ταῦτα δ' οὐκ ἔξεστιν ἑτέρῳ γίνεσθαι τῶν ὑπάτων παρόντων, ἀλλὰ ἐκείνοις.

LXXXI. „Διὰ τί περιπόρφυρον ὁ δήμαρχος οὐ φορεῖ, τῶν ἄλλων ἀρχόντων φορούντων;“ ἢ τοπαράπαν οὐδέ ἐστιν ἄρχων; οὐδὲ γὰρ ῥαβδούχους ἔχουσι, οὐδ' ἐπὶ δίφρου καθήμενοι χρηματίζουσιν, οὐδὲ ἔτους ἀρχῇ, καθάπερ οἱ λοιποὶ πάντες, ἄρχοντές εἰσιν, οὐδὲ παύονται δικτάτωρος αἱρεθέντος, ἀλλὰ πᾶσαν ἀρχὴν ἐκείνου μετατιθέντος εἰς ἑαυτὸν, αὐτοὶ μόνοι διαμένουσιν, ὥσπερ οὐκ ὄντες ἄρχοντες, ἀλλ' ἑτέραν τινὰ τάξιν ἔχοντες. ὡς δὲ τῶν ῥητόρων ἔνιοι τὴν παραγραφὴν οὐ βούλονται δίκην εἶναι, τοὐναντίον τῇ δίκῃ δρῶσαν· (ἡ μὲν γὰρ εἰσάγει καὶ ποιεῖ κρίσιν, ἡ δὲ ἀναιρεῖ καὶ λύει) τὸν αὐτὸν τρόπον οἴονται τὴν δημαρχίαν κώλυσιν ἀρχῆς μᾶλλον εἶναι, καὶ πρὸς ἀρχὴν ἀντίταξιν, ἢ ἀρχήν. τὸ γὰρ ἐνστῆναι πρὸς δύναμιν ἄρχοντος, καὶ τὴν ἄγαν ἐξουσίαν ἀφελεῖν, ἐξουσία καὶ δύναμίς ἐστιν αὐτῆς. ἢ ταῦτα μὲν ἄν τις εἴποι καὶ τὰ τοιαῦτα, χρώμενος εὑρεσιλογίᾳ· τῆς δὲ δημαρχίας τὴν γένεσιν ἐκ τοῦ δήμου λαμβανούσης, τὸ δημοτικὸν ἰσχυρόν ἐστι, καὶ μέγα τὸ μὴ μεῖζον φρονεῖν τῶν λοιπῶν, ἀλλ' ὁμοιοῦσθαι καὶ σχήματι καὶ στολῇ καὶ διαίτῃ τοῖς ἐπιτυγχάνουσι τῶν πολιτῶν. ὁ γὰρ ὄγκος ὑπάτῳ προσήκει καὶ στρατηγῷ· τὸν δὲ δήμαρχον (ὡς Γάϊος Κουρίων ἔλεγε) καταπατεῖσθαι δεῖ, καὶ μὴ σεμνὸν εἶναι τῇ ὄψει, μηδὲ δυσπρόσοδον, μηδὲ τοῖς πολλοῖς χαλεπὸν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων, τοῖς δὲ πολλοῖς εὐμεταχείριστον. ὅθεν οὐδ' οἰκίας αὐτοῦ κλεί-

σθαι νενόμισται θύραν, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἀνέῳγε καὶ μεθ' ἡμέραν, ὥσπερ λιμὴν καὶ καταφυγὴ τοῖς δεομένοις. ὅσῳ δὲ μᾶλλον ἐκταπεινοῦται τῷ σώματι, τοσούτῳ μᾶλλον αὔξεται τῇ δυνάμει. κοινὸν γὰρ αὐτὸν ἀξιοῦσι τῇ χρείᾳ, καὶ πᾶσιν ἐφικτὸν, ὥσπερ βωμὸν, εἶναι, τῇ δὲ τιμῇ ποιοῦσιν ἱερὸν καὶ ἅγιον καὶ ἄσυλον· ὅπου κἂν βαδίζων ἐν δημοσίῳ, πᾶσι νόμος ἐστὶ καθαίρεσθαι καὶ ἁγνίζεσθαι τὸ σῶμα καθάπερ μεμιασμένον.

LXXXII. „Διὰ τί τῶν στρατηγῶν αἱ ῥάβδοι συνδεδεμέναι προσηρτημένων τῶν πελέκεων φέρονται;" πότερον ὅτι σύμβολόν ἐστι τοῦ μὴ δεῖν πρόχειρον εἶναι καὶ λελυμένην τὴν ὀργὴν τοῦ ἄρχοντος; ἢ, διατριβὴν καὶ μέλλησιν ἐμποιοῦν τῇ ὀργῇ τὸ λύειν ἀτρέμα τὰς ῥάβδους, πολλάκις ἐποίησε μεταγνῶναι περὶ τῆς κολάσεως; ἐπεὶ δὲ τῆς κακίας τὸ μὲν ἰάσιμόν ἐστι, τὸ δ' ἀνήκεστον, αἱ μὲν ῥάβδοι νουθετοῦσι τὸ μεταθέσθαι δυνάμενον, αἱ δὲ πελέκεις ἀποκόπτουσι τὸ ἀνουθέτητον

LXXXIII. „Διὰ τί τοὺς καλουμένους Βλετονησίους βαρβάρους ὄντας, ἄνθρωπον τεθυκέναι θεοῖς πυθόμενοι, μετεπέμψαντο τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ὡς κολάσοντες· ἐπεὶ δὲ νόμῳ τινὶ τοῦτο ἐφαίνοντο πεποιηκότες, ἐκείνους μὲν ἀπέλυσαν, ἐκώλυσαν δὲ πρὸς τὸ λοιπόν· αὐτοὶ δ' οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν δύο μὲν ἄνδρας, δύο δὲ γυναῖκας ἐν τῇ βοῶν ἀγορᾷ λεγομένῃ, τοὺς μὲν, Ἕλληνας, τοὺς δὲ, Γαλάτας, ζῶντας κατώρυξαν; φαίνεται γὰρ ἄτοπον, ταῦτα μὲν ποιεῖν αὐτοὺς, ἐπιτιμᾶν δὲ βαρβάροις ὡς οὐχ ὅσια

ποιοῦσι;" πότερον τὸ μὲν θεοῖς θύειν ἀνθρώπους, ἀνόσιον ἡγοῦντο· τὸ δὲ, δαίμοσιν, ἀναγκαῖον; ἢ τοὺς μὲν ἔθει καὶ νόμῳ τοῦτο πράττοντας ἁμαρτάνειν ἐνόμιζον, αὐτοὶ δὲ προσταχθέντες ἐκ τῶν Σιβυλλείων ἔπραξαν; λέγεται γὰρ Ἐλβίαν τινὰ παρθένον ὀχουμένην ἐφ᾽ ἵππου βληθῆναι κεραυνῷ, καὶ γυμνὸν μὲν εὑρεθῆναι κείμενον τὸν ἵππον, γυμνὴν δ᾽ αὐτὴν ὡς ἐπίτηδες ἀνηγμένου τοῦ χιτῶνος ἀπὸ τῶν ἀποῤῥήτων, ὑποδημάτων δὲ καὶ δακτυλίων καὶ κεκρυφάλου διεῤῥιμμένων χωρὶς ἄλλων ἀλλαχόθι, τοῦ δὲ στόματος ἔξω, προβεβληκότος τὴν γλῶσσαν. ἀποφηναμένων δὲ τῶν μάντεων, δεινὴν μὲν αἰσχύνην ταῖς ἱεραῖς παρθένοις εἶναι, καὶ γενήσεσθαι περιβόητον, ἅψεσθαι δέ τινα καὶ ἱππέων ὕβριν, ἐμήνυσε βαρβάρου τινὸς ἱππικοῦ θεράπων τρεῖς παρθένους τῶν ἑστιάδων, Αἰμυλίαν καὶ Λικινίαν καὶ Μαρτίαν ὑπὸ τὸ αὐτὸ διεφθαρμένας, καὶ συνούσας πολὺν χρόνον ἀνδράσιν, ὧν εἷς ἦν Βουτέτιος βάρβαρος τοῦ μηνυτοῦ δεσπότης. ἐκεῖναι μὲν οὖν ἐκολάσθησαν ἐξελεγχθεῖσαι· τῆς δὲ πράξεως δεινῆς φανείσης, ἔδοξεν ἀνέρεσθαι τὰ Σιβύλλεια τοὺς ἱερεῖς. εὑρεθῆναι δέ φασι χρησμοὺς ταῦτά τε προδηλοῦντας ὡς ἐπὶ κακῷ γενησόμενα, καὶ προστάττοντας ἀλλοκότοις τισὶ δαίμοσι καὶ ξένοις, ἀποτροπῆς ἕνεκα τοῦ ἐπιόντος, προέσθαι δύο μὲν Ἕλληνας, δύο δὲ Γαλάτας ζῶντας αὐτόθι κατορυγέντας.

LXXXIV. „Διὰ τί τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν ἐκ μέσης νυκτὸς λαμβάνουσι;" πότερον ὅτι ἡ πολιτεία στρατιωτικὴν ἐν ἀρχῇ σύνταξιν εἶχε· τὰ δὲ πολλὰ

νύκτωρ ἐν ταῖς στρατείαις προλαμβάνεται τῶν χρησίμων; ἢ πράξεως μὲν ἀρχὴν ἐποιοῦντο τὴν ἀνατολὴν, παρασκευῆς δὲ τὴν νύκτα; δεῖ γὰρ παρασκευασαμένους πράττειν, ἀλλὰ μὴ παρασκευάζεσθαι πράττοντας· ὡς Μύσων πρὸς Χίλωνα τὸν σοφὸν εἰπεῖν λέγεται ἐν χειμῶνι θρίνακα τεκταινόμενος. ἢ καθάπερ ἡ μεσημβρία πέρας ἐστὶ τοῖς πολλοῖς τοῦ τὰ δημόσια καὶ σπουδαῖα πράττειν, οὕτως ἀρχὴν ἔδοξε ποιεῖσθαι τὸ μεσονύκτιον; τεκμήριον δὲ τοῦτο μέγα, τὸ μὴ ποιεῖσθαι Ῥωμαίων ἄρχοντα συνθήκας, μηδὲ ὁμολογίας, μετὰ μέσον ἡμέρας. ἢ δύσει μὲν καὶ ἀνατολῇ λαμβάνειν ἀρχὴν ἡμέρας καὶ τελευτὴν οὐ δυνατόν ἐστιν. ὡς μὲν γὰρ οἱ πολλοὶ τῇ αἰσθήσει διορίζουσιν ἡμέρας μὲν ἀρχὴν τὴν πρώτην ἀνάσχεσιν τοῦ ἡλίου, νυκτὸς δὲ, τελευταίαν ἀπόκρυψιν λαμβάνοντες, οὐχ ἕξομεν ἰσημερίαν, ἀλλ᾽ ἣν μάλιστα τῇ ἡμέρᾳ νύκτα παρισοῦσθαι δοκοῦμεν, αὕτη τῆς ἡμέρας ἐλάττων φανεῖται τῷ τοῦ ἡλίου μεγέθει. ὃ δὲ αὖ πάλιν οἱ μαθηματικοὶ, ταύτην ἰώμενοι τὴν ἀτοπίαν, τίθενται τὸ τοῦ ἡλίου κέντρον, ὅταν ἅψηται τοῦ ὁρίζοντος, ἡμέρας διορισμὸν εἶναι καὶ νυκτὸς, ἀναίρεσίς ἐστι τῆς ἐναργείας. συμβήσεται γὰρ, ἔτι πολλοῦ φωτὸς ὑπὲρ γῆν ὄντος, καὶ τοῦ ἡλίου καταλάμποντος ἡμᾶς, μηδέπω ἡμέραν ὁμολογεῖν, ἀλλὰ ἔτι νύκτα εἶναι. ἐπεὶ τοίνυν ἐν ταῖς ἀνατολαῖς καὶ δύσεσι τοῦ ἡλίου, δυσληπτός ἐστιν ἡ ἀρχὴ διὰ τὰς εἰρημένας ἀλογίας, ἀπολείπεται τὸ μεσουρανοῦν, ἢ τὸ ἀντιμεσουρανοῦν αὐτοῦ λαμβάνειν ἀρχήν. βέλτιον δὲ τὸ δεύτερον· φέρεται γὰρ ἐκ μεσημ

βρίας ἐπὶ τὰς δύσεις ἀπὸ ἡμῶν, ἐκ δὲ μεσονυκτίου πρὸς ἡμᾶς ἐπὶ τὰς ἀνατολάς.

LXXXV. „*Διὰ τί τὰς γυναῖκας οὔτ' ἀλεῖν εἴων, οὔτ' ὀψοποιεῖν τοπαλαιόν;*“ *ἤ, τὰς συνθήκας δια μνημονεύοντες, ἃς ἐποιήσαντο πρὸς τοὺς Σαβίνους; ἐπεὶ γὰρ ἥρπασαν τὰς θυγατέρας αὐτῶν, εἶτα πολεμήσαντες διηλλάγησαν, ἐν ταῖς ἄλλαις ὁμολογίαις καὶ τοῦτο ἐγράφη, μήτ' ἀλεῖν ἀνδρὶ Ῥωμαίῳ γυναῖκα, μήτε μαγειρεύειν.*

LXXXVI. „*Διὰ τί τοῦ Μαΐου μηνὸς οὐκ ἄγονται γυναῖκας;*“ *πότερον ὅτι μέσος ἐστὶ τοῦ Ἀπριλλίου καὶ τοῦ Ἰουνίου μηνός, ὧν τὸν μὲν Ἀφροδίτης, τὸν δὲ Ἥρας, γαμηλίων θεῶν, ἱερὸν νομίζοντες, προλαμβάνουσι μικρόν, ἢ περιμένουσιν; ἤ, ὅτι τῷ μηνὶ τούτῳ τὸν μέγιστον ποιοῦνται τῶν καθαρμῶν, νῦν μὲν εἴδωλα ῥιπτοῦντες ἀπὸ τῆς γεφύρας εἰς τὸν ποταμόν, πάλαι δ' ἀνθρώπους; διὸ καὶ τὴν Φλαμινίκαν ἱερὰν τῆς Ἥρας εἶναι δοκοῦσαν, νενόμισται σκυθρωπάζειν, μήτε λουομένην τηνικαῦτα, μήτε κοσμουμένην. ἤ, ὅτι πολλοὶ Λατίνων ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ τοῖς κατοιχομένοις ἐναγίζουσι; καὶ διὰ τοῦτο ἴσως Ἑρμῆν ἐν αὐτῷ σέβονται, καὶ Μαΐας ἐπώνυμός ἐστιν. ἢ (καθάπερ ἔνιοι λέγουσιν) ὁ μὲν Μάϊος ἀπὸ τῆς πρεσβυτέρας, ὁ δ' Ἰούνιος ἀπὸ τῆς νεωτέρας ἡλικίας ὠνόμασται; γάμῳ δὲ ἁρμοδιώτερον τὸ νέον, ὡς καὶ Εὐριπίδης φησίν·*

Ἀλλ' ἢ τὸ γῆρας τὴν Κύπριν χαίρειν ἐᾷ,
Ἥ τ' Ἀφροδίτη τοῖς γέρουσιν ἄχθεται.

οἱ γαμοῦσιν οὖν ἐν τῷ Μαΐῳ, περιμένοντες τὸν Ἰούνιον, ὅς εὐθύς ἐστι μετὰ τὸν Μάϊον.

LXXXVII. „Διὰ τί τῶν γαμουμένων αἰχμῇ δορατίου τὴν κόμην διακρίνουσιν;“ ἆρα σύμβολόν ἐστι τοῦτο τοῦ βίᾳ καὶ μετὰ πολέμου γαμηθῆναι τὰς πρώτας; ἢ μανθάνουσιν ἀνδράσι συνοικοῦσαι μαχίμοις καὶ πολεμικοῖς, ἄθρυπτον καὶ ἄθηλον καὶ ἀφελῆ προσίεσθαι καλλωπισμόν; ὥσπερ ὁ Λυκοῦργος ἀπὸ πρίονος καὶ πελέκεως κελεύσας τὰ θυρώματα ταῖς οἰκίαις ποιεῖν καὶ τὰς ὀροφὰς, ἄλλῳ δὲ μὴ χρῆσθαι τὸ παράπαν ἐργαλείῳ, πᾶσαν ἐξέβαλε περιεργίαν καὶ πολυτέλειαν; ἢ τὴν διάστασιν αἰνίττεται τὸ γινόμενον, ὡς μόνῳ σιδήρῳ τοῦ γάμου διακριθησομένου, ἢ τὰ μὲν πλεῖστα τῶν γαμικῶν εἰς τὴν Ἥραν ἀνῆπτον; Ἥρας δὲ ἱερὸν τὸ δόρυ νενόμισται, καὶ τῶν ἀγαλμάτων αὐτῆς δόρατι στηρίζεται τὰ πλεῖστα, καὶ Κυρῖτις ἡ θεὸς ἐπωνόμασται. τὸ γὰρ δόρυ κοῦριν ἐκάλουν οἱ παλαιοί· διὸ καί φασι Κυρῖνον ὀνομασθῆναι Ἐνυάλιον.

LXXXVIII. „Διὰ τί τὸ τελούμενον εἰς θέας Λοῦκαρ καλοῦσιν;“ ἤ, ὅτι πολλά ἐστιν ἄλση περὶ τὴν πόλιν ἀνειμένα θεοῖς, ἃ καλοῦσι λούκους, καὶ τὴν ἀπὸ τούτων πρόσοδον εἰς τὰς θέας ἀνήλισκον;

LXXXIX. „Διὰ τί τὰ Κυρινάλια μωρῶν ἑορτὴν ὀνομάζουσιν;“ ἤ, ὅτι τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπεδεδώκεσαν (ὡς Ἰόβας φησὶ) τοῖς τὰς αὑτῶν φατρίας ἀγνοοῦσιν, ἢ τοῖς μὴ θύσασιν, ὥσπερ οἱ λοιποὶ, κατὰ φυλὰς ἐν τοῖς Φουρνικαλίοις, δι᾽ ἀσχολίαν. ἢ

ἀποδημίαν, ἢ ἄγνοιαν, ἐδόθη τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τὴν ὀρτὴν ἐκείνην ἀπολαβεῖν.

XC. „Διὰ τί τῷ Ἡρακλεῖ γινομένης θυσίας, ἄλλον οὐδένα θεῶν ὀνομάζουσιν, οὐδὲ φαίνεται κύων ἐντὸς τῶν περιβόλων, ὡς Βάῤῥων ἱστόρηκεν;“ ἤ, θεὸν μὲν ἄλλον οὐκ ὀνομάζουσι, διὰ τὸ τοῦτον ἡμίθεον νομίζειν; ὡς δέ φασιν ἔνιοι, καὶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων ὄντος ἔτι βωμὸν ἱδρύσασθαι τὸν Εὔανδρον αὐτοῦ, καὶ θυσίαν προσαγαγεῖν. κυνὶ δὲ πάντων μάλιστα τῶν ζώων ἐπολέμησε. καὶ γὰρ οὗτος αὐτῷ ἀεὶ πολλὰ πράγματα παρέσχε, καὶ ὁ Κέρβερος· καὶ ἐπὶ πᾶσι, τοῦ Λικυμνίου παιδὸς οἰωνοῦ διὰ κύνα φονευθέντος ὑπὸ τῶν Ἱπποκοωντιδῶν, ἀναγκασθεὶς μάχην συνάψαι, τῶν τ' ἄλλων φίλων πολλοὺς ἀπέβαλε, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἰφικλέα.

XCI. „Διὰ τί τοῖς πατρικίοις οὐκ ἐξῆν περὶ τὸ Καπιτώλιον κατοικεῖν;“ πότερον ὅτι Μάρκος Μάνλιος αὐτόθι κατοικῶν ἐπεχείρησε τυραννίδι; δι' ὃν ἀπώμοτόν φασιν εἶναι τῷ οἴκῳ, μηδενὶ Μανλίῳ ὄνομα Μάρκου γενέσθαι; ἢ παλαιὸς ἦν φόβος οὗτος; Ποπλικόλαν γοῦν ἄνδρα δημοτικώτατον οὐκ ἐπαύσαντο διαβάλλοντες μὲν οἱ δυνατοὶ, δεδιότες δὲ οἱ πολλοὶ, μέχρις οὗ τὴν οἰκίαν αὐτὸς κατέσκαψεν, ἐπικεῖσθαι τῇ ἀγορᾷ δοκοῦσαν.

XCII. „Διὰ τί τῷ σώσαντι πολίτην ἐν πολέμῳ δρύϊνον διδόασι στέφανον;“ πότερον ὅτι πανταχοῦ καὶ ῥᾳδίως ἐστὶν εὐπορῆσαι δρυὸς ἐπὶ στρατείας; ἢ ὅτι Διὸς καὶ Ἥρας ἱερὸς ὁ στέφανός ἐστιν, οὓς πολιούχους νομίζουσιν; ἢ παλαιὸν ἀπ' Ἀρκάδων τὸ ἔθος,

οἷς ἐστί τις συγγένεια πρὸς τὴν δρῦν; πρῶτοι γὰ ἀνθρώπων γεγονέναι δοκοῦσιν ἐκ γῆς, ὥσπερ ἡ δρῦ τῶν φυτῶν.

XCIII. „Διὰ τί γυψὶ χρῶνται μάλιστα πρὸς τοὺ οἰωνισμούς;" πότερον ὅτι καὶ Ῥωμύλῳ δώδεκα γύ πες ἐφάνησαν ἐπὶ τῇ κτίσει τῆς Ῥώμης; ἢ ὅτι τῶν ὀρνίθων ἥκιστα συνεχὴς καὶ συνήθης οὗτος; οὐδ γὰρ νεοττιᾷ γυπὸς ἐντυχεῖν ῥᾳδίως ἐστὶν, ἀλλὰ πόρ-ῥωθεν ποθὲν ἐξαπίνης καταίρουσι; διὸ καὶ σημειώδης ἡ ὄψις αὐτῶν ἐστιν. ἢ καὶ τοῦτο παρ' Ἡρακλέους ἔμαθον; εἰ λέγει ἀληθῶς Ἡρόδωρος, ὅτι πάντων μάλιστα γυψὶν ἐπὶ πράξεως ἀρχῇ φανεῖσιν ἔχαιρεν Ἡρακλῆς ἡγούμενος, δικαιότατον εἶναι τὸν γῦπα τῶν σαρκοφάγων ἁπάντων· πρῶτον μὲν γὰρ οὐδενὸς ἅπτεται ζῶντος, οὐδ' ἀποκτίννυσιν ἔμψυχον οὐθὲν, ὡς ἀετοὶ καὶ ἱέρακες καὶ τὰ νυκτινόμα· χρῆται δ τοῖς ἄλλοις ἀποθανοῦσιν. ἔπειτα καὶ τούτων τὰ ὁμό-φυλα παρίησι. πετεινοῦ γὰρ οὐδεὶς ἑώρακε γῦπα γευόμενον, ὡς ἀετοὶ καὶ ἱέρακες μάλιστα τὰ συγ-γενῆ διώκουσι καὶ κόπτουσι. καίτοι κατ' Αἰσχύλον,

Ὄρνιθος ὄρνις πῶς ἂν ἁγνεύοι φαγών;

ἀνθρώποις δὲ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀβλαβέστατός ἐστιν οὔτε καρπὸν ἀφανίζων, οὔτε φυτὸν, οὔτε ζῶον ἥμε-ρον κακουργῶν. εἰ δὲ (ὡς Αἰγύπτιοι μυθολογοῦσι) θῆλυ πᾶν τὸ γένος ἐστὶ, καὶ κυΐσκονται δεχόμενο καταπνέοντα τὸν ἀπηλιώτην, ὥσπερ τὰ δένδρα τὸν ζέφυρον, καὶ παντάπασιν ἀπλανῆ τὰ σημεῖα καὶ βέ-βαια γίνεσθαι πιθανόν ἐστιν ἀπ' αὐτῶν· ἐν δὲ τοῖ ἄλλοις αἱ περὶ τὰς ὀχείας σοβήσεις, ἔτι δὲ ἁρπαγαὶ

καὶ φυγαὶ καὶ διώξεις πολὺ τὸ θορυβῶδες καὶ ἀκατάστατον ἔχουσι.

XCIV. „Διὰ τί τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἱερὸν ἔξω πόλεώς ἐστι;“ πότερον ὅτι τὰς ἔξω διατριβὰς ὑγιεινοτέρας ἐνόμιζον εἶναι τῶν ἐν τῷ ἄστει; καὶ γὰρ Ἕλληνες ἐν τόποις καθαροῖς καὶ ὑψηλοῖς ἐπιεικῶς ἱδρυμένα τὰ Ἀσκληπίεια ἔχουσιν· ἤ, ὅτι τὸν θεὸν ἐξ Ἐπιδαύρου μετάπεμπτον ἥκειν νομίζουσιν, Ἐπιδαυρίοις δ᾽ οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλὰ πόῤῥω τὸ Ἀσκληπιεῖόν ἐστιν; ἤ, ὅτι τοῦ δράκοντος ἐκ τῆς τριήρους κατὰ τὴν νῆσον ἀποβάντος καὶ ἀφανισθέντος αὐτὸν ᾤοντο τὴν ἵδρυσιν ὑφηγεῖσθαι τὸν θεόν;

XCV. „Διὰ τί νενόμισται, τοὺς ἁγνεύοντας ὀσπρίων ἀπέχεσθαι;“ πότερον, ὡς οἱ Πυθαγορικοὶ τοὺς μὲν κυάμους ἀφωσιοῦντο διὰ τὰς λεγομένας αἰτίας, τὸν δὲ λάθυρον καὶ τὸν ἐρέβινθον ὡς παρωνύμους τοῦ ἐρέβους καὶ τῆς λήθης; ἢ ὅτι πρὸς τὰ περίδειπνα καὶ τὰς προκλήσεις τῶν νεκρῶν μάλιστα χρῶνται τοῖς ὀσπρίοις; ἢ μᾶλλον, ὅτι δεῖ πρὸς τὰς ἁγνείας καὶ ἁγιστείας καθαρὰ καὶ λιτὰ τὰ σώματα ἔχειν; ἔστι δὲ τὰ ὄσπρια πνευματώδη, καὶ περίσσευμα ποιεῖ πολλῆς καθάρσεως δεόμενον. ἢ ὅτι καὶ πρὸς συνουσίαν παρορμᾷ διὰ τὸ φυσῶδες καὶ πνευματικόν;

XCVI. „Διὰ τί τῶν παναγῶν παρθένων τὰς διαφθαρείσας ἄλλως οὐ κολάζουσιν, ἀλλὰ ζώσας κατορύττουσιν;“ πότερον ὅτι καίουσι τοὺς ἀποθανόντας, θάπτειν δὲ πυρὶ τὴν τὸ πῦρ τὸ θεῖον ὁσίως μὴ φυλάξασαν, οὐκ ἦν δίκαιον; ἢ σῶμα ταῖς μεγί-

σταις καθωσιωμένον ἁγιστείαις ἀναιρεῖν, καὶ προσφέρειν ἱερᾷ γυναικὶ χεῖρας, οὐ θεμιτὸν ἐνόμιζον· αὐτὴν οὖν ἀποθανεῖν μηχανώμενοι, δι᾽ αὐτῆς κατεβίβαζον ὑπὸ γῆν εἰς οἴκημα πεποιημένον, ὅπου καὶ λύχνος ἔκειτο καιόμενος, καὶ ἄρτος καὶ γάλακτός τι καὶ ὕδατος. εἶτα γῇ τὸ οἴκημα κατέκρυπτον ἄνωθεν. καὶ οὐδὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἀφοσιωσάμενοι τὴν δεισιδαιμονίαν ἐκπεφεύγασιν, ἀλλὰ μέχρι νῦν ἐναγίζουσιν οἱ ἱερεῖς ἐκεῖ βαδίζοντες ἐπὶ τὸν τόπον.

XCVII. „Διὰ τί ταῖς Δεκεμβρίαις εἰδοῖς ἱπποδρομίας γενομένης, ὁ νικήσας δεξιὸς ἱερὸς Ἄρει θύεται, καὶ τὴν μὲν οὐρὰν ἀποκόψας τις ἐπὶ τὴν Ῥήγειναν καλουμένην κομίζει, καὶ τὸν βωμὸν αἱμάσσει, περὶ δὲ τῆς κεφαλῆς, οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ λεγομένης, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Σιβούρης καταβάντες διαμάχονται;" πότερον (ὡς ἔνιοι λέγουσιν) ἵππῳ τὴν Τροίαν ἡλωκέναι νομίζοντες, ἵππον κολάζουσιν, ἅτε δὴ καὶ γεγονότες

Τρώων ἀγλαὰ τέκνα μεμιγμένα παισὶ Λατίνων;

ἢ, ὅτι θυμοειδὲς καὶ πολεμικὸν καὶ ἀρήϊον ὁ ἵππος ἐστὶ, τὰ δὲ προσφιλῆ μάλιστα καὶ πρόσφορα θύουσι τοῖς θεοῖς. ὁ δὲ νικήσας θύεται διὰ τὸ νίκης καὶ κράτους οἰκεῖον εἶναι τὸν θεόν. ἢ μᾶλλον ὅτι τοῦ θεοῦ στάσιμον τὸ ἔργον ἐστὶ, καὶ νικῶσιν οἱ μένοντες ἐν τάξει τοὺς μὴ μένοντας, ἀλλὰ φεύγοντας, καὶ κολάζεται τὸ τάχος ὡς δειλίας ἐφόδιον, καὶ μανθάνουσι συμβολικῶς, ὅτι σωτήριον οὐκ ἔστι τοῖς φεύγουσι;

XCVIII. „Διὰ τί οἱ τιμηταὶ τὴν ἀρχὴν παρα-

λαβόντες, οὐδὲν ἄλλο πράττουσι πρῶτον, ἢ τὴν τροφὴν ἀπομισθοῦσι τῶν ἱερῶν χηνῶν, καὶ τὴν γάνωσιν τοῦ ἀγάλματος;" πότερον ἀπὸ τῶν εὐτελεστάτων ἀρχόμενοι, καὶ μὴ πολλῆς δεομένων δαπάνης, μηδὲ πραγματείας; ἤ, παλαιά τις αὕτη χάρις ἀπομνημονεύεται τοῖς ζώοις ἀπὸ τῶν Κελτικῶν, ὅτι τοὺς βαρβάρους ὑπερβαίνοντας ἤδη τὸ περιτείχισμα τοῦ Καπιτωλίου νύκτωρ οἱ χῆνες ᾔσθοντο, τῶν κυνῶν καθευδόντων, καὶ βοῇ τοὺς φύλακας ἐπήγειραν; ἢ φύλακες ὄντες οἱ τιμηταὶ τῶν μεγίστων, καὶ προσῆκον ἐπισκοπεῖν καὶ πολυπραγμονεῖν αὐτοῖς ἱερὰ καὶ δημόσια καὶ βίους καὶ ἤθη καὶ διαίτας, τὸ φυλακτικώτατον ζῶον εὐθὺς ἐν λόγῳ τίθενται, καὶ ἅμα τῇ τούτων ἐπιμελείᾳ προτρέπονται τοὺς πολίτας μὴ ἀμελεῖν, μηδὲ ῥαθυμεῖν τῶν ἱερῶν; ἡ δὲ γάνωσις τοῦ ἀγάλματος ἀναγκαία. ταχὺ γὰρ ἐξανθεῖ τὸ μίλτινον, ᾧ τὰ παλαιὰ τῶν ἀγαλμάτων ἔχρωζον.

XCIX. „Διὰ τί τῶν ἄλλων ἱερέων τὸν καταδικασθέντα καὶ φυγόντα παύοντες, ἕτερον αἱροῦνται, τοῦ δ' αὔγουρος, ἕως ζῇ, κἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι καταγνῶσιν, οὐκ ἀφαιροῦνται τὴν ἱερωσύνην; (αὔγουρας δὲ τοὺς ἐπὶ τῶν οἰωνῶν καλοῦσι)" πότερον, ὡς ἔνιοι λέγουσι, βούλονται μηδένα τὰ τῶν ἱερῶν ἀπόῤῥητα γινώσκειν, ὃς οὐκ ἔστιν ἱερεύς; ἢ κατειλημμένον ὅρκοις τὸν αὔγουρα μηδενὶ φράσειν τὰ τῶν ἱερῶν, ἀπολῦσαι τῶν ὅρκων οὐ θέλουσιν ἰδιώτην γινόμενον; ἢ τιμῆς οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἀρχῆς, ἀλλὰ ἐπιστήμης ὄνομα καὶ τέχνης, ὁ αὔγουρ,

σικὸν μ...
μάντιν εἶναι τὸν μ...
τὴν δύναμιν αὐτοῦ, κἂν ἀφικ...
ῥίον. ἄλλον δ' οὐ καθιστᾶσιν, εἰκότως τὸν ...
ἀριθμὸν τῶν αὐγούρων φυλάττοντες.

C. „Διὰ τί ταῖς Αὐγούσταις εἰδοῖς, Σεξτιλίαις δὲ πρότερον λεγομέναις, ἑορτάζουσιν αἵ τε δοῦλαι καὶ οἱ δοῦλοι πάντες, αἱ δὲ γυναῖκες μάλιστα ῥύπτεσθαι τὰς κεφαλὰς καὶ καθαίρειν ἐπιτηδεύουσιν;“ ἢ διὰ τὸν Σερούϊον τὸν βασιλέα κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἐξ αἰχμαλώτου γενέσθαι θεραπαινίδος, ἄδειαν ἔργων ἔχουσιν οἱ θεράποντες; τὸ δὲ πλύνειν τὰς κεφαλὰς, ἀρξάμενον ἀπὸ τῶν θεραπαινίδων διὰ τὴν ἑορτήν, ἄχρι τῶν ἐλευθέρων προῆλθεν;

CI. „Διὰ τί κοσμοῦσι τοὺς παῖδας τοῖς περιδε-
ραίοις, ἃ βούλλας καλοῦσι;“ πότερον ἐπὶ τιμῇ τ...
ἡρπασμένων γυναικῶν, ὥσπερ ἄλλα πολλὰ, καὶ το...
ἐψηφίσαντο τοῖς ἐξ αὐτῶν γεννωμένοις ὑπάρχ...
... τιμῶντες ἀνδραγαθίαν; λέγ...
... τῇ πρὸς Λατίνους ...
... πολεμίους, ...

παίδων ἰσχυρῶς ἀπείχοντο, καὶ ὅπως μηδὲ γυμνοῖς ἐντυχόντες ἀμφιγνοήσειαν, ἐφόρουν οἱ παῖδες τὸ παράσημον; ἢ καὶ πρὸς εὐταξίαν ἐστὶ φυλακτήριον τοῦτο, καὶ τρόπον τινὰ τοῦ ἀκολάστου χαλινὸς, αἰσχυνομένων ἀνδροῦσθαι, πριν ἢ τὸ παιδικὸν ἀποθέσθαι παράσημον; ὃ μὲν γὰρ οἱ περὶ Βάῤῥωνα λέγουσιν, οὐ πιθανόν ἐστι, τῆς βούλλης ὑπὸ Αἰολέων βόλλας προσαγορευομένης, τοῦτο σύμβολον εὐβουλίας περιτίθεσθαι τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ὅρα, μὴ καὶ τοῦτο διὰ τὴν σελήνην φοροῦσι. τὸ γὰρ φαινόμενον σχῆμα τῆς σελήνης, ὅταν ᾖ διχόμηνος, οὐ σφαιροειδὲς, ἀλλὰ φακοειδές ἐστι καὶ δισκοειδές· ὡς δ' Ἐμπεδοκλῆς οἴεται, καὶ τὸ ὑποκείμενον.

CII. „Διὰ τί τῶν μὲν παίδων τοῖς μὲν ἄῤῥεσιν ἐνναταίοις, τοῖς δὲ θήλεσιν ὀγδοαίοις τὰ ὀνόματα τίθενται;" ἢ τὸ μὲν προτέροις τοῖς θήλεσιν, αἰτίαν ἔχει τὴν φύσιν; καὶ γὰρ αὔξεται τὸ θῆλυ, καὶ ἀκμάζει καὶ τελειοῦται πρότερον τοῦ ἄῤῥενος. τῶν δὲ ἡμερῶν τὰς μετὰ τὴν ἑβδόμην λαμβάνουσιν· ἡ γὰρ ἑβδόμη, σφαλερὰ τοῖς νεογνοῖς πρός τε τὰ ἄλλα καὶ τὸν ὀμφαλόν· ἑβδομαῖς γὰρ ἀπολύεται τοῖς πλείστοις· ἕως δὲ ἀπολυθῇ, φυτῷ μᾶλλον, ἢ ζώῳ, προσέοικε τὸ νήπιον. ἢ, καθάπερ οἱ Πυθαγορικοὶ τοῦ ἀριθμοῦ τὸ μὲν ἄρτιον, θῆλυν, ἄῤῥενα δὲ τὸ περιττὸν ἐνόμιζον; γόνιμος γάρ ἐστι καὶ κρατεῖ τοῦ ἀρτίου συντιθέμενος. καὶ διαιρουμένων εἰς τὰς μονάδας, ὁ μὲν ἄρτιος, καθάπερ τὸ θῆλυ, χώραν μεταξὺ κενὴν ἐνδίδωσι. τοῦ δὲ περιττοῦ μόριον ἀεί τι πλῆρες ὑπολείπεται, διὸ τὸν μὲν ἄῤῥενι, τὸν δὲ θή-

λει πρόσφορον νομίζουσιν. ἢ ὅτι τῶν ἀριθμῶν ἁπάντων, τὰ μὲν ἐννέα, πρῶτός ἐστι τετράγωνος, ἀπὸ περιττοῦ καὶ τελείου τῆς τριάδος· τὰ δ' ὀκτὼ πρῶτος κύβος ἀπὸ ἀρτίου τῆς δυάδος; δεῖ δὲ τὸν μὲν ἄνδρα τετράγωνον εἶναι καὶ περιττὸν καὶ τέλειον· τὴν δὲ γυναῖκα, καθάπερ τὸν κύβον, ἑδραῖον καὶ οἰκουρὸν καὶ δυσμετακίνητον. τοῦτο δὲ προσληπτέον, ὅτι τὰ μὲν ὀκτὼ κύβος ἐστὶν ἀπὸ δυάδος, τὰ δ' ἐννέα, τετράγωνος ἀπὸ τριάδος. χρῶνται δὲ δυσὶ μὲν ὀνόμασιν αἱ θήλειαι, τρισὶ δὲ οἱ ἄῤῥενες.

CIII. „Διὰ τί τοὺς ἀπάτορας σπορίους υἱοὺς καλοῦσιν; οὐ γάρ, ὡς Ἕλληνες νομίζουσι, καὶ λέγουσιν οἱ ῥήτορες ἐν ταῖς δίκαις, συμφορητοῦ τινος καὶ κοινοῦ σπέρματος γεγόνασιν, ἀλλά ἐστιν ὁ Σπόριος τῶν πρώτων ὀνομάτων, ὡς ὁ Σέξτος καὶ ὁ Δέκιμος καὶ ὁ Γάϊος. τὰ δὲ πρῶτα τῶν ὀνομάτων οὐχ ὁλογραφοῦσιν, ἀλλ' ἢ δι' ἑνὸς γράμματος, ὡς τὸν Τίτον καὶ τὸν Λούκιον καὶ τὸν Μάρκον· ἢ διὰ δυοῖν, ὡς τὸν Τιβέριον καὶ τὸν Γνέον· ἢ διὰ τριῶν, ὡς τὸν Σέξτον καὶ τὸν Σερούϊον. ἔστιν οὖν καὶ ὁ Σπόριος τῶν διὰ δυοῖν γραφομένων, τοῦ σ καὶ τοῦ π. γράφουσι δὲ διὰ τούτων καὶ τοὺς ἀπάτορας, σίνε πάτρις, οἷον ἄνευ πατρός· τῷ μὲν σίγμα τὸ σίνε, τῷ δὲ π τὸ πάτρις σημαίνοντες. τοῦτο οὖν τὴν πλάνην ἐποίησε, τὸ διὰ τῶν αὐτῶν γραμμάτων τὸ Σίνε πάτρις καὶ τὸν Σπόριον γράφεσθαι. λεκτέον δὲ καὶ τὸν ἕτερον λόγον· ἔστι δὲ ἀτοπώτερος. τοὺς γὰρ Σαβίνους φασὶ τὸ τῆς γυναικὸς αἰδοῖον ὀνομάζειν σπό

ριον· εἶτα οἷον ἐφυβρίζοντας οὕτω προσαγορεύειν τὸν ἐκ γυναικὸς ἀγάμου καὶ ἀνεγγύου γεγεννημένον.

CIV. „Διὰ τί τὸν Διόνυσον Λίβερουμ πάτρεμ καλοῦσι;“ πότερον ὡς ἐλευθερίας πατέρα τοῖς πιοῦσι γενόμενον; γίνονται γὰρ οἱ πολλοὶ θρασεῖς καὶ παῤῥησίας ὑποπιμπλῶνται περὶ τὰς μέθας. ἢ ὅτι τὴν λοιβὴν παρέσχεν; ἢ (ὡς Ἀλέξανδρός φησιν) ἀπὸ τοῦ περὶ Ἐλευθέρας τῆς Βοιωτίας ἐλευθερέως Διονύσου προσαγορευομένου;

CV. „Διὰ τίνα αἰτίαν ἐν ταῖς δημοσίαις ἑορταῖς ἔθος οὐκ ἔστι γαμεῖσθαι παρθένους, αἱ δὲ χῆραι γαμοῦνται;“ πότερον (ὡς ὁ Βάῤῥων εἴρηκεν) ὅτι λυπούμεναι μὲν αἱ παρθένοι γαμοῦνται, χαίρουσαι δὲ αἱ γυναῖκες· ἑορτῇ δὲ δεῖ μηθὲν λυπουμένους ποιεῖν, μηδὲ πρὸς ἀνάγκην; ἢ μᾶλλον, ὅτι ταῖς μὲν παρθένοις καλὸν μὴ ὀλίγων, ταῖς δὲ χήραις αἰσχρὸν πολλῶν ὄντων γαμεῖσθαι; ζηλωτὸς δὲ γὰρ ὁ πρῶτος γάμος, ὁ δὲ δεύτερος ἀπευκταῖος· αἰσχύνονται γὰρ, ἂν ζώντων τῶν προτέρων ἑτέρους λαμβάνωσιν, ὀδύρονται δὲ, ἂν ἀποθανόντων. ὅθεν ἡσυχίᾳ χαίρουσι μᾶλλον, ἢ θορύβοις καὶ προπομπαῖς. αἱ δὲ ἑορταὶ περισπῶσι τοὺς πολλοὺς, ὥστε τοῖς τοιούτοις μὴ σχολάζειν. ἢ, ὅτι καὶ τὰς Σαβίνων θυγατέρας ἁρπάσαντες ἐν ἑορτῇ παρθένους οὔσας, εἰς πόλεμον κατέστησαν, ἐξοιωνίσαντο γαμεῖν παρθένους ἐν ἱεραῖς ἡμέραις;

CVI. „Διὰ τί Ῥωμαῖοι τύχην σέβονται πριμιγένειαν, ἣν ἄν τις εἴποι πρωτογένειαν;“ ἆρα ὅτι Σερουΐῳ κατὰ τύχην (ὥς φασιν) ἐκ θεραπαινίδος γενο-

μένῳ, βασιλεῦσαι τῆς Ῥώμης ἐπιφανῶς ὑπῆρξεν; οὕτω γὰρ οἱ πολλοὶ Ῥωμαῖοι ὑπειλήφασιν. ἢ μᾶλλον, ὅτι τῆς Ῥώμης ἡ τύχη παρέσχε τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν γένεσιν; ἢ φυσικώτερον ἔχει λόγον τὸ πρᾶγμα καὶ φιλοσοφώτερον, ὡς τὴν τύχην πάντων οὖσαν ἀρχὴν, καὶ τὴν φύσιν ἐκ τοῦ κατὰ τύχην συνισταμένην, ὅταν τισὶν ὡς ἔτυχεν ἀποκειμένοις τάξις ἐγγένηται;

CVII. „Διὰ τί τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας ἰστρίωνας Ῥωμαῖοι καλοῦσιν;" ἢ δι' ἣν αἰτίαν Κλούβιος Ῥοῦφος ἱστόρηκε; φησὶ γὰρ ἐν τοῖς πάνυ παλαιοῖς χρόνοις Γαΐου τε Σουλπικίου καὶ Λικινίου Στόλωνος ὑπατευόντων, λοιμώδη νόσον ἐν Ῥώμῃ γενομένην, πάντας ὁμαλῶς διαφθεῖραι τοὺς ἐπὶ σκηνὴν προερχομένους. δεηθεῖσιν οὖν αὐτοῖς ἐκ Τυῤῥηνίας ἐλθεῖν πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς τεχνίτας, ὧν τὸν πρωτεύοντα δόξῃ καὶ χρόνῳ πλεῖστον ἐνευημεροῦντα τοῖς θεάτροις, Ἴστρον ὀνομάζεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο πάντας ἰστρίωνας ἀπ' ἐκείνου προσαγορεύεσθαι.

CVIII. „Διὰ τί δὲ τὰς ἐγγὺς γένους οὐ γαμοῦσι;" πότερον αὔξειν τοῖς γάμοις βουλόμενοι τὰς οἰκειότητας, καὶ συγγενεῖς πολλοὺς ἐπικτᾶσθαι, διδόντες ἑτέροις καὶ λαμβάνοντες παρ' ἑτέρων γυναῖκας; ἢ φοβούμενοι τὰς ἐν τοῖς γάμοις τῶν συγγενῶν διαφορὰς, ὡς καὶ τὰ φύσει δίκαια προσαπολλυούσας; ἤ, πολλῶν βοηθῶν τὰς γυναῖκας ὁρῶντες δι' ἀσθένειαν δεομένας, οὐκ ἐβούλοντο τὰς ἐγγὺς γένους συν-

οικίζειν, ὅπως, ἂν οἱ ἄνδρες ἀδικῶσιν αὐτὰς, οἱ συγγενεῖς βοηθῶσιν;

CIX. „Διὰ τί τῷ ἱερεῖ τοῦ Διὸς, ὃν Φλάμινα Διάλιν καλοῦσιν, οὐκ ἐξῆν ἀλεύρου θίγειν, οὐδὲ ζύμης;“ ἢ τὸ μὲν ἄλευρον ἀτελὴς τροφὴ καὶ ἄπεπτός ἐστιν; οὔτε γὰρ, ὃ ἦν, μεμένηκεν ὁ πυρὸς, οὔτε, ὃ δεῖ γενέσθαι, γέγονεν ὁ ἄρτος. ἀλλὰ καὶ τὴν σπέρματος δύναμιν ἀπολώλεκεν ἅμα, καὶ τὴν σιτίου χρείαν οὐκ ἔσχηκε. διὸ καὶ μυλήφατον ὁ ποιητὴς ἄλφιτον ἐκ μεταφορᾶς ὠνόμακεν, ὥσπερ φονευόμενον ἐν τῷ ἀλέτῳ καὶ φθειρόμενον· ἡ δὲ ζύμη καὶ γέγονεν ἐκ φθορᾶς αὐτὴ, καὶ φθείρει τὸ φύραμα μιγνυμένη. γίνεται γὰρ ἄτονον καὶ ἀδρανὲς, καὶ ὅλως ἔοικε σῆψις ἡ ζύμωσις εἶναι. πλεονάσασα γοῦν ἀποξύνει παντάπασι καὶ φθείρει τὸ ἄλευρον.

CX. „Διὰ τί καὶ σαρκὸς ὠμῆς ἀπείρηται τῷ ἱερεῖ ψαύειν;“ πότερον ὠμοφαγίας πάνυ πόῤῥωθεν ἀποτρέπει τὸ ἔθος; ἢ, δι᾽ ἣν τὸ ἄλευρον αἰτίαν ἀφοσιοῦται, καὶ τὸ κρέας; οὔτε γὰρ ἐστὶ ζῶον, οὔτ᾽ ὄψον ἤδη γέγονεν. ἡ γὰρ ἕψησις καὶ ὄπτησις, ἀλλοίωσις οὖσα καὶ μετακόσμησις, ἐξίστησι τὴν μορφήν. τὸ δὲ πρόσφατον καὶ ὠμὸν οὐδὲ τὴν ὄψιν ἔχει καθαρὰν καὶ ἀμίαντον, ἀλλὰ εἰδεχθῆ καὶ ἑλκώδη.

CXI. „Διὰ τί δὲ κυνὸς καὶ αἰγὸς ἐκέλευον ἀπέχεσθαι τὸν ἱερέα, μήτε ἁπτόμενον, μήθ᾽ ὀνομάζοντα;“ πότερον τῆς μὲν αἰγὸς βδελυττόμενοι τὸ ἀκόλαστον καὶ δυσῶδες, ἢ φοβούμενοι τὸ νοσηματικόν; δοκεῖ γὰρ ἐπιληψίᾳ καταλαμβάνεσθαι μάλιστα τῶν ζώων, καὶ προσαναχρώννυσθαι τοῖς φα-

νοῦσιν, ἢ θίγουσιν ὑπὸ τοῦ πάθους ἐχομένης. αἰτίαν δὲ λέγουσι τὴν στενότητα τῶν πνευματικῶν πόρων πολλάκις ἐπιλαμβανομένην, τεκμαιρόμενοι τῇ λεπτότητι τῆς φωνῆς. καὶ γὰρ ἀνθρώπων ὅσοις ἐπιληπτίζουσι συμβαίνει φθέγγεσθαι μηκασμῷ παραπλησίαν φωνὴν ἀφιᾶσι. τῷ δὲ κυνὶ τοῦ μὲν ἀκολάστου καὶ δυσώδους ἧττον ἴσως μέτεστι. καίτοι φασὶν ἔνιοι, μήτε τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλεως ἐπιβαίνειν κύνα, μήτε τῆς Δηλίων νήσου, διὰ τὴν ἐμφανῆ μῖξιν, ὥσπερ βοῶν καὶ συῶν καὶ ἵππων ἐν θαλάμοις, ἀλλ' οὐκ ἐμφανῶς καὶ ἀνέδην ὀχευόντων. τὴν γὰρ ἀληθινὴν αἰτίαν ἀγνοοῦσιν, ὅτι μάχιμον ὄντα τὸν κύνα, τῶν ἀσύλων καὶ ἁγίων ἐξείργουσιν ἱερῶν, ἀσφαλῆ καταφυγὴν τοῖς ἱκέταις διδόντες. εἰκὸς μὲν οὖν ἐστι καὶ τὸν ἱερέα τοῦ Διός, ὥσπερ ἔμψυχον καὶ ἱερὸν καὶ ἄγαλμα καταφύξιμον ἀνεῖσθαι τοῖς δεομένοις καὶ ἱκετεύουσι, μηδενὸς ἀπείργοντος, μηδὲ ἐκφοβοῦντος. διὸ κλινίδιον μὲν ἦν αὐτοῦ κείμενον ἐν τῷ θυρῶνι τῆς οἰκίας· ὁ δὲ προσπεσὼν τοῖς γόνασι τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἄδειαν εἶχε πληγῶν καὶ κολάσεως· εἰ δὲ δεσμώτης φθαίη προσελθών, ἐλύετο· τοὺς δὲ δεσμοὺς ἐκτὸς οὐ κατὰ θύρας, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ στέγους ἀπεῤῥίπτουν. οὐδὲν οὖν ὄφελος ἦν οὕτως αὐτὸν ἥμερον παρέχειν καὶ φιλάνθρωπον, ε κύων προειστήκει, δεδιττόμενος καὶ ἀπερύκων τοὺς προσφυγεῖν δεομένους. οὐ μὴν οὐδὲ καθαρεύειν ᾤοντο παντάπασιν οἱ παλαιοὶ τὸ ζῶον. καὶ γὰρ ὀλυμπίων μὲν οὐδενὶ θεῶν καθιέρωται, χθονίᾳ δὲ δεῖπνον Ἑκάτῃ πεμπόμενος εἰς τριόδους, ἀποτροπαίων

καὶ καθαρσίων ἐπέχει μοῖραν. ἐν δὲ Λακεδαίμονι τῷ φονικοτάτῳ θεῶν, Ἐνυαλίῳ, σκύλακας ἐντέμνουσι. Βοιωτοῖς δὲ δημοσίᾳ καθαρμός ἐστι, κυνὸς διχοτομηθέντος τῶν μερῶν διεξελθεῖν. αὐτοὶ δὲ Ῥωμαῖοι τοῖς Λυκαίοις, (ἃ Λουπερκάλια καλοῦσιν) ἐν τῷ καθαρσίῳ μηνὶ κύνα θύουσιν. ὅθεν οὐκ ἄπο τρόπου τοῖς τὸν ὑπέρτατον καὶ καθαρώτατον εἰληφόσι θεραπεύειν θεὸν, ἀπειρῆσθαι κύνα ποιεῖσθαι συνήθη καὶ σύνοικον.

CXII. „Διὰ τίνα δὲ αἰτίαν οὐδὲ κιττοῦ θίγειν ἐφίεται τῷ ἱερεῖ τοῦ Διὸς, οὐδὲ ὁδὸν διελθεῖν ἀναδενδράδος ἄνωθεν διατεταμένης;“ ἢ τοῦτο μὲν ὅμοιόν ἐστι τῷ μὴ ἐσθίειν ἀπὸ δίφρου, μηδ' ἐπὶ χοίνικος καθῆσθαι, μηδὲ σάρον ὑπερβαίνειν; οὐ ταῦτα τῶν Πυθαγορικῶν δεδιότων καὶ φυλαττομένων, ἀλλὰ ἕτερα τούτοις ἀπαγορευόντων; καὶ γὰρ τὸ ὑπὸ ἄμπελον ὑποπορεύεσθαι, τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τὸν οἶνον εἶχεν, ὡς οὐ θεμιτὸν τῷ ἱερεῖ μεθύσκεσθαι. τῶν γὰρ μεθυσκομένων ὑπὲρ κεφαλῆς ὁ οἶνός ἐστι, καὶ πιεζοῦνται καὶ ταπεινοῦνται· δέον ὑπερτέρους εἶναι καὶ κρατεῖν ἀεὶ τῆς ἡδονῆς ταύτης, ἀλλὰ μὴ κρατεῖσθαι. τὸν δὲ κιττὸν πότερον ὡς ἄκαρπον καὶ ἄχρηστον ἀνθρώποις, ἀδρανῆ δὲ καὶ δι' ἀσθένειαν, ἑτέρων ὀχούντων δεόμενον, σκιᾷ δὲ καὶ χλωρότητος ὄψει γοητεύοντα τοὺς πολλοὺς, οὐκ ᾤοντο δεῖν ἀσύμβολον ἐν ταῖς οἰκίαις μάτην ἐντρέφεσθαι καὶ περιπλέκεσθαι, βλαβερὸν ὄντα τοῖς προσδεχομένοις φυτοῖς, τῆς γῆς ἐχόμενον. διὸ τῶν μὲν ὀλυμπίων ἱερῶν εἴργεται, καὶ οὔτε ἐν Ἥρας Ἀθήνησιν, οὔτε Θήβησιν ἐν Ἀφροδί-

της, ἴδοι τις ἂν κιττόν· ἀγριωνίοις δὲ καὶ νυκτελίοις, ὧν τὰ πολλὰ διὰ σκότους δρᾶται, πάρεστιν. ἢ καὶ τοῦτο συμβολικὴ θιάσων καὶ βακχευμάτων ἀπαγόρευσις ἦν; αἱ γὰρ ἔνοχοι τοῖς βακχικοῖς πάθεσι γυναῖκες εὐθὺς ἐπὶ τὸν κιττὸν φέρονται, καὶ σπαράττουσι δραττόμεναι ταῖς χερσὶ, καὶ διεσθιοῦσαι τοῖς στόμασιν. ὥστε μὴ παντελῶς ἀπιθάνους εἶναι τοὺς λέγοντας, ὅτι καὶ πνεῦμα μανίας ἔχων ἐγερτικὸν καὶ παρακινητικὸν, ἐξίστησι καὶ σπαράττει, καὶ ὅλως ἄοινον ἐπάγει μέθην καὶ χάριν τοῖς ἐπισφαλῶς πρὸς ἐνθουσιασμὸν ἔχουσι.

CXIII. „Διὰ τί τοῖς ἱερεῦσι τούτοις ἀρχὴν οὐκ ἐφεῖτο λαβεῖν, οὐδὲ μετελθεῖν, ἀλλὰ ῥαβδούχῳ τε χρῶνται, καὶ δίφρον ἡγεμονικὸν ἐπὶ τιμῇ καὶ παραμυθίᾳ τοῦ μὴ ἄρχειν ἔχουσι;" πότερον, ὡς ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀντίῤῥοπον ἦν τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα πρὸς τὸ τῆς βασιλείας, μὴ τυχόντας ἱερεῖς ἀπεδείκνυσαν; ἢ μᾶλλον, ὅτι τῶν μὲν ἱερῶν ὡρισμένας πράξεις ἐχόντων, τῶν δὲ δημοσίων ἀτάκτους καὶ ἀορίστους, οὐκ ἦν δυνατὸν εἰς ἓν ἅμα τῶν καιρῶν συμπεσόντων ἑκατέρῳ παρεῖναι τὸν αὐτὸν, ἀλλὰ ἔδει θάτερα πολλάκις ἀμφοτέρων ἐπειγόντων ἀπολείποντα, νῦν μὲν ἀσεβεῖν τοὺς θεοὺς, νῦν δὲ βλάπτειν τοὺς πολίτας; ἢ ταῖς ἀνθρωπίναις ἐνορῶντες ἀρχαῖς οὐκ ἐλάττονα τῆς ἐξουσίας τὴν ἀνάγκην προσοῦσαν, καὶ τὸν ἄρχοντα δήμου (καθάπερ Ἱπποκράτης ἔφη τὸν ἰατρὸν) δεινὰ μὲν ὁρῶντα, δεινῶν δὲ ἁπτόμενον, ἐπ' ἀλλοτρίοις δὲ κακοῖς ἰδίας λύπας καρπούμενον, οὐχ ὅσιον ἡγοῦντο θύειν θεοῖς, καὶ ἱερῶν κατάρ-

χεσθαι, γενόμενον ἐν καταδίκαις καὶ θανατώσεσι πολιτῶν· πολλάκις δὲ καὶ συγγενῶν καὶ οἰκείων, οἷα καὶ Βρούτῳ συνέτυχε.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

„Τίνες ἐν Ἐπιδαύρῳ κονίποδες καὶ ἄρτυνοι;" οἱ μὲν τὸ πολίτευμα ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν ἄνδρες ἦσαν. ἐκ δὲ τούτων ᾑροῦντο βουλευτὰς, οὓς ἀρτύνους ἐκάλουν. τοῦ δὲ δήμου τὸ πλεῖστον ἐν ἀγρῷ διέτριβεν· ἐκαλοῦντο δὲ κονίποδες, ὡς συμβαλεῖν ἐστιν, ἀπὸ τῶν ποδῶν γνωριζόμενοι κεκονιμένων, ὁπότε κατέλθοιεν εἰς τὴν πόλιν.

II. „Τίς ἡ παρὰ Κυμαίοις ὀνοβάτις;" τῶν γυναικῶν τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ ληφθεῖσαν ἀγαγόντες εἰς ἀγορὰν, ἐπὶ λίθου τινὸς ἐμφανῆ πᾶσι καθίστασαν· εἶτα οὕτως ἀνεβίβαζον ἐπ' ὄνον, καὶ τὴν πόλιν κύκλῳ περιαχθεῖσαν, ἔδει πάλιν ἐπὶ τὸν αὐτὸν λίθον καταστῆναι, καὶ τολοιπὸν ἄτιμον διατελεῖν, ὀνοβάτιν προσαγορευομένην. τὸν δὲ λίθον ἀπὸ τούτου οὐ καθαρὸν νομίζοντες, ἀφωσιοῦντο. ἦν δὲ καὶ φυλά-

κτου τις ἀρχὴ παρ᾽ αὐτοῖς· ὁ δὲ, ταύτην ἔχων, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἐτήρει τὸ δεσμωτήριον, εἰς δὲ τὴν βουλὴν ἐν τῷ νυκτερινῷ συλλόγῳ παριὼν, ἐξῆγε τοὺς βασιλεῖς τῆς χειρὸς, καὶ κατεῖχε, μέχρι περὶ αὐτῶν ἡ βουλὴ διαγνοίη, πότερον ἀδικοῦσιν, ἢ οὔ, κρύβδην φέρουσα τὴν ψῆφον.

III. „Τίς ἡ παρὰ Σόλοις ὑπεκκαύστρια;" τὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἱέρειαν οὕτω καλοῦσιν, ὅτι ποιεῖταί τινας θυσίας καὶ ἱερουργίας ἀποτροπαίους.

IV. „Τίνες ἐν Κνίδῳ οἱ ἀμνήμονες; καὶ τίς ὁ ἀφεστήρ;" ἑξήκοντα προκρίτοις ἀνδράσιν ἐκ τῶν ἀρίστων, οἷον ἐπισκόποις ἐχρῶντο διὰ βίου καὶ προβούλοις τῶν μεγίστων. ἐκαλοῦντο δ᾽ ἀμνήμονες, ὡς ἄν τις εἰκάσειε, διὰ τὸ ἀνυπεύθυνον. (εἰ μὴ νὴ Δία πολυμνήμονές τινες ὄντες) ὁ δὲ τὰς γνώμας ἐρωτῶν, ἀφεστήρ.

V. „Τίνες οἱ παρὰ Ἀρκάσι καὶ Λακεδαιμονίοις χρηστοί;" Λακεδαιμόνιοι Τεγεάταις διαλλαγέντες, ἐποιήσαντο συνθήκας, καὶ στήλην ἐπ᾽ Ἀλφειῷ κοινὴν ἀνέστησαν, ἐν ᾗ μετὰ τῶν ἄλλων γέγραπται, Μεσηνίους ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρας, καὶ μὴ ἐξεῖναι χρηστοὺς ποιεῖν. ἐξηγούμενος οὖν ὁ Ἀριστοτέλης τοῦτό φησι δύνασθαι τὸ μὴ ἀποκτιννύναι βοηθείας χάριν τοῖς λακωνίζουσι τῶν Τεγεατῶν.

VI. „Τίς ὁ παρὰ Ὀπουντίοις κριθολόγος;" οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὰς πάνυ παλαιὰς θυσίας ἐχρῶντο ταῖς κριθαῖς ἀπαρχομένων τῶν πολιτῶν. τὸν μὲν οὖν ἐπὶ τῶν θυσιῶν ἄρχοντα, καὶ ταύτας κομιζόμενον τὰς ἀπαρχὰς, κριθολόγον ὠνόμα-

ζον. δύο δ᾽ ἦσαν ἱερεῖς παρ᾽ αὐτοῖς, ὁ μὲν περὶ τὰ θεῖα τεταγμένος, ὁ δὲ περὶ τὰ δαιμόνια.

VII. „Τίνες αἱ πλωϊάδες νεφέλαι;“ τὰς ὑπόμβρους μάλιστα καὶ περιφερομένας ἐκάλουν πλωϊάδας, ὡς Θεόφραστος ἐν τετάρτῃ περὶ μεταρσίων εἴρηκε κατὰ λέξιν, „ἐπεὶ καὶ αἱ πλωϊάδες αὗται νεφέλαι καὶ αἱ συνεστῶσαι, ἀκίνητοι δὲ καὶ τοῖς χρώμασιν ἔκλευκοι, δηλοῦσι διαφοράν τινα τῆς ὕλης, ὡς οὔτ᾽ ἐξυδατουμένης, οὔτ᾽ ἐκπνευματουμένης.“

VIII. „Τίς ὁ παρὰ Βοιωτοῖς πλατυχαίτας;“ τοὺς οἰκίᾳ γειτνιῶντας, ἢ χωρίοις ὁμοροῦντας, αἰολίζοντες οὕτω καλοῦσιν ὡς τὸ πλεῖστον ἔχοντας. παραθήσομαι δὲ λέξιν μίαν ἐκ τοῦ θεσμοφυλακίου νόμου, πλειόνων οὐσῶν.

IX. „Τίς ὁ παρὰ Δελφοῖς Ὁσιωτὴρ, καὶ διὰ τι Βύσιον ἕνα τῶν μηνῶν καλοῦσιν;“ Ὁσιωτῆρα μὲν καλοῦσι τὸ θυόμενον ἱερεῖον, ὅταν Ὅσιος ἀποδειχθῇ. πέντε δέ εἰσιν ὅσιοι διὰ βίου, καὶ τὰ πολλὰ μετὰ τῶν προφητῶν δρῶσιν οὗτοι, καὶ συνιερουργοῦσιν, ἅτε γεγονέναι δοκοῦντες ἀπὸ Δευκαλίωνος. ὁ δὲ Βύσιος μὴν, ὡς μὲν οἱ πολλοὶ νομίζουσι, φύσιός ἐστιν. (ἔαρος γὰρ ἄρχει, καὶ τὰ πολλὰ φύεται τηνικαῦτα καὶ διαβλαστάνει) τὸ δ᾽ ἀληθὲς οὐκ ἔχει οὕτως. οὐ γὰρ ἀντὶ τοῦ φ τῷ β χρῶνται Δελφοὶ, καθάπερ Μακεδόνες, βίλιππον καὶ βαλακρὸν καὶ βερονίκην λέγοντες, ἀλλ᾽ ἀντὶ τοῦ π. καὶ γὰρ τὸ πατεῖν, βατεῖν, καὶ τὸ πικρὸν, βικρὸν ἐπιεικῶς καλοῦσιν. ἔστιν οὖν Πύσιος ὁ Βύσιος, ἐν ᾧ πυστιῶνται καὶ πυνθάνονται τοῦ θεοῦ. τὸ γὰρ ἐννοεῖν καὶ πάτριον. ἐν τῷ μη-

νὶ γὰρ τούτῳ χρηστήριον ἐγίγνετο, καὶ ἑβδόμην ταύτην νομίζουσι τοῦ θεοῦ γενέθλιον, καὶ πολύφθοον ὀνομάζουσιν, οὐ διὰ τὸ πέττεσθαι φθοῖς, ἀλλὰ πολυπευθῆ καὶ πολυμάντευτον οὖσαν. ὀψὲ γὰρ ἀνειθησαν αἱ κατὰ μῆνα μαντεῖαι τοῖς δεομένοις· πρότερον δὲ ἅπαξ ἐθεμίστευσεν ἡ Πυθία τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν, ὡς Καλλισθένης καὶ Ἀναξανδρίδης ἱστορήκασι.

X. „Τί τὸ φυξίμηλον;" τῶν μικρῶν ἐστὶ καὶ χαμαιζήλων φυτῶν, ὧν ἐπιόντα τοὺς βλαστοὺς τὰ βουκήματα κολούει καὶ ἀδικεῖ καὶ λυμαίνεται τὴν αὔξησιν; ὅταν γοῦν ἀναδραμόντα μέγεθος λάβῃ, καὶ διαφύγῃ τὸ βλάπτεσθαι ὑπὸ τῶν ἐπιγενομένων, φυξίμηλα καλεῖται. τὸ δὲ μαρτύριον Αἰσχύλος.

XI. „Τίνες οἱ ἀποσφενδόνητοι;" Κέρκυραν τὴν νῆσον Ἐρετριεῖς κατῴκουν· Χαρικράτους δὲ πλεύσαντος ἐκ Κορίνθου μετὰ δυνάμεως, καὶ τῷ πολέμῳ κρατοῦντος, ἐμβάντες εἰς τὰς ναῦς οἱ Ἐρετριεῖς, ἀπέπλευσαν οἴκαδε. προαισθόμενοι δὲ οἱ πολῖται τῆς χώρας, εἶργον αὐτοὺς, καὶ ἀποβαίνειν ἐκώλυον σφενδονοῦντες. μὴ δυνάμενοι δὲ μήτε πεῖσαι, μήτε βιάσασθαι πολλοὺς καὶ ἀπαραιτήτους ὄντας, ἐπὶ Θρᾴκης ἔπλευσαν, καὶ κατασχόντες χωρίον, ἐν ᾧ πρότερον οἰκῆσαι Μέθωνα τὸν Ὀρφέως πρόγονον ἱστοροῦσι, τὴν μὲν πόλιν ὠνόμασαν Μεθώνην, ὑπὸ δὲ τῶν προσοίκων Ἀποσφενδόνητοι προσωνομάσθησαν.

XII. „Τίς ἡ παρὰ Δελφοῖς Χαρίλα;" τρεῖς ἄγουσι Δελφοὶ ἐνναετηρίδας κατὰ τὸ ἑξῆς, ὧν τὴν μὲν Σεπτήριον καλοῦσι, τὴν δ' Ἡρωΐδα, τὴν δὲ Χαρί-

λαν. Τὸ μὲν οὖν σεπτήριον ἔοικε μίμημα τῆς πρὸς τὸν Πύθωνα τοῦ θεοῦ μάχης εἶναι, καὶ τῆς μετὰ τὴν μάχην ἐπὶ τὰ Τέμπη φυγῆς καὶ ἐκδιώξεως. οἱ μὲν γὰρ φυγεῖν ἐπὶ τῷ φόνῳ φασὶ χρήζοντα καθαρσίων, οἱ δὲ τῷ Πύθωνι τετρωμένῳ καὶ φεύγοντι, κατὰ τὴν ὁδὸν, ἣν νῦν ἱερὰν καλοῦμεν, ἐπακολουθεῖν, καὶ μικρὸν ἀπολειφθῆναι τῆς τελευτῆς. κατέλαβε γὰρ αὐτὸν ἐκ τοῦ τραύματος ἄρτι τεθνηκότα, κεκηδευμένον ὑπὸ τοῦ παιδὸς, ᾧ ὄνομα ἦν Αἴξ, ὡς λέγουσι. τὸ μὲν οὖν σεπτήριον, τούτων, ἢ τοιούτων τινῶν ἀπομίμησίς ἐστιν ἑτέρων. Τῆς δὲ Ἡρωΐδος τὰ πλεῖστα μουσικὸν ἔχει λόγον, ὃν ἴσασιν οἱ Θυϊάδες, ἐκ δὲ τῶν δρωμένων φανερῶς Σεμέλης ἄν τις ἀναγωγὴν εἰκάσειε. Περὶ δὲ τῆς Χαρίλας τοιαῦτά τινα μυθολογοῦσι. Λιμὸς ἐξ αὐχμοῦ τοὺς Δελφοὺς κατέσχε, καὶ πρὸς τὰς θύρας τοῦ βασιλέως ἐλθόντες μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἱκέτευον. ὁ δὲ τῶν ἀλφίτων καὶ τῶν χεδρόπων μετεδίδου τοῖς γνωριμωτέροις αὐτῶν· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ πᾶσιν. ἐλθούσης δὲ παιδὸς ἔτι μικρᾶς ὀρφανῆς γονέων, καὶ προσλιπαρούσης, ἐῤῥάπισεν αὐτὴν ὑποδήματι, καὶ τῷ προσώπῳ τὸ ὑπόδημα προσέῤῥιψεν. ἡ δὲ, πενιχρά τις οὖσα καὶ ἔρημος, οὐκ ἀγεννὴς δὲ τὸ ἦθος, ἐκποδὼν γενομένη, καὶ λύσασα τὴν ζώνην, ἀνήρτησαν ἑαυτήν. ἐπιτείνοντος δὲ τοῦ λιμοῦ, καὶ νοσημάτων προσγενομένων, ἀνεῖλεν ἡ Πυθία τῷ βασιλεῖ Χαρίλαν ἱλάσκεσθαι παρθένον αὐτοθάνατον. μόλις οὖν ἀνευρόντες, ὅτι τοὔνομα τοῦτ' ἦν τῇ ῥαπισθείσῃ παιδὶ, μεμιγμένην τινὰ καθαρμῷ θυσίαν ἀπετέλεσαν, ἣν ἐπιτελοῦσιν

ἔτι καὶ νῦν δι' ἐννέα ἐτῶν. προκάθηται μὲν γὰρ ὁ βασιλεὺς, τῶν ἀλφίτων καὶ τῶν χεδρόπων ἐπιδιδοὺς πᾶσι καὶ ξένοις καὶ πολίταις, κομίζεται δὲ τῆς Χαρίλας παιδικὸν εἴδωλον· ὅταν οὖν πάντες λάβωσιν, ὁ μὲν βασιλεὺς ῥαπίζει τῷ ὑποδήματι τὸ εἴδωλον, ἡ δὲ τῶν Θυϊάδων ἀρχηγὸς ἀραμένη κομίζει πρός τινα τόπον φαραγγώδη, κἀκεῖ σχοινίον περιάψαντες τῷ τραχήλῳ τοῦ εἰδώλου κατορύττουσιν, ὅπου τὴν Χαρίλαν ἀπαγξαμένην ἔθαψαν.

XIII. „Τί τὸ πτωχικὸν κρέας παρ' Αἰνειᾶσι;" πλείονες γεγόνασιν Αἰνειάνων μεταναστάσεις. πρῶτον μὲν γὰρ οἰκοῦντες περὶ τὸ Δώτιον πεδίον, ἐξέπεσον ὑπὸ Λαπιθῶν εἰς Αἴθικας. ἐκεῖθεν τῆς Μολοσσίας τὴν περὶ τὸν Ἀραούαν χώραν κατέσχον. ὅθεν ὠνομάσθησαν Παραοῦαι. μετὰ ταῦτα Κίῤῥαν κατέσχον. ἐν δὲ τῇ Κίῤῥῃ καταλεύσαντες Οἴνοκλον τὸν βασιλέα, τοῦ θεοῦ προστάξαντος, εἰς τὴν περὶ τὸν Ἴναχον χώραν κατέβησαν οἰκουμένην ὑπὸ Ἰναχιέων καὶ Ἀχαιῶν. γενομένου δὲ χρησμοῦ, τοῖς μὲν, ἂν μεταδῶσι τῆς χώρας, ἀποβαλεῖν ἅπασαν· τοῖς δ', ἂν λάβωσι παρ' ἑκόντων, καθέξειν· Τέμων ἀνὴρ ἐλλόγιμος τῶν Αἰνειάνων, ἀναλαβὼν ῥάκια καὶ πήραν, καὶ προσαίτης ὢν, ἀφίκετο πρὸς τοὺς Ἰναχιεῖς· ὕβρει δὲ καὶ πρὸς γέλωτα τοῦ βασιλέως βῶλον ἐπιδόντος αὐτῷ, δεξάμενος εἰς τὴν πήραν ἐνέβαλε, καὶ ἐμφανὴς ἦν ἠγαπηκὼς τὸ δῶρον· ἀπεχώρησε γὰρ εὐθὺς οὐδὲν προσαιτήσας· οἱ δὲ πρεσβύτεροι θαυμάσαντες, ἀνεμιμνήσκοντο τοῦ χρησμοῦ, καὶ τῷ βασιλεῖ προσιόντες, ἔλεγον μὴ καταφρονῆσαι, μηδὲ προ-

ἔσθαι τὸν ἄνθρωπον. αἰσθόμενος οὖν ὁ Τέμων τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὥρμησεν φεύγειν, καὶ διέφυγεν εὐξάμενος τῷ Ἀπόλλωνι καθ᾽ ἑκατόμβης. ἐκ δὲ τούτου μονομαχοῦσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ τὸν τῶν Ἰναχιέων Ὑπέροχον ὁ τῶν Αἰνειάνων Φήμιος, ὁρῶν μετὰ κυνὸς αὐτῷ προσφερόμενον, οὐκ ἔφη δίκαια ποιεῖν, δεύτερον ἐπάγοντα μαχόμενον. ἀπελαύνοντος δὲ τοῦ Ὑπερόχου τὸν κύνα καὶ μεταστρεφομένου, λίθῳ βαλὼν ὁ Φήμιος ἀναιρεῖ. κτησάμενοι δὲ τὴν χώραν, τοὺς Ἰναχιεῖς μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἐκβαλόντες, τὸν μὲν λίθον ἐκεῖνον ὡς ἱερὸν σέβονται, καὶ θύουσιν αὐτῷ, καὶ τοῦ ἱερείου τῷ δημῷ περικαλύπτουσιν. ὅταν δὲ τῷ Ἀπόλλωνι τὴν ἑκατόμβην ἀποδιδῶσι, τῷ Διῒ βοῦν καθιερεύσαντες, μερίδα τοῖς Τέμωνος ἀπογόνοις ἐξαίρετον νέμουσι, καὶ πτωχικὸν κρέας ἐπονομάζουσι.

XIV. *„Τίνες οἱ παρ᾽ Ἰθακησίοις Κολιάδαι; καὶ τίς ὁ Φάγιλος;" τῷ Ὀδυσσεῖ μετὰ τὴν μνηστηροφονίαν οἱ ἐπιτήδειοι τῶν τεθνηκότων ἐπανέστησαν, μεταπεμφθεὶς δ᾽ ὑπ᾽ ἀμφοτέρων διαιτητὴς Νεοπτόλεμος, ἐδικαίωσε τὸν μὲν Ὀδυσσέα μεταναστῆναι καὶ φεύγειν ἐκ τῆς Κεφαλληνίας, καὶ Ζακύνθου καὶ Ἰθάκης ἐφ᾽ αἵματι, τοὺς δὲ τῶν μνηστήρων ἑταίρους καὶ οἰκείους ἀποφέρειν ποινὴν Ὀδυσσεῖ τῶν εἰς τὸν οἶκον ἀδικημάτων καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτόν. αὐτὸς μὲν οὖν εἰς Ἰταλίαν μετέστη· τὴν δὲ ποινὴν τῷ υἱεῖ καθιερώσας, ἀποφέρειν ἐκέλευσε τοὺς Ἰθακησίους. ἦν δ᾽ ἄλφιτα, οἶνος, κηρία, ἔλαιον, ἅλες, ἱερεῖα πρεσβύτερα φαγίλων. φάγ[illegible]*

δέ φησιν Ἀριστοτέλης τὸν ἀμνὸν εἶναι. τοὺς δὲ περὶ Εὔμαιον ἐλευθερώσας ὁ Τηλέμαχος, κατέμιξεν εἰς τοὺς πολίτας, καὶ τὸ γένος ἐστὶ Κολιαδῶν ἀπ' Εὐμαίου, καὶ Βουκολιῶν ἀπὸ Φιλοιτίου.

XV. „Τίς ἡ ξυλίνη κύων παρὰ Λοκροῖς;" Φυσκίου τοῦ Ἀμφικτύονος υἱὸς ἦν Λοκρός· ἐκ δὲ τούτου καὶ Καβύης Λοκρός. πρὸς ὃν ὁ πατὴρ διενεχθεὶς καὶ συχνοὺς τῶν πολιτῶν ἀναλαβὼν, περὶ ἀποικίας ἐμαντεύετο. τοῦ δὲ θεοῦ φήσαντος κτίζειν πόλιν, ὅπου περ ἂν τύχῃ δηχθεὶς ὑπὸ κυνὸς ξυλίνης, ὑπερβαίνων εἰς τὴν ἑτέραν θάλασσαν, ἐπάτησε κυνόσβατον. ἐνοχληθεὶς δὲ τῇ πληγῇ, διέτριψεν ἡμέρας αὐτόθι πλείονας, ἐν αἷς καταμαθὼν τὸ χωρίον, ἔκτισε πόλεις Φυσκεῖς καὶ Ὑάνθειαν, καὶ τὰς ἄλλας, ὅσας οἱ κληθέντες Ὀζόλαι Λοκροὶ κατῴκησαν. Ὀζόλας δὲ Λοκροὺς, οἱ μὲν, διὰ τὸν Νέσσον, οἱ δὲ, τὸν Πύθωνα δράκοντα, κληθῆναι λέγουσιν, ἐκβρασθέντας ὑπὸ τῆς θαλάττης, καὶ σαπέντας ἐν τῇ τῶν Λοκρῶν χώρᾳ. τινὲς δὲ κώδια, καὶ τραγέας τοὺς ἀνθρώπους φοροῦντας, καὶ τὰ πλεῖστα συνόντας αἰπολίοις, γενέσθαι δυσώδεις. ἔνιοι δὲ τοὐναντίον πολυάνθεμον τὴν χώραν οὖσαν, ὑπ' εὐωδίας τοὔνομα λαβεῖν· ὧν ἐστι καὶ Ἀρχύτας ὁ Ἀμφισσεύς. γέγραφε γὰρ οὕτω

Τὴν βοτρυοστέφανον μυρίπνουν μακύναν ἐραννήν

XVI. „Τί τὸ καλούμενον ὑπὸ Μεγαρέων ἀφάβρωμα;" Νίσος, ἀφ' οὗ προσηγορεύθη Νισαία, βασιλεύων ἐκ Βοιωτίας ἔγημεν Ἀβρώτην, Ὀγχήστου θυγατέρα, Μεγαρέως δὲ ἀδελφὴν, γυναῖκα καὶ τὸ φρονεῖν, (ὡς ἔοικε) περιττὴν καὶ σώφρονα διαφε

ρόντως. ἀποθανούσης δ' αὐτῆς, οἵ τε Μεγαρεῖς ἐπένθησαν ἑκουσίως, καὶ ὁ Νῖσος ἀΐδιάν τινὰ μνήμην καὶ δόξαν αὐτῆς καταστῆναι βουλόμενος, ἐκέλευε τὰς Μεγαρίδας φορεῖν, ἣν ἐκείνη στόλην ἐφόρει, καὶ τὴν στολὴν ἀφάβρωμα δι' ἐκείνην ὠνόμασε. δοκεῖ δὲ τῇ δόξῃ τῆς γυναικὸς καὶ ὁ θεὸς βοηθῆσαι· πολλάκις γὰρ τὰς ἐσθῆτας ἀλλάξαι βουλομένας τὰς Μεγαρίδας χρησμῷ διεκώλυσε.

XVII. „Τίς ὁ δορύξενος;“ τὸ παλαιὸν ἡ Μεγαρὶς ᾠκεῖτο κατὰ κώμας, εἰς πέντε μέρη νενεμημένων τῶν πολιτῶν. ἐκαλοῦντο δὲ Ἡραεῖς, καὶ Πιραεῖς, καὶ Μεγαρεῖς, καὶ Κυνοσουρεῖς, καὶ Τριποδισκαῖοι. τῶν δὲ Κορινθίων πόλεμον αὐτοῖς ἐξεργασαμένων πρὸς ἀλλήλους, (ἀεὶ γὰρ ἐπεβούλευον ὑφ' αὐτοῖς ποιήσασθαι τὴν Μεγαρικὴν) ὅμως δι' ἐπιείκειαν ἡμέρως ἐπολέμουν καὶ συγγενικῶς. τοὺς μὲν γὰρ γεωργοῦντας οὐδεὶς ἠδίκει τὸ παράπαν, τοὺς δ' ἁλισκομένους λύτρον τι τεταγμένον ἔδει καταβαλεῖν, καὶ τοῦτο ἐλάμβανον ἀφέντες. πρότερον δ' οὐκ εἰσέπραττον, ἀλλ' ὁ λαβὼν αἰχμάλωτον, ἀπῆγεν οἴκαδε, καὶ μεταδοὺς ἁλῶν καὶ τραπέζης, ἀπέπεμπεν οἴκαδε. ὁ μὲν οὖν τὰ λύτρα κομίσας, ἐπῃνεῖτο, καὶ φίλος ἀεὶ διετέλει τοῦ λαβόντος ἐκ δορυαλώτου δορύξενος προσαγορευόμενος· ὁ δ' ἀποστερήσας, οὐ μόνον παρὰ τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς πολίταις ὡς ἄδικος καὶ ἄπιστος ἠδόξει.

XVIII. „Τίς ἡ παλιντοκία;“ Μεγαρεῖς Θεαγένη, τὸν τύραννον, ἐκβαλόντες, ὀλίγον χρόνον ἐσωφρόνησαν κατὰ τὴν πολιτείαν· εἶτα πολλὴν (κατὰ

Πλάτωνα) καὶ ἄκρατον αὐτοῖς ἐλευθερίαν τῶν δημαγωγῶν οἰνοχοούντων, διαφθαρέντες παντάπασι, τά τε ἄλλα τοῖς πλουσίοις ἀσελγῶς προσεφέροντο, καὶ παριόντες εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν οἱ πένητες, ἠξίουν ἑστιᾶσθαι καὶ δειπνεῖν πολυτελῶς· εἰ δὲ μὴ τυγχάνοιεν, πρὸς βίαν καὶ μεθ' ὕβρεως ἐχρῶντο πᾶσι. τέλος δὲ δόγμα θέμενοι, τοὺς τόκους ἀνεπράττοντο παρὰ τῶν δανειστῶν, οὓς δεδωκότες ἐτύγχανον, παλιντοκίαν τὸ γινόμενον προσαγορεύσαντες.

XIX. „Τίς ἡ Ἀνθηδὼν, περὶ ἧς ἡ Πυθιὰς εἶπε· Πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις; ἡ γὰρ ἐν Βοιωτοῖς οὐκ ἔστι πολύοινος." τὴν Καλαυρίαν Εἰρήνην τοπαλαιὸν ὠνόμαζον ἀπὸ γυναικὸς Εἰρήνης, ἣν ἐκ Ποσειδῶνος καὶ Μελανθείας τῆς Ἀλφειοῦ γενέσθαι μυθολογοῦσιν. ὕστερον δὲ τῶν περὶ Ἄνθην καὶ Ὑπέρην αὐτόθι κατοικούντων Ἀνθηδονίαν καὶ Ὑπέρειαν ἐκάλουν τὴν νῆσον. εἶχε δὲ ὁ χρησμὸς οὕτως· (ὥς Ἀριστοτέλης φησί)

Πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις,
Οὐδ' ἱερὰν Ὑπέραν, ὅθι γ' ἄτρυγον οἶνον ἔπινες.

ταῦτα μὲν ὁ Ἀριστοτέλης. ὁ δὲ Μνασιγείτων φησὶν, Ὑπέρης ἀδελφὸν ὄντα τὸν Ἄνθον, ἔτι νήπιον ἀπολέσθαι, καὶ τὸν Ὑπέρην κατὰ ζήτησιν αὐτοῦ πλανώμενον, εἰς Φερὰς πρὸς Ἄκαστον (ἢ Ἄδραστον,) ἐλθεῖν, ὅπου κατὰ τύχην ὁ Ἄνθος ἐδούλευεν οἰνοχοεῖν τεταγμένος. ὡς οὖν εἱστιῶντο, τὸν παῖδα προσφέροντα τῷ ἀδελφῷ τὸ ποτήριον, ἐπιγνῶναι, καὶ εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ἡσυχῇ· Πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις.

XX. „Τίς ὁ λεγόμενος ἐν Πριήνῃ παρὰ δρυὶ σκότος;“ Σάμιοι καὶ Πριηνεῖς πολεμοῦντες ἀλλήλοις, τὰ μὲν ἄλλα μετρίως ἐβλάπτοντο καὶ ἔβλαπτον, μάχης δὲ μεγάλης γενομένης, χιλίους Σαμίων οἱ Πριηνεῖς ἀπέκτειναν. ἑβδόμῳ τὸ ὕστερον ἔτει Μιλησίοις συμβαλόντες παρὰ τὴν καλουμένην δρῦν, τοὺς ἀρίστους ὁμοῦ τι καὶ πρώτους ἀπέβαλον τῶν πολιτῶν· ὅτε καὶ Βίας ὁ σοφὸς εἰς Σάμον ἐκ Πριήνης πρεσβεύσας εὐδοκίμησε. ταῖς δὲ Πριηνέων γυναιξὶν ὁμοῦ τοῦ πάθους τούτου καὶ τῆς συμφορᾶς ἐλεεινῆς γενομένης, ἀρὰ κατέστη καὶ ὅρκος ὁ περὶ τῶν μεγίστων, Ὁ παρὰ δρυὶ σκότος, διὰ τὸ παῖδας αὐτῶν καὶ πατέρας καὶ ἄνδρας ἐκεῖ φονευθῆναι.

XXI. „Τίνες οἱ παρὰ Κρησὶ λεγόμενοι καταχαῦται;“ Τυῤῥηνούς φασι τοὺς τὰς Ἀθηναίων θυγατέρας καὶ γυναῖκας ἐκ Βραύρωνος ἁρπάσαντας, ὁπηνίκα Λῆμνον καὶ Ἴμβρον κατῴκουν, εἶτ' ἐκπεσόντας, εἰς τὴν Λακωνικὴν ἀφικέσθαι, καὶ γενέσθαι ἐπιμιξίαν αὐτοῖς, μέχρι παίδων γενέσεως πρὸς τὰς ἐγχωρίους γυναῖκας. ἐκ δ' ὑποψίας καὶ διαβολῆς πάλιν ἀναγκασθέντας ἐκλιπεῖν τὴν Λακωνικὴν, μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν εἰς Κρήτην καταῗραι, Πόλλιν ἡγεμόνα καὶ τὸν ἀδελφὸν ἔχοντας. ἐκεῖ δὲ πολεμοῦντας τοῖς κατέχουσι τὴν Κρήτην, πολλοὺς περιορᾷν τῶν ἐν ταῖς μάχαις ἀποθνησκόντων ἀτάφους, τὸ μὲν πρῶτον ἀσχόλους διὰ τὸν πόλεμον ὄντας καὶ τὸν κίνδυνον, ὕστερον δὲ φεύγοντας ἅπτεσθαι νεκρῶν ἐφθαρμένων ὑπὸ χρόνου καὶ διεῤῥυηκότων. τὸν οὖν Πόλλιν ἐξευρόντα τιμάς τινας προνομίας καὶ ἀτε-

λείας ἀποδοῦναι, τὰς μὲν τοῖς ἱερεῦσι τῶν θεῶν, τὰς δὲ τοῖς ταφεῦσι τῶν τετελευτηκότων, ἐπιφημίσαντα καὶ ταύτας δαίμοσι χθονίοις, ὅπως ἀναφαίρετοι διαμένοιεν· εἶτα κλήρῳ διαλαχεῖν πρὸς τὸν ἀδελφόν. ὀνομασθῆναι δὲ, τοὺς μὲν, ἱερεῖς, τοὺς δὲ, κατακαύτας· καὶ πολιτεύεσθαι μὲν αὐτοὺς καθ' αὐτοὺς, ἔχειν δὲ μετὰ τῶν ἄλλων φιλανθρώπων, καὶ ἄδειαν ἀδικημάτων, οἷς ἄλλοι Κρῆτες εἰώθασι χρῆσθαι πρὸς ἀλλήλους, ἄγοντες λαθραίως καὶ ἀποφέροντες. ἐκείνους γὰρ οὐδὲν ἀδικεῖν, οὐδὲ κλέπτειν οὐδὲν, οὐδ' ἀφαιρεῖσθαι.

XXII. „Τίς ὁ παίδων τάφος παρὰ Χαλκιδεῦσι;" Κόθος καὶ Ἄρκλος οἱ Ξούθου παῖδες εἰς Εὔβοιαν ἧκον οἰκήσοντες, Αἰολέων τότε τὰ πλεῖστα τῆς νήσου κατεχόντων. ἦν δὲ τῷ Κόθῳ λόγιον, εὖ πράξειν καὶ περιέσεσθαι τῶν πολεμίων, ἐὰν πρίηται τὴν χώραν. ἀποβὰς οὖν μετ' ὀλίγων, ἐνέτυχε παίζουσι παιδαρίοις παρὰ τὴν θάλασσαν· συμπαίζων οὖν αὐτοῖς καὶ φιλοφρονούμενος, ἔδειξε παίγνια πολλὰ τῶν ξενικῶν. ὡς δὲ ἑώρα τοὺς παῖδας ἐπιθυμοῦντας λαβεῖν, οὐκ ἔφησεν αὐτοῖς δώσειν ἄλλως, εἰ μὴ τῆς γῆς λάβοι παρ' αὐτῶν. οἱ δὲ παῖδες οὕτως ἀναιρούμενοι χαμαῖθεν ἐδίδοσαν, καὶ τὰ παίγνια λαβόντες, ἀπηλλάγησαν. οἱ δ' Αἰολεῖς αἰσθόμενοι τὸ γεγονὸς, καὶ τῶν πολεμίων αὐτοῖς ἐπιπλεόντων, ὑπ ὀργῆς καὶ λύπης διεχρήσαντο τοὺς παῖδας. ἐτάφησαν ἠδὲ παρὰ τὴν ὁδὸν, ᾗ βαδίζουσιν ἐκ πόλεως ἐπὶ τὸν Εὔριπον, καὶ ὁ τόπος Τάφος παίδων καλεῖται.

XXIII. „Τίς ὁ Μιξαρχαγέτας ἐν Ἄργει; καὶ τί-

νες οἱ Ἐλάσιοι;“ Μιξαρχαγέταν τὸν Κάστορα καλοῦσι, καὶ νομίζουσι παρ' αὐτοῖς τετάφθαι· τὸν δὲ Πολυδεύκην ὡς ἕνα τῶν Ὀλυμπίων σέβονται. τοὺς δὲ τὰς ἐπιληψίας ἀποτρέπειν δοκοῦντας, ἐλασίους μὲν ὀνομάζουσι, δοκοῦσι δὲ τῶν Ἀλεξίδας τῆς Ἀμφιαράου θυγατρὸς ἀπογόνων εἶναι.

XXIV. „Τί τὸ παρ' Ἀργείοις λεγόμενον ἔγκνισμα;“ τοῖς ἀποβαλοῦσί τινα συγγενῶν, ἢ συνήθων, ἔθος ἐστὶ μετὰ πένθος εὐθὺς τῷ Ἀπόλλωνι θύειν, ἡμέραις δὲ ὕστερον τριάκοντα, τῷ Ἑρμῇ. νομίζουσι γὰρ, ὥσπερ τὰ σώματα τῶν ἀποθανόντων δέχεσθαι τὴν γῆν· οὕτω τὰς ψυχὰς τὸν Ἑρμῆν· τοῦ δ' Ἀπόλλωνος τῷ ἀμφιπόλῳ κριθὰς διδόντες, λαμβάνουσι κρέας τοῦ ἱερείου, καὶ τὸ πῦρ ἀποσβέσαντες ὡς μεμιασμένον, παρ' ἑτέρων δ' ἐναυσάμενοι τοῦτο τὸ κρέας ὀπτῶσιν, ἔγκνισμα προσαγορεύοντες.

XXV. „Τίς ἀλάστωρ, ἀλιτήριος, παλαμναῖος;“ οὐ γὰρ πειστέον τοῖς λέγουσιν ἀλιτηρίους κεκλῆσθαι τοὺς ἐπιτηροῦντας ἐν τῷ λιμῷ τὸν ἀλοῦντα καὶ διαρπάζοντας· ἀλλ' ἀλάστωρ μὲν κέκληται ὁ ἄληστα καὶ πολὺν χρόνον μνημονευθησόμενα δεδρακώς· ἀλιτήριος δὲ, ὃν ἀλεύασθαι καὶ φυλάξασθαι διὰ μοχθηρίαν καλῶς εἶχε. ταῦτα (φησὶν ὁ Σωκράτης) ἐν διφθέραις χαλκαῖς γεγράφασι.

XXVI. „Τίνος ἔχεται διανοίας τὸ τοὺς ἀπάγοντας εἰς Κασσιοπαίαν τὸν βοῦν, ἐξ Αἴνου τὰς παρθένους προπεμπούσας ἐπᾴδειν ἄχρι τῶν ὅρων;

Μήποτε νοσσήσαιτε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν;“

Αἰνειᾶνες ὑπὸ Λαπιθῶν ἐξαναστάντες τοπρῶτον

ᾤκησαν περὶ τὴν Αἰθακίαν, εἶτα περὶ τὴν Μολοσσίδα καὶ Κασσιοπαίαν· οὐδὲν δὲ χρηστὸν ἀπὸ τῆς χώρας ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ χαλεποῖς χρώμενοι προσοίκοις εἰς τὸ Κιῤῥαῖον πεδίον ἧκον, Ὀνόκλου, τοῦ βασιλέως, ἄγοντος αὐτούς. ἐκεῖ δὲ μεγάλων αὐχμῶν γενομένων, κατὰ χρησμὸν, (ὡς λέγεται) τὸν Ὄνοκλον καταλεύσαντες, καὶ πάλιν πλανηθέντες, εἰς ταύτην ἀφίκοντο τὴν χώραν, ἣν νῦν ἔχουσιν, ἀγαθὴν καὶ πάμφορον οὖσαν. ὅθεν εἰκότως εὔχονται τοῖς θεοῖς, εἰς τὴν παλαιὰν πατρίδα μὴ ἐπανελθεῖν, ἀλλ' αὐτοῦ καταμένειν εὐδαιμονοῦντας.

XXVII. „Τί δή ποτε παρὰ Ῥοδίοις εἰς τὸ τοῦ Ὀκριδίωνος ἡρῷον οὐκ εἰσέρχεται κῆρυξ;" ἢ ὅτι Ὄχιμος τὴν θυγατέρα Κυδίππην ἐνεγγύησεν Ὀρκιδίωνι; Κέρκαφος δὲ ἀδελφὸς ὢν Ὀχίμου, τῆς δὲ παιδὸς ἐρῶν, ἔπεισε τὸν κήρυκα, (διὰ κηρύκων γὰρ ἔθος ἦν τὸ μετέρχεσθαι τὰς νύμφας) ὅταν παραλάβῃ τὴν Κυδίππην, πρὸς ἑαυτὸν ἀγαγεῖν. τούτου δὲ πραχθέντος, ὁ μὲν Κέρκαφος ἔχων τὴν κόρην ἔφυγεν, ὕστερον δὲ τοῦ Ὀχίμου γηράσαντος ἐπανῆλθε. τοῖς δὲ Ῥοδίοις ἔθος κατέστη κήρυκα μὴ προσιέναι τῷ τοῦ Ὀκριδίωνος ἡρώῳ, διὰ τὴν γενομένην ἀδικίαν.

XXVIII. „Τί δή ποτε παρὰ Τενεδίοις εἰς τὸ τοῦ Τένου ἱερὸν οὐκ ἔξεστιν αὐλητὴν εἰσελθεῖν, οὐδ' Ἀχιλλέως ἐν τῷ ἱερῷ μνησθῆναι;" ἢ, ὅτι τῆς μητρυιᾶς τὸν Τένην διαβαλλούσης ὡς βουλόμενον αὐτῇ συγγενέσθαι, Μόλπος ὁ αὐλητὴς τὰ ψευδῆ κατεμαρτύρησεν αὐτοῦ, διὰ τοῦτο τῷ Τένῃ συνέπεσε φεύγειν εἰς Τένεδον μετὰ τῆς ἀδελφῆς; Ἀχιλλεῖ δὲ

λέγεται τὴν μητέρα Θέτιν ἰσχυρῶς ἀγορεῦσαι μὴ ἀνελεῖν τὸν Τένην, ὡς τιμώμενον ὑπὸ Ἀπόλλωνος, καὶ παρεγγυῆσαι ἑνὶ τῶν οἰκετῶν, ὅπως προσέχῃ καὶ ἀναμιμνήσκῃ, μὴ λάθοι κτείνας ὁ Ἀχιλλεὺς τὸν Τένην. ἐπεὶ δὲ τὴν Τένεδον κατατρέχων ἐδίωκε τὴν ἀδελφὴν τοῦ Τένου καλὴν οὖσαν, ἀπαντήσας τε ὁ Τένης ἠμύνετο πρὸ τῆς ἀδελφῆς· καὶ ἡ μὲν ἐξέφυγεν, ὁ δὲ Τένης ἀνῃρέθη. ὁ δ᾽ Ἀχιλλεὺς πεσόντα γνωρίσας, τὸν μὲν οἰκέτην ἀπέκτεινεν, ὅτι παρὼν οὐκ ἀνέμνησε· τὸν δὲ Τένην ἔθαψεν, οὗ νῦν τὸ ἱερόν ἐστι, καὶ οὔτε αὐλητὴς εἴσεισιν, οὔτε Ἀχιλλεὺς ὀνομάζεται.

XXIX. „Τίς ὁ παρ᾽ Ἐπιδαμνίοις πωλήτης;“ Ἐπιδάμνιοι γειτνιῶντες Ἰλλυριοῖς ᾐσθάνοντο τοὺς ἐπιμιγνυμένους αὐτοῖς πολίτας γιγνομένους πονηρούς, καὶ φοβούμενοι νεωτερισμόν, ᾑροῦντο πρὸς τὰ τοιαῦτα συμβόλαια καὶ τὰς ἀμείψεις καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἕνα τῶν δεδοκιμασμένων παρ᾽ αὐτοῖς, ὃς ἐπιφοιτῶν τοῖς βαρβάροις, παρεῖχεν ἀγορὰν καὶ διάθεσιν πᾶσι τοῖς πολίταις, πωλήτης προσαγορευόμενος.

XXX. „Τίς ἡ περὶ Θρᾴκην Ἀραίνου ἀκτή;“ Ἄνδριοι καὶ Χαλκιδεῖς πλεύσαντες εἰς Θρᾴκην οἰκήσεως ἕνεκα, Σάνην μὲν πόλιν ἐκ προδοσίας κοινῇ παρέλαβον, τὴν δὲ Ἄκανθον ἐκλελοιπέναι τοὺς βαρβάρους πυνθανόμενοι, δύο κατασκόπους ἔπεμψαν. ὡς δὲ τῇ πόλει προσιόντες παντάπασι πεφευγότας ᾐσθάνοντο τοὺς πολεμίους, ὁ μὲν Χαλκιδικὸς προεξέδραμεν ὡς καταληψόμενος τοῖς Χαλκιδεῦσι τὴν πόλιν, ὁ δ᾽ Ἄνδριος οὐ συνεξανύτων, ἠκόντισε τὸ

δόρυ, καὶ ταῖς πύλαις ἐμπαρέντος μετὰ βολῆς, Ἀνδρίων ἔφη παισὶν αἰχμῇ προκατειλῆφθαι τὴν πόλιν. ἐκ τούτου διαφορᾶς γενομένης, ἄνευ πολέμου συνέβησαν Ἐρυθραίοις καὶ Σαμίοις καὶ Παρίοις χρήσασθαι περὶ πάντων δικασταῖς. ἐπεὶ δ' οἱ μὲν Ἐρυθραῖοι καὶ οἱ Σάμιοι τὴν ψῆφον Ἀνδρίοις ἤνεγκαν, οἱ δὲ Πάριοι Χαλκιδεῦσιν, ἀρὰς ἔθεντο περὶ τὸν τόπον τοῦτον οἱ Ἄνδριοι κατ' αὐτῶν, μήτε δοῦναι γυναῖκα Παρίοις, μήτε λαβεῖν παρ' αὐτῶν. καὶ διὰ τοῦτο προσηγόρευσαν ἀκτὴν Ἀραίνου, πότερον ὀνομαζομένην Δράκοντος.

XXXI. „Διὰ τί τοῖς θεσμοφορίοις αἱ τῶν Ἐρετριέων γυναῖκες οὐ πρὸς πῦρ, ἀλλὰ πρὸς ἥλιον, ὀπτῶσι τὰ κρέα, καὶ Καλλιγένειαν οὐ καλοῦσιν;" ἢ ὅτι ταῖς αἰχμαλώτοις, ἃς ἦγεν ἐκ Τροίας Ἀγαμέμνων, ἐνταῦθα συνέβη θεσμοφόρια θύειν, πλοῦ δὲ φανέντος, ἐξαίφνης ἀνήχθησαν ἀτελῆ τὴν θυσίαν καταλιποῦσαι;

XXXII. „Τίνες οἱ ἀειναῦται παρὰ Μιλησίοις;" τῶν περὶ Θόαντα καὶ Δαμασήνορα τυράννων καταλυθέντων, ἑταιρεῖαι δύο τὴν πόλιν κατέσχον, ὧν ἡ μὲν ἐκαλεῖτο Πλοντὶς, ἡ δὲ Χειρομάχα. κρατήσαντες οὖν οἱ δυνατοὶ, καὶ τὰ πράγματα περιστήσαντες εἰς τὴν ἑταιρείαν, ἐβουλεύοντο περὶ τῶν μεγίστων, ἐμβαίνοντες εἰς τὰ πλοῖα, καὶ πόῤῥω τῆς γῆς ἐπανάγοντες· κυρώσαντες δὲ τὴν γνώμην, κατέπλεον, καὶ διὰ τοῦτο ἀειναῦται προσηγορεύθησαν.

XXXIII. „Τί δή ποτε Χαλκιδεῖς τὸν περὶ τὸ Πυρσόφιον τόπον ἀκμαίων λέσχην καλοῦσι;" τὸν

Ναύπλιόν φασιν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν διωκόμενον, Χαλκιδεῖς ἱκετεῦσαι, καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς αἰτίας ἀπολογεῖσθαι, τὰ δ' αὐτὸν ἀντεγκαλεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς. ἐκδιδόναι μὲν αὐτὸν οἱ Χαλκιδεῖς οὐδ' ἐμέλλησαν· δεδιότες δὲ, μὴ δόλῳ φονευθῇ, φυλακὴν ἔδοσαν αὐτῷ τοὺς ἀκμάζοντας νεανίσκους, καὶ κατέστησαν εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὅπου συνῆσαν ἀλλήλοις ἅμα καὶ τὸν Ναύπλιον παρεφύλαττον.

XXXIV. „*Τίς ὁ βοῦν εὐεργέτῃ θύσας;*" *πλοῖον ὥρμει περὶ τὴν Ἰθακησίαν ληστρικὸν, ἐν ᾧ πρεσβύτης ἐτύγχανε μετὰ κεραμίων ἐχόντων πίτταν. τούτῳ οὖν κατὰ τύχην προσέσχε πορθμεὺς Ἰθακήσιος, ὀνόματι Πυῤῥίας, καὶ τὸν πρεσβύτην ἐῤῥύσατο, μηδὲν δεόμενος, ἀλλὰ πεισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ οἰκτείρας· προσέλαβε δὲ καὶ τῶν κεραμίων, τοῦ πρεσβύτου κελεύσαντος. ἀπαλλαγέντων δὲ τῶν ληστῶν, καὶ γενομένης ἀδείας, ὁ πρεσβύτης τοῖς κεραμίοις τὸν Πυῤῥίαν προσαγαγὼν, χρυσίον ἐδείκνυεν ἐν αὐτοῖς πολὺ, καὶ ἀργύριον τῇ πίττῃ καταμεμιγμένον. ἐξαίφνης οὖν ὁ Πυῤῥίας πλούσιος γενόμενος τά τε ἄλλα εὖ περιεῖπε τὸν γέροντα, καὶ βοῦν ἔθυσεν αὐτῷ. ὃ καὶ παροιμιαζόμενοι λέγουσιν, οὐδεὶς εὐεργέτῃ βοῦν ἔθυσεν, ἀλλ' ἢ Πυῤῥίας.*

XXXV. „*Τί δή ποτε ταῖς κόραις τῶν Βοττιαίων ἔθος ἦν λέγειν χορευούσαις· Ἴωμεν εἰς Ἀθήνας;*" *Κρῆτάς φασὶν εὐξαμένους ἀνθρώπων ἀπαρχὴν εἰς Δελφοὺς ἀποστεῖλαι, τοὺς δὲ πεμφθέντας, ὡς ἑώρων οὐδεμίαν οὖσαν εὐπορίαν, αὐτόθεν εἰς ἀποικίαν ὁρμῆσαι· καὶ πρῶτον μὲν ἐν Ἰα[illegible]*

κεῖν, ἔπειτα τῆς Θρᾴκης τοῦτον τὸν τόπον κατασχεῖν, ἀναμεμιγμένων αὐτοῖς Ἀθηναίων. ἔοικε γὰρ μὴ διαφθείρειν ὁ Μίνως, οὓς ἔπεμπον Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν δασμὸν ἠϊθέους, ἀλλὰ κατέχειν παρ' ἑαυτῷ λατρεύοντας. ἐξ ἐκείνων οὖν τινες γεγονότες καὶ νομιζόμενοι Κρῆτες, εἰς Δελφοὺς συναπεστάλησαν. ὅθεν αἱ θυγατέρες τῶν Βοττιαίων ἀπομνημονεύουσαι τοῦ γένους, ᾖδον ἐν ταῖς ἑορταῖς· Ἴωμεν εἰς Ἀθήνας.

XXXVI. „Διὰ τί τὸν Διόνυσον αἱ τῶν Ἠλείων γυναῖκες ὑμνοῦσαι παρακαλοῦσι βοέῳ ποδὶ παραγίνεσθαι πρὸς αὐτάς; ἔχει δ' οὕτως ὁ ὕμνος· Ἐλθεῖν ἥρω, Διόνυσε, ἅλιον ἐς ναὸν ἁγνὸν, σὺν χαρίτεσσιν ἐς ναὸν τῷ βοέῳ ποδὶ θύων. εἶτα δὶς ἐπᾴδουσιν Ἄξιε ταῦρε." πότερον ὅτι καὶ βουγενῆ προσαγορεύουσι καὶ ταῦρον ἔνιοι τὸν θεόν; ἢ τῷ μεγάλῳ ποδὶ, βοέῳ λέγουσιν, ὡς βοῶπιν ὁ ποιητὴς τὴν μεγαλόφθαλμον, καὶ βουγάϊον τὸν μεγάλαυχον. ἢ μᾶλλον, ὅτι τοῦ βοὸς ὁ ποὺς ἀβλαβής ἐστι, τὸ δὲ κερασφόρον ἐπιβλαβές· οὕτω τὸν θεὸν παρακαλοῦσι πρᾷον ἐλθεῖν καὶ ἄλυπον; ἢ, ὅτι καὶ ἀρότρου καὶ σπόρου πολλοὶ τὸν θεὸν ἀρχηγὸν γεγονέναι νομίζουσι;

XXXVII. „Διὰ τί Ταναγραίοις πρὸ τῆς πόλεώς ἐστιν Ἀχίλλειον, τόπος οὕτω προσαγορευόμενος; ἔχθρα γὰρ αὐτῷ μᾶλλον, ἢ φιλία, λέγεται γεγονέναι πρὸς τὴν πόλιν, ἁρπάσαντι μὲν τὴν μητέρα τοῦ Ποιμάνδρου, Στρατονικην, ἀποκτείναντι δὲ υἱὸν Ἐφίππου, Ἀκέστορα." Ποίμανδρος τοίνυν, ὁ Ἐφίπ-

που πατὴρ, ἔτι τῆς Ταναγρικῆς κατὰ κώμας οἰκουμένης ἐν τῷ καλουμένῳ Στέφοντι, πολιορκούμενος ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι συστρατεύειν, ἐξέλιπε τὸ χωρίον ἐκεῖνο νύκτωρ, καὶ τὴν Ποιμάνδριαν ἐτείχισε. παρὼν δὲ Πολύκριθος ὁ ἀρχιτέκτων διαφαυλίζων τὰ ἔργα καὶ καταγελῶν, ὑπερήλατο τὴν τάφρον. ὀργισθεὶς ὁ Ποίμανδρος ὥρμησε λίθον ἐμβαλεῖν αὐτῷ μέγαν, ὃς ἦν αὐτόθι κεκρυμμένος ἐκ παλαιοῦ, νυκτελίοις ἱεροῖς ἀποκείμενος· τοῦτον ἀνασπάσας ὑπὸ ἀγνοίας ὁ Ποίμανδρος ἔβαλε, καὶ τοῦ μὲν Πολυκρίθου διήμαρτε, Λεύκιππον δὲ τὸν υἱὸν ἀπέκτεινεν. ἔδει μὲν οὖν κατὰ τὸν νόμον ἐκ τῆς Βοιωτίας μεταστῆναι, ἐφέστιον καὶ ἱκέτην ξένον γενόμενον· οὐκ ἦν δὲ ῥᾴδιον, ἐμβεβληκότων εἰς τὴν Ταναγραϊκὴν τῶν Ἀχαιῶν. ἔπεμψεν οὖν Ἔφιππον τὸν υἱὸν, Ἀχιλλέως δεησόμενον. ὁ δὲ καὶ τοῦτον εἰσάγε πείσας, καὶ Τληπόλεμον τὸν Ἡρακλέους, καὶ Πηνέλεων τὸν Ἱππάλκμου, συγγενεῖς ἅπαντας αὐτῷ ὄντας. ὑφ᾽ ὧν ὁ Ποίμανδρος εἰς Χαλκίδα συνεκπεμφθεὶς καὶ καθαρθεὶς παρ᾽ Ἐλεφήνορι τὸν φόνον, ἐτίμησε τοὺς ἄνδρας, καὶ τεμένη πᾶσιν ἐξεῖλεν, ὧν τὸ Ἀχιλλέως καὶ τοὔνομα διατετήρηκεν.

XXXVIII. „Τίνες οἱ παρὰ Βοιωτοῖς Ψολόεις, καὶ τίνες Αἰολεῖαι;" τὰς Μινύου θυγατέρας φασὶ Λευκίππην καὶ Ἀρσινόην καὶ Ἀλκαθόην μανείσας ἀνθρωπίνων ἐπιθυμῆσαι κρεῶν, καὶ διαλαχεῖν περὶ τῶν τέκνων· Λευκίππης λαχούσης, παρασχεῖν Ἵππασον τὸν υἱὸν διασπάσασθαι· κληθῆναι δὴ τοὺς μὲν ἄνδρας αὐτῶν δυσειματοῦντας ὑπὸ λύπης καὶ πέν-

θους, Ψολόεις, αὐτὰς δὲ Αἰολειας οἷον ὀλοάς. καὶ μέχρι νῦν Ὀρχομένιοι τὰς ἀπὸ τοῦ γένους οὕτω καλοῦσι. καὶ γίνεται παρ' ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς Ἀγριωνίοις φυγὴ καὶ δίωξις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως τοῦ Διονύσου ξίφος ἔχοντος. ἔξεστι δὲ τὴν καταληφθεῖσαν ἀνελεῖν, καὶ ἀνεῖλεν ἐφ' ἡμῶν Ζωΐλος ὁ ἱερεύς. ἀπέβη δ' εἰς οὐδὲν χρηστὸν αὐτοῖς, ἀλλ' ὅ τε Ζωΐλος ἐκ τοῦ τυχόντος ἑλκυδρίου νοσήσας, καὶ διασαπεὶς πολὺν χρόνον, ἐτελεύτησεν. οἵ τε Ὀρχομένιοι δημοσίαις βλάβαις καὶ καταδίκαις περιπεσόντες, ἐκ τοῦ γένους τὴν ἱερωσύνην μετέστησαν, ἐκ πάντων αἱρούμενοι τὸν ἄριστον.

XXXIX. „Διὰ τί τοὺς εἰς τὸ λύκαιον εἰσελθόντας ἑκουσίως, καταλεύουσιν οἱ Ἀρκάδες· ἂν δ' ὑπ' ἀγνοίας, εἰς Ἐλευθέρας ἀποστέλλουσι;" πότερον ὡς ἐλευθερουμένων αὐτῶν διὰ τὴν ἀπόλυσιν, ἔσχεν ὁ λόγος πίστιν, καὶ τοιοῦτόν ἐστι τὸ εἰς Ἐλευθέρας, οἷον τὸ, εἰς ἀμελοῦς χώραν, καὶ τὸ, ἥξεις εἰς ἀρέσαντος ἕδος; ἢ, κατὰ τὸν μῦθον, ἐπεὶ μόνοι τῶν Λυκάονος παίδων Ἐλευθὴρ καὶ Λεβεάδος οὐ μετέσχον τοῦ περὶ τὸν Δία μιάσματος, ἀλλ' εἰς Βοιωτίαν ἔφυγον, καὶ Λεβαδεῦσίν ἐστιν ἰσοπολιτεία πρὸς Ἀρκάδας. εἰς Ἐλευθέρας οὖν ἀποπέμπουσι τοὺς ἐν τῷ ἀβάτῳ τοῦ Διὸς ἀκουσίως γενομένους. ἢ ὡς Ἀρχίτιμος ἐν τοῖς Ἀρκαδικοῖς ἐμβάντας τινὰς κατὰ ἄγνειαν ὑπὸ Ἀρκάδων φησὶ παραδοθῆναι Φλιασίοις, ὑπὸ δὲ Φλιασίων Μεγαρεῦσιν, ἐκ δὲ Μεγαρέων εἰς Θήβας κομιζομένους περὶ τὰς Ἐλευθέρας, ὕδατι καὶ βρονταῖς καὶ διοσημείαις ἄλλαις κατασχεθῆναι· ἀφ' οὗ

δὴ καὶ τὸν τόπον Ἐλευθέρας ἔνιοί φασι προσαγορεύεσθαι. τὸ μέντοι σκιὰν μὴ πίπτειν ἀπὸ τοῦ ἐμβάντος εἰς τὸ λύκαιον, λέγεται μὲν οὐκ ἀληθῶς, ἔσχηκε δὲ πίστιν ἰσχυράν. πότερον τοῦ ἀέρος εἰς νέφη τρεπομένου καὶ σκυθρωπάζοντος ἐπὶ τοῖς εἰσιοῦσιν; ἢ ὅτι θανατοῦται μὲν ὁ ἐμβὰς, τῶν δ' ἀποθανόντων οἱ Πυθαγορικοὶ λέγουσι τὰς ψυχὰς μὴ ποιεῖν σκιὰν, μηδὲ σκαρδαμύττειν; ἢ σκιὰν μὲν ὁ ἥλιος ποιεῖ, τὸν δὲ ἥλιον ἀφαιρεῖται τοῦ ἐμβάντος ὁ νόμος; καὶ τοῦτο αἰνιττόμενοι λέγουσι. καὶ γὰρ ἔλαφος ὁ ἐμβὰς καλεῖται. διὸ καὶ Κανθαρίωνα τὸν Ἀρκάδα πρὸς Ἠλείους αὐτομολήσαντα πολεμοῦντας Ἀρκάσι, καὶ διαβάντα μετὰ λείας τὸ ἄβατον, καταλυθέντος δὲ τοῦ πολέμου φυγόντα εἰς Σπάρτην, ἐξέδοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς Ἀρκάσι, τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ἀποδιδόναι τὸν ἔλαφον.

XL. „Τίς Εὔνοστος ἥρως ἐν Τανάγρᾳ; καὶ διὰ τίνα αἰτίαν τὸ ἄλσος αὐτοῦ γυναιξὶν ἀνέμβατόν ἐστιν;“ Ἐλιέως τοῦ Κηφισσοῦ καὶ Σκιάδος Εὔνοστος ἦν υἱός, ᾧ φασιν ὑπὸ νύμφης Εὐνόστας ἐκτραφέντι τοῦτο γενέσθαι τοὔνομα. καλὸς δὲ ὢν καὶ δίκαιος, οὐχ ἧττον ἦν σώφρων καὶ αὐστηρός· ἐρασθῆναι δὲ αὐτοῦ λέγουσιν Ὄχναν, μίαν τῶν Κολωνοῦ θυγατέρων ἀνεψιὰν οὖσαν. ἐπεὶ δὲ πειρῶσαν ὁ Εὔνοστος ἀπετρέψατο, καὶ λοιδορήσας ἀπῆλθεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς κατηγορήσων, ἔφθασεν ἡ παρθένος τοῦτο πράξασα κατ' ἐκείνου, καὶ παρώξυνε τοὺς ἀδελφοὺς Ὄχεμον καὶ Λέοντα καὶ Βουκόλον, ἀποκτεῖναι Εὔνοστον, ὡς πρὸς βίαν αὐτῇ συγγεγενημένον

X 2

νον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐνεδρεύσαντες ἀπέκτειναν τὸν νεανίσκον. ὁ δ' Ἐλιεὺς ἐκείνους ἔδησεν· ἡ δ' Ὄχνη μεταμελομένη καὶ γέμουσα ταραχῆς, ἅμα μὲν αὑτὴν ἀπαλλάξαι θέλουσα τῆς διὰ τὸν ἔρωτα λύπης, ἅμα δ' οἰκτείρουσα τοὺς ἀδελφοὺς, ἐξήγγειλε πρὸς τὸν Ἐλιέα πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ἐκεῖνος δὲ Κολωνῷ. Κολωνοῦ δὲ δικάσαντος, οἱ μὲν ἀδελφοὶ τῆς Ὄχνης ἔφυγον, αὐτὴ δὲ κατεκρήμνισεν ἑαυτὴν, ὡς Μυρτὶς ἡ Ἀνθηδονία ποιήτρια μελῶν ἱστόρηκε. τοῦ δὲ Εὐνόστου τὸ ἡρῷον καὶ τὸ ἄλσος οὕτως ἀνέμβατον ἐτηρεῖτο καὶ ἀπροσπέλαστον γυναιξὶν, ὥστε πολλάκις, σεισμῶν, ἢ αὐχμῶν, ἢ διοσημειῶν ἄλλων γενομένων, ἀναζητεῖν καὶ πολυπραγμονεῖν ἐπιμελῶς τοὺς Ταναγραίους, μὴ λέληθε γυνὴ τῷ τόπῳ πλησιάσασα, καὶ λέγειν ἐνίους (ὧν ὁ Κλείδαμος ἦν, ἀνὴρ ἐπιφανὴς) ἀπηντηκέναι αὐτοῖς τὸν Εὔνοστον ἐπὶ θάλατταν βαδίζοντα λουσόμενον, ὡς γυναικὸς ἐμβεβηκυίας εἰς τὸ τέμενος. ἀναφέρει δὲ καὶ Διοκλῆς ἐν τῷ περὶ ἡρώων συντάγματι δόγμα Ταναγραίων, περὶ ὧν ὁ Κλείδαμος ἀπήγγειλεν.

XLI. „Πόθεν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ περὶ τὸν Ἐλέωνα ποταμὸς Σκάμανδρος ὠνομάσθη;“ Δηΐμαχος, ὁ Ἐλέωνος υἱὸς, ἑταῖρος ὢν Ἡρακλέους, μετέσχε τῆς ἐπὶ Τροίαν στρατείας· τοῦ δὲ πολέμου μῆκος (ὡς ἔοικε) λαμβάνοντος, ἐρασθεῖσαν αὐτοῦ Γλαυκίαν τὴν Σκαμάνδρου θυγατέρα προσδεξάμενος, ἔγκυον ἐποίησεν, εἶτ' αὐτὸς μὲν ἔπεσε μαχόμενος τοῖς Τρωσίν· ἡ δὲ Γλαυκία φοβουμένη κατάφωρος γενέσθαι, τῷ Ἡρακλεῖ κατέφυγε, καὶ κατεῖπεν αὐτῆς τὸν ἔρωτα,

καὶ τὴν γενομένην πρὸς τὸν Δηΐμαχον ὁμιλίαν. ὁ δὲ ἅμα μὲν οἴκτῳ τῆς γυναικὸς, ἅμα δὲ χαίρων τῷ ὑπολείπεσθαι γένος ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ συνήθους, ἀνέλαβε τὴν Γλαυκίαν εἰς τὰς ναῦς, καὶ τεκοῦσαν υἱὸν ἀγαγὼν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ, ἀπέδωκε τῷ Ἐλέωνι καὶ τὸ παιδίον καὶ αὐτήν. ὠνομάσθη δ᾽ ὁ παῖς Σκάμανδρος; καὶ τῆς χώρας ἐβασίλευσε. καὶ τὸν μὲν Ἴναχον ποταμὸν ἀπ᾽ αὐτοῦ Σκάμανδρον, τὸ δὲ πλησίον ῥεῦμα, Γλαυκίαν ἀπὸ τῆς μητρὸς ὠνόμασεν· Ἀκίδουσαν δὲ τὴν κρήνην ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, ἐξ ἧς ἔσχε τρεῖς θυγατέρας, ἃς τιμῶσιν ἄχρι νῦν, παρθένους προσαγορεύοντες.

XLII. *„Ἀπὸ τίνος ἐῤῥέθη τὸ παροιμιῶδες· Αὕτα κυρία;“ Δίνων ὁ Ταραντῖνος, στρατηγῶν, ἀνὴρ δ᾽ ὢν ἀγαθὸς ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἀποχειροτονησάντων αὐτοῦ τινὰ γνώμην τῶν πολιτῶν, ὡς ὁ κῆρυξ ἀνεῖπε τὴν νικῶσαν, αὐτὸς ἀνατείνας τὴν δεξιάν· Ἅδε (εἶπε) κρείσσων· οὕτω.γὰρ ὁ Θεόφραστος ἱστόρηκε. προσιστόρηκε δὲ καὶ ὁ Ἀπολλόδωρος ἐν Ῥυτίγῳ, τοῦ κήρυκος, αὗται πλείους, εἰπόντος· Ἀλλ᾽ αὗται φᾶναι βελτίους, καὶ ἐπικυρῶσαι τὴν τῶν ἐλαττόνων χειροτονίαν.*

XLIII. *„Πόθεν ἡ τῶν Ἰθακησίων πόλις Ἀλαλκομεναὶ προσηγορεύθη;“ διὰ τὸ τὴν Ἀντίκλειαν ὑπὸ Σισύφου βιασθεῖσαν ἐν τῇ παρθενείᾳ τὸν Ὀδυσσέα συλλαβεῖν, ὑπὸ πλειόνων δ᾽ ἐστὶν εἰρημένον. Ἴστρος δὲ, ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ἐν ὑπομνήμασι προσιστόρηκεν, ὅτι τῷ Λαέρτῃ δοθεῖσα πρὸς* [illegible] *αγομένη, περὶ τὸ Ἀλαλκομένειον,* [illegible]

τὸν Ὀδυσσέα τέκοι, καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖνος ὥσπερ μητροπόλεως ἀναφέρων τοὔνομα, τὴν ἐν Ἰθάκῃ πόλιν οὕτω προσαγορεύσειε.

XLIV. „Τίνες ἐν Αἰγίνῃ οἱ μονοφάγοι;“ τῶν ἐπὶ τὴν Τροίαν στρατευσάντων Αἰγινητῶν πολλοὶ μὲν ἐν ταῖς μάχαις ἀπώλοντο, πλείονες δὲ κατὰ πλοῦν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος. ὀλίγους οὖν τοὺς περιλειπομένους οἱ προσήκοντες ὑποδεξάμενοι, τοὺς δ' ἄλλους πολίτας ὁρῶντες ἐν πένθεσι καὶ λύπαις ὄντας, οὔτε χαίρειν ᾤοντο δεῖν φανερῶς, οὔτε θύειν τοῖς θεοῖς· ἀλλὰ κρύφα καὶ κατ' οἰκίαν ἕκαστοι τοὺς σεσωσμένους ἀνελάμβανον ἑστιάσεσι. καὶ φιλοφροσύναις, αὐτοὶ διακονούμενοι πατράσι καὶ συγγενέσι καὶ ἀδελφοῖς καὶ οἰκείοις, ἀλλοτρίου μηδενὸς παρεισιόντος. ταῦτ' οὖν ἀπομιμούμενοι, τῷ Ποσειδῶνι θυσίαν ἄγουσι τοὺς καλουμένους θιάσους, ἐν ᾗ καθ' αὑτοὺς ἐφ' ἡμέρας ἑκκαίδεκα μετὰ σιωπῆς ἑστιῶνται, δοῦλος δ' οὐ πάρεστιν. εἶτα ποιήσαντες Ἀφροδίσια, διαλύουσι τὴν ἑορτήν· ἐκ δὲ τούτου μονοφάγοι καλοῦνται.

XLV. „Διὰ τί τοῦ Λαβραδέως Διὸς ἐν Καρίᾳ τὸ ἄγαλμα πέλεκυν ἠρμένον, οὐχὶ δὲ σκῆπτρον ἢ κεραυνὸν πεποίηται;“ ὅτι Ἡρακλῆς Ἱππολύτην ἀποκτείνας, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ὅπλων αὐτῆς λαβὼν τὸν πέλεκυν, Ὀμφάλῃ δῶρον δέδωκεν. οἱ δὲ μετ' Ὀμφάλην Λυδῶν βασιλεῖς ἐφόρουν αὐτόν, ὥς τι τῶν ἄλλων ἱερῶν ἐκ διαδοχῆς παραλαμβάνοντες· ἄχρι Κανδαύλης ἀπαξιώσας, ἑνὶ τῶν ἑταίρων φορεῖν ἔδωκεν. ἐπεὶ δὲ Γύγης ἀποστὰς ἐπολέμει πρὸς αὐτόν,

ἦλθεν Ἄρσηλις ἐκ Μυλέων ἐπίκουρος τῷ Γύγῃ μετὰ δυνάμεως, καὶ τόν τε Κανδαύλην καὶ τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ διαφθείρει· καὶ τὸν πέλεκυν εἰς Καρίαν ἐκόμισε μετὰ τῶν ἄλλων λαφύρων. καὶ Διὸς ἄγαλμα κατασκευάσας τὸν πέλεκυν ἐνεχείρισε, καὶ Λαβραδέα τὸν θεὸν προσηγόρευσε· Λυδοὶ γὰρ λάβρυν τὸν πέλεκυν ὀνομάζουσι.

XLVI. „Διὰ τί Τραλλιανοὶ καθαρτῆρα καλοῦσι τὸν ὄροβον, καὶ χρῶνται μάλιστα πρὸς τὰς ἀφοσιώσεις καὶ τοὺς καθαρμούς;“ ἢ ὅτι Λέλεγες καὶ Μινύαι τοπαλαιὸν ἐξελάσαντες αὐτοὺς, τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν κατεῖχον, ὕστερον δὲ οἱ Τραλλιανοὶ κατελθόντες καὶ κρατήσαντες, ὅσοι τῶν Λελέγων οὐ διεφθάρησαν, οὐδ' ἔφυγον, ἀλλὰ δι' ἀμηχανίαν βίου καὶ ἀσθένειαν ὑπελείφθησαν αὐτόθι, τούτων οὐδένα λόγον ἔχοντες οὔτε ζώντων, οὔτ' ἀπολλυμένων, νόμον ἔθεντο, τὸν κτείναντα Μινύην, ἢ Λελέγην Τραλλιανὸν, καθαρὸν εἶναι, μέδιμνον ὀρόβων ἀπομετρήσαντα τοῖς οἰκείοις τοῦ φονευθέντος.

XLVII. „Διὰ τί παρὰ τοῖς Ἠλείοις παροιμιῶδές ἐστι τὸ, δεινότερα Σαβίκου παθεῖν;“ λέγεταί τινα Σάμβικον Ἠλεῖον ἔχοντα πολλοὺς ὑφ' ἑαυτῷ συνεργοὺς, πολλὰ περικόψαι τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ χαλκῶν ἀναθημάτων καὶ ἀποδόσθαι, τέλος δὲ συλῆσαι τὸ τῆς ἐπισκόπου Ἀρτέμιδος ἱερόν. (τοῦτο δ' ἐστὶ μὲν ἐν Ἤλιδι, καλεῖται δ' Ἀριστάρχειον) εὐθὺς οὖν μετὰ ταύτην τὴν ἱεροσυλίαν ληφθέντα βασανίζεσθαι δι' ἐνιαυτοῦ, περὶ ἑκάστου τῶν κοινωνηκότων ἀνα-

κρινόμενον, καὶ οὕτως ἀποθανεῖν, καὶ τὴι παροιμίαν ἐπὶ τοῖς ἐκείνου πάθεσι γενέσθαι.

XLVIII. „*Διὰ τί ἐν Λακεδαίμονι παρὰ τὸ τῶν Λευκιππίδων ἱερὸν ἵδρυται τοῦ Ὀδυσσέως ἡρῷον;*“ *Ἐργίαιος, εἷς τῶν Διομήδους ἀπογόνων ὑπὸ Τημενοῦ πεισθεὶς ἐξέκλεψε τὸ παλλάδιον ἐξ Ἄργους, συνειδότος Λεάγρου, καὶ συνεκκλέπτοντσ· (ἦν δ' οὗτος εἷς τῶν Τημενοῦ συνήθων) ὕστερ◆ δὲ τῷ Τημενῷ γενόμενος δι' ὀργῆς ὁ Λέαγρος ὠ Λακεδαίμονα μετέστη τὸ παλλάδιον κομίζων. οἱ δ βασιλεῖς δεξάμενοι προθύμως, ἱδρύσαντο πλησον τοῦ τῶν Λευκιππίδων ἱεροῦ, καὶ πέμψαντες εἰ Δελφοὺς διεμαντεύοντο περὶ σωτηρίας αὐτοῦ καὶ ᾿υλακῆς. ἀνελόντος δὲ τοῦ θεοῦ, ἕνα τῶν ὑφελομένο' τὸ παλλάδιον φύλακα ποιεῖσθαι, κατεσκεύασαι αὐτόθι τοῦ Ὀδυσσέως τὸ ἡρῷον, ἄλλως τε κα' προσήκειν τῇ πόλει τὸν ἥρωα διὰ τὸν τῆς Πην·όπης γάμον ὑπολαβόντες.*

XLIX. „*Διὰ τί ταῖς χλκηδονίαις ἔθος ἐστὶν, ὅταν ἀνδράσιν ἀλλοτρίοις ἐύχωσι, μάλιστα δ' ἄρχουσι, τὴν ἑτέραν παρακα'πτεσθαι παρειάν;*“ *πόλεμος ἦν αὐτοῖς πρὸς Βιζνοὺς ἐκ πάσης παροξυνομένοις προφάσεως· Ζειπ'του δὲ βασιλεύσαντος αὐτῶν πανστρατιᾷ, καὶ Θρακῶν ἐπικουρίας προσγενομένης, ἐπυρπόλουν κα κατέτρεχον τὴν χώραν. ἐπιθεμένου δὲ τοῦ Ζειποου περὶ τὸ καλούμενον Φάλιον αὐτοῖς, κακῶς γωνισάμενοι διὰ θράσος καὶ ἀταξίαν, ὑπὲρ ὀκταιχιλίους ἀπέβαλον στρατιώτας· καὶ παντελῶς μὲν ο* ἀνῃρέθησαν τότε, Ζειποίτου

Βυζαντίοις χαρισαμένου τὰς διαλύσεις. πολλῆς δὲ τὴν πόλιν ἐρημίας ἀνδρῶν κατεχούσης, αἱ μὲν πλεῖσται γυναῖκες ὑπ᾽ ἀνάγκης ἀπελευθέροις καὶ μετοίκοις συνῴκησαν· αἱ δ᾽ ἀνανδρίαν ἀντὶ τοιούτων ἑλόμεναι γάμων, αὗται δι᾽ αὑτῶν ἔπραττον, ὅτου δεηθεῖεν παρὰ δικασταῖς καὶ ἄρχουσιν, ἀπάγουσαι θάτερον μέρος τοῦ προσώπου τῆς καλύπτρας. αἱ δὲ γεγραμμέναι δι᾽ αἰσχύνην ἀναμιμούμεναι ταύτας ὡς ἑαυτῶν βελτίονας, εἰς ἔθος ὅμοιον κατέστησαν.

L. „*Διὰ τί πρὸς τὸ τοῦ Ἀγήνορος τέμενος τὰς ὗς προσελαύνοντες οἱ Ἀργεῖοι βιβάζουσιν;*“ *ἢ ὅτι κάλλιστα προβάτων ὁ Ἀγήνωρ ἐπεμελήθη, καὶ πλεῖστα ποίμνια τῶν βασιλέων ἐκτήσατο;*

LI. „*Διὰ τί Βαλλαχράδας ἑαυτοὺς Ἀργείων παῖδες ἐν ἑορτῇ τινι παίζοντες ἀποκαλοῦσιν;*“ *ἢ ὅτι τοὺς πρώτους ὑπὸ Ἰνάχου καταχθέντας ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὰ πεδία ἀχράσι διατραφῆναι λέγουσιν; ἀχράδας δὲ πρῶτον ἐν Πελοποννήσῳ φανῆναι τοῖς Ἕλλησιν, ἔτι τῆς χώρας ἐκείνης Ἀπίας προσαγορευομένης. ὅθεν ἄπιοι ἀχράδες μετωνομάσθησαν.*

LII. „*Τίς αἰτία, δι᾽ ἣν Ἠλεῖοι τὰς ἐνόδας ἵππους ἐκτὸς ὅρων ἀπάγοντες βιβάζουσιν;*“ *ἢ ὅτι πάντων τῶν βασιλέων φιλιππότατος ὁ Οἰνόμαος, καὶ μάλιστα τὸ ζῶον ἀγαπήσας τοῦτ᾽, ἐπηράσατο πολλὰ καὶ δεινὰ κατὰ τῶν ἵππων ὀχευόντων ἐν Ἤλιδι, καὶ φοβούμενοι τὴν κατάραν ἐκείνην ἀφοσιοῦνται;*

LIII. „*Διὰ τί παρὰ Κνωσσίοις ἔθος ἦν ἁρπάζειν τοῖς δανειζομένοις τὸ ἀργύριον;*“ ἢ ὅπως ἀπο-

στεροῦντες, ἔνοχοι τοῖς βιαίοις ὦσι, καὶ μᾶλλον κολάζωνται;

LIV. „Τίς αἰτία, δι' ἣν ἐν Σάμῳ τὴν Δεξικρέοντος Ἀφροδίτην καλοῦσι;" πότερον ὅτι τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ὕβρεως ἀκόλαστα ποιούσας, Δεξικρέων ἀνὴρ ἀγύρτης καθαρμῷ χρησάμενος, ἀπήλλαξεν; ἢ ὅτι ναύκληρος ὢν ὁ Δεξικρέων ἔπλευσεν εἰς Κύπρον ἐπ' ἐμπορίᾳ, καὶ μέλλοντα γεμίζειν τὴν ναῦν Ἀφροδίτη ἐκέλευσεν ὕδωρ ἐμβαλλόμενον, καὶ μηδὲν ἄλλο πλεῖν τὴν ταχίστην· πεισθεὶς δὲ καὶ πολὺ ὕδωρ ἐνθέμενος ἐξέπλευσεν, εἶτα νηνεμίας καὶ γαλήνης ἐν τῷ πελάγει κατασχούσης, διψῶσι τοῖς ἄλλοις ἐμπόροις καὶ ναυκλήροις ὕδωρ πιπράσκων, ἀργύριον πολὺ συνήθροισεν. ἐκ δὲ τούτου κατασκευάσας τὴν θεὸν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσεν. εἰ δὴ τοῦτο ἀληθές ἐστι, φαίνεται οὐχ ἕνα πλουτίσαι, πολλοὺς δὲ σῶσαι δι' ἑνὸς ἡ θεὸς θελήσασα.

LV. „Διὰ τί τοῖς Σαμίοις, ὅταν τῷ Ἑρμῇ τῷ χαριδότῃ θύωσι, κλέπτειν ἐφεῖται τῷ βουλομένῳ καὶ λωποδυτεῖν;" ὅτι κατὰ χρησμὸν ἐκ τῆς νήσου μεταστάντες εἰς Μυκάλην ἀπὸ λῃστείας δέκα ἔτη διεγένοντο· καὶ μετὰ ταῦτα πλεύσαντες αὖθις εἰς τὴν νῆσον, ἐκράτησαν τῶν πολεμίων οἱ Σάμιοι.

LVI. „Ἀπὸ τίνος Πάναιμα τόπος ἐν τῇ Σάμῳ νήσῳ καλεῖται;" ἢ ὅτι φεύγουσαι Διόνυσον αἱ Ἀμαζόνες ἐκ τῆς Ἐφεσίων χώρας εἰς Σάμον διέπεσον, ὁ δὲ ποιησάμενος πλοῖα, καὶ διαβὰς, μάχην συνῆψε καὶ πολλὰς αὐτῶν ἀπέκτεινε περὶ τὸν τόπον τοῦτον,

ὃν διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ῥυέντος αἵματος, οἱ θεώμενοι Πάναιμα θαυμάζοντες ἐκάλουν. τῶν δὲ φονευθέντων ἀποθανεῖν τινὲς λέγονται περὶ τὸ Φλοιὸν, καὶ τὰ ὀστᾶ δείκνυται αὐτῶν. τινὲς δὲ λέγουσι καὶ τὸ Φλοιὸν ἐπ' ἐκείνων ῥαγῆναι, φθεγγομένων μέγα τι καὶ διάτορον.

LVII. „Ἀπὸ ποίας αἰτίας ὁ Ἀνδρὼν ἐν Σάμῳ πεδήτης καλεῖται;" τῶν Γεωμόρων ἐχόντων τὴν πολιτείαν μετὰ τὴν Δημοτέλους σφαγὴν καὶ τὴν κατάλυσιν τῆς ἐκείνου μοναρχίας, οἱ Μεγαρεῖς Περινθίοις ἐπεστράτευσαν ἀποίκοις οὖσι Σαμίων, πέδας κομίζοντες (ὡς λέγεται) ἐπὶ τοὺς αἰχμαλώτους. ταῦτα δὲ οἱ Γεωμόροι πυνθανόμενοι, βοήθειαν ἔπεμπον κατὰ τάχος, στρατηγοὺς μὲν ἀποδείξαντες ἐννέα, ναῦς δὲ πληρώσαντες τριάκοντα. τούτων ἐκπλέουσαι δύω πρὸ τοῦ λιμένος ὑπὸ κεραυνοῦ διεφθάρησαν. οἱ δὲ στρατηγοὶ ταῖς ἄλλαις πλεύσαντες ἐνίκων τοὺς Μεγαρέας, καὶ ζῶντας αὐτῶν ἔλαβον ἑξακοσίους. ἐπαρθέντες δὲ τῇ νίκῃ, διενοοῦντο καταλύειν τὴν οἴκοι Γεωμόρων ὀλιγαρχίαν. ἀφορμὴν δὲ παρέσχον οἱ προεστῶτες τῆς πολιτείας, γράψαντες αὐτοῖς, ὅπως τοὺς αἰχμαλώτους τῶν Μεγαρέων κομίσωσι ταῖς αὐτῶν ἐκείνων πέδαις δεδεμένους. λαβόντες οὖν τὰ γράμματα ταῦτα, καὶ δείξαντες κρύφα τοῖς τῶν Μεγαρέων, ἔπεισαν αὐτοὺς συστῆναι μεθ' αὐτῶν καὶ τὴν πόλιν ἐλευθερῶσαι· βουλευομένοις δὲ κοινῇ περὶ τῆς πράξεως, ἔδοξε τῶν πεδῶν τοὺς κρίκους διακροτῆσαι, καὶ περιθέντας οὕτως τοῖς σκέλεσι τῶν Μεγαρέων, ἀναλαβεῖν πρὸς τὰς ζώνας ἱμᾶσιν, ὅπως μὴ

περιῤῥέωσι, μηδ' ἐκβαίνωσιν, αὐτῶν ἐν τῷ βαδίζειν χαλαρῶν γενομένων. οὕτω δὲ τοὺς ἄνδρας ἐνσκευάσαντες, καὶ ξίφος ἑκάστῳ δόντες, ἐπεὶ κατέπλευσαν εἰς Σάμον καὶ ἀπέβησαν, ἦγον αὐτοὺς δι' ἀγορᾶς εἰς τὸ βουλευτήριον, ὁμοῦ τι πάντων τῶν Γεωμόρων συγκαθεζομένων. εἶτα σημείου δοθέντος, οἱ Μεγαρεῖς προσπεσόντες, ἔκτεινον τοὺς ἄνδρας. οὕτω δὲ τῆς πόλεως ἐλευθερωθείσης, τούς τε βουλομένους τῶν Μεγαρέων πολίτας ἐποιήσαντο, καὶ κατασκευάσαντες οἶκον εὐμεγέθη, τὰς πέδας ἀνέθηκαν, καὶ ἀπὸ τούτου πεδήτης ὁ οἶκος ὠνομάσθη.

LVIII. „Διὰ τί παρὰ Κώοις ὁ τοῦ Ἡρακλέους ἱερεὺς ἐν Ἀντιμαχίᾳ γυναικείαν ἐνδεδυμένος ἐσθῆτα, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀναδούμενος μίτρᾳ κατάρχεται τῆς θυσίας;" Ἡρακλῆς ταῖς ἓξ ναυσὶν ἀπὸ Τροίας ἀναχθεὶς ἐχειμάσθη, καὶ τῶν νεῶν διαφθαρεισῶν, μιᾷ μόνῃ πρὸς τὴν Κῶν ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐλαυνόμενος, ἐξέπεσε κατὰ τὸν Λακητῆρα καλούμενον, οὐδὲν ἄλλο περισώσας, ἢ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἄνδρας. ἐντυχὼν δὲ προβάτοις, ᾔτει κριὸν ἕνα παρὰ τοῦ νέμοντος· ὁ δ' ἄνθρωπος ἐκαλεῖτο μὲν Ἀνταγόρας· ἀκμάζων δὲ τῇ ῥώμῃ τοῦ σώματος, ἐκέλευσεν αὐτῷ διαπαλαῖσαι τὸν Ἡρακλέα· κἂν καταβάλῃ, τὸν κριὸν φέρεσθαι· καὶ συμπεσόντος αὐτῷ τοῦ Ἡρακλέους ἐς χεῖρας, οἱ Μέροπες τῷ Ἀνταγόρᾳ παραβοηθοῦντες, οἱ δὲ Ἕλληνες τῷ Ἡρακλεῖ, μάχην καρτερὰν συνῆψαν. ἐν ᾗ λέγεται τῷ πλήθει καταπονούμενος ὁ Ἡρακλῆς καταφυγεῖν πρὸς γυναῖκα Θρᾷτταν, καὶ διαλαθεῖν ἐσθῆτι γυναικείᾳ κατακρύψας ἑαυτόν. ἐπεὶ δὲ τῶν

Μερόπων αὖθις κρατήσας καὶ καθαρθεὶς, ἐγάμε τὴν Ἀλκιόπου, ἀνέλαβε στόλην ἀνθίνην. διὸ θύει μὲν ὁ ἱερεὺς, ὅπου τὴν μάχην συνέβη γενέσθαι, τὰς δὲ νύμφας οἱ γαμοῦντες δεξιοῦνται γυναικείαν στολὴν περιθέμενοι.

LIX. „Πόθεν ἐν Μεγάροις γένος ἁμαξοκυλιστῶν;„ ἐπὶ τῆς ἀκολάστου δημοκρατίας, (ἣ καὶ τὴν παλιντοκίαν ἐποίησε καὶ τὴν ἱεροσυλίαν) ἐπορεύετο θεωρία Πελοποννησίων εἰς Δελφοὺς διὰ τῆς Μεγαρικῆς, καὶ κατηυλίσθησαν ἐν Αἰγείροις παρὰ τὴν λίμνην μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν, ὡς ἔτυχεν, ἐν ταῖς ἁμάξαις. τῶν δὲ Μεγαρέων οἱ θρασύτατοι μεθυσθέντες, ὕβρει καὶ ὠμότητι τὰς ἁμάξας ἀνακυλίσαντες, εἰς τὴν λίμνην ἐνεώσαντο, ὥστε πολλοὺς ἀποπνιγῆναι τῶν θεωρῶν. οἱ μὲν οὖν Μεγαρεῖς δι᾽ ἀταξίαν τῆς πολιτείας, ἠμέλησαν τοῦ ἀδικήματος· οἱ δ᾽ Ἀμφικτύονες, ἱερᾶς τῆς θεωρίας οὔσης, ἐπιστραφέντες, τοὺς μὲν φυγῇ, τοὺς δὲ θανάτῳ τῶν ἐναγῶν ἐζημίωσαν. οἱ δ᾽ ἀπὸ τοῦ γένους, Ἁμαξοκυλισταὶ προσηγορεύθησαν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ
ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΚΑΙ
ΡΩΜΑΙΚΩΝ.

Τὰς ἀρχαίας ἱστορίας, διὰ τὰ παράδοξα τῆς πράξεως, οἱ πλεῖστοι νομίζουσι πλάσματα καὶ μύθου τυγχάνειν· εὑρὼν δ᾽ ἐγὼ καὶ ἐν τοῖς νῦν χρόνοις γεγονότα ὅμοια τὰ ἐν τοῖς Ῥωμαϊκοῖς καιροῖς συμβεβηκότα, ἐξελεξάμην, καὶ ἑκάστῳ πράγματι ἀρχαίῳ νεωτέραν ὁμοίαν διήγησιν ὑπέταξα, ἀναγράψας καὶ τοὺς ἱστορήσαντας ἄνδρας.

I. ΔΑΤΙΣ, ὁ Περσῶν σατράπης, μετὰ τριάκοντα μυριάδων εἰς Μαραθῶνα παραγενόμενος πεδίον τῆς Ἀττικῆς, καὶ στρατοπεδευσάμενος, πόλεμον τοῖς ἐγχωρίοις κατήγγειλεν· Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ βαρβαρικοῦ πλήθους καταφρονήσαντες, ἐννακισχιλίους ἔπεμψαν, στρατηγοὺς ποιήσαντες, Κυναίγειρον, Πολύζηλον, Καλλίμαχον, Μιλτιάδην. συμβληθείσης δ᾽

τῆς παρατάξεως, Πολύζηλος μὲν ὑπὲρ ἄνθρωπον φαντασίαν θεασάμενος, τὴν ὅρασιν ἀπέβαλε, και τυφλὸς ἐγένετο· Καλλίμαχος δὲ, πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασι, καὶ νεκρὸς ἐστάθη· Κυναίγειρος δὲ, Περσικὴν ἀναγομένην ναῦν κατασχὼν, ἐχειροκοπήθη.

ΑΣΔΡΟΥΒΑΣ βασιλεὺς, Σικελίαν καταλαβόμενος, πόλεμον Ῥωμαίοις κατήγγειλε· Μέτελλος δὲ ὑπὸ τῆς συγκλήτου στρατηγὸς χειροτονηθεὶς, ἐγκρατὴς ἐγένετο τῆς νίκης ταύτης, ἐν ῇ Λεύκιος Γλαύκων, εὐγενὴς ἀνὴρ, τὴν Ἀσδρούβα κατέχων ναῦν, ἀμφοτέρας ἀπέβαλε τὰς χεῖρας, καθάπερ ἱστορεῖ Ἀριστείδης Μιλήσιος ἐν πρώτῃ Σικελικῶν, παρ᾽ οὗ τὴν ὑπόθεσιν ἔμαθε Διονύσιος ὁ Σικελιώτης.

II. ΞΕΡΞΗΣ μετὰ πεντακοσίων μυριάδων Ἀρτεμισίῳ προσορμίσας, πόλεμον τοῖς ἐγχωρίοις κατήγγειλεν. Ἀθηναῖοι δὲ συγκεχυμένοι, κατάσκοπον ἔπεμψαν Ἀγησίλαον, τὸν Θεμιστοκλέους ἀδελφὸν, καίπερ Νεοκλέους, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, κατ᾽ ὄναρ ἑωρακότος ἀμφοτέρας ἀποβεβληκότα τὰς χεῖρας. παραγενόμενος δὲ εἰς τοὺς βαρβάρους ἐν σχήματι Περσικῷ, Μαρδώνιον ἕνα τῶν σωματοφυλάκων ἀνεῖλεν, ὑπολαμβάνων Ξέρξην εἶναι. συλληφθεὶς δὲ πρὸς τῶν πέριξ, δέσμιος ἤχθη πρὸς τὸν βασιλέα· βουθυτεῖν δὲ τοῦ προειρημένου μέλλοντος ἐπὶ τῷ τοῦ ἡλίου βωμῷ, τὴν δεξιὰν ἐπέθηκε χεῖρα, καὶ ἀστενάκτως ὑπομείνας τὴν ἀνάγκην τῶν βασάνων, ἠλευθερώθη τῶν δεσμῶν εἰπών· Πάντες μὲν τοιοῦτοι Ἀθηναῖοι· εἰ δ᾽ ἀπιστεῖς, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπιθήσω. φοβηθεὶς δὲ ὁ Ξέρξης, φρουρεῖσθαι αὐτὸν προσ-

ἔταξε, καθάπερ ἱστορεῖ Ἀγαθαρχίδης Σάμιος ἐν δευτέρᾳ τῶν Περσικῶν.

ΠΟΡΣΙΝΑΣ, Τούσκων βασιλεὺς, πέραν ποταμοῦ Θύμβρεως στρατεύσας ἐπολέμησε Ῥωμαίοις, καὶ τὴν ἀπὸ σιτίων φερομένην εὐθηνίαν Ῥωμαίοις μέσην λαβὼν, λιμῷ τοὺς προειρημένους ἔτρυχε. τῆς δὲ συγκλήτου συγκεχυμένης, Μούκιος τῶν ἐπισήμων ἀνὴρ λαβὼν τετρακοσίους ἀπὸ τῶν ὑπάτων ὁμήλικας, ἐν ἰδιωτικῷ σχήματι τὸν ποταμὸν διῆλθεν. ἰδὼν δὲ τὸν σωματοφύλακα τοῦ τυράννου τὰ ἐπιτήδεια διδόντα τοῖς στρατηγοῖς, ὑπολαβὼν αὐτὸν τὸν Πορσίναν εἶναι, ἀνεῖλεν. ἀχθεὶς δ᾽ ἐπὶ τὸν βασιλέα, τοῖς ἐμπύροις ἐπέθηκε τὴν δεξιὰν χεῖρα, καὶ στέξας τὰς ἀλγηδόνας εὐψύχως, ἐμειδίασεν, εἰπών· Βάρβαρε, λέλυμαι, κἂν μὴ θέλῃς. καὶ ἴσθι ἡμᾶς κατὰ σοῦ τετρακοσίους ὄντας ἐν τῷ στρατοπέδῳ, οἵ σε ἀνελεῖν ζητοῦμεν. ὁ δὲ βοβηθεὶς, σπονδὰς πρὸς Ῥωμαίους ἐποιήσατο, καθάπερ ἱστορεῖ Ἀριστείδης ὁ Μιλήσιος ἐν τρίτῃ ἱστοριῶν.

III. ΑΡΓΕΙΩΝ καὶ Λακεδαιμονίων ὑπὲρ Θυρεάτιδος χώρας πολεμούντων, οἱ Ἀμφικτύονες ἔκριναν πολεμῆσαι ἑκατέρους, καὶ τῶν νικησάντων εἶναι τὴν χώραν. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν Ὀθρυάδην ἐποίησαν στρατηγὸν, Ἀργεῖοι δὲ Θέρσανδρον. πολεμούντων δὲ, δύο ἐκ τῶν Ἀργείων περιελείφθησαν, Ἀγήνωρ καὶ Χρόμιος, οἵτινες εἰς τὴν πόλιν ἤγγειλαν τὴν νίκην. ἠρεμίας δ᾽ ὑπαρχούσης, ὁ Ὀθρυάδης ἐπιζήσας καὶ ἡμικλάστοις δόρασιν ἐπερειδόμενος, τὰς τῶν νεκρῶν ἁρπάζων ἀσπίδας περιείλετο· καὶ τρό-

παιον στήσας, ἐκ τοῦ ἰδίου αἵματος ἐπέγραψε Διῒ τροπαιούχῳ. καὶ τῶν δύο στάσιν ἐχόντων, οἱ Ἀμφικτύονες αὐτόπται γενόμενοι Λακεδαιμονίους προκρίνουσι· καθάπερ Χρύσερμος ἐν τρίτῳ Πελοποννησιακῶν.

ΡΩΜΑΙΟΙ πρὸς Σαμνίτας πόλεμον ἔχοντες, στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν Ποστούμιον Ἀλβινόν. οὗτος κατὰ τὰς καλουμένας φορκούλας Καυδίνας (ἔστι δὲ τόπος στενώτατος) ἐνεδρευθεὶς, τρεῖς ἀπέβαλε λεγεῶνας, καὶ αὐτὸς καιρίως τρωθεὶς ἔπεσε. βαθείας δὲ νυκτὸς ὀλίγον ἐπιζήσας, περιείλετο τῶν ἀνῃρημένων πολεμίων τὰς ἀσπίδας, καὶ εἰς τὸ αἷμα τὴν χεῖρα βαπτίσας, ἔστησε τρόπαιον ἐπιγράψας· Ῥωμαῖοι κατὰ Σαμνιτῶν Διῒ τροπαιούχῳ. Φάβιος δὲ, ὁ ἐπικληθεὶς Δαίμαργος, στρατηγὸς πεμφθεὶς, καὶ παραγενόμενος ἐπὶ τὸν τόπον, ἰδὼν τὸ τρόπαιον, τὸν οἰωνὸν ἀσμένως ἐδέξατο· καὶ συμβαλὼν ἐνίκησε, καὶ αἰχμάλωτον λαβὼν τὸν βασιλέα, εἰς Ῥώμην ἔπεμψεν· ὡς Ἀριστείδης ὁ Μιλήσιος ἐν τρίτῃ Ἰταλικῶν.

IV. ΠΕΡΣΩΝ μετὰ πεντακοσίων μυριάδων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐρχομένων, Λεωνίδας ἅμα τριακοσίοις ἐπέμφθη εἰς Θερμοπύλας ὑπὸ Λακεδαιμονίων. εὐωχούμενον δ' ἐκεῖ ἐπέκειτο τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος· καὶ ὁ Λεωνίδας εἶπεν, ἰδὼν τοὺς βαρβάρους· Οὕτως ἀριστᾶτε, ὡς ἐν ᾅδου δειπνήσοντες. καὶ ὁρμήσας κατὰ τῶν βαρβάρων, καὶ πολλοῖς περιπαρεὶς δόρασιν, ἀνέβη ἐπὶ τὸν Ξέρξην, καὶ τὸ διάδημα ἀφείλετο. οὗ ἀποθανόντος ὁ βάρβαρος τέμνει τὴν καρ-

δίαν, καὶ εὗρε δασεῖαν· ὡς Ἀριστείδης ἐν πρώτῃ Περσικῶν.

ΡΩΜΑΙΟΙ πρὸς Ποινοὺς πόλεμον ἔχοντες, ἔπεμψαν τριακοσίους, καὶ στρατηγὸν Φάβιον Μάξιμον. συμβαλὼν δ' ἀπέβαλε πάντας, αὐτὸς δὲ καιρίως τρωθεὶς μετ' ὀργῆς ἐπὶ τὸν Ἀννίβαν ἠνέχθη, καὶ καθελὼν τὸ διάδημα, συναπέθανεν αὐτῷ, καθάπερ ἱστορεῖ Ἀριστείδης ὁ Μιλήσιος.

V. ΚΑΤΑ Κελαινὸν πόλιν τῆς Φρυγίας χάσμα μεθ' ὕδατος γενόμενον, πολλὰς οἰκίας αὐτάνδρους εἰς τὸν βυθὸν εἵλκυσε. Μίδας δὲ, ὁ βασιλεὺς, χρησμὸν ἔλαβεν, ἐὰν τὸ τιμιώτατον ἐμβάλῃ, συνελεύσεσθαι· ὁ δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐμβαλὼν, οὐδὲν ἐβοήθησεν. Ἄγχουρος δὲ, υἱὸς τοῦ Μίδα, λογισάμενος, μηδὲν εἶναι τιμιώτερον ἐν βίῳ ψυχῆς ἀνθρωπίνης, δοὺς περιπλοκὰς τῷ γεννήσαντι, καὶ τῇ γυναικὶ Τιμοθέᾳ, ἔφιππος εἰς τὸν τόπον τοῦ χάσματος ἠνέχθη. συνελθούσης δὲ τῆς γῆς, χρύσεον βωμὸν ἐποίησεν, Ἰδαίου Διὸς ἁψάμενος τῇ χειρί. οὗτος ὁ βωμὸς περὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τὸ χάσμα συνέβη γενέσθαι, λίθος γίνεται· τῆς δὲ ὡρισμένης προθεσμίας παρελθούσης, χρύσεος ὁρᾶται· ὡς Καλλισθένης ἐν δευτέρῳ Μεταμορφώσεων.

ΔΙΑ μέσης τῆς ἀγορᾶς ῥέων ὁ Τίβερις διὰ μῆνιν Ταρσίου Διὸς, μέγιστον ἀπέῤῥηξε χῶμα, καὶ πολλὰς οἰκίας ἐβύθισε· χρησμὸς δ' ἐδόθη λήξεσθαι, ἐὰν τὸ τίμιον ἐμβάλωσι. τῶν δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐμβαλόντων, Κούρτιος τῶν ἐπισήμων νέος, τὸν χρησμὸν νοήσας, καὶ λογισάμενος τὴν ψυχὴν τιμιωτέ-

ραν, ἔφιππον ἑαυτὸν ἔῤῥιψεν εἰς τὸ χάσμα, καὶ τοὺς οἰκείους ἐξέσωσε τῶν κακῶν· ὡς Ἀριστείδης ἐν τεσσαρακοστῷ Ἰταλικῶν.

VI. ΤΩΝ ἅμα Πολυνείκει εὐωχουμένων λοχαγῶν ἀετὸς καταπτὰς τὸ Ἀμφιάρεω ἐβάστασε δόρυ εἰς ὕψος καὶ εἴασε· τὸ δὲ παγὲν ἐν γῇ δάφνη ἐγένετο. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ πολεμούντων, κατ᾽ ἐκεῖνο κατεπόθη ὁ Ἀμφιάρεως τῷ ἅρματι, ἔνθα νῦν πόλις Ἅρμα καλεῖται· ὡς Τρισίμαχος ἐν τρίτῳ κτίσεων.

ΡΩΜΑΙΩΝ πρὸς Πύῤῥον Ἠπειρώτην πολεμούντων, Αἰμύλιος Παῦλος χρησμὸν ἔλαβε νικῆσαι, βωμὸν ἐὰν ποιήσῃ, ἔνθα ἂν ἴδῃ χάσματι κρυπτόμενον ἄνδρα τῶν ἐπισήμων μετὰ ἅρματος· μετὰ τρεῖς ἡμέρας Οὐαλέριος Κονάτος κατ᾽ ὄναρ ἰδὼν ἀναλαβεῖν ἱερέως κόσμον, (καὶ γὰρ ἦν μαντικῆς ἔμπειρος) στρατηγήσας καὶ πολλοὺς φονεύσας, ὑπὸ γῆς κατεπόθη. ὁ Αἰμύλιος δὲ βωμὸν ἱδρύσας, ἐνίκησε, καὶ ἑκατὸν ἑξήκοντα πυργοφόρους ἐλέφαντας εἰς Ῥώμην κατέπεμψεν. ὁ δὲ βωμὸς μαντεύεται κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, καθ᾽ ὃν ἐνικήθη Πύῤῥος, ὡς ἱστορεῖ Κριτόλαος τρίτῃ Ἠπειρωτικῶν.

VII. ΠΥΡΑΙΧΜΗΣ, βασιλεὺς Εὐβοέων, ἐπολέμει Βοιωτοῖς. ὃν Ἡρακλῆς ἔτι νέος ὢν ἐνίκησε· πώλοις δὲ προσδήσας, καὶ εἰς δύο μέρη διελὼν τὸν Πυραίχμην, ἄταφον ἔῤῥιψεν· ὁ δὲ τόπος προσαγορεύεται Πῶλοι Πυραίχμου· κεῖται δὲ παρὰ ποταμὸν Ἡράκλειον. χρεμετισμὸν δ᾽ ἀναδίδωσι πινόντων ἵππων· ὡς ἐν τρίτῳ Περὶ ποταμῶν.

ΤΟΥΛΛΟΣ Ὀστίλλιος, βασιλεὺς Ῥωμαίων, ἐπο-

λέμησεν Ἀλβανοῖς, βασιλέως ὄντος Μετίου Φουβεντίου, καὶ τὴν μάχην πολλάκις ὑπερέθετο. οἱ δὲ, ἡττωμένου εἰς εὐωχίαν ἐτράπησαν· οἰνωμένοις δ᾽ ἐπέθετο, καὶ τὸν βασιλέα δύο πώλους συζεύξας διεσπάραξεν· ὡς Ἀλέξαρχος ἐν τετάρτῃ Ἰταλικῶν.

VIII. ΦΙΛΙΠΠΟΣ Μεθώνην καὶ Ὄλυνθον βουλόμενος πορθῆσαι καὶ βιαζόμενος ἐπὶ τῷ Σανδάνῳ ποταμῷ διαβῆναι πέραν, ὑπό τινος τῶν Ὀλυνθίων, Ἀστέρος ὀνόματι, ἐτοξεύθη τὸν ὀφθαλμὸν, εἰπόντος· Ἀστὴρ Φιλίππῳ θανάσιμον πέμπει βέλος· ὁ δ᾽ ὀπίσω διανηξάμενος πρὸς τοὺς οἰκείους σώζεται ἀπολέσας τὸν ὀφθαλμόν· ὡς Καλλισθένης ἐν τρίτῃ Μακεδονικῶν.

ΠΟΡΣΙΝΑΣ, Τούσκων βασιλεὺς, πέραν Θύβριος ποταμοῦ στρατεύσας ἐπολέμησε Ῥωμαίοις, καὶ τὴν ἀπὸ σιτίων φερομένην εὐθηνίαν μέσην λαβὼν, λιμῷ τοὺς προειρημένους ἔτρυχεν. Ὁράτιος δὲ Κόκλης, στρατηγὸς χειροτονηθεὶς, τὴν ξυλίνην κατελάβετο γέφυραν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων διαβῆναι βουλόμενον ἐπεῖχε. πλεονεκτούμενος δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων, προσέταξε τοῖς ὑποτεταγμένοις κόπτειν τὴν γέφυραν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων διαβῆναι βουλόμενον ἐκώλυσε. βέλει δὲ τὸν ὀφθαλμὸν πληγεὶς, ῥίψας ἑαυτὸν εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο εἰς τοὺς οἰκείους· ὡς Θεότιμος δευτέρῳ Ἰταλικῶν.

IX. Ὁ περὶ τοῦ Ἰκαρίου μῦθος, ᾧ Διόνυσος ἐπεξενώθη· Ἐρατοσθένης ἐν τῇ Ἠριγόνῃ.

ΚΡΟΝΟΣ ἐπιξενωθεὶς γεωργῷ, ᾧ ἦν θυγάτηρ

καλὴ Ἐντωρία, ἣν ἐβιάζετο καὶ ἐτέκνωσεν υἱοὺς, Ἰανὸν, Ὕμνον, Φαῦστον, Φήλικα. δοὺς οὖν τρόπον τῆς τοῦ οἴνου πόσεως καὶ τῆς ἀμπέλου, ἠξίωσε καὶ τοῖς γείτοσι μεταδοῦναι. ποιήσαντες δ' αὐτὸ καὶ πιόντες παρὰ τὸ σύνηθες, εἰς ὕπνον κατηνέχθησαν βαρύτερον τοῦ δέοντος. οἱ δὲ πεφαρμακῶσθαι δόξαντες, λίθοις βάλλοντες τὸν Ἰκάριον ἀπέκτειναν· οἱ δὲ θυγατρίδαι ἀθυμήσαντες, βρόχῳ τὸν βίον κατέστρεψαν.

Λοιμοῦ δὲ κατασχόντος Ῥωμαίους ἔχρησεν ὁ Πύθιος λωφήσειν, ἐὰν ἐξιλάσωνται τοῦ Κρόνου τὴν μῆνιν, καὶ τοὺς δαίμονας τῶν ἀνόμως ἀπολομένων. Λουτάτιος δὲ Κάτλος, ἀνὴρ τῶν ἐπισήμων, κατεσκεύασε τῷ θεῷ τέμενος τὸ κείμενον σύνεγγυς τοῦ Ταρπηΐου ὄρους, καὶ τὸν ἄνω βωμὸν ἱδρύσατο τετραπρόσωπον, ἢ διὰ τοὺς θυγατρίδας, ἢ ὅτι τετραμερὴς ὁ ἐνιαυτός ἐστι, καὶ μῆνα κατέδειξεν Ἰανουάριον. ὁ δὲ Κρόνος πάντας κατηστέρισεν. καὶ οἱ μὲν καλοῦνται προτρυγητῆρες· ὁ δ' Ἰανὸς προανατέλλων, δείκνυται ἀστὴρ πρὸ τῶν ποδῶν τῆς παρθένου· ὡς Κριτόλαος ἐν τετάρτῃ φαινομένων.

X. ΠΕΡΣΩΝ τὴν Ἑλλάδα λεηλατούντων, Παυσανίας, ὁ τῶν Λακεδαιμονίων στρατηγὸς, πεντακόσια χρυσοῦ τάλαντα παρὰ Ξέρξου λαβὼν ἔμελλε προδιδόναι τὴν Σπάρτην. φωραθέντος δὲ τούτου, Ἀγησίλαος ὁ πατὴρ μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Χαλκιοίκου συνεδίωξεν Ἀθηνᾶς, καὶ τὰς θύρας τοῦ τεμένους πλίνθῳ φράξας, λιμῷ ἀπέκτεινεν· ἡ δὲ μήτηρ καὶ ἄταφον ἔῤῥιψεν· ὡς Χρύσερμος ἐν δευτέρῳ Ἱστορικῶν.

ΡΩΜΑΙΟΙ πρὸς Λατίνους πολεμοῦντες ἐχειροτόνησαν στρατηγὸν Πόπλιον Δέκιον· νεανίσκος δέ τις τῶν ἐπισήμων πένης, τοὔνομα Κάσσιος Βροῦτος, ἐπὶ ῥητῷ μισθῷ νυκτὸς τὰς πύλας ἀνοῖξαι ἐβουλήθη. φωραθεὶς δὲ, εἰς ναὸν ἔφυγεν Ἀθηνᾶς Αὐξιληρίας· Κάσσιος δὲ Σιγνίφερ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, κατέκλεισε, καὶ λιμῷ διέφθειρε, καὶ ἄταφον ἔῤῥιψεν· ὡς Κλειτώνυμος ἐν Ἰταλικῶν.

XI. *ΔΑΡΕΙΟΣ* ὁ Πέρσης, ἐπὶ Γρανικῷ πολεμήσας Ἀλεξάνδρῳ, καὶ ἑπτὰ σατράπας ἀποβαλὼν, καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα δύο καὶ πεντακόσια, συμβαλεῖν ἔμελλε τῇ ἑξῆς. Ἀριοβαρζάνης δὲ ὁ υἱὸς, συμπαθῶς διακείμενος πρὸς Ἀλέξανδρον, ὑπισχνεῖτο τὸν πατέρα προδώσειν. ἀγανακτήσας δὲ ὁ πατὴρ ἐτραχηλοκόπησεν· ὡς Ἀρητάδης Κνίδιος ἐν τρίτῳ Μακεδονικῶν.

ΒΡΟΥΤΟΣ ὑπὸ πάντων ὕπατος χειροτονηθεὶς, ἐφυγάδευσε τὸν ὑπερήφανον Ταρκύνιον τυραννικῶς ἀναστρεφόμενον. ὁ δ᾽ ἐλθὼν εἰς Τούσκους, ἐπολέμει Ῥωμαίοις· οἱ δὲ υἱοὶ τὸν πατέρα προδοῦναι ἠβουλήθησαν. ἐμπεσόντων δὲ, τραχηλοκοπῆσαι· ὡς Ἀριστείδης Μιλήσιος ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς.

XII. *ΕΠΑΜΙΝΩΝΔΑΣ*, ὁ τῶν Θηβαίων στρατηγὸς, ἔχων πρὸς Λακεδαιμονίους πόλεμον, καὶ ἀρχαιρεσιῶν ἀγομένων, ἧκεν ἐς πατρίδα, παραγγείλας τῷ παιδὶ Στησιμβρότῳ μὴ συμβάλλειν. Λακεδαιμόνιοι μαθόντες τὴν ἀπουσίαν, ἐβλασφήμουν τὸν νεανίαν ὡς ἄνανδρον· ὁ δ᾽ ἀγανακτήσας καὶ ἐπιλαθόμενος τοῦ πατρὸς, συνέβαλε καὶ ἐνίκησεν· ὁ δὲ πα-

τὴρ βαρέως ἐνέγκας, στεφανώσας ἐτραχηλοκόπησεν, ὡς Κτησιφῶν ἱστορεῖ ἐν τρίτῳ Βοιωτικῶν.

ΡΩΜΑΙΟΙ πρὸς Σαμνίτας πόλεμον ἔχοντες, ἐχειροτόνησαν Μάλιον τὸν Ἐπιτάκτην ἐπικληθέντα. οὗτος διὰ χειροτονίαν ὑπατικὴν εἰς Ῥώμην πορευόμενος, τῷ υἱῷ προσέταξε μὴ συμβαλεῖν· οἱ δὲ Σαμνῖται μαθόντες, βλασφημίαις ἐξουδένιζον τὸν νεανίαν. ὁ δὲ ταραχθεὶς ἐνίκησεν· Μάλιος δ' ἐτραχηλοκόπησεν, καθάπερ ἱστορεῖ Ἀριστείδης Μιλήσιος.

XIII. *ΗΡΑΚΛΗΣ* τοῦ Ἰόλης γάμου ἀποτυχὼν, τὴν Οἰχαλίαν ἐπόρθησεν. ἡ δ' Ἰόλη ἀπὸ τοῦ τείχους ἔῤῥιψεν ἑαυτήν. συνέβη δὲ, κολπωθείσης ὑπὸ ἀνέμου τῆς ἐσθῆτος, μηδὲν παθεῖν, καθάπερ ἱστορεῖ Νικίας Μαλεώτης.

ΡΩΜΑΙΟΙ πολεμοῦντες πρὸς Τοῦσκον, ἐχειροτόνησαν Βαλέριον Τουρκουάτον· οὗτος θεασάμενος τοῦ βασιλέως τὴν θυγατέρα, τοὔνομα Κλουσίαν, ᾐτεῖτο παρὰ τοῦ Τούσκου τὴν θυγατέρα· μὴ τυχὼν δὲ, πορθεῖ τὴν πόλιν. ἡ δὲ Κλουσία ἀπὸ τῶν πύργων ἔῤῥιψεν ἑαυτήν· προνοίᾳ δ' Ἀφροδίτης κολπωθείσης τῆς ἐσθῆτος, διεσώθη ἐπὶ τὴν γῆν· ἣν ὁ στρατηγὸς ἔφθειρε· καὶ τούτων πάντων ἕνεκα ἐξωρίσθη κοινῷ δόγματι ὑπὸ Ῥωμαίων εἰς Κέρσικαν νῆσον πρὸ τῆς Ἰταλίας· ὡς Θεόφιλος ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XIV. *ΠΟΙΝΩΝ* καὶ Σικελιωτῶν τὴν κατὰ Ῥωμαίων συμμαχίαν ἑτοιμαζόντων, Μέτελλος στρατηγὸς μόνῃ τῇ Ἑστίᾳ οὐκ ἔθυσεν· ἡ δὲ πνεῦμα ἀντέπνευσε ταῖς ναυσί. Γάϊος δὲ Ἰούλιος μάντις εἰπ-

λωφῆσαι, ἐὰν προθύσῃ τὴν θυγατέρα. ὁ δ' ἀναγκασθεὶς Μεταλίαν, τὴν θυγατέρα, προσῆγεν· ἡ δὲ Ἑστία ἐλεήσασα, δάμαλιν ὑπέβαλε, καὶ αὐτὴν ἐκόμισεν εἰς Λαμούσιον, καὶ ἱέρειαν τοῦ σεβομένου παρ' αὐτοῖς δράκοντος ἀπέδειξεν· ὡς Πυθοκλῆς ἐν τρίτῃ Ἰταλικῶν.

ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ τῆς Βοιωτίας τὰ περὶ Ἰφιγενείαν ὁμοίως ἱστορεῖ Μέρυλλος ἐν πρώτῳ Βοιωτιακῶν.

XV. ΒΡΕΝΝΟΣ, Γαλατῶν βασιλεὺς, λεηλατῶν τὴν Ἀσίαν, ἐπὶ Ἔφεσον ἦλθε, καὶ ἠράσθη παρθένου δημοτικῆς· ἡ δὲ συνελθεῖν ὑπέσχετο, ἐὰν τὰ ψέλλια καὶ τὸν κόσμον τῶν γυναικῶν δῷ αὐτῇ, καὶ τὴν Ἔφεσον προδοῦναι· ὁ δ' ἠξίωσε τοὺς στρατιώτας ἐμβαλεῖν εἰς τὸν κόλπον ὃν εἶχον χρυσὸν τῆς φιλαργύρου. ποιησάντων δὲ, ὑπὸ τῆς δαψιλείας τοῦ χρυσοῦ ζῶσα κατεχώσθη, καθάπερ ἱστορεῖ Κλειτοφῶν ἐν πρώτῳ Γαλατικῶν.

ΤΑΡΠΗΙΑ τῶν εὐσχημόνων παρθένων τοῦ Καπιτωλίου φύλαξ, Ῥωμαίων πρὸς Σαβίνους πολεμούντων, ὑπέσχετο τῷ Τατίῳ δώσειν εἴσοδον εἰς τὸ Ταρπήϊον ὄρος, ἐὰν μισθὸν λάβῃ τοὺς ὅρμους, οὓς ἐφόρουν κόσμου χάριν· Σαβῖνοι δὲ νοήσαντες, ζῶσαν κατέχωσαν· ὡς Ἀριστείδης Μιλήσιος ἐν Ἰταλικοῖς.

XVI. ΤΕΓΕΑΤΑΙΣ καὶ Φανεάταις χρονίου πολέμου γενομένου, ἔδοξε τριδύμους ἀδελφοὺς πέμψαι τοὺς μαχησομένους περὶ τῆς νίκης. καὶ Τεγεᾶται μὲν οὖν τοὺς Ῥηξιμάχου παῖδας, Φανεᾶται δὲ τοὺς Δημοστράτου προὐβάλλοντο. συμβληθείσης δὲ τῆς μάχης, ἐφονεύθησαν τῶν Ῥηξιμάχου δύο· ὁ δὲ

τρίτος, τοὔνομα Κριτόλαος, στρατηγήματι περιεγένετο τῶν δύο. προσποιητὴν γὰρ φυγὴν σκηψάμενος, κατὰ ἕνα τῶν διωκόντων ἀνεῖλε. καὶ ἐλθόντος, οἱ μὲν ἄλλοι συνεχάρησαν, μόνη δ' οὐκ ἐχάρη ἡ ἀδελφὴ Δημοδίκη· πεφονεύκει γὰρ αὐτῆς τὸν κατηγγυημένον ἄνδρα, Δημοτικόν. ἀναξιοπαθήσας δὲ ὁ Κριτόλαος ἀνεῖλεν αὐτήν. φόνου δ' ἀγόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀπελύθη τῶν ἐγκλημάτων· ὥς Δημάρατος ἐν δευτέρῳ Ἀρκαδικῶν.

ΡΩΜΑΙΟΙ καὶ Ἀλβανοὶ πολεμοῦντες, τριδύμους προμάχους εἵλοντο, καὶ Ἀλβανοὶ μὲν Κουριατίους, Ῥωμαῖοι δὲ Ὡρατίους. συμβληθείσης δὲ τῆς μάχης, οἱ Κουριάτιοι δύο τῶν ἐναντίων ἀνεῖλον· ὁ δὲ περίλοιπος φυγῇ προσποιητῇ συμμάχῳ χρώμενος, ἐφόνευσε καθ' ἕνα τῶν ἐπιδιωκόντων. χαρέντων δὲ πάντων, μόνη ἡ ἀδελφὴ οὐ συνεχάρη Ὡρατία τὸν κατηγγυημένον ἄνδρα Κουριάτιον ἀνῃρηκότι· ὁ δ' ἐφόνευσε τὴν ἀδελφὴν, ὥς φησιν Ἀριστείδης ὁ Μιλήσιος ἐν Ἰταλικοῖς.

XVII. ΕΝ ΙΛΙΩι τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἐμπρησθέντος, προσδραμὼν Ἶλος τὸ διοπετὲς ἥρπασε παλλάδιον, καὶ ἐτυφλώθη· (οὐ γὰρ ἐξὸν ὑπ' ἀνδρὸς βλέπεσθαι) ὕστερον δ' ἐξιλασάμενος ἀνέβλεψεν· ὡς Δέρκυλλος ἐν πρώτῳ κτίσεων.

ΜΕΤΕΛΛΟΣ ἀνὴρ τῶν ἐπισήμων, πορευόμενος εἰς τὸ προάστειον, ὑπὸ κοράκων ἐπεσχέθη παιόντων ταῖς πτέρυξι. φοβηθεὶς δὲ τὸν οἰωνὸν, εἰς Ῥώμην ὑπέστρεψεν. ἰδὼν δὲ τὸ τέμενος τῆς Ἑστίας καιόμενον, καὶ τὸ παλλάδιον ἁρπάσας, ἐτυφλώθη·

ὕστερον δ' ἀνέβλεψεν ἐξιλασάμενος· ὡς Ἀριστείδης Μιλήσιος ἐν Ἰταλικοῖς.

XVIII. *ΘΡΑΙΚΕΣ Ἀθηναίοις πολεμοῦντες, χρησμὸν ἔλαβον, ὡς, ἐὰν Κόδρου φείσωνται, νικῆσαι· ὁ δὲ δρέπανον λαβὼν ἧκεν εἰς τοὺς ἐναντίους ἐν εὐτελοῦς σχήματι, καὶ ἕνα φονεύσας, ὑπὸ θατέρου ἀνῃρέθη, οὕτω τ' ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι· ὡς Σωκράτης ἐν δευτέρῳ Θρᾳκικῶν.*

ΠΟΥΠΛΙΟΣ Δέκιος Ῥωμαῖος, πρὸς Ἀλβανοὺς πολεμῶν ὄναρ εἶδεν, ἐὰν ἀποθάνῃ, Ῥώμην προσποιήσειν Ῥωμαίοις. ἐλθὼν εἰς μέσον καὶ πολλοὺς φονεύσας, ἀνῃρέθη. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δέκιος ἐν τῷ πρὸς Γάλλους πολέμῳ τοὺς Ῥωμαίους διέσωσεν· ὡς Ἀριστείδης Μιλήσιος.

XIX. *ΚΥΑΝΙΠΠΟΣ γένει Συρακούσιος, μόνῳ Διονύσῳ οὐκ ἔθυεν· ὁ δὲ θεὸς ὀργισθεὶς μέθην ἐνέσκηψε, καὶ ἐν τόπῳ σκοτεινῷ τὴν θυγατέρα ἐβιάσατο, Κυάνην· ἡ δὲ τὸν δακτύλιον περιελομένη ἔδωκε τῇ τροφῷ, ἐσόμενον ἀναγνώρισμα. λοιμωξάντων δὲ, καὶ τοῦ Πυθίου εἰπόντος μὲν, δεῖν τὸν ἀσεβῆ τροπαίοις θεοῖς σφαγιάσαι, τῶν δ' ἄλλων ἀγνοούντων τὸν χρησμὸν, γνοῦσα ἡ Κυάνη, καὶ ἐπιλαβομένη τῶν τριχῶν, εἷλκε, καὶ αὐτὴ κατασφάξασα τὸν πατέρα, ἑαυτὴν ἐπέσφαξε· καθάπερ Δοσίθεος ἐν τῷ τρίτῳ Σικελικῶν.*

ΤΩΝ Διονυσίων ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀγομένων, Ἀρνούτιος ἐκ γενετῆς ὑδροπότης ἐξουθένιζε τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν. ὁ δὲ μέθην ἐνέβαλε, καὶ ἐβιάσατο τὴν θυγατέρα, Μεδουλλίναν· ἡ δ' ἐκ δακτυλίου γνοῦ-

σα τὸ γένος, καὶ πρεσβύτερα τῆς ἡλικίας φρονήσασα, μεθύσασα τὸν πατέρα καὶ στεφανώσασα, ἤγαγεν ἐπὶ τὸν βωμὸν τῆς Ἀστραπῆς, καὶ δακρύσασα ἀνεῖλε τὸν ἐπίβουλον τῆς παρθενίας· ὡς Ἀριστείδης ἐν τρίτῃ Ἰταλικῶν.

XX. *ΕΡΕΧΘΕΥΣ* πρὸς Εὔμολπον πολεμῶν, ἔμαθε νικῆσαι, ἐὰν τὴν θυγατέρα προθύσῃ, καὶ συγκοινωνήσας τῇ γυναικὶ Πραξιθέᾳ, προέθυσε τὴν παῖδα. Μέμνηται Εὐριπίδης ἐν Ἐρεχθεῖ.

ΜΑΡΙΟΣ πρὸς Κίμβρους πόλεμον ἔχων, καὶ ἡττώμενος, ὄναρ εἶδεν, ὅτι νικήσει, ἐὰν τὴν θυγατέρα προθύσῃ· (ἦν δ᾽ αὐτῷ Καλπουρνία) προκρίνας δὲ τῆς φύσεως τοὺς πολίτας, ἔδρασε καὶ ἐνίκησε. καὶ ἔτι καὶ νῦν βωμοί εἰσι δύο ἐν Γερμανίᾳ, οἳ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦχον σαλπίγγων ἀποπέμπουσιν· ὡς Δωρόθεος ἐν τετάρτῳ Ἰταλικῶν.

XXI. *ΚΥΑΝΙΠΠΟΣ*, τῷ γένει Θετταλὸς, ἐπὶ θήραν συνεχῶς ἐξῄει· ἡ δὲ νεόνυμφος αὐτοῦ ὑπολαβοῦσα, διὰ τὸ πολλάκις ἐν ὕλαις μένειν, συνήθειαν ἔχειν μεθ᾽ ἑτέρας, κατ᾽ ἴχνος ἠκολούθησε τῷ Κυανίππῳ· καὶ ἔν τινι κατακρυβεῖσα συνδένδρῳ, τὸ μέλλον ἀπεκαραδόκει. τῶν δὲ κλάδων σεισθέντων, οἱ κύνες θήριον εἶναι δόξαντες ὥρμησαν, καὶ τὴν φίλανδρον ἀλόγου δίκην ζώου διεσπάραξαν. ὁ δὲ Κυάνιππος ἀνελπίστου πράξεως αὐτόπτης γενόμενος ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν· ὡς Παρθένιος ὁ ποιητής.

ΕΝ Συβάρει, πόλει τῆς Ἰταλίας, νέος περίβλεπτος τὸ κάλλος Αἰμίλιος φιλοκύνηγος ἦν· ἡ δὲ νεόνυμφος δόξασα ἑτέρᾳ συνεῖναι εἰσῄει εἰς τὴν νάπην.

τῶν δὲ δένδρων σεισθέντων, οἱ κύνες ἐπιδραμόντες, διέσπασαν· ὁ δὲ ἐπέσφαξεν ἑαυτόν· ὡς Κλειτώνυμος ἐν δευτέρῳ Συβαριτικῶν.

XXII. ΣΜΥΡΝΑ, Κινύρου θυγάτηρ, διὰ μῆνιν Ἀφροδίτης ἠράσθη τοῦ γεννήσαντος, καὶ τῇ τροφῷ τὴν ἀνάγκην τοῦ ἔρωτος ἐδήλωσεν· ἡ δὲ δόλῳ ὑπῆγε τὸν δεσπότην. ἔφη γὰρ γείτονα παρθένον ἐρᾷν αὐτοῦ, καὶ αἰσχύνεσθαι ἐν φανερῷ προσιέναι. ὁ δὲ συνῄει. ποτὲ δὲ θελήσας τὴν ἐρῶσαν μαθεῖν, φῶς ᾔτησεν· ἰδὼν δὲ, ξιφήρης τὴν ἀσελγεστάτην ἐδίωκεν. ἡ δὲ κατὰ πρόνοιαν Ἀφροδίτης εἰς ὁμώνυμον δένδρον μετεμορφώθη· καθὰ Θεόδωρος ἐν ταῖς Μεταμορφώσεσιν.

ΟΥΑΛΕΡΙΑ Τουσκλαναρία κατὰ μῆνιν Ἀφροδίτης ἐρασθεῖσα Οὐαλερίου τοῦ πατρὸς, τῇ τροφῷ ἀνεκοίνωσεν· ἡ δὲ τὸν δεσπότην δόλῳ ὑπῆλθεν, εἰποῦσα, ὡς αἰδεῖται κατ' ὄψιν μίσγεσθαι, τῶν τε γειτόνων εἶναι παρθένον. καὶ οἰνωθεὶς ὁ πατὴρ ᾔτει φῶς, ἡ δὲ τροφὸς φθάσασα διήγειρεν, ἥτις ἐπὶ ταῖς ἀγροικίαις ἦν, ἐγκύμων τυγχάνουσα. ποτὲ δὲ κατὰ κρημνῶν ἐνεχθείσης τὸ βρέφος ἔζη· κατιοῦσα δ' ἐγκύμων κατέστη, καὶ εἰς τὸν ὡρισμένον χρόνον ἐγέννησεν Αἰγίπανα, κατὰ τὴν Ῥωμαίων φωνὴν Σιλουανόν. ὁ δὲ Οὐαλέριος ἀθυμήσας κατὰ τῶν αὐτῶν ἔῤῥιψε κρημνῶν· ὡς Ἀριστείδης Μιλήσιος ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XXIII. ΜΕΤΑ τὴν Ἰλίου πόρθησιν ἐξεβράσθη Διομήδης εἰς Λιβύην. ἔνθα Λύκος ἦν βασιλεὺς, ἔθος ἔχων τοὺς ξένους Ἄρει τῷ πατρὶ θύειν. Καλλι-

ρόη δὲ, ἡ θυγάτηρ, ἐρασθεῖσα Διομήδους, τὸν πατέρα προὔδωκε, καὶ τὸν Διομήδην ἔσωσε λύσασα τῶν δεσμῶν· ὁ δὲ, ἀμελήσας τῆς εὐεργέτιδος, ἀπέπλευσεν· ἡ δὲ βρόχῳ ἐτελεύτησεν· ὡς Ἰόβας ἐν τρίτῃ Λιβυκῶν.

ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΟΣ Κράσσος, ἀνὴρ τῶν ἐπισήμων, Ῥηγούλῳ συστρατευόμενος, ἐπέμφθη εἰς Μασσύλους, πορθήσων φρούριόν τι δυσάλωτον, τοὔνομα Γαραίτιον. αἰχμάλωτος δὲ ληφθεὶς, ἔμελλε θύεσθαι τῷ Κρόνῳ. Βυσαλτία δὲ τοῦ βασιλέως θυγάτηρ ἐρασθεῖσα προέδωκε τὸν πατέρα, καὶ νικηφόρον ἐκεῖνον ἐποίησεν. ἀναστρέψαντος δ᾽ αὐτοῦ, ἡ κόρη κατέσφαξεν ἑαυτήν· ὡς Ἡσιάναξ ἐν τρίτῳ Λιβυκῶν.

XXIV. *ΠΡΙΑΜΟΣ* Πολύδωρον ἐξέθετο εἰς Θρᾴκην μετὰ χρυσίου πρὸς Πολυμήστορα τὸν γαμβρόν· ὡς δ᾽ ἐγγὺς ἦν τοῦ πορθεῖσθαι ἡ πόλις, μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀπέκτεινε τὸν παῖδα, ὡς ἂν κερδήσῃ τὸν χρυσόν. Ἑκάβη δ᾽ ἐπὶ τοὺς τόπους παραγενομένη, καὶ σοφισαμένη ὡς χρυσὸν δώσουσα, ἅμα ταῖς αἰχμαλώτισι ταῖς χερσὶν ἐξετύφλωσεν· ὡς Εὐριπίδης ὁ τραγῳδοποιός.

ΑΝΝΙΒΑ Καμπανοὺς λεηλατοῦντος, Λούκιος Θύμβρις τὸν υἱὸν Ῥούστιον μετὰ χρημάτων ἔθετο πρὸς Οὐαλέριον Γέστιον ὄντα γαμβρόν. ὁ δὲ νενίκηκεν. ἀκούσας δὲ ὁ Καμπανὸς, φιλαργυρίᾳ παρέβη τὰ δίκαια τῆς φύσεως, τὸν παῖδα φονεύσας. ὁ δὲ Θύμβρις διὰ τῆς ἀγροικίας πορευόμενος, καὶ τῷ σώματι τοῦ παιδὸς ἐντυχὼν, ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν γαμ-

βρὸν, ὡς δείξων θησαυρούς. ἐλθόντα δ' ἐτύς
καὶ ἐσταύρωσεν· ὡς Ἀριστείδης ἐν τρίτῳ Ἰταλ

XXV. ΦΩΚΟΥ ὄντος ἐκ Ψαμάθης Αἰακῷ
στεργομένου, Τελαμὼν ἦγεν ἐπὶ θήραν· καὶ
ἐπιφανέντος κατὰ τοῦ μισουμένου ἐπαφῆκε τὸ
καὶ ἐφόνευσεν. ὁ δὲ πατὴρ ἐφυγάδευσεν· ὡς ∠
θεος ἐν πρώτῳ Μεταμορφώσεων.

ΓΑΙΟΣ Μάξιμος ἔχων υἱοὺς Σιμίλιον κα
σον· τοῦτον ἐγέννησεν ἐξ Ἀμερίας Κόνων ὁ Ῥ
οὗτος ἐν κυνηγεσίῳ ἀπέκτεινε τὸν ἀδελφὸν, καὶ
στρέψας, τὸ σύμπτωμα τύχης εἶπεν, οὐ κρίσεω
γονέναι. ὁ δὲ γνοὺς τἀληθὲς, ἐφυγάδευσεν· ὡς
στοκλῆς ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XXVI. ΑΡΗΣ Ἀλθαίᾳ συνῆλθε καὶ Μελεα
ποιήσας, ὡς Εὐριπίδης ἐν Μελεάγρῳ.

ΣΕΠΤΙΜΙΟΣ Μάρκελλος γήμας Σιλουΐα
πολλὰ κυνηγίᾳ προσέκειτο· τὴν δὲ νεόνυμφο
σχήματι ποιμένος Ἄρης βιασάμενος, ἐγκύμονα
ησε, καὶ ὡμολόγησεν, ὅστις ἦν, καὶ δόρυ ἔδωκε
γένεσιν τοῦ μέλλοντος τίκτεσθαι φάσκων ἐν
ἀποκεῖσθαι. ἀπέκτεινε γοῦν Σεπτίμιος Τουσκ
Μάμερκος δὲ ὑπὲρ εὐκαρπίας θύων θεοῖς,
ἠμέλησε Δήμητρος. ἡ δὲ κάπρον ἔπεμψε. συνα
σας δὲ πολλοὺς ἐκεῖνος κυνηγέτας ἀνεῖλε, καὶ
κεφαλὴν καὶ τὸ δέρος τῇ κατηγγυημένῃ γυναικὶ
εχώρησε. Σκιμβράτης δὲ καὶ Μουθίας οἱ μητρ
φοι περιείλοντο τῆς κόρης. ἀγανακτήσας δ' ὁ
τοὺς συγγενεῖς· ἡ δὲ μήτηρ τὸ δόρυ κατέκαυσε
Μένυλος ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XXVII. *ΤΕΛΑΜΩΝ ὁ Αἰακοῦ καὶ Ἐνδηΐδος, ἐλθὼν εἰς Εὔβοιαν καὶ νυκτὸς ἔφυγεν. ὁ δὲ πατὴρ αἰσθόμενος καὶ τῶν πολιτῶν τινὰ ὑποπτεύσας, ἔδωκε τὴν κόρην καταποντωθῆναι τινὶ τῶν δορυφόρων. ὁ δ' ἐλεήσας ἀπημπόλησε· προσχούσης δὲ τῆς νεὼς Σαλαμῖνι, Τελαμὼν ὠνήσατο· ἡ δ' ἔτεκεν Αἴαντα· ὡς Ἀρητάδης Κνίδιος ἐν δευτέρῳ Νησιωτικῶν.*

ΛΟΥΚΙΟΣ Τρώσκιος θυγατέρα εἶχε Φλωρεντίαν ἀπὸ τῆς Πατρίδος· ταύτην ἔφθειρε Καλπούρνιος Ῥωμαῖος. ὁ δὲ παρέδωκε τὴν κόρην καταποντίσαι· ἐλεηθεῖσα δὲ ὑπὸ τοῦ δορυφόρου, πιπράσκεται· κατὰ τύχην τῆς νεὼς προσχούσης εἰς Ἰταλίαν, Καλπούρνιος ὠνήσατο, καὶ ἐποιήσατο ἐξ αὐτῆς Κόντρουσκον.

XXVIII. *ΑΙΟΛΟΣ, τῶν κατὰ Τυῤῥηνίαν βασιλεὺς, ἔσχεν ἐξ Ἀμφιθέας θυγατέρας ἓξ, καὶ ἴσους ἄῤῥενας· Μακαρεὺς δὲ ὁ νεώτατος ἔρωτι ἔφθειρε μίαν, ἡ δὲ παιδίον ἐκύησεν. ἐμπεσοῦσα δὲ καὶ ξίφους πεμφθέντος ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἄνομον κρίνασα ἑαυτὴν διεχρήσατο. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Μακαρεύς· ὡς Σώστρατος ἐν δευτέρᾳ Τυῤῥηνικῶν.*

ΠΑΠΙΡΙΟΣ Βόλουκερ, γήμας Ἰουλίαν Πούλχραν, ἔσχεν ἓξ θυγατέρας, καὶ τοὺς ἴσους ἄῤῥενας. τούτων ὁ πρεσβύτατος Παπίριος Ῥωμανὸς, τῆς ἀδελφῆς ἐρασθεὶς Κανουλίας, ἔγκυον ἐποίησε. μαθὼν δὲ ὁ πατὴρ, τῇ θυγατρὶ ξίφος ἔπεμψεν· ἡ δὲ ἑαυτὴν ἀνεῖλε· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὁ Ῥωμανὸς ἔπραξεν· ὡς Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ Ἰταλικῶν.

Δημοστράτου, ἐμίσει γυναῖκας, ὄνῳ δ' ἐμίσγετο· ἡ δὲ κατὰ χρόνον ἔτεκε κόρην εὐειδεστάτην, Ὀνόσκελιν τοὔνομα· ὡς Ἀριστοτέλης ἐν δευτέρᾳ παραδόξων.

ΦΟΥΛΟΥΙΟΣ Στέλλος μισῶν γυναῖκας, ἵππῳ συνεμίσγετο· ἡ δὲ κατὰ χρόνον ἔτεκε κόρην εὔμορφον, καὶ ὠνόμασεν Ἱππώναν. ἔστι δὲ θεὸς πρόνοιαν ποιουμένη ἵππων· ὡς Ἀγησίλαος ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XXX. *ΣΑΡΔΙΑΝΟΙ πρὸς Σμυρναίους πόλεμον ἔχοντες περὶ τὰ τείχη ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ διὰ πρεσβέων ἔπεμψαν, μὴ πρότερον ἀναχωρῆσαι, ἐὰν μὴ τὰς γυναῖκας συνελθεῖν αὐτοῖς συγχωρήσωσι. τῶν δὲ Σμυρναίων διὰ τὴν ἀνάγκην μελλόντων πάσχειν κακῶς, θεραπαινὶς ἦν μία τῶν εὐσχημόνων, ἢ προσδραμοῦσα, ἔφη τῷ δεσπότῃ Φιλάρχῳ· Δεῖ τὰς θεραπαίνας κοσμήσαντας, ἀντ' ἐλευθέρων πέμπειν. ὃ δὴ καὶ ἔδρασαν. οἱ δὲ κοπωθέντες ὑπὸ τῶν θεραπαινῶν, ἑάλωσαν. ὅθεν καὶ νῦν παρὰ Σμυρναίοις ἑορτὴ λέγεται Ἐλευθερία, ἐν ᾗ αἱ δοῦλαι τὸν κόσμον τῶν ἐλευθέρων φοροῦσιν· ὡς Δοσίθεος ἐν τρίτῳ Λυδιακῶν.*

ΑΤΕΠΟΜΑΡΟΣ, Γάλλων βασιλεὺς, Ῥωμαίοις πολεμῶν, ἔφη, μὴ πρότερον ἀναχωρῆσαι, ἐὰν μὴ τὰς γυναῖκας εἰς συνουσίαν ἐκδῶσι. τῶν δὲ, διὰ συμβουλὴν θεραπαινίδων, πεμψάντων τὰς δούλας, καὶ κοπωθέντες οἱ βάρβαροι τῇ ἀλήκτῳ συνουσίᾳ ὑπνώθησαν. ἡ δὲ Ῥητάνα (αὕτη γὰρ ἦν τοῦτο συμβουλεύσασα) ἀγρίας ἐπιλαβομένη συκῆς, ἀναβαίνει εἰς τὸ τεῖχος, καὶ μηνύει τοῖς ὑπάτοις· οἱ δ' ἐπελθόντες

ἐνίκησαν. ἀφ' οὗ καὶ ἑορτὴ Θεραπαινῶν καλεῖται· ὡς Ἀριστείδης Μιλήσιος ἐν πρώτῃ Ἰταλικῶν.

XXXI. *ΑΘΗΝΑΙΩΝ* πόλεμον ἐχόντων πρὸς Εὔμολπον, καὶ τῆς εὐθηνίας μὴ ἐπαρκούσης, Πύρανδρος ταμίας τῶν δημοσίων ὑπεσπάσατο τὸ μέτρον, φειδωλῶς χρώμενος. οἱ δ' ἐγχώριοι, ὡς προδότην ὑποπτεύσαντες, λιθόλευστον ἐποίησαν· ὡς Καλλισθένης ἐν τρίτῳ Θρακικῶν.

ΡΩΜΑΙΩΝ πρὸς Γάλλους πολεμούντων, καὶ τῆς εὐθηνίας μὴ ἀρκούσης, Κίννας τοῦ δήμου τὸ σιτόμετρον ὑπέσπασε· Ῥωμαῖοι δὲ, ὡς ἀντιποιούμενον αὐτὸν τῆς βασιλείας, λιθόλευστον ἐποίησαν· ὡς Ἀριστείδης ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XXXII. *ΕΝ* τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ Πεισίστρατος Ὀρχομένιος τοὺς μὲν εὐγενεῖς ἐμίσει, τοὺς δ' εὐτελεῖς ἐφίλει. ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἐν τῇ βουλῇ φονεῦσαι, καὶ διακόψαντες αὐτὸν εἰς τοὺς κόλπους ἔλαβον, καὶ τὴν γῆν ἔξυσαν. ὁ δὲ δημότης ὄχλος, ὑπόνοιαν λαβὼν ἔδραμεν εἰς τὴν βουλήν. ὁ δὲ νεώτερος υἱὸς τοῦ βασιλέως, Τλησίμαχος, εἰδὼς τὴν συνωμοσίαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀπέσπασε τὸν ὄχλον, εἰπὼν, ἑωρακέναι τὸν πατέρα μεθ' ὁρμῆς εἰς τὸ Πισαῖον ὄρος φέρεσθαι, μείζονα μορφὴν ἀνθρώπου κεκτημένον. καὶ οὕτως ἠπατήθη ὁ ὄχλος· ὡς Θεόφιλος ἐν δευτέρῳ Πελοποννησιακῶν.

ΔΙΑ τοὺς ἀστυγείτονας πολέμους ἡ σύγκλητος τῶν Ῥωμαίων τοῦ δήμου τὸ σιτόμετρον ἦρε· Ῥωμύλος δὲ, ὁ βασιλεὺς, βαρέως ἐνεγκὼν, τῷ δήμῳ ἀπέδωκε. πολλοὺς δὲ τῶν μειζόνων ἐκόλαζεν. οἱ δὲ φονεύ-

σαντες αὐτὸν ἐν τῇ συγκλήτῳ βουλῇ, καὶ κόψαντες εἰς τοὺς κόλπους ἔλαβον. Ῥωμαῖοι δὲ μετὰ πυρὸς εἰς τὴν σύγκλητον ἔδραμον. Αἴτιος δὲ Πρόκλος, τῶν ἐπισήμων ἀνὴρ, εἶπε, τὸν Ῥωμύλον ἐν ὄρει ἑωρακέναι μείζονα παντὸς ἀνθρώπου θεὸν γεγενῆσθαι. Ῥωμαῖοι δὲ πιστεύσαντες, ἀνεχώρησαν· ὥς Ἀριστόβουλος ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XXXIII. ΠΕΛΟΨ, Ταντάλου καὶ Εὐρυανάσσης, γήμας Ἱπποδάμειαν, ἔσχεν Ἀτρέα καὶ Θυέστην. ἐκ δὲ Δαναΐδος νύμφης Χρύσιππον, ὃν πλέον τῶν γνησίων ἔστερξε. Λάϊος δὲ, ὁ Θηβαῖος, ἐπιθυμήσας ἥρπασεν αὐτόν. καὶ συλληφθεὶς ὑπὸ Θυέστου καὶ Ατρέως, ἐλέους ἔτυχε παρὰ Πέλοπος διὰ τὸν ἔρωτα. Ἱπποδάμεια δ᾽ ἀνέπειθεν Ἀτρέα καὶ Θυέστην ἀναιρεῖν αὐτὸν, εἰδυῖα ἔσεσθαι ἔφεδρον βασιλείας. τῶν δ᾽ ἀρνησαμένων, αὐτὴ τῷ μύσει τὰς χεῖρας ἔχρισε. νυκτὸς γὰρ βαθείας κοιμωμένου Λαΐου, τὸ ξίφος ἑλκύσασα καὶ τρώσασα τὸν Χρύσιππον, ἐγκαταπήγνυσι τὸ ξίφος. ὑπονοηθεὶς δὲ ὁ Λάϊος διὰ τὸ ξίφος, ῥύεται ὑπὸ ἡμιθνῆτος τοῦ Χρυσίππου τὴν ἀλήθειαν ὁμολογήσαντος· ὁ δὲ θάψας, τὴν Ἱπποδάμειαν ἐξώρισεν· ὥς Δοσίθεος ἐν Πελοπίδαις.

ΗΒΙΟΣ Τολλειξ γήμας Νουκερίαν, ἔσχε δύο παῖδας ἐκ ταύτης. ἔσχε δὲ καὶ ἐξ ἀπελευθέρας κάλλει περίβλεπτον Φίρμον, ὃν τῶν γνησίων μᾶλλον ἔστεργε. ἡ δὲ Νουκερία πρὸς τὸν πρόγονον μισοπονήρως διακειμένη, τοὺς παῖδας ἀνέπειθεν αὐτὸν ἀναιρεῖν. τῶν δ᾽ εὐσεβῶς ἀνανευσάντων, αὐτὴ τὸν φόνον ἐνήργησε, καὶ νυκτὸς τοῦ σωματοφύλακος τὸ ξίφος ἑλ-

κύσασα καιρίως ἔτρωσε τὸν κοιμώμενον, ἐγκαταλιποῦσα τὸ ξίφος. τοῦ δὲ σωματοφύλακος ὑποπτευθέντος, ὁ παῖς τὴν ἀλήθειαν λέγει. ὁ δὲ τοῦτον θάψας, τὴν γυναῖκα ἐφυγάδευσεν· ὡς Δοσίθεος ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XXXIV. *ΘΗΣΕΥΣ ταῖς ἀληθείαις παῖς Ποσειδῶνος, ἔχων δ᾽ ἐξ Ἱππολύτης Ἀμαζόνος Ἱππόλυτον, ἐπέγημε μητρυιὰν Φαῖδραν, τὴν Μίνωος, ἥτις τοῦ προγόνου εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα, τὴν τροφὸν ἔπεμψεν· ὁ δὲ καταλείψας Ἀθήνας, καὶ εἰς Τροίζηνα παραγενόμενος, κυνηγεσίαις προσανέκειτο. τῆς δὲ προαιρέσεως ἡ ἀσελγὴς ἀποτυχοῦσα, ψευδεῖς κατὰ τοῦ σώφρονος ἐπιστολὰς ἐχάραξε, καὶ βρόχῳ τὸ ζῆν ἀνήρτησε. Θησεὺς δὲ πιστεύσας, ᾐτήσατο παρὰ Ποσειδῶνος ἀπολέσθαι τὸν Ἱππόλυτον, ἐκ τῶν τριῶν εὐχῶν, ἃς εἶχε παρ᾽ αὐτοῦ. ὁ δὲ παρ᾽ αἰγιαλὸν ἐπὶ ἅρματος τυχόντι ταῦρον ἔπεμψε, καὶ ἐπτόησε τοὺς ἵππους, οἳ συνέτριψαν τὸν Ἱππόλυτον.*

ΚΟΜΜΙΝΙΟΣ Σοῦπερ Λαυρεντῖνος, ἔχων υἱὸν ἐξ Αἰγερίας νύμφης Κομμίνιον, ἐπήγαγε μητρυιὰν Γιδίκαν· ἥτις ἐρασθεῖσα τοῦ προγόνου καὶ ἀποτυχοῦσα, βρόχῳ κατέστρεψε τὸν βίον, ἐπιστολὰς καταλείψασα ψευδεῖς. ὁ δὲ Κομμίνιος ἀναγνοὺς τὰ ἐγκλήματα, καὶ τῷ ζήλῳ πιστεύσας, ἐπεκαλέσατο τὸν Ποσειδῶνα. ὁ δὲ τῷ παιδὶ ἐπὶ ἅρματος ὀχουμένῳ ταῦρον ἔδειξε, καὶ οἱ ἵπποι τὸν νέον σύραντες ἀπώλεσαν· ὡς Δοσίθεος ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XXXV. *ΛΟΙΜΟΥ κατασχόντος Λακεδαίμονα ἔχρησεν ὁ θεὸς παύσασθαι, ἐὰν παρθένον εὐγενῆ*

κατὰ ἔτος θύσωσιν. Ἑλένης δέ ποτε κληρωθείσης, καὶ προαχθείσης κεκοσμημένης, ἀετὸς καταπτὰς ἥρπασε τὸ ξίφος, καὶ ἐς τὰ βουκόλια κομίσας ἐπὶ δάμαλιν κατέθηκεν· ὅθεν ἀπέσχοντο τῆς παρθενοκτονίας· ὡς Ἀριστόδημος ἐν τρίτῃ μυθικῇ συναγωγῇ.

Λοιμοῦ κατασχόντος Φαλερίους, καὶ φθορᾶς γενομένης, χρησμὸς ἐδόθη λωφῆσαι τὸ δεινόν, ἐὰν παρθένον τῇ Ἥρᾳ θύωσιν κατ᾽ ἐνιαυτόν. ἀεὶ δὲ τῆς δεισιδαιμονίας μενούσης, κατὰ κλῆρον καλουμένη Οὐαλερία Λουπέρκα, σπασαμένη τὸ ξίφος, ἀετὸς καταπτὰς ἥρπασε, καὶ ἐπὶ τῶν ἐμπύρων ἔθηκε ῥάβδον μικρὰν ἔχουσαν σφῦραν, τὸ δὲ ξίφος ἐπέβαλε δαμάλει τινὶ παρὰ τὸν ναὸν βοσκομένῃ. νοήσασα δὲ ἡ παρθένος, καὶ τὴν βοῦν θύσασα, καὶ τὴν σφῦραν ἄρασα, κατ᾽ οἰκίαν περιῆλθε, καὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἠρέμα πλήττουσα διήγειρεν, ἐῤῥῶσθαι ἑνὶ ἑκάστῳ λέγουσα. ὅθεν καὶ νῦν τὸ μυστήριον τελεῖται· ὡς Ἀριστείδης ἐννεακαιδεκάτῳ Ἰταλικῶν.

XXXVI. ΦΥΛΟΝΟΜΗ, Νυκτίμου καὶ Ἀρκαδίας θυγάτηρ, ἐκυνήγει σὺν τῇ Ἀρτέμιδι· Ἄρης δ᾽ ἐν σχήματι ποιμένος ἔγκυον ἐποίησεν· ἡ δὲ τεκοῦσα διδύμους παῖδας, καὶ φοβουμένη τὸν πατέρα, ἔῤῥιψεν εἰς τὸν Ἐρύμανθον. οἱ δὲ κατὰ πρόνοιαν ἀκινδύνως περιφερόμενοι, προσηνέχθησαν ἐν κοίλῃ δρυΐ· Λύκαινα δ᾽ ἐμφωλεύουσα τοὺς μὲν ἰδίους σκύμνους εἰς τὸν ῥοῦν ἔῤῥιψε, τοῖς δὲ βρέφεσι θηλὴν παρέσχε. Τύλιφος δὲ ποιμὴν αὐτόπτης γενόμενος καὶ ἀναλαβὼν τοὺς παῖδας, ὡς ἰδίους ἔθρεψε, τὸν μὲν καλέσας Λύκαστον, τὸν δὲ Παῤῥάσιον, τοὺς διαδεξαμέ-

νους τὴν βασιλείαν τῶν Ἀρκάδων· ὡς Ζώπυρος Βυζάντιος ἐν τρίτῳ Ἱστορικῶν.

ΑΜΟΥΛΙΟΣ πρὸς Νομίτωρα τὸν ἀδελφὸν τυραννικῶς διακείμενος, τὸν μὲν υἱὸν Αἴνιτον ἐπὶ κυνηγίᾳ ἀνεῖλε, τὴν δὲ θυγατέρα Σιλουίαν ἐν Ἰουλίᾳ τῆς Ἥρας ἱέρειαν ἐποιήσατο. ταύτην Ἄρης ἐγκύμονα ποιεῖ· ἡ δ' ἔτεκε διδύμους, ὡμολόγησέ τε τῷ τυράννῳ τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ φοβηθεὶς, ἀμφοτέρους κατεπόντισε, βαλὼν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Θύμβρεως. οἱ δὲ προσηνέχθησαν ἐν τόπῳ, ἔνθα λύκαινα ἦν φωλεύουσα νεοτόκος· καὶ τοὺς μὲν σκύμνους ἔῤῥιψε, τὰ δὲ βρέφη ἔτρεφε. Φαῦστος δὲ ποιμὴν αὐτόπτης γενόμενος τοὺς παῖδας ἀνέθρεψε, καὶ τὸν μὲν Ῥῶμον, τὸν δὲ Ῥωμύλον προσηγόρευσε, τοὺς κτίστας Ῥώμης· ὡς Ἀριστείδης Μιλήσιος ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς.

XXXVII. *ΜΕΤΑ* τὴν Ἰλίου ἅλωσιν Ἀγαμέμνων μετὰ Κασάνδρας ἀνῃρέθη. Ὀρέστης δὲ παρὰ Στροφίῳ ἀνατραφεὶς τοὺς φονεῖς τοῦ πατρὸς ἐτιμωρήσατο· ὡς Πύρανδρος ἐν τετάρτῳ Πελοποννησιακῶν.

ΦΑΒΙΟΣ ΦΑΒΡΙΚΙΑΝΟΣ, τοῦ μεγάλου συγγενὴς Φαβίου, προθήσας Τοὔξιον μητρόπολιν Σαυνιτῶν, τὴν παρ' αὐτοῖς τιμωμένην νικηφόρον Ἀφροδίτην ἔπεμψεν εἰς Ῥώμην· τούτου γυνὴ Φαβία μοιχευθεῖσα ὑπό τινος εὐπρεποῦς νεανίου, τοὔνομα Πετρωνίου Οὐαλεντίνου, τὸν ἄνδρα ἐδολοφόνησε· Φαβία δὲ τὸν ἀδελφὸν ἔτι νήπιον Φαβρικιανὸν τῶν κινδύνων ἐῤῥύσατο, καὶ ἔπεμψε κρύφα τραφησόμενον. ἀκμάσας δὲ ὁ νεανίας τήν τε μητέρα καὶ τὸν μοι-

χὸν ἀπέκτεινε, καὶ ἀπελύθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου· ὡς ἱστορεῖ Δοσίθεος ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XXXVIII. *ΒΟΥΣΙΡΙΣ*, παῖς Ποσειδῶνος καὶ Ἀνίππης τῆς Νείλου, τοὺς παριόντας ὑπούλῳ φιλοξενίᾳ κατέθυε· μετῆλθε δ' αὐτὸν ἡ τῶν τετελευτηκότων νέμεσις· Ἡρακλῆς γὰρ ἐπιτεθεὶς τῷ ῥοπάλῳ διεχρήσατο· ὡς Ἀγάθων Σάμιος.

ΗΡΑΚΛΗΣ τὰς Γηρυόνου βοῦς ἐλαύνων δι' Ἰταλίας ἐπεξενώθη Φαύνῳ βασιλεῖ, ὃς ἦν Ἑρμοῦ παῖς, καὶ τοὺς γε ξένους τῷ γεννήσαντι ἔθυεν· ἐπιχειρήσας δὲ τῷ Ἡρακλεῖ ἀνῃρέθη· ὡς Δέρκυλλος ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XXXIX. *ΦΑΛΑΡΙΣ*, Ἀκραγαντίνων τύραννος ἀπότομος, τοὺς παριόντας ξένους ἐστρέβλου καὶ ἐκόλαζε. Πέριλλος δὲ τῇ τέχνῃ χαλκουργὸς, δάμαλιν κατασκευάσας χαλκῆν, ἔδωκε τῷ βασιλεῖ, ὡς ἂν τοὺς ξένους κατακαίῃ ζῶντας ἐν αὐτῇ· ὁ δὲ μόνον τότε γενόμενος δίκαιος, αὐτὸν ἐνέβαλεν. ἐδόκει δὲ μυκηθμὸν ἀναδιδόναι ἡ δάμαλις· ὡς ἐν δευτέρῳ Αἰτιῶν.

ΕΝ ΑΙΓΕΣΤΗι, τῇ πόλει τῆς Σικελίας, ἐγένετό τις ὠμὸς τύραννος, Αἰμύλιος Κενσωρῖνος. οὗτος τοὺς καινότερα βασανιστήρια κατασκευάσαντας ἐδωροδόκει. εἷς δέ τις Ἀρούντιος, Πατέρκουλλος, δημιουργήσας ἵππον χαλκοῦν τῷ προειρημένῳ δῶρον ἔδωκεν, ἵνα βάλλῃ αὐτούς. ὁ δὲ τότε πρῶτον νομίμως ἀναστραφεὶς, τὸν χαρισάμενον πρότερον ἔβαλεν· ὡς ἂν, ἣν ἐπενόησε βάσανον ἄλλοις, αὐτὸς πάθῃ πρῶτος. τοῦτον συλλαβὼν ἀπὸ τοῦ Ταρπίου ὄρους ἔῤῥιψε. καὶ δοκοῦσιν οἱ ἀποτόμως βασιλεύσαν-

ες ἀπ᾽ ἐκείνου Αἰμύλιοι προσαγορεύεσθαι· ὡς Ἀριστείδης ἐν τετάρτῳ Ἰταλικῶν.

XL. ΕΤΗΝΟΣ Ἄρεος καὶ Στερόπης, τὴν Οἰνομάου γήμας Ἀλκίππην, ἐγέννησε θυγατέρα Μάρπισσαν, ἣν παρθένον ἐφρούρει. Ἴδας ὁ Ἀφάρητος καὶ ἁρπάσας ἐκ χοροῦ ἔφυγεν. ὁ δὲ πατὴρ διώξας, καὶ μὴ συλλαβὼν, εἰς τὸν Λυκόρμαν ἔῤῥιψεν ἑαυτὸν ποταμὸν, καὶ ἀθάνατος ἐγένετο· ὡς Δοσίθεος ἐν πρώτῳ Ἰταλικῶν.

ΑΝΝΙΟΣ δὲ, Τούσκων βασιλεὺς, ἔχων θυγατέρα εὔμορφον, τοὔνομα Σαλίαν παρθένον ἐτήρει. Κάθητος δ᾽ ἐκ τῶν ἐπισήμων ἰδὼν τὴν παρθένον παίζουσαν, ἠράσθη, καὶ μὴ στέγων τὸν ἔρωτα, ἥρπασε καὶ ἦγεν εἰς Ῥώμην. ὁ δὲ πατὴρ ἐπιδιώξας, καὶ μὴ συλλαβὼν ἥλατο εἰς τὸν Παρεούσιον ποταμὸν, ὃς Ἀννίων μετωνομάσθη, τῇ δὲ Σαλίᾳ συγγενόμενος Κάθητος, ἐποιήσατο Λατῖνον καὶ Σάλιον, ἐφ᾽ ὧν οἱ εὐγενέστατοι κατῆγον τὸ γένος· ὡς Ἀριστείδης Μιλήσιος καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

XLI. ΗΓΗΣΙΣΤΡΑΤΟΣ, ἀνὴρ Ἐφέσιος, ἐμφύλιον φόνον δράσας ἔφυγεν εἰς Δελφοὺς, καὶ ἠρώτα τὸν θεὸν, ποῦ οἰκήσειεν. ὁ δ᾽ Ἀπόλλων ἀνεῖπεν, ἔνθα ἂν ἴδῃ χορεύοντας ἀγροίκους θαλλοῖς ἐλαίας ἐστεφανωμένους. γενόμενος δὲ κατὰ τὸν τόπον τῆς Ἀσίας, καὶ θεασάμενος φύλλοις ἐλαίας ἐστεφανωμένους γεωργοὺς καὶ χορεύοντας, ἔκτισεν αὐτοῦ πόλιν, καὶ ἐκάλεσεν Ἐλαιοῦντα· ὡς Πυθοκλῆς ὁ Σάμιος ἐν τρίτῳ γεωργικῶν.

ΤΗΛΕΓΟΝΟΣ Ὀδυσσέως καὶ Κίρκης, ἐπ' ἀναζήτησιν τοῦ πατρὸς πεμφθεὶς, ἔμαθε πόλιν κτίσαι, ἔνθα ἂν ἴδῃ γεωργοὺς ἐστεφανωμένους καὶ χορεύοντας. γενόμενος δὲ κατά τινα τόπον τῆς Ἰταλίας, καὶ θεασάμενος ἀγροίκους πρινίνοις κλάδοις ἐστεφανωμένους καὶ ὀρχήσει προσευκαιροῦντας, ἔκτισε πόλιν, ἀπὸ τοῦ συγκυρήματος Πρίνιστον ὀνομάσας, ἣν Ῥωμαῖοι παραγώγως Πραίνεστον καλοῦσιν, ὡς ἱστορεῖ Ἀριστοκλῆς ἐν τρίτῳ Ἰταλικῶν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ
ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΤΥΧΗΣ.

Αἱ πολλοὺς πολλάκις ἠγωνισμέναι καὶ μεγάλους ἀγῶνας Ἀρετὴ καὶ Τύχη πρὸς ἀλλήλας μέγιστον ἀγωνίζονται τὸν παρόντα, περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας διαδικαζόμεναι ποτέρας γέγονεν ἔργον, καὶ ποτέρα τὴν τηλικαύτην δύναμιν γεγέννηκεν. οὐ γὰρ μικρὸν ἔσται τῇ περιγενομένῃ τοῦτο μαρτύριον, μᾶλλον δ' ἀπολόγημα πρὸς κατηγορίαν. κατηγορεῖται δ' ἀρετὴ μὲν, ὡς καλὸν, ἀνωφελὲς δέ· τύχη δὲ, ὡς ἀβέβαιον μὲν, ἀγαθὸν δέ. καὶ τὴν μὲν ἄκαρπα πονεῖν λέγουσι· τὴν δὲ ἄπιστα δωρεῖσθαι. τίς οὖν οὐχὶ λέξει, τῇ ἑτέρᾳ τῆς Ῥώμης προστεθείσης, ἢ λυσιτελέστατον ἀρετὴν, εἰ τηλικαῦτα τοὺς ἀγαθοὺς δέδρακεν ἀγαθά· ἢ βεβαιότατον εὐτυχίαν χρόνον ἤδη τοσοῦτον, ἃ δέδωκε, τηροῦσαν; Ἴων μὲν οὖν ὁ ποιητὴς, ἐν τοῖς δίχα μέτρου καὶ καταλογάδην αὐτῷ γεγραμμένοις, φησὶν, ἀνομοιότατον πρᾶγμα τῇ σοφίᾳ τὴν τύχην οὖσαν, ὁμοιοτάτων πραγμάτων γίνεσθαι

δημιουργόν· αὔξουσιν ἀμφότεραι, προσκοσμοῦσιν, ἄνδρας εἰς δόξαν ἀνάγουσιν, εἰς δύναμιν, εἰς ἡγεμονίαν. τί δεῖ τὰ πολλὰ μηκύνειν ἐξαριθμούμενον; αὐτὴν τὴν γεννῶσαν ἡμῖν καὶ φέρουσαν τὰ πάντα φύσιν, οἱ μὲν τύχην εἶναι νομίζουσιν, οἱ δὲ σοφίαν. διὸ καλόν τι τῇ Ῥώμῃ καὶ ζηλωτὸν ὁ ἐνεστὼς λόγος ἀξίωμα περιτίθησιν. εἰ διαποροῦμεν ὑπὲρ αὐτῆς, ὡς ὑπὲρ γῆς καὶ θαλάττης καὶ οὐρανοῦ καὶ ἄστρων, πότερον κατὰ τύχην συνέστηκεν, ἢ κατὰ πρόνοιαν.

II. Ἐγὼ δὲ, ὅτι μὲν, εἰ καὶ πάνυ πρὸς ἀλλήλας ἀεὶ πολεμοῦσι καὶ διαφέρονται τύχη καὶ ἀρετὴ, πρός γε τηλικαύτην σύμπηξιν ἀρχῆς καὶ δυνάμεως εἰκός ἐστιν αὐτὰς σπεισαμένας συνελθεῖν, καὶ συνελθούσας ἐπιτελειῶσαι καὶ συναπεργάσασθαι τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων τὸ κάλλιστον, ὀρθῶς ὑπονοεῖν οἴομαι. καὶ νομίζω, καθάπερ Πλάτων φησὶν ἐκ πυρὸς καὶ γῆς, ὡς ἀναγκαίων τε καὶ πρώτων, γεγονέναι τὸν σύμπαντα κόσμον, ἵνα προσορατός τε γένηται καὶ ἁπτός· γῆς μὲν, τὸ ἐμβριθὲς καὶ στάσιμον αὐτῷ συμβαλομένης, πυρὸς δὲ χρῶμα, καὶ μορφὴν καὶ κίνησιν· (αἱ δὲ ἐν μέσῳ φύσεις, ὕδωρ καὶ ἀὴρ, μαλάξασαι καὶ σβέσασαι, τὴν τῶν ἑκατέρου ἄκρων ἀνομοιότητα συνήγαγον, καὶ ἀνεμίξαντο τὴν ὕλην δι' αὐτῶν) οὕτως ἄρα καὶ ὁ τὴν Ῥώμην ὑποβαλόμενος χρόνος μετὰ θεοῦ τύχην καὶ ἀρετὴν ἐκέρασε καὶ συνέζευξεν, ἵνα ἑκατέρας λαβὼν τὸ οἰκεῖον, ἀπεργάσηται πᾶσιν ἀνθρώποις ἑστίαν ἱερὰν, ὡς ἀληθῶς, καὶ ὀνησιδώραν καὶ πεῖσμα μόνιμον, καὶ στοιχεῖον ἀΐδιον, ὑποφερομένοις τοῖς πράγμασιν ἀγκυρηβόλιον

σάλου καὶ πλάνης, ὥς φησι Δημόκριτος. ὡς γὰρ οἱ φυσικοὶ τὸν κόσμον λέγουσιν οὐκ εἶναι κόσμον, οὐδὲ θέλειν τὰ σώματα συνελθόντα καὶ συμμιγέντα κοινὸν ἐκ πάντων εἶδος τῇ φύσει παρασχεῖν, ἀλλὰ τῶν μὲν ἔτι μικρῶν καὶ σποράδην φερομένων καὶ διολισθαινόντων καὶ ὑποφευγόντων τὰς ὑπολήψεις καὶ περιπλοκάς, τῶν δὲ ἁδροτέρων καὶ συνεστηκότων ἤδη, δεινοὺς ἀγῶνας πρὸς ἄλληλα καὶ διαταραχὰς λαμβανόντων, κλύδωνα καὶ βρασμὸν εἶναι, καὶ φθόρου καὶ πλάνης καὶ ναυαγίων μεστὰ πάντα, πρίν γε τὴν γῆν μέγεθος λαβοῦσαν ἐκ τῶν συνισταμένων καὶ φερομένων ἱδρυθῆναί πως αὐτήν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἵδρυσιν ἐν αὐτῇ καὶ περὶ αὐτὴν παρασχεῖν· οὕτω τῶν μεγίστων ἐν ἀνθρώποις δυνάμεων καὶ ἡγεμονιῶν κατὰ τύχας ἐλαυνομένων καὶ συμφερομένων, ὑπὸ τοῦ μηδένα κρατεῖν, βούλεσθαι δὲ πάντας, ἀμήχανος ἡ φορὰ καὶ πλάνη καὶ μεταβολὴ πᾶσα πάντων, μέχρις οὗ τῆς Ῥώμης ἰσχὺν καὶ αὔξησιν λαβούσης, καὶ ἀναδησαμένης, τοῦτο μὲν, ἔθνη καὶ δήμους ἐν αὐτῇ, τοῦτο δὲ, ἀλλοφύλους καὶ διαποντίους βασιλέων ἡγεμονίας, ἕδραν ἔσχε τὰ μέγιστα καὶ ἀσφάλειαν, εἰς κόσμον εἰρήνης καὶ ἕνα κύκλον τῆς ἡγεμονίας ἄπταιστον περιφερομένης, πάσης μὲν ἀρετῆς ἐγγενομένης τοῖς ταῦτα μηχανησαμένοις, πολλῆς δὲ καὶ τύχης συνελθούσης, ὡς ἐνέσται τοῦ λόγου προϊόντος ἐνδείξασθαι.

III. Νυνὶ δέ μοι δοκῶ τοῦ προβλήματος, ὥσπερ ἀπὸ σκοπιᾶς, καθορᾶν ἐπὶ τὴν σύγκρισιν καὶ τὸν ἀγῶνα τήν τε τύχην καὶ τὴν ἀρετὴν βαδιζούσας

ἀλλὰ τῆς μὲν ἀρετῆς πρᾶόν τε τὸ βάδισμα καὶ τὸ βλέμμα καθεστηκός· παρέχει δέ τι καὶ τῷ προσώπῳ πρὸς τὴν ἅμιλλαν ἐρύθημα τῆς φιλοτιμίας. καὶ πολὺ μὲν ὕστερεῖ σπευδούσης τῆς τύχης, ἄγουσι δ᾽ αὐτὴν καὶ δορυφοροῦσι κατὰ πλῆθος

Ἄνδρες ἀρηΐφατοι βεβροτωμένα τεύχε᾽ ἔχοντες, ἐναντίων τραυμάτων ἀνάπλεῳ, αἷμα συμμεμιγμένον ἱδρῶτι σταλάζοντες, ἡμικλάστοις ἐπιβεβηκότες λαφύροις. βούλεσθε δὲ πυθώμεθά, τίνες ποτὲ εἰσὶν οὗτοι; Φαβρίκιοι φασὶν εἶναι, καὶ Κάμιλλοι καὶ Λούκιοι Κικιννάτοι καὶ Μάξιμοι Φάβιοι, καὶ Κλαύδιοι Μάρκελλοι, καὶ Σκιπίωνες. ὁρῶ δὲ καὶ Γάϊον Μάριον ὀργιζόμενον τῇ τύχῃ· καὶ Μούκιος ἐκεῖ Σκευόλας, τὴν φλεγομένην χεῖρα δεικνυσι, βοῶν, Μὴ καὶ ταύτην τῇ τύχῃ χαρίζῃ; καὶ Μάρκος Ὡράτιος ἀριστεὺς παραποτάμιος Τυῤῥηνικοῖς βέλεσι βαρυνόμενος, καὶ σκάζοντα μηρὸν παρέχων, ἐκ βαθείας ὑποφθέγγεται δίνης, Οὐκοῦν κἀγὼ κατὰ τύχην πεπήρωμαι; τοιοῦτος ὁ τῆς ἀρετῆς χορὸς πρόσεισιν ἐπὶ τὴν σύγκρισιν, Βριθὺς ὁπλιτοπάλας δάϊος ἀντιπάλοις.

IV. Τῆς δὲ τύχης ὀξὺ μὲν τὸ κίνημα, καὶ θρασὺ τὸ φρόνημα, καὶ μεγάλαυχον ἡ ἐλπίς· φθάνουσα δὲ τὴν ἀρετὴν ἐγγύς ἐστιν, οὐ πτεροῖς ἐλαφρίζουσα κούφοις ἑαυτὴν, οὐδὲ ἀκρώνυχον ὑπὲρ σφαίρας τινὸς ἴχνος καθεῖσα, περισφαλὴς καὶ ἀμφίβολος πρόσεισιν, εἶτ᾽ ἄπεισιν ἀηδής· ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ Σπαρτιᾶται τὴν Ἀφροδίτην λέγουσι, διαβαίνουσαν τὸν Εὐρώταν, τὰ μὲν ἔσοπτρα καὶ τοὺς χλιδῶνας. κ.τ.λ.

τὸν ἀποθέσθαι, δόρυ δὲ καὶ ἀσπίδα λαβεῖν κο-
ιυμένην τῷ Λυκούργῳ· οὕτως ἡ τύχη καταλιποῦ-
Πέρσας καὶ Ἀσσυρίους, Μακεδονίαν μὲν ἐλα-
ὶ διέπτη, καὶ ἀπεσείσατο ταχέως Ἀλέξανδρον, καὶ
ἰἰγύπτου καὶ Συρίας περιφέρουσα βασιλείας διώ-
σε, καὶ Καρχηδονίους στρεφομένη πολλάκις ἐβά-
σε· τῷ δὲ Παλατίῳ προσερχομένη, καὶ διαβαί-
σα τὸν Θύμβριν (ὡς ἔοικεν) ἔθηκε τὰς πτέρυγας,
ἰη τῶν πεδίλων, ἀπέλιπε τὴν ἄπιστον καὶ παλίμ-
ον σφαῖραν. οὕτως εἰσῆλθεν εἰς Ῥώμην ὡς με-
σα, καὶ τοιαύτη πάρεστιν ὡς ἐπὶ τὴν δίκην. οὐ
γὰρ ἀπευθής, κατὰ Πίνδαρον, οὐδὲ δίδυμον
ἐφουσα πηδάλιον, ἀλλὰ μᾶλλον Εὐνομίας καὶ
θοῦς ἀδελφή, καὶ Προμηθείας θυγάτηρ. ὡς γε-
λογεῖ Ἀλκμάν. τὸ δὲ ὑμνούμενον ἐκεῖνο τοῦ πλού-
κέρας ἔχει διὰ χειρὸς, οὐκ ὀπώρας ἀεὶ θαλλού-
μεστὸν, ἀλλ' ὅσσα φέρει πᾶσα γῆ, πᾶσα δὲ
ἀττα, καὶ ποταμοὶ, καὶ μέταλλα, καὶ λιμένες,
θονα καὶ ῥύδην ἐπιχεαμένη. λαμπροὶ δὲ καὶ δια-
πεῖς ἄνδρες οὐκ ὀλίγοι μετ' αὐτῆς δρῶνται· Πομ-
ιος Νουμᾶς ἐκ Σαβίνων, καὶ Πρίσκος ἐκ Ταρ-
νίων. οὓς ἐπήλυδας βασιλεῖς καὶ ξένους ἐνιδρύ-
ο τοῖς Ῥωμύλου θρόνοις· καὶ Παῦλος Αἰμύλιος
Περσέως καὶ Μακεδόνων ἄτρωτον στρατὸν ἄ-
', καὶ νίκην ἄδακρυν θριαμβεύων μεγαλύνει τὴν
ην. μεγαλύνει δὲ καὶ Καικίλιος Μετέλλος ὁ Μα-
ονικὸς γέρων, ὑπὸ τεσσάρων παίδων ὑπατικῶν
ομιζόμενος, Κοΐντου Βαλεαρίκου καὶ Λευκίου
δούμα, καὶ Μάρκου Μετέλλου, καὶ Γαΐου Κα-

πραρίου, καὶ δυεῖν γαμβρῶν ὑπατικῶν, καὶ θυγατριδῶν κοσμουμένων ἐπιφανέσιν ἀριστείαις καὶ πολιτείαις. Αἰμύλιος δὲ Σκαῦρος, ἐκ ταπεινοῦ βίου καὶ ταπεινοτέρου γένους, καινὸς ἄνθρωπος ἀρθεὶς ὑπ' αὐτῆς, προγράφεται τοῦ μεγάλου συνεδρίου. Κορνήλιον δὲ Σύλλαν, ἐκ τῶν Νικοπόλεως τῆς ἑταίρας ἀναλαβοῦσα καὶ βαστάσασα κόλπων, ὑψηλότερον τῶν Κιμβρικῶν Μαρίου θριάμβων, καὶ τῶν ἑπτὰ ὑπατειῶν, ἐπιτίθησι μοναρχίαις καὶ δικτατωρίαις· ἄντικρυς οὗτος τῇ τύχῃ μετὰ τῶν πράξεων ἑαυτὸν εἰσεποίει, βοῶν κατὰ τὸν Οἰδίποδα τὸν Σοφοκλέους, Ἐγὼ δ' ἐμαυτὸν παῖδα τῆς τύχης νέμω. καὶ Ῥωμαϊστὶ μὲν Φῆλιξ ὠνομάζετο, τοῖς δὲ Ἕλλησιν οὕτως ἔγραψε, Λούκιος Κορνήλιος Σύλλας Ἐπαφρόδιτος. καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ἐν Χαιρωνείᾳ τρόπαια, καὶ τὰ τῶν Μιθριδατικῶν, οὕτως ἐπιγέγραπται, καὶ εἰκότως· πλεῖστον γὰρ Ἀφροδίτης οὐ νὺξ, κατὰ Μένανδρον, ἀλλὰ τύχη μετέσχηκεν.

V. Ἆρ' οὖν ταύτην τις ἀρχὴν ποιησάμενος οἰκείαν, ὑπὲρ τῆς τύχης ἐπάγοιτο μάρτυρας αὐτοὺς Ῥωμαίους, ὡς τῇ τύχῃ πλέον ἢ τῇ ἀρετῇ νέμοντας; ἀρετῆς μέν γε παρ' αὐτοῖς ὀψὲ καὶ μετὰ πολλοὺς χρόνους ἱερὸν ἱδρύσατο Σκιπίων ὁ Νομαντῖνος, εἶτα Μάρκελλος τὸ Οὐϊρτοῦτίς τε καὶ Ὀνῶρις προσαγορευόμενον· καὶ τὸ τῆς Μέντις καλουμένης (γνώμης ἂν νομίζοιτο) Σκαῦρος Αἰμύλιος, περὶ τὰ Κιμβρικὰ τοῖς χρόνοις γεγονώς· ἤδη τότε λόγων καὶ σοφιστῶν καὶ στωμυλίας παρεισρυείσης εἰς τὴν πόλιν. ἤρχοντο σεμνύνειν τὰ τοιαῦτα. σοφίας δὲ μέχρι καὶ νῦν ἱε-

ρὸν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ σωφροσύνης, ἢ καρτερίας, ἢ μεγαλοψυχίας, ἢ ἐγκρατείας· ἀλλὰ τά γε τῆς τύχης ἱερὰ, λαμπρὰ καὶ παλαιὰ, καὶ ὁμοῦ τι τοῖς πρώτοις καταμεμιγμένα τῆς πόλεως θεμελίοις γέγονε. πρῶτος μὲν γὰρ ἱδρύσατο τύχης ἱερὸν Μάρκιος Ἄγκος, ὁ Νόμα θυγατριδοῦς, καὶ τέταρτος ἀπὸ Ῥωμύλου γενόμενος βασιλεύς· καὶ τάχα που τὴν τύχην τῇ ἀνδρίᾳ παρωνόμασεν, ᾗ πλεῖστον εἰς τὸ νικᾷν τύχης μέτεστι. τὸ δὲ τῆς γυναικείας τύχης κατεσκευάσαντο προ Καμιλλου, ὅτε Μάρκιον Κοριολάνον ἐπάγοντα τῇ πόλει Οὐολούσκους ἀπετρέψαντο διὰ τῶν γυναικῶν. πρεσβευσάμεναι γὰρ αὗται πρὸς τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐξελιπάρησαν καὶ κατειργάσαντο φείσασθαι τῆς πόλεως, καὶ τὴν στρατιὰν τῶν βαρβάρων ἀπαγαγεῖν. τότε λέγεται τὸ ἄγαλμα τῆς Τύχης ἅμα τῷ καθιερωθῆναι, φωνὴν ἀφεῖναι, καὶ εἰπεῖν, Ὁσίως με πόλεως νόμῳ γυναῖκες ἀσταὶ καθιδρύσασθε. καὶ μὴν καὶ Φούριος Κάμιλλος, ὅτε τὸ Κελτικὸν ἔσβεσε πῦρ, καὶ τὴν Ῥώμην, ἀντίῤῥοπον χρυσῷ κεκλιμένην, ἀπὸ ζυγοῦ καὶ τῆς πλάστιγγος καθεῖλεν, οὔτ᾽ εὐβουλίας, οὔτ᾽ ἀνδρείας, ἀλλὰ Φήμης ἱδρύσατο καὶ Κληδόνος ἐκεῖ παρὰ τὴν καινὴν ὁδὸν, ὅπου φασὶ πρὸ τοῦ πολέμου Μάρκῳ Καιδεκίῳ βαδίζοντι, νύκτωρ φωνὴν γενέσθαι κελεύουσαν ὀλίγῳ χρόνῳ Γαλατικὸν πόλεμον προσδέχεσθαι. τὴν δὲ πρὸς τῷ ποταμῷ Τύχην φόρτιν καλοῦσιν (ὅπερ ἐστὶν ἰσχυρὰν, ἢ ἀριστευτικὴν, ἢ ἀνδρείαν) ὡς τὸ νικητικὸν ἁπάντων κράτος ἔχουσαν. καὶ τόν γε ναὸν αὐτῆς ἐν τοῖς ὑπὸ Καίσαρος

τῷ δήμῳ καταλειφθεῖσι κήποις ᾠκοδόμησαν, ἡγούμενοι κἀκεῖνον εὐτυχίᾳ γενέσθαι μέγιστον, ὡς αὐτὸς ἐμαρτύρησε.

VI. Περὶ δὲ Γαΐου Καίσαρος ἥδέσθην ἂν εἰπεῖν, ὡς ὑπ' εὐτυχίας ἤρθη μέγιστος, εἰ μὴ τοῦτ' αὐτὸς ἐμαρτύρησεν. ἐπεὶ γὰρ ἀπὸ Βρεντεσίου Πομπήϊον διώκων ἀνήχθη πρὸ μιᾶς ἡμέρας νόννων Ἰανουαρίων, χειμῶνος ἐν τροπαῖς ὄντος, τὸ μὲν πέλαγος ἀσφαλῶς διεπέρασε, τῆς τύχης τὸν καιρὸν ὑπερθεμένης· εὑρὼν δὲ τὸν Πομπήϊον ἄθρουν, καὶ πολὺν μὲν ἐν γῇ, πολὺν δὲ ἐν θαλάσσῃ, μετὰ πασῶν ἅμα τῶν δυνάμεων καθεζόμενον αὐτὸς ὀλιγοστὸς ὤν, τῆς μετὰ Ἀντωνίου καὶ Σαβίνου στρατιᾶς αὐτῷ βραδυνούσης, ἐτόλμησεν εἰς ἀκάτιον μικρὸν ἐμβὰς, καὶ λαθὼν τόν τε ναύκληρον καὶ τὸν κυβερνήτην ὥς τινος θεράπων ἀναχθῆναι· σκληρᾶς δὲ πρὸς τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ γενομένης ἀντιμεταβάσεως καὶ κλύδωνος ἰσχυροῦ, μεταβαλλόμενον ὁρῶν τὸν κυβερνήτην, ἀφεῖλεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον, καὶ ἀναδείξας ἑαυτὸν, Ἴθι (ἔφη) γενναῖε, τόλμα, καὶ δέδιθι μηθὲν, ἀλλὰ ἐπιδίδου τῇ τύχῃ τὰ ἱστία, καὶ δέχου τὸ πνεῦμα, πιστεύων, ὅτι Καίσαρα φέρεις καὶ τὴν Καίσαρος τύχην. οὕτως ἐπέπειστο τὴν τύχην αὐτῷ συμπλεῖν, συναποδημεῖν, συστρατεύεσθαι, συστρατηγεῖν· ἧ ἔργον ἦν γαλήνην μὲν ἐπιτάξαι θαλάσσῃ, θέρος δὲ χειμῶνι, τάχος δὲ τοῖς βραδυτάτοις, ἀλκὴν δὲ τοῖς ἀθυμοτάτοις· τὸ δὲ τούτων ἀπιστότερον, φυγὴν Πομπηΐῳ, καὶ Πτολεμαίῳ ξενοκτονίαν, ἵνα καὶ Πομπήϊος πέσῃ καὶ Καῖσαρ μὴ μιανθῇ.

VII. *Τί δέ; ὁ τούτου μὲν υἱός, πρῶτος δὲ ἀναγορευθεὶς Σεβαστός, ἄρξας τέσσαρα καὶ πεντήκοντα ἔτη, οὐκ αὐτὸς ἐκπέμπων τὸν θυγατριδοῦν ἐπὶ στρατείαν ηὔξατο τοῖς θεοῖς, ἀνδρίαν μὲν αὐτῷ δοῦναι τὴν Σκιπίωνος, εὔνοιαν δὲ τὴν Πομπηΐου, τύχην δὲ τὴν αὑτοῦ; καθάπερ ἔργῳ μεγάλῳ δημιουργὸν ἐπιγράψας ἑαυτῷ τὴν τύχην, ἥτις αὐτὸν ἐπιθεῖσα Κικέρωνι, καὶ Λεπίδῳ, καὶ Πάσσᾳ, καὶ Ἱρτίῳ, καὶ Μάρκῳ Ἀντωνίῳ, ταῖς ἐκείνων ἀριστείαις καὶ χερσὶ καὶ νίκαις, καὶ στόλοις, καὶ πολέμοις, καὶ στρατοπέδοις γενόμενον πρῶτον, εἰς ὕψος ἄρασα, καὶ καταβαλοῦσα τούτους, δι᾽ ὧν ἀνέβη, μόνον κατέλιπεν. ἐκείνῳ γὰρ ἐπολιτεύετο Κικέρων, καὶ Λέπιδος ἐστρατήγει, καὶ Πάσσας ἐνίκα, καὶ Ἵρτιος ἔπιπτε, καὶ Ἀντώνιος ὕβριζεν. ἐγὼ γὰρ καὶ Κλεοπάτραν τῇ τύχῃ Καίσαρος τίθημι, περὶ ἥν, ὡς ἕρμα, κατέδυ καὶ συνετρίβη τηλικοῦτος αὐτοκράτωρ, ἵνα ᾖ μόνος Καῖσαρ. λέγεται δὲ, πολλῆς οἰκειότητος αὐτοῖς καὶ συνηθείας ὑπαρχούσης, πολλάκις σχολαζόντων εἰς παιδιὰν σφαίρας ἢ κύβων, ἢ νὴ Δία θρεμμάτων ἁμίλλης, οἷον ὀρτύγων καὶ ἀλεκτρυόνων, ἀεὶ νικώμενον Ἀντώνιον ἀπαλλάττεσθαι· καί τινα τῶν περὶ αὐτὸν ἐπὶ μαντείας σεμνυνόμενον, πολλάκις παῤῥησιάζεσθαι, καὶ νουθετεῖν· Ὦ ἄνθρωπε, τί σοι πρᾶγμα πρὸς τοῦτόν ἐστι τὸν νεανίσκον; φεῦγε αὐτόν· ἐνδοξότερος εἶ, πρεσβύτερος εἶ, ἄρχεις πλειόνων, ἐνήθληκας πολέμοις, ἐμπειρίᾳ διαφέρεις· ἀλλ᾽ ὁ σὸς δαίμων τὸν τούτου φοβεῖται· καὶ ἡ τύχη σου*

καθ᾽ ἑαυτήν ἐστι μεγάλη, κολακεύει δὲ τὴν τούτου ἐὰν μὴ μακρὰν ᾖς, οἰχήσεται μεταβᾶσα πρὸς αὐτόν.

VIII. Ἀλλὰ γὰρ αἱ μὲν ἀπὸ τῶν μαρτύρων πίστεις τοσαῦται τῇ τύχῃ πάρεισι. δεῖ δὲ καὶ τὰς ἀπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν εἰσάγειν, ἀρχὴν τοῦ λόγου τὴν ἀρχὴν τῆς πόλεως λαβόντας. εὐθὺς οὖν, τίς οὐκ ἂν εἴποι πρὸς τὴν Ῥωμύλου γένεσιν καὶ σωτηρίαν καὶ τροφὴν καὶ αὔξησιν, τὴν μὲν τύχην ὑποβολὰς κατατεθεῖσθαι, τὴν δὲ ἀρετὴν ἐξῳκοδομηκέναι; πρῶτον μὲν οὖν τὸ περὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν τέκνωσιν αὐτῶν τῶν ἐνιδρυσαμένων καὶ κτισάντων τὴν πόλιν, εὐτυχίας ἔοικε θαυμαστῆς γενέσθαι. θεῷ γὰρ ἡ τεκοῦσα μιχθῆναι λέγεται, καὶ καθάπερ τὸν Ἡρακλέα σπαρῆναι φασὶν ἐν μακρᾷ νυκτὶ, τῆς ἡμέρας ἐπισχεθείσης παρὰ φύσιν, καὶ τοῦ ἡλίου βραδύναντος· οὕτως περὶ τὴν Ῥωμύλου σπορὰν καὶ καταβολὴν, τὸν ἥλιον ἐκλιπεῖν ἱστοροῦσι, ποιησάμενον ἀτρεκῆ σύνοδον πρὸς σελήνην, ὥσπερ ὁ Ἄρης θεὸς ὢν τῇ Σιλβίᾳ θνητῇ συνῆλθε· τοῦτο δὲ συντυχεῖν τῷ Ῥωμύλῳ καὶ περὶ τὴν μετάστασιν αὐτὴν τοῦ βίου. λέγουσι γὰρ ἐκλείποντος τοῦ ἡλίου ἠφανίσθαι, νόναις καπρατίναις, ἣν ἄχρι νῦν ἡμέραν ἐπιφανῶς ἑορτάζουσιν. ἔπειτα γεννηθέντας αὐτοὺς, τοῦ τυράννου αἰτοῦντος ἀνελεῖν, παρέλαβε κατὰ τύχην οὐ βάρβαρος οὐδὲ ἄγριος ὑπηρέτης, ἐλεήμων δέ τις καὶ φιλάνθρωπος, ὥστε μὴ κτεῖναι· ἀλλὰ τοῦ ποταμοῦ τις ἦν ὄχθη χλοερῷ λειμῶνι προσκλύζουσα, καὶ περισκιαζομένη χθαμαλοῖς δένδρεσιν· ἐνταῦθα κατέθηκε τὰ βρέφη, πλησίον ἐρινεοῦ τινος, ὃν ῥουμινά-

λιν ὠνόμαζον. εἶτα λύκαινα μὲν νεοτόκος σπαργῶσα καὶ πλημμυροῦσα τοὺς μασθοὺς γάλακτι, τῶν σκύμνων ἀπολωλότων, αὐτὴ χρήζουσα κουφισμοῦ, περιέπτυξε τὰ βρέφη καὶ θηλὴν ἐπέσχεν, ὥσπερ ὠδῖνα δευτέραν ἀποτιθεμένη τὴν τοῦ γάλακτος. ἱερὸς δὲ ὄρνις Ἄρεος, ὃν δρυοκολάπτην καλοῦσιν, ἐπιφοιτῶν καὶ προσκαθίζων ἀκρώνυχος, ἐν μέρει τῶν νηπίων ἑκατέρου στόμα τῇ χηλῇ διοίγων, ἐνετίθει ψώμισμα, τῆς αὑτοῦ τροφῆς ἀπομερίζων. τὸν μὲν οὖν ἐρινεὸν ῥουμινάλιν ὠνόμασαν, ἀπὸ τῆς θηλῆς, ἣν ἡ λύκαινα παρ᾽ αὐτὸν ὀκλάσασα τοῖς βρέφεσι παρέσχε· μέχρι δὲ πολλοῦ διεφύλαττον οἱ περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον κατοικοῦντες, μηθὲν ἐκτιθέναι τῶν γεννωμένων, ἀλλ᾽ ἀναιρεῖσθαι πάντα καὶ τρέφειν, τὸ Ῥωμύλου πάθος καὶ τὴν ὁμοιότητα τιμῶντες. καὶ μὴν, τό τε λαθεῖν αὐτοὺς τρεφομένους καὶ παιδευομένους ἐν Γαβίοις, ἀγνοηθῆναί τε Σιλβίας ὄντας υἱοὺς καὶ θυγατριδοῦς Νομίτωρος τοῦ βασιλέως παρὰ πάντα τύχης κλέμμα καὶ σόφισμα φαίνεται γεγενημένον, ὅπως μὴ ἀπόλωνται πρὸ τῶν ἔργων διὰ τὸ γένος, ἀλλ᾽ ἐν αὐτοῖς φανῶσι τοῖς κατορθώμασι, γνώρισμα τῆς εὐγενείας τὴν ἀρετὴν παρέχοντες. ἐνταῦθά μοι μεγάλου καὶ φρονίμου στρατηγοῦ λόγος ἔπεισι Θεμιστοκλέους ῥηθεὶς πρός τινας τῶν ὕστερον εὐημερούντων Ἀθήνησι στρατηγῶν, καὶ προτιμᾶσθαι τοῦ Θεμιστοκλέους ἀξιούντων. ἔφη γὰρ τὴν ὑστέραν ἐρίσαι πρὸς τὴν ἑορτὴν, λέγουσαν, ὡς ἐκείνη μὲν ἐστι κοπώδης καὶ ἄσχολος, ἐν αὐτῇ δὲ τῶν παρεσκευασμένων ἀπολαύουσι μεθ᾽ ἡσυχίας. τὴν οὖν ἑορτὴν

εἰπεῖν, Ἀληθῆ λέγεις, ἀλλ' ἐμοῦ μὴ γινομένης, ποῦ ἂν σὺ ἦσθα; κἀμοῦ τοίνυν (ἔφη) μὴ γενομένου περὶ τὰ Μηδικὰ, τίς ἂν ὑμῶν ἦν νῦν ὄνησις; τοῦτό μοι δοκεῖ πρὸς τὴν Ῥωμύλου ἀρετὴν ἡ τύχη λέγειν· Λαμπρὰ μὲν τὰ σὰ ἔργα καὶ μεγάλα, καὶ θεῖον ὡς ἀληθῶς ἐξέφηνας αἷμα καὶ γένος οὖσαν σεαυτήν. ἀλλ' ὁρᾷς πόσον ὑστερεῖς μου; εἰ γὰρ ἐγὼ τότε μὴ παρηκολούθησα χρηστὴ καὶ φιλάνθρωπος, ἀλλ' ἀπέλιπον καὶ προηκάμην τὰ νήπια, σὺ πῶς ἂν ἐγένου καὶ πόθεν ἐξέλαμψας; εἰ τότε μὴ θῆλυ θηρίον ἐπῆλθε φλεγμαῖνον ὑπὸ πλήθους καὶ φορᾶς γάλακτος καὶ τραφησομένου δεόμενον μᾶλλον ἢ θρέψοντος, ἀλλ' ἀνήμερόν τι τελέως καὶ λιμῶττον, οὐκ ἂν ἔτι νῦν τὰ καλὰ ταῦτα βασίλεια καὶ ναοὶ, καὶ θέατρα, καὶ περίπατοι, καὶ ἀγορὰ, καὶ ἀρχεῖα, βοτήρων καλύβαι καὶ σταθμοὶ νομέων ἦσαν, Ἀλβανὸν, ἢ Τυῤῥηνὸν, ἢ Λατῖνον ἄνδρα δεσπότην προσκυνούντων. ἀρχὴ μὲν δὴ τὸ μέγιστον ἐν παντὶ, μάλιστα δὲ ἐν ἱδρύσει καὶ κτίσει πόλεως. ταύτην δὲ ἡ τύχη παρέσχε, σώσασα καὶ φυλάξασα τὸν κτίστην. ἡ μὲν γὰρ ἀρετὴ μέγαν ἐποίησε Ῥωμύλον, ἡ τύχη δὲ ἄχρι τοῦ γενέσθαι μέγαν, ἐτήρησε.

IX. Καὶ μὴν τήν γε Νουμᾶ βασιλείαν πολυχρονιωτάτην γενομένην, ὁμολογουμένως εὐτυχία διεκυβέρνησε θαυμαστή. τὸ μὲν γὰρ Ἐγερίαν τινὰ νυμφῶν μίαν δρυάδων, δαίμονα σοφὴν, ἔρωτί τ' ἀνδρὸς ἐν συνουσίᾳ γενομένην, παραπαιδαγωγεῖν, καὶ συσχηματίζειν τὴν πολιτείαν, ἴσως μυθωδέστερόν ἐστι. καὶ γὰρ ἄλλοι λεχθέντες ἅψασθαι γάμων θείων,

καὶ θεοῖς ἐράσμιοι γενέσθαι, Πηλεῖς καὶ Ἀγχίσαι καὶ Ὠρίωνες καὶ Ἠμαθίωνες, οὐ πάντως ἀγαπητῶς οὐδ᾽ ἀλύπως διεβίωσαν. ἀλλὰ Νουμᾶς ἔοικε τὴν ἀγαθὴν τύχην ἔχειν ὡς ἀληθῶς σύνοικον καὶ σύνεδρον καὶ συνάρχουσαν· ἢ, καθάπερ ἐν κλύδωνι θολερῷ, καὶ τεταραγμένῳ πελάγει, τῇ τῶν προσοίκων καὶ γειτόνων ἔχθρᾳ καὶ χαλεπότητι, τὴν πόλιν φερομένην καὶ φλεγμαίνουσαν ὑπὸ μυρίων πόνων καὶ διχοστασιῶν παραλαβοῦσα, τοὺς μὲν ἀντιτεταγμένους θυμοὺς καὶ φθόνους, ὥσπερ πνεύματα, κατέσβεσεν· οἷα δέ φασι τὰς ἀλκυόνων λοχείας παραδεξαμένην τὴν θάλατταν ἐν χειμῶνι σώζειν καὶ συνεκτιθηνεῖσθαι, τοιαύτην ἀναχεαμένη καὶ περιστήσασα πραγμάτων γαλήνην, ἀπόλεμον καὶ ἄνοσον καὶ ἀκίνδυνον καὶ ἄφοβον, νεοσταθεῖ δήμῳ καὶ κραδαινομένῳ παρέσχε ῥιζῶσαι καὶ καταστῆσαι τὴν πόλιν, αὐξανομένην ἐν ἡσυχίᾳ βεβαίως καὶ ἀνεμποδίστως. ὥσπερ γὰρ ὁλκὰς, ἢ τριήρης, ναυπηγεῖται μὲν ὑπὸ πληγῶν καὶ βίας πολλῆς, σφύραις καὶ ἥλοις ἀρασσομένη καὶ γομφώμασι καὶ πρίοσι καὶ πελέκεσι, γενομένην δὲ, στῆναι δεῖ καὶ παγῆναι σύμμετρον χρόνον, ἕως οἵ τε δεσμοὶ κάτοχοι γένωνται, καὶ συνήθειαν οἱ γόμφοι λάβωσιν· ἐὰν δὲ ὑγροῖς ἔτι καὶ περιολισθαίνουσι τοῖς ἁρμοῖς κατασπασθῇ, πάντα χαλάσει διατιναχθέντα καὶ δέξεται τὴν θάλατταν· οὕτω τὴν Ῥώμην ὁ μὲν πρῶτος ἄρχων καὶ δημιουργὸς ἐξ ἀγρίων καὶ βοτήρων, ὥσπερ ἐκ δρυῶν κραταιῶν συνιστάμενος, οὐκ ὀλίγους πόνους ἔσχεν, οὐδὲ μικροῖς ἀντήρεισε πολέμοις καὶ κινδύνοις, ἐξ ἀνάγκης ἀμυ-

νόμενος τοὺς ἀνθισταμένους πρὸς τὴν γένεσιν καὶ ἵδρυσιν αὐτῆς. ὁ δὲ δεύτερος παραλαβὼν, χρόνον ἐπέσχε πῆξαι καὶ βεβαιῶσαι τὴν αὔξησιν τῇ εὐτυχίᾳ, ἐπιλαβόμενος πολλῆς μὲν εἰρήνης, πολλῆς δὲ ἡσυχίας. εἰ δὲ τότε Πορσίνας τις ἐπέβρισε Τυῤῥηνικὸν χάρακα καὶ στρατόπεδον παραστήσας τείχεσιν ὑγροῖς ἔτι καὶ κραδαινομένοις, ἢ τις ἐκ Μαρσῶν ἀποστὰς ἀρειμάνιος δυνάστης, ἢ Λευκανὸς ὑπὸ φθόνου καὶ φιλονεικίας, ἀνὴρ δύσερις καὶ πολεμοποιὸς, οἷος ὕστερον Μούλιος, ἢ Σίλων ὁ θρασὺς, ἢ, τὸ ἔσχατον Σύλλα πάλαισμα, Τελεσῖνος, ὡς ἀφ᾽ ἑνὸς συνθήματος ὅλην ἐξοπλίζων τὴν Ἰταλίαν, τὸν φιλόσοφον Νουμᾶν περιεσάλπιζε θύοντα καὶ προσευχόμενον, οὐκ ἂν ἀντέσχον αἱ πρῶται τῆς πόλεως ἀρχαὶ πρὸς σάλον καὶ κλύδωνα τοσοῦτον, οὐδ᾽ εἰς εὐανδρίαν καὶ πλῆθος ἐπέδωκαν· νῦν δὲ ἔοικε τῆς πρὸς τοὺς ὕστερον πολέμους παρασκευῆς ἐφόδιον Ῥωμαίοις ἡ τότε εἰρήνη γενέσθαι. καὶ καθάπερ ἀθλητὴς, ὁ δῆμος ἐκ τῶν κατὰ Ῥωμύλον ἀγώνων ἐν ἡσυχίᾳ χρόνον ἐτῶν τριῶν καὶ τετταράκοντα σωμασκήσας, τὴν δύναμιν ἀξιόμαχον καταστῆσαι τοῖς ὕστερον ἀντιταττομένοις. οὐδὲ γὰρ λιμὸν, οὐδὲ λοιμὸν, οὐδὲ ἀφορίαν γῆς, οὐδ᾽ ἀωρίαν τινὰ θέρους ἢ χειμῶνος ἐν τῷ τότε χρόνῳ παραλυπῆσαι τὴν Ῥώμην λέγουσιν, ὡς οὐκ ἀνθρωπίνης εὐβουλίας, ἀλλὰ θείας τύχης ἐπιτροπευούσης τῶν καιρῶν ἐκείνων. ἐκλείσθη δ᾽ οὖν τότε καὶ τὸ τοῦ Ἰανοῦ δίπυλον, ὃν πολέμου πύλην καλοῦσιν· ἀνέῳγε μὲν γὰρ, ὅταν ᾖ πόλεμος, κλείεται δὲ εἰρήνης γενομένης· Νουμᾶ δ᾽ ἀποθανόντος ἀνεῴχθη,

τοῦ πρὸς Ἀλβανοὺς πολέμου συῤῥαγέντος. εἶτα μυρίων ἄλλων συνεχῶς ὑπολαμβανόντων, πάλιν δι' ἐτῶν ὀγδοήκοντα καὶ τετρακοσίων ἐκλείσθη, μετὰ τὸν πρὸς Καρχηδονίους πόλεμον, εἰρήνης γενομένης, Γαΐου Ἀτιλίου καὶ Τίτου ὑπάτων. μετὰ δὲ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, αὖθις ἀνεῴχθη, καὶ διέμειναν οἱ πόλεμοι ἄχρι τῆς ἐν Ἀκτίῳ νίκης Καίσαρος· τότε δὲ ἤργησε τὰ Ῥωμαίων ὅπλα χρόνον οὐ πολύν. αἱ γὰρ ἀπὸ Καντάβρων ταραχαὶ καὶ Γαλατίας συῤῥαγεῖσαι Γερμανοῖς, συνετάραξαν τὴν εἰρήνην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡσυχίας τῆς Νουμᾶ προσιστόρηται μαρτύρια.

X. Τὴν δὲ τύχην καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον ἐθαύμασαν βασιλεῖς, ὡς πρωτόπολιν καὶ τιθηνὸν καὶ φερέπολιν τῆς Ῥώμης ἀληθῶς, κατὰ Πίνδαρον. ἔξεστι δ' οὕτω θεωρεῖν. ἱερόν·ἐστιν ἀρετῆς ἐν Ῥώμῃ τιμώμενον, ὃ Οὐϊρτοῦτις αὐτοὶ καλοῦσιν, ἀλλ' ὀψὲ καὶ μετὰ πολλοὺς χρόνους ἱδρυθὲν ὑπὸ Μαρκέλλου τοῦ Συρακούσας ἑλόντος. ἔστι δὲ καὶ Γνώμης, ἢ νὴ Δία Εὐβουλίας νεὼς, ἣν Μέντεμ καλοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο Σκαῦρος Αἰμύλιος περὶ τὰ Κιμβρικὰ τοῖς χρόνοις γεγονὼς καθιέρωσεν, ἤδη τότε λόγων καὶ σοφισμάτων καὶ στωμυλίας Ἑλληνικῆς εἰς τὴν πόλιν παρεισρυείσης. σοφίας δὲ ἔτι μέχρι καὶ νῦν ἱερὸν οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ σωφροσύνης, οὐδὲ καρτερίας, οὐδὲ μεγαλοψυχίας· ἀλλὰ τά γε τῆς τύχης ἱερὰ πάμπολλα καὶ παλαιὰ καὶ λαμπρὰ τιμαῖς πᾶσιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐνίδρυται καὶ καταμέμικται τοῖς ἐπιφανεστάτοις μέρεσι καὶ τόποις τῆς πόλεως. καὶ τὸ μὲν τῆς ἀνδρείας τύχης ἱερὸν, ἀπὸ Μαρκίου Ἄγκου τοῦ τε-

τάρτου βασιλέως ἱδρυθὲν, καὶ ὀνομασθὲν οὕτως, ὅτι πλεῖστον ἡ ἀνδρεία τύχης εἰς τὸ νικᾷν μετέσχηκε. τὸ δὲ τῆς γυναικείας αὖθις, ἀπὸ τῶν γυναικῶν, αἳ Μάρκιον Κοριολάνον ἀπέστρεψαν ἐπάγοντα τῇ Ῥώμῃ πολεμίους, καθοσιωθὲν, οὐδεὶς ἀγνοιεῖ. Σέρβιος δὲ Τύλλιος, ἀνὴρ τῶν βασιλέων μάλιστα καὶ τὴν δύναμιν αὐξήσας τοῦ δήμου, καὶ τὸ πολίτευμα κοσμήσας, καὶ τάξιν μὲν ἐπιθεὶς ταῖς ψηφηφορίαις, τάξιν δὲ ταῖς στρατιαῖς, τιμητὴς δὲ πρῶτος, καὶ βίων ἐπίσκοπος καὶ σωφροσύνης γενόμενος, καὶ δοκῶν ἀνδρειότατος εἶναι καὶ φρονιμώτατος, αὐτὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν τύχην ἀνῆπτε, καὶ ἀνεδεῖτο τὴν ἡγεμονίαν ἐξ ἐκείνης· ὥστε καὶ συνεῖναι δοκεῖν αὐτῷ τὴν Τύχην, διά τινος θυρίδος καταβαίνουσαν εἰς τὸ δωμάτιον, ὃ νῦν Φενεστέλλαν πύλην καλοῦσιν. ἱδρύσατο δ᾽ οὖν τύχης ἱερὸν ἐν μὲν Καπιτωλίῳ, τὸ τῆς Πριμιγενείας λεγομένης, ὃ πρωτογονοῦν τις ἂν ἑρμηνεύσειε· καὶ τὸ τῆς Ὀψεκονέντης, ἣν οἱ μὲν πειθήνιον, οἱ δὲ μειλίχιον εἶναι νομίζουσι. μᾶλλον δὲ τὰς Ῥωμαϊκὰς ἐάσας ὀνομασίας, Ἑλληνιστὶ τὰς δυνάμεις τῶν ἱδρυμάτων πειράσομαι καταριθμήσασθαι. καὶ γὰρ Ἰδίας τύχης ἱερόν ἐστιν ἐν Παλατίῳ, καὶ τὸ τῆς Ἰξευτρίας, εἰ καὶ γελοῖον, ἀλλ᾽ ἔχον ἐκ μεταφορᾶς ἀναθεώρησιν, οἷον ἑλκούσης τὰ πόῤῥω καὶ κρατούσης συμπροσισχόμενα. παρὰ δὲ τὴν Μουσκῶσαν καλουμένην κρήνην ἔτι παρθένου τύχης ἱερόν ἐστι, καὶ ἐν Αἰσκυλίαις Ἐπιστρεφομένης· ἐν δὲ τῷ μακρῷ στενωπῷ, τύχης βωμὸς Εὐελπίδος, (ἢ ὡς ἐλπίδος.) ἔστι δὲ καὶ παρὰ τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἐπι-

ταλαρίου βωμὸν, Ἄῤῥενος τύχης ἕδος. ἄλλαι τε μυρίαι τύχης τιμαὶ καὶ ἐπικλήσεις, ὧν τὰς πλείστας Σερούϊος κατέστησεν, εἰδὼς, ὅτι μεγάλη ῥοπὴ, μᾶλλον δὲ ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντα ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, καὶ μάλιστά γε αὐτοῦ, δι' εὐτυχίαν, ἐξ αἰχμαλώτου καὶ πολεμίου γένους, εἰς βασιλείαν προαχθέντος. τοῦ γὰρ Κορνικολάνων ἄστεως ἁλόντος ὑπὸ Ῥωμαίων, Ὀκρησία παρθένος αἰχμάλωτος, ἧς οὐδὲ τὴν ὄψιν οὐδὲ τὸν τρόπον ἠμαύρωσεν ἡ τύχη, δοθεῖσα Τανακυλλίδι τῇ Ταρκυνίου γυναικὶ τοῦ βασιλέως, ἐδούλευσε· καὶ πελάτης τις εἶχεν αὐτὴν, οὓς κλιέντης Ῥωμαῖοι καλοῦσιν· ἐκ τούτων ἐγεγόνει Σερούϊος. οἱ δὲ οὔ φασιν, ἀλλὰ παρθένον τὴν Ὀκρησίαν ἀπάργματα καὶ λοιβὴν ἑκάστοτε λαμβάνουσαν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης, ἐπὶ τὴν Ἑστίαν κομίζειν· καὶ ποτὲ τυχεῖν μὲν αὐτὴν, ὥσπερ εἰώθει, τῷ πυρὶ τὰς ἀπαρχὰς ἐπιβάλλουσαν, αἰφνίδιον δὲ τῆς φλογὸς μαρανθείσης, μόριον ἀνδρὸς ἀνατεῖναι γόνιμον ἐκ τῆς Ἑστίας, καὶ τοῦτο τὴν κόρην τῇ Τανακυλλίδι φράσαι μόνῃ περίφοβον γενομένην. τὴν δὲ, συνετὴν οὖσαν καὶ φρενήρη, κοσμῆσαί τε τὴν κόρην ὅσα νύμφαις πρέπει, καὶ συγκαθεῖρξαι τῷ φάσματι, θεῖον ἡγουμένην. οἱ μὲν ἥρωος οἰκουροῦ λέγουσιν, οἱ δὲ Ἡφαίστου τὸν ἔρωτα τοῦτον γενέσθαι. τίκτεται δ' οὖν Σερούϊος, καὶ βρέφους ὄντος ἡ κεφαλὴ σέλας ἀστραπῇ παραπλήσιον ἀπήστραψεν. οἱ δὲ περὶ Ἀντίαν οὐχ οὕτω λέγουσιν, ἀλλὰ τυχεῖν μὲν τῷ Σερουΐῳ τὴν γυναῖκα Γετανίαν θνήσκουσαν, αὐτὸν δὲ, τῆς μητρὸς παρούσης, εἰς

ὕπνον ἐκ δυσθυμίας καὶ λύπης ἀποκλιθῆναι· καὶ καθεύδοντος αὐτοῦ, ταῖς γυναιξὶν ὀφθῆναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πυρὶ περιλαμπόμενον. ὅπερ ἦν μαρτύριον αὐτῷ τῆς ἐκ πυρὸς γενέσεως, σημεῖον δὲ χρηστὸν ἐπὶ τὴν ἀπροσδόκητον ἡγεμονίαν, ἧς ἔτυχε μετὰ τὴν Ταρκυνίου τελευτὴν, Τανακυλλίδος σπουδασάσης· ἐπεὶ πάντων γε τῶν βασιλέων πρὸς μοναρχίαν οὗτος ἀφυέστατος δοκεῖ γενέσθαι καὶ ἀπροθυμότατος, ὅς γε τὴν βασιλείαν ἀποθέσθαι διανοηθεὶς, ἐκωλύθη· τελευτῶσα γὰρ (ὡς ἔοικεν) ἐξώρκωσε τοῦτον ἐμμεῖναι τῇ ἀρχῇ καὶ μὴ προέσθαι τὴν πάτριον Ῥωμαίων πολιτείαν. οὕτως ἡ Σερουΐου βασιλεία παντάπασι τῆς τύχης, ἣν ἔλαβέ τε μὴ προσδοκήσας, καὶ μὴ βουλόμενος διεφύλαξεν.

XI. Ἀλλ' ἵνα μὴ δοκῶμεν, ὥσπερ εἰς τόπον ἀμαυρὸν, τὸν παλαιὸν χρόνον ἐκ τῶν λαμπρῶν καὶ ἐναργῶν τεκμηρίων φεύγειν καὶ ὑποχωρεῖν, φέρε τοὺς βασιλεῖς ἐάσαντες, ἐπὶ τὰς γνωριμωτάτας πράξεις καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους πολέμους τὸν λόγον μεταγάγωμεν. οἷς πολλὴν τόλμαν καὶ ἀνδρείαν, αἰδῶ τε συνεργὸν ἀρετᾶς δορυμάχου, ὥς φησι Τιμόθεος, τίς οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν; ἡ δὲ εὔροια τῶν πραγμάτων καὶ τὸ ῥόθιον τῆς εἰς τοσαύτην δύναμιν καὶ αὔξησιν ὁρμῆς, οὐ χερσὶν ἀνθρώπων οὐδὲ ὁρμαῖς προσχωροῦσαν ἡγεμονίαν, θείᾳ δὲ πομπῇ καὶ πνεύματι τύχης ἐπιταχυνομένης, ἐπιδείκνυται τοῖς ὀρθῶς λογιζομένοις. τρόπαια τροπαίοις ἐπανίσταται, καὶ θρίαμβοι θριάμβοις ἀπαντῶσι, καὶ τὸ πρῶτον αἷμα τῶν ὅπλων ἔτι θερμὸν ἀποκλύζεται τῷ

δευτέρῳ καταλαμβανόμενον. τὰς δὲ νίκας ἀριθμοῦσιν οὐ νεκρῶν πλήθει καὶ λαφύρων, ἀλλὰ βασιλείαις αἰχμαλώτοις, καὶ δεδουλωμένοις ἔθνεσι, καὶ νήσοις καὶ ἠπείροις προσορμιζομέναις τῷ μεγέθει τῆς ἡγεμονίας. μιᾷ μάχῃ Φίλιππος ἀπέβαλε Μακεδονίαν· μιᾷ πληγῇ παρεχώρησεν Ἀντίοχος Ἀσίας· ἅπαξ Καρχηδόνιοι σφαλέντες, ἀπώλεσαν Λιβύην. εἷς ἀνὴρ μιᾶς ὁρμῇ στρατιᾶς Ἀρμενίαν προσεκτήσατο, Πόντον, Εὔξεινον, Συρίαν, Ἀραβίαν, Ἀλβανοὺς, Ἴβηρας, τὰ μέχρι Καυκάσου καὶ Ὑρκανῶν· καὶ τρὶς αὐτὸν ὁ περιῤῥέων τὴν οἰκουμένην Ὠκεανὸς εἶδε νικῶντα. Νομάδας μὲν ἐν Λιβύῃ μέχρι τῶν μεσημβρινῶν ἀπέκοψεν ἠϊόνων, Ἰβηρίαν δὲ Σερτωρίῳ συννοσήσασαν ἄχρι τῆς Ἀτλαντικῆς κατεστρέψατο θαλάσσης. τοὺς δ' Ἀλβανῶν βασιλεῖς διωκομένους ἐπὶ τὸ Κάσπιον πέλαγος ἔστησε· ταῦτα πάντα κατώρθωσε δημοσίᾳ τύχῃ χρώμενος, εἶτα ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀνετράπη μοίρας. ὁ δὲ Ῥωμαίων μέγας δαίμων οὐκ ἐφήμερος πνεύσας, οὐδὲ καιρὸν ἀκμάσας βραχὺν, ὡς ὁ Μακεδών· οὐδὲ χερσαῖος μόνον, ὡς ὁ Λακώνων· οὐδ' ἐνάλιος, ὡς ὁ Ἀθηναίων· οὐδ' ὀψὲ κινηθεὶς, ὡς ὁ Περσῶν· οὐδὲ ταχὺ παυσάμενος, ὡς ὁ Κολοφωνίων· ἀλλ' ἄνωθεν ἐκ πρώτων γενέσεων τῇ πόλει συνηβήσας, καὶ συναυξηθεὶς καὶ συμπολιτευσάμενος, καὶ παραμείνας βέβαιος ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ, καὶ πολέμοις καὶ εἰρήνῃ, καὶ πρὸς βαρβάρους καὶ πρὸς Ἕλληνας. οὗτος Ἀννίβαν τὸν Καρχηδόνιον, φθόνῳ καὶ ταῖς πολιτικαῖς δυσμενείαις, μηδενὸς οἴκοθεν ἐπιῤῥέοντος, ὥσπερ χείμαῤῥον ἐξέχεα

καὶ κατηνάλωσε περὶ τὴν Ἰταλίαν. οὗτος τὸ Κίμβρων καὶ τὸ Τευτόνων στράτευμα μεγάλοις διαστήμασι τόπων καὶ χρόνων ἐχώρισε καὶ διέσπασεν, ἵν' ἀρκέσῃ Μάριος ἑκατέροις ἀνὰ μέρος μαχόμενος, καὶ μὴ συμπεσοῦσαι τριάκοντα μυριάδες ἀνδρῶν ἀηττήτων καὶ ἀμάχων ὅπλων ὁμοῦ κατακλύσωσι τὴν Ἰταλίαν. διὰ τοῦτον Ἀντίοχος μὲν ἠσχολεῖτο, πολεμουμένου Φιλίππου, Φίλιππος δὲ κινδυνεύοντος Ἀντιόχου, προηττημένος ἔπιπτε. Μιθριδάτην δὲ, τοῦ Μαρσικοῦ πολέμου τὴν Ῥώμην ἐπιφλέγοντος, οἱ Σαρματικοὶ καὶ Βασταρνικοὶ πόλεμοι κατεῖχον. Τιγράνην δὲ Μιθριδάτου γαμπροῦ μὲν ὄντος ὑπόνοια καὶ φθόνος ἐχώριζεν, ἡττωμένῳ δ' ἀνέμιξεν ἑαυτὸν συναπολέσθαι.

XII. Τί δ' οὐχὶ καὶ περὶ τὰς μεγίστας συμφορὰς ὤρθωσε τὴν πόλιν ἡ τύχη; Κελτῶν μὲν περὶ τὸ Καπιτώλιον στρατοπεδευόντων καὶ πολιορκούντων τὴν ἀκρόπολιν,

Νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὦρσε κακὴν, ὀλέκοντο δὲ λαοί.

τὴν δὲ νυκτερινὴν ἔφοδον αὐτῶν, λεληθότων πάντας ἀνθρώπους, ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον ἔκπυστον ἐποίησε γενέσθαι. περὶ ἧς κἂν βραχεῖ πλεῖον διελθεῖν, ἴσως οὐκ ἄκαιρόν ἐστι. μετὰ τὴν ἐπ' Ἀλλίᾳ ποταμῷ Ῥωμαίων μεγάλην ἧτταν, οἱ μὲν εἰς Ῥώμην κατάραντες, ὑπὸ τῆς φυγῆς καὶ ταραχῆς συναναπλήσαντες τὸν δῆμον ἐξεπτόησαν καὶ διεσκέδασαν, ὀλίγων εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀνασκευασαμένων καὶ διακαρτερούντων. οἱ δὲ εὐθὺς ἀπὸ τῆς τροπῆς εἰς Βηΐους συναθροισθέντες, ἡροῦντο δικτάτωρα Φούριον

Κάμιλλον, ὃν εὐτυχῶν μὲν καὶ ὑψαυχενῶν ὁ δῆμος ἀπεσείσατο καὶ κατέβαλε, δίκῃ περιπεσόντα δημοσίων κλοπῶν· πτήξας δὲ καὶ ταπεινωθεὶς, ἀνεκαλεῖτο μετὰ τὴν ἧτταν, ἐγχειρίζων καὶ παραδιδοὺς ἀνυπεύθυνον ἡγεμονίαν. ἵνα οὖν μὴ καιρῷ δοκῇ, νόμῳ δὲ λαμβάνειν ὁ ἀνὴρ, μηδ' ὡς ἀπεγνωκὼς τὴν πόλιν, ὅπλοις ἀρχαιρεσιάζῃ τὰ τοῦ στρατοῦ σποράδος καὶ πλάνητος, ἔδει τοὺς ἐν Καπιτωλίῳ βουλευτὰς ἐπιψηφίσασθαι τὴν τῶν στρατιωτῶν γνώμην μαθόντας. ἦν οὖν Γάϊος Πόντιος ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ τῶν δεδογμένων αὐτάγγελος ὑποστὰς ἔσεσθαι τοῖς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, μέγαν ἀνεδέξατο κίνδυνον. ἡ γὰρ ὁδὸς ἦν διὰ τῶν πολεμίων κύκλῳ φυλακαῖς καὶ χάραξι τὴν ἄκραν περιεχόντων. ὡς οὖν ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἦλθε νύκτωρ, φελλοὺς πλατεῖς ὑποστερνισάμενος, καὶ τὸ σῶμα τῇ κουφότητι τοῦ ὀχήματος παραθέμενος, ἀφῆκε τῷ ῥόῳ· τυχὼν δὲ πρᾴου καὶ σχολαίως ὑποφέροντος, ἥψατο τῆς ἀντιπέρας ὄχθης ἀσφαλῶς, καὶ ἀποβὰς ἐχώρει πρὸς τὸ τῶν φώτων διάκενον, τῷ τε σκότῳ καὶ τῇ σιωπῇ τὴν ἐρημίαν τεκμαιρόμενος, ἐμφὺς δὲ τῷ κρημνῷ, καὶ ταῖς δεχομέναις τὴν ἐπίβασιν καὶ παρεχούσαις ἀντίληψιν ἐγκλίσεσι καὶ περιαγωγαῖς καὶ τραχύτησι τῆς πέτρας παραδιδοὺς ἑαυτὸν, καὶ ἐπερεισάμενος, ἐξίκετο πρὸς τὸ ἀντιπέρας, καὶ ἀναληφθεὶς ὑπὸ τῶν προφυλάκων, ἐδήλωσε τοῖς ἔσω τὰ δεδογμένα· καὶ λαβὼν τὸ ψήφισμα, πάλιν ᾤχετο πρὸς τὸν Κάμιλλον. ἡμέρας δὲ τῶν βαρβάρων τις ἄλλως τὸν τόπον περιϊὼν, ὡς εἶδε τοῦτο μὲν, ἴχνη ποδῶν ἀκρώνυχα καὶ περιολι-

σθήσεις, τοῦτο δὲ, ἀποτριβὰς καὶ περικλάσεις τῆς ἐπιβλαστανούσης τοῖς γεώδεσι πόας, ὁλκούς τε σώματος καὶ πλαγίους ἀπερείσεις, ἔφραζε τοῖς ἄλλοις. οἱ δὲ δείκνυσθαι τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ὑπὸ τῶν πολεμίων νομίζοντες, ἐπεχείρουν ἁμιλλᾶσθαι, καὶ τῆς νυκτὸς τὸ ἐρημότατον διαφυλάξαντες, ἀνέβησαν λαθόντες οὐ μόνον τοὺς φύλακας, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνεργοὺς καὶ τοὺς προκοίτους τῆς φρουρᾶς κύνας ὕπνῳ κρατηθέντας. οὐ μὴν ἠπόρησεν ἡ τῆς Ῥώμης τύχη φωνῆς κακὸν τοσοῦτον μηνύσαι καὶ φράσαι δυναμένης. χῆνες ἱεροὶ περὶ τὸν νεὼν τῆς Ἥρας ἐτρέφοντο θεραπεύοντες τὴν θεόν. φύσει μὲν οὖν τὸ ζῶον εὐθορύβητόν ἐστι καὶ ψοφοδεές· τότε δὲ, συντόνου περὶ τοὺς ἔνδον οὔσης ἀπορίας, ἀμελουμένων αὐτῶν, λεπτὸς ἦν καὶ λιμώδης ὁ ὕπνος, ὥστε εὐθὺς ᾔσθοντο τῶν πολεμίων ὑπερφανέντων τῆς στεφάνης, καὶ καταβοῶντες ἰταμῶς προσεφέροντο, καὶ τῇ τῶν ὅπλων ὄψει μᾶλλον ἐκταραττόμενοι, κλαγγῆς διατόρου καὶ τραχείας ἐνεπεπλήκεσαν τὸν τόπον· ὑφ᾽ ἧς ἀναστάντες οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ συμφρονήσαντες τὸ γενόμενον, ἐώσαντο καὶ κατεκρήμνισαν τοὺς πολεμίους. πομπεύει δὲ μέχρι νῦν ἐπὶ μνήμῃ τῶν τότε συμπτωμάτων ἡ τύχη, κύων μὲν ἀνεσταυρωμένος, χὴν δὲ μάλα σεμνῶς ἐπὶ στρωμνῆς πολυτελοῦς καὶ φορείου καθήμενος. ἡ δὲ ὄψις ἐπιδείκνυται τύχης ἰσχὺν, καὶ πρὸς ἅπαν εὐπορίαν ἐκ τῶν παραλόγων, ὅταν τι πραγματεύηται καὶ στρατηγῇ, νοῦν μὲν ἀλόγοις καὶ ἄφροσιν, ἀλκὴν δὲ καὶ θράσος δειλοῖς ἐντιθείσης. τίς γὰρ οὐκ ἂν ὡς ἀληθῶς ἐκπλαγείη καὶ θαυμάσειεν,

ιπαθὴς γενόμενος, καὶ λογισμῷ τινι τὴν τότε κα-
ήφειαν καὶ τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν τῆς πό-
:ως περιλαβὼν, καὶ ἀποβλέψας ἄνω, λαμπρότητα
αὶ πλοῦτον ἀναθημάτων, καὶ τεχνῶν ἁμίλλας, καὶ
ιλοτιμίας πόλεων, καὶ στεφάνους βασιλέων, καὶ
σα γῆ φέρει καὶ θάλαττα, καὶ νῆσοι καὶ ἤπειροι,
αὶ ποταμοὶ, καὶ δένδρα, καὶ ζῶα, καὶ πεδία, καὶ
ρη, καὶ μέταλλα, πάντων ἀπαρχὰς ἐριζούσας εἰς
άλλος ὄψει καὶ χάριτι κοσμούσῃ τὸν τόπον, ὡς
χῦτα παρὰ μικρὸν ἦλθε μὴ γενέσθαι μηδὲ εἶναι;
υρὶ δὲ καὶ σκότει φοβερῷ, καὶ ὄρφνῃ, καὶ ξίφεσι
αρβάροις, καὶ μιαιφόνοις θυμοῖς κρατουμένων
άντων, εὐτελῆ καὶ ἄλογα καὶ ἄτολμα θρέμματα,
υτηρίας ἀρχὴν παρέσχε, καὶ τοὺς μεγάλους ἐκείνους
ριστεῖς καὶ ἡγεμόνας Μαλίους, καὶ Σερουΐους, καὶ
Ιοστουμίους, καὶ Παπυρίους τῶν αὖθις οἴκων γεν-
ρχας, παρ᾽ οὐδὲν ἥκοντας ἀπολέσθαι, χῆνες ἀνέ-
τησαν ὑπὲρ τοῦ πατρίου θεοῦ καὶ τῆς πατρίδος
μύνασθαι. εἰ δὲ, ὥσπερ Πολύβιος ἐν τῇ δευτέρᾳ
ίβλῳ περὶ τῶν τότε τὴν Ῥωμαίων πόλιν καταλα-
όντων ἱστόρηκε Κελτῶν, ἀληθές ἐστιν, ὅτι προσ-
εσούσης αὐτοῖς ἀγγελίας, φθείρεσθαι τὰ οἴκοι ὑπὸ
ῶν προσοίκων βαρβάρων, ἐμβεβληκότων εἰς τὴν
ύραν καὶ κρατούντων, ἀνεχώρησαν, εἰρήνην θέμε-
οι πρὸς τὸν Κάμιλλον, οὐδὲ ἀμφισβήτησίς ἐστι
ρὸς τὴν τύχην, ὡς οὐχὶ τῆς σωτηρίας αἰτία κατέ-
τη, περισπάσασα τοὺς πολεμίους, μᾶλλον δὲ ἀπο-
πάσασα τῆς Ῥώμης ἀπροσδοκήτως.

XIII. Ἀλλὰ τί δεῖ περὶ ταῦτα διατρίβειν; ἃ σα-

φὲς οὐδὲν, οὐδὲ ὡρισμένον ἔχει, τῷ καὶ τὰ πράγματα διαφθαρῆναι τῶν Ῥωμαίων, καὶ συγχυθῆναι τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπομνηματισμοὺς, ὡς Λίβιος ἱστόρηκε. τὰ γὰρ ὕστερον μᾶλλον ὄντα δῆλα καὶ καταφανῆ, δεικνύει τὴν τῆς τύχης εὐμένειαν. ἐγὼ δὲ τίθεμαι καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, ἀνδρὸς εὐτυχήμασι μεγάλοις καὶ κατορθώμασι λαμπροῖς ὑπὸ θάρσους ἀμάχου καὶ φρονήματος, ὥσπερ ἄστρου, φερομένου καὶ διάττοντος ἐπὶ δυσμὰς ἐξ ἀνατολῶν, καὶ βάλλοντος ἤδη τὰς τῶν ὅπλων αὐγὰς εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὡς πρόφασις μὲν ἦν αὐτῷ τῆς στρατείας ὁ Μολοττὸς Ἀλέξανδρος, ὑπὸ Βρεττίων καὶ Λευκανῶν περὶ Πανδοσίαν κατακεκομμένος· ὁ δ' ἄγων αὐτὸν ὡς ἀληθῶς ὡς ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους, δόξης ἔρως καὶ ἡγεμονίας ζῆλον ἔσχε καὶ ἅμιλλαν, ὑπερβαλέσθαι τὰ Διονύσου καὶ Ἡρακλέους πέρατα τῆς στρατηλασίας. τῆς δ' Ἰταλίας ἐπυνθάνετο τὴν ἐν Ῥώμῃ δύναμιν καὶ ἀλκὴν ὥσπερ στόμωμα προτεταγμένην. ὄνομα γὰρ καὶ δόξα τούτων ἐπιφανεστάτη διεπέμπετο πρὸς αὐτὸν ὥσπερ ἀθλητῶν μυρίοις ἐγγεγυμνασμένων πολέμοις. οὐ γὰρ ἀναιμωτί γε διακριθήμεναι ὀΐω, συμπεσόντων ὅπλοις ἀνικήτοις φρονημάτων ἀδουλώτων. πλῆθος μὲν γὰρ ἦσαν οὗτοι τρισκαίδεκα μυριάδων οὐκ ἐλάττους, πολεμικοὶ δὲ καὶ ἀνδρώδεις ἅπαντες,

— — επιστάμενοι μὲν ἀφ' ἵππων
Ἀνδράσι μάρνασθαι καὶ ὅτι χρὴ πεζὸν ἐόντα.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ
ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΥΧΗΣ
Η
ΑΡΕΤΗΣ.

ΛΟΓΟΣ α΄.

Οὗτος ὁ τῆς τύχης λόγος ἐστὶν, ἴδιον καὶ μόνης αὐτῆς ἔργον ἀποφαινομένης Ἀλέξανδρον. δεῖ δὲ ἀντειπεῖν ὑπὲρ φιλοσοφίας· μᾶλλον δὲ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου δυσχεραίνοντος καὶ ἀγανακτοῦντος, εἰ προῖκα δόξει καὶ παρὰ τῆς τύχης λαβεῖν τὴν ἡγεμονίαν, ἣν ὤνιον αἵματος πολλοῦ καὶ τραυμάτων ἐπαλλήλων κτώμενος,

— πολλὰς μὲν ἀΰπνους νύκτας ἴαυεν,
Ἤματα δ' αἱματόεντα διέπρησσεν πολεμίζειν,

πρὸς ἀμάχους δυνάμεις καὶ ἄπειρα φῦλα, καὶ ποταμοὺς ἀπεράτους, καὶ πέτρας ἀτοξεύτους, εὐβουλίᾳ, καὶ καρτερίᾳ, καὶ ἀνδρίᾳ, καὶ σωφροσύνῃ παραπεμπόμενος.

II. Οἶμαι δ' ἂν αὐτὸν εἰπεῖν πρὸς τὴν τύχην τοῖς κατορθώμασιν ἑαυτὴν ἐπιγράφουσαν· Μή μου

διάβαλλε τὴν ἀρετὴν, μηδὲ ἀφαιροῦ περισπῶσα τὴν δόξαν. Δαρεῖος ἦν σὸν ἔργον, ὃν ἐκ δούλου καὶ ἀστάνδου βασιλέως, κύριον Περσῶν ἐποίησας· καὶ Σαρδανάπαλος, ᾧ τὸ διάδημα τῆς βασιλείας πορφύραν ξαίνοντι περιέθηκας. ἐγὼ δ' εἰς Σοῦσα νικῶν δι' Ἀρβήλων ἀναβέβηκα, καὶ Κιλικία μοι πλατεῖαν ἀνέῳξεν Αἴγυπτον, Κιλικίαν δὲ Γράνικος, ὃν Μιθριδάτῃ καὶ Σπιθριδάτῃ νεκροῖς ἐπιβὰς διεπέρασα. κόσμει σεαυτὴν καὶ σεμνύνου βασιλεῦσιν ἀτρώτοις καὶ ἀναιμάκτοις· ἐκεῖνοι γὰρ εὐτυχεῖς ἦσαν, Ὦχοι καὶ Ἀρταξέρξαι· οὓς εὐθὺς ἐκ γενετῆς τῷ Κύρου θρόνῳ ἐνίδρυσας· τοὐμὸν δὲ σῶμα πολλὰ σύμβολα φέρει τύχης ἀνταγωνιζομένης, οὐ συμμαχούσης. πρῶτον ἐν Ἰλλυριοῖς λίθῳ τὴν κεφαλὴν, ὑπέρῳ δὲ τὸν τράχηλον ἠλοήθην· ἔπειτα περὶ Γράνικον τὴν κεφαλὴν βαρβαρικῇ μαχαίρᾳ διεκόπην, ἐν δ' Ἰσσῷ ξίφει τὸν μηρόν· πρὸς δὲ Γάζῃ, τὸν μὲν σφυρὸν ἐτοξεύθην· τὸν δ' ὦμον ἐκπεσὼν ἐξ ἕδρας βαρὺς περιεδίνησα. πρὸς δὲ Μαρακαδάρτοις τοξεύμασι τὸ τῆς κνήμης ὀστέον διεσχίσθην. τὰ λοιπὰ δὲ Ἰνδῶν πληγαὶ, καὶ βίαι θυμῶν· ἐν ἅπασιν, οἷς ἐτοξεύθην τὸν ὦμον. ἐν δὲ Γανδρίδαις τὸ σκέλος, ἐν δὲ Μάλλωσι βέλει μὲν ἀπὸ τόξου τὸ στέρνον ἐνερεισθέντι καὶ καταδύσαντι τὸν σίδηρον, ὑπέρου δὲ πληγῇ παρὰ τὸν τράχηλον, ὅτε προστεθεῖσαι τοῖς τείχεσιν αἱ κλίμακες ἐκλάσθησαν. ἐμὲ δὲ ἡ τύχη μόνον συνεῖρξεν, οὐδὲ λαμπροῖς ἀνταγωνισταῖς, ἀλλὰ βαρβάροις ἀσήμοις χαριζομένη τηλικοῦτον ἔργον. εἰ δὲ μὴ Πτολεμαῖος ὑπερέσχε τὴν πέλτην, Λιμναῖος δὲ πρὸ ἐμοῦ μυρίοις

ἀπαντήσας βέλεσιν ἔπεσεν, ἤρειψαν δὲ θυμῷ καὶ βίᾳ Μακεδόνες τὸ τεῖχος, ἔδει τάφον Ἀλεξάνδρου τὴν βάρβαρον ἐκείνην καὶ ἀνώνυμον κώμην γενέσθαι.

III. Καὶ μὴν τὰ μὲν αὐτῆς τῆς στρατείας, χειμῶνες, αὐχμοὶ, βάθη ποταμῶν, ἄορνα ὕψη, θηρίων ὑπερφυεῖς ὄψεις, ἄγριοι δίαιται, μεταβολαὶ δυναστῶν, πάλιν προδοσίαι· τὰ δὲ πρὸ τῆς στρατείας, ἐπὶ τοῖς Φιλιππικοῖς πολέμοις ἐπέσπαιρεν ἡ Ἑλλάς. ἀπεσείοντο δὲ αἱ Θῆβαι τῶν ὅπλων τὴν Χαιρωνικὴν κόνιν, ἐκ τοῦ πώματος ἀνιστάμεναι, καὶ συνῆπτον αἱ Ἀθῆναι τὰς χεῖρας ὀρέγουσαι· πᾶσα δὲ ὕπουλος ἡ Μακεδονία πρὸς Ἀμύνταν ἀποβλέπουσα καὶ τοὺς Ἀερόπου παῖδας· ἀνεῤῥήγνυντο δ' Ἰλλυριοὶ, καὶ τὰ Σκυθῶν ἐπῃωρεῖτο τοῖς προσοίκοις νεωτερίζουσι· τὸ δὲ Περσικὸν χρυσίον διὰ τῶν ἑκασταχοῦ δημαγωγῶν ῥέον, ἐκίνει τὴν Πελοπόννησον. κενοὶ δὲ οἱ Φιλίππου θησαυροὶ χρημάτων, καὶ προσῆν ἔτι δάνειον (ὡς Ὀνησίκριτος ἱστορεῖ) διακοσίων ταλάντων. ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ, καὶ πράγμασι ταραχὰς ἔχουσι, μειράκιον ἄρτι τὴν παιδικὴν παραλλάττον ἡλικίαν, ἐθάῤῥησεν ἐλπίσαι Βαβυλῶνα καὶ Σοῦσα, μᾶλλον δὲ τὴν πάντων ἀνθρώπων ἀρχὴν εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι, τοῖς τρισμυρίοις οἰκοθεν πεζοῖς καὶ τετρακισχιλίοις ἱππεῦσι πιστεύσας. τοσοῦτοι γὰρ ἦσαν, ὡς Ἀριστόβουλός φησιν· ὡς δὲ Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς, τρισμύριοι πεζοὶ, πεντακισχίλιοι δὲ ἱππεῖς· ὡς δ' Ἀναξιμένης, τετρακισμύριοι πεζοὶ καὶ τρισχίλιοι, πεντακισχίλιοι δὲ καὶ πεντακόσιοι ἱππεῖς. τὸ δὲ λαμπρὸν αὐτῷ καὶ μέγα παρασκευασθὲν

ὑπὸ τῆς τύχης ἐφόδιον, ἑβδομήκοντα τάλαντα ἦν, ὥς φησιν Ἀριστόβουλος· ὡς δὲ Δοῦρις, τριάκοντα μόνον ἡμερῶν ἐπισιτισμός.

IV. Ἄβουλος οὖν καὶ προπετὴς Ἀλέξανδρος ἐξ εὐτελῶν οὕτως ἐπὶ τηλικαύτην δύναμιν ὁρμώμενος; οὔμενουν. τίς γὰρ ἀπὸ μειζόνων ἢ καλλιόνων ἀφορμῶν ἀνήγετο; μεγαλοψυχίας, συνέσεως, σωφροσύνης, ἀνδραγαθίας, οἷς αὐτὸν ἐφωδίαζε φιλοσοφία πρὸς τὴν στρατείαν· καὶ πλείονας παρὰ Ἀριστοτέλους τοῦ καθηγητοῦ, ἢ παρὰ Φιλίππου τοῦ πατρὸς, ἀφορμὰς ἔχων, διέβαινεν ἐπὶ Πέρσας. ἀλλὰ τοῖς μὲν γράφουσιν, ὡς Ἀλέξανδρος ἔφη ποτὲ τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν ἀκολουθεῖν αὐτῷ τῆς στρατείας ἐφόδιον, πιστεύομεν, Ὅμηρον σεμνύνοντες. ἂν δέ τις φῇ τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν παραμύθιον πόνου καὶ διατριβῆς ἕπεσθαι καὶ σχολῆς γλυκείας, ἐφόδιον δὲ ἀληθῶς γεγονέναι τὸν ἐκ φιλοσοφίας λόγον, καὶ τοὺς περὶ ἀφοβίας καὶ ἀνδρείας, ἔτι δὲ σωφροσύνης καὶ μεγαλοψυχίας ὑπομνηματισμοὺς, καταφρονοῦμεν. ὅτι δηλαδὴ περὶ συλλογισμῶν οὐδὲν, οὐδὲ περὶ ἀξιωμάτων ἔγραφεν, οὐδ᾽ ἐν Λυκείῳ περίπατον ἔσχεν, οὐδ᾽ ἐν Ἀκαδημίᾳ θέσεις εἶπεν. τούτοις γὰρ ὁρίζουσι φιλοσοφίαν οἱ λόγον αὐτὴν, οὐκ ἔργον νομίζοντες. καίτοι γε οὐδὲ Πυθαγόρας ἔγραψεν οὐδὲν, οὐδὲ Σωκράτης, οὐδὲ Ἀρκεσίλαος, οὐδὲ Καρνεάδης, οἱ δοκιμώτατοι τῶν φιλοσόφων· καὶ οὐκ ἠσχολοῦντο περὶ πολέμους ἐκεῖνοι τηλικούτους, οὐδὲ βασιλεῖς βαρβάρους ἡμεροῦντες, οὐδὲ πόλεις Ἑλληνίδας ἐπικτίζοντες ἀγρίοις

ἔθνεσιν, οὐδ' ἄθεσμα καὶ ἀνήκοα φῦλα νόμους διδάσκοντες καὶ εἰρήνην ἐπῄεσαν, ἀλλὰ καὶ σχολάζοντες, τὸ γράφειν περίεσαν τοῖς σοφισταῖς. πόθεν οὖν ἐπιστεύθησαν ἐκεῖνοι φιλοσοφεῖν; ἀφ' ὧν εἶπον, ἢ ἀφ' ὧν ἐβίωσαν, ἢ ἀφ' ὧν ἐδίδαξαν; ἀπὸ τούτων κρινέσθω καὶ Ἀλέξανδρος. ὀφθήσεται γὰρ οἷς εἶπεν, οἷς ἔπραξεν, οἷς ἐπαίδευσε, φιλόσοφος.

V. *Καὶ πρῶτον τὸ παραδοξότατον, εἰ βούλει, σκόπει, τοὺς Ἀλεξάνδρου μαθητὰς, τοῖς Πλάτωνος, τοῖς Σωκράτους ἀντιπαραβάλλων. εὐφυεῖς οὗτοι καὶ ὁμογλώσσους ἐπαίδευον, εἰ μηδὲν ἄλλο, φωνῆς Ἑλληνίδος συνιέντας· καὶ πολλοὺς οὐκ ἔπεισαν. ἀλλὰ Κριτίαι καὶ Ἀλκιβιάδαι καὶ Κλειτοφῶντες, ὥσπερ χαλινὸν τὸν λόγον ἐκπτύσαντες, ἄλλῃ που παρετράπησαν. τὴν δὲ Ἀλεξάνδρου παιδείαν ἂν ἐπιβλέπῃς, Ὑρκανοὺς γαμεῖν ἐπαίδευσε, καὶ γεωργεῖν ἐδίδαξεν Ἀραχωσίους, καὶ Σογδιανοὺς ἔπεισε πατέρας τρέφειν, καὶ μὴ φονεύειν, καὶ Πέρσας σέβεσθαι μητέρας, ἀλλὰ μὴ γαμεῖν. ὢ θαυμαστῆς φιλοσοφίας, δι' ἣν Ἰνδοὶ θεοὺς Ἑλληνικοὺς προσκυνοῦσι, Σκύθαι θάπτουσι τοὺς ἀποθανόντας, οὐ κατεσθίουσι. θαυμάζομεν τὴν Καρνεάδου δύναμιν, εἰ Κλειτόμαχον, Ἀσδρούβαν καλούμενον πρότερον, καὶ Καρχηδόνιον τὸ γένος, ἑλληνίζειν ἐποίησε. θαυμάζομεν τὴν διάθεσιν Ζήνωνος, εἰ Διογένη τὸν Βαβυλώνιον ἔπεισε φιλοσοφεῖν, ἀλλ' Ἀλεξάνδρου τὴν Ἀσίαν ἐξημεροῦντος, Ὅμηρος ἦν ἀνάγνωσμα, καὶ Περσῶν καὶ Σουσιανῶν καὶ Γεδρωσίων παῖδες τὰς Εὐριπίδο*

καὶ Σοφοκλέους τραγῳδίας ᾖδον. καὶ Σωκράτης μὲν ξένα παρεισάγων δαιμόνια, δίκην τοῖς Ἀθήνησιν ὠφλίσκανε συκοφάνταις. διὰ δ' Ἀλέξανδρον, τοὺς Ἑλλήνων θεοὺς Βάκτρα καὶ Καύκασος προσεκύνησε. Πλάτων μὲν γὰρ μίαν γράψας πολιτείαν, οὐδένα πέπεικεν αὐτῇ χρῆσθαι διὰ τὸ αὐστηρόν. Ἀλέξανδρος δὲ ὑπὲρ ἑβδομήκοντα πόλεις βαρβάροις ἔθνεσιν ἐγκτίσας, καὶ κατασπείρας τὴν Ἀσίαν Ἑλληνικοῖς τέλεσι, τῆς ἀνημέρου καὶ θηριώδους ἐκράτησε διαίτης. καὶ τοὺς μὲν Πλάτωνος ὀλίγοι νόμους ἀναγινώσκομεν, τοῖς δὲ Ἀλεξάνδρου μυριάδες ἀνθρώπων ἐχρήσαντο καὶ χρῶνται. μακαριώτεροι τῶν διαφυγόντων Ἀλέξανδρον οἱ κρατηθέντες γενόμενοι. τοὺς μὲν γὰρ οὐδεὶς ἔπαυσεν ἀθλίως ζῶντας, τοὺς δὲ ἠνάγκασεν εὐδαιμονεῖν ὁ νικήσας. ὥστε ὅπερ εἶπε Θεμιστοκλῆς, ὁπηνίκα φυγὼν ἔτυχε δωρεῶν μεγάλων παρὰ βασιλέως καὶ τρεῖς πόλεις ὑποφόρους ἔλαβε, τὴν μὲν εἰς σῖτον, τὴν δ' εἰς οἶνον, τὴν δ' εἰς ὄψον· Ὦ παῖδες ἀπωλόμεθα ἄν, εἰ μὴ ἀπωλόμεθα· τοῦτο περὶ τῶν ἁλόντων ὑπ' Ἀλεξάνδρου δικαιότερόν ἐστιν εἰπεῖν· Οὐκ ἂν ἡμερώθησαν, εἰ μὴ ἐκρατήθησαν· οὐκ ἂν εἶχεν Ἀλεξάνδρειαν Αἴγυπτος, οὐδὲ Μεσοποταμία Σελεύκειαν, οὐδὲ Προφθασίαν Σογδιανοί, οὐδ' Ἰνδία Βουκεφαλίαν, οὐδὲ πόλιν Ἑλλάδα Καύκασος περιοικοῦσαν, αἷς ἐμποδισθὲν ἀπεσβέσθη τὸ ἄγριον, καὶ μετέβαλε τὸ χεῖρον ὑπὸ τοῦ κρείττονος ἐθιζόμενον. εἰ τοίνυν μέγιστον μὲν οἱ φιλόσοφοι φρονοῦσιν ἐπὶ τῷ τὰ σκληρὰ καὶ ἀπαίδευτα τῶν ἠθῶν ἐξημεροῦν καὶ μεθαρμόζειν, μυρία δὲ

αἰνεται γένη καὶ φύσεις θηριώδεις μεταβαλὼν Ἀλέξανδρος, εἰκότως ἂν φιλοσοφώτατος νομίζοιτο.

VI. Καὶ μὴν ἡ πολὺ θαυμαζομένη πολιτεία τοῦ τὴν Στωϊκῶν αἵρεσιν καταβαλομένου Ζήνωνος, εἰς ἓν τοῦτο συντείνει κεφάλαιον, ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ κατὰ δήμους οἰκῶμεν, ἰδίοις ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίοις, ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἷς δὲ βίος ᾖ καὶ κόσμος ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῷ συντρεφομένης. τοῦτο Ζήνων μὲν ἔγραψεν ὥσπερ ὄναρ ἢ εἴδωλον εὐνομίας φιλοσόφου καὶ πολιτείας ἀνατυπωσάμενος· Ἀλέξανδρος δὲ τῷ λόγῳ τὸ ἔργον παρέσχεν. οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῷ, τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἡγεμονικῶς, τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς χρώμενος· καὶ τῶν μὲν, ὡς φίλων καὶ οἰκείων ἐπιμελούμενος, τοῖς δὲ, ὡς ζώοις, ἢ φυτοῖς, προσφερόμενος, πολεμοποιῶν φυγῶν ἐνέπλησε καὶ στάσεων ὑπούλων τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλὰ κοινὸς ἥκειν θεόθεν ἁρμοστὴς καὶ διαλλακτὴς τῶν ὅλων νομίζων, οὓς τῷ λόγῳ μὴ συνῆγε, τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος, εἰς τὸ αὐτὸ συνενεγκὼν τὰ πανταχόθεν, ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ, μίξας τοὺς βίους καὶ τὰ ἤθη, καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰς διαίτας, πατρίδα μὲν, τὴν οἰκουμένην προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντας, ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον, συγγενεῖς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλοφύλους δὲ τοὺς πονηρούς· τὸ δὲ Ἑλληνικὸν καὶ βαρβαρικὸν μὴ χλαμύδι, μηδὲ πέλτῃ, μηδὲ ἀκινάκῃ, μηδὲ κάνδυϊ διορίζειν, ἀλλὰ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ἀρετῇ, τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακίᾳ τεκμαίρεσθαι· κοινὰς

δὲ τὰς ἐσθῆτας ἡγεῖσθαι καὶ τραπέζας, καὶ γάμους καὶ διαίτας, δι᾽ αἵματος καὶ τέκνων ἀνακεραννυμένους.

VII. Δημάρατος μὲν οὖν ὁ Κορίνθιος εἷς ὢν τῶν Φιλίππου ξένων καὶ φίλων, ὅτε Ἀλέξανδρον εἶδεν ἐν Σούσοις, περιχαρὴς γενόμενος καὶ δακρύσας, μεγάλης ἔφη χαρᾶς ἐστερῆσθαι τοὺς ἔμπροσθεν τεθνηκότας Ἕλληνας, ὅτι Ἀλέξανδρον οὐκ εἶδον ἐν τῷ Δαρείου θρόνῳ καθήμενον. ἐγὼ δὲ οὐδὲ τούτου μὰ Δία τοῦ θεάματος ζηλῶ τοὺς ἰδόντας, ὃ καὶ τύχης ἦν καὶ κοινοτέρων βασιλέων· ἀλλ᾽ ἐκείνης ἡδέως ἂν μοι δοκῶ γενέσθαι τῆς καλῆς καὶ ἱερᾶς νυμφαγωγίας θεατής, ὅτε μιᾷ σκηνῇ χρυσορόφῳ περιλαβών, ἐφ᾽ Ἑστίας κοινῆς καὶ τραπέζης, ἑκατὸν Περσίδας νύμφας καὶ ἑκατὸν νυμφίους Μακεδόνας καὶ Ἕλληνας, αὐτὸς ἐστεφανωμένος πρῶτος ἀναμέλπων τὸν ὑμέναιον, ὥσπερ φιλοτήσιον ἐπᾴδων μέλος, εἰς κοινωνίαν συνιοῦσι τοῖς μεγίστοις καὶ δυνατωτάτοις γένεσι, μιᾶς νυμφίος, πασῶν δὲ νυμφαγωγὸς ἅμα καὶ πατὴρ καὶ ἁρμοστὴς κατὰ ζυγὰ συνῆπτεν. ἡδέως γὰρ ἂν εἶπον· Ὦ βάρβαρε Ξέρξη καὶ ἀνόητε, καὶ μάτην πολλὰ περὶ τὴν Ἑλλησποντίαν πονηθεὶς γέφυραν. οὕτως ἔμφρονες βασιλεῖς Ἀσίαν Εὐρώπῃ συνάπτουσιν, οὐ ξύλοις, οὐδὲ σχεδίαις, οὐδὲ ἀψύχοις καὶ ἀσυμπαθέσι δεσμοῖς, ἀλλ᾽ ἔρωτι νομίμῳ καὶ γάμοις σώφροσι, καὶ κοινωνίαις παίδων τὰ γένη συνάπτοντες.

VIII. Πρὸς τοῦτον ἀποβλέπων τὸν κόσμον Ἀλέξανδρος, οὐ τὴν ἐσθῆτα προσήκατο τὴν Μηδικήν,

ἀλλὰ τὴν Περσικὴν, εὐτελεστέραν οὖσαν. τὰ γὰρ ἔξαλλα καὶ τραγικὰ τοῦ βαρβαρικοῦ κόσμου παραιτησάμενος, οἷον τιάραν καὶ κάνδυν καὶ ἀναξυρίδας, ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ καὶ Περσικοῦ τρόπου μεμιγμένην τινὰ στολὴν ἐφόρει, καθάπερ Ἐρατοσθένης ἱστόρηκεν. ὡς μὲν φιλόσοφος, τοῖς ἀδιαφόροις χρώμενος· ὡς δὲ ἡγεμὼν κοινὸς καὶ βασιλεὺς φιλάνθρωπος τῇ περὶ τὴν ἐσθῆτα τιμῇ τὴν τῶν κεκρατημένων ἀνακτώμενος εὔνοιαν, ἵνα βεβαίως παραμένωσιν ἀγαπῶντες ὡς ἄρχοντας Μακεδόνας, μὴ μισοῦντες ὡς πολεμίους. τοὐναντίον γὰρ ἦν ἀσόφου καὶ τετυφωμένης ψυχῆς, τὴν μὲν αὐτόχρουν χλαμύδα θαυμάζειν, τὸν δὲ περιπόρφυρον χιτῶνα δυσχεραίνειν· ἢ πάλιν ἐκεῖνα μὲν ἀτιμάζειν, τούτοις δὲ ἐκπεπλῆχθαι, δίκην νηπίου παιδὸς φυλάττοντα τὴν περιβολὴν, ἣν ἡ πάτριος αὐτῷ συνήθεια, καθάπερ τιτθὴ, περιέθηκε. ζῶα θηρεύοντες ἄνθρωποι, δορὰς ἐλάφων περιτίθενται, καὶ πτερωτοῖς ἀμπέχονται χιτωνίσκοις, ἄγραις ἐπιχειροῦντες ὀρνίθων, καὶ φυλάττονται ταύροις ὀφθῆναι φοινικίδας ἔχοντες, ἐλέφασι δὲ λευκοὺς χιτῶνας· ἐρεθίζεται γὰρ ὑπὸ τῶν χρωμάτων τὰ ζῶα τούτων καὶ διαθηριοῦται. εἰ δὲ βασιλεὺς μέγας, ἔθνη δυσκάθεκτα καὶ μαχόμενα καθάπερ ζῶα, τιθασσεύων καὶ μειλισσόμενος, ἐσθῆσιν οἰκείαις καὶ συνήθεσιν ἐξεπράϋνε διαίταις καὶ κατέστελλεν, οἰκειούμενος αὐτῶν τὸ δύσθυμον, καὶ παρηγορῶν τὸ σκυθρωπὸν, ἐγκαλοῦσιν, οὐχὶ θαυμάζουσι τὴν σοφίαν, ὅτι τῷ τυχόντι μετασχηματισμῷ τὴν Ἀσίαν ἐδημαγώγησε, τοῖς μὲν ὅπλοις τῶν σωμά-

των ἐπικρατήσας, τῇ δὲ ἐσθῆτι τὰς ψυχὰς προ
μενος; καίτοι γε Ἀρίστιππον θαυμάζουσι τὸ
κρατικὸν, ὅτι καὶ τρίβωνι λιτῷ καὶ Μιλησίῳ
μύδι χρώμενος, δι᾽ ἀμφοτέρων ἐτήρει τὸ εὐσ
Ἀλεξάνδρῳ δὲ ἐγκαλοῦσιν, ὅτι τὴν πάτριον ἐ
κοσμῶν, οὐδὲ τὴν δορύκτητον ὑπερεῖδε, με
πραγμάτων καταβαλλόμενος ἀρχάς. οὐ γὰρ λ
κῶς τὴν Ἀσίαν καταδραμὼν, οὐδὲ ὥσπερ ἄρ
καὶ λάφυρον εὐτυχίας ἀνελπίστου, σπαράξα
ἀνασύρασθαι διανοηθεὶς, καθάπερ ὕστερον μ
νίβας Ἰταλίαν, πρότερον δὲ Τρῆρες Ἰωνίαν
Σκύθαι Μηδίαν ἐπῆλθον· ἀλλ᾽ ἑνὸς ὑπήκοα
τὰ ἐπὶ γῆς καὶ μιᾶς πολιτείας, ἕνα δῆμον ἀ
πους ἅπαντας, ἀποφῆναι βουλόμενος, οὕτω
τὸν ἐσχημάτιζεν. εἰ δὲ μὴ ταχέως ὁ δεῦρο κατ
ψας τὴν Ἀλεξάνδρου ψυχὴν ἀνεκαλέσατο δαίμ
ἂν νόμος ἅπαντας ἀνθρώπους ἐπέβλεπε, καὶ
ἓν δίκαιον ὡς πρὸς κοινὸν διῴκηντο φῶς. νῦν
γῆς ἀνήλιον μέρος ἔμεινεν, ὅσον Ἀλέξανδρον οὐκ

IX. Οὐκοῦν πρώτη μὲν ἡ τῆς στρατείας
θεσις φιλόσοφον τὸν ἄνδρα συνίστησιν, οὐχ
τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρ
ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην καὶ κοινωνίαν πρὸς ἀλλ
παρασκευάσαι διανοηθέντα. δεύτερον δὲ αὐτ
τὰς φωνὰς ἴδωμεν, ἐπεὶ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἤθ
σιλέων καὶ δυναστῶν μάλιστα ταῖς φωναῖς αἱ
προβάλλουσιν. Ἀντίγονος ὁ γέρων, σοφιστοῦ
αὐτῷ σύγγραμμα προσᾴδοντος περὶ δικαιο
Ἀβέλτερος εἶ, (εἶπεν) ὃς ὁρῶν με τὰς ἀλλοτρί

λεις τύπτοντα λέγεις περὶ δικαιοσύνης. Διονύσιος δὲ ὁ τύραννος ἐκέλευε τοὺς μὲν παῖδας ἀστραγάλοις, τοὺς δ᾽ ἄνδρας ὅρκοις ἐξαπατᾷν. τοῖς δὲ Σαρδαναπάλου μνημείοις ἐπιγέγραπται· Ταῦτ᾽ ἔχω ὅσσ᾽ ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα. τίς οὐκ ἂν εἴποι τῶν ἀποφθεγμάτων τούτων τῷ μὲν ἀποφαίνεσθαι φιληδονίαν, τῷ δ᾽ ἀθεότητα, τῷ δὲ ἀδικίαν καὶ πλεονεξίαν; τῶν δ᾽ Ἀλεξάνδρου φωνῶν ἂν ἀφέλῃς τὸ διάδημα καὶ τὸν Ἄμμωνα καὶ τὴν εὐγένειαν, Σωκράτους, ἢ Πλάτωνος, ἢ Πυθαγόρου, σοὶ φανοῦνται. μὴ γὰρ ἅς οἱ ποιηταὶ ταῖς εἰκόσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς ἀνδριᾶσι μεγαληγορίας ἐπεχάραττον, οὐ τῆς μετριότητος, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως τῆς Ἀλεξάνδρου στοχαζόμενοι, σκοπῶμεν·

Αὐδασοῦντι δ᾽ ἔοικεν ὁ χάλκεος εἰς Δία λεύσσων·
Γᾶν ὑπ᾽ ἐμοὶ τίθεμαι, Ζεῦ, σὺ δ᾽ Ὄλυμπον ἔχε.

καὶ Ἀλέξανδρος· Ἐγὼ Διὸς μὲν υἱός. ταῦτα μὲν οὖν, (ὡς ἔφην) οἱ ποιηταὶ κολακεύοντες αὐτοῦ τὴν τύχην προσεῖπον· τῶν δὲ ἀληθινῶν ἀποφθεγμάτων Ἀλεξάνδρου, πρῶτον ἄν τις τὰ παιδικὰ διέλθοι. ποδωκέστατος γὰρ τῶν ἐφ᾽ ἡλικίας γενόμενος νέων, καὶ τῶν ἑταίρων αὐτὸν ἐπ᾽ Ὀλύμπια παρορμώντων, ἠρώτησεν, εἰ βασιλεῖς ἀγωνίζονται· τῶν δὲ οὐ φαμένων, ἄδικον εἶπεν εἶναι τὴν ἅμιλλαν, ἐν ᾗ νικήσει μὲν ἰδιώτας, νικηθήσεται δὲ βασιλεύς. Τοῦ δὲ πατρὸς Φιλίππου λόγχῃ τὸν μηρὸν ἐν Τριβαλλοῖς διαπαρέντος, καὶ τὸν μὲν κίνδυνον διαφυγόντος, ἀχθομένου δὲ τῇ χωλότητι· Θάῤῥει, πάτερ, (ἔφη) καὶ πρόϊθι φανερῶς, ἵνα τῆς ἀρετῆς κατὰ βῆμα μνημονεύῃς. ταῦτα οὐκ ἔστι διανοίας φιλοσόφου, καὶ διὰ τὸν

ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἐνθουσιασμὸν ἤδη τῶν τοῦ σώματος ἐλαττωμάτων κατεξανισταμένης· πῶς γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἀγάλλεσθαι τραύμασι καθ' ἕκαστον μέρος, ἔθνους μνημονεύοντα καὶ νίκης, καὶ πόλεων ἁλισκομένων, καὶ βασιλέων παραδιδόντων, οὐκ ἐγκαλυπτόμενον, οὐδὲ κατακρύπτοντα τὰς οὐλάς, ἀλλ' ὥσπερ εἰκόνας ἐγκεχαραγμένας ἀρετῆς καὶ ἀνδραγαθίας περιφέροντα.

X. Καὶ μὴ εἴ ποτε γένοιτο τῶν Ὁμήρου σύγκρισις ἐπῶν ἐν ταῖς διατριβαῖς, ἢ παρὰ τὰ συμπόσια, ἄλλον ἄλλου στίχον προκρίνοντος, αὐτὸς ὡς διαφέροντα πάντων ἐνέκρινε τοῦτον,

Ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής·

ὃν ἄλλος ἔπαινον τῷ χρόνῳ προείλαβε, τοῦτον αὐτῷ νόμον κεῖσθαι λογιζόμενος, ὥστ' εἰπεῖν Ὅμηρον, ὅτι τῷ αὐτῷ μέτρῳ τὴν μὲν Ἀγαμέμνονος ἀνδραγαθίαν κεκόσμηκε, τὴν δ' Ἀλεξάνδρου μεμάντευται. διαβὰς τοίνυν τὸν Ἑλλήσποντον, ἐθεᾶτο τὴν Τροιαν, ἀνατυπούμενος τὰς Ἡρωϊκὰς πράξεις· καί τινος αὐτῷ τῶν ἐγχωρίων ὑποσχομένου τὴν Πάριδος λύραν, εἰ βούλοιτο, δώσειν· Οὐδὲν (ἔφη) τῆς ἐκείνου δέομαι· τὴν γὰρ Ἀχιλλέως κέκτημαι, πρὸς ἣν ἐκεῖνος ἀνεπαύετο· ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν· ἡ δὲ Πάριδος, πάντως μαλακήν τινα καὶ θήλειαν ἁρμονίαν ἐρωτικοῖς ἔψαλλε μέλεσι. φιλοσόφου τοίνυν ἐστὶ ψυχῆς, σοφίας ἐρᾶν, καὶ σοφοὺς ἄνδρας θαυμάζειν μάλιστα· τοῦτο δ' Ἀλεξάνδρῳ προσῆν, ὡς οὐδενὶ τῶν βασιλέων. καὶ πῶς μὲν εἶχε πρὸς Ἀριστοτέλην εἴρη-

ται, καὶ ὅτι τὸν μὲν ἁρμονικὸν Ἀνάξαρχον, ἐντιμότατον τῶν φίλων ἐνόμιζε, Πύῤῥωνι δὲ τῷ Ἠλείῳ πρῶτον ἐντυχόντι μυρίους χρυσοὺς ἔδωκε· Ξενοκράτει δὲ τῷ Πλάτωνος συνήθει, πεντήκοντα τάλαντα δωρεὰν ἔπεμψεν· Ὀνησίκριτον δὲ τὸν Διογένους τοῦ κυνὸς μαθητὴν, ὅτι ἄρχοντα τῶν κυβερνητῶν κατέστησεν, ὑπὸ πλειόνων ἱστόρηται. Διογένει δὲ αὐτῷ περὶ Κόρινθον εἰς λόγους ἐλθὼν, οὕτως ἔφριξε καὶ κατεπλάγη τὸν βίον καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνδρὸς, ὥστε πολλάκις αὐτοῦ μνημονεύων λέγειν· Εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἤμην, Διογένης ἂν ἤμην. τουτέστιν, ἠσχολούμην ἂν περὶ λόγους, εἰ μὴ δι' ἔργων ἐφιλοσόφουν. οὐκ εἶπεν· Εἰ μὴ βασιλεὺς ἤμην, Διογένης ἂν ἤμην· οὐδ', Εἰ μὴ πλούσιος καὶ Ἀργεάδης. (οὐ γὰρ προέκρινε τὴν τύχην τῆς σοφίας, οὐδὲ τὴν πορφύραν καὶ τὸ διάδημα τῆς πήρας καὶ τοῦ τρίβωνος,) ἀλλ' εἶπεν, Εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἤμην, Διογένης ἂν ἤμην· τουτέστιν, Εἰ μὴ τὰ βαρβαρικὰ τοῖς Ἑλληνικοῖς κεράσαι διενοούμην, καὶ πᾶσαν ἤπειρον ἐπιὼν ἐξημερῶσαι, καὶ πέρατα γῆς ἀνευρὼν καὶ θαλάττης, ὠκεανῷ προσερεῖσαι Μακεδονίαν, καὶ τὴν Ἑλλάδα σπεῖραι, καὶ καταχέασθαι γένους παντὸς εὐδικίαν καὶ εἰρήνην, οὐκ ἂν ἐν ἀπράκτῳ τρυφῶν ἐξουσίᾳ καθήμην, ἀλλ' ἐζήλουν ἂν τὴν Διογένους εὐτέλειαν. νῦν δὲ σύγγνωθι Διόγενες· Ἡρακλέα μιμοῦμαι, καὶ Περσέα ζηλῶ, καὶ τὰ Διονύσου μετιὼν ἴχνη, θεοῦ γενάρχου καὶ προπάτορος, βούλομαι πάλιν ἐν Ἰνδίᾳ νικῶντας Ἕλληνας ἐγχορεῦσαι, καὶ τοὺς ὑπὲρ Καύκασον ὀρείους καὶ ἀγρίους τῶν βακχικῶν ἀναμνῆσαι κώμων. κἀκεῖ

τινες εἶναι λέγονται στεῤῥᾶς καὶ γυμνήτιδος σοφίας ἐθάδες, ἄνδρες ἱεροὶ καὶ αὐτόνομοι, θεῷ σχολάζοντες, εὐτελέστεροι Διογένους, οὐδὲν πήρας δεόμενοι. τροφὴν γὰρ οὐκ ἀποτίθενται, πρόσφατον ἀεὶ καὶ νέαν ἀπὸ γῆς ἔχοντες· ποτὸν δὲ ποταμοὶ ῥέουσι· φύλλα δ' αὐτοῖς δένδρων ἀποχυθέντων, καὶ πόα γῆς, ἐγκατακλιθῆναι. δι' ἐμὲ κἀκεῖνοι Διογένη γνώσονται, καὶ Διογένης ἐκείνους. δεῖ κἀμὲ νόμισμα παρακόψαι, καὶ παραχαράξαι τὸ βαρβαρικῇ θέσει κατεσκευασμένον, Ἑλληνικῇ πολιτείᾳ.

XI. Εἶεν. αἱ δὴ πράξεις αὐτοῦ πότερον αὐτοματισμὸν ἐπιφαίνουσι τύχης, καὶ βίαν πολεμικὴν καὶ χειροκρασίαν, ἢ πολλὴν μὲν ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην, πολλὴν δὲ σωφροσύνην καὶ πρᾳότητα, μετὰ κόσμου καὶ συνέσεως, νήφοντι καὶ πεπνυμένῳ τῷ λογισμῷ πάντα πράττοντος; οὐ γάρ ἐστιν εἰπεῖν διακρίναντά με, μὰ τοὺς θεοὺς, ὅτι τοῦτο μὲν ἀνδρείας, τοῦτο δὲ φιλανθρωπίας, τοῦτο δὲ ἐγκρατείας· ἀλλὰ πᾶν ἔργον ἐκ πασῶν ἔοικε τῶν ἀρετῶν μεμίχθαι· βεβαιοῦντος αὐτοῦ τὸν Στωϊκὸν ἐκεῖνον λόγον, ὅτι πᾶν, ὃ ἂν δρᾷ ὁ σοφὸς, κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν ἐνεργεῖ, καὶ μία μὲν (ὡς ἔοικεν) ἀρετὴ πρωταγωνιστεῖ πράξεως ἑκάστης, παρακαλεῖ δὲ τὰς ἄλλας, καὶ συντείνει πρὸς τὸ τέλος. ἰδεῖν γοῦν ἐστιν ἐν Ἀλεξάνδρῳ τὸ μὲν πολεμικὸν φιλάνθρωπον· τὸ δὲ πρᾷον, ἀνδρῶδες· τὸ δὲ χαριστικὸν, οἰκονομικόν· τὸ δὲ θυμικὸν, εὐδιάλλακτον· τὸ δ' ἐρωτικὸν, σῶφρον· τὸ δ' ἀνειμένον, οὐκ ἀργόν· τὸ δ' ἐπίπονον, οὐκ ἀπαραμύθητον. τίς ἔμιξε πολέμοις ἑορτάς; τίς δὲ κώμοις

ρατείας; τίς δὲ πολιορκίαις καὶ πράξεσι βακχείας
ι γάμους καὶ ὑμεναίους; τίς ἀδικοῦσιν ἐχθρότε-
ς, ἢ δυστυχοῦσιν ἡμερώτερος; τίς μαχομένοις βα-
ύτερος, ἢ δεομένοις εὐγνωμονέστερος; ἔπεισί μοι
τοῦ Πώρου δεῦρο μετενεγκεῖν. ἐκεῖνος γὰρ ὡς ἤ-
χθη πρὸς Ἀλέξανδρον αἰχμάλωτος, πυθομένου, πῶς
ιτῷ χρήσεται· Βασιλικῶς (εἶπεν) ὦ Ἀλέξανδρε. πά-
ν δ' ἐπερομένου, μή τι ἄλλο· Οὐδέν· (εἶπε) πάντα
ἰρ ἐστιν ἐν τῷ βασιλικῶς. κἀμοὶ δὴ ταῖς Ἀλεξάν-
ου πράξεσιν ἔπεισιν ἐπιφωνεῖν ἀεί, φιλοσόφως·
τούτῳ γὰρ πάντα ἔνεστι. Ῥωξάνης ἐρασθεὶς τῆς
ξυάθρου θυγατρὸς ἐν ταῖς αἰχμαλώτισι χορευού-
ς, οὐχ ὕβρισεν, ἀλλ' ἔγημε, φιλοσόφως. Δαρεῖον
ὼν κατηκοντισμένον, οὐκ ἔθυσεν, οὐδ' ἐπαιάνι-
ν, ὡς τοῦ μακροῦ πολέμου τέλος ἔχοντος, ἀλλὰ
ν χλαμύδα τὴν ἑαυτοῦ περιελὼν, ἐπέῤῥιψε τῷ νε-
ῷ, καθάπερ τινὰ γένεσιν τύχης βασιλικῆς συγκα-
πτων, φιλοσόφως. ἐπιστολὴν δέ ποτε τῆς μητρὸς
ιόῤῥητον διερχόμενος, Ἡφαιστίωνος, ὡς ἔτυχε,
ιρακαθημένου, καὶ ἁπλῶς συναναγινώσκοντος,
κ ἐκώλυσεν, ἀλλὰ τὸν δακτύλιον ἑαυτοῦ τῷ στό-
ιτι προσέθηκεν αὐτοῦ, καταφραγισάμενος φιλικῇ
στει τὴν σιωπήν, φιλοσόφως. εἰ γὰρ ταῦτα οὐκ
τι φιλοσόφως, τίνα ἐστὶν ἄλλα;

XII. Παραθῶμεν τὰ τῶν ὁμολογουμένων φιλο-
φων. Σωκράτης ἠνέσχετο συγκοιμηθέντος Ἀλκι-
ιάδου· Ἀλέξανδρος δὲ Φιλοξένου τοῦ τῆς παραλίας
άρχου, γράψαντος, ὅτι παῖς ἐν Ἰωνίᾳ γέγονεν
ς οὐκ ἄλλος ὥραν καὶ εἶδος· καὶ πυνθανομένου

διὰ τῶν γραμμάτων, εἰ ἀναπέμψοι, πικρῶς ἀντέγραψεν, Ὦ κάκιστε ἀνθρώπων, τί μοι πώποτε τοιοῦτο συνέγνως, ἵνα τοιαύταις με κολακεύσῃς ἡδοναῖς; Ξενοκράτην, πεντήκοντα τάλαντα δωρεὰν Ἀλεξάνδρου πέμψαντος, ὅτι οὐκ ἔλαβε, θαυμάζομεν· τὸ δὲ δοῦναι, οὔ; ἢ οὐχ ὁμοίως καταφρονεῖν χρημάτων δοκοῦμεν, τὸν μὴ προσιέμενον καὶ τὸν χαριζόμενον; οὐκ ἐδεῖτο πλούτου Ξενοκράτης διὰ φιλοσοφίαν, Ἀλέξανδρος δ' ἐδεῖτο διὰ φιλοσοφίαν, ἵνα τοιούτοις χαρίζηται. τοῦτο ποσάκις Ἀλέξανδρος εἶπε βαλλόμενος, ἐκβιαζόμενος, καίτοι κρίσεις μὲν ὀρθὰς πᾶσιν ἐνυπάρχειν ἀνθρώποις νομίζομεν· ἡ γὰρ φύσις ἀγωγός ἐστιν ἀφ' ἑαυτῆς πρὸς τὸ καλόν· οἱ δὲ φιλόσοφοι τῶν πολλῶν διαφέρουσι, τῷ τὰς κρίσεις ἔχειν ἐῤῥωμένας παρὰ τὰ δεινά, καὶ πεπηγυίας. ἐπεὶ οὐ μετὰ τῶν τοιούτων προλήψεων, Εἷς οἰωνὸς ἄριστος· καὶ Πέρας μέν ἐστιν ἅπασιν ἀνθρώποις ὁ θάνατος. ἀλλὰ θραύουσιν οἱ καιροὶ παρὰ τὰ δεινὰ τοὺς λογισμούς, καὶ τὰς κρίσεις ἐκκρούουσιν αἱ φαντασίαι τῶν κινδύνων ἐγγὺς γενομένων. φόβος γὰρ οὐ μόνον μνήμην ἐκπλήττει, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, ἀλλὰ καὶ προαίρεσιν πᾶσαν καὶ φιλοτιμίαν καὶ ὁρμήν, μηρίνθοις φιλοσοφία περιτέθεικεν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΥΧΗΣ Η ΑΡΕΤΗΣ.

ΛΟΓΟΣ β.

Διέφυγεν ἡμᾶς, ὡς ἔοικε, χθὲς εἰπεῖν, ὅτι καὶ τέχνας πολλὰς καὶ φύσεις μεγάλας, ὁ κατὰ Ἀλέξανδρον χρόνος ἐνεγκεῖν εὐτύχησεν· ἢ τοῦτο μὲν οὐ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης γέγονεν, ἀλλὰ τῆς ἐκείνων, μάρτυρα λαβεῖν καὶ θεατὴν τὸν ἄριστα κρῖναι τὸ κατορθούμενον, καὶ μάλιστα ἀμείψασθαι δυνάμενον. λέγεται γοῦν, ὅτι χρόνοις ὕστερον, Ἀρχεστράτου γενομένου ποιητοῦ χαρίεντος, ἐν δὲ πενίᾳ καὶ ἀδοξίᾳ διάγοντος, εἶπέ τις πρὸς αὐτὸν, Ἀλλ' εἰ κατ' Ἀλέξανδρον ἐγένου, κατὰ στίχον ἄν σοι Κύπρον ἢ Φοινίκην ἔδωκεν. οἶμαι δὲ καὶ τῶν τότε τεχνιτῶν οὐ κατ' Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ δι' Ἀλέξανδρον τοὺς πρώτους γενέσθαι. καρπῶν μὲν γὰρ εὐφορίαν εὐκρασία ποιεῖ καὶ λεπτότης τοῦ περιέχοντος ἀέρος, τεχνῶν δὲ καὶ φύσεων ἀγα-

θῶν αὔξησιν εὐμένεια καὶ τιμὴ καὶ φιλανθρωπί βασιλέως ἐκκαλεῖται. καὶ τοὐναντίον ὑπὸ φθόνου καὶ σμικρολογίας ἢ φιλονεικίας τῶν κρατούντων σβέννυται καὶ φθίνει πᾶν τὸ τοιοῦτο. Διονύσιος γοῦν ὁ τύραννος, (ὥς φασι) κιθαρῳδοῦ τινος εὐδοκιμοῦντος ἀκούων, ἐπηγγείλατο δωρεὰν αὐτῷ τάλαντον· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοῦ ἀνθρώπου τὴν ὑπόσχεσιν ἀπαιτοῦντος· Χθὲς (εἶπεν) εὐφραινόμενος ὑπὸ σοῦ παρ' ὃν ᾖδες χρόνον, εὔφραινα κἀγώ σε ταῖς ἐλπίσιν. ὥστε τὸν μισθὸν ὧν ἔτερπες ἀπελάμβανες εὐθὺς, ἀντιτερπόμενος. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Φεραίων τύραννος, (ἔδει δὲ τοῦτο μόνον αὐτὸν καλεῖσθαι, καὶ μὴ καταισχύνειν τὴν ἐπωνυμίαν) θεώμενος τραγῳδὸν, ἐμπαθέστερον ὑφ' ἡδονῆς διετέθη πρὸς τὸν οἶκτον. ἀναπηδήσας οὖν ἐκ τοῦ θεάτρου, θᾶττον ἢ βάδην ἀπῄει, δεινὸν εἶναι λέγων, εἰ τοσούτους ἀποσφάττων πολίτας, ὀφθήσεται τοῖς Ἑκάβης καὶ Πολυξένης πάθεσιν ἐπιδακρύων. οὗτος μὲν οὖν μικροῦ καὶ δίκην ἐπράξατο τὸν τραγῳδὸν, ὅτι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καθάπερ σίδηρον ἐμάλαξεν. Ἀρχελάῳ δὲ δοκοῦντι γλισχροτέρῳ περὶ τὰς δωρεὰς εἶναι, Τιμόθεος ᾄδων ἐσήμαινε πολλάκις τουτὶ τὸ σκωμμάτιον, Σὺ δὴ, τὸν γηγενέταν ἄργυρον αἰνεῖς. ὁ δὲ Ἀρχέλαος οὐκ ἀμούσως ἀντισυνεφώνησε, Σὺ δέ γε αἰτεῖς. Ὁ δὲ τῶν Σκυθῶν βασιλεὺς, Ἀτέας, Ἰσμηνίαν τὸν αὐλητὴν λαβὼν αἰχμάλωτον, ἐκέλευσε παρὰ πότον αὐλῆσαι. θαυμαζόντων δ' ἐπὶ τῇ αὐλήσει τῶν ἄλλων καὶ κροτούντων, αὐτὸς ὤμοσεν ἀκροᾶσθαι τοῦ ἵππου χρεμετίζοντος ἥδιον. οὕτω μακρὰν ἀπε

σκηνώκει τὰ ὦτα τῶν μουσῶν, καὶ τὴν ψυχὴν ἐν ταῖς φάτναις εἶχεν, οὐχ ἵππον, ἀλλ' ὄνων ἐπιτηδειοτέραν ἀκούειν. Τίς ἂν οὖν παρὰ τοιούτοις βασιλεῦσιν αὔξησις ἢ τιμὴ τέχνης γένοιτο καὶ μούσης τοιαύτης; ἀλλ' οὐδὲ παρὰ τοῖς ἀντιτέχνοις ἐθέλουσιν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο βασκανίᾳ καὶ δυσμενείᾳ τοὺς ἀληθῶς τεχνίτας καθαιροῦσιν. οἷος ἦν πάλιν αὖ Διονύσιος ὁ τὸν ποιητὴν Φιλόξενον εἰς τὰς λατομίας ἐμβαλὼν, ὅτι τραγῳδίαν αὐτοῦ διορθῶσαι κελευσθεὶς, εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅλην μέχρι τῆς κορωνίδος αὐτὴν περιέγραψεν. ἦν δὲ καὶ Φίλιππος ἐν τούτοις ὑπὸ ὀψιμαθίας ἑαυτοῦ καινοπρεπέστερος. ὅθεν καί φασι πρός τινα ψάλτην περὶ κρουμάτων αὐτοῦ διαφερομένου καὶ δοκοῦντος ἐξελέγχειν, ἀτρέμα μειδιάσαντα τὸν ἄνθρωπον εἰπεῖν· Μὴ γένοιτό σοι, βασιλεῦ, ἀθλίως οὕτως, ἵνα ταῦτα ἐμοῦ βέλτιον εἰδῇς.

II. Ἀλλ' Ἀλέξανδρος εἰδὼς τίνων δεῖ θεατὴν εἶναι καὶ ἀκροατὴν, καὶ τίνων ἀγωνιστὴν καὶ αὐτουργὸν, ἤσκει μὲν ἀεὶ διὰ τῶν ὅπλων δεινὸς εἶναι, καὶ κατὰ τὸν Αἰσχύλον, Βριθὺς ὁπλιτοπάλας, δάϊος ἀντιπάλοις. ταύτην ἔχων τέχνην προγονικὴν ἀπ' Αἰακιδῶν, ἀφ' Ἡρακλέους· ταῖς δὲ ἄλλαις τέχναις τὸ τιμᾶν ἄνευ τοῦ ζηλοῦν ἀπεδίδου, καὶ τὸ ἔνδοξον αὐτῶν καὶ χάριεν, τῷ τέρπειν δ' οὐκ ἦν εὐάλωτος εἰς τὸ μιμεῖσθαι. γεγόνασι δὲ κατ' αὐτὸν τραγῳδοὶ μὲν οἱ περὶ Θετταλὸν καὶ Ἀθηνόδωρον, ὧν ἀνταγωνιζομένων ἀλλήλοις, ἐχορήγουν μὲν οἱ Κύπριοι βασιλεῖς, ἔκρινον δὲ οἱ δοκιμώτατοι τῶν στρατηγῶν. ἐπεὶ δὲ

ἐνίκησεν Ἀθηνόδωρος, Ἐβουλόμην ἂν, ἔφη, μᾶλλον ἀπολωλέναι μέρος τῆς βασιλείας, ἢ Θετταλὸν ἐπιδεῖν ἡττημένον. ἀλλ' οὔτε ἐνέτυχε τοῖς κριταῖς, οὔτε τὴν κρίσιν ἐμέμψατο· πάντων οἰόμενος δεῖν περιεῖναι, τοῦ δικαίου δὲ ἡττᾶσθαι. κωμῳδοὶ δ' ἦσαν οἱ περὶ Λύκωνα τὸν Σκαρφέα· τούτῳ δ' εἴς τινα κωμῳδίαν ἐμβαλόντι στίχον αἰτητικὸν, γελάσας ἔδωκε δέκα τάλαντα. Κιθαρῳδοὶ δ' ἄλλοι τε καὶ Ἀριστόνικος, ὃς ἐν μάχῃ τινὶ προσβοηθήσας, ἔπεσε λαμπρῶς ἀγωνισάμενος. ἐκέλευσεν οὖν αὐτοῦ γενέσθαι καὶ σταθῆναι χαλκοῦν ἀνδριάντα Πυθοῖ, κιθάραν ἔχοντα καὶ δόρυ προβεβλημένον, οὐ τὸν ἄνδρα τιμῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ μουσικὴν κοσμῶν, ὡς ἀνδροποιὸν, καὶ μάλιστα δὴ πληροῦσαν ἐνθουσιασμοῦ καὶ ὁρμῆς τοὺς γνησίως ἐντρεφομένους. Καὶ γὰρ αὐτὸς, Ἀντιγενίδου ποτὲ τὸν ἁρμάτειον αὐλοῦντος νόμον, οὕτως παρέστη καὶ διεφλέχθη τὸν θυμὸν ὑπὸ τῶν μελῶν, ὥστε τοῖς ὅπλοις ἀΐξας, ἐπιβαλεῖν τὰς χεῖρας ἐγγὺς παρακειμένοις, καὶ μαρτυρῆσαι ταῖς Σπαρτιάταις ᾄδουσιν,

Ἕρπει γὰρ ἄντα τῷ σιδάρῳ τὸ καλῶς κιθαρίσδειν.

Ἦν δὲ καὶ Ἀπελλῆς ὁ ζωγράφος, καὶ Λύσιππος ὁ πλάστης κατ' Ἀλέξανδρον· ὧν ὁ μὲν ἔγραψε τὸν κεραυνοφόρον οὕτως ἐναργῶς καὶ κεκραμένως, ὥστε λέγειν, ὅτι δυοῖν Ἀλεξάνδρων, ὁ μὲν Φιλίππου γέγονεν ἀνίκητος, ὁ δ' Ἀπελλοῦ ἀμίμητος. Λυσίππου δὲ τὸν πρῶτον Ἀλέξανδρον πλάσαντος, ἄνω βλέποντα τῷ προσώπῳ πρὸς τὸν οὐρανὸν (ὥσπερ αὐτὸς εἰ-

ὤθει βλέπειν Ἀλέξανδρος, ἡσυχῇ παρεγκλίνων τὸν τράχηλον) ἐπέγραψέ τις οὐκ ἀπιθάνως·

Αὐδασοῦντι δ' ἔοικεν ὁ χάλκεος εἰς Δία λεύσσων,
Γᾶν ὑπ' ἐμοὶ τίθεμαι, Ζεῦ, σὺ δ' ὄλυμπον ἔχε.

διὸ καὶ μόνον Ἀλέξανδρος ἐκέλευε Λύσιππον εἰκόνας αὐτοῦ δημιουργεῖν. μόνος γὰρ οὗτος, ὡς ἔοικε, κατεμήνυε τῷ χαλκῷ τὸ ἦθος αὐτοῦ, καὶ συνεξέφερε τῇ μορφῇ τὴν ἀρετήν· οἱ δ' ἄλλοι τὴν ἀποστροφὴν τοῦ τραχήλου, καὶ τῶν ὀμμάτων τὸν διάχυσιν καὶ ὑγρότητα μιμεῖσθαι θέλοντος, οὐ διεφύλαττον αὐτοῦ τὸ ἀῤῥενωπὸν καὶ λεοντῶδες. Ἐν δ' οὖν τοῖς ἄλλοις τεχνίταις καὶ Στασικράτης ἦν ἀρχιτέκτων, οὐδὲν ἀνθηρὸν, οὐδὲ ἡδὺ καὶ πιθανὸν τῇ ὄψει διώκων, ἀλλὰ καὶ χειρὶ μεγαλουργῷ καὶ διαθέσει χορηγίας βασιλικῆς οὐκ ἀποδεούσῃ χρώμενος. οὗτος ἀναβὰς πρὸς Ἀλέξανδρον, ἐμέμφετο τὰς γραφομένας εἰκόνας αὐτοῦ καὶ γλυφομένας καὶ πλαττομένας, ὡς ἔργα δειλῶν καὶ ἀγεννῶν τεχνιτῶν· Ἐγὼ δ' (εἶπεν) εἰς ἄφθαρτον ὦ βασιλεῦ καὶ ζῶσαν ὕλην καὶ ῥίζας ἔχουσαν ἀϊδίους, καὶ βάρος ἀκίνητον καὶ ἀσάλευτον, ἔγνωκά σου τὴν ὁμοιότητα καταθέσθαι τοῦ σώματος. ὁ γὰρ Θρᾴκιος Ἄθως, ᾗ μέγιστος αὐτοῦ καὶ περιφανέστατος ἐξανέστηκεν, ἔχων ἑαυτῷ σύμμετρα πλάτη καὶ ὕψη, καὶ μέλη καὶ ἄρθρα καὶ διαστήματα μορφοειδῆ, δύναται κατεργασθεὶς καὶ σχηματισθεὶς, εἰκὼν Ἀλεξάνδρου καλεῖσθαι καὶ εἶναι, ταῖς μὲν βάσεσιν ἁπτομένου τῆς θαλάσσης, τῶν δὲ χειρῶν τῇ μὲν ἐναγκαλιζομένου καὶ φέροντος πόλιν ἐνοικουμένην μυρίανδρον, τῇ δὲ δεξιᾷ ποταμὸν ἀέν-

ναον ἐκ φιάλης σπένδοντος εἰς τὴν θάλασσαν ἐκχεόμενον. χρυσὸν δὲ καὶ χαλκὸν καὶ ἐλέφαντα, καὶ ξύλα, καὶ βαφὰς, ἐκμαγεῖα μικρὰ καὶ ὠνητὰ καὶ κλεπτόμενα, καὶ συγχεόμενα καταβάλωμεν· ταῦτα ἀκούσας Ἀλέξανδρος, τὸ μὲν φρόνημα τοῦ τεχνίτου καὶ τὸ θάρσος ἀγασθεὶς, ἐπῄνεσεν· Ἔα δὲ μένειν (εἶπε) τὸν Ἄθω κατὰ χώραν· ἀρκεῖ γὰρ ἑνὸς βασιλέως ἐνυβρίσαντος εἶναι μνημεῖον. ἐμὲ δὲ ὁ Καύκασος δείξει, καὶ τὰ Ἠμωδὰ, καὶ Τάναϊς, καὶ τὸ Κάσπιον πέλαγος, αὗται τῶν ἐμῶν ἔργων εἰκόνες.

III. Ἀλλὰ φέρε πρὸς θεῶν ἐκτελεσθῆναι καὶ φανῆναι τοιοῦτον ἔργον. ἔσθ᾽ ὅστις ἂν ἰδὼν, ὑπέλαβε κατὰ τύχην γεγονέναι καὶ αὐτομάτως τὸ σχῆμα καὶ τὴν διάθεσιν καὶ τὸ εἶδος; οὐδεὶς ἂν, οἶμαι. τί δὲ τὸν κεραυνοφόρον, τί δὲ τὸν ἐπὶ τῆς αἰχμῆς προσαγορευόμενον; εἶτα ἀνδριάντος μὲν μέγεθος οὐκ ἂν ἄνευ τέχνης ὑπὸ τῆς τύχης γένοιτο χρυσὸν καὶ χαλκὸν καὶ ἐλέφαντα καὶ πολλὴν καὶ πλουσίαν ὕλην καταχεαμένης καὶ παραβαλούσης· ἄνδρα δὲ μέγαν, μᾶλλον δὲ τῶν γεγονότων ἁπάντων μέγιστον, ἐνδέχεται χωρὶς ἀρετῆς ἀποτελεσθῆναι διὰ τύχην, ὅπλα καὶ χρήματα καὶ πόλεις, καὶ ἵππους παρασκευάσασαν; ἃ τῷ μὴ μαθόντι χρῆσθαι, κίνδυνός ἐστιν, οὐ δύναμις, οὐδὲ κόσμος, ἀλλ᾽ ἔλεγχος τῆς ἀσθενείας καὶ μικρότητος. ὀρθῶς γὰρ Ἀντισθένης ἔλεγεν, ὅτι πάντα δεῖ τοῖς πολεμίοις εὔχεσθαι τὰ ἀγαθὰ, πλὴν ἀνδρείας· γίνεται γὰρ οὕτως οὐ τῶν ἐχόντων, ἀλλὰ τῶν κρατούντων. διὰ τοῦτο φασὶ καὶ τὴν φύσιν ἀνανδροτάτῳ ζώῳ τῷ ἐλάφῳ κέρατα θαυμαστὰ τῷ με-

ἔθει καὶ τραχύτητι πρὸς ἄμυναν ἐμφῦσαι, διδάκουσαν ἡμᾶς, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ τὸ ἰσχύειν καὶ ὡπλίσθαι, τοὺς μένειν καὶ θαῤῥεῖν μὴ δυναμένους. οὕτω καὶ ἡ τύχη πολλάκις ἀτόλμοις καὶ ἀνοήτοις προσάπτουσα δυνάμεις καὶ ἀρχὰς, αἷς ἐνασχημονοῦσι, κοσμεῖ καὶ συνίστησι τὴν ἀρετὴν, ὡς μόνην μέγεθος ἀνδρὸς καὶ κάλλος οὖσαν. εἰ μὲν γὰρ (ὥς φησιν Ἐπίχαρμος) νοῦς ὁρῇ, καὶ νοῦς ἀκούει, τἄλλα δὲ τυφλὰ καὶ κωφὰ τυγχάνει λόγου δεόμενα. αἱ γὰρ αἰσθήσεις ἰδίας ἔχειν ἀφορμὰς δοκοῦσιν. ὅτι δὲ νοῦς ὠφελεῖ καὶ νοῦς κοσμεῖ, καὶ νοῦς τὸ νικῶν καὶ κρατοῦν καὶ βασιλεῦον, τὰ δ' ἄλλα τυφλὰ καὶ κωφὰ καὶ ἄψυχα παρέλκει, καὶ βαρύνει καὶ καταισχύνει χωρὶς ἀρετῆς τοὺς ἔχοντας, ἀπὸ τῶν πραγμάτων λαβεῖν ἐστι. τῆς γὰρ αὐτῆς δυνάμεως ὑποκειμένης καὶ ἡγεμονίας, Σεμίραμις μὲν οὖσα γυνὴ, στόλους ἐπλήρου, καὶ φάλαγγας ὥπλιζε, καὶ Βαβυλῶνας ἔκτιζε, καὶ περιέπλει τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, Αἰθίοπας καταστρεφομένη καὶ Ἄραβας· Σαρδανάπαλος δὲ, ἀνὴρ πεφυκὼς, ἔξαινεν οἴκοι πορφύραν, ἀναβάδην ἐν ταῖς παλλακαῖς καθήμενος. ἀποθανόντος δὲ αὐτοῦ, λιθίνην εἰκόνα κατασκευάσαντες ἐπορχουμένην ἑαυτῇ βαρβαριστὶ, καὶ τοῖς δακτύλοις ὑπὲρ κεφαλῆς οἷον ὑποψοφοῦσαν, ἐπέγραψαν· Ἔσθιε, πίνε, ἀφροδισίαζε· τἄλλα δὲ οὐδέν. Ὁ μὲν οὖν Κράτης ἰδὼν χρυσῆν εἰκόνα Φρύνης τῆς ἑταίρας, ἑστῶσαν ἐν Δελφοῖς, ἀνέκραγεν, ὅτι τοῦτο τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀκρασίας τρόπαιον ἕστηκε. τὸν δὲ Σαρδαναπάλου βίον ἄν τις ἢ τάφον (οὐδὲν γὰρ οἶμαι

διαφέρειν) θεασάμενος, εἴποι τοῦτο τῶν τῆς τύχης ἀγαθῶν τρόπαιον εἶναι. τί οὖν; ἐάσωμεν τὴν τύχην Ἀλεξάνδρου μετὰ Σαρδανάπαλον ἅψασθαι. καὶ τοῦ μεγέθους ἐκείνου καὶ τῆς δυνάμεως ἀντιποιεῖσθαι; τί γὰρ αὐτῷ πλέον ἔδωκεν ὧν οἱ λοιποὶ βασιλεῖς ἔλαβον παρ' αὐτῆς; ὅπλων, ἵππων, βελῶν, χρημάτων, δορυφόρων; ποιησάτω τούτοις ἡ τύχη μέγαν Ἀριδαῖον, εἰ δύναται, ποιησάτω τούτοις μέγαν Ἄμασιν, ἢ Ὦχον, ἢ Ὀάρσην, ἢ Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον, ἢ τὸν Βιθυνὸν Νικομήδην· ἂν ὁ μὲν τὸ διάδημα τοῖς Πομπηΐου ποσὶν ὑποῤῥίψας, αἰσχρῶς τὴν βασιλείαν ἀπέβαλε, λάφυρον γενομένην· ὁ δὲ Νικομήδης, τὴν κεφαλὴν ξυράμενος, καὶ πίλιον ἐπιθέμενος, ἀπελεύθερον ἑαυτὸν Ῥωμαίων ἀνηγόρευσεν.

IV. Εἴπωμεν οὖν, ὅτι μικροὺς ἡ τύχη καὶ περιδεεῖς ποιεῖ, καὶ ταπεινόφρονας· ἀλλ' οὐ δίκαιον οὔτε κακίαν εἰς ἀτυχίαν, οὔτε ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν εἰς εὐτυχίαν τινὰ τίθεσθαι. μέγα δὲ τῷ ἄρχειν Ἀλέξανδρον ἡ τύχη· καὶ γὰρ ἔνδοξος ἐν ἐκείνῳ καὶ ἀήττητος, καὶ μεγαλόφρων, καὶ ἀνύβριστος, καὶ φιλάνθρωπος. εἶτα ἐκλείποντος εὐθὺς, ὁ Λεωσθένης ἔλεγε τὴν δύναμιν ἐμπλανωμένην ἑαυτῇ καὶ περιπίπτουσαν, ἐοικέναι τῷ Κύκλωπι μετὰ τὴν τύφλωσιν ἐκτείνοντι πανταχοῦ τὰς χεῖρας, ἐπ' οὐδένα σκοπὸν φερομένας. οὕτως ἐρέμβετο κενεμβατοῦν καὶ σφαλλόμενον ὑπ' ἀναρχίας τὸ μέγεθος αὐτῆς. μᾶλλον δὲ ὥσπερ τὰ νεκρὰ σώματα, τῆς ψυχῆς ἐκλειπούσης, οὐκ ἔτι συνέστηκεν, οὐδὲ συμπέφυκεν, ἀλλ' ἐξίσταται καὶ διαλύεται ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἄπεισι καὶ

φεύγει· οὕτως ἀφεῖσα τὸν Ἀλέξανδρον ἡ δύναμις ἤσπαιρεν, ἐπάλλετο, ἐφλέγμαινε, Περδίκκαις καὶ Μελεάγροις, καὶ Σελεύκοις καὶ Ἀντιγόνοις, ὥσπερ πνεύμασι θερμοῖς ἔτι, καὶ σφυγμοῖς διάττουσι καὶ διαφερομένοις· τέλος δ' ἀπομαραινομένη καὶ φθίνουσα, περὶ αὐτὴν οἷον εὐλάς τινας ἀνέζεσεν ἀγεννῶν βασιλέων καὶ ἡγεμόνων ψυχοῤῥαγούντων. αὐτὸς μὲν οὖν ταῦθ', ὡς ἔοικεν, Ἡφαιστίωνι διενεχθέντι. πρὸς Κρατερὸν ἐπιτιμῶν, Τίς δὲ (εἶπεν) ἡ σὴ δύναμις ἢ πρᾶξις, ἄν σου τις ἀφέλῃ τὸν Ἀλέξανδρον; ἐγὼ δὲ τοῦτο εἰπεῖν πρὸς τὴν τότε τύχην οὐκ ὀκνήσω, τι σου τὸ μέγεθος, τίς δὲ ἡ δόξα, ποῦ δὲ ἡ δύναμις, ποῦ δὲ τὸ ἀνίκητον, ἄν σου τὶς ἀφέλῃ τὸν Ἀλέξανδρον; τουτέστιν, ἄν σου τὶς ἀφέλῃ τῶν ὅπλων τὴν ἐμπειρίαν, τοῦ πλούτου τὴν φιλοτιμίαν, τῆς πολυτελείας τὴν ἐγκράτειαν, ὧν ἀγωνίζῃ τὸ θάρσος, ἐν οἷς κρατεῖς τὴν πρᾳότητα. ποίησον ἄλλον (εἰ δύνασαι) μέγαν τοῖς χρήμασι καὶ χαριζόμενον, τοῖς στρατεύμασι μὴ προκινδυνεύοντα, τοὺς φίλους μὴ τιμῶντα, τοὺς αἰχμαλώτους μὴ ἐλεοῦντα, ταῖς ἡδοναῖς μὴ σωφρονοῦντα, τοῖς καιροῖς μὴ ἀγρυπνοῦντα, ταῖς νίκαις μὴ εὐδιάλλακτον, τοῖς κατορθώμασι μὴ φιλάνθρωπον. τίς μέγας ἐν ἐξουσίαις μετὰ ἀβελτηρίας καὶ μοχθηρίας; ἄφελε τὴν ἀρετὴν τοῦ εὐτυχοῦντος, καὶ πανταχοῦ μικρός ἐστιν, ἐν χάρισι διὰ σμικρολογίαν, ἐν πόνοις διὰ μαλακίαν, παρὰ θεοῖς διὰ δεισιδαιμονίαν, πρὸς ἀγαθοὺς διὰ φθόνον, ἐν ἀνδράσι διὰ φόβον, ἐν γυναιξὶ διὰ φιληδονίαν. ὥσπερ γὰρ οἱ φαῦλοι τεχνῖται, βάσεις μεγάλας μικροῖς

ὑφιστάντες ἀναθήμασιν, ἐλέγχουσιν αὐτῶν καὶ τὰς μικρότητας· οὕτως ἡ τύχη ὅταν μικρὸν ἦθος ἐξάρῃ πράγμασιν ἔχουσιν ὄγκον τινὰ καὶ περιφάνειαν, ἐπιδείκνυσι μᾶλλον καὶ καταισχύνει σφαλλόμενον καὶ σαλευόμενον ὑπὸ κουφότητος.

V. Ὅθεν οὐκ ἐν τῇ κτήσει τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' ἐν τῇ χρήσει τὸ μέγα ἐστίν. ἐπεὶ καὶ νήπια βρέφη κληρονομεῖ βασιλείας πατρῴας καὶ ἀρχάς· ὡς Χάριλλος, ὃν Λυκοῦργος ἅμα τῷ σπαργάνῳ κομίσας εἰς τὸ φιδίτιον, ἀνθ' ἑαυτοῦ βασιλέα τῆς Σπάρτης ἀνηγόρευσε, καὶ οὐκ ἦν μέγας ὁ νήπιος, ἀλλ' ὁ τῷ νηπίῳ τὸ πατρῷον ἀποδοὺς γέρας, καὶ μὴ σφετερισάμενος, μηδ' ἀποστερήσας. Ἀριδαῖον δὲ τίς ἂν ἐποίησε μέγαν; ὃν οὐδὲν νηπίου διαφέροντα, μόνον δὲ σπαργανώσας τῇ πορφύρᾳ Μελέαγρος, ἐπὶ τον Ἀλεξάνδρου θρόνον ἔθηκεν, εὖ γε ποιῶν, ἵνα ὀφθῇ παρ' ἡμέρας ὀλίγας, πῶς ἀρετῇ βασιλεύουσιν ἄνθρωποι, καὶ πῶς τύχῃ. ἀγωνιστῇ γὰρ ἡγεμονίας ὑποκριτὴν ἐπεισήγαγε, μᾶλλον δὲ ὡς ἐπὶ σκηνῆς τὸ διάδημα κωφὸν διεξῆλθε τῆς οἰκουμένης.

Καί κε γυνὴ φέροι ἄχθος, ἐπείκεν ἀνὴρ ἀναθείη. τοὐναντίον μὲν οὖν εἴποι τις ἄν, ὅτι λαβεῖν καὶ ἀναθέσθαι δύναμιν, καὶ πλοῦτον καὶ ἀρχὴν, καὶ γυναικός ἐστι καὶ παιδός. Ὀάρσῃ καὶ Δαρείῳ Βαγώας ὁ εὐνοῦχος ἀράμενος ἐπέθηκε τὴν Περσῶν βασιλείαν· τὸ δὲ, λαβόντα μεγάλην ἐξουσίαν ἐνεγκεῖν, καὶ μεταχειρίσασθαι, καὶ μὴ συντριβῆναι, μηδὲ διαστραφῆναι τῷ βάρει καὶ μεγέθει τῶν πραγμάτων, ἀνδρός ἐστιν ἀρετὴν καὶ νοῦν καὶ φρόνημα

ἔχοντος· ἣν Ἀλέξανδρος ἔσχεν, ᾧ μέθην τινὲς ἐγκαλοῦσι καὶ οἴνωσιν. ὁ δὲ ἦν μέγας, ἐν τοῖς πράγμασι νήφων, καὶ μὴ μεθυσθεὶς μηδὲ βακχευθεὶς ὑπ' ἐξουσίας καὶ δυνάμεως, ἧς μικρὸν ἕτεροι μεταλαβόντες καὶ ἀπογευσάμενοι, κρατεῖν ἑαυτῶν οὐ δύνανται.

Κακοὶ γὰρ ἐμπλησθέντες ἢ νομίσματος,
Ἢ πόλεως ἐμπεσόντες εἰς τιμάς τινας,
Σκιρτῶσιν, ἀδόκητα εὐτυχησάντων δόμων.

Κλεῖτος ἐν Ἀμοργῷ τρεῖς ἢ τέτταρας Ἑλληνικὰς ἀνατρέψας τριήρεις, Ποσειδῶν ἀνηγορεύθη, καὶ τρίαιναν ἐφόρει. Δημήτριος δὲ, ᾧ τῆς Ἀλεξάνδρου δυνάμεως ἡ τύχη σμικρὸν ἀποσπάσασα προσέθηκε, καταιβάτης καλούμενος ἐπήκουε, καὶ πρέσβεις πρὸς αὐτὸν οὐκ ἔπεμπον ἀλλὰ θεωροὺς αἱ πόλεις, καὶ τὰς ἀποκρίσεις, χρησμοὺς προσηγόρευον. Λυσίμαχος τὰ περὶ Θρᾴκην, ὥσπερ ἐσχατιάς τινας τῆς βασιλείας κατασχὼν, εἰς τοσοῦτον ὑπεροψίας ἔφθασε καὶ θρασύτητος, ὥστ' εἰπεῖν· Νῦν Βυζάντιοι πρὸς ἐμὲ ἥκουσιν, ὅτε τῇ λόγχῃ τοῦ οὐρανοῦ ἅπτομαι. παρὼν δὲ Πασιάδης ὁ Βυζάντιος· Ὑπάγωμεν, (ἔφη) μὴ τῇ ἐπιδορατίδι τὸν οὐρανὸν τρυπήσῃ. καὶ τί ἂν περὶ τούτων λέγοι τις, οἷς ἐξῆν δι' Ἀλέξανδρον μέγα φρονεῖν, ὅπου καὶ Κλέαρχος Ἡρακλείας τύραννος γενόμενος, σκηπτὸν ἐφόρει, καὶ τῶν υἱῶν ἕνα κεραυνὸν ὠνόμασε; Διονύσιος δὲ ὁ νεώτερος Ἀπόλλωνος υἱὸν ἑαυτὸν ἀνηγόρευσεν, ἐπιγράψας,

Δωρίδος ἐκ μητρὸς Φοίβου κοινώμασι βλαστών.

ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τῶν μὲν πολιτῶν μυρίους, ἢ καὶ πλείους, ἀνελὼν, προδοὺς δὲ τὸν ἀδελφὸν ὑπὸ

νου τοῖς πολεμίοις, οὐκ ἀναμείνας δὲ τὴν μητέρα, γραῦν οὖσαν, ὀλίγαις ἡμέραις ἀποθανεῖν ὕστερον, ἀλλ᾽ ἀποπνίξας, ἐν δὲ τραγῳδίᾳ γράψας αὐτὸς, Ἡ γὰρ τυραννὶς ἀδικίας μήτηρ ἔφυ· ὅμως τῶν θυγατέρων τὴν μὲν, Ἀρετὴν, τὴν δὲ, Σωφροσύνην ὠνόμασε, τὴν δὲ Δικαιοσύνην. οἱ δὲ Εὐεργέτας, οἱ δὲ Καλλινίκους, οἱ δὲ Σωτῆρας, οἱ δὲ Μεγάλους ἀνηγόρευσαν ἑαυτούς. γάμους δὲ αὐτῶν ἐπαλλήλους, ὥσπερ ἵππων, ἐν ἀγέλαις γυναικῶν ἀνέδην διημερευόντων, καὶ φθορὰς παιδῶν, καὶ τυμπανισμοὺς ἐν ἀνδρογύνοις, καὶ κυβείας μεθημερινὰς, καὶ αὐλήσεις ἐν θεάτροις, καὶ νύκτα μὲν ἐν δείπνοις, ἡμέραν δὲ ἐν ἀρίστοις ἐπιλείπουσαν, οὐδεὶς ἂν ἐφίκοιτο τῷ λόγῳ διελθεῖν.

VI. Ἀλλ᾽ Ἀλέξανδρος ἠρίστα μὲν ὄρθρου καθεζόμενος, ἐδείπνει δὲ πρὸς ἑσπέραν βαθεῖαν, ἔπινε δὲ θύσας τοῖς θεοῖς, ἐκύβευε δὲ πρὸς Μήδιον, πυρέττων, ἔπαιζε δὲ ὁδοιπορῶν ἅμα καὶ μανθάνων τοξεύειν, καὶ ἀποβαίνειν ἅρματος. ἔγημε δὲ Ῥωξάνην ἑαυτῷ μόνον ἐρασθείς· τὴν δὲ Δαρείου Στάτειραν, τῇ βασιλείᾳ καὶ τοῖς πράγμασι· (συνέφερε γὰρ ἡ τῶν γενῶν ἀνάμιξις) τῶν δ᾽ ἄλλων Περσίδων ἐκράτησε τοσοῦτον σωφροσύνῃ, ὅσον ἀνδρείᾳ Περσῶν. ἄκουσαν μὲν γὰρ οὐδεμίαν εἶδεν· ἃς δ᾽ εἶδε, μᾶλλον, ἢ ἃς οὐκ εἶδε, παρῆλθε. καὶ πᾶσιν ὢν τοῖς ἄλλοις φιλάνθρωπος, μόνοις ὑπερηφάνως τοῖς καλοῖς ἐχρῆτο. περὶ δὲ τῆς Δαρείου γυναικὸς, εὐπρεπεστάτης γενομένης, οὐδὲ φωνὴν ἐπαινοῦσαν τὸ κάλλος ἤκουσεν· ἀποθανοῦσαν δὲ οὕτω βασιλικῶς ἐκόσμησε καὶ συμπαθῶς ἐδάκρυσεν, ὥστ᾽ ἄπιστον

αὐτοῦ τὸ σῶφρον ἐν τῷ φιλανθρώπῳ γενέσθαι, καὶ λαβεῖν ἀδικίας ἔγκλημα τὴν χρηστότητα. Δαρεῖος γὰρ οὕτως ἐκινήθη πρὸς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἡλικίαν· (εἷς γὰρ ἦν καὶ αὐτὸς ἔτι τῶν νομιζόντων διὰ τύχην κρατεῖν Ἀλέξανδρον) ἐπεὶ δὲ τὸ ἀληθὲς ἔγνω, βασανίσας πανταχόθεν· Οὐ πάντως (εἶπεν) ἄρα φαύλως ἔχει τὰ Περσῶν, οὐδέ τις ἐρεῖ παντάπασι κακοὺς ἡμᾶς, οὐδὲ ἀνάνδρους, ὑπὸ τοιούτου κρατηθέντας. ἐγὼ δὲ εὐτυχίαν μὲν εὔχομαι, καὶ κράτος πολέμου παρὰ θεῶν, ἵνα εὖ ποιῶν Ἀλέξανδρον ὑπερβάλλωμαι· (καί με τις ἔχει φιλοτιμία καὶ ζῆλος ἡμερώτερον αὐτοῦ φανῆναι) εἰ δ' οἴχεται τὰ ἐμὰ, Ζεῦ πατρῷε Περσῶν καὶ βασίλειοι θεοὶ, μηδεὶς εἰς τὸν Κύρου θρόνον ἄλλος, ἢ Ἀλέξανδρος, καθίσειε. τοῦτο εἰσποίησις ἦν Ἀλεξάνδρου διὰ θεῶν μαρτύρων.

VII. Οὕτω νικῶσιν ἀρετῇ. πρόσγραψον (εἰ βούλει) τῇ τύχῃ τὰ Ἄρβηλα, καὶ τὴν Κιλικίαν, καὶ τἄλλα, ἃ γέγονε βίας ἔργα καὶ πολέμου. Τύχη τὴν Τύρον ἔσεισεν αὐτῷ, καὶ τύχη τὴν Αἴγυπτον ἀνέῳξε. διὰ τύχην Ἁλικαρνασσὸς ἔπεσε, καὶ Μίλητος ἑάλω, καὶ Μαζαῖος Εὐφράτην ἔρημον ἀπέλιπε, καὶ νεκρῶν τὸ Βαβυλώνιον ἐπλήσθη πεδίον· ἀλλ' οὔτοι γε σώφρων ἀπὸ τύχης, οὔτ' ἐγκρατὴς διὰ τύχην, οὔτε ἀνάλωτον ὑφ' ἡδονῆς ἡ τύχη, καὶ ἄτρωτον ἐπιθυμίας κατακλείσασα τὴν ψυχὴν ἐφρούρει. καὶ μὴν ταῦτα ἦν, οἷς αὐτὸν ἐτρέψατο Δαρεῖον· τἄλλα δὲ, ὅπλων ἦσαν ἧτται καὶ ἵππων, καὶ μάχαι καὶ φόνοι, καὶ φυγαὶ ἀνδρῶν. τὴν δὲ μεγάλην καὶ ἀναντίῤῥητον ἧτταν ἡττήθη Δαρεῖος, καὶ ἐνέκλινε

ἀρετῇ καὶ μεγαλοφροσύνῃ καὶ ἀνδρίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, θαυμάσας τὸ ἐν ἡδονῇ, καὶ πόνοις, καὶ χάρισιν ἀνίκητον. ἐπεὶ ἔν γε πέλταις καὶ σαρίσσαις, καὶ ἀλαλαγμοῖς καὶ συῤῥάξεσιν ὅπλων, ἀνίκητος ἦν καὶ Ταῤῥίας ὁ Δεινομένους, καὶ Ἀντιγένης ὁ Πελληναῖος, καὶ Φιλώτας ὁ Παρμενίωνος, ἀλλὰ πρὸς ἡδονὰς καὶ γύναια καὶ χρυσίον καὶ ἀργύριον, οὐθέν τι βελτίους τῶν αἰχμαλώτων· ἀλλὰ Ταῤῥίας μὲν, ὅτε τῶν χρεῶν ἠλευθέρου Μακεδόνας Ἀλέξανδρος, καὶ διελύετο τοῖς δανείσασιν ὑπὲρ πάντων, ψευσάμενος ὀφείλειν, καὶ δανειστήν τινα φάσκοντα εἶναι τῇ τραπέζῃ προσαγαγὼν, εἶτα φωραθεὶς, ὀλίγου διέφθειρεν αὐτὸς ἑαυτόν· εἰ μὴ γνοὺς Ἀλέξανδρος ἀφῆκε τῆς αἰτίας αὐτὸν, καὶ συνεχώρησεν ἔχειν τὸ ἀργύριον, ἀναμνησθεὶς, ὅτι Φιλίππου προσμαχομένου Περίνθῳ, βέλει πληγεὶς εἰς τὸν ὀφθαλμὸν, οὐ παρέσχεν, οὐδ᾽ ὑπέμεινεν ἐξαιρεθῆναι τὸ βέλος αὐτοῦ πρὶν ἢ τρέψασθαι τοὺς πολεμίους. Ἀντιγένης δὲ τοῖς ἀποπεμφθεῖσιν εἰς Μακεδονίαν, διὰ νόσον καὶ πήρωσιν ἀναμίξας ἑαυτὸν, καὶ ἀπογραψάμενος, ὡς ἐλήφθη μηδὲν κακὸν ἔχων, ἀλλὰ προσποιούμενος ἀῤῥωστίαν τινὰ, ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ τραυμάτων τὸ σῶμα μεστὸς ὀφθεὶς, ἠνίασε τὸν Ἀλέξανδρον. πυνθανομένου δὲ τὴν αἰτίαν, ὡμολόγησε Τελεσίππης ἐρᾷν, καὶ συνακολουθεῖν ἐπὶ θάλασσαν ἀπιούσῃ μὴ δυνάμενος ἀπολειφθῆναι. Καὶ τίνος, ἔφη, τὸ γύναιόν ἐστιν, ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ πρὸς τίνα δεῖ διαλέγεσθαι; τοῦ δὲ Ἀντιγένους εἰπόντος, ὡς ἐλευθέρα ἐστίν· Οὐκοῦν (εἶπε) πείθωμεν αὐτὴν καταμένειν,

ἐπαγγελλόμενοι καὶ διδόντες· οὕτω παντὶ μᾶλλον ἐρῶντι συγγνώμην εἶχεν, ἢ ἑαυτῷ. καὶ μὴν καὶ Φιλώτας ὁ Παρμενίωνος τρόπον τινὰ τῶν κακῶν ἔσχε τὴν ἀκρασίαν. Ἀντιγόνα γὰρ ἦν Πελλαῖον γύναιον ἐν τοῖς περὶ Δαμασκὸν αἰχμαλώτοις, ἡλώκει δὲ ὑπὸ Αὐτοφραδάτου πρότερον εἰς Σαμοθρᾴκην διαπλεύσασα, τὴν δὲ ὄψιν ἦν ἱκανὴ, καὶ τὸν Φιλώταν ἁψάμενον αὐτῆς, εἶχε μάλα. καὶ δὴ ὁ σιδάρεος ἐκεῖνος πεπαινόμενος, οὐκ ἐκράτει τῶν λογισμῶν ἐν ταῖς ἡδοναῖς, ἀλλ' ἀνοιγόμενος ἐξέφερε πολλὰ τῶν ἀποῤῥήτων πρὸς αὐτήν. Τί γὰρ ἦν ἐκεῖνος ὁ Φίλιππος, εἰ μὴ Παρμενίων; τί δ' Ἀλέξανδρος οὗτος, εἰ μὴ Φιλώτας; ποῦ δὲ ὁ Ἄμμων, ποῦ δὲ οἱ δράκοντες, ἂν ἡμεῖς μὴ θέλωμεν; τούτους τοὺς λόγους ἡ Ἀντιγόνα ἐξήνεγκε πρός τινα τῶν συνήθων γυναικῶν, ἐκείνη δὲ πρὸς Κρατερόν· Κρατερὸς δὲ πρὸς Ἀλέξανδρον αὐτὴν εἰσήγαγε τὴν Ἀντιγόναν κρύφα, καὶ τοῦ μὲν σώματος οὐκ ἔθιγεν, ἀλλ' ἀπέσχετο· τὸν δὲ Φιλώταν ὑποικουρῶν δι' αὐτῆς, ὅλον ἐφώρασε, καὶ πλέον, ἢ ἑπτὰ ἐτῶν διαγενομένων, οὐκ ἐν οἴνῳ ποτὲ τὴν ὑπόνοιαν ταύτην ἐξέφηνεν ὁ μεθύων, οὐ δι' ὀργὴν ὁ θυμοειδὴς, οὐ πρὸς φίλον ὁ πάντα πιστεύων Ἡφαιστίωνι, καὶ πάντων μεταδιδούς. λέγεται γὰρ, ὅτι καὶ τῆς μητρὸς ἀπόῤῥητον ἐπιστολὴν λύσαντος αὐτοῦ, καὶ σιωπῇ πρὸς ἑαυτὸν ἀναγινώσκοντος, Ἡφαιστίων ἀτρέμα παραβάλλων τὴν κεφαλὴν, συνανεγίνωσκεν· ὁ δὲ κωλῦσαι μὲν οὐχ ὑπέμεινεν, ἐξελὼν δε τὸν δακτύλιον, προσέθηκε τὴν σφραγῖδα τῷ στόματι τοῦ Ἡφαιστίωνος.

VIII. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄν τις ἀπείποι λέγων, οἷς ἀποδείκνυται κάλλιστα καὶ βασιλικώτατα τὴν ἐξουσίαν διατιθέμενος. καὶ γὰρ εἰ διὰ τύχην μέγας γέγονε, μείζων ἐστὶν, ὅτι τῇ τύχῃ καλῶς κέχρηται· καὶ ὅσῳ τὶς ἂν μᾶλλον αὐτοῦ τὴν τύχην ἐπαινῇ, τοσούτῳ μᾶλλον αὔξει τὴν ἀρετὴν, δι' ἣν ἄξιος τῆς τύχης ἐγένετο. οὐ μὴν ἀλλ' ἤδη πρὸς τὰ πρῶτα τῆς αὐξήσεως αὐτοῦ, καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς δυνάμεως βαδίζω, καὶ σκοπῶ, τί τὸ τῆς τύχης ἔργον ἐν ἐκείνοις γέγονε, δι' ὃ φασὶν Ἀλέξανδρον ὑπὸ τῆς τύχης μέγαν γεγονέναι. πῶς γὰρ οὐχὶ τὸν ἄτρωτον, ὦ Ζεῦ, τὸν ἀναίμακτον, τὸν ἀστράτευτον, ὃν χρεμετίσας ἵππος εἰς τὸν Κύρου θρόνον ἐκάθισεν, ὡς Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπου πρότερον; ἢ κολακευθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ὡς Ξέρξην Δαρεῖος ὑπὸ Ἀτόσσης; ἐπὶ θύρας αὐτῷ τὸ διάδημα τῆς βασιλείας ἦλθεν; ὡς Παρύσατις διὰ Βαγώαν. καὶ στολὴν ἐκδυσάμενος ἀστάνδου, περιέθετο τὴν βασιλικὴν καὶ ὀρθοπαγῆ κίταριν. ἐξαίφνης καὶ ἀπροσδοκήτως κλήρῳ λαχὼν τῆς οἰκουμένης ἐβασίλευσεν, ὡς Ἀθήνησι κλήρῳ θεσμοθετοῦσι καὶ ἄρχουσι; βούλει μαθεῖν, πῶς βασιλεύουσιν ἄνθρωποι διὰ τύχην; ἐξέλιπεν Ἀργείοις ποτὲ τὸ Ἡρακλειδῶν γένος, ἐξ οὗ βασιλεύεσθαι πάτριον ἦν αὐτοῖς. ζητοῦσι δὲ καὶ διαπυνθανομένοις ὁ θεὸς ἔχρησεν ἀετὸν δείξειν· καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ἀετὸς ὑπερφανεὶς καὶ κατάρας ἐπὶ τὴν Αἴγωνος οἰκίαν ἐκάθισε, καὶ βασιλεὺς ᾑρέθη Αἴγων. πάλιν ἐν Πάφῳ, τοῦ βασιλεύοντος ἀδίκου καὶ πονηροῦ φανέντος, ἐκβαλὼν τοῦτον Ἀλέξανδρος, ἕτερον ἐζή-

τει, τοῦ Κινυραδῶν γένους ἤδη φθίνειν καὶ ἀπολείπειν δοκοῦντος· ἕνα δ' οὖν ἔφασαν περιεῖναι πένητα καὶ ἄδοξον ἄνθρωπον ἐν κήπῳ τινὶ παρημελημένως διατρεφόμενον. ἐπὶ τοῦτον οἱ πεμφθέντες ἧκον, εὑρέθη δὲ πρασιαῖς ὕδωρ ἐπαντλῶν· καὶ διεταράχθη τῶν στρατιωτῶν ἐπιλαμβανομένων αὐτοῦ, καὶ βαδίζειν κελευόντων· ἀχθεὶς δὲ πρὸς Ἀλέξανδρον ἐν εὐτελεῖ σινδονίσκῃ, βασιλεὺς ἀνηγορεύθη, καὶ πορφύραν ἔλαβε, καὶ εἷς ἦν τῶν ἑταίρων προσαγορευομένων. ἐκαλεῖτο δ' ἄρα Ἀλύνομος. οὕτως αἱ τύχαι ποιοῦσι βασιλεῖς, μεταμφιέζουσι, μεταγράφουσι ταχὺ καὶ ῥᾳδίως, μὴ προσδεχομένους, μηδ' ἐλπίζοντας.

IX. Ἀλεξάνδρῳ δὲ τί παρ' ἀξίαν, τί ἀνιδρωτὶ, τί ἀναιμωτὶ, τί προῖκα, τί μὴ πονήσαντι τῶν μεγάλων; αἵματι κεκραμένους ποταμοὺς ἔπιε, καὶ νεκροῖς γεγεφυρωμένους διέβη· καὶ πόαν ἔφαγε διὰ λιμὸν, ἣν πρῶτον εἶδε, καὶ βάθεσι χιόνων κατακεχωσμένα ἔθνη, καὶ πόλεις ὑπὸ γῆν ἐνδεδυκυίας διώρυξε, καὶ θάλατταν μαχομένην ἔπλευσε, καὶ θῖνας ἀνύδρους τὰς Γεδροσίων καὶ Ἀραχοσίων ὁδεύων, ἐν θαλάσσῃ πρότερον ἢ ἐν γῇ φυτὸν εἶδεν· εἰ γὰρ ἦν ὡς πρὸς ἄνθρωπον ἀγαγεῖν παῤῥησίαν ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου πρὸς τὴν τύχην, οὐκ ἂν εἴπω, Ποῦ σὺ καὶ πότε ταῖς Ἀλεξάνδρου πράξεσιν ὁδὸν ἔδωκας; ποίαν πέτραν ἀναιμωτὶ διὰ σὲ εἷλε; ποίαν πόλιν ἀφρούρητον αὐτῷ παρέδωκας; ἢ ποίαν ἄνοπλον φάλαγγα; τίς εὑρέθη βασιλεὺς ῥᾴθυμος, ἢ στρατηγὸς ἀμελὴς, ἢ κοιμώμενος πυλωρός; ἀλλ' οὐδ' εὔβατος ποταμὸς, οὐδὲ χειμὼν μέτριος, οὐδὲ θέρος ἄλυπον. ἄπιθι

πρὸς Ἀντίοχον τὸν Σελεύκου, πρὸς Ἀρταξέρξην τὸν Κύρου ἀδελφόν· ἄπελθε πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φιλάδελφον. ἐκείνους ζῶντες οἱ πατέρες βασιλεῖς ἀνηγόρευσαν, ἐκεῖνοι μάχας ἀδακρύτους ἐνίκων, ἐκεῖνοι πανηγυρίζοντες ἐν πομπαῖς καὶ θεάτροις διετέλεσαν, ἐκείνων ἕκαστος δι' εὐτυχίαν βασιλεύων ἐγήρασεν. Ἀλεξάνδρου δ' εἰ μηδὲν ἄλλο, τὸ σῶμα ἰδοὺ κατατετρωμένον ἐξ ἄκρας κεφαλῆς ἄχρι ποδῶν, διακέκοπται καὶ περιτέθλασται τυπτόμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων,

Ἔγχεΐ τ' ἄορί τε μεγάλοισί τε χερμαδίοισι·

ἐπὶ Γρανίκου ξίφει διακοπεὶς τὸ κράνος ἄχρι τῶν τριχῶν· ἐν Γάζῃ βέλει πληγεὶς τὸν ὦμον, ἐν Μαραγάνδοις τοξεύματι τὴν κνήμην, ὥστε τῆς κερκίδος τὸ ὀστέον ἀποκλασθὲν ὑπὸ τῆς πληγῆς ἐξαλέσθαι· περὶ τὴν Ὑρκανίαν λίθῳ τὸν τράχηλον, ἐξ οὗ καὶ τὰς ὄψεις ἀμαυρωθεὶς, ἐφ' ἡμέρας πολλὰς ἐν φόβῳ πηρώσεως ἐγένετο· πρὸς Ἀσσακάνοις Ἰνδικῷ βέλει τὸ σφυρὸν, ὅτε καὶ πρὸς τοὺς κόλακας εἶπεν ἐπιμειδιάσας, Τουτὶ μὲν αἷμα, οὐκ ἰχὼρ, οἷός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι· ἐν Ἰσσῷ ξίφει τὸν μηρὸν, ὡς Χάρης φησὶν, ὑπὸ Δαρείου τοῦ βασιλέως εἰς χεῖρας αὐτῷ συνδραμόντος. αὐτὸς δὲ Ἀλέξανδρος ἁπλῶς γράφων καὶ μετὰ πάσης ἀληθείας πρὸς Ἀντίπατρον· Συνέβη δέ μοι (φησὶ) καὶ αὐτῷ ἐγχειριδίῳ πληγῆναι εἰς τὸν μηρόν. ἀλλ' οὐδὲν ἄτοπον οὔτε παραχρῆμα οὔτε ὕστερον ἐκ τῆς πληγῆς ἀπήντησεν. Ἐν Μαλλοῖς τοξεύματι διπήχει διὰ τοῦ θώρακος εἰς τὸ στῆθος ὑπελάσας, ἔλαβε κατὰ τοῦ αὐχένος, ὡς Ἀριστόβουλος ἱστόρηκε. διαβὰς δὲ τὸν

Τάναϊν ἐπὶ τοὺς Σκύθας, καὶ τρεψάμενος, ἐδίωξεν ἵππῳ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίους, ὑπὸ διαῤῥοίας ἐνοχλούμενος.

X. Εὖγε, ὦ τύχη, τὸν Ἀλέξανδρον αὔξεις καὶ μέγαν ποιεῖς, διορύττουσα πανταχόθεν, ὑπερείπουσα, πᾶν μέρος ἀνοίγουσα τοῦ σώματος. οὐχ ὥσπερ ἡ Ἀθηνᾶ πρὸ τοῦ Μενελάου τὸ βέλος εἰς τὰ καρτερώτατα τῶν ὅπλων ὑπάγουσα, θώρακι καὶ μίτρᾳ καὶ ζωστῆρι τῆς πληγῆς τὸν τόνον ἀφεῖλε θιγούσης τοῦ σώματος, ὅσον αἵματι πρόφασιν ῥυῆναι, ἀλλὰ γυμνὰ παρέχουσα τοῖς βέλεσι τὰ καίρια, καὶ δι' ὀστέων ἐλαύνουσα τὰς πληγάς, καὶ περιτρέχουσα κύκλῳ τὸ σῶμα, καὶ πολιορκοῦσα τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις, ἐμποδίζουσα τὰς διώξεις, περισπῶσα τὰς νίκας, ἀνατρέπουσα τὰς ἐλπίδας. ἐμοὶ μὲν οὐδεὶς βαρυτέρᾳ δοκεῖ κεχρῆσθαι τύχῃ τῶν βασιλέων, καίτοι πολλοῖς ἐνέπεσε σκληρὰ καὶ βάσκανος· ἀλλ' ὡς σκηπτὸς ἀπέκοψε τοὺς ἄλλους καὶ διέφθειρε, πρὸς δὲ Ἀλέξανδρον αὐτῆς τὸ δυσμενὲς γέγονε φιλόνεικον καὶ δύσερι καὶ δυσεκβίαστον, ὥσπερ πρὸς τὸν Ἡρακλέα. ποίους γὰρ Τυφῶνας, ἢ πελωρίους γίγαντας, οὐκ ἀνέστησεν ἀνταγωνιστὰς ἐπ' αὐτόν; ἢ τίνας οὐκ ὠχύρωσε τῶν πολεμίων πλήθεσιν ὅπλων, ἢ βάθεσι ποταμῶν, ἢ τραχύτησι κρημνῶν, ἢ θηρίων ἀλκαῖς ἀλλοφύλων; εἰ δὲ μὴ μέγα ἦν τὸ Ἀλεξάνδρου φρόνημα, μηδὲ ἀπ' ἀρετῆς ὁρμώμενον μεγάλης ἐξανέφερε, καὶ δὴ διηρείδετο πρὸς τὴν τύχην, οὐκ ἂν ἔκαμε καὶ ἀπηγόρευσε παρατασσόμενος, ἐξοπλιζόμενος, πολιορκῶν, διώκων, ἀποστάσεσι, μυρίαις

ἀποτροπαῖς, σκιρτήσεσιν ἐθνῶν, βασιλέων ἀφηνιασμοῖς, Βάκτρα, Μαράκανδα, Σογδιανοὺς, ἐν ἔθνεσιν ἀπίστοις καὶ ἐπιβούλοις, ὕδραν τέμνων ἀεὶ τισὶ πολέμοις ἐπιβλαστάνουσαν;

XI. Ἄτοπόν τι δόξω λέγειν, ἐρῶ δ' ἀληθές· μικροῦ διὰ τὴν τύχην Ἀλέξανδρος ἀπώλεσε τὸ δοκεῖν Ἄμμωνος εἶναι. τίς γὰρ ἂν ἐκ θεῶν γεγονὼς, ἐπισφαλεῖς οὕτω καὶ πολυπόνους καὶ τλήμονας ἐξεμόχθησεν ἄθλους, πλὴν ὁ Διὸς Ἡρακλῆς; ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν εἷς ἀνὴρ ὑβριστὴς ἐπέταττε λέοντας αἱρεῖν, καὶ κάπρους διώκειν, καὶ σοβεῖν ὄρνιθας· ἵνα μὴ σχολάζῃ τοῖς μείζοσι περιϊὼν, Ἀνταίους κολάζειν, καὶ Βυσίριδας παύειν μιαιφονοῦντας. Ἀλεξάνδρῳ δὲ ἐπέταττε μὲν ἡ ἀρετὴ τὸν βασιλικὸν καὶ θεῖον ἆθλον, οὗ τέλος ἦν, οὐ χρυσὸς ὑπὸ μυρίων καμήλων περικομιζόμενος, οὐδὲ τρυφαὶ Μηδικαὶ καὶ τράπεζαι καὶ γυναῖκες, οὐδὲ Καλυδώνιος οἶνος, οὐδὲ Ὑρκανικοὶ ἰχθύες· ἀλλ' ἑνὶ κόσμῳ κοσμήσαντα πάντας ἀνθρώπους, μιᾶς ὑπηκόους ἡγεμονίας, καὶ μιᾶς ἐθάδας διαίτης καταστῆσαι. τοῦτον ἐκ παιδὸς ἔμφυτον ἔχων ἔρωτα συντρεφόμενον καὶ συναυξανόμενον, ὡς ἀφίκοντο πρέσβεις παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως πρὸς Φίλιππον, ὁ δὲ οὐκ ἔνδημος ἦν, φιλοφρονούμενος καὶ ξενίζων αὐτοὺς Ἀλέξανδρος, οὐδὲν ἠρώτα παιδικὸν, οἷον ἄλλοι, περὶ τῆς χρυσῆς ἀναδενδράδος, ἢ τῶν κρεμαστῶν κήπων, ἢ πῶς ὁ βασιλεὺς κεκόσμηται, ἀλλ' ὅλος ἐν τοῖς κυριωτάτοις ἦν τῆς ἡγεμονίας, διαπυνθανόμενος, πόση δύναμις ἡ Περσῶν, ποῦ τεταγμένος ὁ βασιλεὺς ἐν ταῖς μάχαις ἀγωνίζεται, καθάπερ Ὀδυσσεὺς ἐκεῖνος,

Ποῦ δέ οἱ ἔντεα κεῖται ἀρήϊα, ποῦ δέ οἱ ἵπποι· τίνες ὁδοὶ βραχύταται τοῖς ἄνω πορευομένοις ἀπὸ θαλάττης· ὥστε τοὺς ξένους ἐκπεπλῆχθαι, καὶ λέγειν ὡς, Ὁ παῖς οὗτος, βασιλεὺς μέγας, ὁ δὲ ἡμέτερος, πλούσιος. ἐπεὶ δὲ Φιλίππου τελευτήσαντος ὥρμητο διαβαλεῖν, καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἤδη καὶ ταῖς παρασκευαῖς ἐμπεφυκὼς, ἔσπευδεν ἅψασθαι τῆς Ἀσίας· ἐνίστατο δὲ ἡ τύχη, καὶ ἀπέστρεφε καὶ ἀνθεῖλκεν ὀπίσω, καὶ μυρίας περιέβαλλεν ἀσχολίας καὶ διατριβὰς ἐπιλαμβανομένη· πρῶτον αὐτῷ τὰ βαρβαρικὰ τῶν προσοίκων διετάραξεν, Ἰλλυρικοὺς καὶ Τριβαλλικοὺς μηχανωμένη πολέμους. οἷς μέχρι Σκυθίας τῆς παρ᾽ Ἴστρον ἀποσπασθεὶς ἀπὸ τῶν ἄνω πράξεων, καὶ περιδραμὼν καὶ κατεργασάμενος πάντα κινδύνοις καὶ ἀγῶσι μεγάλοις, αὖθις ὥρμητό καὶ ἔσπευδε πρὸς τὴν διάβασιν πάλιν· ἡ δὲ πάλιν αὐτῷ τὰς Θήβας ἐνέσεισε, καὶ πόλεμον Ἑλληνικὸν ἐμποδὼν κατέβαλε, καὶ δεινὴν πρὸς ἄνδρας ὁμοφύλους καὶ συγγενεῖς διὰ φόνου καὶ σιδήρου καὶ πυρὸς ἀνάγκην ἀμύνης, ἀτερπέστατον τέλος ἔχουσαν. ἐκ τούτου διέβαινεν, ὡς μὲν Φύλαρχός φησιν, ἡμερῶν τριάκοντα ἔχων ἐφόδιον· ὡς δ᾽ Ἀριστόβουλος, ἑβδομήκοντα τάλαντα· τῶν δ᾽ οἴκοι κτημάτων καὶ προσόδων βασιλικῶν διένειμε τὰς πλείστας τοῖς ἑταίροις, μόνος δὲ Περδίκκας οὐδὲν ἔλαβε διδόντος, ἀλλ᾽ ἠρώτησε· Σαυτῷ δὲ τί καταλείπεις, Ἀλέξανδρε; τοῦ δ᾽ εἰπόντος, ὅτι τὰς ἐλπίδας· Οὐκοῦν (ἔφη) καὶ ἡμεῖς τούτων μεθέξομεν· οὐ γὰρ δίκαιον τὰ σὰ λαμβάνειν, ἀλλὰ τὰ Δαρείου περιμένειν.

XII. Τίνες οὖν ἦσαν ἐλπίδες, ἐφ᾽ αἷς διέβαινεν.

εἰς Ἀσίαν Ἀλέξανδρος; οὐ τείχεσι πόλεων μυριάνδρων ἐκμετρουμένη δύναμις, οὐδὲ στόλοι δι᾽ ὀρῶν πλέοντες, οὐδὲ μάστιγες, οὐδὲ πέδαι, μανικὰ καὶ βάρβαρα κολαστήρια θαλάσσης· ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκτὸς, ἐν ὀλίγοις ὅπλοις φιλοτιμία πολλὴ, καὶ ζῆλος ἡλικίας παραλλήλου, καὶ ἅμιλλα περὶ δόξης καὶ ἀρετῆς ἑταίρων· αὐτὸς δ᾽ εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὰς μεγάλας ἐλπίδας, εὐσέβειάν περὶ θεοὺς, πίστιν πρὸς φίλους, εὐτέλειαν, ἐγκράτειαν, εὐποΐαν, ἀφοβίαν πρὸς θάνατον, εὐψυχίαν, φιλανθρωπίαν, ὁμιλίαν εὐάρμοστον;· ἀψευδὲς ἦθος, εὐστάθειαν ἐν βουλαῖς, τάχος ἐν πράξεσι, ἔρωτα δόξης, προαίρεσιν ἐν τῷ καλῷ τελεσιουργόν. Ὅμηρος μὲν γὰρ οὐ πρεπόντως, οὐδὲ πιθανῶς, τὸ Ἀγαμέμνονος κάλλος ἐκ τριῶν συνήρμοσεν εἰκόνων, ὁμοιώσας·

Ὄμματα καὶ κεφαλὴν ἴκελος Διῒ τερπικεραύνῳ,
Ἄρεϊ δὲ ζώνην, στέρνον δὲ Ποσειδάωνι.

τὴν δὲ Ἀλεξάνδρου φύσιν, εἴπερ ἐκ πολλῶν συνήρμοσε καὶ συνέθηκεν ἀρετῶν ὁ γεννήσας θεὸς, ἆρα οὐκ ἂν εἴποιμεν ἔχειν φρόνημα μὲν τὸ Κύρου, σωφροσύνην δὲ τὴν Ἀγησιλάου, σύνεσιν δὲ τὴν Θεμιστοκλέους, ἐμπειρίαν δὲ τὴν Φιλίππου, τόλμαν δὲ τὴν Βρασίδου, δεινότητα δὲ καὶ πολιτείαν τὴν Περικλέους; τῶν δὲ ἔτι παλαιοτέρων, σωφρονέστερος μὲν Ἀγαμέμνονος· (ὁ μὲν γὰρ προέκρινε τῆς νομίμου κουριδίης τὴν αἰχμάλωτον· ὁ δὲ, καὶ πρὶν ἢ γῆμαι, τῶν ἁλισκομένων ἀπείχετο) μεγαλοψυχότερος δὲ Ἀχιλλέως· (ὁ μὲν γὰρ χρημάτων ὀλίγων τὸν Ἕκτορος νεκρὸν ἀπελύτρωσεν· ὁ δὲ πολλοῖς χρήμασι Δαρεῖον ἔθαψε. καὶ ὁ μὲν παρὰ τῶν φίλων δῶρα καὶ

μισθὸν ἀντὶ τῆς ὀργῆς διαλλαγεὶς ἔλαβεν· ὁ δὲ τοὺς πολεμίους κρατῶν, ἐπλούτιζεν) εὐσεβέστερος δὲ Διομήδους· (ὁ μὲν γὰρ θεοῖς μάχεσθαι ἦν ἕτοιμος· ὁ δὲ πάντα τοὺς θεοὺς ἐνόμιζε κατορθοῦν) ποθεινότερος δὲ τοῖς προσήκουσιν Ὀδυσσέως· (ἐκείνου μὲν γὰρ ἡ τεκοῦσα διὰ λύπην ἀπέθανε· τούτῳ δὲ ἡ τοῦ πολεμίου μήτηρ ὑπ' εὐνοίας συναπέθανε.)

XIII. Τὸ δ' ὅλον, εἰ μὲν καὶ Σόλων διὰ τύχην ἐπολιτεύσατο, καὶ Μιλτιάδης διὰ τύχην ἐστρατήγησε, καὶ Ἀριστείδης ἀπὸ τύχης ἦν δίκαιος, οὐδὲν ἄρα τῆς ἀρετῆς ἔργον ἐστὶν, ἀλλ' ὄνομα τοῦτο καὶ λόγος ἔχων δόξαν ἄλλως διέξεισι τοῦ βίου, πλαττόμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν καὶ τῶν νομοθετῶν. εἰ δὲ τούτων καὶ τῶν ὁμοίων ἀνδρῶν ἕκαστος πένης μὲν, ἢ πλούσιος, ἢ ἀσθενὴς, ἢ ἰσχυρὸς, ἢ ἄμορφος, ἢ καλὸς, ἢ εὔγηρως, ἢ ὠκύμορος, διὰ τύχην γέγονε· μέγαν δὲ στρατηγὸν, καὶ μέγαν νομοθέτην, καὶ μέγαν ἐν ἀρχαῖς καὶ πολιτείαις ἕκαστος ἑαυτὸν ἀρετῇ καὶ λόγῳ παρέσχηκε· φέρε θεῶ τὸν Ἀλέξανδρον ἅπασι παραβάλλων. Σόλων χρεῶν ἀποκοπὴν ἐν Ἀθήναις ἐποίησε, σεισάχθειαν προσαγορεύσας· Ἀλέξανδρος δὲ τοῖς τὰ χρέα δανείσασιν, ὑπὲρ τῶν ὀφειλόντων αὐτὸς ἐξέτισε. Περικλῆς φορολογήσας τοὺς Ἕλληνας, ἐκ τῶν χρημάτων ἐκόσμησεν ἱεροῖς τὴν ἀκρόπολιν· Ἀλέξανδρος δὲ τὰ τῶν βαρβάρων χρήματα λαβὼν, ἔπεμψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ναοὺς τοῖς θεοῖς ἀπὸ μυρίων ταλάντων οἰκοδομῆσαι κελεύσας. Βρασίδαν ἐν τῇ Ἑλλάδι περιβόητον ἐποίησε τὸ πρὸς Μεθώνην διαδραμεῖν τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, βαλλόμενον παρὰ τὴν θάλατταν· Ἀλεξάνδρου δ' ἐν Ὀξυ-

δράκαις τὸ δεινὸν ἐκεῖνο πήδημα καὶ ἄπιστον ἀκούουσι, καὶ θεωμένοις φοβερὸν, ἐκ τειχῶν ἀφέντος ἑαυτὸν εἰς τοὺς πολεμίους, δόρασι καὶ βέλεσι καὶ ξίφεσι γυμνοῖς ἐκδεχομένους, τίνι ἄν τις εἰκάσειεν; ἢ πυρὶ κεραυνίῳ ῥαγέντι, καὶ φερομένῳ μετὰ πνεύματος, οἷον ἐπὶ γῆν κατέσκηψε φάσμα Φοίβου φλογοειδέσιν ὅπλοις περιλαμπόμενον; οἱ δὲ τοπρῶτον ἐκπλαγέντες ἅμα φρίκῃ διέτρεσαν καὶ ἀνεχώρησαν· εἶτα ὡς ἑώρων ἄνθρωπον ἕνα πολλοῖς ἐπιφερόμενον, ἀντέστησαν. ἐνταῦθα ἄρα ἡ τύχη μεγάλα καὶ λαμπρὰ διέφηνεν ἔργα τῆς πρὸς Ἀλέξανδρον εὐμενείας, ὅτε αὐτὸν μὲν εἰς χωρίον ἄσημον καὶ βάρβαρον ἐμβαλοῦσα, κατέκλεισε καὶ περιετείχισε, τοὺς δ' ὑπὸ σπουδῆς ἐπιβοηθοῦντας ἔξωθεν καὶ τῶν τειχῶν ἐφιεμένους, κλάσασα καὶ συντρίψασα τὰς κλίμακας, ὑπεσκέλισε καὶ κατεκρήμνισε. τριῶν δὲ, οἵπερ ἔφθησαν μόνοι τοῦ τείχους λαβέσθαι καὶ καθέντες ἑαυτοὺς περιστῆναι τῷ βασιλεῖ, τὸν μὲν εὐθὺς ἀνήρπασε καὶ προανεῖλεν· ὁ δὲ, τοξεύμασι πολλοῖς διαπεπαρμένος, ὅσον ὁρᾷν καὶ συναισθάνεσθαι μόνον ἀπεῖχε τοῦ τεθνᾶναι. κεναὶ δ' ἔξωθεν προσδρομαὶ καὶ ἀλαλαγμοὶ Μακεδόνων, οὐ μηχανῆς τινος, οὐκ ὀργάνων παρόντων, ἀλλ' ὑπὸ σπουδῆς ξίφεσι τυπτόντων τὰ τείχη, καὶ χερσὶ γυμναῖς παραῤῥῆξαι καὶ μονονοὺ διαφαγεῖν βιαζομένων. ὁ δ' εὐτυχὴς βασιλεὺς, καὶ ὑπὸ τῆς τύχης φυλαττόμενος ἀεὶ καὶ δορυφορούμενος, ὥσπερ θηρίον ἄρκυσιν ἐνσχεθεὶς, ἔρημος καὶ ἀβοήθητος, οὐχ ὑπὲρ Σούσων, οὐδὲ Βαβυλῶνος, οὐδὲ Βάκτρα λαβεῖν, οὐδὲ τὸ μέγα τοῦ Πώρου κρατῆσαι· τοῖς γὰρ ἐνδόξοις καὶ μεγάλοις ἀγῶσι

κἂν δυστυχῶνται, τὸ γοῦν αἰσχρὸν οὐ πρόσεστιν· ἀλλ' οὕτω δύσερις ἦν καὶ βάσκανος ἡ τύχη, καὶ φιλοβάρβαρος καὶ μισαλέξανδρος, ὥστε μὴ τὸ σῶμα μόνον αὐτοῦ μηδὲ τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὴν δόξαν ἀνελεῖν, ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ, καὶ διαφθεῖραι τὴν εὔκλειαν. οὐ γὰρ παρ' Εὐφράτην Ἀλέξανδρον, ἢ Ὑδάσπην πεσόντα κεῖσθαι, δεινὸν ἦν, οὐδ' ἀγεννὲς, ἐν χερσὶ Δαρείου γενόμενον, καὶ ἵπποις καὶ ξίφεσι καὶ κοπίσι Περσῶν ἀμυνομένων ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἀποθανεῖν· οὐδὲ τῶν Βαβυλῶνος ἐπιβαίνοντα τειχῶν σφαλῆναι, καὶ πεσεῖν ἀπ' ἐλπίδος μεγάλης. οὕτως Πελοπίδας καὶ Ἐπαμινώνδας· ἀρετῆς ὁ τούτων θάνατος ἦν, οὐ δυστυχίας ἐπὶ τηλικούτοις. τῆς δὲ νῦν ἐξεταζομένης τύχης οἷον τὸ ἔργον; ἐν ἐσχατιᾷ βαρβάρου παραποταμίας, καὶ τείχεσιν ἀδόξου πολίχνης περιβαλλούσης καὶ ἀποκρυψάσης τὸν τῆς οἰκουμένης βασιλέα καὶ κύριον, ὅπλοις ἀτίμοις καὶ σκεύεσι τοῖς παρατυχοῦσι τυπτόμενον καὶ βαλλόμενον ἀπολέσθαι. καὶ γὰρ κοπίδι τὴν κεφαλὴν διὰ τοῦ κράνους ἐπλήγη, καὶ βέλει τις ἀπὸ τόξου τὸν θώρακα διέκοψεν, οὗ τοῖς περὶ τὸν μαστὸν ἐνερεισθέντος ὀστέοις καὶ καταπαγέντος, ὁ μὲν καυλὸς ἐξεῖχε βαρύνων, τῆς δὲ ἀκίδος ὁ σίδηρος τεσσάρων δακτύλων εὖρος ἔσχε, καὶ πέντε μῆκος. ἔσχατον δὲ τῶν δεινῶν, ὁ μὲν ἠμύνετο τοὺς κατὰ στόμα, καὶ τὸν βαλόντα καὶ πελάσαι τολμήσαντα μετὰ ξίφους, αὐτὸς τῷ ἐγχειριδίῳ φθάσας κατέβαλε καὶ ἀπέκτεινεν. ἐν τούτῳ δέ τις δραμὼν ἐκ μύλωνος, ὑπέρῳ κατὰ τοῦ αὐχένος ὄπισθεν πληγὴν κατήνεγκεν, ἣ συνέχεε τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ σκοτωθέντος· ἡ δ' ἀρετὴ παρῆν, θάρσος μὲν αὐτῷ

ῥώμην δὲ καὶ σπουδὴν τοῖς περὶ αὐτὸν ἐμποιοῦσα. Λημναῖοι γὰρ καὶ Πτολεμαῖοι, καὶ Λεοννάτοι, καὶ ὅσοι τὸ τεῖχος ὑπερκαταβάντες, ἢ ῥήξαντες ἔστησαν πρὸ αὐτοῦ, τεῖχος ἀρετῆς ἦσαν, εὐνοίᾳ καὶ φιλίᾳ τοῦ βασιλέως τὰ σώματα καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς ψυχὰς προβαλλόμενοι. οὐ γὰρ διὰ τύχην ἀγαθῶν βασιλέων ἕτεροι προαποθνήσκουσιν ἑκουσίως καὶ προκινδυνεύουσιν, ἀλλ᾽ ἔρωτι τῆς ἀρετῆς, ὥσπερ ὑπὸ φίλτρων μέλιτται, τῷ ἄρχοντι προσέρχονται καὶ προσπεφύκασι. τίς οὖν οὐκ ἂν εἴποι τότε παρὼν ἀκίνδυνος θεατής, ὅτι τύχης μέγαν ἀγῶνα κατ᾽ ἀρετῆς θεᾶται, καὶ τὸ μὲν βάρβαρον παρ᾽ ἀξίαν ἐπικρατεῖ διὰ τύχην, τὸ δ᾽ Ἑλληνικὸν ἀντέχει παρὰ δύναμιν δι᾽ ἀρετήν; κἂν μὲν ἐκεῖνοι περιγένωνται, τύχης καὶ δαίμονος φθονεροῦ καὶ νεμέσεως ἔσται τὸ ἔργον· ἂν δὲ οὗτοι κρατήσωσιν, ἀρετὴ καὶ τόλμα καὶ φιλία καὶ πίστις ἐξοίσεται τὸ νικητήριον. ταῦτα γὰρ μόνα παρῆν Ἀλεξάνδρῳ. τῆς δ᾽ ἄλλης δυνάμεως καὶ παρασκευῆς, καὶ στόλων, καὶ ἵππων, καὶ στρατοπέδων, μέσον ἔθηκεν ἡ τύχη τὸ τεῖχος. ἐτρέψαντο μὲν οὖν τοὺς βαρβάρους οἱ Μακεδόνες, καὶ πεσοῦσιν αὐτοῖς ἐπικατέσκαψαν τὴν πόλιν. Ἀλεξάνδρῳ δ᾽ οὐδὲν ἦν ὄφελος. ἥρπαστο γὰρ μετὰ τοῦ βέλους, καὶ τὸν πόλεμον ἐν τοῖς σπλάγχνοις εἶχε, καὶ δεσμὸς ἦν αὐτῷ καὶ ἧλος τὸ τόξευμα τοῦ θώρακος πρὸς τὸ σῶμα· καὶ σπάσαι μὲν ὥσπερ ἐκ ῥίζης τοῦ τραύματος βιαζομένοις οὐχ ὑπήκουεν ὁ σίδηρος, ἕδραν ἔχων τὰ πρὸ τῆς καρδίας στερεὰ τοῦ στήθους· ἐκπρίσαι δὲ τοῦ δόνακος οὐκ ἐθάῤῥουν τὸ προῦχον, ἀλλ᾽ ἐφοβοῦντο, μήπως σπαραγμῷ σχιζόμενον τὸ ὀστέον,

ὑπερβολὰς ἀλγηδόνων παράσχῃ, καὶ ῥῆξις αἵματος ἐκ βάθους γένηται. πολλὴν δὲ ἀπορίαν καὶ διατριβὴν ὁρῶν αὐτὸς, ἐπεχείρησεν ἐν χρῷ τοῦ θώρακος ἀποτέμνειν τῷ ξιφιδίῳ τὸν οἰστόν· ἠτόνει δὲ ἡ χεὶρ, καὶ βάρος εἶχε ναρκῶδες ὑπὸ φλεγμονῆς τοῦ τραύματος. ἐκέλευεν οὖν ἅπτεσθαι, καὶ μὴ δεδιέναι, τοὺς ἀτρώτους θαῤῥύνων. καὶ τοῖς μὲν ἐλοιδορεῖτο κλαίουσι καὶ περιπαθοῦσι, τοὺς δὲ, λειποτάκτας ἀπεκάλει, μὴ τολμῶντας αὐτῷ βοηθεῖν. ἐβόα δὲ πρὸς τοὺς ἑταίρους· Μηδεὶς ἔστω μηδὲ ὑπὲρ ἐμοῦ δειλός. ἀπιστοῦμαι μὴ φοβεῖσθαι θάνατον, εἰ τὸν ἐμὸν φοβεῖσθε ὑμεῖς.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΟΤΕΡΟΝ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΚΑΤΑ ΠΟΛΕΜΟΝ Η ΚΑΤΑ ΣΟΦΙΑΝ ΕΝΔΟΞΟΤΕΡΟΙ.

Ταῦτα ὀρθῶς μὲν ἐκεῖνος εἶπε πρὸς τοὺς μεθ' ἑαυτὸν στρατηγοὺς, οἷς πάροδον ἐπὶ τὰς ὕστερον πράξεις ἔδωκεν ἐξελάσας τὸν βάρβαρον, καὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας· ὀρθῶς δ' εἰρήσεται καὶ πρὸς τοὺς ἐπὶ τοῖς λόγοις μέγα φρονοῦντας. ἂν γὰρ ἀνέλῃς τοὺς πράττοντας, οὐχ ἕξεις τοὺς γράφοντας. ἄνελε τὴν Περικλέους πολιτείαν, καὶ τὰ ναύμαχα πρὸς Ῥίῳ Φορμίωνος τρόπαια, καὶ τὰς περὶ Κύθηρα καὶ Μ

γαρα καὶ Κόρινθον ἀνδραγαθίας Νικίου, καὶ τὴν Δημοσθένους Πύλον, καὶ τοὺς Κλέωνος τετρακοσίους αἰχμαλώτους, καὶ Τολμίδαν Πελοπόννησον περιπλέοντα, καὶ Μυρωνίδην νικῶντα Βοιωτοὺς ἐν Οἰνοφύτοις· καὶ Θουκυδίδης σοι διαγέγραπται. ἄνελε τὰ περὶ Ἑλλήσποντον Ἀλκιβιάδου νεανιεύματα, καὶ τὰ πρὸς Λέσβον Θρασύλλου, καὶ τὴν ὑπὸ Θηραμένους τῆς ὀλιγαρχίας κατάλυσιν, καὶ Θρασύβουλον καὶ Ἄρχιππον, καὶ τοὺς ἀπὸ Φυλῆς ἑβδομήκοντα κατὰ τῆς Σπαρτιατῶν ἡγεμονίας ἀνισταμένους, καὶ Κόνωνα πάλιν ἐμβιβάζοντα τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν θάλατταν· καὶ Κράτιππος ἀνῄρηται. Ξενοφῶν μὲν γὰρ αὐτὸς ἑαυτοῦ γέγονεν ἱστορία, γράψας ἃ ἐστρατήγησε καὶ κατώρθωσε, καὶ Θεμιστογένη περὶ τούτων συντετάχθαι τὸν Συῤῥακούσιον, ἵνα πιστότερος ᾖ διηγούμενος ἑαυτὸν ὡς ἄλλον, ἑτέρῳ τὴν τῶν λόγων δόξαν χαριζόμενος. οἱ δ᾽ ἄλλοι πάντες ἱστορικοὶ, Κλεινόδημοι, Δίυλοι, Φιλόχορος, Φύλαρχος, ἀλλοτρίων γεγόνασιν ἔργων, ὥσπερ δραμάτων, ὑποκριταὶ, τὰς τῶν στρατηγῶν καὶ βασιλέων πράξεις διατιθέμενοι, καὶ ταῖς ἐκείνων ὑποδυόμενοι μνήμαις, ἵνα ὡς αὐγῆς τινος καὶ φωτὸς μετάσχωσιν ἀνακλᾶται γὰρ ἀπὸ τῶν πραττόντων ἐπὶ τοὺς γράφοντας καὶ ἀναλάμπει δόξης εἴδωλον, ἀλλοτρίας ἐμφαινομένης διὰ τῶν λόγων τῆς πράξεως, ὡς ἐν ἐσόπτρῳ.

II. Πολλῶν μὲν δὴ καὶ ἄλλων ἡ πόλις ἥδε μήτηρ καὶ τροφὸς εὐμενὴς τεχνῶν γέγονε, τὰς μὲν εὑραμένη καὶ ἀναφήνασα πρώτη, ταῖς δὲ δύναμιν προσθεῖσα καὶ τιμὴν καὶ αὔξησιν· οὐχ ἥκιστα δὲ ὑπ

αὐτῆς ζωγραφία προῆκται καὶ κεκόσμηται. καὶ γὰρ Ἀπολλόδωρος ὁ ζωγράφος, ἀνθρώπων πρῶτος ἐξευρὼν φθορὰν καὶ ἀπόχρωσιν σκιᾶς, Ἀθηναῖος ἦν. οὗ τοῖς ἔργοις ἐπιγέγραπται· Μωμήσεταί τις μᾶλλον, ἢ μιμήσεται. καὶ Εὐφράνωρ καὶ Νικίας καὶ Ἀσκληπιόδωρος, καὶ Πλεισταίνετος, ὁ Φειδίου ἀδελφὸς, οἱ μὲν στρατηγοὺς ἔγραψαν νικῶντας, οἱ δὲ μάχας, οἱ δὲ ἥρωας· ὥσπερ Εὐφράνωρ τὸν Θησέα τὸν ἑαυτοῦ τῷ Παῤῥασίου παρέβαλε, λέγων τὸν μὲν ἐκείνου ῥόδα βεβρωκέναι, τὸν δὲ ἑαυτοῦ κρέα βόεια. τῷ γὰρ ὄντι γλαφυρῶς ὁ Παῤῥασίου γέγραπται, καὶ πεποίηται, καί τι προσέοικε. τὸν δ' Εὐφράνορος ἰδών τις, εἶπεν οὐκ ἀφυῶς τις

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὅν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ.

γέγραφε δὲ καὶ τὴν ἐν Μαντινείᾳ πρὸς Ἐπαμινώνδαν ἱππομαχίαν οὐκ ἀνενθουσιάστως Εὐφράνωρ. τὸ δ' ἔργον ἔσχεν οὕτως· Ἐπαμινώνδας Θηβαῖος ἀπὸ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης ἀρθεὶς μέγας, ἐπεμβῆναι τῇ Σπάρτῃ πεσούσῃ, καὶ πατῆσαι τὸ φρόνημα καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἠθέλησε. καὶ πρῶτα μὲν ἐμβαλὼν ἑπτὰ μυριάσι στρατοῦ, διεπόρθησε τὴν χώραν, καὶ τοὺς περιοίκους ἀπέστησεν αὐτῶν· ἔπειτα περὶ Μαντίνειαν ἀντιτεταγμένους εἰς μάχην προὐκαλεῖτο. μὴ βουλομένων δὲ μηδὲ τολμώντων, ἀλλὰ τὴν Ἀθήνηθεν ἐπικουρίαν ἐκδεχομένων, νυκτὸς ἄρας καὶ λαθὼν ἅπαντας εἰς τὴν Λακωνικὴν κατέβη, καὶ μικροῦ ἔφθη τὴν πόλιν ἔρημον ἐξ ἐφόδου λαβεῖν καὶ κατασχεῖν. αἰσθομένων δὲ τῶν συμμάχων, καὶ βοηθείας τάχος πρὸς τὴν πόλιν γενομένης, ὑπὸ

δειξε μὲν ὡς αὖθις ἐπὶ λεηλασίαν καὶ φθορὰν τῆς χώρας τρεψόμενος· ἐξαπατήσας δὲ καὶ κατακοιμίσας οὕτω τοὺς πολεμίους, ἀνέζευξε νυκτὸς ἐκ τῆς Λακωνικῆς· καὶ διαδραμὼν εἰς τὴν μεταξὺ χώραν, ἐπεφαίνετο τοῖς Μαντινεῦσιν ἀπροσδόκητος, καὶ διαβουλευομένοις αὐτοῖς ἀκμὴν τοῦ πέμπειν τὴν εἰς Λακεδαίμονα βοήθειαν, εὐθέως ὁπλίζεσθαι προσέταξε τοῖς Θηβαίοις. οἱ μὲν οὖν Θηβαῖοι μέγα φρονοῦντες ἐν τοῖς ὅπλοις, ἐπεφέροντο καὶ περιελάμβανον κύκλῳ τὰ τείχη. τῶν δὲ Μαντινέων ἔκπληξις ἦν καὶ ἀλαλαγμὸς καὶ διαδρομὴ, ὡς ῥεῦμα τὴν δύναμιν ἀθρόαν ἐμπίπτουσαν ὤσασθαι μὴ δυναμένων, μηδ᾽ ἐπινοούντων βοήθειαν. ἐν τούτῳ δὲ καιροῦ καὶ τύχης Ἀθηναῖοι κατέβαινον ἀπὸ τῶν ἄκρων εἰς τὴν Μαντινικὴν, οὐκ εἰδότες τὴν ῥοπὴν, οὐδὲ τὴν ὀξύτητα τοῦ ἀγῶνος, ἀλλ᾽ ὁδῷ πορευόμενοι καθ᾽ ἡσυχίαν· ὡς δέ τις αὐτῶν ἐκδραμὼν ἀπήγγειλε τὸν κίνδυνον, ὀλίγοι μὲν ὄντες ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, ἐξ ὁδοῦ δὲ κεκμηκότες, οὐδενὸς δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων παρόντος, ὅμως εὐθὺς εἰς τάξιν καθίσταντο τοῖς πλείστοις. οἱ δ᾽ ἱππεῖς διασκευασάμενοι καὶ προεξελάσαντες, ὑπὸ τὰς πύλας αὐτὰς καὶ τὸ τεῖχος ἔθεντο καρτερὰν ἱππομαχίαν· καὶ κρατήσαντες, ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἐπαμινώνδα ἀφείλοντο τὴν Μαντίνειαν. τοῦτο τὸ ἔργον Εὐφράνωρ ἔγραψε, καὶ πάρεστιν ὁρᾷν ἐν εἰκόνι, τῆς μάχης τὸ σύγγραμμα, καὶ τὴν ἀντέρεισιν ἀλκῆς καὶ θυμοῦ καὶ πνεύματος γέμουσαν. ἀλλ᾽ οὐκ ἂν οἶμαι τὴν ζωγράφου κρίσιν προσθείητε πρὸς τὸν στρατηγὸν, οὐδ᾽ ἀνάσχοισθε τῶν

προτιμώντων τὸν πίνακα τοῦ τροπαίου, καὶ τὸ μίμημα τῆς ἀληθείας.

III. Πλὴν ὁ Σιμωνίδης, τὴν μὲν ζωγραφίαν, ποίησιν σιωπῶσαν προσαγορεύει, τὴν δὲ ποίησιν, ζωγραφίαν λαλοῦσαν. ἃς γὰρ οἱ ζωγράφοι πράξεις ὡς γινομένας δεικνύουσι, ταύτας οἱ λόγοι γεγενημένας διηγοῦνται καὶ συγγράφουσιν. εἰ δὲ οἱ μὲν χρώμασι καὶ σχήμασιν, οἱ δ' ὀνόμασι καὶ λέξεσι ταὐτὰ δηλοῦσιν· ὕλῃ καὶ τρόποις μιμήσεως διαφέρουσι, τέλος δ' ἀμφοτέροις ἓν ὑπόκειται, καὶ τῶν ἱστορικῶν κράτιστος ὁ τὴν διήγησιν ὥσπερ γραφὴν πάθεσι καὶ προσώποις εἰδωλοποιήσας. ὁ γοῦν Θουκυδίδης ἀεὶ τῷ λόγῳ πρὸς ταύτην ἁμιλλᾶται τὴν ἐνάργειαν, οἷον θεατὴν ποιῆσαι τὸν ἀκροατὴν, καὶ τὰ γινόμενα περὶ τοὺς ὁρῶντας ἐκπληκτικὰ καὶ ταρακτικὰ πάθη τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐνεργάσασθαι λιχνευόμενος. ὁ γὰρ παρὰ τὴν Ῥαχίαν αὐτῆς τῆς Πύλου παρατάττων τοὺς Ἀθηναίους Δημοσθένης, καὶ ὁ τὸν κυβερνήτην ἐπισπέρχων Βρασίδας ἐξοκέλλειν, καὶ χωρῶν ἐπὶ τὴν βάθραν, καὶ τραυματιζόμενος καὶ λειποψυχῶν καὶ ἀποκλίνων εἰς τὴν παρεξειρεσίαν· καὶ οἱ πεζομαχοῦντες μὲν ἐκ θαλάττης Λακεδαιμόνιοι, ναυμαχοῦντες δ' ἀπὸ γῆς Ἀθηναῖοι· καὶ πάλιν ὁ ἐν τοῖς Σικελικοῖς ἐκ τῆς γῆς πεζὸς ἀμφοτέρων, ἰσοῤῥόπου τῆς ναυμαχίας καθεστηκυίας, ἄλαστον ἀγῶνα καὶ σύνταξιν τῆς γνώμης ἔχων διὰ τὰς συντάξεις, ὡς συνεχὲς τῆς ἁμίλλης καὶ τοῖς σώμασιν αὐτοῖς, ἴσα τῇ δόξῃ περιδεῶς συμπνέων τῇ διαθέσει καὶ τῇ διατυπώσει τῶν γινομένων γραφικῆς ἐναργείας. ὥστε εἰ τοὺς ζωγραφοῦντας οὐκ [illegible]

στρατηγοῖς, μηδὲ τοὺς ἱστοροῦντας παραβάλωμεν. τὴν τοίνυν ἐν Μαραθῶνι μάχην ἀπήγγειλεν, ὡς μὲν Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς ἱστορεῖ, Θέρσιππος ὁ Ἐρωεύς. οἱ δὲ πλεῖστοι λέγουσιν Εὐκλέα, δραμόντα σὺν τοῖς ὅπλοις θερμὸν ἀπὸ τῆς μάχης, καὶ ταῖς θύραις ἐμπεσόντα τῶν πρώτων, τοσοῦτον μόνον εἰπεῖν, Χαίρετε, καὶ χαίρομεν· εἶτα εὐθὺς ἐκπνεῦσαι. πλὴν οὗτος μὲν αὐτάγγελος ἧκε τῆς μάχης, ἀγωνιστὴς γενόμενος. φέρε δ᾽ εἴ τις ὑπὲρ λόφου τινὸς ἢ σκοπῆς αἰπόλων ἢ βοτήρων τοῦ ἀγῶνος ἄπωθεν γενόμενος θεατὴς, καὶ κατιδὼν τὸ μέγα καὶ παντὸς λόγου μεῖζον ἐκεῖνο ἔργον, ἧκεν εἰς τὴν πόλιν ἄτρωτος ἄγγελος καὶ ἀναίμακτος, εἶτα ἠξίου τιμὰς ἔχειν, ἃς Κυναίγειρος ἔσχεν, ἃς Καλλίμαχος, ἃς Πολύζηλος, ὅτι τὰς τούτων ἀριστείας καὶ τραύματα καὶ θανάτους ἀπήγγειλεν, ἆρα οὐκ ἂν ἐδόκει πᾶσαν ὑπερβάλλειν ἀναίδειαν; ὅπου γε Λακεδαιμονίους φασὶ τῷ τὴν ἐν Μαντινείᾳ φράσαντι νίκην, ἣν Θουκυδίδης ἱστόρηκεν, εὐαγγέλιον ἐκ Φιδιτίου κρέας ἀποστεῖλαι. καὶ μὴν οἱ συγγράφοντες, ἐξάγγελοί τινες εἰσὶ τῶν πράξεων εὔφωνοι, καὶ τῷ λόγῳ διὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν δύναμιν ἐξικνούμενοι, οἷς εὐαγγέλιον ὀφείλουσιν οἱ πρώτως ἐντυγχάνοντες καὶ ἱστοροῦντες. ἀμέλει δὲ καὶ ἐγκωμιάζονται μνημονευόμενοι, καὶ ἀναγινωσκόμενοι διὰ τοὺς κατορθώσαντας. οὐ γὰρ οἱ λόγοι ποιοῦσι τὰς πράξεις, καὶ ἀκοῆς ἀξιοῦνται.

IV. Καὶ γὰρ ἡ ποιητικὴ χάριν ἔσχε καὶ τιμὴν τῷ τοῖς πεπραγμένοις ἐοικότα λέγειν· ὡς Ὅμηρος ἔφη·

Ἴσκε ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὅμοια,

λέγεται δὲ καὶ Μενάνδρῳ τῶν συνήθων τις εἰπεῖν·

Ἐγγὺς οὖν Μένανδρε τὰ Διονύσια, καὶ σὺ τὴν κωμῳδίαν οὐ πεποίηκας; τὸν δὲ ἀποκρίνασθαι· Νὴ τοὺς θεοὺς ἔγωγε πεποίηκα τὴν κωμῳδίαν. ᾠκονόμηται γὰρ ἡ διάθεσις. δεῖ δ' αὐτῇ τὰ στοιχίδια ἐπᾷσαι, ὅτι καὶ αὐτοὶ τὰ πράγματα τῶν λόγων ἀναγκαιότερα καὶ κυριώτερα νομίζουσιν. ἡ δὲ Κόριννα τὸν Πίνδαρον, ὄντα νέον ἔτι καὶ τῇ λογιότητι σοβαρῶς χρώμενον, ἐνουθέτησεν, ὡς ἄμουσον ὄντα καὶ μὴ ποιοῦντα μύθους, ὃ τῆς ποιητικῆς ἔργον εἶναι συμβέβηκε. γλώσσας δὲ καὶ καταχρήσεις καὶ μεταφράσεις καὶ μέλη καὶ ῥυθμοὺς ἡδύσματα τοῖς πράγμασιν ὑποτίθεται. σφόδρα οὖν ὁ Πίνδαρος ἐπιστήσας τοῖς λεγομένοις, ἐποίησεν ἐκεῖνο τὸ μέλος·

Ἰσμηνὸν, ἢ χρυσαλάκατον Μελίαν,
Ἢ Κάδμον, ἢ Σπαρτῶν ἱερὸν γένος ἀνδρῶν,
Ἢ τὸ πάνυ σθένος Ἡρακλέους
Ἢ τὰν —.

δειξαμένου δὲ τῇ Κορίννῃ, γελάσασα ἐκείνη τῇ χειρὶ δεῖν ἔφη σπείρειν, ἀλλὰ μὴ ὅλῳ τῷ θυλάκῳ. τῷ γὰρ ὄντι συγκεράσας καὶ συμφορήσας πανσπερμίαν τινὰ μύθων ὁ Πίνδαρος εἰς τὸ μέλος ἐξέχεεν. ἀλλ' ὅτι μὲν ἡ ποιητικὴ περὶ μυθοποιΐαν ἐστὶ, καὶ Πλάτων εἴρηκεν. ὁ δὲ μῦθος εἶναι βούλεται λόγος ψευδὴς ἐοικὼς ἀληθινῷ· διὸ καὶ πολὺ τῶν ἔργων ἀφέστηκεν, εἰ λόγος μὲν, ἔργου, καὶ λόγου δὲ μῦθος εἰκὼν καὶ εἴδωλόν ἐστι. καὶ τοσοῦτον τῶν ἱστορούντων οἱ πλάττοντες τὰς πράξεις ὑστεροῦσιν, ὅσον ἀπολείπονται τῶν πραττόντων οἱ λέγοντες.

V. Τῆς μὲν οὖν ποιήσεως ἡ πόλις οὐκ ἔσχηκεν

ἔνδοξον δημιουργὸν, οὐδὲ μελικῆς. ὁ γὰρ Κι
ἀργαλέος ἔοικε ποιητὴς γεγονέναι διθυράμβω
αὐτὸς μὲν ἄγονος καὶ ἀκλεὴς γέγονε, σκωπτ
δὲ καὶ χλευαζόμενος ὑπὸ τῶν κωμῳδοποιῶν, ο
ευχοῦς δόξης μετέσχηκε. τῶν δὲ δραματοποιῶ
μὲν κωμῳδοποιΐαν οὕτως ἄσεμνον ἡγοῦντο κα
τικὸν, ὥστε νόμος ἦν μηδένα ποιεῖν κωμῳδίας
παγίτην. ἤνθησε δὲ ἡ τραγῳδία καὶ διεβοήθη
μαστὸν ἀκρόαμα καὶ θέαμα τῶν τότ᾽ ἀνθρώπ
νομένη, καὶ παρασχοῦσα τοῖς μύθοις καὶ τι
θεσιν ἀπάτην, ὡς Γοργίας φησὶν, ἣν ὅ τε ἀ
σας, δικαιότερος τοῦ μὴ ἀπατήσαντος, καὶ
τηθεὶς, σοφώτερος τοῦ μὴ ἀπατηθέντος. ὁ μ
ἀπατήσας, δικαιότερος, ὅτι τοῦτο ὑποσχόμε
ποίηκεν· ὁ δὲ ἀπατηθεὶς, σοφώτερος· εὐάλωτ
ὑφ᾽ ἡδονῆς λόγων τὸ μὴ ἀναίσθητον. τίνα
καλαὶ τραγῳδίαι ταῖς Ἀθήναις ὄνησιν ἤνεγκο
ἡ Θεμιστοκλέους δεινότης ἐτείχισε τὴν πόλιν
Περικλέους ἐπιμέλεια τὴν ἄκραν ἐκόσμησεν, ά
τιάδης ἠλευθέρωσεν, ὡς Κίμων προῆγεν εἰς τι
μονίαν. εἰ οὕτως ἡ Εὐριπίδου σοφία, καὶ ἡ
κλέους λογιότης, καὶ τὸ Αἰσχύλου στόμα,
δυσχερῶν ἀπήλλαξεν, ἤ τι τῶν λαμπρῶν περ
σεν, ἄξιόν γε τὰ δράματα τοῖς τροπαίοις ἀντ
θεῖναι, καὶ τῷ στρατηγίῳ τὸ θέατρον ἀνταναι
καὶ ταῖς ἀριστείαις τὰς διδασκαλίας ἀντιπαρα

VI. Βούλεσθε τοὺς ἄνδρας εἰσάγωμεν αὐ
σύμβολα καὶ τὰ παράσημα τῶν ἔργων κομί
ἰδίαν ἑκατέρῳ πάροδον ἀποδιδόντες; ἔνθεν

προσίτωσαν ὑπ᾽ αὐλοῖς καὶ λύραις ποιηταὶ λέγοντες καὶ ᾄδοντες·

Εὐφημεῖν χρὴ, κἀξίστασθαι τοῖς ἡμετέροισιν,
Ὅστις ἄπειρος τοιῶνδε λόγων, ἢ γλώσσῃ μὴ καθαρεύει,
Ἢ γενναίων ὄργια Μουσῶν μήτε ᾖσε, μήτε ἐχόρευσε,
Μηδὲ Κρατίνου τοῦ ταυροφάγου γλώσσης βακχεῖ' ἐτελέσθη·

καὶ σκευὰς, καὶ προσωπεῖα καὶ βωμοὺς καὶ μηχανὰς ἀπὸ σκηνῆς περιάκτους, καὶ τρίποδας ἐπινικίους κομίζοντες. Τράγοι δ᾽ αὐτοῖς ὑποκριταὶ καὶ Νικόστρατοι, καὶ Καλλιππίδαι, καὶ Μηνίσκοι καὶ Θεόδωροι, καὶ Πῶλοι συνίτωσαν, ὥσπερ γυναικὸς πολυτελοῦς, τῆς τραγῳδίας κομμωταὶ καὶ διφροφόροι. μᾶλλον δὲ ὡς ἀγαλμάτων ἐγκαυσταὶ καὶ χρυσωταὶ καὶ βαφεῖς παρακολουθοῦντες. σκευῶν δὲ καὶ προσώπων καὶ ξυστίδων ἁλουργῶν, καὶ μαχανῶν ἀπὸ σκηνῆς, καὶ χοροποιῶν, καὶ δορυφόρων δυσπραγμάτευτος λαὸς, καὶ χορηγία πολυτελὴς παρασκευαζέσθω. πρὸς ἃ Λάκων ἀνὴρ ἀποβλέψας, οὐ κακῶς εἶπεν, ὡς ἁμαρτάνουσιν Ἀθηναῖοι μεγάλα, τὴν σπουδὴν εἰς τὴν παιδιὰν καταναλίσκοντες, τουτέστι μεγάλων ἀποστόλων δαπάνας καὶ στρατευμάτων ἐφόδια καταχορηγοῦντες εἰς τὸ θέατρον. ἂν γὰρ ἐκλογισθῇ τῶν δραμάτων ἕκαστον ὅσου κατέστη, πλέον ἀνηλωκὼς φανεῖται ὁ δῆμος εἰς Βάκχας καὶ Φοινίσσας καὶ Οἰδίποδας καὶ Ἀντιγόνην, καὶ τὰ Μηδείας κακὰ καὶ Ἠλέκτρας, ὧν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς ἐλευθερίας πολεμῶν τοὺς βαρβάρους ἀνάλωσεν. οἱ

μὲν στρατηγοὶ πολλάκις παραγγείλαντες ἄπυρα σιτία κομίζειν, ἐξῆγον ἐπὶ τὰς μάχας τοὺς ἄνδρας· καὶ νὴ Δία οἱ τριήραρχοι τοῖς ἐλαύνουσιν ἄλφιτα παρασκευάσαντες, ὄψον δὲ κρόμυα καὶ τυρὸν, ἐνεβίβαζον εἰς τὰς τριήρεις. οἱ δὲ χορηγοὶ τοῖς χορευταῖς ἐγχέλια καὶ θριδάκια καὶ σκελλίδας καὶ μυελὸν παρατιθέντες, εὐώχουν ἐπὶ πολὺν χρόνον, φωνασκουμένους καὶ τρυφῶντας. καὶ τούτων τοῖς μὲν ἡττηθεῖσι περιῆν προσυβρίσθαι καὶ γεγονέναι καταγελάστους, τοῖς δὲ νικήσασιν οὐ τρίπους ὑπῆρχεν, οὐκ ἀνάθημα τῆς νίκης, ὡς Δημήτριός φησιν, ἀλλ' ἐπὶ πεισμάτων ἐκκεχυμένον βίον, καὶ τῶν ἐκλελοιπότων κενοτάφιον οἶκον. τοιαῦτα γὰρ τὰ ποιητικῆς τέλη, καὶ λαμπρότερον οὐδὲν ἐξ αὐτῶν.

VII. Τοὺς δὲ στρατηγοὺς αὖ πάλιν ἐνθένδε παρ-.όντας σκοπῶμεν, ὧν παρερχομένων ὡς ἀληθῶς εὐφημεῖν χρὴ κἀξίστασθαι τοὺς ἀπράκτους καὶ ἀπολιτεύτους καὶ ἀστρατεύτους, ὅστις ἄτολμος πρὸς ἔργα τοιαῦτα καὶ γνώμῃ μὴ καθαρεύει, μηδὲ Μιλτιάδου τοῦ μηδοφόνου, μηδὲ τοῦ περσοκτόνου Θεμιστοκλέους, χειρὸς βακχεῖ' ἐτελέσθη. Ἀρήϊος ὁ κῶμος οὗτος, ἐκ γῆς ἅμα φάλαγξι, καὶ στόλοις ἐκ θαλάττης, καὶ μεμιγμένοις σκύλοις καὶ τροπαίοις βεβριθώς. Κλῦθι Ἐνυὼ, Πολέμου θύγατερ, ἐγχέων προοίμιον. ἀμφύετε ἄνδρες τὸν ἱερόθυτον θάνατον (ὡς ὁ Θηβαῖος Ἐπαμινώνδας εἶπεν) ὑπὲρ πατρίδος καὶ τάφων καὶ ἱερῶν ἐπιδιδόντες ἑαυτοὺς τοῖς καλλίστοις καὶ λαμπροτάτοις ἀγῶσιν, ὧν τὰς νίκας ὁρᾷν μοι δοκῶ προσερχομένας, οὐ βοῦν ἔπαθλον ἑλ-

κούσας, ἢ τράγον· οὐδὲ ἀνεστεμμένας κιττῷ, καὶ Διονυσιακῆς τρυγὸς ὀδωδυίας. ἀλλ᾽ ὅλαι μὲν πόλεις αὐτῶν εἰσι καὶ νῆσοι καὶ ἤπειροι, καὶ νηχοτάλαντοι, καὶ δήμων ἀποικισμοὶ μυριάνδροι, τροπαίοις δὲ παντοδαποῖς ἀναστέφονται καὶ λαφύροις. ὧν ἀγάλματα καὶ σύμβολα, παρθενῶνες ἑκατόμπεδοι, νοτία τείχη, νεῶν οἶκοι, προπύλαια, Χεῤῥόνησος, Ἀμφίπολις. Μαραθὼν τὴν Μιλτιάδου νίκην προπέμπει, καὶ Σαλαμὶς τὴν Θεμιστοκλέους, χιλίων σκαφῶν ναυαγίοις ἐπιβεβηκυῖαν. φέρει δὲ ἡ μὲν Κίμωνος, τριήρεις ἑκατὸν Φοινίσσας ἀπ᾽ Εὐρυμέδοντος· ἡ δὲ Δημοσθένους καὶ Κλέωνος, ἀπὸ Σφακτηρίας τὴν Βρασίδου ἀσπίδα αἰχμάλωτον, καὶ δεδεμένους στρατιώτας. τειχίζει δὲ τὴν πόλιν ἡ Κόνωνος. ἡ δὲ Θρασυβούλου κατάγει τὸν δῆμον ἀπὸ Φυλῆς ἐλεύθερον. αἱ δὲ Ἀλκιβιάδου περὶ Σικελίαν ὀλισθοῦσαν τὴν πόλιν ἐγείρουσιν. ἐκ δὲ τῶν Νειλέου καὶ Ἀνδρόκλου περὶ Λυδίαν καὶ Καρίαν ἀγώνων, Ἰωνίαν ἀνισταμένην ἐπεῖδεν ἡ Ἑλλάς. τῶν δὲ ἄλλων ἑκάστης ἂν πύθῃ τί τῇ πόλει γέγονεν ἐξ αὐτῆς ἀγαθὸν, ἡ μὲν ἐρεῖ Λέσβον, ἡ δὲ Σάμον, ἡ δὲ Κύπρον, ἡ δὲ Πόντον Εὔξεινον, ἡ δὲ πεντακοσίας τριήρεις, ἡ δὲ μυρία τάλαντα, προῖκα τῆς δόξης καὶ τῶν τροπαίων. ταῦτα ἡ πόλις ἑορτάζει, καὶ ὑπὲρ τούτων θύει τοῖς θεοῖς, οὐκ ἐπὶ ταῖς Αἰσχύλου νίκαις, ἢ Σοφοκλέους· οὐδὲ ὅτε Καρκῖνος Ἀερόπῃ συνῆν, ἢ Ἕκτορι Ἀστυδάμας, ἀλλὰ ἕκτῃ μὲν ἱσταμένου βοηδρομιῶνος ἐσέτι νῦν τὴν ἐν Μαραθῶνι νίκην ἡ πόλις ἑορτάζει· ἕκτῃ δὲ μεσοῦντος οἰνοχοεῖται τῆς Χαβρίου περὶ Νάξον

ἐπινίκια ναυμαχίας· τῇ δὲ δωδεκάτῃ χαριστήρια ἔθυον ἐλευθερίας· ἐν ἐκείνῃ γὰρ οἱ ἀπὸ Φυλῆς κατῆλθον. τρίτῃ δ' ἱσταμένου τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ἐνίκων. τὴν δὲ ἕκτην ἐπὶ δέκα τοῦ Μουνυχιῶνος Ἀρτέμιδι καθιέρωσαν, ἐν ᾗ τοῖς Ἕλλησι περὶ Σαλαμῖνα νικῶσιν ἐπέλαμψεν ἡ θεὸς πανσέληνος. τὴν δὲ δωδεκάτην τοῦ Σκιῤῥοφοριῶνος ἱερωτέραν ἐποίησεν ὁ Μαντινιακὸς ἀγὼν, ἐν ᾧ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐκβιασθέντων καὶ τραπέντων, μόνοι τὸ καθ' ἑαυτοὺς νικήσαντες ἐστήσαντο τρόπαιον ἀπὸ τῶν νικώντων πολεμίων. ταῦτα τὴν πόλιν ἤγειρεν εἰς δόξαν, ταῦτα εἰς μέγεθος. ἐν τούτοις Πίνδαρος ἔρεισμα τῆς Ἑλλάδος προσεῖπε τὰς Ἀθήνας, οὐχ ὅτι ταῖς Φρυνίχου τραγῳδίαις καὶ Θέσπιδος ὤρθουν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ὅτι πρῶτον (ὥς φησιν αὐτὸς) ἐπ' Ἀρτεμισίῳ παῖδες Ἀθηναίων ἐβάλοντο φαεινὴν κρηπῖδ' ἐλευθερίας. ἐπί τε Σαλαμῖνι καὶ Μυκάλῃ καὶ Πλαταιαῖς, ὥσπερ ἀδαμάντινοι ϛηρίξαντες τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος, παρέδοσαν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις.

VIII. Ἀλλὰ νὴ Δία παιδιὰ τὰ τῶν ποιητῶν· οἱ δὲ ῥήτορες ἔχουσί τι παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς στρατηγούς. ἐξ ὧν εἰκὸς ὡς Αἰσχύνης σκώπτων τὸν Δημοσθένην λέγειν φησὶν, ὅτι γράφεται τῷ βήματι διαδικασίαν πρὸς τὴν στρατηγίαν. ἆρ' οὖν ἄξιον προκρῖναι τὸν Ὑπερίδου Πλαταϊκὸν τῆς Ἀριστείδου παραγγελίας νίκης; ἢ τὸν Λυσίου κατὰ τῶν τριάκοντα, τῆς Θρασυβούλου καὶ Ἀρχίου τυραννοκτονίας; ἢ τὸν Αἰσχίνου κατὰ Τιμάρχου ἑταιρήσεως, τῆς Φωκίωνος εἰς Βυζάντιον βοηθείας, δι' ἧς ἐκώ-

λυσε τοὺς τῶν συμμάχων υἱοὺς ἐνύβρισμά τε καὶ παροίνημα γενέσθαι Μακεδόνων; ἢ τοῖς κοινοῖς στεφάνοις, οὓς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερώσας ἔλαβε, τὸν Δημοσθένους περὶ τοῦ στεφάνου παραβάλωμεν, ἐν ᾧ τοῦτο λαμπρότατον καὶ λογιώτατον ὁ ῥήτωρ πεποίηκεν, ὀμόσας τοὺς ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας τῶν προγόνων, οὐ τοὺς ἐν ταῖς σχολαῖς τὰ μειράκια προδιδάσκοντας· ἐφ᾽ οἷς οὐ τοὺς Ἰσοκράτεις καὶ Ἀντιφῶντας καὶ Ἰσαίους, ἀλλὰ τούτους ἡ πόλις δημοσίαις ταφαῖς ἔθαψεν, ὑποδεξαμένη τὰ λείψανα τῶν σωμάτων καὶ τούτους ἀπεθέωσε τοὺς ὅρκους ὁ ῥήτωρ ὀμνύων, οὓς οὐκ ἐμιμεῖτο. Ἰσοκράτης δὲ τοὺς ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαντας ὥσπερ ἀλλοτρίαις ψυχαῖς φήσας ἐναγωνίσασθαι, καὶ καθυμνήσας τὴν τόλμαν αὐτῶν καὶ τὴν ὑπεροψίαν τοῦ ζῆν, αὐτὸς (ὥς φασιν) ἤδη γέρων γεγονὼς, πρὸς τὸν πυθόμενον, πῶς διάγει· Οὕτως (εἶπεν) ὡς ἄνθρωπος ὑπὲρ ἐνενήκοντα ἔτη γεγονὼς, καὶ μέγιστον ἡγούμενος τῶν κακῶν τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἀκονῶν ξίφος, οὐδὲ λόγχην χαράττων, οὐδὲ λαμπρύνων κράνος, οὐδὲ στρατευόμενος, οὐδὲ ἐρέσσων, ἀλλ᾽ ἀντίθετα καὶ πάρισα καὶ ὁμοιόπτωτα κολλῶν καὶ συντιθεὶς, μονονοὺ κολαπτῆρσι καὶ ξυστῆρσι τὰς περιόδους ἀπολεαίνων καὶ ῥυθμίζων ἐγήρασε. πῶς οὖν οὐκ ἔμελλεν ἄνθρωπος ψόφον ὅπλων φοβεῖσθαι καὶ σύῤῥηγμα φάλαγγος, ὁ φοβούμενος φωνῆεν φωνήεντι συγκροῦσαι, καὶ συλλαβῇ τὸ ἰσόκωλον ἐνδεὲς ἐξενεγκεῖν; Μιλτιάδης μὲν γὰρ αὐτὸς ἐς Μαραθῶνα τῇ ὑστεραίᾳ τὴν μάχην συνάψας, ἧκεν εἰς ἄστυ μετὰ τῆς στρατιᾶς νενικηκὼς, καὶ Περικλῆς ἐννέα μησὶ

Σαμίους καταστρεψάμενος, ἐφρόνει τοῦ Ἀγαμέμνονος μεῖζον ἔτει δεκάτῳ τὴν Τροίαν ἑλόντος· Ἰσοκράτης δὲ μικροῦ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνήλωσεν, ἵνα γράψῃ τὸν πανηγυρικὸν λόγον, οὐ στρατευσάμενος ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις, οὐδὲ πρεσβεύσας, οὐδὲ πόλιν κτίσας, οὐδὲ ναύαρχος ἐκπεμφθεὶς, καίτοι μυρίους τοῦ τότε χρόνου πολέμους ἐνέγκαντος· ἀλλ' ἐν ᾧ Τιμόθεος Εὔβοιαν ἠλευθέρου, καὶ Χαβρίας περὶ Νάξον ἐναυμάχει, καὶ περὶ Λέχαιον Ἰφικράτης κατέκοπτε τὴν Λακεδαιμονίων μοῖραν, καὶ πᾶσαν ἐλευθερώσας πόλιν ὁ δῆμος, ἰσόψηφον αὐτοῖς τὴν Ἑλλάδα κατέστηκεν, οἴκοι καθῆστο, βιβλίον ἀναπλάττων τοῖς ὀνόμασιν, ὅσῳ χρόνῳ τὰ προπύλαια Περικλῆς ἀνέστησε καὶ τοὺς ἑκατομπέδους. καίτοι καὶ τοῦτον ὡς βραδέως ἀνύοντα τοῖς ἔργοις ἐπισκώπτων Κρατῖνος, οὕτω πως λέγει, περὶ τοῦ διὰ μέσου τείχους· λόγοισι γὰρ αὐτὸν προάγει Περικλέης, ἔργοισι δὲ οὐδὲ κινεῖ. σκόπει δὲ σοφιστικὴν μικροφροσύνην, τὸ ἔνατον μέρος τοῦ βίου εἰς ἕνα λόγον καταναλίσκουσαν. ἀλλὰ δὴ μετὰ τοὺς Δημοσθένους τοῦ ῥήτορος λόγους, ἄξιόν ἐστι τοῖς στρατηγοῖς παραβάλλειν τὸν κατὰ Κόνωνος ἀνοίας, τοῖς περὶ Πύλον τροπαίοις ἐκείνου· πρὸς Ἀμαθούσιον περὶ ἀνδραπόδων, τοῖς ἐξανδραποδισθεῖσιν ὑπ' ἐκείνου Σπαρτιάταις. ἢ ὅτι τοὺς ἐποίκους ἔγραψε, ταύτην Ἀλκιβιάδης ἔχων Μαντινεῖς καὶ Ἠλείους ἐπὶ τὴν Λακεδαίμονα συνέστησε. καὶ μὴν οἵ τε δημόσιοι λόγοι τοῦτο ἔχουσι θαυμαστὸν, ὅτι τοῖς Φιλιππικοῖς ἐπὶ πράξεις προτρέπεται, καὶ τὴν Λεπτίνου πρᾶξιν ἐπαινεῖ.